William Macaulay
1820.

C. CORNELII
TACITI
OPERA

EX RECENSIONE

JOH. AUGUSTI ERNESTI.

DENUO CURAVIT

JER. JAC. OBERLINUS,

ARGENTORATENSIS,

INSTIT. LITTER. FRANCICI SOCIUS.

TOMI POSTERIORIS t. 2

PARS ALTERA. pt. 2

OXONII,

E PRELO BARTLETT ET NEWMAN;

(NUPERRIME COLLINGWOOD ET SOCIORUM;)

Veneunt apud J. COOKE, J. PARKER, et ROBERTUM BLISS; LONDINI, apud
R. BALDWIN, R. PRIESTLEY, R. FAULDER, WHITE et COCHRANE,
F. C. et J. RIVINGTON, J. CUTHELL, et T. TURNER;
et CANTABRIGIÆ, apud J. DEIGHTON.

MDCCCXIII.

JULII AGRICOLÆ

VITA.

JULII AGRICOLÆ

VITA.

BREVIARIUM.

Cap. 1. *Scribendi clarorum virorum vitam mos antiquus,* 2. *sub malis Principibus periculosus,* 3. *sub Trajano in honorem Agricolæ repetitus a Tacito, qui non eloquentiam, ast pietatem pollicetur.* 4. *Agricolæ stirps, educatio, studia.* 5. *Positis in Britannia primis castrorum rudimentis,* 6. *uxorem ducit. fit Quæstor, Tribunus, Prætor. recognoscendis templorum donis præfectus.* 7. *Othoniano bello matrem partemque patrimonii amittit.* 8. *In Vespasiani partes transgressus, legioni XX. in Britannia præpositus, alienæ famæ cura promovet suam.* 9. *Redux inter patricios adscitus Aquitaniam regit. Consul factus Tacito filiam despondet. Britanniæ præficitur.*

10. *Britanniæ descriptio. Thule cognita. mare pigrum.* 11. *Britannorum origo, habitus, sacra, sermo, mores,* 12. *militia, regimen, rarus conventus. cœlum, solum, metalla, margarita.* 13. *Victæ gentis ingenium. Cæsarum in Britanniam expeditiones.* 14. *Consularium legatorum res gestæ.* 15. *Britanniæ rebellio,* 16. *Boadicea duce cœpta, a Suet. Paullino compressa. Huic succedunt ignavi.* 17. *Rem restituunt Petilius Cerialis et Julius Frontinus; hic Silures, ille Brigantes vincit;* 18. *Agricola Ordovices et Monam. Totam provinciam pacat et* 19. 20. *moderatione, prudentia, abstinentia, æquitate in obsequio retinet,* 21. *animosque artibus et voluptatibus mollit.*

22. 23. *Nova expeditio novas gentes aperit, quæ præsidio firmantur. Agricolæ candor in communicanda gloria.* 24. *Consilium de occupanda Hibernia.* 25—27. *Civitates trans Bodotriam sitæ explorantur. Caledonii, Romanos adgressi, consilio ductuque Agricolæ pulsi, sacrificiis conspirationem civitatum sanciunt.* 28. *Usipiorum cohors miro casu Britanniam circumvecta. Agricolæ filius obit.* 29. *Bellum Britanni reparant Calgaco duce, cujus* 30—32. *oratio ad suos.* 33. 34. *Romanos quoque hortatur Agricola.* 35—37. *Atrox et cruentum prælium.* 38. *Penes Romanos victoria. Agricola Britanniam circumvehi præcipit.*

39. *Domitianus, fronte lætus, pectore anxius, nuncium victoriæ excipit.* 40. *Honores tamen Agricolæ decerni jubet, condito odio, donec provincia decedat Agricola. Is redux modeste agit.* 41. *Periculum ab adcusatoribus et laudatoribus.* 42. *Excusat se, ne provinciam sortiatur Proconsul.* 43. *Obit non sine veneni suspicio-*

ne, a Domitiano dati. 44. *Ejus ætas, habitus, honores, opes.* 45. *Mortis opportunitas ante Domitiani atrocitates.* 46. *Questus auctoris et ex virtute solatia. Fama Agricolæ ad posteros transmissa.*

1 CLARORUM virorum facta moresque posteris tradere, antiquitus usitatum, ne nostris quidem temporibus, quamquam incuriosa suorum ætas omisit, quotiens magna aliqua ac nobilis virtus vicit ac supergressa est vitium, parvis magnisque civitatibus commune, ignorantiam recti et invidiam. Sed apud priores, ut agere memoratu digna pronum magisque in aperto erat; ita celeberrimus quisque ingenio, ad prodendam virtutis memoriam, sine gratia aut ambitione, bonæ tantum conscientiæ pretio ducebatur. Ac plerique, suam ipsi vitam narrare, fiduciam potius morum, quam adrogantiam arbitrati sunt: nec id Rutilio et Scauro citra fidem aut obtrectationi fuit. adeo virtutes iisdem temporibus optime æstimantur, quibus facillime gignuntur. At mihi, nunc narraturo vitam defuncti hominis, venia opus fuit: quam non petissem, ni incusaturus tam sæva et infesta

Libellus hic, si quis alius, vere disertus, vere prudens, scriptus videtur sub idem tempus cum illo de Germania: vel certe haud longe secus. Nam quadriennio post mortem Agricolæ hunc contexuisse videtur, ipso quidem indice c. 45. *Nobis tam longa absentiæ conditione, ante quadriennium amissus est.* Atque obiit Agricola Pompeio Collega et Corn. Prisco coss. Uti hac ratione, scriptum syntagma hoc esse, oporteat, sub ipsum initium imperii Trajani. LIPS. Locus ille aliter accipiendus, sic, ut ibi diximus post alios. ERN. Rhenano defuit exemplar vetus, ad quod conferret libellum. Vulgatam, Beroaldi scilicet, expressit, suo Marte quædam emendavit, alia monuit.

Incuriosa suorum ætas] Idem queritur A. 2, 88. Cf. et Horat. ode 3, 24. 31. Vellei. 2, 92.

Rutilio] Rutilium Rufum intellegit, qui et Historias scripsit et Orationes et De vita sua. Citant eum Latini Græcique scriptores passim et nominatim Charisius hæc De vita. Etiam Isidorus, sed corruptus Orig. 20, 11. *Lecticæ sive plutei lecti, de quibus Satilius Rufus De vita sua: Primum, inquit, consuetudine Imperatorum ipse pro lecticis utebatur.* emenda, *Rutilius Rufus.* LIPS. Cf. Vell. 2, 7 et 13.

Scauro] De quo Cicero in Bruto 29. *Hujus et orationes sunt, et tres ad L. Fufidium libri scripti De vita ipsius acta, sane utiles.* Plinius 33, 6. *L. Fufidium illum, ad quem Scaurus De vita sua scripsit.* Valerius Max. 4, 11. *M. Scaurus quantulam a patre hereditatem acceperit, in primo libro eorum, quos De vita sua scripsit, refert.* LIPS.

Ni incusaturus] Ed. Veneta *ni cursaturus.* Forte, *ni incusaturus.* LIPS. Hanc notam, in sequentibus editionibus male omissam, ex edit. Antw. 1574. restituo.

Ni cursaturus tam sæva] Sic edd. Puteol. Beroald. Alc. At Rhenanus e conjectura dedit *ni incursaturus.* Antiquum restituit Pichena: quod verum puto. *Cursare* dixit amans frequentativa et simplicia verba scriptor pro *decurrere;* ut etiam poetæ *currere* dicunt pro *decurrere.* Virgil. Æn. 3, 191. *vastumque cava trabe currimus æquor.* V. Heins. ad Ovid. Tr. 5, 7, 36. Atque, ut Ovidius sæpe de scribente dicit *currere,* ingeniumque scribentis *navem* appellat allegorice, ut in Fastis 1, 4. 4, 18. sic Tacitus dicit se *cursare, decurrere tempora,* cum scribit res talibus temporibus gestas. Sic Cicero *decursum temporis,* quamquam alio sensu, dixit ad fam. 3, 2. Atque etiam *decurrere* de scribente et explicante aliquid Or. 1, 32. ERN. Bene Acidalius monet, sequentia esse incusationem et insectationem superiorum temporum, quod et auctor ipse indicat in fine præfationis. Probat proinde conjecturam Lipsii. Consentit Pi-

virtutibus tempora. Legimus, cum Aruleno Rustico Pætus 2
Thrasea, Herennio Senecioni Priscus Helvidius laudati es-
sent, capitale fuisse: neque in ipsos modo auctores, sed in li-
bros quoque eorum sævitum, delegato Triumviris ministe-
rio, ut monumenta clarissimorum ingeniorum in comitio ac
foro urerentur. Scilicet, illo igne vocem Populi Romani et
libertatem Senatus et conscientiam generis humani aboleri
arbitrabantur, expulsis insuper sapientiæ professoribus, atque
omni bona arte in exsilium acta, ne quid usquam honestum
occurreret. Dedimus profecto grande patientiæ documen-
tum: et, sicut vetus ætas vidit, quid ultimum in libertate
esset, ita nos, quid in servitute, adempto per inquisitiones
et loquendi audiendique commercio. Memoriam quoque
ipsam cum voce perdidissemus, si tam in nostra potestate
esset oblivisci, quam tacere. Nunc demum redit animus: 3
et quamquam, primo statim beatissimi sæculi ortu, Nerva
Cæsar res olim dissociabiles miscuerit, Principatum ac li-
bertatem, augeatque quotidie felicitatem Imperii Nerva
Trajanus, nec spem modo ac votum Securitas publica, sed
ipsius voti fiduciam ac robur, adsumpserit: natura tamen

chena. Recipio cum Bip. Non admittenda explicatio Groslotii, quæ et Pichenæ venerat in mentem, *incursare* hic dictum metaphorice pro impetere, boum vel arietum more.

Legimus cum] Itane *legimus?* immo, *vidimus*. nam hæc sub Domitiano gesta, ut in extremo libello c. 45. indicas, te vivo, atque adeo præsente. LIPS. Quasi de se modo loqueretur, et non ad lectores suos oratio pertineret. ERN. De re ipsa v. Suet. Dom. 10. Dio 67, 13. Vide et A. 16, 21. sq. item Plin. Ep. 1, 5. 3, 11. 7, 19.

Delegato Triumviris ministerio] Triumviris capitalibus, quibus talia mandari solita, ut et Ædilibus, interdum utrisque: ut docet Savilius ad h. l. ERN.

Aboleri arbitrabantur] Barclaius rescribit *arbitrabatur* scil. Domitianus. Verum et alii intelligi possunt, qui suasere Domitiano, probavere etc. ERN. Cf. A. 4, 35.

Expulsis insuper sapientiæ professoribus] Add. Sueton. Domitian. c. 10. ERN.

Et, sicut] Put. Alc. Rhen. *ut, sicut*. Emendavit Lipsius.

Quid ultimum in libertate] h. e. quid summum. Ut majorum ætate tanta libertas fuit, ut modus excederetur: sic nunc tanta servitus est, ut major vix intelligi possit. ERN.

Et loquendi commercio] Malo, *etiam loquendi*. LIPS. Sed *et* eodem sensu dicitur. ERN.

Animus: et] Bip. emendant: *animus. Sed...* Verum *et* sæpe apud nostrum idem valet. Cf. notata ad A. 5, 3. Vide et indicem.

Facilitatem imperii] Anne, *felicitatem imperii?* tametsi vulgatum quoque aptum ad scriptoris mentem. LIPS. Vide, si lubet, quæ notavimus ad Liv. 23, 11. GRON. Nempe improbat Pichenæ factum, qui *felicitatem* recepit: quod omnes deinceps sunt secuti. Abusus est Pichena ed. Veneta Puteolani, quasi in ea sit *felicitatem*: quod non est: sed *falicitatem* perturbatione syllabarum, pro *facilitatem*: quod restituimus. *Facilitas imperii* est ἐπιείκεια, lenitas, clementia. V. Gronov. l. c. de qua hic sermo: non de universis boni imperii bonis. Add. ad Ann. 6, 15. ERN. *Facilitatem* Beroaldus, Alc. Rhen. Ortum id ex Put. *falicitatem*, quod perperam negant Bip. usi scil. exemplo, quod vita Agricolæ carebat. Mihi sequentia potius *felicitatem* videntur requirere, quam *facilitatem*, ut proinde apud Puteolanum vitium typographi in vocali prima hærere putem.

Nec spem modo ac votum securitas publica] Respicit ad inscriptiones et numos, in quibus et sub Domitiano Securitas et vota pro securitate frustra expressa. ERN. Mich. Engel ad versionem suam Germanicam verba *ipsius voti* pro glossemate habet.

infirmitatis humanæ tardiora sunt remedia, quam mala; et, ut corpora lente augescunt, cito exstinguuntur, sic ingenia studiaque oppresseris facilius, quam revocaveris. Subit quippe etiam ipsius inertiæ dulcedo: et invisa primo desidia postremo amatur. Quid? si per quindecim annos, grande mortalis ævi spatium, multi fortuitis casibus, promptissimus quisque sævitia Principis, interciderunt? Pauci, et, ut ita dixerim, non modo aliorum, sed etiam nostri superstites sumus; exemptis e media vita tot annis, quibus juvenes ad senectutem, senes prope ad ipsos exactæ ætatis terminos, per silentium venimus. non tamen pigebit, vel incondita ac rudi voce, memoriam prioris servitutis, ac testimonium præsentium bonorum composuisse. Hic interim liber honori Agricolæ, soceri mei, destinatus, professione pietatis aut laudatus erit, aut excusatus.

4 CNÆUS Julius Agricola, veteri et inlustri Forojuliensium colonia ortus, utrumque avum Procuratorem Cæsarum habuit: quæ Equestris nobilitas est. Pater Julius Græcinus, Senatorii ordinis, studio eloquentiæ sapientiæque notus, iisque virtutibus iram Caii Cæsaris meritus. namque M.

Ut corpora] Lips. in edit 1. notat in Veneto addi *nostra*. Is Venetus non est Put. in hoc quippe deest.

Subit quippe ipsius inertiæ dulcedo] Est sententia, quam in me aliquoties experior: et consonat Ausonius ad Paulinum v. 28. —*agnosco pudorem, Quod vitium fovet ipsa suum cessatio jugis: Dumque pudet tacuisse diu, placet officiorum, Non servare vices. et amant longa otia culpam.* Apuleii hoc etiam simile Flor. post med. desuetudo omnibus pigritiam, pigritia veternum parit. LIPS.

Per quindecim annos] Quibus imperavit Domitianus. Mox *promtissimus*, virtute.

Multi fortuitis casibus] Vulgati hic confusi, nec sani. nos ab ingenio restituimus: ut pleraque alia in hoc libello; quem non invenimus in illis manuscriptis, etsi germanissimum Taciti fœtum. LIPS. Nempe edd. vett. vitiose habent *multis*. ERN.

Pauci, et ut ita dixerim] Edd. vett. *et uti dixerim*. Rhenanus correxit, ut nunc est, ex ingenio. ERN. Copulam recte sustulere Bip.

Memoriam prioris servitutis] Correximus vere: cum in libris esset, *prioribus senectutis*. nisi quod Venetus (et Ursini V. C.) *prioris*. At non de senectute sua Tacitus, sed de priorum temporum servitute clare loquitur, et præsentium sub Nerva felicitate. LIPS. *Prioris* etiam (Put.) Beroaldus, Alc. Rhen. *Prioribus* operarum vitio irrepsit, quod est jam in ed. Gryphii 1542. ERN.

Cnæus Julius Agricola] Ad quem pertinere videri Epigramma quoddam Antiphili, probabiliter observavit Jo. Brodæus 1, 37. *Ἀνθολογ. εἰς θάνατον*. LIPS. Emendatius dedit Brunck. in Anal. vet. poet. gr. t. 2. p. 180.

Quæ Equestris nobilitas est] Quo honore Equites ita splendidi nobilesque fiunt, ut Senatorii ordinis homines Magistratibus majoribus gerendis. ERN.

Julius Græcinus] De quo Seneca de Benefic. 2, 21. *Si exemplo magni animi opus est, utemur Græcini Julii viri egregii, quem C. Cæsar occidit ob hoc unum, quod melior vir esset, quam esse quemquam tyranno expediret.* Et ep. 29. *Julius Græcinus vir egregius.* Scripsit de re Rustica, aut certe de Vineis, ex Columella, 1, 1. *Julii Attici velut discipulus, duo volumina similium præceptorum De vineis, Julius Græcinus composita facetius et eruditius posteritati tradenda curavit.* Citat et Plinius eumdem inter scriptores, Indice libri 14. et 15. LIPS. Ante Lipsium legebatur *Pater Julii Julius*. De *Silano* v. H. 4, 48.

Silanum accusare jussus et, quia abnuerat, interfectus est. Mater Julia Procilla fuit, raræ castitatis. in hujus sinu indulgentiaque educatus, per omnem honestarum artium cultum pueritiam adolescentiamque transegit. Arcebat eum ab inlecebris peccantium, præter ipsius bonam integramque naturam, quod statim parvulus sedem ac magistram studiorum Massiliam habuerit, locum Græca comitate et provinciali parsimonia mistum ac bene compositum. Memoria teneo, solitum ipsum narrare, *se in prima juventa studium philosophiæ acrius, ultra quam concessum Romano ac Senatori, hausisse, ni prudentia matris incensum ac flagrantem animum coercuisset.* Scilicet, sublime et erectum ingenium pulchritudinem ac speciem excelsæ magnæque gloriæ vehementius, quam caute, adpetebat. mox mitigavit ratio et ætas: retinuitque, quod est difficillimum, ex sapientia modum.

5 Prima castrorum rudimenta in Britannia Suetonio Paullino, diligenti ac moderato Duci, adprobavit: electus, quem contubernio æstimaret. Nec Agricola licenter, more juvenum, qui militiam in lasciviam vertunt, neque segniter, ad voluptates et commeatus titulum Tribunatus et

Et quia abn.] Acidalius *et* deleri vult. foret elegantior oratio. Sed et in aliis locis sic Tacitus, ut c. 7. *nuncio affectati a Vespasiano Imperii deprehensus, ac statim transgressus in partes est.* Ern.

Massiliam habuerit] Sic omnes edd. vett. quod restituit Pichena. *Habuerat* Lipsius primus edidit, nescio unde. Id non magis verum, quam *habuerit*. Scripsisse Tacitum opinor *haberet*. sermo est enim de temporibus pueritiæ et adolescentiæ: ea ætate, quæ est prona ad peccandum, arcebatur ab illecebris, quod Massiliæ vivebat etc. Ern.

Prov. parsimonia] Cf. A. 3, 55.

Acrius ultra quam] Nihil verius, quam legi, *ultraque*, cum copula. Lips. Haud quaquam arguerim *τὸ acrius*, aut mutaverim. est enim *studium acrius*, interius, subtilius, vehementius: et vocabulum ea in re amatum antiquis. Cicero 2, 3. de Orat. *quisquam summis ingeniis, acerrimis studiis, optima doctrina, maximo usu cognosci ac percipi potuisse arbitraretur.* Trogus de Alexandro 12, 16. *Puer acerrimis literarum studiis eruditus fuit.* Auctor dialogi c. 33. *acerrima et fecundissima eorum studia.* Vita Persii: *doctissimorum et sanctissimorum virorum, acriter tum philosophantium.* Gron. Rectissime. Itaque, cum omnes edd. vett. *acrius* teneant, ac *juris* sola Pichenæ conjectura nitatur, illud restitui. Totus contextus indicat, de sola philosophia esse sermonem. Nec Massiliæ, civitate Græca, juris studia viguisse credam: idque saltem debebat docere Pichena. Nec propterea Lipsii correctionem repudiem. Nam *acrius, ultra quam* habet aliquid offensionis. *Hausisse* est pro *hausurum fuisse.* Ern. Bip. recepere *ultraque* ex conjectura Lipsii. Parum refert.

Ex sapientia modum] Immo hoc docet et præit sapientia, servare modum. Fortasse, *et sapientiæ modum.* Difficile omnibus studiis temperare, sed huic utique. Lips. Probo. Sententia ceterum nota est, etiam e Cicerone, cujus loca e Tusc. 2, 1. et de Fin. 1, 1. jam attulit Virdungus. Ern.

Suet. Paullino] De hoc A. 14, 29. sq. H. 2, 25 et 31. et Plin. H. N. 5, 1.

Quem contubernio æstimaret] *Æstimaret* non satis videtur convenire verbo antecedenti *electus*. An legendum *adhiberet?* Vulgatum sic interpretare: quem in contubernium assumtum exploraret; cui satis respondet præcedens *approbavit*. Add. Plin. ep. 10, 95. Ern. Bip. vellent *admoveret*. Credo, subaudiri *dignum*. Amat noster ellipses.

Et commeatus] Jejune et imperite Boxhornius explicat per excursiones militum promiscuas et non necessarias. nam *commeatus* nihil est aliud, quam venia et jus absentiæ a signis concessæ

inscitiam retulit: sed noscere provinciam, nosci exercitui, discere a peritis, sequi optimos, nihil adpetere jactatione, nihil ob formidinem recusare, simulque anxius et intentus agere. Non sane alias exercitatior, magisque in ambiguo Britannia fuit. trucidati veterani, incensæ coloniæ, intercepti exercitus: tum de salute, mox de victoria, certavere. Quæ cuncta etsi consiliis ductuque alterius agebantur, ac summa rerum et reciperatæ provinciæ gloria in Ducem cessit; artem et usum et stimulos addidere juveni: intravitque animum militaris gloriæ cupido, ingrata temporibus, quibus sinistra erga eminentes interpretatio, nec minus pe-
6 riculum ex magna fama, quam ex mala. Hinc ad capessendos Magistratus in urbem digressus, Domitiam Decidianam, splendidis natalibus ortam, sibi junxit. idque matrimonium ad majora nitenti decus ac robur fuit. vixeruntque mira concordia, per mutuam caritatem et invicem se anteponendo: nisi quod in bona uxore tanto major laus, quanto

Ducum, per caussam quamcunque. Sic et H. 1, 46. *Pars manipuli sparsa per commeatus.* Donato ad Hecyram Terentii 1, 2, 100. *Commeatus est ex aliqua commoratione temporalis abscessus.* Cicero in Verrem 5, 43. *qui propter gravem morbum oculorum tum non navigarit, et jussu ejus, qui potestatem habuit, cum commeatu Syracusis remanserit.* Vegetius et leges constitutionesque Romanæ passim. Gron.

Ob jactationem] Ita Rhenanus. Venetus (et V. C. Ursini) *in jactationem*: alii libri particula utraque vacui. Scribo, *appetere jactatione.* Lips. Sic et Rhenano placebat, ediditque Pichena. Librarii videntur sequentibus conformare voluisse. Mox MS. Vat. *s. et anxius et i.* quod recepit Broterius. Ern. Put. *jactationem* omisso *in.* Hinc pateret, ni error subsit, Venetum Lipsii diversum esse a Puteolano. Acidalius præfert *in jactationem*, quia sic et c. 24. *in spem magis quam ob formidinem.*

Alias exercitatior] Acidalius corrigebat *exercitior.* sane *exercitus* hoc sensu est legitimum verbum: quamquam et *exercitatus* prope simili sensu interdum dicitur. Horat. Epod. 9, 31. *exercitatæ Syrtes Noto.* Cicer. ep. 4, 5. *in illis rebus* (malis) *exercitatus animus.* Ern.

Incensæ coloniæ] Coloniam unicam deletam reperio Camalodunum. Tacito ipsi id crede 14, 31. atque hoc ipso libello, infra c. 16. Magis ergo ex rei fide scribes, *incensa colonia.* Lips. Vulgatum quoque defendi potest, si non historice, at e consuetudine loquendi in talibus, quæ pluralem pro singulari non refugit: ejusque consuetudinis exempla aliquot in superioribus libris vidimus. Ern. Sed et Londinium captum et direptum. A. 14, 33. item Verulamium municipium. ib.

Intercepti exercitus] Freinshemius corrigit *intersepti*: non male. Non enim *intercepti* sunt i. e. oppressi, concisi, sed interclusi, ut patet ex A. 14, 32. quamquam et legio fusa. Ern. Heins. citat et H. 3, 53.

Artem et usum et stimulos] Commodius, ni fallor: *attamen et usum.* Lips. Vulgatum defendit Schefferus. Nam et artem militarem et Imperatoriam disci a bono Imperatore. *Tamen* omitti, etiam aliis locis Taciti observatum. Ern. Lipsii *attamen* probant Bip. Aptius respondet τῷ *etsi.*

Domitiam Decidinnam] Rupertus ep. 34. ad Reines. p. 215. producit lapidem, in quo sit DOMITIO. T. F. VOL. DECIDIO, quem Claudii temporibus clarum et patrem hujus Domitiæ fuisse putat: nec opus esse, adoptionem cum Virdungo statuere. Consuetudo nominum imponendorum liberis, quæ illis temporibus fuit, suadeat potius credere, matrem ejus *Decidiam* fuisse, unde *Dccidiana* dicta sit, ut e cognominibus Vespasiani et Domitiani aliisque constat: nisi duas ille filias habuit, quarum majorem pater Domitius a se, Decidianam alteram a matre, appellavit: ut Flavius Sabinus ap. Suetonium, et Imp. Vespasianus in duobus filiis fecere. Ern.

Tanto major laus] Assentior vero

in mala plus culpæ est. Sors Quæsturæ provinciam Asiam, Proconsulem Salvium Titianum, dedit. quorum neutro conruptus est: quamquam et provincia dives ac parata peccantibus, et Proconsul in omnem aviditatem pronus, quantalibet facilitate redempturus esset mutuam dissimulationem mali. Auctus est ibi filia, in subsidium et solatium simul. nam filium ante sublatum brevi amisit. Mox inter Quæsturam ac Tribunatum plebis atque etiam ipsum Tribunatus annum quiete et otio transiit, gnarus sub Nerone temporum, quibus inertia pro sapientia fuit. Idem Præturæ tenor et silentium. nec enim jurisdictio obvenerat. Ludos et inania honoris moderationis atque abundantiæ

Pichenæ, *tanto minor laus*, ingeniose adstruenti. Quod ego tamen aliter ab illo explico. Non est maxima laus in fœmina bonam esse, et mariti sequentem. quid ita? quia sic facta a natura est, mitis, mollis, imbecilla, ad parendum. Si ergo non facit; tanto plus culpanda, quia et in naturam pugnat. At ille vult, vitiis carere, laudem non esse: quod ita est; sed nihil ad istam fœminam, quam non dicit non malam, sed bonam fuisse. Lips. Admirabile illud invicem se anteponere, non conjugalis modo societatis, sed et omnium amicitiarum verique amoris unicum glutinum et coagulum. quod, quoniam, quo magis ætate procedo, eo minus terrarum aut gentium usquam reperio, propemodum in eam desperationem venio, ut neminem cuiquam et nemini quemquam, ut nunc vivitur, amicum esse censeam. Græcis eleganter, ut omnia, *ἀνθυπείκειν*, divino Apostolo ad Rom. 12, 10. *τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι.* Quod sequitur, ex judicio vulgi accipio, nam apud sanos sapientesque dubium non est laudem mereri quemvis, qui est, qualis, cum optimo more modoque est, esse debet. Vulgus neque intelligit bona, quibus fruitur, neque grates habet pro illis, quæ interpretatur deberi. Quem sensum præclare exprimit Herodianus ore Pertinacis 2, 11. Ἐπεὶ *μὴ ὁμοίως εὐφραίνει ἐλευθερία, ὡς λυπεῖ δουλεία· οὐδέ τις ἀδεῶς τὰ ἑαυτοῦ ἔχων, ἐν χάριτος μοίρᾳ τίθεται, τὰ ἴδια καρποῦσθαι νομίζων.* Ὁ δὲ *τῶν οἰκείων στερηθεὶς, αἰώνιον ἔχει τὴν μνήμην τοῦ λελυπηκότος.* Eodem pertinet Livii 30, 21. *segnius homines bona quam mala sentire* etc. Cæterum brevitas Taciti sic supplenda est: *invicem se ante ponendo, quod utrique honestum, nisi quod vulgo bonæ uxoris multo dilutior habetur gloria, quam malæ culpa.* Gron. Sequitur ergo Pichenam, qui legendum censet *minor* pro *major*, quod aliis quoque placuit. At vulgatum defendit Schefferus, et sic explicat: tanto major laus est, si maritus bonam uxorem colit, sibi anteponit, quanto turpius est, id facere in mala, cum hominem mulierosum indicet et imperiosam mulierem. Ita res omnis refertur ad officium mariti. Cur vero non etiam sic: tanto plus laudis debetur fœminæ tali, quanto plus reprehenditur, quæ secus facit. Sed utraque explicatio non satis convenit verbis *nisi quod*, quæ correctionem sententiæ præcedentis in contrarium indicant. Unde viris doctis *minor laus* corrigere visum. Sed est hæc sententia ex eo genere, quod facile in varias partes trahi interpretando potest, ut difficile sit, aliquid certi reperire. Ern. Concordia conjugalis inter bonos laudem, inter malos crimen, habet. Sallust. Jug. 31. *Inter bonos amicitia, inter malos factio est.* Et noster A. 3, 34. *Viri in eo culpa, si fœmina modum excedat.* Sic Bip.

Ac parata peccantibus] h. e. magnam facultatem et materiam peccandi præbens, propter abundantiam divitiarum et voluptatum, iis qui ad vitia sunt proni. Ern.

Annum—transit] Verbum *annum* etiam ad illa *inter Qu. et Tr. plebis* referendum. Pro *transit* Rhenanus malebat *transiit*. Probo. de verbo ipso supra dictum. Ern. Recte Bip. recepere *transiit*.

Inertia pro sap.] Cf. H. 1, 49.

Nec enim jurisdictio obvenerat] Quæ est Prætorum urbani et peregrini, eaque valde negotiosa, ut patet e Verrina prima. Hoc loco usi sumus in disputatione de vi jurisdictionis vetere Republica, in Clave Cic. in v. jurisdictio. Ern.

Modo rationis atque abundantiæ] Id esset, modo quodam et temperie inter rationem, et abundantiam. Rationem,

duxit, uti longe a luxuria, ita famæ propior. Tum electus
a Galba ad dona templorum recognoscenda, diligentissima
conquisitione fecit, ne cujus alterius sacrilegium Respub-
7 lica, quam Neronis sensisset. Sequens annus gravi vulnere
animum domumque ejus adflixit. nam classis Othoniana,
licenter vaga, dum Intemelios (Liguriæ pars est) hostiliter
populatur, matrem Agricolæ in prædiis suis interfecit:
prædiaque ipsa et magnam patrimonii partem diripuit,
quæ caussa cædis fuerat. Igitur ad solemnia pietatis pro-
fectus Agricola, nuntio adfectati a Vespasiano Imperii de-
prehensus, ac statim in partes transgressus est. Initia
Principatus ac statum urbis Mucianus regebat, admodum
juvene Domitiano, et ex paterna fortuna tantum licentiam
usurpante. Is missum ad delectus agendos Agricolam, in-
tegreque ac strenue versatum, vicesimæ legioni, tarde ad
sacramentum transgressæ, præposuit, ubi decessor seditiose
agere narrabatur: quippe Legatis quoque Consularibus ni-
mia ac formidolosa erat. Nec Legatus Prætorius ad cohi-
bendum potens, incertum, suo an militum ingenio: ita suc-
cessor simul, et ultor electus, rarissima moderatione, maluit
8 videri invenisse bonos, quam fecisse. Præerat tunc Britan-
niæ Vettius Bolanus, placidius, quam feroci provincia di-

quæ dissuadet in talibus effundere. Subiit aliquando legere; *moderationis suæ atque* vel potius, *moderationi, satisque abundantiæ.* Utrique satisfecit, et moderationi, et abundantiæ; medius igitur. Lips. Etiam alii locum tentarunt varie, qui sanus est, nec male a Lipsio explicatur. Est autem modus loquendi abruptior et concisior: quales plures in Tacito. Plene esset: Ludis edendis et inanibus honoris ita se gessit, ut non minus rationem duceret honestatis et famæ, cujus studium ratio ipsa et sapientia suadet, quam rei familiaris et opum: ut scilicet laudaretur quidem liberalitas, sed ea tamen non excederet modum rei familiaris, nec esset profusio potius, quam liberalitas, e præceptis Ciceronis in epistolis ad Curionem et de Officiis 2, 15. sqq. quem posteriorem locum jam laudavit Pichena. Verbum *duxit* enim nullo modo conjungi potest cum *ludis.* non dicimus *ludos ducere,* sed *edere. Duxit* est verbum rationum, et dicimus *rationem ducere alicujus,* ut Sueton. Aug. 42. Rationem deinde subjicit: nam ut longe aberat a profusione, ita tamen non minus studiosus erat famæ, quæ a liberalitate venit. Ern. *Duxit* hic significat ratus est, putavit. Recte se habet conjectura Lipsii, quam recipio cum Bip. subaudiendo *rem* vel *res.* Colerus quoque sic sensit, sed male *τὸ atque* vertit in *neque.*

Ad dona templorum] Sic Rhenanus edidit. Ante vitiose edebatur *temporum.* de re adde Sueton. Ner. 32. Ern.

Dum in templo] Audio Savilium (videre nondum contigit, etsi valde optanti) correxisse: *Dum Intemelio:* certe acute et sagaciter, quantum potest. Fulvius tamen in veteri codice reperisse ait: *Dum In Temelium, Liguriæ urbs est.* In re consentio, in verbo mutem: *Dum Intemelios.* Nam populi sunt hoc nomine: et pro urbe, aut singulari si legas, vix phrasis et textus admittit. Lips. *Intemelios* ante Savilium conjecit H. Surita ad Antonini Itinerar. (Ed. Wessel. p. 296.) *Intemelios* placuit et Colero et Scheffero: idque et ipse verum puto. De re v. Hist. 2, 13. ubi diserta Intemelii mentio. Recepimus cum Broterio. Ern. *Intemelii,* populus Liguriæ. Strabo l. 4. p. 202. Cf. et H. 2, 13.

Vicesimæ legioni tarde] Erat legio Britannica. Decessor Agricolæ Roscius Celer. Hist. 1, 60. Ern.

Vettius] Ita, non *Vectius.* Cf. dicta ad H. 2, 65. Loco inlustrando exhibet Broterius seriem Præsidum Britanniæ.

Placidius quam feroci] *Placidius,* est,

gnum est. temperavit Agricola vim suam, ardoremque com-
pescuit, ne incresceret; peritus obsequi, eruditusque utilia
honestis miscere. Brevi deinde Britannia Consularem Pe-
tilium Cerialem accepit. Habuerunt virtutes spatium ex-
emplorum. Sed primo Cerialis modo labores et discrimina,
mox et gloriam communicabat: sæpe parti exercitus, in
experimentum, aliquando majoribus copiis, ex eventu, præ-
fecit. nec Agricola umquam in suam famam gestis exsul-
tavit; ad auctorem et Ducem, ut minister, fortunam refe-
rebat. ita virtute in obsequendo, verecundia in prædicando,
extra invidiam, nec extra gloriam, erat. Revertentem ab 9
legatione legionis D. Vespasianus inter patricios adscivit,
ac deinde provinciæ Aquitaniæ præposuit, splendidæ in
primis dignitatis, administratione ac spe Consulatus, cui
destinarat. Credunt plerique, militaribus ingeniis subtili-
tatem deese; quia castrensis jurisdictio secura et obtusior,
ac plura manu agens, calliditatem fori non exerceat. Agri-
cola naturali prudentia, quamvis inter togatos, facile juste-
que agebat. Jam vero tempora curarum remissionumque

non tam alacris arrectusque et intentus ad bellandum, quam oportebat esse Ducem, ubi quotidie hostis ante oculos exsultabat et lacessebat. Ab hoc torpore longissime remotus Agricola, ardebat ille quidem cupidine rei gerendæ, non tamen eam sic prætulit, ut Legatum Consularem offenderet, et vel audendo, vel censendo fortia et ferocia, segnitiem ei suam exprobraret. GRON. Interpretatur, velut legeretur *esset*, ut volebat Acidalius. Sed, si e persona Taciti dictum accipimus, *est* ferri potest. Si quid corrigendum esset, mallem *erat*. ERN.

Ne incresceret] Scil. vis, ardor. Sed redundare verba ista, meliusque abfore, quemvis videre arbitrabar. Broterius putat, inesse iis acumen, ne Bolano major videretur: quod sequentibus non consentire videtur. Nolebat adversari Præsidi in disciplina exercenda. Cf. in fin. cap. ERN. Bene habet Broterii explicatio.

Habuerunt virtutes] Ego sic lego: *Habuerunt virtutes spatium et exemplum. Sed primo Cerialis modo labores*, etc. Hæc sententia: Cerialis et spatium campumque exercendis virtutibus dedit et exemplum. Ipse enim bonus strenuusque Dux. Sed tamen initio, labores dumtaxat et pericula cum Agricola partiebantur: mox, virtute ejus clare cognita, etiam laudem. Pichena autem retinet vulgatam, et capit de utriusque virtutibus, Cerialis et Agricolæ, quæ spatium habuerint exempla prodendi. LIPS. Quid vero impedit, quo minus de unius Agricolæ virtutibus capiamus, quæ sub bono Consulari campum nactæ sunt, in quem excurrerent, et exempla ederent fortitudinis etc. ERN.

Administratione ac spe Cons.] Sensus: ea provincia magnam dignitatem adfert, primo, propter magnitudinem rerum ibi gerendarum, omninoque provinciæ; deinde, quia spem adfert Consulatus. ERN.

Castrensis jurisdictio secura] *Secura* et minus anxia, sollicita, μικρολογοῦσα, in apicibus nodisque et ænigmatibus commenticii juris. GRON. Atque illud ipsum est *obtusior*, pinguior, crassa Minerva. ERN.

Quamvis inter togatos] Miror, quomodo magno Grotio in mentem venerit *sagatos* vel *non inter togatos*, cum totus contextus clamet, Taciti mentem esse, Agricolam, etsi militarem virum, et calliditati fori non adsuetum, tamen naturali solertia consecutum esse, ut jurisdictionem in conventibus, per provinciam pacatam habendis, bene exerceret. *Facile* dictum est exquisite, ut apud Cicer. de Off. 2, 19. *facile laborare* etc. Nempe ei jurisdictio nullam molestiam afferebat: facile se expediebat e caussarum tricis etc. ERN.

divisa. ubi conventus ac judicia poscerent, gravis, intentus, severus, et sæpius misericors: ubi officio satisfactum, nulla ultra potestatis persona. tristitiam et adrogantiam et avaritiam exuerat: nec illi, quod est rarissimum, aut facilitas auctoritatem, aut severitas amorem, deminuit. Integritatem atque abstinentiam in tanto viro referre, injuria virtutum fuerit. Ne famam quidem, cui etiam sæpe boni indulgent, ostentanda virtute, aut per artem quæsivit: procul ab æmulatione adversus conlegas, procul a contentione adversus Procuratores. et vincere inglorium, et adteri sordidum, arbitrabatur. Minus triennium in ea Legatione detentus, ac statim ad spem Consulatus revocatus est, comitante opinione, Britanniam ei provinciam dari: nullis in hoc suis sermonibus, sed quia par videbatur. Haud semper errat fama, aliquando et elegit. Consul egregiæ tum spei filiam juveni mihi despondit, ac post Consulatum conlocavit, et statim Britanniæ præpositus est, adjecto Pontificatus Sacerdotio.

10 Britanniæ situm populosque, multis scriptoribus memoratos, non in comparationem curæ ingeniive referam: sed

Nulla ultra potestatis persona] Sic bene correxit Rhenauus, cum ante esset *nullam personam*. Item mox *ostentando* pro *ostentandam virtutem*, quod iterum natum est, dum librarius casus sequentibus accommodat. Ern.

Avaritiam exuerat] Non convenire huic loco *avaritiam*, sentit Acidalius. Idem et Tan. Faber ep. 2, 18. Verum verbum *exuerat* non proprie accipiendum. Significat, ista vitia ab eo afuisse.

Adversus collegas] Magistratus provincialis proprie collegas non habet. Ergo improprie collegas Agricolæ vocat Præpositos reliquarum provinciarum Gallicarum. Quia parti quisque Galliæ præerant, quodam modo collegæ poterant dici. Porro unus tantum in ista provincia Procurator, ut in aliis. V. ad Hist. 4, 50. Clare de Britannia patet ex Ann. 14, 39. init. et infra e c. 15. Itaque aut per triennium illud plures Procuratores habuit, aut pluralis pro singulari positus. Potest etiam universe accipi: contentionem adversus Procuratores, qua sc. plerumque Præpositi provinciarum utantur, ab eo abfuisse. Ern.

Procul a contentione adv. Procuratores] Exemplum talis contentionis A. 14, 38. Cf. et infra c. 15.

Atteri sordidum] *Atteri* est vinci, quia victus a Procuratore jacturam dignitatis facit. Id sordidum putabat et indignum, quia Procuratores fere libertini. Ern.

Comitante opinione] Facile tolero, et recte dictum credo. Plinius quidem in H. N. passim hoc verbo in hunc fere modum utitur. 37, 1. *comitante fabula vanitatem ejus*. 9, 35 (58). *comitatur fama*. i. e. adjuncta est, fertur insuper etc. Sic infra c. 40. *additque opinionem, Syriam provinciam Agricolæ destinari.* Sed aliquando suspicatus sum, Tacitum dedisse, *constante opinione*. Sueton. Tib. 39. *Secessum Campaniæ petit, constanti opinione et sermone pæne omnium, quasi neque rediturus unquam* etc. *Constans rumor* est etiam infra c. 43. Ern.

Aliquando et elegit] Sic libri ante Rhen. Is ex ingenio edidit *eligit*. Sed illud quoque rectum, atque etiam exquisitius. Itaque restitui. Et similia veterum loca, in primis Plinii jun. me legere memini. Ceterum *elegit* exquisite dixit, pro vere judicat, et opinatur, quia de electione sermo. Ern.

Consul egregiæ tum spei fil.] Frustra hæret Acidalius. *filiam egregie tum spei* vocat, quod tum sperabant tantum, eam bonam conjugem et matremfamilias fore. Mox libri ante Rhen. vitiose *collavit* pro *collocavit*. Ern.

Non in compar. curæ ingeniive] h. e. non ea de caussa, ut cum superioribus

quia tum primum perdomita est. Itaque, quæ priores nondum comperta, eloquentia percoluere, rerum fide tradentur. Britannia, insularum, quas Romana notitia complectitur, maxima, spatio ac cœlo in Orientem Germaniæ, in Occidentem Hispaniæ obtenditur: Gallis in Meridiem etiam inspicitur: Septemtrionalia ejus, nullis contra terris, vasto atque aperto mari pulsantur. Formam totius Britanniæ Livius veterum, Fabius Rusticus recentium eloquentissimi auctores, oblongæ scutulæ vel bipenni adsimulavere. et est ea facies citra Caledoniam, unde et in universum fama est transgressa. sed immensum et enorme spatium procurrentium extremo jam littore terrarum, velut in cuneum tenuatur. Hanc oram novissimi maris tunc primum Romana classis circumvecta, insulam esse Britanniam adfirmavit, ac simul incognitas ad id tempus insulas, quas Orcadas vocant, invenit domuitque. dispecta est et Thule quadamtenus: nix et hiems adpetebat; sed mare pigrum et grave remigantibus. perhibent, ne ventis quidem perinde adtolli: credo,

scriptoribus comparer, laudemque majoris diligentiæ et eloquentiæ feram: non quo consequar, ut de his rebus accuratius et disertius scripsisse puter. ERN.

Quæ priores etc.] Sensus: in quibus rebus tradendis superiores scriptores eloquentiam tantum suam expromserunt, ejusque lenociniis commendarunt lectoribus, cum essent ipsæ incertæ, nondum cognitæ nostris: in iis nihil aliud sequar nisi veritatem. ERN.

Spatio ac cœlo] Quid sibi velint hæc verba, quærunt: nec immerito. Aio distinctione illustranda: *maxima spatio, ac cœlo in Orientem.* Est maxima spatio: si cœlum intueare, et ab eo situm, in Orientem Germaniæ objacet. LIPS. Is. Vossius ad Melam defendit vulgatum loco Melæ 2, 2. *divisas spatio pelagoque terras.* ERN. Admodum verosimili conjectura Bip. suadent legendum: *spatioso intervallo in Or.* et provocant ad Plin. H. N. 4, 16. Heinsius volebat *spatioso solo.*

Oblongæ scutulæ v. b. assimulavere] *Scutulas* accipio sensu Geometrarum Latinorum, qui ita appellant, quæ vulgo *trapezia* vocantur in elementis. Deinde *assimulavere* edidi, quod reperi in edd. Puteol. Beroald. ceterisque omnibus meis ante Lipsium. Mirandum, Gronovios etiam *assimilavere* servasse, cum pater is fuerit, qui illud verbi nihili esse vel maxime docuerit ad Statium, ut ad A. 4, 8. dixi. ERN. Bip. *assimilavere* restituunt, quod *assimulare* cum quarto casu notionem inferat imitandi. Mihi discrimen id vanum videtur. *Simul* et *similis* certe ex eodem fonte procedunt.

Unde et in universum fama est transgressa] Scripsisse auctorem censeo: *unde ea in universum fama est transgressa.* GRON.

Incognitas ad id tempus insulas] Si nunc demum inventæ, falsum quod Eusebius Chronico tradidit: *Claudius de Britannis triumphavit, et Orcadas insulas Rom. adjecit Imperio.* quem tamen plerique epitomarii scriptores secuti sunt. LIPS. Mentio quidem Orcadum jam apud Melam 3, 6. qui sub Claudio vixit. ERN. Orosius etiam 7, 5. Claudium Orcadas Romano Imperio adjecisse tradit.

Dispecta est et Thule] Bene delectum verbum *dispicere:* quod dicitur de iis, qui a cæcitate, vel sublatis tenebris vident. V. dicta in Clav. Cicer. ERN.

Nix et hiems abdebat] *Abdebat* est e correctione Rhenani. Libri ante Rhen. editi *appetebat.* Ego potius rescripserim *abdiderat:* quod Latinitas postulat potius, et vestigiis corruptæ lectionis similius est. ERN. Verbum *adpetebat* hoc sensu et positu solemne est. Malim proinde cum Bip. mutare *quam hactenus* in *quadamtenus,* et distinctione lectionem juvare. Est omnino ingeniosa conjectura.

Ne ventis quidem proinde attolli] Cor-

quod rariores terræ montesque, caussa ac materia tempestatum, et profunda moles continui maris tardius inpellitur. Naturam Oceani atque æstus neque quærere hujus operis est, ac multi retulere. unum addiderim: nusquam latius dominari mare, multum fluminum huc atque illuc ferre, nec litore tenus adcrescere aut resorberi, sed influere penitus atque ambire, et jugis etiam atque montibus inseri ve-
11 lut in suo. Ceterum, Britanniam qui mortales initio coluerint, indigenæ an advecti, ut inter barbaros, parum compertum. Habitus corporum varii: atque ex eo argumenta. namque rutilæ Caledoniam habitantium comæ, magni artus, Germanicam originem adseverant. Silurum colorati vultus et torti plerumque crines, et posita contra Hispania, Iberos veteres trajecisse easque sedes occupasse, fidem faciunt. proximi Gallis et similes sunt: seu durante originis vi, seu, procurrentibus in diversa terris, positio cœli corporibus habitum dedit. in universum tamen æstimanti, Gallos vicinum solum occupasse, credibile est. Eorum sacra deprehendas, superstitionum persuasione: sermo haud multum diversus, in deposcendis periculis eadem audacia,

rexi *perinde*, ut Latinitas postulat, et aliis locis Rhenanus aliique fecere, vid. v. c. II. 2, 97. extr. ubi omnes Rhenanum recte secuti. Centies in Tacito *proinde* pro *perinde* in priscis edd. reperi. ERN.

Velut in suo] Pichena conjicit legendum *insulis*. frustra. Juga et montes non sunt in dominio maris. Ea ubi opplet mare, eleganter dicitur ibi dominari tamquam in suo. Sed tamen forte melius: *veluti suo*. Ante MS. Vat. *et jugis etiam* quod prætulit Broterius. ERN. Bene. Sequor.

Rutilæ Caledoniam habitantium] Adspexit, immo transscripsit in parte hunc locum Jornandes De origine Gothorum c. 2. *Silurum* (male in eo, *sylorum*) *colorati vultus, torto plerique crine et nigro nascuntur. Calidoniam vero incolentibus rutilæ comæ, corpora magna sed fluida, qui Gallis sive Hispanis a quibusque attenduntur adsimiles*. LIPS. Add. German. c. 4. MSS. Vat. et edd. veteres *namque r.* quod, quia Tacito usitatum, recepi. ERN.

Posita contra Hispaniam] Hæc est lectio vetus. Rhenanus conjecit *positu c. H.* (ut A. 1.) Id tacite recepit Lipsius (nisi ante fuit in ed. ea, ex qua Lipsiana fluxit) unde in omnes sequentes edd. venit. Inde Pichena, Acidalius, Schefferus faciebant *positus* (i. e. positio). Vera lectio est, quam nos in textu posuimus, probata Mureto et viro docto in marg. Gryph. Librarii *contra* præpositionem esse putarunt, (quamquam subinde *contra*, etiam ubi e regione significat, casum regit. V. Heins. et Burm. ad Vell. 2, 76.) eoque *Hispaniam* fecerunt. Certe multo majori jure hoc recepimus, quam superiores correctionem Rhenani, quam constructio loci non patitur. Nominativus desideratur. ERN. Probant Mureti lectionem Lall. Brot. Bip.

Procurrentibus in diversa] *Procurrentes in diversa terræ* non sunt disjunctæ ac divisæ (ut Boxhornio placet) sed id ipsum, quod procurrentes inter se terræ. nam a Britannia procurrunt terræ in *diversam*, hoc est, adversam Galliam; et vicissim e Gallia procurrunt terræ in *diversam*, hoc est, adversam Britanniam. Frequens autem veteribus *diversum* pro adverso ponere. GRON. Vidit verum sensum Gronovius. Sed nescio, quomodo mihi in sequentibus aliquid deesse videtur. Possis legere: *positio cœli corporibus habitum eundem dedit*. Nam *eumdem* inter ista verba excidere vel absorberi potuisse, in promtu est. Sed nil definium. Mox nec abnuam, pro *eorum* legendum *eadem*, quod jam in mentem venit Groslotio. ERN. *Eundem* subauditur, quia de similitudine jam dictum. Nec necesse est ponere *eqdem*. *Eorum* refertur ad *Gallos*, quod proxime præcedit, ut bene monet Soergel.

et, ubi advenere, in detrectandis eadem formido. plus ta-
men ferociæ Britanni præferunt, ut quos nondum longa pax
emollierit. nam Gallos quoque in bellis floruisse accepimus.
mox segnitia cum otio intravit, amissa virtute pariter ac li-
bertate. quod Britannorum olim victis evenit: ceteri ma-
nent, quales Galli fuerunt. In pedite robur: quædam na- 12
tiones et curru prœliantur. honestior auriga, clientes pro-
pugnant. olim Regibus parebant, nunc per Principes fa-
ctionibus et studiis trahuntur. nec aliud adversus validissi-
mas gentes pro nobis utilius, quam quod in commune non
consulunt. Rarus duabus tribusve civitatibus ad propul-
sandum commune periculum conventus. ita, dum singuli
pugnant, universi vincuntur. Cœlum crebris imbribus ac
nebulis fœdum: asperitas frigorum abest. Dierum spatia

Nunc per Principes] Quicquid dicat Boxhornius, non efficiet, ut hic Tacito iidem sint *Reges*, qui *Principes*. nam *Princeps* pro Rege, aut eo, qui unus summum imperium quocumque nomine obtinet, tum extra Romam nemo diceba-tur; sed in Græcis barbarisque gentibus *Princeps* apud veteres Latinos nihil aliud est, quam aliquis procerum, optimatium, nobilium: ut Ismenias *Thebanorum Princeps*, Aristotimus etiam ante tyrannidem occupatam Hellanicusque *Principes Eliensium*, Miltiades *cæterique Principes Atheniensium* et *Principes civitatis Argorum*: in Regnis Satrapes, Prætor, præfectus, purpuratus, amicus regius. Olim, inquit, in certis personis familiisque fundabantur Regna, gentes complurium populorum complexa: dein, ut et nunc, fato illis aut destitutione sublatis, dissiluit validorum illorum corporum unitas, et distrahuntur, prout aliquis procerum et quondam Regibus proximorum vi et artibus ad homines adjungendos clientesque parandos et retinendos evaluit. Sic Alexandro et majoribus ejus Regibus parebant Macedones: et eo mortuo factionibus et studiis distrahebantur, donec pauci oppressis aliis nova Regna firmarent. Talis erat status Galliæ, cum *e potentioribus atque iis, qui ad conducendos homines facultates habebant, vulgo Regna occuparentur*, verbis Cæsaris 2, 1. Gron.

Rarus duabus tribusve etc. conventus] Omnes ante Pichenam *tribusque*. Is ex ingenio correxit. Post hæreo in *conventus*. Scio κοινὸν Ἰώνων et similia, concilium s. conventum Amphictyonum et alia, quæ huc trahi possunt. Sed hic non de fœderibus, conventibus ex fœdere, sermo: non communiter bella gerere dicit. Igitur legam *consensus*. Id commode cum *ad* construitur, ut *consentire*. Sueton. Calig. 5. *barbaros ferunt consensisse ad inducias*. ubi v. Burm. Add. German. c. 38. extr. Ern. *Consensus* Lipsius conjecerat, sed post omisit. Nec opus. Cic. pro Cæcina c. 8. *ex conventu vim fieri oportebat*. Cæsar B. G. 2, 18. *tempus inter eos committendi prœlii convenerat*. Dein in loco nostro *non consulunt in commune, quia raro conveniunt*, vel vice versa.

Ita dum singuli pugnant] Dictum, quod ætas nostra et alia comprobavit. Justinus eleganter 8, 1. *Græciæ civitates, dum imperare singulæ cupiunt, Imperium omnes perdiderunt. Quippe in mutuum exitium sine modo ruentes, omnibus perire, quod singulæ amitterent, non nisi oppressæ senserunt*. Lips.

Dierum spatia] Res hodie testis: atque etiam viri ab illo ævo. Scriptor Panegyricus (Eumenius) ad Constantinum, de Britannia c. 9. *Longissimæ dies, et nullæ sine aliqua luce noctes. dum illa litorum extrema planities non attollit umbras, noctisque metam cœli et siderum transit adspectus*. caussa tamen futili et a solo petita, quæ revera a sole. Sed nimirum orator ille palam argutiolam a nostro hic sumpsit. Plinius de longissimis diebus H. N. 2, 75 (77). *In Italia horarum quindecim: in Britannia septemdecim, ubi æstate lucidæ noctes haud dubie repromittunt id, quod ratio cogit credi, solstitii diebus accedente sole propius verticem mundi, angusto lucis ambitu, subjecta terræ continuos dies habere senis mensibus, noctesque e diverso ad brumam remoto*. Quem cor-

ultra nostri orbis mensuram, et nox clara et extrema Britanniæ parte brevis, ut finem atque initium lucis exiguo discrimine internoscas. *Quod si nubes non officiant, adspici per noctem Solis fulgorem, nec occidere et exsurgere, sed transire* adfirmant. Scilicet extrema et plana terrarum, humili umbra, non erigunt tenebras, infraque cœlum et sidera nox cadit. Solum, præter oleam vitemque et cetera calidioribus terris oriri sueta, patiens frugum, fecundum. tarde mitescunt, cito proveniunt. eadem utriusque rei caussa, multus humor terrarum cœlique. Fert Britannia aurum et argentum et alia metalla, pretium victoriæ. gignit et Oceanus margarita, sed subfusca ac liventia. Quidam artem abesse legentibus arbitrantur. nam in rubro mari viva ac spirantia saxis avelli, in Britannia, prout expulsa sint, conligi. ego facilius crediderim, naturam margaritis deesse, quam
13 nobis avaritiam. Ipsi Britanni delectum ac tributa et injuncta Imperii munera impigre obeunt, si injuriæ absint: has ægre tolerant, jam domiti, ut pareant, nondum, ut serviant. Igitur primus omnium Romanorum D. Julius cum exercitu Britanniam ingressus, quamquam prospera pugna terruerit incolas, ac litore potitus sit, potest videri ostendisse posteris, non tradidisse. Mox bella civilia, et in Rempublicam versa principum arma, ac longa oblivio Britanniæ etiam in pace. Consilium id D. Augustus vocabat, Tibe-

rigo transiens; *haud dubie repromunt.* LIPS.

Nec occidere] Sic legitur e correctione Rhenani. Edd. ante Rhen. *concidere.* ERN.

Infraque cœlum et sidera] Id est (pro Taciti sensu) nox ibi humilis, quia ab umbris est; umbræ autem non illic eriguntur: ergo longi dies, et serenæ noctes, ac sidera lucem suam spargunt sine obstaculo. Nos alias caussas scimus, et a solis cursu. LIPS. Aliis verbis Taciti mentem expressit Eumenius Orator l. cit. ERN.

Patiens frugum, fecundum] Schefferus pro glossa repudiat *fecundum.* Frustra. non modo accipit cultum Britannia, sed etiam copiosas fruges effert: unde Britannia cella penaria occidentalis Imperii, ut bene e Zosimo 3, 5. docet Virdungus. ERN.

In rubro mari] Caveant tirones, ne sinum Arabicum, quem consuetudo vulgaris hodie rubrum mare appellat, intelligant. Oceanum Indicum vetus consuetudo sic vocat. Mox *expulsa sint,* intellige, *fluctibus.* ERN.

Naturam margaritis deesse] Vellem, ut vult ὁ πάνυ (Boxhornius, qui *naturam* interpretatur vim insitam, se absque arte aut industria humana expellendi in litus.) sed hæc quoque venustius, quam verius. Quosdam scribit auctor putare, non omnia margarita, quæ gignit Oceanus Britannicus, esse naturaliter subfusca et liventia: sed ea, quæ vulgo leguntur, quia non leguntur arte, atque ita, ut in Rubro mari ea piscari consuerunt, ubi viva et spirantia saxis avellantur: quod si etiam apud Britones fieret, futurum, ut illa quoque candore commendarentur. sed hos tantum ἐκβρασθέντα in litus colligere. Sic censere istos. At, si nihil obstaret aliud, haud dubie nostri (infit Tacitus) jamdudum eandem rationem, qua in Rubro mari utuntur, in Britannico salo tentassent, Quod quia non fecerunt, certum habeo, nihil in eo ad hanc rem esse emolumenti, et potius rerum naturam non dedisse Britannico litori nitores Indicis æquales, quam nostram avaritiam cessaturam fuisse, in illis vivis et spirantibus avellendis, si dedisset. GRON.

Tiberius præcipue] Valde blanditur mihi correctio, *Tiberius præceptum.* Hoc

rius præceptum. Agitasse C. Cæsarem de intranda Britannia, satis constat, ni velox ingenio, mobilis pœnitentia, et ingentes adversus Germaniam conatus frustra fuissent. Divus Claudius auctor operis, transvectis legionibus auxiliisque, et adsumpto in partem rerum Vespasiano: quod initium venturæ mox fortunæ fuit. domitæ gentes, capti Reges, et monstratus fatis Vespasianus. Consularium pri- 14
mus Aulus Plautius præpositus, ac subinde Ostorius Scapula, uterque bello egregius: redactaque paullatim in formam provinciæ proxima pars Britanniæ. addita insuper veteranorum colonia. quædam civitates Cogiduno Regi donatæ: (is ad nostram usque memoriam fidissimus mansit:) vetere ac jam pridem recepta Populi Romani consuetudine, ut haberet instrumenta servitutis et Reges. Mox Didius Gallus parta a prioribus continuit, paucis admodum castellis in ulteriora promotis, per quæ fama aucti officii quæreretur. Didium Veranius excepit, isque intra annum exstinctus est. Suetonius hinc Paullinus biennio prosperas res habuit, subactis nationibus, firmatisque præsidiis:

sensu: Abstinere a Britannia Augustus consilio visus: Tiberius, præcepto. atque id uterque præ se ferebat. Respicit in Augusto illud, quod A. 1, 11. de eo scriptum: *Addideratque consilium coercendi intra terminos Imperii, incertum metu an per invidiam.* At hoc Augustæum consilium Tiberius, *qui omnia dicta factaque ejus vice legis observabat,* (ipse ita apud Tac. loquitur A. 4, 37.) habebat ut præceptum, sive interdictum. Caussæ porro ipsæ hujus consilii in Strabone sunt, lib. 4. p. 200. justæ, et ex mente, nisi fallor, Augusti. Ait enim, Principem contentum fuisse, amicitiam cum Britannis colere, et tributi loco nescio quid minutarum rerum accipere: "Ὥστε, addit, μηδὲν δεῖν φρουρᾶς τῆς νήσου. Τοὐλάχιστον γὰρ ἑνὸς τάγματος χρῄζοι ἄν, καὶ ἱππικοῦ τινος, ὥστε καὶ φόρους ἀπάγισθαι παρ' αὐτῶν. εἰς ἴσον δὴ καθίστατο πᾶν τὸ ἀνάλωμα τῇ στρατιᾷ τοῖς προσφερομένοις χρήμασιν. ἀνάγκη γὰρ μειοῦσθαι τὰ τέλη φόρων ἐπιβαλλομένων, ἅμα δὲ καὶ κινδύνους ἀπαντᾷν τινὰς, βίας ἐπαγομένης. Lips. Ursinus *præceptum* in vet. cod. se reperisse testabatur. Primus in textum recepit Bernecccrus, cujus exemplum omnes secuti sunt. Frustra obloquitur Salinerius more suo. de consilio illo Augusti adde Strabon. 2. p. 115. 116. Ern.

Ingentes adv. G] Bleterius conjicit, *ut adv. G.* eleganter. Ern. Immo male. *Conatus adv. Germaniam* non permisere, ut quid conaretur adv. Britannos. hic verus loci sensus.

Divus Claudius] V. Dio 40, 19. sqq.

Monstratus fatis Vespasianus] Acute. Ea expeditio prima fundamenta jecit futuræ felicitatis, primus tum gradus factus: et ita Vespasianus quasi commendatus est fatis ac fortunæ: ut qui se jam tum dignum Imperatorio fastigio præbuisset. Ern.

Aulus Plautius] Cf. dicta ad H. 4, 53.

Ostorius Scapula] De hoc A. 12, 31. sq. Ejus memoriam superare in castro Romano, dicto *Oyster-hill* putat Camdenus.

Veteranorum colonia] Camulodunum. A. 12, 32. Ern. Adde 14, 31.

Vetere ac i. p. Hæc subjicienda verbis: *quædam civitates Cogiduno Regi donatæ.* Itaque videantur transponenda. Sed verba, *is ad n. u. m. f. m.* ut in parenthesi dicta accipi debent. In eo ne quis erret, aut hæreat, signis solitis indicavi. Ern. Put. Alc. *ut vetere.* Recte Rhen. omisit hoc *ut*, ex sequenti linea huc intrusum. *Cogidunus* forsan idem cum Dionis 60, 21. *Togodumno.* Schefferus non de cæso sed clade adfecto intelligendum τὸ φθαρέντος apud Dionem arbitratur.

Didius Gallus] V. A. 12, 40. 14, 29. ubi et de successoribus.

quorum fiducia Monam insulam, ut vires rebellibus mini-
15 strantem, adgressus, terga occasioni patefecit. Namque absentia Legati remoto metu, Britanni agitare inter se mala servitutis, conferre injurias et interpretando accendere: *nihil profici patientia, nisi ut graviora, tamquam ex facili tolerantibus, imperentur. singulos sibi olim Reges fuisse, nunc binos inponi: e quibus Legatus in sanguinem, Procurator in bona sæviret. æque discordiam Præpositorum, æque concordiam, subjectis exitiosam. alterius manus, Centuriones alterius, vim et contumelias miscere. nihil jam cupiditati, nihil libidini exceptum. in prælio fortiorem esse, qui spoliet: nunc ab ignavis plerumque et inbellibus eripi domos, abstrahi liberos, injungi delectus, tamquam mori tantum pro patria nescientibus.*

Monam] V. ad A. 14, 29. Edd. ante Rhen. *viros*. Ern.

E quibus Legatus in sanguinem] Non volunt, eo consilio sibi duos imponi, ut in sanguinem et bona sua sæviant. Itaque putem verum esse: *e quibus Legatum* (s. Legatos) *in sanguinem, Procuratorem* (s. Procuratores) *in bona sævire.* Nam, si nominativi veri, deberet esse *sæviat*, non *sæviret*. In his accusativis cum infinitivo post verba relativa sæpe turbarunt librarii. Ern.

Æque discordiam p. æque concordiam] Dubitanter alicubi tentavi *atque concordiam*. Nam τὸ *æque* comparat duo inter se, h. l. discordiam et concordiam, inter quæ semel tantum locum habet, ut *perinde*. Schwarzius tamen ad Tursellini librum de particulis, rarissimum hoc esse dicebat, sed conferebat locum alium Taciti H. 1, 7. *eademque novæ aulæ mala, æque gravia, non æque excusata:* qui est plane dissimilis, ut jam alibi dixi. Nam cuivis apparet, hic mala novæ aulæ, comparari malis veteris aulæ. illa dicit fuisse æque gravia atque veteris aulæ mala, sed non æque excusata atque illa. Similior, et ad locum præsentem tuendum accommodatior, locus Horatii Epist. 1, 1, 25. *æque pauperibus prodest, locupletibus æque:* quem mihi suggessit Gesnerus. Ern.

Alterius manus Centuriones: alterius v. et c. m.] Corrigo, *alterum manus, Centuriones: alterum, vim et contumelias miscere.* Legatus quidem, inquiunt, manus militum et Centuriones immittit: Procurator vim et contumelias infert. Fortasse etiam melius: *Alternis manus, Centuriones; alternis, vim et contumelias miscere:* ut velit, eos alternis et vicissitudine quadam sævisse. Immo, forte etiam: *alterius munus, Centuriones.* Aliter velut pro munere et ordinaria opera habet, immittere Centuriones et milites, alter, etc. Lips. Legendum, ut monuimus olim (Diatr. in Stat. c. 40. p. 264.) et in commentario suo laudavit Boxhornius, hujus Academiæ celebris doctor: *alterius manus, Centuriones alterius vim et contumelias miscere.* Nempe vim et contumelias miscebant et sine discrimine ingerebant utrumque genus, et *manus* Procuratoris, et *Centuriones* Legati. Per *manus* intelliguntur et servi Procuratoris et alia cohors ejus, qui circa erant. Cicero in Verrem 2, 10. *Comites illi tui delecti manus erant tuæ, præfecti, scribæ, medici, accensi, haruspices, præcones. manus erant tuæ: quo quisque te maxime cognatione, affinitate, necessitudine aliqua attingebat, ita maxime manus tua putabatur: cohors tota illa tua, quæ plus mali Siciliæ dedit, quam si centum cohortes fugitivorum fuissent, tua manus sine controversia fuit.* Centuriones autem non intelligimus sine militibus, quæ formidabiliores etiam Legati manus. Adde nostrum A. 4, 15. et 14, 31. Gron. Verum vidit Gronovius: qui cum nihil nisi interpunctionem mutet, quæ in vett. edd. vitiosissima est, ad ejus rationem textum interpunxi. Ceterorum conjecturas referre nihil attinet: quas qui cognoscere velit, Gronovianas edd. adeat. Edd. ante Rhen. habent *centurionis.* Ern. Gronovium sequuntur Lall. Brot. Bip. etc. Vana variorum opera.

Tamquam mori t. p. p. nescientibus] Sensus: tamquam pro Romanis tantum pugnare possent, nec auderent libertatem patriæ cum vitæ periculo defendere. Ern.

quantum enim transisse militum, si sese Britanni numerent? sic Germanias excussisse jugum: et flumine, non Oceano, defendi. sibi patriam, conjuges, parentes: illis avaritiam et luxuriam caussas belli esse. recessuros, ut D. Julius recessisset, modo virtutes majorum suorum æmularentur. Neve prœlii unius aut alterius eventu pavescerent. plus inpetus, majorem constantiam, penes miseros esse. Jam Britannorum etiam Deos misereri, qui Romanum Ducem absentem, qui relegatum in alia insula exercitum, detinerent: jam ipsos, quod difficillimum fuerit, deliberare. porro in ejusmodi consiliis periculosius esse deprehendi, quam audere. His atque talibus invicem instincti, Boadi- 16
cea, generis Regii femina, Duce (neque enim sexum in imperiis discernunt) sumpsere universi bellum: ac sparsos per castella milites consectati, expugnatis præsidiis, ipsam coloniam invasere, ut sedem servitutis. nec ullum in barbaris sævitiæ genus omisit ira et victoria. Quod nisi Paullinus, cognito provinciæ motu, propere subvenisset, amissa Britannia foret: quam unius prælii fortuna veteri patientiæ restituit, tenentibus arma plerisque, quos conscientia defectionis et propius ex Legato timor agitabat. Hic cum egre-

Quantum transisse militum] Sc. Romanorum, a quibus sub imperio teneantur. *Quantum* est quantillum, quam parum: nec cum Boxhornio opus est corrigere *quantillum*, ut recte monet Burmann. ad Lucan. 3, 292. ubi plura exempla vide, si lubet. Similiter ap. Liv. 8, 20. *non ita ægram civitatem esse*, pro, non tam parum ægram. Ern.

Sic Germanias exc. jugum] Intellige de Varo cæso. Sed punctum feci post *jugum*. Nam in sqq. est argumentatio e dictis. *Et* pro *atqui*, Gr. *καίτοι*. Iterum deinde *τελεία στιγμὴ* debet esse post *defendi*. sequitur enim novum argumentum, nihil pertinens ad Germanias, idque valde usitatum in talibus, et supra jam obvium in cohortatione Civilis. Denique etiam post *æmularentur*. *Neve prœlii unius* etc. Quod si tamen semel iterumque, quamvis fortiter pugnantes, vincerentur, non statim abjicerent animos. Ern.

Plus impetus, majorem const. p. miseros esse] Utrumque verum. in miseris plus impetus est, propter desperationem, sed et plus constantiæ. Verum tamen, non omnino spernendam esse Acidalii conjecturam, post *impetus* omissum esse *integris*, aut simile quid, quod ad Romanos pertineat opponaturque *miseris*, facile concedat, opinor, qui contextum satis perpenderit. Non agitur de *impetu*, sed de *constantia*, etiam ubi adversa fortuna sit. Ern.

Qui relegatum] Placet. nec male tamen, *religatum*. Lips. Immo vulgatum elegantius multo. Per contemtum, amandatos aut missos aliquo, relegatos aut exsules vocant: ejusque rei exempla et alibi. Ern.

Voadica] Ann. 14, 31. etc. *Boudicea*, quod et hic reponendum puto. Non enim, ut opinor, Tacitus duobus modis idem nomen scripsit. Mox *coloniam* intelligit Camulodunum. Ern. *Boadicea* jam supra recepi.

Omisit ira] *Omisit* est e correctione Rhenani pro *amisit*, quod est h. l. alienum. Mox dedi *cognito pr. motu*, deleto *eo*, quod e prima syllaba verbi sequentis natum est. Sic ed. Puteol. et MS. Vat. Ceterum non sum ignarus, apud Tacitum subinde id pronomen redundare, ut ad A. 14, 51. docui. Ern.

Et propius ex Legato timor agitabat] *Propius* h. e. magis, majori sollicitudine. Plus timebant Legatum ipsum, cujus acerbitatem et arrogantiam sciebant. *Propiora* exquisite dicuntur, quæ magis ad nos pertinent, adeoque magis nos sollicitant: ut *propior cura* ap. Ovid. Met. 13, 578. Rhenani ed. autem exhibet *proprius*, vitio operarum (nam nihil hic tacite immutavit:) ut sæpe etiam in scriptis ista verba permutantur. Id omnes ante nos mira negligentia retinuerunt, cum paullulum attendendo anim-

gius cetera, adroganter in deditos, et, ut suæ quoque inju-
riæ ultor, durius consuleret, missus Petronius Turpilianus,
tamquam exorabilior: et delictis hostium novus, eoque pœ-
nitentiæ mitior, compositis prioribus, nihil ultra ausus,
Trebellio Maximo provinciam tradidit. Trebellius segnior,
et nullis castrorum experimentis, comitate quadam curandi
provinciam tenuit. Didicere jam barbari quoque igno-
scere, vitiis blandientibus. et interventus civilium armorum
præbuit justant segnitiæ excusationem. sed discordia labo-
ratum: cum adsuetus expeditionibus miles otio lasciviret.
Trebellius, fuga ac latebris vitata exercitus ira, indecorus
atque humilis, precario mox præfuit: ac velut pacti, ex-
ercitus licentiam, Dux salutem. hæc seditio sine sanguine
stetit. Nec Vettius Bolanus, manentibus adhuc civilibus
bellis, agitavit Britanniam disciplina. eadem inertia erga
hostes, similis petulantia castrorum: nisi quod innocens
Bolanus, et nullis delictis invisus, caritatem paraverat loco
17 auctoritatis. Sed, ubi cum cetero orbe Vespasianus et Bri-
tanniam reciperavit, magni Duces, egregii exercitus, mi-
nuta hostium spes. Et terrorem statim intulit Petilius Ce-
rialis, Brigantum civitatem, quæ numerosissima provinciæ
totius perhibetur, adgressus. multa prœlia, et aliquando non
incruenta: magnamque Brigantum partem aut victoria
amplexus, aut bello. Et, cum Cerialis quidem alterius
successoris curam famamque obruisset, sustinuit quoque
molem Julius Frontinus, vir magnus, quantum licebat, vali-

advertere potuissent vitium; quando *proprius timor* hic sensum nullum habere potest commodum. Ern. Bene Lall. et Brot: *propius* servant. Bipontinis arridet Rhenani *proprius*, sed id omnino errori typographico debetur.'

Petron. Turpilianus] De hoc v. A. 14, 39. de *Trebellio Maximo* H. 1, 60. de *Vettio Bolano* H. 2, 65. 79. et A. 15, 3.

Tamquam exorabilior et delictis] Rhena corrigebat: *Qui delictis.* Bene. Possis etiam, *is.* Interea, dum nil libri juvant, interpunctionem majorem adhibui ex ed. Puteol. Ern.

Nullis castrorum exp.] Vitiose edd. Gronov. *nullus.* Ern.

Indecorus] MS. Vat. *indecoris*, verbo poetico. Ern.

Eadem inertia] Poetæ ergo illi non fides, qui Bolanum hunc magnum bellatorem facit apud filium et trophæa ejus Britannica ostendit. Statium dico, in Silvis 5, 148. ad Crispinum: *Cernis adhuc titulos, hunc ipse vacantibus armis Induit, hunc Regi rapuit thoraca Britanno.* quæque alia in eodem Protreptico vatum more inflat. Lips.

Brigantum civitatem] Perperam quosdam intelligere Iturium, docet Surita ad Anton. itiner. p. 466. quippe civitas totam gentem denotet.

Cum Cerialis quidem alterius s. etc.] Friget τὸ *quidem*, nisi *alter successor* diversus a Julio Frontino. Id ni sit, putem verum esse *cujusvis* vel *cujusque alt. s.* Ita præclaras res gesserat, ut cujusvis successoris cura parva, et gloria obscura futura esset præ cura gloriaque ipsius: sed tamen et Frontinus se parem ei bello præstitit. Ern.

Vir magnus, quantum licebat] Gruterus, Virdungus, Berneccerus, Gronovius referunt ad tempora, quibus periculosa erat magnæ virtutis opinio, quibus et ego accedo. Boxhornius autem refert ad præcedentia: *sustinuit belli molem.* Mox edd. ante Rhen. *locorumque diffic.* Ern. Explicationi Gruteri favet c. 5. in fine. Sed monent Schefferus et Brolerius, sub Vespasiano non amplius invidiam fuisse metuendam. Re-

damque et pugnacem Silurum gentem armis subegit; super virtutem hostium, locorum quoque difficultates eluctatus. Hunc Britanniæ statum, has bellorum vices media jam 18
æstate transgressus Agricola invenit, cum et milites, velut A. U.
omissa expeditione, ad securitatem, et hostes ad occasio- 833.
nem, verterentur. Ordovicum civitas, haud multo ante adventum ejus, alam, in finibus suis agentem, prope universam obtriverat: eoque initio erecta provincia; et, quibus bellum volentibus erat, probare exemplum, aut recentis Legati animum opperiri. Tum Agricola, quamquam transacta æstas, sparsi per provinciam numeri, præsumpta apud militem illius anni quies, tarda et contraria bellum inchoaturo, et plerisque custodiri suspecta potius videbatur, ire obviam discrimini statuit: contractisque legionum vexillis et modica auxiliorum manu, quia in æquum degredi Ordovices non audebant, ipse ante agmen, quo ceteris par animus simili periculo esset, erexit aciem. cæsaque prope universa gente, non ignarus, instandum famæ, ac, prout prima cessissent, fore universa; Monam insulam, cujus possessione revocatum Paullinum rebellione totius Britanniæ, supra memoravi, redigere in potestatem animo intendit. Sed, ut

spiciunt ergo ad antecessorem Cerialem, et reddunt, quantum licebat ob hujus virtutem et gloriam.

Ut quibus bellum volentibus erat] Vellem, *ut quibusque*. Lips. Formula *quibus b. volentibus erat*, alio loco illustrata est. (V. A. 1, 59. H. 3, 43. 52.) MS. Vat. *et qu.* quod recepit Broterius. Bene. Mox edd. ante Rhenan. *transvecta æstas*. Ern.

Sparsi per provinciam numeri] Int. cohortes: quas *numeros* sc. legionum dici, hodie satis notum est. Frustra igitur Ursinus tentat *innumeri*. Ern. Cf. H. 1, 6.

Et plerisque custodiri suspecta potius videbatur] i. e. plerique Legati, Tribuni, censebant melius fore, si suspectæ provinciæ partes præsidiis imponendis custodirentur, caveretur que, ne quid movere possent, ut recte capit Pichena. Ern.

Legionum vexillis] Veteranos intelligit Virdungus. Nisi tamen ista *vexilla legionum* significant, nullam eum integram legionem duxisse, sed de singulis idoneam et sufficientem manum, ut licet tot numeris absentibus per castra et præsidia eadem summa legionum constaret atque ipso nomine relecta in fide retineret, neque occasioni terga patefacta, ut a Suetonio, Britanni cogitarent. Quo consilio ad Rhenum et Vitellianos usos legimus, quum in Italiam proficiscerentur. Nam et hoc genus *vexillarii* dicebantur, qui expeditionis caussa delecti ab legionum suarum corpore ad tempus discesserant, et sub vexillis habebantur. Similiter *modicam auxiliorum manum* appellat, ut indicet majorem partem ad stativa mansisse. Gron. *Vexillationes* in monumentis Britannicis sæpe memorantur. V. Gordon. in Itiner. Septentr. tab. 9 et 12.

In æquum degredi Ordovices non audebant] Recte *degredi*. Sed *erigere aciem* est in arduum versus montem ducere, ut apud Livium 1, 27. *Inde, ubi satis subisse sese ratus est, erigit totam aciem.* Lib. 3, 18. *Hunc Ducem secuti nequicquam reclamantibus Tribunis in clivum capitolinum erigunt aciem.* Sed et sæpius sic Tacitus. Gron. *Digredi* male edd. ante Pich. Mox pro *fore universa* MS. Vat. ap. Broterium, *terrorem ceteris fore*. Ern.

Cujus possessione] i. e. a qua sub potestatem redigenda, occupanda. V. Gronov. ad Ann. 2, 5. Adde ad H. 3, 59. Ern.

Supra memoravi] Cap. 14 et 16.

Sed, ut in dubiis consiliis, naves deerant, ratio et constantia] Videtur scripsisse auctor: *Sed, ut in subitis consiliis, naves deerant.* Gron. Rectissime. Frustra alii de transpositione vel supplemento cogitavere. Ern. Bene quoque

in dubiis consiliis, naves deerant: ratio et constantia Du-
cis transvexit. Depositis omnibus sarcinis, lectissimos
auxiliarium, quibus nota vada, et patrius nandi usus, quo si-
mul seque et arma et equos regunt, ita repente immisit, ut
obstupefacti hostes, qui classem, qui naves, qui mare exspe-
ctabant, nihil arduum aut invictum crediderint sic ad bel-
lum venientibus. Ita petita pace, ac dedita insula, clarus ac
magnus haberi Agricola: quippe cui ingredienti provinciam,
quod tempus alii per ostentationem, aut officiorum ambitum,
transigunt, labor et periculum placuisset. Nec Agricola,
prosperitate rerum in vanitatem usus, expeditionem aut
victoriam vocabat, victos continuisse: ne laureatis quidem
gesta prosecutus est. sed ipsa dissimulatione famæ famam
auxit, æstimantibus, quanta futuri spe tam magna tacu-
19 isset. Ceterum animorum provinciæ prudens, simulque
doctus per aliena experimenta, parum profici armis, si in-
juriæ sequerentur, caussas bellorum statuit excidere. A se
suisque orsus, primam domum suam coercuit; quod pleris-
que haud minus arduum est, quam provinciam regere.
Agere nihil per libertos servosque publicæ rei: non studiis
privatis, nec ex commendatione, aut precibus Centurionum

se habet vulgatum. De supplemento cogitarat Pichena, de transpositione more suo Acidalius.

Obstupefacti hostes] Credo, in animo habuisse locum Livii 2, 10. *ipso miraculo audaciæ obstupefecit hostes.* Adde infra c. 25. Ern.

Qui mare exspectabant] Ludit Tacitus ut solet, uno verbo duabus significationibus respondente nominibus diversis. *Qui classem, qui naves exspectabant*, est, qui putabant nunquam fore, ut Romani possent eos aggredi sine classe, aut qualibuscumque navibus. *Qui mare exspectabant:* qui sibi persuaserant, ipsum mare pro muro ipsis fore, atque accessu prohibiturum Romanos. Gron.

Ne laureatis quidem gesta secutus est] Intell. *literis*, quas Romam ad Imperatorem Senatumque de more mitteret. *Gesta laur. prosequi*, est ornare, ut *triumpho prosequi*, et similia. Mox bene punctum a Pichena factum post *est*. Ern. De *laureatis* v. et H. 3, 77. et Liv. 5, 28. 45, 1.

Caussas bellorum st. excidere] *Excidere* habent edd. vett. nisi quod Aldus *excindere* dedit, temere haud dubie et operarum errore: nam Rhen. editionem expressit. At inde a Lipsio omnes habent *exscindere:* quod unde ductum sit, nescio. Quia tropus ductus est a *radicibus;* hæ autem, ut et arbores, *excidi* potius dicuntur, quam *exscindi*, quantum observavi: veterem lectionem prætuli; quæ et præferenda erat, si in hac quoque forma promiscue utrumque verbum diceretur. Add. ad H. 5, 16. Ceterum veteres libri inde a Rhen. male interpungunt post *orsus*. Mox *coercuit* est ab Rhenani correctione. Ed. Puteol. habet *coerant* Ber. (et Alc.) *coerceant*. Omnes autem veteres *primam*, quod ut elegantius merito reduxi. *Primum* reperi demum in ed. Gronov. patris. Ern. Notant Bip. in ed. Frf. 1542, ad exemplar Rhenani recusa, reperiri. Sed Rhen. *primam* habet. Ibi ergo vitium operarum extat, in Frf. scilicet.

Nihil per lib. s. publicæ rei] Intelligi volunt *agere:* cujus ellipseos exempla requiro. Groslotius corrigebat: *publice geri:* quod non placet. activum requiritur. *Agere* excidisse putes, quod mox præcedit *regere*. Ern. Cum Bip. lacunam explevi ex mente Rhenani.

Centurionum milites] Sic edd. omnes. Quod, ut haud dubie corruptum, varie tentant viri docti. Boxhornio, neganti ad locum inter milites obtinendum precibus aut commendatione opus fuisse, J. Fr. Gronovius opponit verba Varronis L. 3. de vita Pop. Rom. apud Nonium: *Referentibus Centurionibus adoptati in cohortes subibant, ut semper plenæ essent legiones. a quo Optiones in tur-*

milites accire, sed optimum quemque fidelissimum putare: omnia scire, non omnia exsequi: parvis peccatis veniam, magnis severitatem commodare: nec pœna semper, sed sæpius pœnitentia contentus esse. officiis et administrationibus potius non peccaturos præponere, quam damnare, cum peccassent. Frumenti et tributorum exactionem æ-

mis Decurionum, et in cohortibus Centurionum appellati. Bene, si sermo esset de re militari. At de disciplina domestica sermo est. Nec milites *fideles* dicuntur: ministrorum domesticorum et amicorum illud epitheton est. Igitur credo, Tacitum scripsisse *expeditionum comites*, intelligoque eos, de quibus Cicero ad Qu. Fr. 1, 1, 4. (quam partem epistolæ hic ante oculos habuisse Tacitus videtur) *quos vero ex domesticis convictionibus, aut ex necessariis apparitionibus tecum esse voluisti, qui quasi ex cohorte Prætoris appellari solent, quorum non modo facta, sed etiam dicta omnia præstanda nobis sunt.* Idem Verr. 2, 10. *Comites illi tui delecti manus erant tuæ: Præfecti, scribæ, medici* etc. Sueton. Tib. 46. plane *comites expeditionum* vocat. Hi tales comites, quorum opera Præsides utebantur in provinciæ administratione, sive, ut Tacitus infra, officiis et administrationibus præponebant, et salaria publice constituta habebant, adsumebantur sæpe vel propter gratiam, quæ *studia privata* Tacitus vocat, vel commendatione aliorum, vel precibus suis, ut Legati fere. Unde Verris allegationes amicorum ad Dolabellam Ciliciæ Præsidem, ut sibi legationem impetrarent ap. Cicer. Verr. 1, 16. et preces ejus, qui Præfecturam ab Africano frustra petebat apud eundem Verr. 2, 11. Neque mirum est, *expeditiones* et *Centuriones* confusos a librariis. Initium corruptelæ natum in prima syllaba *ex*, cui centies *ce* substituta; unde *ceteri* et *exteri* confusi, ut supra notavimus. H. 5, 12. Germ. c. 32. ext. Ern. Non tot verbis erat opus. Vide adjecta ad notam seq.

Adscire] Pronum est rescribere *adsciscere*, ut volebat Danesius: quod est proprium in ea re verbum, ut *adsumere.* Neque ego dubito, quin ita rescribendum sit h. l. aliis, ubi eadem forma verbi in libris occurrit, vel eodem modo, vel *adcire* aut *accire*, prout sensus cujusque loci postulet. Velut H. 4, 24. *adciri in societatem Germanos.* c. 80. *Antonium Primum adsciscí inter comites:* ap. Virgil. Æn. 12, 38. ubi Heinsius e MSS. edidit *adscire*, legendum *adcire* vel *accire.* etc. Nam nondum demonstrari potuit, hanc formam Latinam esse: meritoque putatur a librariis invecta in libros a vitio pronunciationis. Ceterum hæc Taciti loca latebant Heinsium ad Virgil. l. c. aliosque, qui locum Virgilianum laudavere. *Conscisse* pro *concisse* MSS. ap. Liv. 3, 53. Ern. Boxhornius dabat *Centuriones militum.* Refellit hoc Schefferus, quia hic de iis agitur militibus, quos, ut c. 5. dicitur, *Præsides contubernio suo æstimabant.* Bip. quoque tales putant fuisse Duci quasi accensos, quos Varro L. L. 5, 9. ab *acciendo* ducit, leguntque *accire*, quod et mihi probatur, quia *τὸ adscire* dubiæ auctoritatis est.

Non omnia exsequi] Notabis *Exsequi* hic valere, *punire, ulcisci.* quod in Suetonii Julio cap. 67. Vespas. cap. 14. Caligula, cap. 12. in Seneca, et alibi observatum. Lips. Sic etiam Livius v. c. 3, 13. Ern. Schefferus *exsequi* reddit examinare, quid delinquens mereatur. Sensus: dissimulando transmittebat.

Nec pœna semper] Int. *uti*, quod in altero membro quodammodo latet. Ern.

Officiis et admin. potius non peccaturos] Fulvii V. C. toties venditans, quod certum est nullo in MS. repertum, sed conjecturæ doctorum hominum deberi, jamdudum apud me tesseram confregit. Verbum autem, quod desideratur, censeo latere sub *τῷ potius*, quod, ut et *τὸ magis*, intelligere sæpe Tacitum, Livium, Plautum, alios ante *τὸ quam* in confesso est: adeoque auctorem edidisse *officiis et administrationibus imponere non peccaturos, quam damnare cum peccassent.* Est autem etiam Taciti *imponere legionibus, cohortibus, custodiæ, summæ rei.* Gron. Desiderari verbum, id quidem perspicuum est. Ursinus *præponere* addebat velut e vet. cod. ut solet: quia sic est in MSS. Vatic. duobus apud Broterium, cum eo recepi. Ern. Vaticani codices fidem codicis Ursini stabiliunt. Pichena volebat *præficere.*

Tributorum auctionem] Legam, *exactionem.* nisi tamen tributa aucta re-

qualitate munerum mollire, circumcisis, quæ, in quæstum reperta, ipso tributo gravius tolerabantur. namque per ludibrium adsidere clausis horreis, et emere ultro frumenta, ac vendere pretio cogebantur. devortia itinerum et longinquitas regionum indicebatur, ut civitates a proximis hibernis in remota et avia referrent, donec, quod omnibus in
20 promptu erat, paucis lucrosum fieret. Hæc primo statim anno comprimendo, egregiam famam paci circumdedit; quæ vel incuria, vel tolerantia priorum, haud minus

center intellegit; quod Vespasianus fecerat, ut in Suetonio legas c. 16. Lips. Sic ante jam tentarat Rhenanus; idemque placebat Mureto. Broterius *exactionem* reperit in Vatic. uno in textu, in altero in margine. Mox *munera* sunt ipsa vectigalia et tributa, quæ præstantur. Ern. Bip. recepere *exactionem*. bene, credo. Suadent, quæ sequuntur de *circumcisis*. Dein Acidalius malebat *æquitate*. Non opus.

Circumcisis, quæ in quæstum reperta, ipso trib.] Transposuit Rhenanus relativum, *quæ*. Nam veteres libri habent: *circumcisis in quæstum reperta, quæ* etc. Pichena putabat etiam corrigi potuisse *repertis*. Rhenani ratio magis placet. Ern.

Namque p. lud. clausis horreis] An publicis horreis, in quæ publicani frumenta decumarum condiderant? et, quamquam haberent fortasse domi frumenta, cogebantur ab istis emere. Talia sane horrea in provinciis, et de iis Tacitus in Ægypto A. 2, 59. *Germanicum apertis horreis pretia frugum levasse*, inter popularia ejus facta. An *ludibrium* hoc (ea voce utitur) spectat propria horrea? quæ claudebant publicani, neque aperiri volebant, nisi pacti arbitrio suo super decumis essent. Tale sane Cicero Verri objicit, in libro tertio: atque edictum etiam vulgasse in aratores, *Ne tollas ex area, nisi pactus eris.* Itaque pacisci pro libidine publicanorum debebant, qui, ut idem ait, *dimidias partes* pro decumis auferebant. Quid deinde? *emere ultro cogebantur*, inquit. Cum videlicet tantum frumenti attributum jam publicanis esset, ii rursum vendebant aratoribus, jubebantque emere. Satis? immo amplius, etiam *vendere*. Quomodo? cum grandi pecunia suum vendidissent, redibant, et quasi in usum militum eorumque annonas emebant: sed vili pretio scilicet, et quod Præses aut potius Procurator Principis, ex ejus re, dixisset. Id quoque a Verrinis factum: ubi omnes hæ fraudes relatæ et revelatæ ab illustri Oratore. Lips. Omnino aratorum horrea propria intelliguntur, pro lubitu Præfectorum vel publicanorum clausa. Quid in eo ludibrii, recte Lipsius explicat. Aliter Schefferus, quem sis vide.

Vendere pretio] Suspicor, *ac vendere parvo cogebantur*. Gron. Res videtur postulare. Male huc trahit Broterius *frumentum æstimatum*. Ern. *Pretio*, imperato, præscripto, quod sane æstimationem supponit.

Devortia itinerum] Iterum ex Cicerone (nam quis fraudes melius retegat?) lux esto. Frumenti æstimatio introducta fuit, sed primo, inquit in Verr. 3, 82. in commodum aratoris, *cum in eum locum, quo imperabatur, frumentum portare nollet*. Quid fecerunt boni Præsides? *Instituerunt semper ad ultima ac difficillima loca apportandum frumentum imperare, ut vecturæ difficultate ad quam vellent æstimationem pervenirent*. Et id vulgo factum ostendit, non solum a Verre aliquo. At Agricola emendavit, itemque postea Valerianus mandavit: *Ne Præses provincialem aut possessorem cogat frumenta illic, ubi non habet, dare; equum, ubi non potest, pascere. Quia*, inquit, *non est ulla provisio melior, quam ut in locis suis erogentur, quæ nascuntur, ne aut vehiculis aut sumptibus Remp. gravent.* Lips.

Donec, quod omnibus in pr. etc.] Aut non assequor acumen sententiæ, aut merus lusus est in *omnibus* et *paucis*. Nam sensus, ut opinor, hic est, donec pauci illi, Præses, Legati, Quæstor, publicani, lucrum magnum caperent, etiam si tanta copia frumenti esset, ut quivis salubri pretio emere ubivis posset, nec ipsi aratores multum lucrarentur. Nisi aliud quid in verbis *in promtu* latet, quod non assequor. Ern. Nulla hic dubitandi caussa. *In promtu* erat frumentum ibi ubi messes, ubi horrea aratorum, unde vero per ludibrium in remota transferre jubebantur suo damno, Præfectorum aut publicanorum lucro.

Vel tolerantia] Sic emendavit Rhen. Prius erat *intolerantia*.

quam bellum timebatur. Sed, ubi æstas advenit, contracto exercitu, militum in agmine laudare modestiam, disjectos coercere: loca castris ipse capere: æstuaria ac silvas ipse prætentare: et nihil interim apud hostes quietum pati, quo minus subitis excursibus popularetur. atque, ubi satis terruerat, parcendo rursus inritamenta pacis ostentare. Quibus rebus multæ civitates, quæ in illum diem ex æquo egerant, datis obsidibus, iram posuere, et præsidiis castellisque circumdatæ, tanta ratione curaque, ut nulla ante Britanniæ nova pars inlacessita transierit. Sequens hiems saluberri- 21
mis consiliis absumpta. namque, ut homines dispersi ac A. U.
rudes, eoque in bello faciles, quieti et otio per voluptates 834.
adsuescerent, hortari privatim, adjuvare publice, ut templa, fora, domus exstruerent, laudando promptos, et castigando segnes. ita honoris æmulatio pro necessitate erat. Jam vero Principum filios liberalibus artibus erudire, et ingenia

Militum in a. modestiam] i. e. si ita iter facerent, ut in devia non degrederentur, nec vicinis quicquam per vim eriperent. *Disjecti* sunt, qui aliter facerent, ab agmine discedendo rapiendi caussa. Ceterum *militum* est a Rhen. conjectura, primum recepta in Rhen. sec. in edd. ante omnibus *multum*. MS. Vat. (et V. C. Ursini) apud Broterium *multus*, quod ille et in textum recepit. Sed sensit ita non expleri sensum. Itaque addit *militum* ante *laudare*. *In agmine* manifeste conjungitur cum *modestiam* et *disjectos*. Cum milites iter facerent, hoc est, *in agmine*, laudabat modestiam sc. eorum, qui in agmine manebant: qui deserebant prædandi caussa, eos coercebat. Mihi *multum* tamen suspectum est, malimque deleri. ita omnia plana. Ern. *Militum* bene habet, non delendum. *Multus* Vaticani probat Bleterius.

Loca castris ipse capere] Magno numero Romanorum castra supersunt per Britanniam, de quibus vid. Gordon. in itinerario Septentr.

Irritamenta pacis ostentare] Acidalius tentat *invitamenta*, quod Lipsio quoque placebat, s. etiam *imitamenta*. Ingeniose utrumque. *Invitamenta* quidem et *irrit.* facile confunduntur, ut *invitare* et *irritare* sæpe confusa scimus in libris. Et *imitamenta pacis* bene opponerentur *terroribus*. Sed et *irritamenta pacis* recte dicuntur, ut opinor. Nam *irritare* etiam in bonam partem dicitur, et facilius ac sæpius ex *irritare* factum est *invitare*, quam contra. V. Drakenb. ad Liv. 1, 15. et quos ibi laudat. *Irritamenta pacis* sunt res, quibus homines ad pacem alliciuntur. Sic *irritamenta malorum* sunt illecebræ malorum, *delinimenta*. Ern.

Ex æquo egerant] i. e. nondum in potestate Rom. fuerant, sed sui juris, liberæ. Sed fatendum est, id lenius esse, quam pro eo, quod opponitur, *iram posuere*. Ern.

Ut nulla ante Britanniæ] Scribendum videtur: *nulla ante Britanniæ nota*. Et prospicit, quod mox dicturus est cap. 22. *Tertius expeditionum annus novas gentes aperuit*. Ante hunc igitur tentatæ partes non erant novæ, sed notæ. Gron. Bonus sensus, sed, ut opinor, non aptus antecedentibus. Non enim, si urbes deditæ bene muniuntur, propterea omnes notæ Britanniæ partes bello tentatæ. Suspicor excidisse *sic* vel *ita* post *pars*. Ita bene munita oppida, ut nunquam ab hostibus lacessita sint bello, cum alias novæ partes provinciæ Rom. adjectæ crebro ab barbaris tentarentur, si forte recipere possent. Ern. Bip. conjiciunt *nulla arte*. Freinsh. dabat *paullo ante Br. nova pax*. Mihi N. L. placet tamen Boxh. conjectura: *nulla inde* (abhinc, exinde) *Britannorum pars inl. tr.* Malim tamen servare *Britanniæ nova pars*.

Bello faciles] Edd. ante Rhen. *in bello:* unde magis probem alteram Rhenani conjecturam *in bellum*, sive *in bella:* quod non minus recte dicitur. Ern. Restituo lectionem pristinam. Sic et Bip. qui *faciles* recte reddunt *facile parabiles, promti*.

Britannorum studiis Gallorum anteferre, ut, qui modo linguam Romanam abnuebant, eloquentiam concupiscerent. inde etiam habitus nostri honor et frequens toga. paullatimque discessum ad delinimenta vitiorum, porticus et balnea et conviviorum elegantiam. idque apud inperitos *humanitas* vocabatur, cum pars servitutis esset.

22 Tertius expeditionum annus novas gentes aperuit, vasta-
A. U. tis usque ad Taum (æstuario nomen est) nationibus. qua
835. formidine territi hostes, quamquam conflictatum sævis tempestatibus exercitum, lacessere non ausi. ponendisque insuper castellis spatium fuit. Adnotabant periti, non alium Ducem opportunitates locorum sapientius legisse: nullum ab Agricola positum castellum aut vi hostium expugnatum, aut pactione aut fuga desertum. Crebræ eruptiones. nam adversus moras obsidionis annuis copiis firmabantur. ita intrepida ibi hiems, et sibi quisque præsidio, inritis hostibus, eoque desperantibus, quia soliti plerumque damna æstatis hibernis eventibus pensare, tum æstate atque hieme juxta pellebantur. Nec Agricola umquam per alios gesta avidus intercepit: seu Centurio, seu Præfectus, incorruptum facti testem habebat. Apud quosdam acerbior in conviciis narrabatur, ut bonis comis, ita adversus malos injucundus: ceterum ex iracundia nihil supererat. secretum et silentium ejus non ti-
23 meres. honestius putabat offendere, quam odisse. Quarta
A. U.
836.

Linguam R. abnuebant, eloq. concupiscerent] Non recte olim putabam, pro *abnuebant* legendum *abnuerent*. Si in hoc verbo aliquid tentandum esset, conjicerem *abnuerant*. Sed et illud rectum est. Ern.

Paullatimque discessum] Pichena suspicatur legendum: *paullatimque descensum*. Eleganter. *Delinimenta vitiorum* Grævius ep. ad Heins. in Coll. Burm. t. 4. p. 706. interpretatur vitia, quibus homines deliniuntur et alienantur a severiore vita. *Delinimenta* esse philtra: laudatis locis Livii 30, 13. 39, 11. item notis Afranii versiculis: *si possent homines delinimentis capi, omnes haberent nunc amatores anus.* Pro philtris loco Livii posteriori capiebat et Broukh. ad Tibull. 1, 6, 7. Sed bene refellit hanc vocis interpretationem Dukerus ad Liv. l. c. ubi copiose de hoc verbo. *Delinimenta vitiorum* sunt res, quibus animi hominum blande paullatim capiuntur, ut vitia non amplius abhorreant, sed pro felicitate amplectantur. Porticus, balneæ, convivia lauta sunt illa delinimenta, quibus facile homines adsuefiunt, iisque capti ad omne genus vitiorum proni et faciles fiunt. Ern.

Usque ad Taum] Æstuarium et ostium fluminis Tai, in latere orientali Britanniæ, hodie *Twede*, Scotiam ab Anglia separans. Ern.

Crebræ eruptiones] Nempe per æstatem, adversus Britannos. Mox: *tum æstate atque hieme juxta pellebantur.* Sequentia referuntur ad superiora. nullum castellum pactione desertum; quam exprimere solet fames in obsidione. *Nam* transitioni servit. Ern.

Avidus intercepit] ποιητικώτερον additum est *avidus*, i. e. per aviditatem laudis et gloriæ.—Mox edd. vett. *ut erat bonis c.* quod restituit Broterius; non bene, ut opinor. nec enim aptum est Taciti in talibus consuetudini illud *erat*. Ern.

Adversus malos injucundus] Posuit pro iracundus, asper, molliendi caussa, ut Cicer. ad Att. 1, 20. conjunxit *asperius atque injucundius*. Ern.

Quarta æstas obtinendis, quæ percurrerat, insumpta] Barclaius, Bernecerus et Boxbornius habent hic aliquid boni et

æstas obtinendis, quæ percurrerat, insumpta. ac, si virtus exercituum et Romani nominis gloria pateretur, inventus in ipsa Britannia terminus. Nam Clota et Bodotria, diversi maris æstibus per inmensum revectæ, angusto terrarum spatio dirimuntur. quod tum præsidiis firmabatur: atque omnis propior sinus tenebatur, summotis velut in aliam insulam hostibus. Quinto expeditionum anno, nave prima 24
transgressus, ignotas ad id tempus gentes crebris simul ac A. U.
prosperis prœliis domuit: eamque partem Britanniæ, quæ 837.
Hiberniam adspicit, copiis instruxit, in spem magis, quam ob formidinem: si quidem Hibernia, medio inter Britanniam atque Hispaniam sita, et Gallico quoque mari opportuna, valentissimam Imperii partem magnis invicem usibus mi-

veri, sed nemo se satis explicat. Omnino enim jam redegerat sub ditionem, cum percucurrerat: sed *obtinuit* est, quæ celeri quodam virtutis ac victoriæ cursu obierat, subegerat, occuparat, eorum annuæ moræ continua possessione, administratione, usurpatione jus Populi Romani fundavit: in eis tenendis obduravit obfirmavitque sese, atque ostendit, non se, ut prædam aut gloriolam peteret, sed ea possessurum venisse, ac nec relinquere, neque eripi sibi velle. Quod quin et præsidiis castellisque firmandis, ut Berneggero placet, consecutus fuerit, mihi dubium non est. Idem τὸ *percurrit* explicat continuit, haud male; sed vulgata verbi significatione, non ea, qua Tacitus utitur, cum τὸ *percurrere* aliud facit, aliud *obtinere*. Huic enim obtinere est perseverare in tenendo, quod Galli dicunt *maintenir;* providere, ne qua vis possessionem interrumpat, et, si qua tentetur, eam fortiter feliciterque repellere. Vide, quæ notamus ad Livium 3, 36. GRON. Edd. ante Rhen. habent *præcucurrerat* vel *prævurrerat*, ut ed. Put. et Alc. quod Rhenanus tacite mutavit in *percurrerat*, nisi librariorum aberratio est. Ego nec *præcucurrerat* spernam, pro prætercucurrerat, ut *prævehi* pro *prætervehi* habuimus H. 5, 23. ERN. Rectius omnino *percurrerat*.

Nam Glota et Bodotria diversi maris æstu per immensum revecti] Qui *dirimuntur?* haud dubie *Glotta* et *Bodotria* fluvii. Quomodo? angusto terrarum spatio. Quare? quia *diversi maris æstu per immensum revecti*. hoc est, hinc atque inde occurrentis impetu et affluxu maris detenti et velut repulsi ac retroacti. Atque eo intervallo non longo castellis septo, quicquid interius terrarum erat, parebat Romanis. GRON. Primum edd. pr. *Clota*, ut MSS. Vat. habent duo, et Ptolemæus: quod recepi. Deinde edd. ante Rhen. omnes *diversi maris æstibus per immensam revectæ*. Rhenanus tacite, edidit: *d. m. æstus p. i. revecti*, quod servatum ab omnibus usque ad Lipsium, qui *æstu* edidit, iterum tacite ex ed. nescio qua. Atque hæc jam Gronovius explicat, securus, quid Tacitus scripserit: cum verisimile sit, et *æstus* et *æstu* esse vitia operarum, illud in ed. Rhen. hoc in ea, unde textus Lipsianus fluxit. Nam in *æstibus* nihil est, quod vitii suspicionem habeat. *Revecti* videtur edidisse Rhenanus, quod *Clotta* et *Bodotria*, fluminum nomina, masculinum genus desiderare putaret: quasi non, per terminationem, feminini generis esse possint, atque adeo proprie esse debeant, ut Allia, Albula, Mosella. V. Voss. de Analog. 1, 10. Itaque veterem lectionem, quæ haud dubie e MS. libro fluxit, reduxi, sine dubio præferendam alteri, quæ partim a conjectura, partim ab errore operarum nata est. Sensus est, æstus contrarii maris vi sua fecere, ut æstuaria Clota et Bodotria quam longissime se insinuaverint in continentem, et vix angustum isthmum reliquerint. ERN.

Nave prima] Quæ oras istas scrutari ausa.

In spem magis] Vel potius, *in speciem magis*. LIPS. Sed sequentia videntur *spem* magis desiderare. Ea non erant per punctum ab his dirimenda, ut in vulgatis factum. ERN.

Medio inter Britanniam atque Hispaniam sita] Bene monet Pichena, *medio sitam* non esse æquo distantem a Britannia et Hispania. *Media* sunt interjecta quævis. Omninoque hic *medio* per pleonasmum additum est. ERN.

scuerit. Spatium ejus, si Britanniæ comparetur, angustius, nostri maris insulas superat. Solum cælumque et ingenia cultusque hominum haud multum a Britannia differunt, nec in melius. Aditus portusque per commercia et negotiatores cogniti. Agricola expulsum seditione domestica unum ex Regulis gentis exceperat, ac specie amicitiæ in occasionem retinebat. Sæpe ex eo audivi, legione una et modicis auxiliis debellari obtinerique Hiberniam posse. Idque etiam adversus Britanniam profuturum, si Romana
25 ubique arma, et velut e conspectu libertas tolleretur. Ce-
A. U. terum æstate, qua sextum officii annum inchoabat, ample-
838. xus civitates trans Bodotriam sitas, quia motus universarum ultra gentium, et infesta hostili exercitu itinera, timebantur, portus classe exploravit: quæ, ab Agricola primum adsumpta in partem virium, sequebatur egregia specie, cum simul terra, simul mari bellum inpelleretur, ac sæpe iisdem castris pedes equesque, et nauticus miles, mixti copiis et lætitia, sua quisque facta, suos casus adtollerent: ac modo silvarum et montium profunda, modo tempestatum ac flu-

Nostri maris insulas] Int. maris mediterranei insulas. Ern.

Differunt. melius aditus p.] Edd. ante Rhen. *differt. in melius a. p.* Lectio, quæ nunc est in textu, ex ingenio est Rhenani. Sed idem pro *melius* malebat *ejus*, sc. insulæ. Alii aliter tentant, sed nihil expediunt sine libris. Ern. Arripio cum Bip. emendationem Acidalii, absque qua vox *melius* plane friget.

Audivi] Forsan *audivit*. Bip.

Amplas civitates trans Bodotriam sitas] Venit ecce sub acumen stili: *amplæ civitatis trans Bodotriam sitæ, quia m.* etc. *timebantur, portus classe exploravit.* Et *portus*, non *portum*, quia civitatem ponit non pro oppido, sed pro gente vel regione, aliquot populos complexa et late per tractum litoris patente, ad quam erat veri simile naturam ab Oceano complures aditus portusque patefecisse. Ut civitas Helvetiorum Cæsari, civitas Hyrcanorum Trogo Pompeio. Gron. *Portus* sane est in omnibus ante Pichenam, qui e conjectura Rhenani edidit *prius*. Sed in Gronoviana ratione displicet, quod substantivum *portus* a suo genitivo nimis longe et aspere, contra consuetudinem elegantium scriptorum, interpositu duorum membrorum, divellitur. Ed. Puteol. sic locum exhibet: *Amplas c. t. B. situs: quia motus—et infesta hostilis exercitus itinera timebantur. Portus classe exploravit.* In ed. Ber. nil præter interpunctionem mutatum est, deleto puncto ante *portus*. Rhenanus novam interpunctionem secutus correxit modo *hostili exercitu*, quod Latinitas postulabat. Lipsius porro tacite edidit *ampla civitate tr. B. sita*, quod ex eodem, quo cetera tacite mutata, fonte fluxit. Ceteri Pichenam secuti sunt. Ego post *sitas* aut ante *amplas* aliquid excidisse putavi de exercitu terrestri, cujus mox mentio, aut expeditione universa, velut *aggressurus*: nisi id in ipsum verbum *amplas* corruptum est, quod non desideraremus, si abesset. Voluit dicere, novam expeditionem ab Agricola in populos ultra Bodotriam susceptam. Neque modo terrestribus copiis, sed etiam classe assumta, quibus urbes et portus exploraret illarum regionum. Ceterum MS. Vat. ap. Broterium habet *amplexus* pro *amplas*, quod ille recepit; comparato *amplectitur* Remp. A. 15, 59. sed ea sententia nimis lenis in hac re. Ern. Sit suus honos Vaticano. Recipio cum Bip. lectionem Broterii. *Amplexus civitates*, i. e. ambiens, undique urgens, fere, ut apud Cic. pro Mil. 27. *nimis amplecti plebem*, ambire, ut in se traheret, sibi conciliaret.

Bellum inpelleretur] Forma loquendi mihi non cognita, nec ab ullo interpretum illustrata. Puto *inferretur*, *impingeretur*. Ern. Secus Bip. sentiunt. Docent ex Lucano 5, 330. *inpellere bellum* esse committere, ut supra H. 3, 2. *inpellere res*, movere.

ctuum adversa, hinc terra et hostis, hinc auctus Oceanus
militari jactantia compararentur. Britannos quoque, ut ex
captivis audiebatur, visa classis obstupefaciebat, tamquam,
aperto maris sui secreto, ultimum victis perfugium claude-
retur. Ad manus et arma conversi Caledoniam incolentes
populi, pâratu magno, majore fama, uti mos est de ignotis,
oppugnasse ultro, castella adorti, metum, ut provocantes,
addiderant: regrediendumque citra Bodotriam, et exceden-
dum potius, quam pellerentur, specie prudentium ignavi
admonebant: cum interim cognoscit, hostes pluribus agmi-
nibus inrupturos. Ac, ne superante numero et peritia lo-
corum circumiretur, diviso et ipse in tres partes exercitu
incessit. Quod ubi cognitum hosti, mutato repente con- 26
silio, universi nonam legionem, ut maxime invalidam,
nocte adgressi, inter somnum ac trepidationem cæsis vigili-
bus, inrupere. Jamque in ipsis castris pugnabant, cum
Agricola, iter hostium ab exploratoribus edoctus, et vesti-
giis insecutus, velocissimos equitum peditumque adsultare
tergis pugnantium jubet, mox ab universis adjici clamo-
rem. et propinqua luce fulsere signa. ita ancipiti malo ter-
riti Britanni: et Romanis redit animus, ac, securi de salute,
pro gloria certabant. ultro quin etiam erupere: et fuit
atrox in ipsis portarum angustiis prœlium, donec pulsi
hostes; utroque exercitu certante, his, ut tulisse opem, il-

Hinc auctus Oceanus] Putabam, *victus*. sed quid si *auctus*, quia incognitum mare jam navigatum, et reliquo Oceano quasi adjectum? Lips. Non profecto inepte *auctus* editur, ut Pichena putat, sed magnifice: ab his addita provinciæ regio ampla terrarum, novusque quæsitus ac domitus hostis; ab illis, quod Oceanus Romanum agnoscebat Imperium, promotum auctumque et ei accessio facta. Gron. *Victus* primus recepit Pichena, idque exemplum omnes imitati sunt. Vellem Gronovius non modo utcunque explicasset *auctum Oceanum*, sed etiam, ita Latine dici posse, aut consuesse, docuisset. Mihi *victus* placet. Sic *domitus Oceanus* est ap. Sueton. Claud. 17. *et spolia Oceani*. Calig. 46. *Victa maria* et *flumina* ap. poetas. Ern. A prisca lectione nolim recedere. Auxere milites jactabundi terras, hostem, Oceanum, ut A. 2, 82. *cuncta in deterius aucta adferebantur*. Cf. et c. 39. ab initio. Sic Brot. Bip.

Oppugnasse ultro, castella adorti] Fortasse, *oppugnare ultro, castella adoriri*. Lips. Nec dura παρενθέσει et constructione opus est, nec mutatione temporum. Sed rectissime Pichena τὸ *oppugnasse* regi a τῷ *fama*: ut *fama oppugnasse* sit, rumor, quod oppugnarint. Castella, inquit, adorti et apparatu magno et majore fama, vel ex eo, quod sponte oppugnatum venissent, metum addiderunt. Gron. Nempe Pichena per parenthesin accipi posse aiebat a *majore—ultro*, nec tamen satis probabat. Ern. Bip. reponunt *oppugnare*, quia sic V. C. Ursini. Parum refert.

Excedendum potius quam pellerentur] Nec male foret: *excedendum priusquam pellerentur*. Gron. Mox edd. ante Rhen. prave, *specie ignavi prudentium*. Item post edd. Lipsii *circumirentur*. Singularem omnes veteres habent, quem restituit Pichena. Ern.

Securi pro salute, de gloria certabant, —irrupere] Recte Acidalius monuit, *pro* et *de* permutari debere. Si Rhenanus transposuisset, ut alia, jam pro bona et recepta lectione teneremus. Nunc mutare nemo ausus est. Post idem *erupere* sc. e castris, quod in MS. Vat. repertum recepit Broterius. Recte. Paullo ante *irrupere* errori locum fecit. Ern. *Irrupere* veteres editiones habent. Utrumque bonum sensum facit.

lis, ne eguisse auxilio viderentur. quod nisi paludes et silvæ fugientes texissent, debellatum illa victoria foret.
27 Cujus constantia ac fama ferox exercitus, *nihil virtuti suæ*

Cujus constantia ac fama] Fallor, aut *conscientia* legendum. Conscius sibi exercitus egregiæ victoriæ, et ex ea famæ, majora volvebat. Video et Pichenæ hoc placuisse. Lips. Quod viris optimis fastidio, nobis aureum et gemmeum est. *Constantia* aliquando opponitur non tam levitati aut infirmitati ejus, qui varius et mutabilis semper, quam timori seu levitati ex timore, atque est imperterritus et immobilis animus iis, quæ terrere possunt, et infirmiores inducere vel vi vel ambitione ad mutanda cœpta et ad aliter et minus honeste fere consulendum. Sic *constantiam* Cyri pueri in Astyagis aula prædicat Justinus 1, 5. et *constantiam* Alexandri rapientis ad supplicium de tumultuantibus armatis: cui convenit apud nostrum Voculæ *constantia* H. 4, 25. item Perdiccæ ultro accedentis et increpantis pedestrem exercitum, qui percussorem ad eum miserat Justin. 13, 3. Talis *constantia* Germanici rejicientis imperium cum maximis minis delatum Suetonio Calig. 1. et Titi conspiratis adversum se assidere sibi jubentis et gladiatorum arma explorare apud Aurelium Victorem. Non aliter Pius apud Capitolinum cap. 5. *Fuitque ea constantia, ut septenis et novenis annis in provinciis bonos præsides detineret.* Quod recte cepit Casaubonus; eoque minus ferendum, quod ei obloquitur Salmasius. Cavillator scilicet *bonos* tantum detinuisse, et ab his nihil periculi aut metus. Parum πολιτικῶς. immo legibus boni quam mali suspectiores sunt: et sæpe non injuria. Non enim ἠθικῶς ad legem Philosophorum intelligimus, sed juste ac fortiter et cum gratia provincialium Rempublicam gerentes: qualibus profecto gloriæ et imperii cupido non segniter innascitur. Noster de Tiberio A. 1, 80. *neque enim eminentes virtutes sectabatur, et rursum vitia oderat. ex optimis periculum, a pessimis dedecus publicum metuebat.* Non aliter Capitolinus Salmasio in subsidium vocatus de Marco cap. 12. *Quamvis esset constans, erat etiam verecundus.* His enim locum dederunt hæc superiora: *Fisco in caussis compendii nunquam judicans favit.* Decebat *constantiam* Principis, nihil decidere de Republica, nihil pati publico detrahi, etsi hominum odia et famæ invidia foret subeunda. Talis *constantia* fuit M. Catonis omni opum vi repugnantis, ne Asianorum locatio induceretur, apud Ciceronem in primo ad Atticum. At Marcus quamvis *constans*, quamvis *Fabianæ constantiæ* in spernendis rumoribus et simultatibus, modo recte ageret, quamvis salubris, nec largitor: aut jactura Reipublicæ ambitiosus, tamen pudoris sui putabat, non nimium pro fisco tendere. Opportunum est etiam, quod adbibet Salmasius ex eodem Marco Capitolini cap. 4. *verecundus sine ignavia.* Hoc prorsus est istud inversum: *quamvis esset verecundus, erat etiam constans.* Nam huic significationi *constantiæ* adversatur *ignavia*, si memineris *ignaviam* et *segnitiem* optimis auctoribus interdum esse timorem, formidinem, quod Galli dicunt *poltronerie et manquement de courage.* Sic Tacitus H. 2, 94. *Nec coercebat istas voces Vitellius super insitam inerti animo ignaviam, conscius sibi instare donativum.* Hoc est, præterquam quod natura nihil habebat constantiæ et horrebat vanos strepitus, nec audebat militaris turbæ insolentiam imperatoria severitate compescere. Hinc et intelligendum illud Velleii 2, 125. in seditione Germanici Pannonicique exercituum post excessum Augusti: *Quo quidem tempore ut pleraque ignave Germanicus, ita Drusus . . . prisca antiquaque severitate,* etc. hoc est, parum constanter, parum severe. Nam hoc quoque constantiæ est tumultuantibus non cedere atque etiam obviam ire, ut Suetonius loquitur Julio cap. 69. Nec dubium, quin turpiter et mendaciter aduletur patri et filio, factumque constantissimi, qua licuit, exempli, ut agnoscit Suetonius, ignaviæ crimine traducat. Sic igitur eam vocem et hic accipimus, ut *cujus victoriæ constantia et fama ferox exercitus,* sit. Cujus præsentissimis interritisque tanto periculo animis partæ tantaque fama passim celebratæ memor atque inde inflatus miles. A. 22, 33. *At Suetonius mira constantia medios inter hostes Londinium perrexit.* His omnibus in locis *constantia* non quævis perseverantia et propositi pertinacia, sed κατ' ἐξοχὴν permansio in sententia, et instituto, atque habitu mentis contra graviter obstantem urgentemque vel metum, vel gratiam, vel subrusticum pudorem. Gron. Bene ista de *constantia* disputantur, nec quisquam de hac significatione dubitat. At *victoriæ constantia* an dicatur, et quo sensu,

invium: penetrandam Caledoniam, inveniendumque tandem Britanniæ terminum continuo præliorum cursu, fremebant. atque illi modo cauti ac sapientes, prompti post eventum ac magniloqui erant. iniquissima hæc bellorum conditio est: prospera omnes sibi vindicant, adversa uni inputantur. At Britanni non virtute, sed occasione et arte usos rati, nihil ex adrogantia remittere, quo minus juventutem armarent, conjuges ac liberos in loca tuta transferrent, cœtibus ac sacrificiis conspirationem civitatum sancirent. atque ita inritatis utrimque animis discessum. Eadem æstate cohors 28
Usipiorum, per Germanias conscripta, in Britanniam transmissa, magnum ac memorabile facinus ausa est. Occiso Centurione ac militibus, qui, ad tradendam disciplinam inmixti manipulis, exemplum et rectores habebantur, tres liburnicas, adactis per vim gubernatoribus, adscendere: et uno remigante, suspectis duobus, eoque interfectis, nondum

præsertim ubi adjungitur *ferox*, id mihi dici velim. Clarum est, quod alias dicitur simpliciter *victoria ferox miles*, aut *recenti v. f.* id hic cum duplici additamento dici. Victoriam miles et ipse credebat amplam, et fama ferebat: hoc est conscientia et fama victoriæ. Ern. Dolendum omnino, eruditionem sic temere profusam. Non hic sermo de constantia Ducis sed victoriæ. Hæc autem constans est, quum nulla clade polluta. Quidni autem ea victoriæ constantis et virtutis suæ fama ferox exercitus? Bene hoc sensere Bip. Sensit et Bahrdt et Bleterius et nuperus quoque interpres Gallus.

Adversa uni imputantur] Sic recte Rhenanus. ante erat prave *adversa cum imp.* Ern.

Arte Ducis rati] Hæret sententia. Putabam olim, et explebam: *arte Ducis victos rati.* Nunc magis et propius verbis: *non ut virtute, sed occasione et arte Ducis superati.* Nam illud, *super*, compendio sæpe scriptum, et unica littera: quæ et in fine anteeuntis verbi est. *Occasione* autem victos se volunt, quia superventu subito Agricolæ (prius prœlium vide) oppressi. Lips. Alii tentant verbum *rati*, idque varie. frustra. Melius Lipsius. Forte tamen nec displiceat *arte vicisse* sc. Romanos. Ad meum quidem sensum id mollius est, et ad vulgatam lectionem propius accedit. Ern. Laude digna hæc conjectura, nec minus illa Broterii: *arte se victos rati.* Præferam tamen, quam arripio, Bipont. *arte usos*, scil. Romanos. ni malis, *arte Ducis usos.* Ingeniose quoque Freinsb. *non virtutem, sed occasionem et artem Ducis rati.*

Magnum ac memorabile facinus] Hodie rideamus: at olim hoc tanti fuit, quanti nunc penetrasse Magellani sinum, et orbem hunc circumdedisse. Ambrosius 3. Hexaëm. 3, 3. *Illud magnum et inausum navigantibus, atque intentatum nautis mare, quod Britannias frementi includit æquore, atque in ulteriora et ipsis fabulis inaccessa secreta se porrigit.* Hac autem circumvectione retecta Britannia, et insula bona fide approbata. Dionem in Tito vide. Lips. Vir eruditissimus (Virdungus) et haud quaquam τῶν τυχόντων, (qui longe major apparuisset, nisi vix notum suis morbi et paupertas depressissent) mihi etiam inter primos adolescentiæ meæ fautores venerabilis, nimis anguste modum hujus facinoris metitur (de circumvectione sola Britanniæ capiens.) Magnitudinis ejus, quam Tacitus intelligit, pars exigua et fortuita est, quam præcipuam putat Virdungus. Magnum erat et memorabile tali tempore ac loco tales rebellionem moliri, et tali modo tantisque casibus ac periculis propositis exsequi, dein per omnia extrema tam diu ærumnosam vitam trahere ac durare. Inceptu, profligatu, exitu magnum hoc et memorabile facinus; non cursu tantum, quem ne cogitarunt quidem, cum rem ingentis ausi susciperent; quamquam et hujus fortuna ipsis miseriis magna et memorabilis. Gron.

Uno remigrante] Clam se subducente, et in patriam remeante, ut capit Pichena. MS. Vat. *remigante.* male. Mox

vulgato rumore, ut miraculum prævehebantur. mox hac atque illa rapti, et cum plerisque Britannorum, sua defensantium, prœlio congressi, ac sæpe victores, aliquando pulsi, eo ad extremum inopiæ venere, ut infirmissimos suorum, mox sorte ductos, vescerentur. Atque ita circumvecti Britanniam, amissis per inscitiam regendi navibus, pro prædonibus habiti, primum a Suevis, mox a Frisiis intercepti sunt. ac fuere, quos per commercia venumdatos, et in nostram usque ripam mutatione ementium adductos, indicium tanti casus inlustravit. Initio æstatis Agricola, domestico vulnere ictus, anno ante natum filium amisit. Quem casum neque, ut plerique fortium virorum, ambitiose, neque per lamenta rursus ac mærorem muliebriter tulit. et in luctu
29 bellum inter remedia erat. Igitur præmissa classe, quæ pluribus locis prædata, magnum et incertum terrorem faceret, expedito exercitu, cui ex Britannis fortissimos et longa pace exploratos addiderat, ad montem Grampium pervenit, quem jam hostes insederant. Nam Britanni, nihil fracti pugnæ prioris eventu, et ultionem aut servitium exspectantes, tandemque docti, commune periculum concordia propulsandum, legationibus et fœderibus omnium civitatum vires exciverant. Jamque super triginta millia armatorum adspiciebantur, et adhuc adfluebat omnis juventus, et quibus cruda ac viridis senectus, clari bello, ac sua quisque decora gestantes: cum inter plures Duces virtute et genere præstans, nomine Calgacus, apud contractam multitudinem, prœlium poscentem, in hunc modum locutus fertur:

MS. Vat. *prævehebantur*, quod placet Broterio. Sententia loci non videtur pati, successum navigationis mirabantur homines in hominibus rei nauticæ rudibus. ERN. A Vaticano discedere et hoc loco, nefas duco. *Uno remigante* usi, quem secuti *prævehebantur* i. e. prætervehebantur litori. Sic bene Bip.

In nostram ripam] Sc. Rheni fluminis, cujus altera ripa sinistra provinciæ Gallicæ terminus erat, altera a Germanis tenebatur. ERN.

Initio æstatis] Alia hæc æstas ab ea, quæ c. 25. incipitur. Nam, quæ illa ætate gesta sunt, clare ab Agricola c. 34. init. superiori anno tribuuntur. Itaque hic vel numerus æstatis excidit, vel *sequentis*, *proximæ*, quia paullo ante præcedit *eadem æstate*. Ad æstatem septimam hæc pertinere, etiam Virdungus vidit. Si fuit *septimæ initio æstatis*, quod mihi maxime placet, primum verbum, per notas scriptum, facillime potuit absorberi a terminatione præcedentis verbi VIT. Numerum VII. excidisse putat etiam Broterius. ERN.

Ut plerique fortium virorum ambitiose] Viri fortes sunt militares: hi fere ambitiose in talibus rebus: h. e. ostentant patientiam, et nimis volunt constanter ferre incommoda videri, contra humanitatis communis rationem. ERN. Vide exemplum Tiberii A. 4, 8.

Grampium] Hodie vocatur *Grantzbaine*. ERN.

Commune periculum concordia] O verba aurea! utinam imbibamus! Nempe hoc est, quod Hermocrates ille Syracusanus pulcherrime monuit, apud Thucyd. 4, 64. Τοὺς δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας ἀθρόοι, ἢν σωφρονῶμεν, ἀμυνούμεθα. Εἴπερ καὶ καθ' ἑκάστους βλαπτόμενοι, ξύμπαντες κινδυνεύομεν. LIPS.

Sua quisque decora] Præmia ob virtutem bellicam accepta intelligo. Mox *Calgacus* pro *Galgacus* edidimus ex edd. pr. quibus consentiunt MSS. ap. Broterium. ERN.

Quotiens caussas belli et necessitatem nostram intueor, magnus mihi animus est, hodiernum diem, consensumque vestrum, initium libertatis totius Britanniæ fore. Nam et universi servitutis expertes, et nullæ ultra terræ, ac ne mare quidem securum, imminente nobis classe Romana. ita prælium atque arma, quæ fortibus honesta, eadem etiam ignavis tutissima, sunt. Priores pugnæ, quibus adversus Romanos varia fortuna certatum est, spem ac subsidium in nostris manibus habebant: quia nobilissimi totius Britanniæ, eoque in ipsis penetralibus siti, nec servientium littora adspicientes, oculos quoque a contactu dominationis inviolatos habebamus. Nos, terrarum ac libertatis extremos, recessus ipse ac sinus famæ in hunc diem defendit. nunc terminus Britanniæ patet. atque omne ignotum pro magnifico est. Sed nulla jam ultra gens, nihil nisi fluctus et saxa: et infestiores Romani: quorum superbiam frustra per obse- 30

Priores pugnæ] *Pugnæ* delet Freinshemius: probatque Boxhornius. Ego vulgatum fero. Nec ratio viri docti ullo modo vera: quod homines pugnent, non pugnæ certentur. Centies et *pugnis certari* dicitur, et *pugnæ pugnari*. Sensus: in prioribus pugnis aliquod perfugium reliquum erat in nostra virtute: ea spes restabat. Ern.

Quia nobilissimi t. Brit. eoque in ipsis penetralibus siti] Hæc quomodo cohæreant, non video: cur nobilissimi in penetralibus, h. e. in recessu ultimo, habitent. An *novissimi*, ultimi? Id sequentibus bene convenit. Nam eosdem mox dicit *extremos*. *Ipsa penetralia* sunt intimi et ultimi recessus Britanniæ, ut mox vocat. Mirifice hic obloquitur Broterius. Ern. Noli mutare. Jactantia est hominum, qui, quod nobilissimi sint, in penetralibus insulæ se sitos perhibent, quasi κειμήλιον gentis.

A contactu dominationis] Edd. ante Rhen. male *contractu*. Ern.

Nos terrarum ac libertatis] Animosa et alta hæc oratio Galgaci. in qua, quod suos maxime hortatur ad robur, quoniam ultimi Britannorum sint, nec ulla gens ultra, facit, quod Homericus ille Ajax Iliad. ο. 734.

'Ανέρες ἐστὲ, φίλοι, μνήσασθε δὲ θούριδος ἀλκῆς
'Ηέ τινας φαμὲν εἶναι ἀοσσητῆρας ὀπίσσω;
'Ηέ τι τεῖχος ἄρειον, ὅ κ' ἀνδράσι λοιγὸν ἀμύναι. Lips.

Recessus ipse ac sinus famæ] Mirifice dictum. Defendit nos, inquit, quod longinqui, occulti et vix fama noti fuimus (in sinu famæ conditi) nunc omnia operta. Lips. i. e. sinus ac recessus oræ habitabilis. Perperam sollicitant. *sinus* est pars secreta et locus maxime remotus. Ut in libro de Mor. G. 29. Gallos, qui decumates agros in limite Romani juris colebant, designans: *mox limite acta, promotisque præsidiis, sinus Imperii et pars provinciæ habentur*, i. e. pars ultima et extrema velut lacinia. Ubi homines nulli, ibi nec fama, quæ hominum ore seritur. Gron. Obs. 1, 4.—Broterius mox permutat hæc duo: *atque omne i. p. m. est, et nunc terminus Br. patet*: quasi melius sic cohæreat oratio. Mihi *sed* obstare videtur, quod illi *atque o.* etc. videtur respondere: id si corrigas *et*, offendet alterum *et*, quod mox sequitur. Ern. Rhen. volebat *atqui*.

Et interiores Romani] Vett. editiones, *inferiores*: e quo Rhenanus, *infestiores*. Ego divisim, *et iis feriores*. Magis feri et duri, quam fluctus et saxa. Lips. Scribe mecum: *Sed nulla jam ultra gens, nihil nisi fluctus et saxa et infestiora Romanis*. Contra hos enim virtus potest valere; contra ista, nulla. Huc igitur incumbendum significat, et in hos impetum faciendum. Gron. Mihi Rhenani correctio magis placet, quod sententiam efficit melius cum sequentibus coeuntem. Non, quid Romanis infestum ac timendum sit, sed quid victis illa die Britannis, hoc quæritur. Itaque, quia sic Broterius in MS. Vat. reperit, cum ipso in textum recepi. Ceterum *interiores*, quod Lipsius cum sequentibus omnibus edidit, natum est e vitio operarum pro *inferiores*: unde vetus restituimus. Mox edd. ante Rhen. male *cunctis*. Ern. Et *terram*.

quium et modestiam effugeris. raptores orbis, postquam cuncta vastantibus defuere terræ, et mare scrutantur: si locuples hostis est, avari; si pauper, ambitiosi: quos non Oriens, non Occidens, satiaverit. soli omnium opes atque inopiam pari adfectu concupiscunt. Auferre, trucidare, rapere falsis nominibus, imperium; *atque, ubi solitudinem faciunt,* pacem *adpel-*
31 *lant. Liberos cuique ac propinquos suos natura carissimos esse voluit. hi per delectus, alibi servituri, auferuntur: conjuges sororesque, etsi hostilem libidinem effugiant, nomine* amicorum *atque* hospitum *polluuntur. Bona fortunasque in tributum egerunt; in annonam frumentum. corpora ipsa ac manus, silvis ac paludibus emuniendis, verbera inter ac contumelias, conterunt. Nata servituti mancipia semel veneunt, atque ultro a dominis aluntur: Britannia servitutem suam quotidie emit, quotidie pascit. Ac, sicut in familia recentissimus quisque servorum et conservis ludibrio est: sic, in hoc orbis terrarum vetere famulatu, novi nos et viles in excidium petimur. Neque enim arva nobis, aut metalla, aut portus sunt, quibus exercendis reservemur. Virtus porro ac ferocia subjectorum ingrata imperantibus: et longinquitas ac secretum ipsum quo tutius, eo suspectius. Ita, sublata spe veniæ, tandem sumite animum, tam quibus salus, quam quibus gloria, carissima est. Trinobantes, femina Duce, exurere coloniam, expugnare castra, ac*

Bona fortunasque in tributum egerunt] Hic locus sic est correctus a Rhenano. Ante erat in edd. *bona fortuna quæ in tributum agerat annus, in frumentum. corpora ipsa ac manus silvis ac paludibus verbera emuniendis inter a. c. c.* corruptissime. Nec minus vitiosi sunt libri scripti. An sic dederit Tacitus, ut nunc editur, nemo dicat. *Annonam* Rhenanus sine dubio cepit de annona militari, quæ est pars stipendii. Sed *annonam* Taciti tempore jam sic dictam, non potest, ut opinor, doceri. Ern. Immo vero sic supra A. 15, 72. et apud Livium 26, 20.

Silvis a. p. emuniendis] i. e. viis per silvas et paludes muniendis. Verbum Livianum. Ern.

Mancipia semel veneunt] Egregium vero membrum, et qualia multa in pulcherrimo corpore hujus orationis. qua, moriar, si quid meo sensu prudentius, disertius, argutius est in omni Romana lingua. Ceterum huic sententiæ plane compar, et velut hinc hausta, illa Salviani lib. 6. extremo, ubi queritur Romanos tributa barbaris pendere, quæ munera vocabant: *Dicimus donum esse, quod pretium est, et quidem pretium conditionis durissimæ ac miserrimæ. Omnes quippe captivi, cum semel redempti fuerint, libertate potiuntur: nos semper redimimur, et nunquam liberi sumus.* Lips.

Quotidie emit, q. pascit] Emit, tributis pendendis; pascit, frumento præbendo. Ern.

Recentissimus quisque servorum] Itaque servi recentiores non in magno pretio. Suetonius aliter præfert in Julio c. 47. *Servitia recentiora politioraque immenso pretio comparasse dicitur.* sed ipsum emendo, et interpretes æstu libero, scriboque: *servitia decentiora.* Firmat Plinius epist. 1, 21. *Credo decentes esse servos, qui mihi sunt empti consilio tuo.* Lips.

Arva, aut metalla] Quid? nonne ante dictum, *aurum et argentum* in Britannia esse? dictum: sed hic de sese Caledonii loquuntur et sentiunt, ubi tunc nihil horum. Arva autem non esse, cape illa fertilia et gleba ubere. Lips. Edd. ante Rhen. *armo. Exercere* verbum proprium est in hac re. Ern.

Brigantes fœmina Duce] Camdenus corrigebat, *Trinobantes* ex A. 14, 31. recte. Coloniam int. Camulodunum, ex eodem loco. Res ita evidens est, ut ita rescribere non dubitarim. Ern.

nisi felicitas in socordiam vertisset, exuere jugum potuere: nos integri et indomiti, et libertatem non in præsentia laturi, primo statim congressu nonne ostendemus, quos sibi Caledonia viros seposuerit? An eamdem Romanis in bello virtutem, quam in pace lasciviam, adesse creditis? Nostris illi discessionibus ac 32
discordiis clari, vitia hostium in gloriam exercitus sui vertunt: quem contractum ex diversissimis gentibus, ut secundæ res tenent, ita adversæ dissolvent: nisi si Gallos et Germanos et (pudet dictu) Britannorum plerosque, licet dominationi alienæ sanguinem commodent, diutius tamen hostes quam servos, fide et adfectu teneri putatis. metus et terror est, infirma vincula caritatis:

Libertatem non in præsentia laturi] Romana editio (Put. Alc). *et in libertatem non in præsentiam laturi.* ex quo M. Antonius Muretus ingeniose, diductis vocibus litterisque, *in libertatem, non in p. r. servitium nati*, id est Populi Romani. Ambigo tamen: et malim, *libertatem non in præsenti ablaturi*, vel *illaturi.* In hoc enim sententiæ hujus penetrautis vis et velut acies est, iutegros adhuc Caledonios esse, et libertatem sine ullo jugo illibatam habere. irent igitur pugnarentque, non ut amissam iterum inferrent, sed tot sæculis retentam, ut ne quis auferret. Lips. Vereor, ut excogitem, quod judicium cujusquam mereatur. Tentabam tamen aliquando: *et libertatem nunc demum periclitaturi.* Aut etiam: *et libertatem omnem in procinctu laturi.* Quemadmodum Seneca 1, 1. de clementia: *Severitatem abditum, clementiam in procinctu habeo.* Gron. Schelius vulgatum sic explicat: qui non libertatem in rerum nostrarum conditionem inferemus demum, ut ille, sed tantum tuebimur. ad Hygin. p. 141. Temerarium videtur, in hoc loco aliquid tentare. Dicam tamen, quid mihi in mentem venerit. Est argumentatio a minori ad majus: cujus ratio maxime usitata est, ut posterius membrum per interrogationem exprimatur forma negativa, ut voluit hic et Pichena. sed *non* in lectione hodie vulgata est alieno loco, debetque esse ante *primo.* Putem igitur, *non* locum mutasse, ut alias tales in hoc libello particulas, quas passim restituit Rhenanus, et locum sic corrigendum esse: *nos integri et indomiti, et libertatem in præmium (s. in præmio) laturi, non primo statim congressu ostendamus* etc. Libertatem in præmium ferunt, tam qui conservant, quam qui recuperant: ut pro libertate pugnant, tam qui defendunt, quam qui amissam repetunt. Broterius sic locum constituit: *et in libertatem non in prædam certaturi, primo statim congressu vivide ostendamus.* Ultimum *vivide* e lectione librorum, qui habent *unde*, eruit Jos. Scaliger. (sic et Rutgers. Lect. Venus. p. 415.) Sed in hac forma orationis perit argumentatio a minori ad majus, quæ manifesta est. Propter eam etiam corrigam *ostendemus:* quod tempus semper est in altera talis argumentationis parte. Ern. Vulgatum ex mente Schelii sat bene reddidere interpretes vernaculi. Bip. ita locum refingunt: *et ii libertatem non in præsens tantum laturi.* Recte *laturi* reddunt reportaturi, quasi nunc demum.

Primo statim congressu unde est] Corrigo vere, *prima statim congressione ostendamus.* Vel, *congressu, nonne:* interrogando. Lips. Subscribo Lipsiano, *prima statim congressione ostendamus.* Gron. In omnibus ante Pichenam est *unde ostendamus.* Ern. Recipio Lipsianum *nonne* cum Bip. qui bene sequentem interrogationem ad idem caput referunt.

Nostris dissensionibus] Sic e judicio Rhenani edidit Pichena. Superiores omnes *discessionibus.* Ern. Temere mutata vetus lectio. In diversitate sententiarum solebant isti populi, infectis rebus, *discedere.* Mox pro *hostium* Muretus volebat *nostra.*

Pudet dictu] Usitatius foret *pudet dicere;* hoc accipe ut, pudet, dum dico. Non admodum dissimile illud Valer. M. 9, 13, 2. *quia dictu fastidienda sunt.* Ern. Plaut. Bacchid. 3, 1, 12. *puditum est factis.*

Licet dom. al. s. commodent] Sic ex ed. pr. restitui. Etiam Beroaldus (Put. Alc.) habet *commodent*, sed omisso temere *licet.* Consentit MS. Vat. ap. Broterium, nisi quod habet *commendent.* Vulgatum: *dom. al. s. commodantes* e Beroaldina lectione factum est. Ern.

quæ ubi removeris, qui timere desierint, odisse incipient. Omnia victoriæ incitamenta pro nobis sunt. nullæ Romanos conjuges accendunt: nulli parentes fugam exprobraturi sunt: aut nulla plerisque patria, aut alia, est. paucos numero, trepidos ignorantia, cælum ipsum ac mare et silvas, ignota omnia circumspectantes, clausos quodammodo ac vinctos Dii nobis tradiderunt. Ne terreat vanus adspectus et auri fulgor atque argenti, quod neque tegit, neque vulnerat. In ipsa hostium acie inveniemus nostras manus. agnoscent Britanni suam causam: recordabuntur Galli priorem libertatem: deserent illos ceteri Germani, tamquam nuper Usipii reliquerunt. Nec quidquam ultra formidinis: vacua castella, senum coloniæ, inter male parentes et injuste imperantes, ægra municipia et discordantia. hic Dux, hic exercitus: ibi tributa et metalla et ceteræ servientium pœnæ: quas in æternum perferre, aut statim ulcisci, in hoc campo est. Pro-
33 *inde, ituri in aciem, et majores vestros et posteros cogitate.* Excepere orationem alacres et barbari moris cantu et fremitu clamoribusque dissonis. Jamque agmina et armorum fulgores, audentissimi cujusque procursu: simul instruebantur acies: cum Agricola, quamquam lætum et vix munimentis coercitum militem adhortatus, ita disseruit: *Octa-*

Qui timere desierint] Nec male, *quos timere desierint.* Lips.

Conjuges accendunt] Edd. ante Rhen. male *accedunt.* Ern.

Aut nulla plerisque patria, aut alia, est] Quibus *nulla patria,* sunt Britanni. Romanis partibus addicti. Ern.

Paucos numero] Lego, *numeros,* et accipio cohortes, ut notavi ad H. 1, 6. Lips. Recepit Pichena. Sed *circum* quo pertinet, aut quam vim habet? An scripsit Tacitus *civium?* Nam intelliguntur sane in primis cohortes legionum, quæ sunt e civibus Romanis. Ern. Mutandi pruritus doctos in hoc Taciti libello vexat. Recte Brot. Lall. Bip. priscam lectionem tenent sano sensu. *Circum* ante *trepidos* delevi; ex sequenti linea huc inrepsit.

Alii nobis tradiderunt] Qui alii? immo vero, *Dii,* repone, mea fide, et jussu. Lips. Recepit Pichena. Ern.

Senum coloniæ] Senes per contemtum vocat veteranos et emeritos, qui fere in coloniis collocati. *Ægra* porro *municipia* vocat, ambiguam fidem habentium. Ern. Cic. pro Mil. 25. jungit *Reip. partes ægras et labantes.*

Quas in æternum proferre] De Romanis intell. *proferre,* ut Rhenanus monuit. nisi malis *perferre,* ut habet MS. Vat. Ern. Quidni audiamus Vaticanum? Reposui cum Bip.

Jamque agmina et armorum fulgores] Fulgores armorum capio de vibratione armorum in principio pugnæ. Liv. 1, 25. *ut primo statim concursu increpuere arma, micantesque fulsere gladii.* Nam ita capi postulant verba subjecta, *audentissimi cujusque procursu.* Alias fulgor armorum etiam dici solet de galeis clypeisque splendentibus extra concursum, ut ad h. l. notavit Barclaius. Mox *instruebatur* MSS. Vat. Ern.

Militem adhuc ratus] Vox planissime excidit, *militem acuendum adhuc ratus,* aut, *incitandum:* sive aliud tale. Lips. Tentabam, *quamquam lætum et vix munimentis coercitum militem adhortaturus, ita disseruit.* Gron. In superioribus edd. Gronov. editur *quemquam—militum militem:* quod intellegi non potest. Arbitror, me recte correxisse. Gronovii mens fuit: non opus esse videbatur adhortari militem, qui præ aviditate pugnandi castris vix coerceri posset; quod convenit iis, quæ dicta sunt c. 27. init. *Munimentis* est in MS. Vatic. Ern. Et V. C. Ursini. hic quoque inserit *accendendum,* quod Brot. expressit. *Adhortatus* a Grotio est, receptum et a Bip. *Adhuc ratus* friget.

Octavus annus est] Unde numerat? ab introitu suo in provinciam, et ad res suas aptat. Lips. Acid. vult *Septimus.*

rus annus est, commilitones, ex quo virtute et auspiciis Imperii
Romani fide atque opera vestra Britanniam vicistis. tot expe-
ditionibus, tot prœliis, seu fortitudine adversus hostes, seu pa-
tientia ac labore, pæne adversus ipsam rerum naturam opus
fuit: neque me militum, neque vos Ducis pœnituit. Ergo
egressi, ego veterum Legatorum, vos priorum exercituum termi-
nos, finem Britanniæ, non fama, nec rumore, sed castris et ar-
mis tenemus. Inventa Britannia, et subacta. Equidem sæpe
in agmine, cum vos paludes montesve et flumina fatigarent,
fortissimi cujusque voces audiebam, Quando dabitur hostis,
quando acies? *Veniunt, e latebris suis extrusi. et vota virtus-*
que in aperto, omniaque prona victoribus, atque eadem victis
adversa. Nam, ut superasse tantum itineris, silvas evasisse,
transisse æstuaria, pulchrum ac decorum in frontem; ita fu-
gientibus periculosissima, quæ hodie prosperrima sunt. Neque
enim nobis aut locorum eadem notitia, aut commeatuum ea-
dem abundantia: sed manus et arma et in his omnia. Quod
ad me adtinet, jam pridem mihi decretum est, neque exercitus,
neque Ducis terga tuta esse. Proinde et honesta mors turpi
vita potior; et incolumitas ac decus eodem loco sita sunt. nec
inglorium fuerit, in ipso terrarum ac naturæ fine cecidisse. Si 34
novæ gentes atque ignota acies constitisset, aliorum exercituum
exemplis vos hortarer. nunc vestra decora recensete, vestros ocu-
los interrogate. Ii sunt, quos proximo anno, unam legionem
furto noctis adgressos, clamore debellastis: ii ceterorum Bri-
tannorum fugacissimi, ideoque tam diu superstites. Quomodo
silvas saltusque penetrantibus fortissimum quodque animal con-
tra ruere pavida et inertia ipso agminis sono, pelluntur: sic
acerrimi Britannorum jam pridem ceciderunt: reliquus est nu-
merus ignavorum et metuentium. quos quod tandem invenistis;
non restiterunt, sed deprehensi sunt. novissime res et extremo

Schefferus in notis numeralibus peccatum putat.

Equidem sæpe in agmine] Addidi *sæpe* cum Broterio e MS. Vat. Mox idem habet *voces*, quod pariter recepimus, quia est *quando dabitur hostis? quando acies?* Mox dedi *e latebris* ex edd. pr. Vulgg. *a lat*. Ern. *Acies* a Rhenano est; prius legebatur *animus*. Dein Barclaius vult *montesque*.

Vota virtusque in aperto] Quod Polybius dixit 6, 12. et 34. ἐν ὑπαίθροις. Lips.

Pulchrum ac decorum in frontem] i. e. in speciem, specie: ut recte explicat Lipsius ad Senec. Cons. ad Helviam c. 5. Sic *prima frons* apud Phædrum 4, 1, 6. Mox pro *superasse* edd. ante Rhen. male *superesse*. Ern.

Ita fugientibus etc.] Edd. ante Rhen. *item*, male. Sed illud *hodie* non satis concoquo: valdeque vereor, ne verum sit *hostibus*: quod et sequentia desiderare videntur: *neque enim nobis aut locorum*, eadem *notitia* etc. Nam *eadem*, quo referatur, alias non habebit. Ern.

Robore] Edd. ante Rhen. *ruere*: MS. Vat. *contra ruere*: quod recepit Broterius. Vulgata melius sequenti membro, ei universæ sententiæ consentit. Mox *agmen* intellige venantium, equorum, canum. Ern. Vat. sequor cum Brot. et Bip. subaudio *solet*. Cf. et c. 37. ubi *ultro ruere*. Cf. et Burm. ad Phædr. 5, 1.

Sed deprehensi sunt novissimi etc.] Vetus lectio est: *sed d. s. novissime, id et extremo metu corpora, defixere aciem in his vestigiis*. Eam Rhenanus sic corre-

metu corpora defixere in his vestigiis, in quibus pulchram et spectabilem victoriam ederetis. Transigite cum expeditionibus: inponite quinquaginta annis magnum diem: adprobate Reipublicæ numquam exercitui inputari potuisse, aut moras belli, aut caussas rebellandi. Et adloquente adhuc Agricola militum ardor eminebat, et finem orationis ingens alacritas consecuta est, statimque ad arma discursum. Instinctos ruentesque ita disposuit, ut peditum auxilia, quæ octo millia erant, mediam aciem firmarent, equitum tria millia cornibus adfunderentur. legiones pro vallo stetere, ingens victoriæ decus citra Romanum sanguinem bellanti, et auxilium, si pellerentur. Britannorum acies, in speciem simul ac terrorem, editioribus locis constiterat ita, ut primum agmen æquo, ceteri per acclive jugum connexi velut insurgerent; media campi covinarius et eques strepitu ac discursu com-

xit: *d. s. novissimi, et extremo metu corpora defixere in his vestigiis:* quod omnes secuti sunt ante Pichenam, qui induxit *ideo.* Sed nondum persanatus est locus, nec sine libris facile sanari potest. Interim et mihi licebit apponere, quod in mentem venit: *sed deprehensi sunt ignavissimi, et extremo metu torpidi defixere aciem in his vestigiis.* Ita servatur τὸ *aciem*, quod habent vett. edd. et per conjecturam sublatum est a Rhenano. *Novissime* servarem, si diceretur pro *tandem, aliquando:* quod non est. Nam est ultimo loco, ut *novissimi*, qui sunt ultimo loco: quod utrumque est ab h. l. alienum. Nec ullo modo video, quem commodum sensum alterutrum verbum hic habere possit. E *gnavus* s. *navus* in MSS. fieri solere *novus*, constat, eaque varietas est in MSS. Liv. 3, 41. extr. *Metu* porro, aut *stupore, torpidi, torpentes* sæpe occurrunt, ut ap. Liv. 22, 53. *cum stupore ac miraculo torpidos defixisset. Torpere* et *corpore* confundi vidimus etiam H. 4, 24. Broterius e MS. Vat. dedit *res et ext. m. corpora defixere.* Sed *res* commodum sensum hic habere non potest. ERN. Vaticano duce cum Brot. locum refingo, adhibita distinctione Bip. Sanum tamen non arbitror. Ceterum a Vaticano parum abludunt Put. et Alc. *Res* sunt fortunæ, facultates.

Transigite cum expeditionibus] Id est, finite expeditiones. Sumtum e re pecuniaria et forensi. Finita est controversia, ubi cum litigatore, debitore, creditore transegimus. ERN.

Magnum diem] Ita vocant Latini diem, quo res in ultimum discrimen adducitur, res maxime clara patratur. V. Burm. ad Ovid. Amor. 3, 9, 27. et Lucan. 7, 90. Duker. ad Flor. 2, 6, 58. ERN. *Quinquaginta annis,* numero rotundo, aliquot enim desunt.

Caussas debellandi] Quærenti apud me Guil. Barclayo erudito et sagaci viro, ex tempore emendabam, *caussas rebellandi.* Sententia proba, ista: per vos aut ignaviam vestram minus debellatum, nec per proterviam rebellatum. Sive etiam, per eadem ignaviam: quæ visa hostes animavit, et excitarit. LIPS. *Rebellandi* jam edd. vett. ante Rhen. in cujus ed. irrepsit operarum errore *debellandi:* nam in notis *rebellandi* explicat. Is error servatus a seqq. et notam Lipsii peperit. Vetus restituit Pichena. ERN.

Instinctos ruentesque ita disposuit] Lipsius mallet, *instructos*, quod auctoris sententiæ non congruens recte videtur Pichenæ, qui et verbum *instincti* in hac re solenne Tacito docet. ut supra c. 16. ERN. Et A. 2, 46. Cf. et H. 1, 70.

Citra Romanum sanguinem bellanti] Edd. ante Rhen. *bellandi.* male. Rhenanus bene correxit: et sic habet MS. Vat. Mox ex eodem dedimus cum Broterio *aciem,* quia sequitur *primum agmen.* Nam *acies* in plurali recte dicitur: sed ut deinde sit *prima acies*, non *primum agmen* ut pars aciei. ERN.

Constiterat] Sic Ern. Brot. Bip. vulgo *constiterant.*

Covinarius et eques] *Covinarii* sunt *essedarii* Ciceronis et Cæsaris. Nam *covini* sunt vehicula, ut e Mela 3, 6. Silio 17, 418. aliisque dudum docuere viri docti et ad h. l. et in lexicis, maxi-

plebat. Tum Agricola, superante hostium multitudine, veritus, ne simul in frontem, simul et latera suorum pugnaretur, diductis ordinibus, quamquam porrectior acies futura erat, et *arcessendas* plerique *legiones* admonebant, promptior in spem, et firmus adversis, dimisso equo pedes ante vexilla constitit. Ac primo congressu eminus certabatur. simul 36
constantia, simul arte Britanni, ingentibus gladiis et brevibus cetris, missilia nostrorum vitare, vel excutere, atque ipsi magnam vim telorum superfundere: donec Agricola tres Batavorum cohortes ac Tungrorum duas cohortatus est, ut rem ad mucrones ac manus adducerent: quod et ipsis, vetustate militiæ, exercitatum, et hostibus inhabile, parva scuta et enormes gladios gerentibus. nam Britannorum gladii sine mucrone complexum armorum, et in aperto pugnam non tolerabant. Igitur, ut Batavi miscere ictus, ferire umbonibus, ora fœdare, et stratis qui in æquo obstiterant, erigere in colles aciem cœpere; ceteræ cohortes, æmulatione et impetu commistæ, proximos quosque cædere. ac plerique semineces, aut integri, festinatione victoriæ, relinquebantur. Interim equitum turmæ fugere, covinarii peditum se prœ-

meque Schefferus de Re Vehic. 2, 22. Itaque *et* male abest edd. vett. Ern.

Promtior in spem] Quamquam non omnino damnem hanc formam, tamen non dubito, verum esse *pronior in spem*. Ei verbo jam sæpe *promtior* substitutum a librariis vidimus in Ann. et H. libris. Sueton. Ner. 40. *Cui spei pronior*. Ern. Cf. H. 4, 60.

Cetris] Liv. 31, 36. *cetratos*, ait, *quos peltastas vocant*.

Tungrorum] Horum monumenta in Britannia exhibet Gordon. tab. 35.

Complexum armorum] i. e. pugnam, quæ fit cominus, conserendis manibus. Ern.

In aperto pugnam] Quid ais? immo vel maxime optent, adeo non refutent. Faciebam, *in operto*. Qui sub armis scutisque pugnant, et statim invadunt, spernunt hos prælongos gladios: hodieque res dicit. Tamen placet etiam Francisci Medicis conjectatio, *in arcto pugnam:* et quis stirpem e patronis illis Musarum non amet? Hodie veram gloriam ipsi sic ament. Lips. *In arcto* verum puto; quod etiam non improbat, atque adeo e Livio 28, 33. illustrat Schelius ad Hygin. p. 140. Ipse malit *in aperta*, i. e. corporis loca nuda. Sed quis dixit *pugnam in aperta corporis loca?* Et num alii hoc magis ferunt Britannis? Immo Britanni pugnam, quæ fit cominus, non ferebant, quæ est *pugna in arcto*, ut et Livius vocat 28, 33. *quod in arcto pugna Romano aptior, quam Hispano militi, futura videbatur*. Ern. *In arcto* probant Grut. Lall. recepit Brot. Verum non video, qui potuerit librariis venire in mentem τῷ *arcto* substituere *aperto*. Hoc proinde a Tacito esse puto, et respondere τῷ *æquo*, quod sequitur, ut Bip. monent. Schefferus volebat *in aperta*, ut alias *in frontem, in latera*.

Et tractis] Muretus corrigebat *fractis*. Vulgatum quidem vitiosum esse non ambigo. Sed malim *stratis:* nam in MSS. fere est *tratis*, unde *tractis* factum. Mox pro *obstiterant* MS. Vat. *adstiterant*. quod non displicet. Ern. Sequor Ernestium cum Bip. Brot. volebat *prostratis*, sed simplex idem notat. Sic H. 3, 77. *sternunt inermes*. Mox Vat. *adstiterant*, vulgatum aptius.

Interim equitum turmæ fugere] Alii in sequentibus, ego hic offendo. Nam unde hæc fuga, cum nec de pugna ulla præcesserit? mira vel ipsorum ignavia, vel scriptoris nostri incogitantia. At vitium hic esse palam odoror. Ecce antea, pro more gentis, instruxit et junxit: *media*, inquit, *campi covinarius et eques discursu ac strepitu complebant*. Itaque isti, ut apparet, aciei interjecti; sed Agricola neglexit, et parte alia invasit Britannos pedites, quod robur censebat. Cœpta autem pugna, jam equites et co-

lio miscuere. et, quamquam recentem terrorem intulerant, densis tamen hostium agminibus et inæqualibus locis hærebant: minimeque equestris ea pugnæ facies erat, cum ægre diu stantes, simul equorum corporibus inpellerentur, ac sæpe vagi currus, exterriti sine rectoribus equi, ut quemque formido tulerat, transversos, aut obvios incursabant.

37 Et Britanni, qui adhuc pugnæ expertes summa collium insederant, et paucitatem nostrorum vacui spernebant, degredi paullatim, et circumire terga vincentium cœperant: ni idipsum veritus Agricola, quatuor equitum alas, ad subita belli retentas, venientibus opposuisset, quantoque ferocius accurrerant, tanto acrius pulsos in fugam disjecisset. Ita consilium Britannorum in ipsos versum: transvectæque præcepto Ducis a fronte pugnantium alæ, aversam hostium aciem invasere. Tum vero patentibus locis grande et atrox spectaculum: sequi, vulnerare, capere atque eosdem, oblatis aliis, trucidare. Jam hostium, prout cuique inge-

vinarii miscentur, sed verbis corrigendis. Quid dicam, critica? suavis, et molesta es: rem video, verba requiro. Puto, *Interim equitum turmæ effudere, et covinarii peditum se prælio miscuere.* Aut potius, *turmæ effusæ et covinarii.* Profecto jam pugnarunt, et sequens narratio tota dicit: attende. LIPS. Non male. Ego tamen malim *erupere*, sc. ad impetum faciendum, quod esse verbum usitatum in hac re, H. 2, 26. vidimus. corruptela orta est, quod prima litera absorpta fuerat a finali præcedentis verbi. *Fugere* defendit Broterius, sed ejus rationes mihi non satis faciunt. ERN. Hoc quoque tuentur Bip. item Schefferus.

Densis tamen hostium agminibus] Non placet, ipsum Romanos hic *hostes* appellare, quasi respectu ad Britannos habito. Multo commodius videtur, ut legamus cum Mureto *nostrorum.* GRON. Probo et ipse. Licet tamen etiam conjicere *cohortium.* ERN. Alterutrum probat Brot. Contra Acidalius intelligit agmina Britannorum, quod et Scheffero placet et Bipontinis, sed sic nexus verborum requireret *suorum.*

Minimeque equestris ea pugnæ facies] Vides *equestre* prœlium? nondum ergo fugerunt, ut vulgata lectio volebat. LIPS. Vetus lectio: *minimeque equestres. ea enim pugnæ facies erat, cum ægra diu aut stante* etc. Quod nunc legitur, est ab ingenio Rhenani: non magis illud intelligendum, quam prius. Bene Pichena monet, Tacitum potius debuisse dicere, minime *pedestris* pugnæ faciem fuisse. Docet enim mox, pedites impeditos esse ab equis et essedis, ut pugnare suo more non possent. Post Trillerus Obs. p. 424. conjicit: *cum ægre clivo stantes* sc. pedites Romani. Broterius recepit lectionem MS. Vat. *cum ægre diu stantes:* quod veteri lectioni bene convenit. ERN. Pro vulgato pugnant Bip. conjiciunt tamen *æqualis* loco *pedestris.* Perperam. *Minime equestris* pugna fuit, equites fugerant, covinarii solebant desilire de curru et pedibus pugnare. hinc *vagi currus* et *equi sine rectoribus.* Ex *ea enim* lectionis priscæ Bip faciunt *ea tum.* Dein bene cum Brot. recepere Vaticani *ægre diu stantes,* nec inscita tamen Trilleri conjectura.

In gradu stantes] Hærebant enim locis iniquis, ut dixit, tum et conferta Romana vel Sociali acie. LIPS. Vid. not. proxime superiorem. ERN.

Simul equorum corporibus] Quid clarius, quam hæc ad singulares equites referenda: qui stantes hærentesque, sine suo impetu, facile cum ipsis equis pellebantur a pedite, vi ingruente. LIPS.

Transversus aut obvios] Quos? Romanos? non: sed ipsos suos equites, quos turbabant aut evertebant. LIPS. Immo Romanos, ut opinor. Mox *degredi* edidit Pichena, Superiores male *digredi.* ERN.

Sequi, vulnerare, capere] E Sallustio sumta hæc scio, qui in Jugurt. 101. *tum spectaculum horribile in campis patentibus, sequi, fugere, occidi, capi, equi atque viri afflicti.* LIPS.

nium erat, catervæ armatorum paucioribus terga præstare, quidam inermes ultro ruere, ac se morti offerre. Passim arma et corpora et laceri artus et cruenta humus: et aliquando etiam victis ira virtusque. postquam silvis adpropinquarunt, conlecti, primos sequentium, incautos et locorum ignaros, circumveniebant. Quod ni frequens ubique Agricola validas et expeditas cohortes, indaginis modo, et, sicubi arctiora erant, partem equitum, dimissis equis, simul rariores silvas equitem persultare jussisset, acceptum aliquod vulnus per nimiam fiduciam foret. Ceterum, ubi compositos firmis ordinibus sequi rursus videre, in fugam versi, non agminibus, ut prius, nec alius alium respectantes, rari et vitabundi invicem, longinqua atque avia petiere. finis sequendi nox et satietas fuit. cæsa hostium ad decem millia: nostrorum trecenti sexaginta cecidere: in quis Aulus Atticus, Præfectus cohortis, juvenili ardore et ferocia equi hostibus inlatus. Et nox quidem gaudio prædaque læta victoribus: 38
Britanni palantes, mixtoque virorum mulierumque ploratu, trahere vulneratos, vocare integros, deserere domos ac per iram ultro incendere: eligere latebras et statim relinquere: miscere invicem consilia aliqua, dein separare: aliquando frangi adspectu pignorum suorum, sæpius concitari. satisque constabat, sævisse quosdam in conjuges ac liberos, tamquam misererentur. Proximus dies faciem victoriæ latius aperuit. vastum ubique silentium, secreti calles, fumantia procul tecta, nemo exploratoribus obvius. quibus in omnem partem dimissis, ubi incerta fugæ vestigia, neque usquam conglobari hostes compertum, et exacta jam æstate spargi bellum nequibat; in fines Horestorum exercitum deducit. Ibi acceptis obsidibus, præfecto classis *circumvehi Britanniam* præcepit. datæ ad id vires, et præcesserat

Victis ira virtusque] E Virg. Æn. 2, 367. *Quondam etiam victis redit in præcordia virtus.* ut bene Pichena monuit. Ern.

Equitem persultare] Sic Rhen. prius erat *equite persultari.*

Nec alius alium respectantes] Acidalius *sed alius* legebat. Ern. Bip. mox *sed rari.* saltem subauditur.

Trecenti quadraginta] MS. Vat. *sexaginta*, quod prætulit Broterius. Ern. Sequor. Vaticano habenda fides.

Miscere invicem] Tota hac periodo ornatum ex oppositis quæsivit. ideoque hic legam, *dein separare.* Aliquando inquit, cum aliis, aliquando rursus secum deliberabant. Lips. Probat et Pichena. Quia sic habet MS. Vat. cum Broterio recepi. Accurate opponuntur *miscere consilia* et *separare.* Primum communiter consilia capiebant, post suum quisque consilium, sibi quisque consulebat. Ern. Grotius malebat *desperare*, sed is Vaticanum nondum norat.

Sævisse quosdam] Similia de Germanis Flor. 3, 3, 17.

Secreti colles] Secreti colles sunt remotiores: quod ab h. l. alienum. Legendum puto *deserti*, qui ante habitati, et ab hominibus frequentati. Ern. Egregie Bip. *calles*, ut apud Virg. Æn. 6, 443. et 9, 383. ubi *obscuri.*

In fines Horestorum] Hos Camdenus locat in Escia (*Eskdale*) supra Itunam fl. in cujus æstuario tum classis, ut ex seq. patet.

terror. ipse peditem atque equites lento itinere, quo novarum gentium animi ipsa transitus mora terrerentur, in hibernis locavit. Et simul classis secunda tempestate ac fama Trutulensem portum tenuit, unde, proximo latere Britanniæ lecto, omni redierat.

39 Hunc rerum cursum, quamquam nulla verborum jactantia epistolis Agricolæ auctum, ut Domitianus erat, fronte lætus, pectore anxius, excepit. Inerat conscientia, derisui fuisse nuper falsum e Germania triumphum, emptis per commercia, quorum habitus et crines in captivorum speciem formarentur: at nunc veram magnamque victoriam, tot millibus hostium cæsis, ingenti fama celebrari. Id sibi maxime formidolosum, privati hominis nomen supra Principis adtolli: frustra studia fori et civilium artium decus in silentium acta, si militarem gloriam alius occuparet: et cetera utcumque facilius dissimulari: Ducis boni Imperatoriam virtutem esse. Talibus curis exercitus, quodque sævæ cogitationis indicium erat, secreto suo satiatus, optimum in præsentia statuit, reponere odium, donec inpetus famæ et favor exercitus languesceret. nam etiam tum Agri-

Trutulensem portum] Ignotus est. itaque alii volunt, *Rutupensem*. Lips. Is hodie dicitur *Sandwich*. Ern.

Unde proximo latere Britanniæ lecto omni redierat] *Exierat* malebat Rhenanus. *Unde, proximo litore Britanniæ lecto, omnis redierat*, Pichena. Recte. Sic ergo edidimus. *Unde* refer ad *lecto*, unde egressa legerat proximum latus Britanniæ. Ern. Bip. servant *omni*, bono sensu, nec absque necessitate ab antiqua lectione recedendum.

Epistolis Agricolæ actum] Hæsi olim. nunc levi emendatione me expedio, *auctum*, pro *actum*, rescribens. Lips. Recepit Pichena. *Auctum* est verbum proprium in hac re, idque sæpe cum *actum* confundi, jam supra vidimus. Mox MS. Vat. *ut erat Domitianus:* alius idem habet in margine. Nominativus quidem placet. Ern.

Ut Domitianus erat] Sic MS. Vat. et alius in margine. unde bene restituere Bip. Glossam sapit *ut Domitiano moris erat*.

Falsum e G. triumphum] De quo Dio 67, 4. Similia de Caligula Suet. c. 47.

At nunc] Edd. ante Rhen. *ac:* et mox *millium*. Ern.

Si mil. gloriam alius occuparet] Putabam, *altius*, vel *artius*, sive *arctius*. De Agricola Domitianus ratiocinatur, et sese exstimulat: Frustra silentio transitas civiles artes, si in militari præpolleret. Quod si vulgata placet, de ipso Domitiano accipies, quærente: Frustra se *liberalia studia initio Principatus neglexisse* (ita Suetonius cap. 20.) ut ad militaria et imperatoria se daret scilicet: si ecce alius eam gloriam occuparet. Atque banc veram sententiam puto. Videbatur enim sibi in studiis et eloquentia potuisse excellere, si perseverasset. Lips. Pichena recepit *altius*. Sed id posteri editores non sunt ita imitati, ut alia fere. Consilio, an casu, nescio. Nec ego necessarium puto, hic aliquid mutari. Ern. Omnia plana. Sensus: Domitianum queri, frustra se oppressisse et ejecisse eos, qui (v. c. 2.) sapientia et civilibus artibus comparare sibi favorem vulgi possent, si existat nunc, qui militaris virtutis gloria vulgi studia captet. Sic puto, bene Schefferus.

Utcumque facilius tolerari] *Facilius* glossam sapit interpretantis τὸ *utcumque*, quod solum sufficiebat huic sententiæ exprimendæ, eleganterque sic dicitur: ceteras laudes etsi non æquo satis animo, tamen tolerari. Infra leg. *etiamnum* pro *etiam tum*. Ern.

Secreto suo satiatus] Depingunt hoc secretum Suet. c. 3. Plin. paneg. c. 48. Dio 66, 9.

cola Britanniam obtinebat. Igitur *triumphalia ornamenta* 40
et inlustris statuæ honorem et quidquid pro triumpho datur, multo verborum honore cumulata, decerni in Senatu jubet: additque insuper opinionem, Syriam provinciam Agricolæ destinari, vacuam tum morte Atilii Rufi, Consularis, et majoribus reservatam. Credidere plerique, libertum ex secretioribus ministeriis missum ad Agricolam, codicillos, quibus ei Syria dabatur, tulisse, cum præcepto, ut, si in Britannia foret, traderentur: eumque libertum in ipso freto Oceani obvium Agricolæ, ne adpellato quidem eo, ad Domitianum remeasse: sive verum istud, sive ex ingenio Principis fictum ac compositum est. Tradiderat interim Agricola successori suo provinciam quietam tutamque. Ac, ne notabilis celebritate et frequentia occurrentium introitus esset, vitato amicorum officio, noctu in urbem, noctu in palatium, ita ut præceptum erat, venit: exceptusque brevi osculo, et nullo sermone, turbæ servientium inmixtus est. Ceterum, ut militare nomen, grave inter otiosos, aliis virtutibus temperaret, tranquillitatem atque otium penitus auxit, cultu modicus, sermone facilis, uno aut altero amicorum comitatus; adeo ut plerique, quibus magnos viros per ambitionem æstimare mos est, viso adspectoque Agricola, quærerent famam, pauci interpretarentur. Crebro per eos 41
dies apud Domitianum absens adcusatus, absens absolutus est. caussa periculi non crimen ullum, aut querela læsi cujusquam, sed infensus virtutibus Princeps, et gloria viri, ac pessimum inimicorum genus, laudantes. Et ea insecuta

Triumphalia ornamenta] Palam est, hæc a Domitiano tributa: quod Tacitus de socero non potuit, credo, ignorare. Tamen Dio vult a Tito 66, 20. Ἐσφάγη διὰ ταῦτα ὑπὸ Δομιτιανοῦ, καίπερ τὰς ἐπινικίους τιμὰς παρὰ τοῦ Τίτου λαβών. Lips. Mox *statua illustris* est triumphalis, laureata. V. A. 4, 23. H. 1, 79. Ern.

Addique] *Additque* Muretus. Bene. nam opinio non in SC. inferri jussa; sed eam ipse sparsit. Potest tamen vulgatum intelligi: jussit insuper spargi opinionem. Ern. Recepi *additque*.

Per ambitionem æstimare] h. e. e specie externa, splendore vitæ, frequentia deducentium etc. Ern.

Quærerent famam, pauci interpretarentur] i. e. plerique desiderarent in eo splendorem, quem tanta fama postularet, vix crederent, hunc esse illum tantum tamque celebratum virum; pauci caussas requirerent, propter quas ita se demiserit, et ad illas angustias se redegerit, aut intelligerent, id invidiæ effugiendæ caussa factum. Rhenanus frustra pro *famam* legi volebat *tamen*. Ern. Quinctil. 12, 11, 2. *Ne se quærat priorem.*

Absens absolutus est] Ant. Augustinus hic malebat *præsens*.

Pessimum inimicorum genus, laudantes] Gnome ex ipsis adytis humanæ vitæ, cui Mamertinus interpres, Panegyrico ad Julianum c. 4. *Cum*, inquit, *sancti Principis merces* (legimus *mores*) *atque instituta falsarum vituperationum licentiam submoverent, callido nocendi artificio accusatoriam diritatem laudum titulis peragebant, in omnibus conventiculis quasi per benivolentiam illa jactantes, Julianus Alemanniam domuit, Julianus urbes Galliæ... excitavit, etc.* Statimque c. 5. *Hæ voces fuerunt ad inflammanda odia probris omnibus potentiores. si enim comminisci aliqua flagitia tentassent, facile ipso splendore laudis et gloriæ refutarentur; invenerunt accusandi genus, quod nullus refelleret.* Lips.

sunt Reipublicæ tempora, quæ sileri Agricolam non sine-
rent: tot exercitus in Mœsia Daciaque, et Germania Pan-
noniaque, temeritate aut per ignaviam Ducum amissi: tot
militares viri cum tot cohortibus expugnati et capti: nec
jam de limite Imperii et ripa, sed de hibernis legionum et
possessione dubitatum. Ita, cum damna damnis continua-
rentur, atque omnis annus funeribus et cladibus insignire-
tur, poscebatur ore vulgi Dux Agricola: comparantibus
cunctis vigorem, constantiam et expertum bellis animum,
cum inertia et formidine ceterorum. Quibus sermonibus
satis constat Domitiani quoque aures verberatas, dum opti-
mus quisque libertorum amore et fide, pessimi malignitate
et livore, pronum deterioribus Principem exstimulabant.
Sic Agricola simul suis virtutibus, simul vitiis aliorum, in
42 ipsam gloriam præceps agebatur. Aderat jam annus, quo
Proconsulatum Asiæ et Africæ sortiretur, et occiso Civica
nuper, nec Agricolæ consilium deerat, nec Domitiano ex-
emplum. Accessere quidam cogitationum Principis periti,
qui, iturusne esset in provinciam, ultro Agricolam interro-
garent. ac primo occultius quietem et otium laudare, mox
operam suam in adprobanda excusatione offerre: postremo
non jam obscuri, suadentes simul terrentesque, pertraxere
ad Domitianum. qui paratus simulationi, in adrogan-

Tot militares viri] Ego dubito an non, *tot militares numeri*. Atqui de *cohortibus* jungit. Ita, sed illos Romanos intellegit; has Sociales. LIPS. Legendum videtur *vici*. Supra A. 12, 38. *Ac, ni cito vicis et castellis proximis subventum foret; copiæ tum occidione occubuissent*. A. 14, 30. *Præsidium posthac impositum vicis, excisique luci, sævis superstitionibus sacri*. H. 5, 20. *Tantumque belli superfuit, ut præsidia cohortium, alarum, legionum modicis vicis quadripartita Civilis invaserit*. GRON. Hoc melius. Sed tamen exempla desidero epitheti hujus loco tributi, in quo præsidia posita. Quid impedit, quo minus militares viri sint Duces? Sic c. 40. *militare nomen*, est Ducis bello clari. A. 15, 26. Corbulo dicitur *vir militaris*. Et infra *funera* ad Duces, ut *clades* ad exercitus pertinent. ERN. *Vici* placebat et Heinsio ad Vell. 2, 115.

Cum inertia et formidine eorum] Grotius corrigebat *ceterorum*. Possis etiam conjicere *cæsorum*. non enim de viris adhuc videtur dicere, sed de interfectis. Grotianum tamen melius. ERN. Mihi quoque adridet. Ex eo facile potuit oriri *eorum*. Bip. dedere *aliorum*.

Dum exstimulabant] Tacito alias solenne, præsens isti parculæ jungere, ut supra ad Hist. notavimus. ERN.

In ipsam gloriam præceps agebatur] Mirum loquendi genus, ut monet Virdungus: quod peperit acuminis captatio. Alii præcipites aguntur in perniciem, ipse in gloriam. Cum se ipse ad otium et silentium redigeret omni modo, invitus attollebatur, cum summo periculo. ERN.

Asiæ et Africæ] Non potest, ut sortitus fuerit utrumque simul, nec ferunt Romani mores. Scribo, *Asiæ aut Africæ*. LIPS. Sic et Dancsio visum. Sed et vulgatum rectum, ut monet Mercerus ad A. 3, 32. Utraque provincia in sortem conjecta. ERN. Vulgatum V. C. Ursini habet.

Occiso, Civica] *Cereale*. Suet. Domit. c. 10.

Nec Agricolæ consilium deerat, nec Domit. exemplum] i. e. nec A. nesciebat, quomodo periculum effugeret, nec Domitianus, quomodo eum forte depelleret, cum exemplum ante oculos haberet, quod ipse edidisset in Civica. Paullo post edd. ante Rhen. vitiose *tam obscuri*. ERN.

Qui paratus simulatione, in arrog. c.] Hæsit hiè Boxhornius: qui se expediit

tiam compositus, et audiit preces excusantis, et, cum adnu-
isset, agi sibi gratias passus est: nec erubuit beneficii invi-
dia. salarium tamen, Proconsulari solitum offerri, et qui-
busdam a seipso concessum, Agricolæ non dedit: sive
offensus non petitum, sive ex conscientia, ne, quod vetue-
rat, videretur emisse. Proprium humani ingenii est,
odisse, quem læseris: Domitiani vero natura præceps in
iram, et, quo obscurior, eo inrevocabilior, moderatione ta-
men prudentiaque Agricolæ leniebatur: quia non contu-
macia, neque inani jactatione libertatis, famam fatumque
provocabat. Sciant, quibus moris, inlicita mirari, posse
etiam sub malis Principibus magnos viros esse: obsequi-
umque ac modestiam, si industria ac vigor adsint, eo laudis
excedere, quo plerique per abrupta, sed in nullum Reipub- 43
licæ usum, ambitiosa morte inclaruerunt. Finis vitæ ejus
nobis luctuosus, amicis tristis, extraneis etiam ignotisque
non sine cura fuit. Vulgus quoque, et hic aliud agens

interpungendo post *paratus:* quo difficultas non tollitur. Si lectio incorrupta, copula esse debet ante *in*. Sed vereor, ne Tacitus scripserit, *qui parata simulatione:* simulatione, quam in potestate haberet, qua facile quavis in re et quovis tempore uteretur. Sic *parata* dici hodie notissimum est, post crebras virorum doctorum admonitiones. v. Cort. ad Plin. Ep. 3, 5, 8. Ern. Cum Bip. pono *simulationi*, ut A. 12, 47. *paratus sceleribus*, et Ovid. ex Ponto 2, 2, 117. *veniæ*.

Nec erubuit beneficii invidia] i. e. invidiosis sermonibus, quos tale beneficium concitaturum esset. Nam *invidia* dicitur et de re invidiosa. Nisi Tacitus scripsit *injuria*, ut ὀξύμωρον esset. Et Pichena vulgatum ita interpretatur, ac si ita scriptum esset. Ern. Id est beneficio invidioso. Simile A. 6, 23. *non erubuit permittere*. Cf. et Senecam de benef. 4, 17.

Salarium tamen Proconsulari] Nihil magis ad hujus loci lucem (ut ne ab alto aut longinque petam) quam quæ Dio Cassius in Fragmento rerum Macrini conscripsit 78, 22. Ait *Aufidium Frontonem, neque Africæ Proconsulatu donatum a Macrino, etsi sortitus eam esset, neque item Asiæ*. et addit: Τόγε μὴν ἐκνούμενον γέρας, καὶ οἴκοι μένοντι αὐτῷ, τὰς πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδας, δοθῆναι εἰσηγήσατο. Οὐ μέντοι καὶ ἐκεῖνος αὐτὰς ἔλαβεν, εἰπὼν, οὐκ ἀργυρίου, ἀλλ' ἡγεμονίας, δεῖσθαι. Vides retineri solitos: vides salarium tamen accipere: vides et ipsam summam, serio notandam. Ea est *decies* HS. sive 25. millia Philippicum. Lips. Vir doctus ap. Broterium malebat, *sal. tamen Proconsulare, s. o.* quod placet. Ern.

Odisse quem læseris] Seneca de Ira 2, 33. *Hoc habent pessimum animi magna fortuna insolentes, quos læserunt, et oderunt.* Lips.

Quo obscurior; eo irrevocabilior] i. e. implacabilior: hoc minus revocari ab ira et proposito perdendi poterat. Ern.

Eo laudis excedere] Malo, *accedere*, vel potius *escendere*. Sequentia hujus comprehensionis parum integra censeo. Lips.

In nullum rei post usum] Non displicet junctim et quasi composite, *post—usum*. Id est, morte ea nec in posterum aliquid consuluisse, vel utiliter præstitisse. Mercero placebat: *in nullum Reipublicæ usum*. ingeniose, et fortasse vere. Lips. Alii (in his Acid.) *rei postusum*. Mercerus et Pichena *Reipubl. usum*. Male. *rei post:* id est, accusati post et damnati. nec enim quærebatur de exitu reorum, cum unus esset. Gron. Non animadvertit vir magnus, hæc verba *sed i. nullum* etc. pertinere ad effectum ambitiosæ mortis, et gloriæ per talem mortem quæsitæ. Post mortem autem rei non fiunt. Mercerus verum vidit, cujus correctionem recepit Pichena, quem omnes secuti sunt. Eadem sententia et alibi, et apud nostrum in Annalibus. Ern. Mercero hic omnes jure adsurgunt. Ursinus idem in V. C. suo se invenisse perhibet.

Aliud agens populus] i. e. publicas

populus, et ventitavere ad domum, et per fora et circulos locuti sunt: nec quisquam, audita morte Agricolæ, aut lætatus est, aut statim oblitus. Augebat miserationem constans rumor, *veneno interceptum*. Nobis nihil comperti adfirmare ausim: ceterum per omnem valetudinem ejus, crebrius quam ex more Principatus, per nuntios visentis, et libertorum primi, et medicorum intimi venere: sive cura illud, sive inquisitio erat. Supremo quidem die, momenta deficientis per dispositos cursores nuntiata constabat, nullo credente, sic accelerari, quæ tristis audiret. Speciem tamen doloris animo vultuque præ se tulit, securus jam odii, et qui facilius dissimularet gaudium, quam metum. Satis constabat, lecto testamento Agricolæ, quo coheredem optimæ uxori et piissimæ filiæ Domitianum scripsit, lætatum eum, velut honore judicioque. tam cæca et conrupta mens adsiduis adulationibus erat, ut nesciret, a bono patre non
44 scribi heredem, nisi malum Principem. Natus erat Agricola, Caio Cæsare tertium Consule Idib. Juniis: excessit

res nihil curans, sed suis negotiis intentus, ut bene Pichena. Edd. ante Rhen. male *alius*. Mox alterutrum *est* delendum esse, Muretus monuit. ERN. Restituunt Bip. lectionem *alius agens*, sed nescio, an quis unquam ita locutus. Altera dicendi forma ex more Romano desumta. Posterius *est* delet Acidalius. Sequor.

Rumor, veneno interceptum] Hunc rumorem secuti sunt, e quibus Dio Cassius 66, 20. tradit, Agricolam ab Domitiano interfectum esse. ERN.

Nobis nihil comperti affirmare ausim] *Nobis* pro *vobis* bene Rhenanus correxit. Ceterum non opus, de sententia Acidalii inserere *quod* ante *affirmare*. Ordo est, *nihil comperti nobis a. a.* alias etiam *nec* inseri posset: *nec affirmare ausim.* Sed non esse necessarium puto. Sallust. B. Jug. 17. *de iis haud facile compertum narraverim.* ubi v. Cortius. Favet tamen Acidalio, alterique correctioni locus τοῦ *nobis*, qui in vulgari lectione est alienus. Omnino durior est oratio, etiam hac de caussa, quod in eadem sententia et pluralis *nobis* et singularis *ausim* est. ERN. *Nobis* non de se solo dicit Tacitus; sic recte se locus habet. Cf. Schefferus.

Principatus] Urs. Mur. Acid. legunt *Principis*. Sic et Bip. Sed *Principatus* exprimit morem consuetum Principum, non Domitiani modo. Hoc et Scheffero visum.

Libertorum primi et medicorum intimi] Videtur epithetorum permutatio facta esse. *Libertorum intimi* noti sunt, et sic Ammian. 15, 35. Tum *medicorum primi* aptius quam *intimi* dicuntur. ERN.

Nuntiata constabat] Edd. ante Rhen. *constabant*. ERN.

Animo vultuque præ se tulit] Forte *mimo*. GRON. Sane animo præferri dolor internus non potest; ut aut *mimo* legendum videatur, quod pro eadem voce reponi in Suetonii Tib. 24. et Flor. 2, 14. voluere magni viri, idem Gronovius, Dukerus, Grævius, quibus nos plane assentimur: vel *habitu*, qui cum *vultu* sæpe conjungitur, etiam apud nostrum aliquoties. Idque forte et hac de caussa melius, quod, si *mimo* scripsisset Tacitus, non addidisset *vultuque*, in cujus simulatione vel maxime mimus ille inest. ERN. Apage conjecturas. Sensus: vultum ita composuit, quasi animo quoque infandum dolorem concepisset. Jam sic noster H. 1, 85. erat locutus: *animum vultumque conversis.* Recte sic Acid. Scheff. Boxh. Male ergo Acid. *omnino.* pejus Freinsh. *amictu.*

Securus jam odii] Id est, qui odium non curaret, facile jam deponeret, ut in mortuum: ideoque et doloris affectum facile induit. LIPS.

Testamento] Sic Rhen. prius erat *testimonio.* Cf. et P. Faber Sem. 1, 14. p. 80.

Honore judicioque] i. e. judicio honorifico. De judiciis testamentorum, et honore inde redundante nota res e Ciceronis Philippica 2, 42. et Suetonii Augusto c. 101. ERN.

Tertium Cons.] Edd. vett. omnes meæ

sexto et quinquagesimo anno, decimo Kal. Septemb.
Collega Priscoque coss. Quod si habitum quoque ejus
posteri noscere velint; decentior quam sublimior fuit. nihil
metus in vultu: gratia oris supererat. bonum virum facile
crederes, magnum libenter. Et ipse quidem, quamquam
medio in spatio integræ ætatis ereptus, quantum ad glo-
riam, longissimum ævum peregit. Quippe et vera bona,
quæ in virtutibus sita sunt, inpleverat, et Consularibus ac
triumphalibus ornamentis prædito, quid aliud adstruere for-
tuna poterat? Opibus nimiis non gaudebat; speciosæ con-
tigerant. filia atque uxore superstitibus, potest videri etiam
beatus; incolumi dignitate, florente fama, salvis adfinitati-
bus et amicitiis, futura effugisse. Nam, sicuti durare in
hac beatissimi sæculi luce, ac Principem Trajanum videre,
quodam augurio votisque apud nostras aures ominabatur:
ita festinatæ mortis grande solatium tulit, evasisse postre-
mum illud tempus, quo Domitianus, non jam per intervalla
ac spiramenta temporum, sed continuo et velut uno ictu,
Rempublicam exhausit. Non vidit Agricola obsessam cu- 45
riam, et clausum armis Senatum, et eadem strage tot Con-
sularium cædes, tot nobilissimarum feminarum exsilia et
fugas. Una adhuc victoria Carus Metius censebatur, et in-

ante Lips. *ter.* male. *Tertium* jam corrigebat Ursinus. Ern. Mox pro *LVI. anno,* Brot. vult *LIV.* ni prius legas *Caio Cæs. primum Consule.* Sed familiarem Tacito, ut aliis historicis, esse talem errorem calculi Savilius observat.

Nihil metus in vultu] MS. Vat. alter *nihil impetus.* alter in textu utramque lectionem conjungit. Sane *metus* in descriptione tali vix locum habere videatur: sed expressit, ut opinor, *ἀταραξίαν* perpetuam, tranquillitatem vultus. *Impetus* de vultu vix dicitur aut commode intelligi potest. Ern. Interpretes reddunt ita: nihil in vultu, quod metum incutere possit. Sic fere Ovid. Met. 2, 857. *Nullæ in fronte minæ, nec formidabile lumen; pacem vultus habet.* Tacite Domitianum a nostro tangi Virdungus suspicatur, cui *superbia in vultu, ira in oculis.* Plin. pan. 48. Cui hæc non placent, poterit cum Bip. legere, *nihil ineptum in vultu,* quod scite firmant ex Cic. Orat. 18.

Speciosæ contigerant] Si audiamus Dionem 66, 20. Agricola, ex Britannia redux, reliquum vitæ in ignominia et paupertate transegit.

Nam sicut durare etc.] Excidisse hic aliquid, non dubito, simile illi quod Ursinus affert, e V. C. more suo, *magnæ cujusdam felicitatis est.* Nam *quod* ante *augurio* est in libris ante Rhen. idque nos reposuimus: neque eo deleto satis loco consulitur. *In hanc lucem* corrigit Acidalius. Bene. Ern. Vide mox notata.

Videre ominabatur] Mirum si tot annos ante præsagiit? nec de Trajano ulla spes aut suspicio; nisi si Deus mentem illi movit, aut nostro scriptori Blanditia: quod non solet. Lips. Hanc notam peperit omissum a Rhenano *quod,* unde *ominabatur* cum *videre* conjungit Lipsius. Ominatus tantum est, fore, ut meliora tempora venirent non ita multo post, in quibus optabilis foret longissima vita; quod, post eventum, ad Trajanum refert Tacitus. Sed Rhenanus videtur delevisse *quod,* ut infinitivi *durare, videre,* haberent verbum, e quo pendeant: Vix dubito, aut excidisse hic aliquid, nempe, cui respondeat, *ita g. solatium tulit,* aut scripsisse Tacitum: *Nam sicut beatissimum, durare in hanc seculi lucem* etc. Ern. Egregiam medicinam loco male adfecto fecere Bip. mutato *quod* in *quodam.*

Velut uno ictu] Sic de Caligula Seneca de Ira 3, 19.

Tot Consul. cædes] V. Plin. ep. 3, 11. Suet. c. 10.

Carus Metius censebatur] Edd. ante Rhen. male *charus nuncius.* Sensus est.

tra Albanam arcem sententia Messalini strepebat, et Massa Bebius jam tum reus erat. Mox nostræ duxere Helvidium in carcerem manus: nos Maurici Rusticique divisus,

Carus Metius una tantum victoria, uno tantum viro claro per accusationem everso, inclaruerat inter oratores sive potius accusatores. Ern. Cf. de *Metio* Plin. ep. 1, 5. 7, 19 et 27.

Intra Albanam villam] Veteres editiones, *intra Albanam arcem vilam*. opinor *villam* glossematium esse, et germanum, *Albanam arcem*. Certe Domitianus delectatus eo loco, eumque habuit velut arcem. Dionis compendium (67, 1.) Τοῦτο τὸ χωρίον ὑπὸ τὸ ὄρος τὸ Ἀλβανὸν, ἀφ᾽ οὗπερ οὕτως ὠνομάσθη, ὃν ὥσπερ τινὰ ἀκρόπολιν ἐξείλετο. Pichena vellet: *intra Albanam arcem nulla sententia:* quasi dicat, nondum tunc auditum ibi Messalinum. Ego putarem dicere, quod adhuc intra Albanam arcem, non in Senatu et publico, calumniator ille audiretur. At pestes illas hominum, et districtos ejus ævi accusatores, Plinius passim nominat. etiam Sidonius Ep. 5, 7. *Hi sunt, quorum comparatione digitum tollerent Narcissus, Asiaticus, Massa, Marcellus, Carus, Parthenius, Licinius.* Juvenalis 1, 35. —*quem Massa timet, quem munere pulpat Carus.* Lips. Puto et hic duas diversas lectiones esse conjunctas, ut aliis locis factum notavimus. Forte et fuit tantum *Albanum*, quod alii in margine *arcem*, alii *villam* interpretati sunt, idque utrumque postea in textum illatum. *Albanum* quidem ea villa vocatur ap. Sueton. Domit. 4. Ern. Verum vidit Lipsius. Bip. ex *vilam* fecere *solam*, quod sane superfluum. De *Messalino* v. Plin. 4, 22. et Juven. 4, 113. ubi vocatur *Catullus*. Idem v. 145. *arcem Albanam* vocat.

Massa Bebius] Qui damnatus quidem postea est accusantibus Bæticis, ut disces ex Plinii epist. ult. lib. 7. Lips. V. et H. 4, 50.

Jam tum] Forte *etiam*. Gron.

Mox nostræ duxere] Nam in Senatu accusatus, et manus ibi ei injectæ sunt, maxime et primum a quodam Certo. Plinii epistola legatur 9, 13. Hæc autem referenda, nequis erret, *ad Helvidium filium*, quem Domitianus occidit (Suetonius cap. 10.) cum patrem ejus ipse Vespasianus. idem Sueton. Vesp. cap. 15. Sed Helvidius hic filius qua matre natus? Habuit sane Helvidius pater *Fanniam* uxorem, filiam *Thraseæ Pæti:* quod in ep. 7, 19. apud Plinium clare scriptum. Non tamen hæc mater, sed noverca, et ita idem Plinius appellat ep. 9, 13. *Fuerat cum Arria et Fannia, quarum altera Helvidio noverca, altera mater novercæ.* Nam Fannia hæc uxor Helvidii Prisci; ut Arria uxor Thraseæ; et ergo Fanniæ mater. Ex his liquet *Helvidium patrem*, aliam uxorem ante Fanniam habuisse, et ex ea prolem: etsi *Quæstorius adhuc a Thrasea gener sit electus*, ut H. 4, 5. scriptum. Lips.

Maurici Rusticique visus] Scriptura apud me fideī fluxæ. Quo enim illlud, *visus?* Nec melius tamen video: aut potius in sententiola hac nihil video. Viri ipsi mihi notiores. e quibus Mauricus, Junius est·Mauricus, *quo viro nihil firmius, nihil melius*, ait Plinius ep. 4, 22. Eum a Domitiano in exsilium pulsum, redisse Principatu primo Nervæ, docebit te idem ep. 1, 5. At Rusticum hunc, Junium Rusticum nominat Suetonius in Domitiano 10. *Occidit Junium Rusticum, quod Pæti Thraseæ et Helvidii Prisci laudes edidisset.* Etiam lapis vetus, sive inscriptio basis (ap. Grut. p. 426, 10.). L. JUNII. RUSTICI PHILOSOPHI STOICI L. JUNIUS. L. L. MYRINUS. S. P. P. At noster Arulenum Rusticum appellat, initio hujus libelli: et Plinius ep. 1, 5. de Regulo: *Rustici Aruleni periculum foverat, exultaverat morte, adeo ut librum recitaret publicaretque, in quo Rusticum insectatur; atque etiam Stoicorum simiam appellat.* Ut omnino nomina illi fuerint, L. Junius Arulenus Rusticus. Plinius ipse hunc velut doctorem monitoremque habuit, et in laudes ejus erumpit ep. 1, 14. Etiam Plutarchus, extremo libello de Curiositate p. 522. factum ejus plenum constantiæ recensuit. Et Antoninus epistolam inseruit 1. De sua vita. At Senecio, Herennius Senecio est. Plinio non semel item nominatus. Reus et interfectus fuit, quod de vita Helvidii libros composuisset, ait Plinius ep. 7, 19. Sed vos magnæ animæ mihi salvete: quos jure miramur, colimus, factis dictisque sapientes et legitimos robustæ porticus alumnos. Lips. Ceterum, quod laborant viri docti, quo *visus* referant, idque ipsum verbum varie tentant: puto per σύλληψιν referri posse ad *perfudit*, cujus exempla multa extant apud veteres. Nos adspectus abeuntis in exilium Maurici Rusticique excruciavit, nos cruor innocenter occisi Senecionis. Hoc mihi

nos innocenti sanguine Senecio perfudit. Nero tamen subtraxit oculos, jussitque scelera, non spectavit: præcipua sub Domitiano miseriarum pars erat, videre et adspici: cum suspiria nostra subscriberentur: cum denotandis tot hominum palloribus sufficeret sævus ille vultus et rubor, quo se contra pudorem muniebat. Tu vero felix, Agricola, non vitæ tantum claritate, sed etiam opportunitate mortis (ut perhibent, qui interfuerunt novissimis sermonibus tuis) constans et libens fatum excepisti; tamquam pro virili portione innocentiam Principi donares. Sed mihi filiæque, præter acerbitatem parentis erepti, auget mæstitiam, quod adsidere valetudini, fovere deficientem, satiari vultu, complexu, non contigit. excepissemus certe mandata vocesque, quas penitus animo figeremus. Noster hic dolor, nostrum vulnus: nobis tam longæ absentiæ conditione ante quadriennium amissus es. Omnia sine dubio, optime parentum,

certe melius videtur, quam cum Ursino et Broterio legere *Nos Mauricum Rusticumque divisimus* i. e. alterum exsulare, alterum interfici jussimus: quod est utique valde durum. Ern. *Divisimus* e V. C. suo Ursinus, e Vatic. Broterius. Aptius multo Bip. *divisus.* quo substantivo Livius 33, 46. et alibi et Gell. 20, 1. utuntur. Verum aut hic supplendum, aut saltem subaudiendum *horrore*, vel verbum aliquod, ut *excruciavit.* Huetii conjecturam Broterius adfert. De *Helvidio Prisco* cf. et Dio 67, 11.

Cum suspiria n. subscriberentur] Intelligunt, accusarentur: quod quidem et ipsum factum: sed de eo hic nondum sermo. Cape: exciperentur, notarentur a male curiosis et speculantibus. Sueton. Aug. 27. *Pinarium Equitem R. cum concionante se, admissa turba paganorum, apud milites subscribere quædam animadvertisset, curiosum ac speculatorem ratus, coram confodi imperavit.* Ern.

Rubor, a quo se contra] Particulam superesse puto, et lego, *rubor quo se.* Porro de hoc Domitiani fallaci habitu, Plinius in Paneg. c. 48. *Ira in oculis, fœmineus pallor in corpore, in ore impudentia multo rubore suffusa.* Item Suet. 18. Et communiter, Seneca epist. 11. *Quidam nunquam magis, quam cum erubuerint, timendi sunt, quasi omnem verecundiam effuderint. Sulla tunc erat violentissimus, cum faciem ejus sanguis invaserat.* Lips. Res est ita evidens, ut Lipsio parere non dubitaverim. Imitatus est Broterius. Ern. Bip. suspicantur, illud *a* superesse e voce *oris,* quæ post *rubor* interciderit.

Opport. mortis] Bene hæc cum seq. jungunt Bip.

Tamquam pro v. p. innocentiam Principi donares] i. e. veluti hoc ageres, ut, quantum in te esset, innocentiam Domitiani ostenderes. Nempe, cum libenter mori se ostenderet, apparebat, nullam ei vim adhibitam per venenum. Ern.

Mihi filiæque] Sic Rhenanus edidit e conjectura, cum ante esset male *filioque ejus.* Nam filium amiserat. c. 28. Sed addendum etiam erat *tuæ*, ut bene monet Pichena: alias ambiguum est, utrum suam an Agricolæ filiam intelligat. Ern. Sufficit intelligi *tuæ.* Schefferus mavult *ejus.* non scilicet adtendit, continuari orationem ad Agricolam, ut patet ex seq.

Excepissem certe mandata] Plane Homericum est. Ita enim apud eum Andromache lugens Hectorem Il. ω. 744.

Οὐδέ τι μοι εἶπες πυκινὸν ἔπος, οὗ τέ κεν αἰεὶ
Μεμνήμην νύκτας τε καὶ ἤματα δακρυχέουσα.

Lips. Pichena bene correxit *excepissemus.* Sequitur enim *figeremus.* Ern.

Nobis tam longæ absentiæ etc.] i. e. nobis quidem jam quadriennio ante mortuus es, cum nempe una cum uxore quatuor annis ante mortem tuam Roma abiimus. Ern.

Optime parentum] Sic ed. Puteol. unde restituit Pichena. intermediæ *optima.* Ern. Scil. Alc. Rhen. etc.

adsidente amantissima uxore, superfuere honori tuo: paucioribus tamen lacrimis compositus es, et novissima in luce
46 desideravere aliquid oculi tui. Si quis piorum manibus locus; si, ut sapientibus placet, non cum corpore exstinguuntur magnæ animæ: placide quiescas, nosque, domum tuam, ab infirmo desiderio, et muliebribus lamentis, ad contemplationem virtutum tuarum voces, quas neque lugeri, neque plangi fas est: admiratione te potius, quam temporalibus laudibus, et, si natura suppeditet, æmulatione decoremus. Is verus honos, ea conjunctissimi cujusque pietas. Id filiæ quoque, uxorique præceperim, sic patris, sic mariti memoriam venerari, ut omnia facta dictaque ejus secum revolvant, famamque ac figuram animi magis quam corporis, complectantur. non quia intercedendum putem imaginibus, quæ marmore aut ære finguntur: sed ut vultus hominum, ita simulacra vultus inbecilla ac mortalia sunt; forma mentis æterna: quam tenere et exprimere, non per alienam materiam et artem, sed tuis ipse moribus, possis. Quidquid ex Agricola amavimus, quidquid mirati sumus, manet mansurumque est in animis hominum, in æternitate temporum, fama rerum. Nam multos veterum, velut inglorios et ignobiles, oblivio obruet: Agricola, posteritati narratus et traditus, superstes erit.

Nosque, domum tuam] Copula casu excidit in Rhen. sec. restituta est a Pichena. Ern.

Admiratione te potius—militum decoremus] Cænum et lutum, quod non purgo. Priora tentem: *admiratione te potius, te immortalibus laudibus.* Lips. Bene Lipsius. Nihil certi sine melioribus libris extricari potest. Heinsius ep. ad Græv. p. 178. posteriora corrigenda censebat *æmulatu decoremus;* quod placebat Grævio. In prima parte *quam* aut addendum, aut intelligendum. Ita sensus erit: potius te ornabimus admiratione, quæ perpetua erit, quam laudibus brevibus verborum, cito transituris. Sic *temporalia* dici, dubio caret. In altera parte pro *militum* bene Grotius, *similitudine decoremus*, corrigit, quod et recepit Broterius. *Similitudine* verum est, idque et ipsi recepimus, sed e *decoramus* fecimus *decorabimus:* e quo genere futuri, sicut ex imperfecto sæpe factum est præsens. Ern. *Immortalibus laudibus* placuit multis, Acidalio, Boxhornio, Grotio, Trillero, Hillero etiam Rac. 1. et 2. Præferunt Bip. jure meritoque ab Ursino suppeditatum *quam.* Sic servari potest *temporalibus*, quod Muretus delebat, nec Ursini V. C. servarat. tum vero, missis, quæ apud Ursinum abundare videntur, recepere ab ipso *æmulatione decoremus.* Hæc proxime ad lectionem veterum editionum accedunt, mihique prorsus adrident.

Famamque ac figuram animi] *Formamque* scribendum, non *famamque*, pridem monuere Muretus et Acidalius. Ern.

DE

ORATORIBUS

SIVE

DE CAUSSIS CORRUPTÆ ELOQUENTIÆ

DIALOGUS.

BREVIARIUM.

Cap. 1. *Dialogi occasio.* 2. 3. *Confabulationis argumentum. Curiatium Maternum, ex oratore poetam, M. Aper orator, judice Julio Secundo, a poeticis studiis avocare tentat.* 4. *Maternus sanctiorem se eloquentiam sectari profitetur.* 5—7. *Instat Aper et oratoriæ artis utilitatem, voluptatem, dignitatem celebrat, idque* 8. *Marcelli Eprii et Crispi Vibii exemplis comprobat;* 9. *contra carmina dignitate et utilitate destitui, nec nisi laudem inanem dare et gaudium volucre. Laude dignam esse Vespasiani liberalitatem in vatem Saleium Bassum; pulcrius tamen esse, sibi ipsi prospicere et suum genium propitiare. Nec voluptatis quidquam præbere poeticam, quippe vatibus in solitudinem sit secedendum,* 10. *tum poetas esse offensis obnoxios. Maternum proinde rectius acturum, si ab auditoriis et theatris in forum et ad caussas redeat.*

11—13. *Maternus contra poeticæ studium securitatem præstare et innocentiam, majorem quoque gloriam, quam forensis labor concedat, quod aurei sæculi exemplo constet. Voluptatem porro puriorem adferre secessum in nemora et lucos, quam sanguinantem eloquentiam. Dulces Musas revocare suos cultores a sollicitudinibus et curis.*

14. *Supervenit Vipstanus Messala. Is, antiquorum admirator, Aprum a novorum rhetorum more ad veterem formam trahere nititur.* 15—18. *Aper repugnans movet quæstionem, quinam oratores vocandi sint antiqui. Hos venerantur Messala, Secundus, Maternus. Aper sæculi sui partes tuetur, nec veteres esse dicendos judicat, quos eorumdem hominum aures adgnoscere potuerint. Ciceronem et coætaneos, fere in medio positos, ab antiquorum adseclis istis accenseri. In iis, qui vocentur antiqui, plures deprehendi species, nec unum esse eloquentiæ vultum. Malignitate humana vetera in laude, præsentia in fastidio esse.* 19. *Cassium Severum, quem terminum antiquitatis constituant, a vetere flexisse via non inscitia, sed judicio et intellectu; cum conditione temporum ac diversitate au-*

rium formam quoque orationis fuisse mutandam. 20. Variis scatuisse veterem eloquentiam vitiis. Auditorum coronam exigere jam lætiorem et pulcriorem orationem et poeticum decorem. 21. 22. Dijudicat dein Aper Calvi, Cœlii, Cæsaris, Bruti, Asinii, Corvini orationes et carmina et præcipue Ciceronis, cujus laudes canit et vitia reprehendit, quæ sola perversis imitatoribus placeant. 23. Veram esse eloquentiæ artem, antiquorum lætissima quæque imitari et a recentibus feliciter reperta miscere.

24. Jam Maternus hortatur Messalam, ut, missa laudatione antiquorum, qui illa non indigeant, caussas expromat, cur in tantum ab eorum eloquentia recesserit recentior ætas. 25. Messala monet, quinam antiqui dicendi; plures fuisse dicendi formas iisdem sæculis; docet, quid sentiendum de eloquentia Calvi et ceterorum, de quibus mox dictum; addit, quod se obtrectarint invicem, vitium esse non oratorum, sed hominum. 26. C. Gracchi impetum et L. Crassi maturitatem præferendam esse calamistris Mæcenatis aut tinnitibus Gallionis. Cassium Severum parum habere sanguinis et rixare magis, quam pugnare, nec adtulisse Aprum, quem Ciceroni vel Cæsari opponeret. 27—29. Petente Materno, ad explicandas caussas transit Messala, cur eloquentia ceteræque artes a vetere gloria desciverint, desidiam juventutis, negligentiam parentum, inscientiam præcipientium et oblivionem moris antiqui. Ostendit, apud antiquos severam et sanctam fuisse liberorum educationem; apud recentiores ad histrionalem favorem deflexisse et rhetores. 30—32. Ex ingenuarum artium scientia et varia eruditione exundasse antiquam eloquentiam, quod Ciceronis exemplo pateat; illarum contemtum primam esse corruptæ eloquentiæ caussam. 33—35. tum juvenes olim, domestica disciplina inbutos, deductos esse ad oratores principes, quos sectati pugnare quasi in prælio didicerint: postea in scholas rhetorum transisse, ubi nihil discatur, nisi quod usum non habeat.

[Heic mutilus est Messalæ sermo, forsan et periit Julii Secundi; sequitur Materni oratio, capite trunca. Lacunam hanc complere nisus est Broterius. In iis, quæ supersunt] 36. Tradit Maternus: perturbatione olim et licentia, factionibus procerum et adsiduis Senatus adversus plebem certaminibus, eloquentiam viguisse; 37. neque quemquam magnam potentiam sine eloquentia consecutum: Demosthenis hoc et Ciceronis exemplo comprobari. 38. Primum Cn. Pompeium eloquentiæ adstringendo nocuisse, eique veluti frenos inposuisse; tum 39. pænulas, quibus adstricti et quasi inclusi cum judicibus fabulentur oratores, itemque inpedimenta a judicibus orta, debilitare eloquentiam. præterea res velut in solitudine agi, quum oratori olim clamor plaususque addiderint animum. 40. Eloquentiam esse alumnam licentiæ, contumacem, temerariam, arrogantem, nec in civitatibus bene constitutis oriri posse, quod exempla variarum gentium ostendant; 41. minorem esse obscurioremque gloriam inter bonos mores et in obsequium regentis paratos; bono sui sæculi cuique fruendum. 42. Disceditur. Habitus est dialogus

FLAVIO VESPASIANO AUG. VI. TITO VESPASIANO
CÆS. IV. COSS.

SÆPE ex me requiris, Juste Fabi, cur, cum priora sæcula 1
tot eminentium oratorum ingeniis gloriaque effloruerint,

Superioribus libris lucem aliquam industria nostra attulit: huic, vere possum dicere, salutem. Nam, cum depravatissimus vulgo circumferretur, nulla pagina sine vulnere et vibice, admirabile est, quantum a Farnesiano codice (nam Vaticanis aberat) in eo sanando simus adjuti. Multi hiatus expleti, verba et lineæ integræ insertæ, centeni aliquot loci (Latine non oratorie loquor) emendati: quorum omnium numerum inire aut longum, aut supervacuum. moderabor, et in his notis ea saltem tangam, quorum vel insignis correctio est, vel ambigua. Reliqua recepta in contextum, satis sit verbo jam nunc prædixisse, e Farnesiani libri fide esse. At de scripto, et scriptore ipso, pauca etiam hic libanda sunt. Scriptum sane optimum, stilo, inventione, judicio: et quod in hoc genere (integrum esset modo) conferre nihil verear cum iis, quæ optimi sæcli, et optimæ notæ. Scriptor tamen ipse incertus. Ita olim judicavi: neque etiam muto. Nam Tacitum fuisse qui credam? Stilus valide abnuit, non fallax in hoc genere argumentum. qui in nostro constrictus ubique, teres, acutus, et severus magis, quam lepidus: hic omnia contra. At mutari is in ætate aut argumento potest, inquiunt. Non nego. sed nunquam ita, ut abeat prorsus a sese. Quidquid Cicero scripsit, senex, juvenis, philologum, philosophum; in iis tamen lineamenta quædam apparent ejusdem viri et vultus. Nec aliter fit in omnibus nobis. Ætatem etiam vide, si non pugnat. Hic scriptor sermonem hunc habitum inducit sexto Flaviani imperii anno: eique interfuisse se *admodum juvenem.* Quomodo vero tunc admodum juvenis Tacitus, si honores etiam cepit sub Vespasiano? Id enim de se fatetur, et *dignitatem* suam *a Vespasiano inchoatam* ait Historiarum primo. Sed exemplaria omnia Tacito adserunt. Quæ illa: vix bina aut terna credo ea esse in omni Europa. quæ tam facile et pronum est, hic mentiri, quam in aliis libris sæpe. Sed etiam Pomponius Sabinus. Ita enim politissimus doctissimusque Pithœus nos docuit, Notis ad hunc libellum. Is igitur Sabinus, mediæ ætatis grammaticus, in Carmen de obitu Mæcenatis: *Cornelius,* inquit, *Tacitus appellat scripta Mæcenatis calamistros.* Nec negare certe possumus, quin is locus hodieque in hoc libello exstet (c. 26.) Quid dicam: serio et ingenue, nihil me credere huic ignobili Sabino, qui, ex veteri verbo, somniavit fortasse, quod voluit. Dico me. nam aliis nihil præco, quid sequantur. Incommodi quid erit, sive Tacito tribuamus, sive M. Fabio Quinctiliano, ut mihi olim visum? Nam et stilus ipse plane geminus: et ille, se *De caussis corruptæ eloquentiæ* scripsisse, plus uno loco fatetur: quem titulum valde appositum scio huic argumento. Præcipuam enim materiem et velut fundum scripti, hoc fuisse, evincunt illa quæ superant, et magis evincerent, quæ a fine desunt. Ipse Maternus hic ad Messalam: *Exprime nobis non laudationem antiquorum, sed caussas, cur in tantum ab eloquentia eorum recesserimus.* Ætas tamen Quinctiliani paullo grandior fuisse videtur, quam ut hic sermo illo juvene. Itaque ambigo. et cum multa dixerim, claudo tamen omnia et signo hoc responso, Mihi non liquere. LIPS. Argumenta, in utramque partem prolata, studiose discussit nuperus editor elegantis libelli Joh. H. Aug. Schulze, qui egregiam ei inlustrando operam impendit 8. Lips. 1788. Mihi, re probe pensitata, cum Broterio aliisque probabile admodum videtur, Tacito deberi. Nec obstat stili differentia. In hoc opusculo juvenilis vigor spirat; reliqua provectæ ætatis constrictum, acutum et severum dicendi genus habent. Accedit, quod profecto aliud sit historiam scribere, aliud dialogum, in quo, ut auctor profitetur, conloquentium cuique *sua forma et animi et ingenii iisdem numeris, iisdemque rationibus redditur.* Ceterum in hoc excudendo libello nullo vetustiori exemplari se usum Rhenanus testatur; multa satis feliciter ex ingenio emendavit. Ad titulum quod adtinet, in MSS. Vaticanis Broterius hunc reperit: *C. Corn. Taciti dialogus de Oratoribus.* Ed. princeps ita: *Cornelii Taciti Equitis Romani dialogus de Oratoribus claris.* Puteol. et Ber. *Cornelii Taciti Equitis Romani dialogus, an sui sæculi oratores antiquioribus et quare concedant.*

Juste Fabi] Hunc Fabium Justum amicum etiam minoris Plinii fuisse ex epist. 1, 11. et 7, 2. intelligimus. GRON.

nostra potissimum ætas, deserta et laude orbata, vix nomen ipsum oratoris retineat. neque enim ita adpellamus, nisi antiquos: horum autem temporum diserti, caussidici et advocati et patroni et quidvis potius, quam oratores, vocantur. Cui percontationi tuæ respondere, et tam magnæ quæstionis pondus excipere, ut aut de ingeniis nostris male existimandum sit, si idem adsequi non possumus, aut de judiciis, si nolumus, vix hercule auderem, si mihi mea sententia proferenda, ac non disertissimorum, ut nostris temporibus, hominum sermo repetendus esset, quos eandem hanc quæstionem pertractantes, juvenis admodum audivi. Ita non ingenio, sed memoria ac recordatione, opus est, ut, quæ a præstantissimis viris et excogitata subtiliter, et dicta graviter, accepi, cum singuli diversas, vel easdem, sed probabiles caussas adferrent, dum formam sui quisque et animi et ingenii redderet, iisdem nunc numeris, iisdem rationibus persequar, servato ordine disputationis. neque enim defuit, qui diversam quoque partem susciperet, ac, multum vexata et inrisa vetustate, nostrorum temporum eloquentiam antiquorum ingeniis anteferret.
2 Nam postero die, quam Curiatius Maternus Catonem recitaverat, cum offendisse potentium animos diceretur, tamquam in eo tragœdiæ argumento, sui oblitus, tantum Catonem cogitasset, eaque de re per urbem frequens sermo haberetur, venerunt ad eum M. Aper et Julius Secundus, celeberrima tum ingenia fori no-

Deserta et laude orbata] Forte, *defecta ea laude et orbata.* Gron. Alii aliter. MS. Vatic. addit *eloquentiæ*, quod recepimus cum Broterio; qui præterea corrigit, *diserti, at l. eloq. orbata.* Bene. Nam mox in hoc ipso capite sunt, *horum temporum diserti.* Ern. Quod recepisse se dicit, non recepit. nec erat opus. nam *deserta* bene habet, subaudito e præcedentibus *ab oratorum ingeniis gloriaque.* Τὸ *eloquentiæ* glossema sapere videtur. C. S. Schurzfleisch. in animadv. ad h. dial. (in actis litt. a fratre editis Vitemb. 1714.) volebat *diserta at laude orbata.* Heumann. nimis audacter: *ætas pristina laude orbata.*

Percontationi] Sic ed. princeps.

Male existimandum sit] Ita Farnes. at in Rom. cod. *existimandum habeam.* Lips. *Sit* abest ab omnibus ante Lipsium, item mox *ut* ante *nostris t.* Ern. Illud *sit* a sequenti *si* absorptum esse patet. Particulam *ac* ante *non disertiss.* Heumannus delet. parum refert. Porro ed. pr. it. Put. et Ber. *si mihi mea sent.* recte restituo. Rhenanus omisit, quem reliqui secuti.

Diversas vel easdem, sed probabiles] Id vero non probabile, ut in uno sermone easdem caussas repetiverint. Ego verba ea superesse censeo, *vel easdem.* Lips. Idem placebat Mureto. Acidalius tamen tentat *sed easdem* (vel *eas*) *valde probabiles.* Ern. Heum. temere: *nec eas improbabiles.* Cave, quidquam mutes. Maternus et Messala sæpe *easdem caussas* adferunt.

Iisdem rationibus] Olim legebatur *arationibus*, primus Lipsius in postremis suis emendavit.

Accuratius Maternus] Farnes. *Curatius Maternus.* Putabam, *Curatius.* sed sententiam attendenti magis placet *Curiatius:* quod proprium nomen Materni poetæ fuerit. Lips. Quia sic est in MSS. Vat. recepi. Nam *accuratius* nihili est. Ern.

Maternus Catonem] Dio 67, 12. in Domitiano: *Μάτερνον δὲ σοφιστὴν, ὅτι κατὰ τυράννων εἶπέ τι ἀσκῶν, ἀπέκτεινε.* Gron.

M. Aper et Jul. Sec.] Iste forte pater M. Flav. Apri Cons. a. u. 883. Hujus, Secundi, laudes canit Quint. 10, 1, 120. et 12, 10, 11.

stri: quos ego in judiciis non utrosque modo studiose audiebam, sed domi quoque et in publico adsectabar, mira studiorum cupiditate et quodam ardore juvenili, ut fabulas quoque eorum et disputationes et arcana semotæ dictionis penitus exciperem. quamvis maligne plerique opinarentur, nec Secundo promptum esse sermonem, et Aprum ingenio potius et vi naturæ, quam institutione et literis, famam eloquentiæ consecutum. Nam et Secundo purus et pressus et, in quantum satis erat, profluens sermo non defuit: et Aper, communi eruditione inbutus, contemnebat potius literas, quam nesciebat, tamquam majorem industriæ et laboris gloriam habiturus, si ingenium ejus nullis alienarum artium adminiculis inniti videretur. Igitur, ut intravimus 3
cubiculum Materni, sedentem ipsum et, quem pridie recitaverat, librum intra manus habentem, deprehendimus.

Tum Secundus: Nilne te, inquit, Materne, fabulæ malignorum terrent, quo minus offensas Catonis tui ames? An ideo librum istum adprehendisti, ut diligentius retractares, et sublatis, si quæ pravam interpretandi materiam dederunt, emitteres Catonem, non quidem meliorem, sed tamen securiorem?

Tum ille, Leges tu, quid Maternus sibi debuerit, et agnosces, quæ audisti. quod si qua omisit Cato, sequenti recitatione Thyestes dicet. Hanc enim tragœdiam disposui jam et intra me ipse formavi. Atque ideo maturare libri hujus editionem festino, ut dimissa priore cura, novæ cogitationi toto pectore incumbam.

In quantum] Velt. edd. male *in quem*. Ern. Rhen. conrexit. Sic noster Germ. 45. habet *in tantum* et A. 15, 25. plene *in tantum modum*. Cf. et Ruhnken ad Vellei. 1, 9.

Aper communi eruditione imbutus] Male vulgo, *cum eruditione*. Lips. Communis eruditio dicitur de disciplinis, quibus liberales homines vulgo imbuebantur. Ern. *Communi* a Rhenano est. Heins. conjiciebat *comi*. Acid. *omni*.

Sedentem ipsum, quem] Roman. copulam addit *et quem*. Recte. Lips. Recepit Pichena. Ern.

Offensas Catonis tui ames?] Perspicue verum. Vulgo, *aures*. Lips. Egregie. Antehac Rhen. conjiciebat *offendas* vel *offenses C. tui aures*.

Librum istum apprehendisti] Alii libri (veteres scil.) *deprehendisti*. Ego, *reprehendisti* propria significatione hujus verbi. Lips. *Apprehendisti* est a Rhenano. Ern. Schulze recepit *reprehendisti*.

Leges tu quidem, si volueris] Scriptus liber longe aliter, *Leges, quid Maternus sibi debuerit, et agnosces* etc. Lips. Sic et MSS. Vat. duo. alius, *quod Maternus*. Ern. Ed. pr. Spir. *leges: tu quidem Maternus sibi debueris et agnosces*. Puteol. inde fecit: *leges tu quidem, si volueris*. Secutus est Beroaldus. Lipsius quoque, qui tamen in ed. 1674. hanc lectionem spuriam judicat. Commode succurrunt Vaticani et Farnesianus, a Lipsio inspectus. Horum ego lectionem restituo. Nuperum etiam interpretem Gallum Taciti Dureau de Lamalle prætulisse eandem video et in versione sua expressisse.

Sequenti tractatione] Fortasse: *recitatione*. Ipse Maternus infra: *Recitatione tragœdiarum famam se auspicatum* ait. Lips. Quia sic est in MSS. Vat. cum Broterio recepi. Ern.

Festino] Forte, *gestio*. Gron. Heins. levi mutatione legit *destino*, quo nil verius. Sic Ovid. Met. 8, 157. *destinat removere*. Plin. ep. 5, 8. *destino retractare*. Recepit et Schulze.

Adeo te tragœdiæ istæ non satiant, inquit Aper, quo minus, omissis orationum et caussarum studiis, omne tempus modo circa Medeam, ecce nunc circa Thyesten, consumas? cum tot amicorum caussæ, tot coloniarum et municipiorum clientelæ, in forum vocent, quibus vix sufficeres, etiamsi non novum tibi ipse negotium inportasses. Domitium et Catonem, id est, nostras quoque historias et Romana nomina Græcorum fabulis adgregare.

4 Et Maternus, perturbarer hac tua severitate, nisi frequens ac adsidua nobis contentio jam prope in consuetudinem vertisset. Nam nec tu agitare et insequi poetas intermittis, et ego, cui desidiam advocationum objicis, quotidianum hoc patrocinium defendendæ adversus te poeticæ exerceo. Quo lætor magis, oblatum nobis judicem, qui me vel in futurum vetet versus facere, vel, quod jam pridem opto, sua quoque auctoritate compellat, ut omissis forensium caussarum angustiis, in quibus satis mihi superque sudatum est, sanctiorem istam et augustiorem eloquentiam colam.

5 Ego vero, inquit Secundus, antequam me judicem Aper recuset, faciam, quod probi et modesti judices solent, ut in his cognitionibus se excusent, in quibus manifestum est, alteram apud eos partem gratia prævalere. Quis enim ne-

Omissis orationum et curarum studiis] Omnino scribendum conjicio, *caussarum studiis*. Lips. Lipsii conjecturam recepit Pichena. Ern. Monumenta et opera ingenii non raro, et quidvis aliud, in quod intenditur animus, *curas* appellant hic noster, Tacitus, aliique ejus ævi scriptores: peculiariter autem si quarum rerum tractatio molestiarum et sollicitudinis multum habet. *Curarum* tamen *studia* durum ac insolens pro studiis. Legerem *rerum*, vel cum Lipsio, *caussarum studiis*. Gron.

Clientelæ] Quæ patronum cooptarent Maternum. Notæ sunt tesseræ hospitalitatis, de quibus Tomasinus 12. Amst. 1670. Cf. et Gori Inscr. ant. t. 1. p. 65.

. *Negotium importasses*] Acid. temere *imposuisses* vel *imperasses*. Vulg. bene habet. Cf. Gron.

Domitium] Videtur fuisse is, qui, Julio Cæsari iufensissimus, Pharsalica acie occubuit. de quo Suet. Ner. 2.

Adgregare] Sic pro vulg. *adgregares*, Pith. et Mur. referendo ad *negotium*. Schulze quoque recepit.

Frequens ac assidua] Corr. *f. atque assidua*. Ern.

Cui desidiam advocationum] Præclare meus liber. Antea corrupte et mutilate, *cui desidiam advocamur*. Lips.

Defendendæ adversus te poeticæ] Bene liber meus. Alii, *defendens adversus te poetice*. Lips.

Musarum angustiis] Si *Musas forenses* dici posse, concedamus, quod negat Burmann. ad Petron. c. 5. tamen *angustiæ Musarum* non placent. Itaque cum Burmanno l. c. valde probo Schelii conjecturam *caussarum*: quam etiam, quia sic habent MSS. Vat. cum Broterio recepi. Heinsio placebat *curarum* vel *tricarum*. Ern. Schelius comparabat scite *agrestiores Musas, quibus forenses caussas relinquebant philosophi*, ut Cic. refert Orat. c. 3. Iis opponuntur *Musæ mansuetiores* apud eundem Ep. ad fam. 1, 9. Sed MSS. suus sit honos.

In his cognitionibus excusent] Intell. *se*: nisi id ipsum excidit, ante *excusent*, quod facile fieri potuit ab omissa literarum duplicatione, ut sæpe in libris veteribus factum sciunt omnes, qui veteres libros tractarunt, et centies a criticis observatum est. Broterius recepit. Ern. Sequor cum Bip. et Schulzio.

Partem gratia prævalere] Ita Lipsius in margine correxit, pro vulgato, *partem gratiæ*. Pichena recepit. Ern.

scit, neminem mihi conjunctiorem esse et usu amicitiæ et adsiduitate contubernii, quam Saleium Bassum, cum optimum virum, tum absolutissimum poetam? porro, si poetica adcusatur, non alium video reum locupletiorem.

Securus sit, inquit Aper, et Saleius Bassus et quisquis alius studium poeticæ et carminum gloriam fovet, cum caussas agere non possit. Ego enim, quatenus arbitrum litis hujus inveni, non patiar, Maternum societate plurium defendi: sed ipsum solum apud vos arguam, quod natus ad eloquentiam virilem et oratoriam, qua parare simul et tueri amicitias, adsciscere nationes, complecti provincias, possit, amittit studium, quo non aliud in civitate nostra vel ad utilitatem fructuosius, vel ad dignitatem amplius, vel ad urbis famam pulchrius, vel ad totius Imperii atque omnium gentium notitiam inlustrius excogitari potest. Nam, si ad utilitatem vitæ omnia consilia factaque nostra dirigenda sunt, quid erit tutius, quam eam exercere artem, qua semper armatus præsidium amicis, opem alienis, salutem periclitantibus, invidis vero et inimicis metum et terrorem ultro feras, ipse securus et velut quadam perpetua potentia ac potestate munitus? cujus vis et utilitas, rebus prospere fluentibus, aliorum præsidio et tutela intelligitur: sin proprium peri-

Ego enim etc.] Recta omnino lectio Pithœi iis, quibus mens non curva. Farnes. *societate plurium.* Lips. Pithœus sic locum constituebat: *Ego enim, quatenus arbitrum litis hujus inveni, non patiar, Maternum societate plurium defendi:* eamque correctionem recepit Pichena, (cujus nota in Gronovianis edd. casu omissa est) nisi quod *et* ab initio servavit, quod nescio, consulto factum, nec ne. Hoc videtur potius. Ante legebatur: *et ego enim, quatenus arbitrium litis hujus invenīri non patiar, Maternum solicite plurimum defendi. Quatenus* est quando, quoniam: quo sensu hæc ætas sæpe dixit. sic infra c. 19. init. (et A. 3, 16.) Ejus rei immemor Murctus, tentabat *quando.* Mox Rhenanus corrigebat: *sed id ipsum,* Muretus: *sed ipsum,* quod probo. Ern. Ac recipio. Τὸ *et* ante *ego enim* Bip. mutant in *at.* Nescio, an satis ex usu.

Apud vos arguam] Ita malo, quam *apud eos.* Lips. Muret. *apud te eo.* probat Acid.

Amittit studium] Rhenanus malebat *omittit.* sed eodem sensu *amittit* dici, alio loco jam notavimus. Ern. Cf. A. 14, 26.

Ad utilit. fructuosius] Schulting. inserendum putat, *vel ad voluptatem honestius,* quia c. seq. de voluptate eloquentiæ agitur, inter honestas voluptates relata.

Factaque nostra] Ita Rom. liber. Alii, *facta nostra.* Lips.

Quid erit tutius] Acidalius legendum putat *utilius.* Bene, ut opinor. Securitas pars utilitatis est, ex eloquentia forensi capiundæ; cujus mox mentio. Sic mox, cum proposuisset de voluptate oratoriæ eloquentiæ, subjicit: *quid enim dulcius.* Ern. Ingrata me judice foret repetitio vocis *ad utilitatem—utilius.* Cum sequentibus magis etiam concordat *tutius.* Utilitas residet in securitate.

Rebus probe fluentibus] Recte Pithœus legit et distinguit, *rebus probe* (nec male, si *prospere*) *fluentibus, aliorum pr. et tutela.* etc. Lips. *Prospere fluere* etiam Tacitus dixit A. 15, 5. et Cicer. Off. 1, 26. *rebus prospere et ad voluntatem nostram fluentibus.* Lectionem et distinctionem Pithœi recepit Berneccerus. Ante erat: *rebus prope fluentibus aliorum, pr.* Ego *prospere* scripsi. Nam *prospere, propere,* et *prope* solent in libris antiquis confundi. Et sic in MSS. Vat. reperit Broterius. Mox *perfugio* pro *præsidio* MSS. Vat. Ern.

Proprium periculum increpuit] Alii libri *irrepat.* Sed hoc Farnesianum planissime verum est. Cicero in Catilin. 1, 7. *quicquid increpuerit, Catilinam timeri.* Livius 4, 43. *unde si quid increpet terroris.* Lips.

culum increpuit, non Hercule lorica aut gladius in acie fir-
mius munimentum, quam reo et periclitanti eloquentia,
præsidium simul et telum, quo propugnare pariter et inces-
sere, vel in judicio, sive in Senatu, sive apud Principem
possis. Quid aliud infestis patribus nuper Eprius Marcel-
lus, quam eloquentiam suam, opposuit? qua accinctus et
minax, disertam quidem, sed inexercitatam et ejusmodi
certaminum rudem, Helvidii sapientiam elusit. Plura de
utilitate non dico, cui parti minime contradicturum Mater-
6 num meum arbitror. Ad voluptatem oratoriæ eloquentiæ
transeo, cujus jucunditas non uno aliquo momento, sed om-
nibus prope diebus et prope omnibus horis contingit.
Quid enim dulcius libero et ingenuo animo et ad volupta-
tes honestas nato, quam videre plenam semper et frequen-
tem domum concursu splendidissimorum hominum? idque
scire non pecuniæ, non orbitati, neque officii alicujus admi-
nistrationi, sed sibi ipsi, dari? illos quinimo orbos et locu-
pletes et potentes venire plerumque ad juvenem et paupe-
rem, ut aut sua, aut amicorum discrimina commendent.
Ullane tanta ingentium opum ac magnæ potentiæ voluptas,
quam spectare homines veteres et senes et totius urbis gra-
tia subnixos, in summa omnium rerum abundantia, confi-
tentes, id quod optimum sit, se non habere? Jam vero, qui
togatorum comitatus et egressus! quæ in publico species!
quæ in judiciis veneratio! quod gaudium consurgendi ad-

Non Hercule loricæ gladius] Sic ante Rhen. legebatur: a quo est, quod nunc editur. Mox Acidalius malebat *eloquentia*. Et sic est in edd. pr. non *eloquentiæ:* unde restitui. Ern.

Reo et periclitanti] Acid. delet copulam, quod Schulzio placet.

Vel in judicio] Muretus malebat: *sive in judicio*. Mox Ursinus, Acidalius: *qua accinctus*. recte. Ern. Probo quoque et recipio. Sic paullo ante *artem, qua armatus*.

Helvidii sapientiam elusit] Cf. H. 4, 6. Gron.

Cui parti minime contradicturum] Ita vetus. Non tamen male vulgati, *cum præsertim minime*, etc. Lips. Præceps Acidalius, male fecisse Lipsium, ait, cum veterem lectionem præposuit vulgatæ. Quod nos ei credimus haudquaquam, et multo suavius exquisitiusque censemus; *cui parti minime contradicturum Maternum meum arbitrer*. Infra c. 25. *Ne illi quidem parti sermonis ejus repugno*. Gron. Recte Gronovius. Itaque lectionem a Lipsio inductam, mox a Pichena et sequentibus omnibus repudiatam, revocari. Ern. Ed. pr. *cum partim*. Puteol. et seq. *cum præsertim*. Lipsii emendationem bene Bip. admittunt, sic et Schulze, qui mox recte reposuit *arbitror*. Subjunctivus e vulgari lectione remanserat. Immo edd. vett. ante Rhen. habent *arbitror*.

Uno aliove momento] Forte, *alterove*. Infra c. 9. *omnis illa laus intra unum aut alterum diem* etc. Gron. MSS. Vat. *aliquo*. quod recepi. Post verbo *domum* MSS. Vat. addunt *suam*. Ern. Pro *et prope* Schurztl. et Heum. volebant *sed prope*.

Orbitati] Cf. dicta ad A. 3, 25.

Sed sibi ipsi dari] Malim, *tibi ipsi*. Gron. Paullo ante erat ante Lipsium *officiis alic. administrandis*. Ern.

Orbos et locupletes et potentes] Auxi e libro scripto. Lips. Addito *et potentes*. Ern.

Et totius orbis gratia] Pithœus *totius urbis*. probe. Lips. Recepit Pichena. Antea *veteres* delendum censet Acidalius. Ern. Sed solet noster junctis synonymis uti. v. c. 8.

Confitentes id quod optimum sit, se non habere] Videtur dedisse auctor: *id quod apud te sit, se non habere*. Gron.

sistendique inter tacentes, in unum conversos: coire populum et circumfundi coronam et accipere adfectum, quemcumque orator induerit! Vulgata dicentium gaudia, et inperitorum quoque oculis exposita, percenseo. Illa secretiora, et tantum ipsis orantibus nota, majora sunt. Sive adcuratam meditatamque adfert orationem; est quoddam sicut ipsius dictionis, ita gaudii, pondus et constantia: sive novam et recentem curam non sine aliqua trepidatione animi adtulerit; ipsa sollicitudo commendat eventum et lenocinatur voluptati. Sed extemporalis audaciæ atque ipsius temeritatis vel præcipua jucunditas est. Nam in ingenio quoque, sicut in agro, quamquam alia diu serantur atque elaborentur, gratiora tamen, quæ sua sponte nascuntur. Equidem, ut de me ipse fatear, non eum diem lætio- 7
rem egi, quo mihi latus clavus oblatus est, vel quo homo novus et in civitate minime favorabili natus, Quæsturam, aut Tribunatum, aut Præturam accepi: quam eos, quibus mihi, pro mediocritate hujus quantulæcumque in dicendo facultatis, aut reum prospere defendere, aut apud Centumviros caussam aliquam feliciter orare, aut apud Principem ipsos illos libertos et Procuratores Principum tueri et defendere datur. Tum mihi supra Tribunatus et Præturas et Consulatus adscendere videor, tum habere, quod, si non in animo oritur,

Assistendique inter tacentes] Vereor, ne verum sit *dicendique*, quod τῷ *tacentes* opponatur. Post copulam addi vult Acidalius: *et in un. c.* et deinde idem Scheliusque *circumfundi coronam*, pro *coram:* quod ita evideus est, ut recipere non dubitarim. Ern. Heins. malebat *consurgenti assistentique*. Idem *corona*, ablativo casu, ut apud Lucanum 3, 374. *mœnia . . densa juvenum vallata corona.*

Quemcunque orator induerit] Ante Lipsium edd. *quacunque or. induxerit*. Ern.

Exposita percenseo] Bene ita liber. Antea, *parva censeo*, cum pernicie totius sententiæ. Lips. Ed. pr. *percenseo*, sic et Put. sed Ber. *parva censeo.*

Sive novam et recentem curam] *Curam* frustra suspectam habet Acidalius. v. notam Gronov. ad c. 3. Sed *nova et recens cura* non satis accurate opponitur *accuratæ et meditatæ orationi*. Nec sic dici posse arbitror extemporalem orationem, de qua sermo est. Puto scripturam veram esse *repentem* i. e. repentinam: quo sensu dicta vox sæpe cum *recens* confunditur, ut ad A. 6, 7. 11, 24. vidimus. *Nova et repens* cura est oratio subita, de re, nondum nec meditando nec dicendo nobis tractata et cognita. Mox *animi* edidit Pichena. Ante erat male *animus*. Ern. *Nova et recens cura* parum meditationis habet. Nil ergo mutandum; oppositio satis patet. Eadem synonymia occurrit et c. 8.

Nam ingenio quoque etc] *In ingenio* Acidalius: bene. sed nec illa sana puto: *quamquam alia diu serantur*. non enim satis respondent sequentibus: *gratiora tamen*. An fuit *quamquam utilia* vel *utiliora, quæ serantur* etc. Ern.

Ut de me ipse fatear] Sic edit. priscæ. Rhen. dedit *ipso*.

In civitate min. fav.] Maternus, Secundus, Aper fuere Galli. v. c. 10. favor penes Romanos. Ammian. 14, 5. Cf. notata ad c. 17.

Tum abire quod si non] Corruptio clara, nec medicina hic a libro. Pithœus tentat, *Tum habere, quod non in alvo oritur*. quod capio haud satis. Anne *in albo* voluit dicere? et Prætorum jus formulasque intellexit? Fortasse etiam, *quod scilicet* (ita enim illud, *si*, diducam et extendam) *non in atrio oritur*. Præcesserat enim de plena et splendenti domo, concursu salutantium. Rodolphi lectionem, sive conjectura est, non omitto, qui in prioribus verbis legit, *tum supra me abire*. Lips. Simile est, quod

nec codicillis datur, nec cum gratia venit. Quæ fama et laus cujusvis artis cum oratorum gloria comparanda est, qui non inlustres in urbe solum, apud negotiosos et rebus intentos, sed etiam apud juvenes et adolescentes, quibus modo recta et indoles est et bona spes sui? Quorum nomina prius parentes liberis suis ingerunt? quos sæpius vulgus imperitum et tunicatus hic populus transeuntes nomine vocat et digito demonstrat? Advenæ quoque et peregrini, jam in municipiis et coloniis suis auditos, cum primum urbem adtigerunt, requirunt ac vultus agnoscere concupis-
8 cunt. Ausim contendere, Marcellum hunc Eprium, de quo modo locutus sum, et Crispum Vibium (libentius enim novis et recentibus, quam remotis et oblitteratis, exemplis utor) non minus nosci in extremis partibus terrarum, quam Capuæ, aut Vercellis, ubi nati dicuntur. nec hoc illis saltem ter millies sestertium præstat (quam-

Dousa ad Petron. 1, 16. *tum in cœlum abire.* Melius Murctus: *tum habere, quod:* si modo et cetera ad banc rationem perpurgasset. nam verba *si non in alio* haud dubie corrupta sunt. Huetius corrigebat: *tum habere, quod in se, non in alio, oritur:* id recepit Broterius, estque sensu optimum: Conjeci: *habere, quod, si non in ipso oritur* etc. Nam *se* in hac forma Latinum non est. *In* ante *codicillis* recte abest MSS. Vatic. apud Broterium. Ern. Verissima conjectura Freinshemii, quam recepi. Ex *aio*, sic scribi solebat *animo*, factum est *alio*. Bip. dabant *in suo*. Nodellus in Obs. crit. 8. Campis 1781. *in aula.* Schulze verba *si non in alio oritur* delet. Reliqua doctorum commenta hic, cui lubet, dabit Excursu suo II. p. 168. Mihi sic otium fecit.

Adolescentes, quibus morum indoles est] Romana editio, *quibus major indoles.* Lips. Acidalius, *quibus et majorum indoles.* Nihil patior mutari. Plautus Trinummo 2, 2, 42. *Qui ipsus se contemnit, in eo est indoles industriæ.* Corn. Nepos in Eumene 1. *Fulgebat jam in adolescentulo indoles virtutis.* Justinus 29, 1. *in suorum quisque vestigia intentis magna indoles virtutis enituit.* Nam *mores* κατ' ἐξοχὴν boni mores. Ut apud Senecam, *Periere mores.* Diximus in Observ. 1, 24. Itaque *morum indoles* et *indoles virtutis* et *indoles industriæ* hic eadem res est. Gron. Broterius e MSS. Vat. dedit, *quibus modo recta et ind. est.* Ern. Clara hæc lectio est, quam recipio et ipse. Nec tamen aliis adridet. Nam Bip. dant *quibus modo rectior.* Schulze, *quibus major.* quasi MSS. nulla habenda ratio.

Crispum Vibium] De hoc v. A. 14, 28. et Quint. 10, 1, 119.

Novis et recentibus] In margine scripsi *notis.* Lips. Sed eadem vide c. 6.

Non minus esse] Vox deest; quam a me repono: *non minus esse notos in extremis.* Lips. Barthius aliique legunt *non minoris esse.* Recepere Bip. Ego Schelii conjecturam sequor.

Nec hoc illis alterius ter millies sestertium] In morbo locus et defectu. Scribas et distinguas: *nec hoc illis alterius ter millies, alterius bis millies HS. præstat (quamquam ad has ipsas opes possunt videri eloquentiæ, beneficio pervenisse) sed ipsa eloquentia, cujus numen* etc. Quæ addidi satis mihi certa sunt, numero tantum excepto. nam certe utriusque opes exprimere propositum habuit. Rodolphus scribebat: *nec hoc illis utriusque ter millies HS.* quod amplectar, si a libris. Lips. Huetius *illi alterive:* quod Broterius recepit. Sermo autem est de duobus. Rectius sit *illis alterive:* vel *alterisve.* alii aliter locum expedire tentant. Ceterum bene Freinshemius monuit, orationem non esse absolutam, ni mox legas: *venisse: sed ipsa eloquentia.* Τὸ *sed* absorbuit finalis præcedentis verbi. Sed et infra c. 9. similis locus ἀνακόλουθος est. Ern. Lectio vulgata sic habet: *nec hoc illis alterius ter millies sestertium præstat, quanquam — venisse. Ipsa eloquentia* etc. Loco desperato aliqua medela adfertur a Bip. vulgata lectione leviter mutata eo modo, quem expressi. Sensus iste: nec hoc

quam ad has ipsas opes possunt videri eloquentiæ beneficio venisse) ipsa eloquentia; cujus numen et cælestis vis multa quidem omnibus sæculis exempla edidit, ad quantam usque fortunam homines ingenii viribus pervenerint. Sed hæc, ut supra dixi, propria et quæ non auditu cognoscenda, sed oculis spectanda habemus. Nam, quo sordidius et abjectius nati sunt, quoque notabilior paupertas et angustia rerum nascentes eos circumsteterunt; eo clariora, et ad demonstrandam oratoriæ eloquentiæ utilitatem inlustriora exempla sunt; quod sine commendatione natalium, sine substantia facultatum, neuter moribus egregius, alter habitu quoque corporis contemptus, per multos jam annos potentissimi sunt civitatis, ac, donec libuit, principes fori, nunc principes in Cæsaris amicitia, agunt feruntque cuncta, atque ab ipso Principe cum quadam reverentia diliguntur: quia Vespasianus, venerabilis senex et patientissimus vir, bene intelligit, ceteros quidem amicos suos niti iis, quæ ab ipso acceperint, quæque ipsi adcumulare et in alios congerere promptum est: Marcellum autem et Cripsum, adtulisse ad amicitiam suam, quod non a Principe acceperint, nec accipi possit. Minimum inter tot ac tanta locum obtinent imagines ac tituli et statuæ, quæ neque ipsa tamen negliguntur, tam Hercule, quam divitiæ et opes, quas facilius invenies, qui vituperet, quam qui fastidiat. His igitur et honoribus et ornamentis et facultatibus refertas domos eorum videmus, qui se ab ineunte adolescentia caussis forensibus et oratorio studio dederunt. Nam carmina et versus, 9

ter millies sestertium (pondo scil.) illis (Eprio et Crispo) potius est quam ipsa eloquentia. Aliorum conjecturas, quibus *hoc—præstat* est hoc, hanc celebritatem conciliat, exhibet Schulze.

Ut supra dixi] Totam periodum scripsi, uti in Farnesiano concepta. Non displiceat tamen e vulgatis libris, *propria*, pro *proxima*. Lips. Immo *propria* magis aptum, tum et in fine *habemus*. Dein *ut supra dixi*, c. 6.

Angustiæ rerum] Rom. editio, *angustia ereptum*. ex quo Rodolphus, *angustia parentum*. ego, *angustiæ rerum*. Lips.

Eos circumsteterunt] Minus Latine dictum, ut et mox illud, *substantia facultatum*. Ern. At Cic. ipse Phil. 10, 10. *omnia nos fata circumstant*. et Plin. paneg. c. 3. *Hæc me cura, hæc difficultas, sola circumstat*. Vide et supra H. 4, 79.

Potentissimi sunt civitatis] Rodolphus, *potentissimi in judiciis*. Lips. In edd. est lacuna inter *potentissimi* et *ac*. eam explevit sic Lipsius. Ern.

Agunt feruntque cuncta] Valde hoc alieno loco, in laude hominum: nec verum est. Aut scriptor libelli alio, quam Latini solent, sensu dixit, aut vitiosum est. Ern.

Venerabilis senex et patientissimus veri] Acidalius quærit, quare hic *patientia veri* laudetur, corrigitque *sapientissimus vir*. *Vir* reperi in edd. omnibus ante Lipsium. Pari jure quæras, quare hic *venerabilis senex* dicatur. Ern. Cur *patientissimus*, mox patet, ubi refertur de bonis, non ab ipso profectis, quod iniquus Princeps ægre ferret. *Veri* præferrem, si esset a libris.

Niti iis, quæ] *Iis* deest in edd. priscis. Lipsio debetur.

Imagines ac tituli et statuæ] Præclare liber. Vulgo erat, *imagines Attali et statuæ*. quis ingenio suo duce repperisset? Lips. *Qui* addidi ex edd. vett. post *quam*. Ita et MSS. Vat. Ern.

quibus totam vitam Maternus insumere optat (inde enim omnis fluxit oratio) neque dignitatem ullam auctoribus suis conciliant, neque utilitates alunt: voluptatem autem brevem, laudem inanem et infructuosam consequuntur. Licet hæc ipsa, et quæ deinde dicturus sum, aures tuæ, Materne, respuant, cui bono est, si apud te Agamemnon aut Jason diserte loquitur? quis ideo domum defensus et tibi obligatus redit? Quis Saleium nostrum, egregium poetam, vel, si hoc honorificentius est, præclarissimum vatem deducit, aut salutat, aut prosequitur? Nempe, si amicus ejus, si propinquus, si denique ipse in aliquod negotium inciderit, ad hunc Secundum recurret, non ad te, Materne, quia poeta es, neque ut pro eo versus facias: hi etiam Basso domi nascuntur, pulcri quidem et jucundi: quorum tamen hic exitus est, ut, cum toto anno, per omnes dies, magna noctium parte, unum librum extudit et elucubravit, rogare ultro et ambire cogatur, ut sint, qui dignentur audire: et ne id quidem gratis. nam et domum mutuatur et auditorium exstruit et subsellia conducit et libellos dispergit: et, ut beatissimus recitationem ejus eventus prosequatur, omnis illa laus intra unum aut alterum diem, velut in herba vel flore præcepta, ad nullam certam et solidam pervenit frugem: nec aut amicitiam inde refert, aut clientelam, aut mansurum in animo cujusquam beneficium, sed clamorem vagum et voces inanes et gaudium volucre. Laudavimus nuper, ut miram et eximiam, Vespasiani liberalitatem, quod quingenta sestertia Basso donasset. Pulcrum id quidem, indulgentiam Principis ingenio mereri:

Utilitates alunt] Barth. *utilitate se alunt.*

Cui bono est, si apud te] Optime quoque liber. Antea, *crebro est si apud te.* Lips. Sic ed. pr. et seq. ad Rhen. qui dedit *etsi.*

Si amicus ejus] *Ejus* a Lipsio est; prius aberat.

Ad hunc Secundum recurret] Puto, *decurret.* Justinus 16, 3. *iterato ad oraculum decurrunt.* Et c. 4. *Ad Clearchum, quem ipsi in exilium egerant, decurrunt.* Gron.

Non quia poeta es] Hic quoque est ἀνακόλουθον, sequi enim debebat hæc sententia; *sed ut pro eo dicas.* Ern. Potior mihi visa lectio Puteolani, quam Beroaldus, Alc. Rhen. servarant, dignaque quam restituerem. Aptior sic sane orationis nexus. Lipsius reduxerat antiquam edit. pr. Spirensis, quæ sic habet: *aut ad te, Materne, non quia* etc. in qua verum est ἀνακόλουθον.

Hi enim Basso] Nimis abrupte ad Bassum transit Aper. Lego *hi etiam Basso*, ut saltem hujus laus poetica cum laude Materni jungatur. Τὸ *enim* plane absonum erat. Ceterum locum laborare concedo et sentio.

Extudit] Sic Virg. *extundere artes* Georg. 1, 133. 4, 315. Non ergo opus Heumanni *excudit.* In edd. vett. est *extulit.* Lipsius correxit.

Rogare ultro et] Videsis Plin. ep. 1, 13. 2, 14.

Auditorium exstruit] Sic jam ed. pr. In seqq. ante Rhen. irrepserat *adjutorium*, ut et in ed. J. F. Gron. Ern.

Recitationem] Ita scribe. Antea, *recitationum.* Lips. *Recitatione* ed. pr. omissa scil. lineola adensativi indice.

Præcepta] Sic bene Lipsius. Prius legebatur *percepta.* Schelius volebat *præcerpta.* Sed *præcepta* sunt ante (festinantius) capta.

quanto tamen pulcrius, si ita res familiaris exigat, se ipsum colere, suum genium propitiare, suam experiri liberalitatem? Adjice, quod poetis, si modo dignum aliquid elaborare et efficere velint, relinquenda conversatio amicorum et jucunditas urbis, deserenda cætera officia, utque ipsi dicunt, *in nemora et lucos*, id est, in solitudinem secedendum est. Ne opinio quidem et fama, cui soli serviunt, et quod unum esse pretium omnis sui laboris fatentur, æque poetas quam oratores sequitur: quoniam mediocres poetas nemo novit, bonos pauci. Quando enim rarissimarum recitationum fama in totam urbem penetrat? nedum ut per tot provincias innotescat. Quotus quisque, cum ex Hispania, vel Asia, ne quid de Gallis nostris loquamur, in urbem venit, Saleium Bassum requirit? atque adeo si quis requirit, ut semel vidit, transit et contentus est; ut si picturam aliquam vel statuam vidisset. Neque hunc meum sermonem sic accipi volo, tamquam eos, quibus natura sua oratorium ingenium denegavit, deterream a carminibus, si modo in hac studiorum parte oblectare otium et nomen inserere possunt famæ: ego vero omnem eloquentiam omnesque ejus partes sacras et venerabiles puto: nec solum cothurnum vestrum, aut heroici carminis sonum, sed lyricorum quoque jucunditatem et elegorum lascivias et iamborum amaritudinem et epigrammatum lusus et quamcumque aliam speciem eloquentia habeat, anteponendam ceteris aliarum artium studiis credo. sed tecum mihi, Materne, res est, quod, cum natura tua in ipsam arcem eloquentiæ te ferat, errare mavis et, summa adeptus, in levioribus subsistis. Ut, si in Græcia

Se ipsum colere, suum genium propitiare] Nam in illo erat, *suum ingenium propitiare.* Auxi a libro et partim correxi. pro quo sensus ipse facile suggessit *genium.* Lips. Sed in hac lectione intelligendum e præcedentibus *ipsum*, aut addendum. Broterius putat forte melius hæc deleri, quia a MSS. quibusdam et edd. vett. absint, et per glossam addita esse in nonnullis libris: sed *propitiare g. vel i.* non simile est glossæ. Ern. In MS. Vat. 4498. est *sive ingenium propitiare.* Rectius in Lipsii libro lectum.

In nemora et lucos, id est, solitudinem, recedendum] *Secedendum* corrigit Schelius. recte. Ern. Repono. Sic et c. 12. *Secedit animus in loca pura.* et 15, 44. *longinqui ruris secessum.*

Recitationum] Ed. pr. Spir. et Put. habent *narrationum;* emendavit Beroaldus.

In totam urbem penetrat? nedum] Restitui, cum in scripto esset, *penetrat medium:* in vulgatis, *metrum.* Lips.

Ne quid de Gallis] Schulting. mavult *Galliis.* perperam. homines Galli advenæ intelliguntur. Mox Acid. *ut semel vidit* pro *et*, egregie. Recepit Heum. it. Schulze. Sequor. Dein *oratorium ingenium* quoque est ab Acidalio, prius erat *oratorum.*

Et epigrammatum lusus] Copulam præmisit Acid. bene.

In ipsam arcem eloq.] Sic bene Rhen. Antea legebatur *artem.*

Te ferat] Recte quoque Acid. pronomen supplevit. haustum fuerat ab ultima syllaba vocis præcedentis. Mox idem vult *adepturus*, quod forsan rectius, bonus tamen sensus in vulgato. Pro *errare mavis* Schelius conjectat *hærere.* Schurzfleisch. *terram*, Schulze *repere:* mihi vulgatum sat commodum esse videtur. *errare* sive vagari infra arcem, in humilioribus.

natus esses, ubi ludicras quoque artes exercere honestum est, ac tibi Nicostrati robur ac vires Dii dedissent, non paterer inmanes illos et ad pugnam natos lacertos levitate jaculi aut jactu disci vanescere: sic nunc te ab auditoriis et theatris in forum et ad caussas et ad vera prœlia voco; cum præsertim ne ad id quidem confugere possis, quod plerisque patrocinatur, tamquam minus obnoxium sit offensæ poetarum, quam oratorum, studium. Effervescit enim vis pulcherrimæ naturæ tuæ; nec pro amico aliquo, sed, quod periculosius est, pro Catone offendis. nec excusatur offensa necessitudine officii, aut fide advocationis, aut fortuitæ et subitæ dictionis inpetu: at tu meditatus videris elegisse personam notabilem et cum auctoritate dicturam. Sentio, quid responderi possit: hinc ingentis exsistere adsensus, hinc in ipsis auditoriis præcipue laudari, et mox omnium sermonibus ferri. Tolle igitur quietis et securitatis excusationem, cum tibi sumas adversarium superiorem. nobis satis sit, privatas et nostri sæculi controversias tueri, in quibus expressis si quando necesse sit, pro periclitante amico po-

Nicostrati robur] De quo Quintil. 2, 8 (9). *At si fuerit, qui docebitur, ille, quem adolescentes senem vidimus, Nicostratus, omnibus in eo docendi partibus similiter utetur, efficietque illum, qualis hic fuit, luctando pugnandoque (quo utroque certamine iisdem diebus coronabatur) invictum.* Quod ipsum suadet de Quintiliano libelli hujus auctore. Ac de Nicostrato palæstrita etiam Pausanias 5, 21. Lips.

Et ad pugnam natos] Copulam a Rhenano et seq. neglectam ex antiquioribus restituit Pichena.

Ab auditoriis] Sc. ubi recitationes habitæ, item ubi declamari solebat. Auditoria etiam ap. Plinium et Quintilianum foro et veris caussis opponuntur quæ loca collegit Perizonius de Prætorio p. 202. Ern.

Obnoxium sit offendere] Acidalius corrigit *offensæ*. Recte. Ern. Recipio. facilis inde librarii lapsus fuit in *offendere*. Editio Pithœi habet *offensis*. Bip. legunt *offendini*, h. e. offensioni, ut apud Nonium est. Sed *offensa* mox apud ipsum nostrum occurrit, neque usquam cum Evandri matre loquitur. Paullo post *nec excusatur* est a Rhen. prius erat *accusatur*.

At tu meditatus] Ita Put. Ber. seq. Lipsius particulas neglexit. Restituere Bip.

Hinc ingentis] Defectum odoror et asteriscum poni velim, ante verbum *hinc*. Lips. Placet Acidalii *existere*, pro *ex his*. Sed quod sequitur, mirum est, neminem notasse scribendum: *hæc in ipsis auditoriis præcipue laudari*. Gron. MSS. Vat. *hic—hic*. Bene, ut opinor. nam in primo membro *hinc* et *ex his* eadem sunt. Ern. Acidalii emendationem, quæ et Mureti fuerat, recipio cum Schurzfl. Bip. et Schulzio. Schelius dabat *excitari*. Schulting. *esse his* scil. tragœdiis. Gesnerus tolli volebat *ex his* tanquam glossema τοῦ *hinc*. Brot. locum ita constituendum putabat: *Sentio q. r. possit: placere hæc argumenta: hinc* etc. Verum ista languida forent et superflua. Gronovii *hæc* jam Heumannus suum fecit. Sed in vulg. intelligitur vates ipse, non opus.

Advers. superiorem] Potentiorem, scil. Principem, quem Catone tuo offendes.

In quibus expressis si quando necesse sit] Pro his verbis fortasse: *in quibus expressit si quando necessitas*. Lips. Sudant interpretes. Acid. fatetur, se non capere, quid sit *expressis*. Schulting. conjicit *in quibus et professis*, quod multo obscurius. Schelius Lipsii conjecturam probat. Schulzius cum Heumanno delet τὸ *expressis*, quasi glossema. Mihi *expressis* idem est ac expositis. Sic Cic. pro Archia c. 9. hac voce utitur: *Mithridaticum bellum. . . totum ab hoc expressum est.*

tentiorum aures offendere, et probata sit fides et libertas excusata.

Quæ cum dixisset Aper acrius, ut solebat, et intento ore, 11
remissus et subridens Maternus, paravi, inquit, me, non minus diu adcusare oratores, quam Aper laudavit. Fore enim arbitrabar, ut, a laudatione eorum digressus, detrectaret poetas atque carminum studium prosterneret: arte quadam mitigavit, concedendo his, qui caussas agere non possent, ut versus facerent. Ego autem, sicut in caussis agendis efficere aliquid et eniti fortasse possum, ita recitatione tragœdiarum ingredi famam auspicatus sum, tum quidem, cum in Nerone inprobatam et studiorum quoque sacra profanantem Vatinii potentiam fregi: et hodie, si quid in nobis notitiæ ac nominis est, magis arbitror carminum, quam orationum, gloria partum. ac jam me sejungere a forensi labore constitui, nec comitatus istos et egressus aut frequentiam saluta-

Intento ore] Acidalius *intentior*. Mox Edit. veteres vitiose, *parat. Quid enim me*. Emendavit Rhen. Pro *laudat* Lips. et Brot. malint *laudare*. Acid. *laudavit*. Recipio cum Heum. et Schulzio.

Prosterneret: arte quadam] Non satis cohærere orationem observavit Acidalius, addique vult *id* ante *arte*. Verum ita initium periodi esse debebat: *quod enim fore*. Malim *sed*. Ern. Ego malim subaudire. Heum. citra necessitatem ab initio periodi addit *Quod enim*—tum heic *id*.

Ingredi famam auspicatus sum] *Ingredi* mihi glossam olet. *Famam auspicari* est *ingredi famam*. Ern. Similis pleonasmus apud Suet. Cal. 54. *ut initium — auspicaretur*. et apud Justin. 26, 2. *Auspicia belli a parricidio incipientes*. Ceterum totus hic locus est a Lipsii libro, ut profitetur in ed. 1574. Prius legebatur sic: *sicut in caussis agendis niti fortasse possum, ita recit. trag. et ingredi et efficere famam ausp. sum*. Vide et notata ad c. 16.

Improbam et studiorum quoque sacra profanantem vaticinii] Scribendum, *cum in Nerone improbatam et studiorum quoque sacra profanantem Vatinii potentiam fregi*, diximus Observ. 3, 4. Gron. Sermonem esse de homine, manifestum est. Itaque *Vatinii* recepi. Sic et Broterius fecit. Ern. Quæritur, quomodo Maternus *inprobatam* (hoc enim recipio) *in Nerone et Musarum sacra profanantem Vatinii potentiam frangere potuerit*. Gronovius l. c. conjicit, Vatinium in Neroniis (de quibus Suet. c. 12.) agone Musico Musas polluisse tragœdia quadam composita, sed Maternum contra ipsum fuisse coronatum. Citius hæc dicuntur, quam probantur. *In Nerone inprobata Vatinii potentia* i. e. in eo Principe ab omnibus bonis reprehensa, de qua supra A. 15, 34. Heumannus, quem sequitur Schulzius, legit *ipsi Neroni inprobatam*, nec ita male. Est et, qui *vaticinii* vocem servet. Barthius quippe legit *in Nerone inprobam . . . vaticiniis potentiam fregi*, putatque, Maternum ad loca quædam tragœdiarum suarum adludere, quibus populus adversus Neronem magnopere plauserit. Dureau quoque de Lamalle, Sigrasium secutus, retinet *vaticinii* et poesin denotare statuit sicque locum interpretatur: *lorsque dans mon Neron j' humiliai ce tyran, profanateur d' un art sacré, qui avoit besoin de soutenir ses vers de tout l' appareil de son pouvoir*. Denique Schultingius suo modo verba refingit, sed ita temere, ut pudeat referre. Cf. Schulze. Equidem hic hæreo dubius.

Hodie si quid] Rom. addit copulam, *et hodie* recte. Lips. Mox Schelius malebat: *salutantium*. Ern. Ea copula deest in edd. primis.

Ac jam me sejungere] Edit. veteres *ac me dejungere*. Gronovius emendavit. Mox *comitatus et egressus* ex more Romano. Cic. in Pisc. c. 13. *si minus frequentia sua vestrum egressum ornando atque celebrando*. Cf. et supra c. 6. Nil ergo moror Schurzfl. commentum, de quo Schulze.

tionum concupisco: non magis quam æra et imagines, quæ etiam, me nolente, in domum meam inruperunt. Nam statum hucusque ac securitatem melius innocentia tueor, quam eloquentia. nec vereor, ne mihi umquam verba in Senatu,
12 nisi pro alterius discrimine, facienda sint. Nemora vero et luci et secretum ipsum, quod Aper increpabat, tantam mihi adferunt voluptatem, ut inter præcipuos carminum fructus numerem, quod nec in strepitu, nec sedente ante ostium litigatore, nec inter sordes ac lacrimas reorum componuntur; sed secedit animus in loca pura atque innocentia, fruiturque sedibus sacris. Hæc eloquentiæ primordia, hæc penetralia: hoc primum habitu cultuque commoda mortalibus, in illa casta, et nullis contacta vitiis, pectora influxit: sic oracula loquebantur. Nam lucrosæ hujus et sanguinantis eloquentiæ usus, recens et malis moribus natus, atque, ut tu dicebas Aper, in locum teli repertus. Ceterum felix illud et, ut more nostro loquar, aureum sæculum, et oratorum et criminum inops, poetis et vatibus abundabat, qui bene facta canerent, non qui male admissa defenderent. Nec ullis aut gloria major, aut augustior honor: primum apud Deos, quorum proferre responsa et interesse epulis ferebantur: deinde apud illos Diis genitos

Non magis quam æra] Acid. *quam illa æra.* Cujacius *quam ceras et imagines.* i. e. imagines cereas majorum scil. de quibus Juven. 8, 19. Broterio *æra* sunt statuæ æneæ et tabulæ hospitalitatis, quorum mentio facta ad c. 3. Mox edd. veteres *etiam jam me nolente.*

Statum cujusque ac securitatem] Malo, *statum hucusque.* De se loquitur: et respondet illi parti Aprinæ orationis, quæ eloquentiam telum esse voluit ad pericula omnia propulsanda. Lips. Recepi. Schultingius malit *quoque.* Ern. Pichena servat *cujusque* et legit *tuetur,* ut innocentia et eloquentia sint primo casu. Cum Lipsio faciunt Brot. et Bip.

Fruiturque sedibus sacris] i. ubi Musæ et Nymphæ habitant. Ern.

Hoc primum habitu cultuque commoda mortalibus] *Commodata* vel *comta.* Lips. Melius Muretus *commendata,* ut opinor, quod et Schelio placuit. Ern. *Commoda* est utilis, opportuna, ut Bip. bene monent. Broterio et Schulzio placet Acidalii *commendata;* Freinshemio *commodata.*

Et sanguinantis eloquentiæ] Fortasse, *et saginantis,* uti ad commodum lucrumve hæc tantum referat. Nam *sanguinare* probum quidem verbum, sed non aliud quam sanguinem emittere. *Artus sanguinantes, vulnera sanguinantia,* in Quintiliani declam. 10, 9 et 18. mihi lecta. Quæ significatio parum hic apta, si ad accusationes et sanguisugam illam eloquentiam respexit. Lips. At *sanguinare* est etiam sanguineum colorem præ se ferre, item animum. Sic Solinus in Pontico de nativ. Veneris: *Spumea purpureis dum sanguinat unda profundis, nasceris e pelago.* et Appul. Met. 5. *serpentem, veneno noxia colla sanguinantem.* Eloquentia *sanguinans* delatorum est, *qui sanguine aliorum et pernicie delectantur,* qualis Eprii, de qua A. 16, 22, 33. opponitur *innocentia.* Cæterum Bip. malint *sanguinariæ.* Mox *Ut tu dicebas.* c. 5.

Poetis et vatibus abundat] Muretus et Acidalius bene corrigunt *abundabat:* quod ita evidens est, ut dudum recipi debuerit. Reperit post sic in MSS. Vat. Broterius. Ern. Prius edit. vet. habent *criminum impos.* Lipsius conrexit.

Aut gloria major] E vestigiis scripturæ priscæ restitui. Nam Farnesianus: *aut gloria more.* Vulgati plane turbant. Lips. Brot. lacunam, quæ in veteribus libris est, ita explendam censet: *aut gloria major unquam contigit.*

Interesse epulis ferebantur] Heum.

sacrosque Reges, inter quos neminem caussidicorum, sed
Orphea ac Linum, ac, si introspicere altius velis, ipsum
Apollinem accepimus: vel, si hæc fabulosa nimis et compo-
sita videntur, illud certe mihi concedis, Aper, non mino-
rem honorem Homero, quam Demostheni, apud posteros:
nec angustioribus terminis famam Euripidis aut Sophoclis,
quam Lysiæ aut Hyperidis, includi. plures hodie reperies,
qui Ciceronis gloriam, quam qui Virgilii, detrectent. Nec
ullus Asinii aut Messalæ liber tam inlustris est, quam Me-
dea Ovidii, aut Varii Thyestes. Ac ne fortunam quidem 13
vatum, et illud felix contubernium, comparare timuerim
cum inquieta et anxia oratorum vita. licet illos certamina
et pericula sua ad Consulatus evexerint: malo securum et
secretum Virgilii secessum, in quo tamen neque apud Di-
vum Augustum gratia caruit, neque apud Populum Roma-
num notitia. Testes Augusti epistolæ, testis ipse populus,
qui, auditis in theatro versibus Virgilii, surrexit universus
et forte præsentem spectantemque Virgilium veneratus est
sic, quasi Augustum. Ne nostris quidem temporibus, Se-
cundus Pomponius Afro Domitio vel dignitate vitæ, vel
perpetuitate famæ, cesserit. Nam Crispus et Marcellus, ad
quorum exempla me vocas, quid habent in hac sua fortuna
concupiscendum? an quod timent? an quod timentur? quod,
cum quotidie aliquid rogentur, hi, quibus præstant, indi

mallet *dignarentur*, passive. Mox idem cum Acid. *concedes*.

Quam qui Virgilii] Addidi *qui* e MSS. Vat. cum Broterio, ut supra c. 8. ERN. Dein edit. veteres *detractent.* Sic et c. 11. *detractaret*.

Medea Ovidii, aut Varii] Deest antiquo (MS. Farn.) illud, *aut Varii*. LIPS. De *Varii Thyeste* Quinct. 10, 1, 98. quem *cuilibet Græcorum comparari posse* testatur. De *Messala* Quinct. 12, 10, 11.

Et illud felix contubernium] Aut vitium hic aut lacuna. Cogitabam, *et illud secum contubernium*. Ex Persio 4, 52. *Tecum habita*. Explicat mox *securum et secretum secessum* Cicero ad Curionem 2, 7. *tecum loquere: te adhibe in consilium: te audi, tibi obtempera*. GRON. *Felix contubernium* recte Bip. intelligunt de nemoribus, lucis et secreto, in quo vates secum et cum Diis et heroibus vivant. Sic non opus cum Barthio reponere *Elysii*, vel cum Schultingio *sedens* pro otioso.

Licet illos etc.] Locum hunc Lipsius e suo codice sanavit. Prius legebatur sic: *licet illos agitent certamina et pericula sua et controversiæ*. Mox *in quo tamen* est a Rhen. prius erat *in quo tum*.

Virgilium veneratus est] Frigide Virgilii nomen hic repetitur, meliusque abfuerit. Sed similia in Tacito vidimus. Mox pro *in hac præsenti f.* MSS. Vat. *in hac sua f.* quod Broterius melius judicat. Ego vero et recepi. Nam *præsenti* est nil aliud quam *hac*. Porro Broterius delevit primum *an*, quod a MSS. Vat. abest. Forte rectius alterum deleatur. ERN. Malim prius. delevi.

Sec. Pomponius] Scriptor tragicus, de quo A. 11, 13. De *Afro Domitio* A. 4, 52. 14, 19. et Quint. 12, 10, 11.

Hi quibus præstant, indignantur] Inepte et falso. Negationem adde, *hi, quibus non præstant*. Etsi abesse alterum membrum sentio periodo plenæ. LIPS. Fallitur Lipsius. Significat enim quod Florus de Cæsare 4, 2, 92. *Clementiam Principis vicit invidia, gravisque erat liberis ipsa beneficiorum potentia*. Cicero pro Sulla 26. *quam multi sunt summi homines et ornatissimi et nostri et Equestris ordinis, quorum pro salute se hic Sullæ obligavit! Quos ego nominarem: neque enim ipsi nolunt et huic animo gratissimo adsunt: sed, quia majus est*

gnantur? quod adligati adulatione, nec Imperantibus umquam satis servi videntur, nec nobis satis liberi? Quæ hæc summa eorum potentia est? tantum posse liberti solent. Me vero *dulces*, ut Virgilius ait, *Musæ*, remotum a sollicitudinibus et curis, et necessitate quotidie aliquid contra animum faciendi, in illa sacra, illosque fontes ferant: nec insanum ultra et lubricum forum famamque pallentem trepidus experiar. non me fremitus salutantium, nec anhelans libertus excitet: nec, incertus futuri, testamentum pro pignore scribam: nec plus habeam, quam quod possim, cui velim, relinquere, quandocumque fatalis et meus dies veniet. statuarque tumulo, non mœstus et atrox, sed hilaris et coronatus: et pro memoria mei nec consulat quisquam, nec roget.

14 Vixdum finierat Maternus, concitatus et velut instinctus, cum Vipstanus Messala cubiculum ejus ingressus est, su-

---

beneficium, quam posse debet civis civi dare, ideo a vobis peto, ut, quod potuit, tempori tribuatis; quod fecit, ipsi. Cato apud Plutarchum: *οὐ βούλομαι τῷ τυράννῳ χάριν ἔχειν, ὑπὲρ ὧν παρανομῇ. παρανομῇ δὲ σώζων, ὡς κύριος, ὧν αὐτῷ δεσπόζων οὐδὲν προσῆκεν.* Gron. Intelligo, *quibus præstant officia.* Sic et Schulf. qui putat addendum *minus.* Bip. reddunt, *quos antecellunt.* Schelius volebat *his, quibus præstant.*

Adligati cum adulatione] Terent. Ad. 5, 3, 58. *Eo pacto prorsum illic adligaris filium.* Cic. ad Att. 8, 16. *Ne forte qua re inpediar atque adliger.* Præpositio adjecta est insolens. hinc Schulting. mutat in *omnium* vel *humili*, Heumann. in *cautissima*, Schulze in *comi* vel *Cæsarum.* Equidem delendam censeo.

Summa eorum potentia] Sic bene Lipsius. Prius erat *rerum.* Mox veteres edit. *remotæ.* emendavit Rhen.

Famamque pallentem trepidus exp.] Egregia dictio, a qua manum critici, me judice, abstineant. Sensus satis patet. Temere Schurzfl. substituit *fallentem:* Schulzius, Heumannum secutus, famæ non hic esse locum autumat, legitque *lubricum forum pallens ac trepidus experiar.* Mihi secus videtur. Quo enim *pallens* referatur, nisi ad *famam lubricam fori?* pallet orator, quum populo displicet, quum male rem egisse videtur. *Fama pallens*, metonymica dictio.

Testamentum pro pignore scribam] i. e. securitatis caussa: sc. heredes adscribendo meis eos, quorum potentia mihi pignori sit, fore, ut ratum sit, meique partem saltem bonorum meorum ferant. Ern. Cf. Agr. 34.

Fatalis et meus dies veniet] Addidisse *meus dies* videtur, ut mortem naturalem sibi eventuram ominaretur. Dein legitima ratio scribendi postulabat *venerit.* Ern.

Hilaris et coronatus] Ex usu apud Romanos antiquo. Cic. de Leg. 2, 24. *Illa jam significatio est, laudis ornamenta ad mortuos pertinere, quod coronam virtute partam et ei, qui peperisset, et ejus parenti sine fraude esse lex inpositam jubet.* Cf. et Plin. 21, 3.

Nec consulat quisquam, nec roget] Consulat vates, roget Principem. Quid ita? quia crebrum, ut memoria damnaretur defunctorum, id est, tituli, imagines, honores. Lips. Malim, *consulat*, id est, referat ad Senatum, quem his rebus interponebant ipsi Principes. §. 4. Inst. de jud. *Cujus pœna animæ amissionem sustinet, et memoria rei etiam post mortem damnatur.* Lapis. M. ANNAEO. LVCANO. CORDVBENSI. BENEFICIO. NERONIS. FAMA. SERVATA. Artemidorus Oneirocrit. 1, 5. *ὡς μηδὲ ἀποθανὼν ἔχειν ὄνομα. τούτους γὰρ μόνους ἐν νεκρῶν δείπνοις οὐ καλοῦσιν οἱ προσήκοντες.* Gron. Lapis apud Grut. exstat p. 354. cui suspectus est.

Cum Vipsanius M.] Legebatur antea, *Urbanus Messala.* At vetus, *Vibanius.* e quo pronum reddere viro celebri gentile nomen, *Vipsanius Messalla.* Lips. Immo *Vipstanus:* ut aliis locis. Post *ejus* videtur additum a manu glossatoris. Ern.

spicatusque ex ipsa intentione singulorum, altiorem inter eos esse sermonem: Num parum tempestivus, inquit, interveni, secretum consilium et caussæ alicujus meditationem tractantibus?

Minime, minime, inquit Secundus, atque adeo vellem maturius intervenisses. delectasset enim te et Apri nostri adcuratissimus sermo, cum Maternum, ut omne ingenium ac studium suum ad caussas agendas converteret, exhortatus est, et Materni pro carminibus suis læta, utque poetas defendi decebat, audentior, et poetarum quam oratorum similior, oratio.

Me vero inquit, et sermo ipse infinita voluptate adfecisset, atque id ipsum delectat, quod vos, viri optimi et temporum nostrorum oratores, non forensibus tantum negotiis et declamatorio studio ingenia vestra exercetis, sed ejusmodi etiam disputationes adjungitis, quæ et ingenium alunt, et eruditionis et litterarum jucundissimum oblectamentum, cum vobis, qui illa disputatis, adferunt, tum etiam his, ad quorum aures pervenerint. Itaque Hercule non minus probari video in te, Secunde, quod, Julii Asiatici vitam componendo, spem hominibus fecisti plurium ejusmodi librorum, quam in Apro, quod nondum a scholasticis controversiis recessit, et otium suum mavult novorum rhetorum more, quam veterum oratorum, consumere.

15

Tum Aper, Non desinis, Messala, vetera tantum et antiqua mirari, nostrorum autem temporum studia inridere atque contemnere? Nam hunc tuum sermonem sæpe excepi, cum, oblitus et tuæ et fratris tui eloquentiæ, neminem hoc tempore oratorem esse contenderes: atque id eo, credo, au-

Poetarum quam oratorum] Scribo, *audentior, poetarumque quam oratorum similior oratio.* Gron. Recte judicavit excidisse copulam. Addidi *et* ex edd. vett. quod et in MSS. Vat. reperit Broterius. Ern.

Viri optimi et t. n. o.] Languere sensum judicant Urs. Mur. Acid. roborantque repetito *optimi*, adjecto ad *oratores*. Immo Schurzfl. mutat legitque *vos vere optimi t. n. o.* Parum tanto molimine opus esse puto. Vulgatum sat bene procedit.

Ingenium alunt et eruditionem] Placet cum Rodolpho, *ingenium alunt et eruditionis et litterarum.* Lips. Recepit Pichena. *Eruditionem* est a Rhenano: ante quem erat *eruditiones*. Ern.

Plurium ejusm. libr. Ita Rhen. prius erat *plurimum*. Mox, *quam in Apro,* ironice dictum.

Fratris tui eloquentiæ] Quis hic Messalæ frater? puto Regulum intellegi, illum, qui cum Plinio vixit et floruit lingua magis quam vita laudatus. Suspicor ex Tacito Hist. 4, 42. *Magnam eo die pietatis eloquentiæque famam Vipsanius Messala adeptus est, nondum Senatoria ætate, ausus pro fratre Aquilio Regulo deprecari.* Lips. De *Regulo* v. Plin. Ep. 1, 5. 4, 7.

Oratorem esse contendere antiquis eo credo audacius quod malignius his op.] Expressi scripturam veterem, quæ tamen ipsa fortassis mutila, et scribendum: *contenderes partem antiquis. eo credo audacius.* Aut si inseri vocem displicet: *contenderes. Atque id eo credo audacius.* Lips. Hoc verum puto: nec quicquam deesse. Mox pro *in iis* Acidalius legebat *judicis.* Ern. Vocem *antiquis* delendam censebat Acida-

dacius, quod malignitatis opinionem non verebaris, cum eam gloriam, quam tibi alii concedunt, ipse tibi denegares.

Neque illius, inquit, sermonis mei pœnitentiam ago; neque aut Secundum, aut Maternum, aut teipsum, Aper, (quamquam interdum in contrarium disputes) aliter sentire credo. Ac velim inpetratum ab aliquo vestrum, ut caussas hujus infinitæ differentiæ scrutetur ac reddat, quas mecum ipse plerumque conquiro. Et, quod quibusdam solatio est, mihi auget quæstionem, quia video etiam Graiis accidisse, ut longius absit Æschine et Demosthene Sacerdos iste Nicetes, et si quis alius Ephesum vel Mitylenas contentus scholasticorum clamoribus quatit, quam Afer, aut Africanus, aut vos ipsi a Cicerone aut Asinio recessistis.

16 Magnam, inquit Secundus, et dignam tractatu quæstionem movisti. sed quis eam justius explicaverit, quam tu, ad cujus summam eruditionem et præstantissimum ingenium cura quoque et meditatio accessit?

Et Messala, aperiam, inquit, cogitationes meas, si illud a vobis ante inpetravero, ut vos quoque sermonem hunc nostrum adjuvetis.

Pro duobus, inquit Maternus, promitto. nam et ego et Secundus exsequemur partes, quas intellexerimus, te non tam omisisse, quam nobis reliquisse. Aprum enim solere dissentire, et tu paullo ante dixisti, et ipse satis manifestus, jamdudum in contrarium accingi, nec æquo animo perferre hanc nostram pro antiquorum laude concordiam.

Non enim, inquit Aper, inauditum et indefensum sæculum nostrum patiar hac vestra conspiratione damnari. Sed hoc primum interrogabo, quos vocetis *antiquos*, quam oratorum ætatem signatione ista determinetis? Ego enim

lius. Lipsius bene correxit. Pro *malignius his* vel *maligni in iis* lego cum viro docto *malignitatis*, ut c. 18.

Solatio est] Acidalius corrigebat *solutio;* recepit Broterius. Ern. Nec opus tamen. Vulgatum bene habet.

Ut longius absit Æschines et Demosthenes Sacerdos iste enitet] Vere et εὐστόχως emendavi. *Sacerdos iste Nicetes.* Nicetes Sacerdos declamator nobilis eo ævo. Plinius Ep. 6, 6. audisse eum fatetur. *Erat non studiosorum tantum, verum etiam studiorum amantissimus, ac prope quotidie ad audiendos, quos tunc ego frequentabam, Quinctilianum et Sacerdotem Nicetem ventitabat.* Exstat Philostrati Lemnii de hoc Nicete in Vitis Sophistarum 1, 19. elogium, de quo Pithœus nos monuit. Nominat et Seneca pater Cont. 9, 2. *Nec Julio nec alii contigisse suo* (scribam *nec Vibio, nec alii contigisse scio*) *quam apud Græcos Nicetæ, apud Romanos Latroni, ut a discipulis non audiri desiderarent.* Et eodem lib. Cont. ult. *Nicetes egregie dixit in eodem loco.* Lips.

Contentis scholasticorum clamoribus] *Continuis schol. clam.* legit Freinshemius. Lipsius ed. et sqq. *contentus.* Ern. Restituo pristinum *contentus.* Sic et Bip. et Schulze. *Quatere* de fama blaterante, garrula, poetis solemne. V. Valer. Flaccus 2, 122. Transfertur heic ad clamores sophistarum.

Quam Afer aut] V. Quint. 10, 1, 118. De *Asinio Pollione* ib. 113. et supra c. 12.

Significatione ista determinetis?]

cum audio antiquos, quosdam veteres et olim natos intelligo; ac mihi versantur ante oculos Ulysses et Nestor, quorum ætas mille fere et CC. annis sæculum nostrum antecedit: vos autem Demosthenem et Hyperidem profertis, quos satis constat Philippi et Alexandri temporibus floruisse: ita tamen, ut utrique superstites essent. Ex quo adparet, non multo plures, quam CCCC. annos interesse inter nostram et Demosthenis ætatem. quod spatium temporis, si ad infirmitatem corporum nostrorum referas, fortasse longum videatur; si ad naturam sæculorum et respectum immensi hujus ævi, perquam breve et in proximo est. Nam si, ut Cicero in Hortensio scribit, *is est magnus et verus annus, quo eadem positio cœli siderumque, quæ cum maxime est, rursum exsistet, isque annus horum, quos nos vocamus, annorum XII MDCCCCLIV complectitur;* incipit Demosthenes vester, quem vos veterem et antiquum fingitis, non solum eodem anno, quo nos, sed fere eodem mense exstitisse. Sed transeo ad Latinos oratores, in quibus non Me- 17
nenium, ut puto, Agrippam, qui potest videri antiquus, nostrorum temporum disertis anteponere soletis: sed Cicero-

Rom. edit. *signatione*. Lips. Restituit Pichena *signatione*, quod omnes vett. edd. meæ habent ante Lipsium. Non bene restituit Broterius *significatione* e MSS. Vat. Nam in verbo *antiqui* non est significatio, sed designatio temporis. Mox MSS. Vat. ccc. annis. Ern. Sic infra c. 23. *genus hominum signasse contentus*. Bip. tamen reposuere *significatione*.

Non multo plures quam trecentos] Omnino legendum: *quam* cccc. *annos*. Anno imperii Vespasiani sexto habitus hic sermo: hoc est, anno U. C. 828. Is incidit in annum quartum Olympiadis 213. At mortuus Demosthenes primo Olympiadis 214. Numerus rotundus a morte Demosthenis quadringenti anni ab ævo, quo floruit, *non multo plures*, ut ait Mercerus. In margine addidi cccc. verius. Lips. Recepit hanc correctionem Pichena. Ern. Sequuntur recentiores omnes. Nec audiendus Schurzfl. Cf. Schulze.

Nam si, sicut C.] Sic Puteolanus correxit lectionem ed. pr. *sicut*. Broterius in MSS. Vat. reperit, *si, ut*. quod recepi. Ern.

Cum maxime] Jac. Nic. Loensis legit *nunc maxime*. sic et Schurzfl. Heum. Schulze. bene forsan. Vid. Ernesti in clave Cic. ea voce.

Isque annus horum, quos vocamus] Edd. ante Rhen. pro *quos* habent *nos*. Forte melius erat *quos nos*. Ern. Sic MSS. Vat.

XII MDCCCLIV.] Variat hic numerus in exemplaribus Servii in illud Æneid. 1, 273. *Triginta magnos*. Et 3, 284. *Interea magnum*. itemque apud Censorinum c. 18. de die natali ad Q. Cerellium, Macrob. comment. in Somn. Scipionis 2, 11. et Jul. Firmicum l. 1. Mathes. ut bene Pithœus monet. Verus numerus est XII MDCCCCLIV, explanate scriptus in fragm. Hortensii Ciceroni, quem et recepimus. Ern. Annus vertens siderum omnium, qui et magnus Platonicus, ex Astronomorum ratione annorum est 25920.

Incipit—exstitisse] Vix credam, hoc recte dictum esse: sed videtur in *Incipit* vitii quid latere. Ern. Sed simile quid habes supra c. 11. Alibi quoque legitur *ingredi iter incipio*.

Non solum anno quo nos, sed fere eodem mense] Immo ex analogia, inquit Pithœus, *non solum quo nos, sed fere eodem die*. Ego non mutem. Lips. Reposui *eodem anno q. n.* ex edd. veteribus, quibus consentiunt MSS. Vat. Excidit temere in editione aliqua *eodem*, nec animadversum est a sequentibus editoribus. Ern. Immo excidit in ed. Put. et Ber. Legitur in ed. Ven. Spir. Mox Schulze legendum putat *sed fere eodem mense et die*.

nem et Cæsarem et Cœlium et Calvum et Brutum et Asinium et Messalam. quos quidem cur antiquis temporibus potius adscribatis, quam nostris, non video. nam, ut de Cicerone ipso loquar, Hirtio nempe et Pansa coss., ut Tiro libertus ejus scripsit, VII Idus Decemb. occisus est, quo anno D. Augustus in locum Pansæ et Hirtii se et Q. Pedium coss. suffecit. statue VI et L annos, quibus mox Divus Augustus Rempublicam rexit; adjice Tiberii tres et viginti et prope quadriennium Caii ac bis quaternos denos Claudii et Neronis annos atque ipsum Galbæ et Othonis et Vitellii unum annum ac sextam jam felicis hujus Principatus stationem, qua Vespasianus Rempublicam fovet, C et XX anni ab interitu Ciceronis in hunc diem conliguntur, unius hominis ætas. Nam ipse ego in Britannia vidi senem, qui se fateretur *ei pugnæ interfuisse, qua Cæsarem, inferentem arma Britannis, arcere litoribus et pellere adgressi sunt.* Ita si eum, qui armatus C. Cæsari restitit, vel captivitas, vel voluntas, vel fatum aliquod in urbem pertraxisset, idem Cæsarem ipsum et Ciceronem audire potuit, et nostris quoque actionibus interesse. Proximo quidem congiario ipsi vidistis plerosque senes, qui, se a D. quoque Augusto semel atque iterum accepisse congiarium, narrabant. ex quo conligi potest, et Corvinum ab illis et Asinium audiri potuisse. Nam Corvinus in medium usque Augusti Principatum, Asinius pæne ad extremum, duravit. Nec dividatis

Cœlium] M. Cœlium Rufum, cujus exstant epistolæ inter Ciceronianas. De *C. Lic. Macro Calvo* v. Sen. Contr. 3, 19. Cic. de cl. Or. c. 82. Quint. 12, 10, 11.

VII. Idus Decemb.] In (edit. priscis et cod.) Farnesiano tantum erat, *septimo Idus*, spatio tamen alteri voci relicto, quam non temere ex historia addidi. Lips. Ant. Augustinus male dedit *VII. Id. Oct.* Mox verba, *quo anno— suffecit*, Schulzio glossema esse videntur.

Vitellii unum annum] *Unum* pro glossa *τοῦ ipsum* habet Acidalius. Ern. Ed. pr. *atque unum G. et O. et V. longum et unum annum.* Sic et Put. et Ber. omisso *longum et.* Lipsius e suo vetere dedit *ipsum*, quod forte abundat æque ac prius *unum.* Alias *ipsum unum* foret *præcise unum.* Nihili videtur esse *longum.* Schurzfl. tamen eo dici putat, quod inter Neronis mortem et Vespasiani initium spatium sit annuum cum 22 diebus. Latinus Latinius Bibl. t. 2. p. 37. posterius *unum* ejici jusserat.

Sextam jam felicis] Schel. legit *jam tam.* Schulting. *secutam jam*, quia sit insolens *stationem* pro anno poni. Pro munere Imperii est et ap. Vell. 2, 131. et Plin. in paneg. c. 7. Mox ed. pr. male *C et X.* Rectius Puteol.

Ipse ego in Britannia] Ex hoc loco conjicit Schulze in prolegom. p. 38. et cum eo Lud. G. Crome in programm. de Legendo dialogo de Oratoribus 4. Luneb. 1790. Aprum fuisse Britannum, quod et firmari putant ex c. 7. quo se *in civitate minime favorabili natum* scribit. Obstat, quod c. 10. diserte dicit, *ne quid de Gallis nostris loquamur.*

Se fateretur et pugnæ interfuisse] *Ei pugnæ* Muretus. quod et Pithœo placuit (et Acidalio): idque propter evidentiam rei recepi. Sic et Broterius. Mox aut *aggressæ sunt* legam, aut *Britanni.* Ern. Bip. *Britannis.* bene.

Vel voluntas] Heum. *vel voluptas.* Mox *actionibus* Lipsius dedit, prius erat *auctoribus.*

Congiario] Congiariorum historiam ad h. l. egregie exponit Broterius. Mox Gesnerus mallet *plures senes.* Sed *plerosque* idem valet.

Nec dividatis seculum] i. e. nec hoc vobis concedi potest, ut dividatis secu-

sæculum, et antiquos ac veteres vocetis oratores, quos
eorumdem hominum aures agnoscere, ac velut conjungere
et copulare potuerunt. Hæc ideo prædixi, ut, si qua ex 18
horum oratorum fama gloriaque laus temporibus adquiritur, eandem docerem in medio sitam et propiorem nobis, quam Ser. Galbæ, C. Carboni, quosque alios antiquos merito vocaverimus. Sunt enim horridi et inpoliti et rudes et informes, et quos utinam imitatus nulla parte esset Calvus vester, aut Cœlius, aut ipse Cicero. Agere enim fortius jam et audentius volo, si illud ante prædixero, mutari cum temporibus formas quoque et genera dicendi. Sic Catoni seni comparatus C. Gracchus plenior et uberior; sic Graccho politior et ornatior Crassus; sic utroque distinctior et urbanior et altior Cicero; Cicerone mitior Corvinus et dulcior et in verbis magis elaboratus. Nec quæro, quis disertissimus: hoc interim probasse contentus sum, non esse unum eloquentiæ vultum, sed in illis quoque, quos vocatis antiquos, plures species deprehendi: nec statim deterius esse, quod diversum est; vitio autem malignitatis humanæ vetera semper in laude, præsentia in fastidio esse. Num dubitamus, inventos, qui præ Catone Appium Cæcum magis mirarentur? Satis constat, ne Ciceroni quidem obtrectatores defuisse, quibus inflatus et tumens, nec satis pressus, sed supra modum exsultans et superfluens et parum

lum etc. Nec opus videtur correctione Acidalii: *ne div. s.* Ern.

Si qua ex horum] Sic Lipsius. prius legebatur *et horum—ac laus.*

Ser. Galbæ] Schulting. probabili ratione excidisse hic credit *C. Lælio,* qui infra c. 25. simul cum Galba nominatur inter eos, quos Aper agitarit. De *Galba* v. Cic. de cl. Or. 21. Suet. in Galba 3. et supra A. 3, 66. De *C. Carbone* Cic. l. c. 27.

Merito vocaremus] Broterius præfert *vocaverimus* in MSS. Vat. Sed *docerem* requirit *vocaremus.* Ern. Perinde est. itaque sit Vaticanis honos.

Et quos utinam etc.] Et tales, ut optandum sit, ut ab eorum imitatione se abstinuissent Calvus, Cœlius etc. Pro *non* MSS. Vat. *nulla parte.* Mox iidem *formas quoque.* Bene. Ern. Mur. *utinam ne in illa parte.*

Sicut Catoni etc. sic] MSS. Vat. *sic Catoni.* Quod verum est. Est particula usitata in exemplis afferendis; nec comparatio hic apta satis. Ern. De *Catone* v. Quint. 12, 11, 23. De *C. Graccho* Plut. et Cic. in Bruto 33. De *Crasso* Cic. de Or. 3, 1. et in Verr. 3, 1. item in Bruto 38.

Vetera semper in laude] Plane sic Vell. 2, 92. *Præsentia invidia, præterita veneratione, prosequimur.*

Num dubitamus] Hoc sic a Lipsio. Prius legebatur *Nam non dub.* Mur. volebat *numnam.* Acid. *num dubitabimus —cum satis constet.*

Pro Catone] Groslotius malebat *præ Catone.* Alii (in bis Schurzfl.) *magis* deleri volunt: alius *pro* delendum decernet. Ern. Groslotius verum vidit, sequor. Bip. legunt *Porcio Catone.* De *Appio Cæco* v. Cic. de sen. c. 6. et lapis apud Gorium Inscr. t. 2. p. 237.

Nec Ciceroni quidem] Scribe: *Satis constat, ne Ciceroni quidem obtrectatores defuisse.* Gron. *Sed* ante *supra m.* addidi e MSS. Vat. quod et conjectura intelligi poterat. Ern. De Ciceronis obtrectatoribus v. Quint. 12, 10, 12.

Parum antiquus] Legam, *parum Atticus.* quod Ciceroni etiam objectum vivo: et (cur negemus?) in quibusdam ejus scriptis vere. Lips. Pichena recepit, recte. Ern.

Atticus videretur. Legistis utique et Calvi et Bruti ad Ciceronem missas epistolas: ex quibus facile est deprehendere, Calvum quidem Ciceroni visum exsanguem et adtritum, Brutum autem otiosum atque disjunctum: rursumque, Ciceronem a Calvo quidem male audivisse, tamquam solutum et enervem: a Bruto autem, ut ipsius verbis utar, tamquam fractum atque elumbem. Si me interroges, omnes mihi videntur verum dixisse. Sed mox ad singulos
19 veniam; nunc mihi cum universis negotium est. Nam, quatenus antiquorum admiratores hunc velut terminum antiquitatis constituere solent, quem usque ad Cassium Severum faciunt, quem primum adfirmant flexisse ab illa vetere atque directa dicendi via: non infirmitate ingenii, nec inscitia litterarum transtulisse se ad id dicendi genus contendo, sed judicio et intellectu. Vidit namque, ut paullo

Legistis u. Calvi et Bruti ad Ciceronem] Ex iisdem Fabius hausit 12, 1. *Neque ipse Ciceroni Demosthenes videatur satis esse perfectus, . . . nec Cicero Bruto Calvoque, qui certe compositionem ipsius etiam apud ipsum reprehendunt.* Adde sequentia. LIPS. Scripsi autem in principio *Legistis*, ut est in MSS. Vat. nam et supra cap. 17. est *vidistis*, item post Calvus *vester*. ERN.

Calvum quidem Ciceroni etc.] Patet idem, de Calvo, ex epistola Ciceronis ad fam. 15, 21. ERN.

Brutum vero otiosum atque disjunctum] Fortasse, *odiosum*: id est adfectatione quadam et asperitate dictionis molestum. Nam ex reliquiis epistolæ unius aut alterius, nihil minus quam otiosus Brutus, acer ubique, et intentus. *Disjunctum* autem capio, quo sensu Senecam dixere (apud Suet. Cal. 53.) arenam sine calce. nec muto. LIPS. Pro *otiosum* Schelius malebat *concisum*. Id verbum lenius est, quam pro reprehensione. ERN. Brutus, utpote sententiosus et animosa philosophia plenus, videtur languidus idem in scribendo et supinus fuisse; saltem libris ejus *lentitudinem* ac *teporem* tribuit noster c. 21. et Statius Silv. 4, 9, 20. *Bruti senis oscitationes* notat. Ita et Cicero ipse nostro c. 22. *in prioribus orationibus suis* visus est *lentus in principiis, longus in narrationibus, otiosus circa excessus.* Sic et Quintiliano teste 10, 2, 17. *otiosi et supini, si quid modo longius circumduxerunt, jurant ita Ciceronem loquuturum fuisse.* Pro *disjunctum* Bip. conjectant *discinctum*, sat probabili ratione, ni malis *disjunctum* eo sensu accipere, quo Lipsius.

Nec mihi cum universis negotium est] In margine scripsi *nunc*. LIPS. Recepit Pichena: bene et orationis consecutione postulante. ERN.

Nam quatenus] Schurzfl. dabat *Namque hactenus*. Non opus. *Quatenus* est *quoniam, quandoquidem*, ut A. 3, 16.

Ad Cassium Severum faciunt] Probum censeo. Vetus tamen *Cassium quem reum faciunt*. LIPS. Broterius e vestigiis MSS. Vat. et edd. pr. textum sic refingit: *solent usque ad Cassium Severum, quem reum faciunt, quemque primum adf.* etc. Mihi non placet. *Constituere terminum ad aliquem* non dicitur Latine. An verum est *faciant? hunc—quem* et pro *ita, ut eum*, quod *faciant* desiderat. ERN. Jam Put. dedit *usque ad Cassium Severum*. De hoc ipso v. A. 4, 21. et Quint. 10, 1. 116. et Sen. Exc. Contr. 3. præf.

Atque dicendi via directa] Muretus transponit: *atque directa dicendi via.* Sic MSS. Vat. ERN.

Sed judicio et intellectu] Fortassis: *et delectu.* Cicero pro Clu. 46. *Quod idem facere Censores in delectu dignitatis et judicio civium*, etc. Pro Plancio 4. *Populus non delectu aliquo aut sapientia judicat.* Noster infra c. 22. *nec ulla re magis ejusdem ætatis oratores præcurrit, quam judicio. Primus enim excoluit orationem et verbis delectum adhibuit.* GRON. An hæc ætas potius verbum *intelligere* pro deligere et diligere dixit? Plin. ep. 8, 23. *quem Legatum Tribunus ita intellexit et cepit.* ubi et ego aliquando tentavi *dilexit.* Immo

ante dicebam, cum conditione temporum, ac diversitate aurium, formam quoque ac speciem orationis esse mutandam. Facile perferebat prior iste populus, ut inperitus et rudis, inpeditissimarum orationum spatia: atque id ipsum laudi dabatur, si dicendo quis diem eximeret. Ista vero longa principiorum præparatio et narrationis alte repetita series et multarum divisionum ostentatio et mille argumentorum gradus, et quicquid aliud aridissimis Hermagoræ et Apollodori libris præcipitur, in honore erat: et, si quis, odoratus philosophiam, ex ea locum aliquem orationi suæ insereret, in cœlum laudibus ferebatur. Nec mirum. Erant enim hæc nova et incognita: et ipsorum quoque oratorum paucissimi præcepta rhetorum, aut philosophorum placita, cognoverant. At Hercule pervulgatis jam omnibus, cum vix in corona quisquam adsistat, qui elementis studiorum, etsi non instructus, at certe inbutus sit, novis et exquisitis eloquentiæ itineribus opus est, per quæ orator fastidium aurium effugiat, utique apud eos judices, qui vi aut potestate, non jure et legibus, cognoscunt, et nec accipiunt tempora, sed constituunt, nec exspectandum habent oratorem, dum illi libeat de ipso negotio dicere, sed sæpe ultro admonent atque alio transgredientem revocant et festinare se testantur. Quis nunc ferat oratorem de infirmitate valetudinis suæ præfantem? qualia sunt fere principia

ipse auctor libelli iterum sic dixit c. 21. Ern. A. 6, 36. *intellectus* pro intelligentia. Sic et hic.

Ac diversitate aurium] Sic Lipsius. Prius erat *conditionem temporum et diversitates auctorum.* Mur. et Urs. dabant *ac diversitate auditorum.* non male, puto. Sed v. c. 20.

Imperitissimarum orationum] Muretus *impeditissimarum.* Ern. Quid sit *inpedita oratio*, egregie docet Quint. 8, 6, 42. Mox ed. vet. *laudabat.*

Ista vero] Sic bene Schulting. Legebatur prius *ita.* Acid. dabat *Jam.*

Argumentorum gradus] Rom. editio, *argumentorum genera.* Lips. Sic omnes editiones ante Lipsium, qui unde habeat *gradus*, nescio.

Hermagoræ et Apollodori libris] Hermagoras is, qui sub Augusto vixit, intelligendus: non alter, cujus ap. Ciceronem mentio in Brut. 76. et alibi. v. Clav. Cic. Apollodorus Pergamenus Augusti præceptor fuit. Mox *quod si quis* MSS. Vat. *Atque* abesset melius. Ern. Sustuli. De rhetoribus istis v. Quint. 3, 1. Strabo 13. p. 625. et Suidas.

Paucissimi præcepta] Ante Rhenanum erat *paucissima.* Ern.

Vix in cortina quisquam adsistat] Alii *corona* legunt. si illud rectum, non aliud ceperim, quam subselliorum juxta tribunal locum, in quo non advocati solum, sed scribæ, præcones atque id genus operæ forenses consistebant. Severus in Ætna v. 295. pro theatri incurva parte dixisse videtur: *mogni cortina theatri.* Vide etiam, an non *assistere* hic proprie de asseclis aut fautoribus, qui oratori se adjungebant. Ita statim: *Vulgus quoque assistentium et affluens et vagus auditor.* Distinguit ab auditore fortuito et incerto. Lips. De *corona* nullum mibi dubium. Scaliger tamen ad Varr. L. L. 6, 3. metaphoram hic adgnoscit, parum feliciter. Cf. c. 6. *Cortina* servarat Ern. et Brot. Probat et Dureau de Lamalle.

At certe imbutus sit] Sententia Pichenæ negationem requirere videtur, *imbutus non sit.* Lenius fuerit legere ab initio *quin.* Ern. Ita feci cum Heum. Schurzfl. Schulzio. Probat et Brot.

Eloquentiæ itineribus] Insolens tropus. excusatur tamen altero, *dicendi via.* Mox copulam *et* ante *nec* expungit Heumann.

Corvini. Quis quinque in Verrem libros exspectaverit? Quis de exceptione et formula perpetietur illa inmensa volumina, quæ pro M. Tullio, aut A. Cæcina legimus? Præcurrit hoc tempore judex dicentem et, nisi aut cursu argumentorum, aut colore sententiarum, aut nitore et cultu descriptionum invitatus et conruptus est, aversatur dicentem. Vulgus quoque adsistentium et adfluens et vagus auditor adsuevit jam exigere lætitiam et pulchritudinem orationis; nec magis perfert in judiciis tristem et inpexam antiquitatem, quam si quis in scena Roscii aut Turpionis Ambivii exprimere gestus velit. Jam vero juvenes, in ipsa studiorum incude positi, qui profectus sui caussa oratores sectantur, non solum audire, sed etiam referre domum aliquid inlustre et dignum memoria volunt: traduntque invicem ac sæpe in colonias ac provincias suas scribunt, sive sensus aliquis arguta et brevi sententia effulsit, sive locus exquisito et poetico cultu enituit. Exigitur enim jam ab oratore etiam poeticus decor, non Attii aut Pacuvii veterno inquinatus, sed ex Horatii et Virgilii et Lucani sacrario prolatus. Horum igitur auribus et judiciis obtemperans nostrorum oratorum ætas, pulchrior et ornatior exstitit. Neque ideo minus efficaces sunt orationes nostræ, quia ad aures judicantium cum voluptate perveniunt. Quid enim,

Exspectaverit] Sic Puteolanus correxit lectionem ed. pr. *exspectavit*. MSS. Vat. *exspectabit*. Sic mox *perpetitur*: idque recepit Broterius. Sed auctor videtur variasse consulto orationem: *ferat, exspectaverit, perpetietur*. nam *exspectaverit* idem est quod *exspectet*. Ern. Parum refert.

De exceptione] Vide Dig. 44. tit. 1. *Formula* intelligitur singulis actionibus præscripta.

Pro M. Tullio] Eam orationem deperditam laudat Macrobius de diff. et soc. Græci Latinique verbi. cap. de temp. perfecto. Loensis perperam legebat *M. Cælio*.

Aversatur dicentem] Schelius, inepte repeti *dicentem* ratus, expungit. Schulze probat.

Nec magis perfert] Sic edidit Rhen. Ante erat *præfert*. Ern.

Turpionis Ambivii] Male disjungunt libri: *Turpionis aut Ambivii*. Eundem enim hominem fuisse, Terentianæ epigraphæ et Cicero de senectute 14. docent. Symmachus nominat Ep. 1, 25. et 10, 2. *Non idem honor in pronunciandis fabulis P. Pollioni, quam Bavio, fuit, neque par Æsopo Etrusco fama processit*. quæ verba simul ut legi, emendata a me, *qui Ambivio fuit, neque par Æsopo et Ruscio* (sive *Roscio*) *fama*. Fortasse et *Pellioni* hic scribendum, ut sit ille Pellio Plautinus Bacch. 2, 2, 37. Lips.

In ipsa stud. incude positi] Imitatus est Sidonius Apoll. Epp. 4, 1. ubi *philosophica incude formatus*. Ceterum *et* commode absit. Ern. Sustuli cum Heum. et aliis.

Sive in suis aliquis arguta] *Sive sensus aliquis* corrigunt Muretus, Acidalius et Freinsh. *Sensus* est res, quæ dicitur, *sententia* oratoria expolitio et acuta enunciatio. Similiter alibi distinguuntur et infra c. 23. et 32. Ern. Recipio *sensus*. Nam *in suis*, quod Bip. reddunt inter suos, nihil est. Pejus est Schurzll. *insciis*, i. e. imparatis. Lipsius tentarat *in sensibus suis*.

Non Attii aut P. veterno) Sic apud Sidon. Apoll. ep. 1, 1. *veternosum dicendi genus*. Prius ed. veteres habent *Exercetur enim*. Lipsius correxit.

Horum ig. auribus. et mox *ad aures judicantium*] Hinc patet, egregie Lipsium emendasse c. 19. ubi legebatur *auctorum*. Cf. et c. 34.

Quid enim, si infirmiora] Vitii aliquid his verbis inesse puto. Ern. For-

si infirmiora horum temporum templa credas, quia non rudi cæmento et informibus tegulis exstruuntur, sed marmore nitent et auro radiantur? Equidem fatebor vobis sim- 21 pliciter, me in quibusdam antiquorum vix risum, in quibusdam autem vix somnum, tenere. Nec unum de populo Canutium aut Arrium Furniumve nominabo, quique aliis in eodem valetudinario hæc ossa et hanc maciem probant.

san leg. *Quid enim, an.* Heum. dedit *Quis enim infirmiora—credat.*

Radiantur] Lat. Latinius bibl. t. 2. p. 37. legit *radiant*. Sic et Schurzfl. Sed et Ovid. de Ponto 3, 4, 103. *Scuta sed et galeæ gemmis radientur et auro.* Mox libri veteres *fateor.*

Somnum tenere] Pro cavere somnum. Id Latinis sic non dicitur; sed in hac conjunctione cum *risum* ferri potest, magisque refertur ad *risum*, quam ad somnum. Ern.

Nec de populo Canuti] Liber vetus: *nec unum de populo Ganuti aut Atti de Furnio et Coranio alios in eodem valetudinario.* Fortasse: *nec unius de populo Arii de F. a. T. quique alii in.* Alias mihi nulla mens aut manus, qua medear huic plagæ. Lips. Desperatum locum sic juvare posse videbamur. *Equidem fatebor vobis simpliciter, me in quibusdam antiquorum vix risum, in quibusdam vix somnum, tenere. Nec unum de populo Canutium aut Arrium Furniumve nominabo, quosque alios in eodem valetudinario hæc ossa et hæc macies probant.* Novam periodon facio, *Nec unum.* Est enim, ut Petronii cap. 70 (110). *Nec se tragœdias veteres curare, aut nomina seculis nota; sed rem sua memoria factam expositurum esse, si vellemus audire.* Sic enim resectis alienis legendum. *Unum de populo*, aliquem ex minutis oratoribus, media de plebe oratorum: qui apud vulgus valuerunt, et aliqua monimenta ingenii reliquerunt; non tamen magnis sunt inserti nominibus. Canutium *Publium* vocat Cicero in Bruto 56. et pro Cluentio 18. *Accusabat P. Canutius, homo in primis ingeniosus et in dicendo exercitatus.* At *Titum* Philippica 3, 9. *T. Canutius, a quo erat honestissimis contentionibus et sæpe et jure vexatus.* *Caium* Suetonius de clar. rhet. c. 6. *Arrium* discimus ex Bruto Ciceronis 69. *Quod idem faciebat Q. Arrius, qui fuit M. Crassi quasi secundarum. Is omnibus exemplo debet esse, quantum in hac urbe polleat multorum obedire tempori, multorumque vel honori vel periculo servire. His enim rebus, infimo loco natus, et honores et pecuniam et gratiam consecutus, etiam in patronorum, sine doctrina, sine ingenio, numerum pervenerat.* C. *Furnium* putamus esse, cujus ad Ciceronem meminit Cæsar lib. 9. post ep. 6. ad Atticum: et cui scribit ipse Cicero ad fam. epist. 10, 25. et 26. Ubi patronum nobilem et sic disertorum numero fuisse hæc verba produnt: *O mi Furni, quam tu caussam tuam non nosti, qui alienas tam facile discus!* Ipso *nominabo* gaudet: ut mox: *neminem nominabo, genus hominum signasse contentus.* Item, *Si testes desiderantur, quos potiores nominabo.* Postremo, *quosque alios.* recte sic etiam Acidalius constituit. Non de audientibus aut populo auditorum alicujus, sed de dicentibus et solitis audire, auctorem agere, liquet ex opposito. *Ipse mihi Calvus.* Gron. Frustra hic sine libris melioribus conjecturæ exercentur. Mox MSS. Vat. *satisfacit*, quod recepit Broterius. Ern. Mihi lectio a Gronovio proposita et a Schulzio paullulum mutata satis placet, quam proinde expressi. Sic ad antiquam Puteolani propius accedit, quæ sic habet: *nec unum de populo. Canuti aut Aride Furnio et Trojano quique alios* etc. Bipontini ita rem concinnant: *nec unum de populo. Canutii, aut Attii, vel Furnii, vel Curiones aliis in eod. val. hæc ossa et hanc maciem probant.* ubi Schulzio minus recte et T. Attius et Curio mediocres inter et vulgares oratores referri videntur. Is porro Excursu suo tertio aliorum quoque in hunc locum conjecturas exponit. Ceterum de *Canutio* vid. et Vell. 2, 64. ubi *continua rabie lacerasse Antonium* refert. *Ossa et macies* est dura et sicca oratio, *in qua quasi ossa numerantur*, ut noster p. p. loquitur. Adposite quoque Quint. proœm. n. 24. *plerumque nudæ illæ artes, nimia subtilitatis adfectatione, frangunt atque concidunt quidquid est in oratione generosius, et omnem succum ingenii bibunt, et ossa detegunt* etc. Vid. et Cic. fin. 4, 3. et in Bruto 17. Broterius parum probabilem lectionem offert.

Ipse mihi Calvus, cum unum et viginti, ut puto, libros reliquerit, vix in una aut altera oratiuncula satisfacit. nec dissentire ceteros ab hoc meo judicio video. quotus enim quisque Calvi in Asitium aut in Drusum legit? at Hercule in hominum studiosorum manibus versantur adcusationes, quæ in Vatinium inscribuntur ac præcipue secunda ex his oratio. est enim verbis ornata et sententiis, auribusque judicum adcommodata: ut scias, ipsum quoque Calvum intellexisse, quid melius esset, nec voluntatem, quin sublimius et cultius diceret, sed ingenium ac vires, defuisse. Quid? ex Cœlianis orationibus? nempe hæ placent, si non universæ, at partes earum, in quibus nitorem et altitudinem horum temporum adgnoscimus. Sordes autem verborum et hians compositio et inconditi sensus redolent antiquitatem: nec quemquam adeo antiquarium puto, ut Cœlium ex ea parte laudet, qua antiquus est. Concedamus sane C. Cæsari, ut propter magnitudinem cogitationum et occupationes rerum minus in eloquentia effecerit, quam Divinum ejus ingenium postulabat: tam Hercule, quam Brutum philosophiæ suæ relinquamus. Nam, in orationibus minorem esse fama sua, etiam admiratores ejus fatentur. Nec forte quisquam aut Cæsaris pro Decio Samnite, aut Bruti pro Deiotaro Rege, ceterosque ejusdem lentitudinis ac te-

Nec dissentire ceteros] Dissentit tamen Quint. 10, 1, 115. et passim. Contra cf. Cic. Bruto 82.

In Asitium] Anne *Asinium?* Lips. Alii aliter. Ern. Mur. *Ascitium* e cod. suo. Schurzfl. *Fuscinium*. Charisius scil. l. 2. citat Calvi orationem in eum, ambitus reum. Mox Acid. malit *at Hercule omnium stud. man. vers.* Recepere Heum. et Schulze.

In Vatinium conscribuntur] In margine scripsi, *inscribuntur*. Lips. Recepit Pichena. Ern. Sic et infra c. 33.

Et sententiis auribus] Copulam adjeci cum Heum. et Schulzio. Mox Acid. *nec ei voluntatem*.

Sive in universa parte factum] Mendosa ista. Liber scriptus, *sive universa parte serum*. Valde placet lectio, quam Fr. Modius mihi annotavit, *hæ placent, si non universæ, per partes attamen*. Lips. Repono cum Acid. et Heum. *si non universæ, at partes earum*. Bip. sic: *si non universæ, partim earum*, ubi *partim* substantive accipitur. Alii, quos citat Schulze, parum a nostro abludunt. De *Cœlio* vid. Quint. 10, 1, 115. 10, 2, 25. Mox *hians compositio* est a Rhen. prius erat *hiatus*.

Propter magn. cogitat.] Videsis Quint. 10, 1, 114. Vell. 2, 41. Edit. veteres habent *cognitionis*. Lipsius emendavit.

Brutum phil. suæ rel.] Cf. Quinct. 10, 1, 123. Prius *in eloquentia* ed. veteres, quos sequor.

Nisi forte quisquam aut Cæsaris] Acidalius laborat in eo quod sequitur et scribit: *nisique et carmina*. Sed vitium hic erat. Edidit enim auctor: *nec fere* (vel *ferme*) *quisquam*. Gron. Schurzfl. *nec forte quisq.* Recepit Schulze. Sequor.

Ejusdem lentitudinis ac teporis] Vera nostra conjectura cum esset, *ac temporis*. nisi placeat magis, *ac tenoris*. De tepore adfirmat, quod pari metaphora de Cicerone mox scribit, *tarde commovetur, raro incalescit*. Agnosco idem vitii in Plinii loco Ep. 5, 6. *Cœlum est hieme frigidum et gelidum, myrtos, oleas, quæque alia æstivo tempore lætantur, aspernatur ac respuit*. Scribo, *æstivo tepore*. Lips. Sic placebat et Pithœo. Schelius mallet *torporis*. Ern. Majus ulcus hic sanavit. F. libro vetere dedit *lentitudinis*, ed. pr. et Put. habent *cujusdam Lentidius temporis*, Ber. *lenti luminis*.

poris libros legit, nisi qui et carmina eorundem miratur. fecerunt enim et carmina et in Bibliothecas retulerunt, non melius quam Cicero, at felicius, quia illos fecisse pauciores sciunt. Asinius quoque, quamquam propioribus temporibus natus sit, videtur mihi inter Menenios et Appios studuisse. Pacuvium certe et Attium non solum tragœdiis, sed etiam orationibus suis expressit: adeo durus et siccus est. Oratio autem, sicut corpus hominis, ea demum pulcra est, in qua non eminent venæ, nec ossa numerantur, sed temperatus ac bonus sanguis implet membra et exsurgit toris, ipsosque nervos rubor tegit et decor commendat. Nolo Corvinum insequi, quia non per ipsum stetisse, quo minus lætitiam nitoremque nostrorum temporum exprimeret, videmus, in quantum judicio ejus vis aut animi aut ingenii
suffecit. Ad Ciceronem venio, cui eadem pugna cum æqua- 22
libus suis fuit, quæ mihi vobiscum est. Illi enim antiquos mirabantur; ipse suorum temporum eloquentiam anteponebat: nec ulla re magis ejusdem ætatis oratores præcurrit, quam judicio. Primus enim excoluit orationem, primus et verbis delectum adhibuit et compositioni artem, locos

Nisi qui et] Schurzfl. *Sunt qui—mirentur.* Sed bene habet vulg.

Inter Men. et Appios] Quinct. 10, 1, 113. *Asinius Pollio a nitore et jucunditate Ciceronis ita longe abest, ut videri possit sæculo prior.*

Et exsurgit toris] Possis malle: *et exauget toris, ipsos quoque nervos rubore tingit et decore commendat.* Omnia enim de sanguine dicuntur. Sed tamen et belle *exsurgit.* ipse enim sanguis, quantum satis ac salubre est, se accumulans exsurgit toris factis. Rigaltius ad Minucium 3. *Venarum toros,* inquit, medici dixere, et *jubarum toros* Poetæ. Prius ei concedo. Celsus 7, 18. *Præterquam quod et tumoris aliquid est pro venarum magnitudine et modo, et id prementi magis renititur, ac per ipsos venarum toros inæquale est.* At qui *jubarum toros* dixerit, præter ipsum, neminem novi. Decepit eum, opinor, Virgilii 12, 6. *movet arma leo, gaudetque comantes Excutiens cervice toros.* Sed ibi *tori* cervicis sunt, non jubarum: habent autem *tori* jubas, non jubæ toros. Gron. Similiter *pectus exuberat toris* apud poetam. Ac nescio, an legendum sit *pectus exs. t.* nam sanguis certe non exsurgit toris. sed pectus, et id in oratione, aut oratio ipsa. Mox *ipsosque nervos* melius MSS. Vat. Ern. Recipio. prius erat *ipsos quoque.* Locis citatis addo Plin. ep. 5, 8. *Hanc* (historiam) *sæpius ossa, musculi, nervi; illam* (orationem) *tori quidam et quasi jubæ decent.*

Rubor tegit et decor commendat] Ante Pichenam erat *rubore* et *decore* in Lips. Vett. edd. *robur* et *decor.* Ern. Non video, cur a vet. edit. lectione hic recedam. blanditur tamen illud *tingit,* quod conjectat Gron. et Schulze recepit.

Viderimus inquam, judicio ejus vis aut animi aut ingenii suffecerit] Lego, *viderimus inquam, an judicio ejus vis animi aut ingenii suffecerit.* Lips. Mihi vitium in *viderimus* latere videtur. Ern. Sic est. Emendavit optime Freinsh. cujus conjecturam recepi, idem Schulzius, qui aliorum commenta exhibet Excursu IV. In iis Acid. *et videmus, in quantum.* Ita fere et Schulting. Ursinus volebat: *viderimus, an judicium ejus vis animi aut ingenii defecerit.* Broterius: *utinam judicio ejus vis aut animi aut ingenii sufficeret.*

Locosque lætiores] Edd. ante Rhen. *latiores.* Ipse edidit, nescio an dedita opera, *altiores.* *Lætiores* e correctione Mureti edidit jam Lipsius. Idque verum est. Lætiores loci sunt, qui capiunt ornatum verborum et sententiarum. MSS. Vatic. *locos quoque.* non male. Ern. Recipio. *Lætiores loci* firmantur ex c. præced. *lætitia temporum,* sic et c. seq. *lætissima quæque.* Mox

quoque lætiores adtentavit et quasdam sententias invenit; utique in his orationibus, quas senior jam et juxta finem vitæ composuit, id est, postquam magis profecerat, usuque et experimentis didicerat, quod optimum dicendi genus esset. Nam priores ejus orationes non carent vitiis antiquitatis. lentus est in principiis, longus in narrationibus, otiosus circa excessus, tarde commovetur, raro incalescit, pauci sensus apte et cum quodam lumine terminantur. nihil excerpere, nihil referre possis: et, velut in rudi ædificio, firmus sane paries et duraturus, sed non satis expolitus et splendens. Ego autem oratorem, sicut locupletem ac lautum patremfamiliæ, non eo tantum volo tecto tegi, quod imbrem ac ventum arceat, sed etiam quod visum et oculos delectet: non ea solum instrui supellectile, quæ necessariis usibus sufficiat; sed sint in adparatu ejus et aurum et gemmæ, ut sumere in manus et adspicere sæpius libeat: quædam vero procul arceantur, ut jam oblitterata et olentia: nullum sit verbum velut rubigine infectum, nulli sensus tarda et inerti structura, in morem Annalium, componantur; fugiat fœdam et insulsam scurrilitatem, variet compositionem, nec omnes clausulas uno et eodem modo termi-
23 net. Nolo inridere *rotam fortunæ et jus Verrinum* et illud, tertio quoque sensu in omnibus orationibus pro sententia

pro *invenit* Heum. ex c. 19. dabat *inseruit.*

Quod optimum dicendi genus est] Ursinus rectissime *discendi.* Si vulgata vera esset, scribi deberet *esset,* non *est;* Itaque recepimus. Hæc duo verba sæpe in libris oratoriis Ciceronis confusa sunt. Ern. Cum Ursino facit Acid. sequuntur Bip. Mihi frigere sententia videtur. Pronum est mutare *est* in *esset.* sic omnia plana.

Pauci sensus opt. et cum quodam lumine terminantur] Vetus: *Sensus opt. et cum.* Rom. editio *sensus opacus.* Forte *opacius et cum q. l. terminantur.* Ut ad picturam respectus sit, in qua lumen nos delectat, sed cum umbra quadam. Lips. Melius Acidalius et Freinsh. *apte.* Ciceronianum est in Orat. 64. *clausulæ apte numeroseque cadentes.* Idque reposuimus in texto. Ern. *Cum lumine* quid sit, patet ex c. 20. *ubi sensus arguta et brevi sententia effulsit.* Quint. 8, 5, 2. *Consuetudo jam tenuit, ut mente concepta sensus vocaremus; lumina autem, præcipueque in clausulis posita, sententias.*

Nihil excerpere] Perspicua libri bonitas. Alias, *nihil ex tempore referre possis.* Lips.

Ac laudatum patremfamiliæ] Ego non dubitem scribere, *ac lautum.* Lips. Recte. Ern. Sic Nepos in Attico c. 13.

Liceat] Rodolphus bene, *libeat.* Lips. Recepere Bip. placet et mihi.

Et olentia] Obsoleta ob vetustatem. Acid. volebat *exoleta.*

Vel rubigine infectum] Scripsit *velut rub. infectum* Rhen. Ern.

In morem Annalium componantur] Videtur innuere vetustissimos annalium Romanorum scriptores, quos absque ulla ornatu sicco et jejuno stilo concinnarant. Schurzfl. putat excidisse nomen alicujus ignobilis annalium fabri, Tanusii forsan vel Volusii. Lepidus est Schulting, qui ducta metaphora a re architectonica legi jubet *in morem antarum interponantur.*

Rotam fortunæ] Ridet Ciceronem in Pisonem c. 10. Ejusdemque *jus Verrinum* e Divin. in Verrem c. 46. Sed ipse Cicero ista non probat ab aliis dicta. Cf. Quinct. 6, 3, 55.

In omnibus] MSS. Vat. et edd. vett. addunt *orationibus,* unde reposuit Broterius. Ern. Omiserat Rhen. quem alii secuti. Restituere Mur. et Acid.

positum, *esse videatur*. Nam et hoc invitus retuli, et plura omisi, quæ tamen sola mirantur atque exprimunt hi, qui se antiquos oratores vocant. neminem nominabo, genus hominum signasse contentus: sed vobis utique versantur ante oculos, qui Lucilium pro Horatio, et Lucretium pro Virgilio, legunt; quibus eloquentia tui Aufidii Bassi, aut Servilii Noniani, ex comparatione Sisennæ aut Varronis, sordet; qui rhetorum nostrorum commentarios fastidiunt, oderunt, Calvi mirantur: quos, more prisco apud judicem fabulantes, non auditores sequuntur, non populus audit, vix denique litigator perpetitur. adeo mœsti et inculti illam ipsam, quam jactant, sanitatem non firmitate sed jejunio consequuntur. Porro ne in corpore quidem valetudinem medici probant, quæ a nimia anxietate contingat. parum est, ægrum non esse: fortem et lætum et alacrem volo. prope abest ab infirmitate, in quo sola sanitas laudatur. Vos vero, disertissimi, ut potestis, ut facitis, inlustrate sæculum nostrum pulcerrimo genere dicendi. Nam et te, Messala, video lætissima quæque antiquorum imitantem: et vos, Materne ac Secunde, ita gravitate sensuum nitorem et cultum verborum miscetis, ea electio inventionis, is ordo rerum et, quoties caussa poscit, ubertas, ea, quotiens permittitur, bre-

Nam et hoc invitus retuli] Rom. codex (et ed. pr.) *invitatus*, non male, quia lacessitum significat sese, ad hæc promenda, ab Messala. LIPS. *Invitus* melius: item *hæc*, ut Acidalio placet. ERN.

Qui se antiquos oratores vocabant] Scribe *vocant*. LIPS. Mox *signasse* est notasse. nec opus corrigere *significasse*, ut est in MS. Vat. ERN.

Qui Lucilium pro Horatio] V. Quinct. 10, 1, 93.

Tui Aufidii] Acid. expungit *tui*. Schurzfl. mutat in *Titi*. *De Aufidio Basso* et *Servilio Noniano* vid. Quinct. 10, 1, 102. 103. De hoc etiam supra A. 1, 19.

Sisennæ aut Varronis] De isto Cic. in Bruto 64.

Fastidiunt, oderunt] Schulze cum Heum. posterius delet tanquam glossema. Sed noster synonyma haud raro adhibet.

Illam ipsam, quam jactant, sanitatem infirmitate et jejunio consequuntur] Rodolphus hæc legit, *inculti, ut illam ipsam, quam jactant sanitatem, non infirmitate sed jejunio consequantur*. LIPS. Edd. Puteol. seq. *sanitatem, sed jejunio consequuntur*. At ed. pr. addit *infirmitatem*. Inde factum *infirmitate et jejunio*: quod primum in ed. Lips. reperi. Schelius corrigebat, *non firmitate, sed jejunio*. id recepit Broterius. ERN. Emendatio hæc debetur Acidalio.

Quæ animi anxietate contingat] h. e. quam teneas, dum perpetua quadam sollicitudine te abstineas ab omnibus, in quibus, etiam falso, suspicere, obesse aliquid valetudini posse. Bona et vera sententia, quam non cepere, qui hunc locum tentavere. Groslotius tamen non male: *a nimia anxietate*. Infra c. 30. *stili anxietas*. Ceterum MSS. Vat. *contingit*. Vulgatum Latinius est. ERN. Groslotium sequor, is meo arbitratu verum vidit. Fere sic et Schulzius. Edit. veteres *animi anxietati confixit*. unde Schurzfl. *animi anxietate confit*. Codex Pithœi, *animi anxietati confinis est*. Acid. dabat, *quæ tantum sine anxietate contingat*. Brot. et Bip. *quæ animi anx. contingit*. Mox Put. *proprie abest*. Cod. Ven. *haud prope*.

Vos vero dis.] Ed. vet. *Vos ergo*. Tum Acid. *dis. viri*. Mox Rhen. *lectissima quæque*.

Summum nitorem] Bene, ut opinor, Acidalius *sensuum nitorem*. Id quia est in MSS. Vat. recepi. Item pro *gravitate* alii habent *gravitati*. ERN.

vitas, is compositionis decor, ea sententiarum plenitas, sic exprimitis adfectus, sic libertatem temperatis, ut etiam, si nostra judicia malignitas et invidia tardaverit, verum de vobis dicturi sint posteri nostri.

24 Quæ cum Aper dixisset, Agnoscitisne, inquit Maternus, vim et ardorem Apri nostri? quo torrente, quo inpetu sæculum nostrum defendit! quam copiose ac varie vexavit antiquos! quanto non solum ingenio ac spiritu, sed etiam eruditione et arte, ab ipsis mutuatus est, per quæ mox ipsos incesseret! Tuum tamen Messala promissum inmutasse non debes. neque enim defensores antiquorum exigimus, nec quemquam nostrum, quamquam modo laudati sumus, his, quos insectatus est Aper, comparamus. ac ne ipse quidem ita sentit, sed more veteri, et alias vestris philosophis sæpe celebrato, sumpsit sibi contradicendi partes. Exprome nobis, non laudationem antiquorum: satis enim illos fama sua laudat; sed caussas, cur in tantum ab eloquentia eorum recesserimus; cum præsertim centum et XX annos ab interitu Ciceronis in hunc diem effici ratio temporum conlegerit.

25 Tum Messala; Sequar a te præscriptam formam, Materne. neque enim diu contradicendum est Apro, qui primum, ut opinor, nominis controversiam movit, tamquam parum proprie antiqui vocarentur, quos satis constat ante centum annos fuisse. Mihi autem de vocabulo pugna non est: sive illos antiquos, sive majores, sive quo alio mavult nomine, adpellet: dummodo in confesso sit, eminentiorem illorum temporum eloquentiam fuisse. Ne illi quidem parti

Sententiarum planitas] Nescio an *sanitas*. Lips. Addidi *ea* ex edd. vett. et MSS. Vat. qui et addunt *est*. Lipsii conjecturam veram puto. Ern. *Planitas* e Quinct. firmari potest. Is 8, 5, 29. ita. *Quæ crebris parvisque conatibus se adtollunt, inæqualia tantum et velut confragosa, nec admirationem consequuntur eminentium, et planorum gratiam perdunt.* Schulting. malit *gravitas;* Bip. *plenitas*, ut plena sit sententia perfecta et gravis et opponatur curtæ. Favet Bip. quod c. 25. *plenior* dicitur esse Cicero. ideoque recipiendum puto. Mox ed. vet. *daturi*. conrexit Lipsius.

Promissum immutasse] Vereor ne verum sit: *mutasse*. Ter. Andr. 1, 1, 13. *haud muto f.* prima syllaba adhæsit e terminatione præcedentis verbi. Ern. Sed edd. vett. habent *ita mutasse*. Lipsius mutavit. Mox Acid. bene *nostrum*. Legebatur *nostrorum*.

Et aliis vestris] Ex veteri lego, *alias a vestris*. Lips. Recepit Pichena, sed sine præpositione. Idem placuerat Pithœo. MSS. Vat. habent *et a vestris*. Ern.

Exprime nobis] *Exprome* Acidalius malebat: quod placet. Sic MSS. Vat. Ed. pr. *exprimo*. Caussæ non exprimuntur, sed expromuntur. Ern.

Cum præsertim] Frigida ratio hæc. Sed excidisse videtur *tantum*. Centum et XX. modo anni sunt, et tamen tantopere immutata est dicendi ratio. Nec valde placet *ratio temporum collegerit*. An *ratione temporum collegerit*, sc. Aper. Sic et alios conjecisse, Broterius tradit. Ern. Abstractum pro concreto i. e. Aper ope rationis temporum. bene sic Bip. Respice ad c. 17.

Nominis controversiam movit, etc.] Hæc stigmate vulgo inusta. nos dempsimus et eluimus, adjuti a libro. Lips. In vet. edit. legitur *non movit*, lacuna intermedia. Paullo ante Heum. dedit *primus*. Mox Mur. *intra centum annos*.

sermonis ejus repugno sic, quo minus fatear, plures formas dicendi etiam iisdem sæculis, nedum diversis, exstitisse. Sed, quo modo inter Atticos oratores primæ Demostheni tribuuntur, proximum autem locum Æschines et Hyperides et Lysias et Lycurgus obtinent, omnium autem consensu hæc oratorum ætas maxime probatur; sic apud nos Cicero quidem ceteros eorundem temporum disertos antecessit, Calvus autem et Asinius et Cæsar, et Cœlius et Brutus suo jure et prioribus, et sequentibus, anteponuntur. nec refert, quod inter se specie differant, cum genere consentiant. Adstrictior Calvus, numerosior Asinius, splendidior Cæsar, amarior Cœlius, gravior Brutus, vehementior et plenior et valentior Cicero; omnes tamen eandem sanitatem eloquentiæ ferunt: ut, si omnium pariter libros in manum sumpseris, scias, quamvis in diversis ingeniis, esse quandam judicii ac voluntatis similitudinem et cognationem. Nam, quod invicem se obtrectaverunt, (et supersunt aliqua epistolis eorum inserta, ex quibus mutua malignitas detegitur) non est oratorum vitium, sed hominum. Nam et Calvum et Asinium et ipsum Ciceronem credo solitos et invidere et livere et ceteris humanæ infirmitatis vitiis adfici: solum inter hos arbitror Brutum non malignitate, nec invidia, sed simpliciter et ingenue, judicium animi sui detexisse. an invideret Ciceroni, qui mihi videtur ne Cæsari quidem invidisse? Quod ad Ser. Galbam et C. Lælium adtinet, et si quos alios antiquorum agitare non destitit; non exigit defensorem, cum fatear, quædam eloquentiæ eorum, ut nascenti adhuc, nec

Si cominus fatetur] Vett. edd. omnes *si quo minus.* quod restitui: etsi id ipsum, ut et verbum *fatetur*, vitiosum est. Sed nec hoc sensum commodum habet. Acidalius *quin omnes fatemur.* bene. Ern. Bene Bip. *repugno sic, quo minus fatear.* recipio. Ingeniose quoque Schulze sic, *qua omnino fatetur*, ubi *omnino* pro nimirum. Heum. *quatenus fatetur.* Alia dabit Schulze. De re v. c. 18.

Sic jure] Lego, *suo jure.* Liber tamen scriptus, *sic vere.* Lips. Pichena hoc quoque recepit. Ern.

At strictior Calvus] Una voce, *adstrictior*, Acidalius volebat. Rectissime, idque recepimus. Ern. Ed. pr. Spir. *aut strictior.* Put. et Ber. *at tristior.* Emendavit Lipsius.

Sanitatem eloquentiæ ferunt] i. e. præ se ferunt, Tacitus quoque aliquoties dixit *vultu ferre* pro vultu præferre. Ern. Vet. edit. *sanctitatem.* Conrexit Rhen.

In manum sumpserit, quamvis] Monere me in prima editione aliquid de hoc loco fugit. qui non difficilis alias emendatu et expletu, ex libro scripto. Nam is voculam inserit, *sumpseris sciam quamvis*, etc. Lego: *in manus sumpseris, scias, quamvis in diversis ingeniis esse quandam judicii ac voluntatis similitudinem et cognationem.* Lips. Mox pro *supersunt* MSS. Vat. *sunt.* Ern. Mur. supplebat *sentias.* De aliis v. Schulze. *Voluntatis* est a Lipsio. Erat olim *voluminis*, unde Rhen. fecerat *luminis.* Dein *cognationem* Ber. dedit, prius legebatur *cogitationem*, inde Schurzfl. faciebat *cogitationum.*

Et invidere et livere] Operam ludit Schulting, cui hæc displicent.

Et C. Lælium] Respice ad c. 18. Cf. et Cic. in Bruto c. 21. Mox Heum. *exigo.*

Non destitit] Beroaldus *desistit*, quod recepit Broterius. Non video quare; cum et supra sit *invidisse.* Ern.

26 satis adultæ, defuisse. Ceterum si, omisso optimo illo et perfectissimo genere eloquentiæ, eligenda sit forma dicendi, malim Hercule C. Gracchi impetum, aut L. Crassi maturitatem, quam calamistros Mæcenatis, aut tinnitus Gallionis. adeo melius est, oratorem vel hirta toga induere, quam fucatis et meretriciis vestibus insignire. Neque enim oratorius iste, immo, Hercule, ne virilis quidem cultus est, quo plerique temporum nostrorum actores ita utuntur, ut lascivia verborum et levitate sententiarum et licentia compositionis histrionales modos exprimant. quodque vix auditu fas esse debeat, laudis et gloriæ et ingenii loco plerique jactant, *cantari saltarique commentarios suos.* Unde oritur illa fœda et præpostera, sed tamen frequens, quibusdam exclamatio, ut *oratores nostri tenere dicere, histriones diserte saltare,* dicantur. Equidem non negaverim, Cassium Severum, quem solum Aper noster nominare ausus est, si his comparetur, qui postea fuerunt, posse oratorem vocari, quamquam in magna parte librorum suorum plus vis habeat, quam sanguinis. Primus enim, contempto ordine rerum, omissa modestia ac pudore verborum, ipsis etiam, quibus utitur, armis incompositus et studio feriendi plerumque dejectus, non pugnat,

Calamistros Mæcenatis] De his Suet. Aug. 86. Quinct. 9, 4, 28. Sen. ep. 114. Macrob. Sat. 2, 4.

Tinnitus Gallionis] Sic *tinnulos oratores* ridet Quinct. 2, 3. *Gallionis* patris oratoria scripta memorat idem 3, 1. Forsan is fuit, de quo A. 15, 73. *Tinnitus* ille Sidonio Apoll. Ep. 5, 10. *gravitas* audit, pro sæculi more judicanti.

Adeo malim oratorem] *Malim* est e correctione Pichenæ : ante erat *melius* : quod et ipsum tolerabile. MSS. Vat. etiam addunt *est*. Ern. *Melius* edd. veteres. Recipio.

Plerique temporum nostrorum] Optime vetus. Erat antea, *plerique ipsorum nostrorum*. Lips. Mox Schult. legit *rhetores*.

Fas esse debeat] Muretus *debebat*. Bene. Ern. Probat Acid.

Tenere dicere] Audacter reposui, etsi a conjectura. Nam libris omnibus est, *temere*. Plinius illustrat correctionem hanc satis et firmat. ep. 2, 14. *pudet referre, quæ, quam fracta pronunciatione, dicantur : quibus, quam teneris clamoribus excipiantur. Plausus tantum, ac potius sola cymbala et tympana, illis cantibus desunt*. Lips. Cic. in Pis. 36. *saltatores teneri*. Prius *quibusdam* est a Rhenano, legebatur antea *sicut his clam et*.

Plus vis quam sanguinis] Etiamsi sensui satisfieret, vox tamen placere non posset. Lege : *plus iræ habeat quam sanguinis*. Tacitus A. 1, 72. *Cassii Severi libidine, qua viros fœminasque inlustres procacibus scriptis diffamaverat*. et 4, 21. *Relatum et de Cassio Severo exsule, qui sordidæ originis, maleficæ vitæ, sed orandi validus per immodicas inimicitias, ut judicio jurati Senatus Cretam amoveretur, effecerat, atque illic, eadem actitando, recentia veteraque odia advertit*. Gron. At *ira* (quæ alioqui bene convenit Severo) non bene convenit *sanguini*. Mox *ipsarum virium robore* de eodem hoc. *Vim* affuisse dicit, suavitatem et pulchritudinem defuisse. Ern. *Vis* male opponitur *sanguini*. rectius junguntur apud Quinct. 10, 2, 12. Schurztl. conjicit *plus puris* i. e. sanguinis conrupti et putris. quo utitur Horat. Sat. 1, 7. ab initio. Probant Bip. recepit Schulze. Mox *utitur* Rhen. ed. veteres habent *utimur*.

Dejectus] Rom. cod. *detectus*. optime. Lips. In meo exemplo est *dejectus*. Aliud quid hic latere puto. Non *detegebatur* studio feriendi, h. e. nudabatur, sed in turpitudinem aliquam incedebat, cum rixaretur, quod sordidum ac plebeium est, non pugnaret. Itaque vetus

sed rixatur. Ceterum, ut dixi, sequentibus comparatus, et varietate eruditionis et lepore urbanitatis et ipsarum virium robore, multum ceteros superat: quorum neminem Aper nominare et velut in aciem educere sustinuit. Ego autem exspectabam, ut, incusato Asinio et Cœlio et Calvo, aliud nobis agmen produceret, plurisque vel certe totidem nominaret, ex quibus alium Ciceroni, alium Cæsari, singulis demum singulos, opponeremus. Nunc, detrectasse nominatim antiquos oratores contentus, neminem sequentium laudare ausus est, nisi in publicum et in commune: veritus, credo, ne multos offenderet, si paucos excerpsisset. quotus enim quisque scholasticorum non hac sua persuasione fruitur, ut se non quidem ante Ciceronem numeret, sed plane post Gabinianum? At ego non verebor nominare singulos, quo facilius, 27
propositis exemplis, adpareat, quibus gradibus fracta sit et deminuta eloquentia.

Adpropera, inquit Maternus, et potius exsolve promissum. Neque enim hoc conligi desideramus, disertiores esse antiquos, quod apud me quidem in confesso est, sed caussas exquirimus, quas te solitum tractare, paullo antè dixisti, plane mitior et eloquentiæ temporum nostrorum non iratus, antequam te Aper offenderet, majores tuos lacessendo.

Non sum, inquit, offensus Apri nostri disputatione; nec

servavi. *Detectus* recepit, ut alia Lipsiana, Pichena. Ern. Ed. pr. item Put. et Ber. *studiis f. pl. dejectus.* Est e re gladiatoria ductum, *dejectus de statu vel gradu.* si legas *detectus,* subaudies latus, quoad latus, latere aperto, nudato. Bip. conjectant *defectus.* Mox ed. vet. *ex varietate.*

Aliud novum agmen] Rom. codex, *aliud nobis agmen.* Lips. Recepit Pichena. Ern.

Si paucos excerpsisset] Pithœus *excepisset.* Mox Schurzfl. τὸ *sua* deleri vult, vel legi *suavi.* Tum recte idem, credo, sic sequentia constituit, *ut, si se non ante C. numeret, at pl. p. G.* Sufficit tamen inserere *non,* quod excidisse manifestum est, vel *non quidem.* Legebatur sic: *ut se ante Cic.*

Post Gabinianum] Rhetor fuit Vespasiani ævo, de quo Eusebii Chronicon ad Vesp. a. 8. *Gabinianus celeberrimi nominis rhetor in Gallia docuit.* Ita liber, qui apud me manuscriptus, probus vetusque. Vulgo, *Gabinius.* Nominant et Hieronymus et Suetonii index de claris rhetoribus, quod doctissimus et optimus Nic. Faber adnotavit. Lips.

Potius exsolve] Acid. mavult *ocyus,* sed vulgatum rectius; monet Maternus, ne Messala iterum mutet promissum.

Apud me equidem] Correxi *quidem,* ut Latinitas postulat. Litera *e* adhæsit ex ultima in *me.* Ern.

Quas te solitum tractare paullo ante plane mitiore eloquentia et temporum nostrorum miratus. iratus] Quidam liber, *paullo ante dixisti, plane mitiore.* Sed hæc et sequentia tamen in mendo. Lips. Lipsius ex quodam libro interponit *dixisti.* Sed hujus verbi vis latet in τῷ *miratus:* pro quo reponebam, *narrabas.* Gron. Cum Bip. Heum. et Schulzio recipio emendationem Schelii, qui recte τὸ *miratus* delet. sequens *iratus* delebat Rhen. Acidalius dabat *temp. nostr.* (eloquentiam) *imitatus.* Schurzfl. et Schultingii conjecturæ a vestigiis vett. editionum nimium recedunt. V. Schulze. Mox Heum. malebat *incessendo.*

Aprina disputatione] Commode videmur ita fecisse, cum libri præferrent, *a prima disputatione.* Lips. Lipsii inventum ex libro, in quo: *a prima disp.* Nec repugno. Malim tamen, *Apri nostri disputatione.* nam, *nri* facile degene-

vos offendi decebit, si quid forte aures vestras perstringet: cum sciatis, hanc esse ejusmodi sermonum legem, judicium animi, citra damnum adfectus, proferre.

Perge, inquit Maternus, et, cum de antiquis loquaris, utere antiqua libertate, a qua vel magis degeneravimus, quam ab eloquentia.

28 Et Messala, Non reconditas, Materne, caussas requiris: nec aut tibi ipsi, aut huic Secundo, vel huic Apro ignotas, etiamsi mihi partes adsignatis proferendi in medium, quæ omnes sentimus. Quis enim ignorat, et eloquentiam et ceteras artes descivisse ab ista vetere gloria, non inopia hominum, sed desidia juventutis et negligentia parentum et inscientia præcipientium et oblivione moris antiqui? quæ mala, primum in urbe nata, mox per Italiam fusa, jam in provincias manant: quamquam nostra nobis notiora sunt. Ego de urbe et his propriis ac vernaculis vitiis loquar, quæ natos statim excipiunt et per singulos ætatis gradus cumulantur: si prius de severitate ac disciplina majorum, circa educandos formandosque liberos, pauca prædixero. Jam primum, suus cuique filius, ex casta parente natus, non in cella emptæ nutricis, sed gremio ac sinu matris educabatur; cujus præcipua laus erat, tueri domum et inservire liberis. Eligebatur autem aliqua major natu propinqua, cujus probatis spectatisque moribus omnis cujuspiam familiæ suboles committeretur, coram qua neque dicere fas erat, quod turpe dictu, neque facere, quod inhonestum factu videretur. Ac non studia modo curasque, sed remissiones etiam lususque puerorum, sanctitate quadam ac verecundia temperabat. Sic Corneliam Gracchorum, sic Aureliam Cæsaris, sic Atiam Augusti matrem præfuisse educationibus ac produxisse

ravit in *ma*. Gron. Recepere Bip. et Schulze, sequor. Brot. servat *Aprina*. Tò *a prima* ed. pr. item Put. et Ber. babent.

Citra damnum affectus proferre] Id est, sine amissione benevolentiæ diversa sentientium. Ern. Pithœus in suo libro legit *citra demum adfectus*, inde dabat *citra dementiam* et provocabat ad Cic. Tusc. 3, 5.

Perge, inquit Maternus, de antiquis loquaris] Scribe e scripto: *inquit Maternus, et, cum de antiquis loquaris, utere*. Lips. Ed. veteres *utere*. In Gryphii inrepsit *vertere*, inde Schurzfl. volebat *loquere vetere et antiqua libertate*.

Qua vel magis] Sic edit. vet. Freinsh. præpositionem præmisit, quod et Lat. Latinius suasit Bibl. t. 2. p. 37.

Etiamsi mihi] Ed. veteres *et jam mihi*. hoc Pithœus retinet. In alio scripto erat *etenim jam si*, unde Pichena emendavit.

Quæ omnes sentimus] Sic ed. pr. In Put. et Ber. *sentimus* omissum est. Lipsius restituit. Mox Mur. malit *ab illa*.

Ego de urbe] Acid. *Ergo*. Recepit Heum.

Cujuspiam familiæ] Sic Rhen. prius erat *cujusdam*.

Ac non studia solum moresque] Vetus Farnes. *studia modo curasque*: aptius ad sequentia. Lips. Pro *ac* Mur. *hac*.

Corneliam] De hac v. Cic. in Bruto 27. et Plin. 34, 6 (13). De *Aurelia* Plut. in Cæs. c. 9. p. 711. De *Atia* Suet. Aug. 4.

principes liberos accepimus. quæ disciplina ac severitas eo
pertinebat, ut sincera et integra, et nullis pravitatibus detor-
ta, uniuscujusque natura, toto statim pectore adriperet
artes honestas, et, sive ad rem militarem, sive ad juris scien-
tiam, sive ad eloquentiæ studium inclinasset, id solum age-
ret, id universum hauriret. At nunc natus infans delegatur 29
Græculæ alicui ancillæ, cui adjungitur unus aut alter ex
omnibus servis, plerumque vilissimus, nec cuiquam serio
ministerio adcommodatus. Horum fabulis et erroribus
teneri statim et rudes animi inbuuntur: nec quisquam in
tota domo pensi habet, quid coram infante domino aut di-
cat, aut faciat: quando etiam ipsi parentes nec probitati,
neque modestiæ, parvulos adsuefaciunt, sed lasciviæ et di-
cacitati; per quæ paullatim inpudentia inrepit et sui alieni-
que contemptus. Jam vero propria et peculiaria hujus ur-
bis vitia pæne in utero matris concipi mihi videntur, histri-
onalis favor et gladiatorum equorumque studia: quibus oc-
cupatus et obsessus animus quantulum loci bonis artibus re-
linquit? quotum quemque inveneris, qui domi quidquam
aliud loquatur? quos alios adolescentulorum sermones exci-
pimus, si quando auditoria intravimus? Ne præceptores qui-
dem ullas crebriores cum auditoribus suis fabulas habent.
conligunt enim discipulos, non severitate disciplinæ,
nec ingenii experimento, sed ambitione salutantium et in-
lecebris adulationis. Transeo prima discentium elementa,
in quibus et ipsis parum elaboratur: nec in auctoribus co-
gnoscendis, nec evolvenda antiquitate, nec in notitia vel re-
rum, vel hominum, vel temporum satis operæ insumitur.
Sed expetuntur, quos *rhetoras* vocant: quorum professio 30
quando primum in hanc urbem introducta sit, quamque nul-
lam apud majores nostros auctoritatem habuerit, statim di-

Græculæ ancillæ] Sic in Plinii paneg. 13. *Græculus magister*. Mox Ber. *utilissimus*. male.

Serio ministerio] Vet. edit. *minister*. Lipsius emendavit. Mox Schurzfl. volebat *terroribus*.

Sed lasciviæ et libertati] Vetus: *lasciviæ et bibacitati*. Lips. Vide Observat. 3, 4. Gron. Rutgers. conjicit *vivacitati*. Bip. egregie *dicacitati*. Recipio cum Schulzio. Sic apud Quinct. 6, 3, 41. *lascivi et dicaces*. Cf. Plin. Ep. 4, 25. Mox Heum. *aliorumque contemptus*, in ed. vet. hic lacuna est.

Histrion. favor etc.] Vid. A. 1, 77. 13, 25. Ed. pr. lepide *historialis*. Paullo ante *jam vero* est a Lipsio. Edd. vett. habent *ideo vero*.

Nec præceptores quidem ullas] Lege et hic, *Ne præceptores quidem ullas*. Gron.

Ambitione salutantium] Acidalius et Schelius malunt *salutationum*. Recte. h. e. per salutationes parentum gratiam captando. Ern. Tum edit. veteres *sed illecebris*. Lipsius mutavit.

In notitia] Sic Pichena. prius erat *in notitiam*. Mox *expetuntur* est a Pithœo, prius legebatur *exspectantur*. Tum erat *ut quorum*. Rhen. emendavit.

*Statim de * curiis*] Ita et vetus (immo veteres omnes). Suspicabar, *statim decursis his*. ἐλλειπτικῶς, dicam videlicet, aut promam. Sed placet magis Rodolphi scriptio, *statim docuero*. Pithœus edidit, *statim audietis*. Nescio an e libro. Lips. Scribendum esse, *habuerit, statim dicturus, referam necesse est animum ad eam disciplinam*, monuimus Observat. 3, 4. Gron. *Habuerit*

cturus, referam necesse est animum ad eam disciplinam,
qua usos esse eos oratores accepimus, quorum infinitus la-
bor et quotidiana meditatio et in omni genere studiorum
exercitationes ipsorum etiam continentur libris. Notus est
vobis utique Ciceronis liber, qui *Brutus* inscribitur; in cu-
jus extrema parte, (nam prior commemorationem veterum
oratorum habet) sua initia, suos gradus, suæ eloquentiæ vel-
ut quandam educationem refert: se apud Q. Mucium jus
civile didicisse; apud Philonem Academicum, apud Diodo-
tum Stoicum omnis philosophiæ partes penitus hausisse:
neque his doctoribus contentum, quorum ei copia in urbe
contigerat, Achaiam quoque et Asiam peragrasse, ut omnem
omnium artium varietatem complecteretur. Itaque Her-
cule in libris Ciceronis deprehendere licet, non geometriæ,
non musicæ, non grammaticæ, non denique ullius ingenuæ
artis scientiam ei defuisse. Ille dialecticæ subtilitatem,
ille moralis partis utilitatem, ille rerum motus caussasque,
cognovit. Ita enim est, optimi viri, ita ex multa erudити-
one, ex pluribus artibus et omnium rerum scientia exundat
et exuberat illa admirabilis eloquentia: neque oratoris vis
et facultas, sicut ceterarum rerum, angustis et brevibus ter-
minis cluditur; sed is est orator, qui de omni quæstione
pulcre et ornate et ad persuadendum apte dicere, pro digni-
tate rerum, ad utilitatem temporum, cum voluptate audien-
31 tium possit. Hæc sibi illi veteres persuadebant. Ad hæc
efficienda intelligebant opus esse, non ut rhetorum in scho-
lis declamarent, nec ut fictis, nec ullo modo ad veritatem
accedentibus controversiis linguam modo et vocem exerce-
rent; sed ut his artibus pectus inplerent, in quibus de bonis
ac malis, de honesto ac turpi, de justo et injusto disputa-
tur. Hæc enim est oratori subjecta ad dicendum materia.
Nam in judiciis fere de æquitate, in deliberationibus de ho-

quidem certissimum est. Itaque recepi. Ern. Sequor Gronovium cum Bip. Schulze Acidalii conjecturam exprimit sic: *statim dicam. Prius referam.* Vide c. 35.

Vobis] MSS. Vat. et edd. vett. *nobis.* Sed non est moris ita dicere in tali re et demonstratione. Mox pro *omnis* MSS. Vat. *omnes.* Est tantum varietas scripturæ in eodem verbo. *Omnis* ad partes refertur, non ad *philosophiæ.* Ern. *Vobis* Rhen. dedit. *Omnis* est pro *omneis.* De *Q. Mucio* v. Cic. in Bruto c. 89. ubi et de *Philone*, et c. seq. de *Diodoto.* sic enim nominandus, non *Diodorus.* tum de peregrinatione c. 91.

Moralis partis utilitatem] Acid. h. l. *utilitas* displicet. Schurzfl. vocem delet et *moralis artis* adcusandi casu poni arbitratur.

Ille rerum motus] Pithœus *mille.* perperam. Sigrasius conjicit *siderum motus.* Mox alterum *ita* delet Heum.

Ex pl. artibus] Ita Rhen. prius erat *et pluribus partibus.* Mox Heum. mavult *includitur.* sed simplex iterum c. 35. occurrit. Habet et Curt. 6, 5. prius ed. pr. *angustiis.* Put. emendavit.

Non ut rhet. in scholis] *Ut* a Ber. omissum addidit Rhen. sed legitur jam in ed. pr. Spir. et Put. Tò *in* est ab Acid.

Oratori subjecta] Sic Lipsius. prius erat *oratoris.*

De honestate] Urs. et Mur. intrudunt *in delib. de utilitate, in laudationibus de hon.* Sed incassum. Vide c. 35. ubi *duo genera* ponuntur.

nestate dicimus, ita ut plerumque hæc ipsa invicem misceantur: de quibus copiose et varie et ornate nemo dicere potest, nisi qui cognorit naturam humanam et vim virtutum pravitatemque vitiorum et intellectum eorum, quæ nec in virtutibus, neque in vitiis numerantur. Ex his fontibus etiam illa profluunt, ut facilius iram judicis vel instiget, vel leniat, qui scit, quid ira: promptius ad miserationem impellat, qui scit, quid sit misericordia, et quibus animi motibus concitetur. In his artibus exercitationibusque versatus orator, sive apud infestos, sive apud cupidos, sive apud invidentes, sive apud tristes, sive apud timentes dicendum habuerit, tenebit habenas animorum: et prout cujusque natura postulabit, adhibebit manum et temperabit orationem, parato omni instrumento et ad omnem usum reposito. Sunt, apud quos adstrictum et conlectum, et singula statim argumenta concludens dicendi genus, plus fidei meretur: apud hos dedisse operam dialecticæ proficiet. Alios fusa et æqualis, et ex communibus ducta sensibus, oratio magis delectat: ad hos permovendos mutuabimur aliquid a Peripateticis. hi aptos et in omnem disputationem paratos jam locos dabunt; Academici pugnacitatem, Plato altitudinem, Xenophon jucunditatem: ne Epicuri quidem et Metrodori honestas quasdam exclamationes adsumere, hisque, prout res poscit, uti, alienum erit oratori. Neque enim sapien-

Intellectum eorum] Schelius *delectum*, quod recepit Heum. Prius legendum puto *cognorit*.

Qui scit, quid ira; promptius] Ita scripsi et distinxi, turbantibus libris. LIPS. Paullo post pro *habenas anim.* ed. pr. et MSS. Vat. *venas anim.* Male. ERN. In ed. vet. erat, *quid iræ promptius et miserationem.*

Ex comm. ducta sensibus] Edd. veteres *ex omnibus ducta sermonibus.* Lipsius emendavit.

A Peripateticis: hi aptos et in omnem] Valde mihi placeat cum Rodolpho Agricola hæc omnia scribi et distingui: *a Peripateticis. aptos et in omnem disciplinam paratos jam locos dabunt Academici, Stoici pugnacitatem.* LIPS. At illi vehementer falluntur. nam *loci* nulla ratione auferuntur Peripateticis vel propter topica, quibus *disciplinam inveniendorum argumentorum, ut sine ullo errore ad eam rationem via perveniremus ab Aristotele inventa, contineri,* tradit Cicero, in libro, quem sic ipse inscripsit c. 1. Idem in Oratore 14. *In hac Aristoteles adolescentes, non ad philosophorum morem tenuiter disserendi, sed ad copiam rhetorum in utramque partem, ut ornatius et uberius dici possit, exercuit: idemque locos, (sic enim appellat) quasi argumentorum notas, tradidit, unde omnis in utramque partem traheretur oratio.* Plutarch. in 1. Συμποσ. p. 616. ἀλλὰ δεῖ, καθάπερ ὑπόθεσιν μελετῶντα συγκριτικὴν, τοὺς Ἀριστοτέλους τόπους ἢ τοὺς Θρασυμάχου ὑπερβάλλοντας ἔχειν προχείρους. Nec pugnacitatem involari sibi æquo auimo fernnt Academici. Fabius 12, 2. *Academiam quidam utilissimam credunt, quod mos in utramque partem disserendi ad exercitationem forensium caussarum proxime accedat.* Cicer. 1. de oratore 18. *Carneades vero multo uberius de iisdem rebus loquebatur; non quo aperiret sententiam suam, (hic enim mos erat patrius Academiæ, adversari semper omnibus in disputando) sed tum maxime tamen hoc significabat, etc. neque posse quemquam facultatem assequi dicendi, nisi qui philosophorum inventa didicisset.* GRON. *Mutuabimur* est a Rhen. Legebatur *mutuabimus.*

Plato altitudinem] Plin. ep. 1, 10. *sublimitatem et latitudinem* ei tribuit.

Prout res poscit] Broterius sine libris corrigit *posset.* melius videtur: et hæc confusio horum temporum in præceptis etiam apud Ciceronem in Rhetoricis frequens est. ERN.

tem informamus, neque Stoicorum civitatem, sed eum, qui non quasdam artes haurire, sed omnes liberaliter, debet. Ideoque et juris civilis scientiam veteres oratores comprehendebant, et grammatica, musica et geometria inbuebantur. Incidunt enim caussæ, plurimæ quidem ac pæne omnes, quibus juris notitia desideratur: pleræque autem, in
32 quibus hæ quoque scientiæ requiruntur. Nec quisquam respondeat: *sufficit, ut ad tempus simplex quiddam et uniforme doceamur.* Primum enim aliter utimur propriis, aliter commodatis: longeque interesse manifestum est, possideat quis, quæ profert, an mutuetur. Deinde ipsa multarum artium scientia etiam aliud agentes nos ornat, atque, ubi minime credas, eminet et excellit: idque non doctus modo et prudens auditor, sed etiam populus intelligit ac statim ita laude prosequitur, ut legitime studuisse, ut per omnes eloquentiæ numeros isse, ut denique oratorem etiam fateatur: quem non posse aliter exsistere, nec exstitisse umquam, confirmo, nisi eum, qui, tamquam in aciem omnibus armis instructus, sic in forum omnibus artibus armatus, exierit. quod adeo negligitur ab horum temporum disertis, ut in actionibus eorum fex quoque quotidiani sermonis, fœda ac pudenda vitia, deprehendantur; ut ignorent leges, non teneant Senatus consulta, jus civitatis ultro derideant: sapientiæ vero studium et præcepta prudentium penitus reformident: in paucissimos sensus et angustas sententias detrudant eloquentiam, velut expulsam Regno suo: ut, quæ olim omnium artium domina pulcerrimo comitatu pectora inplebat, nunc circumcisa et amputata, sine adparatu, sine honore, pæne dixerim sine ingenuitate, quasi una ex sordidissimis artificiis, discatur. Ergo hanc primam et præci-

Stoicorum civitatem] Schurzfl. et Heum. somnia dabit Schulze.

Qui non quasdam artes audire, sed omnes liberaliter debet] Malo, *adire*, vel *haurire*: et *liberales*. Lips. Etiam *liberaliter* commodum sensum habet, estque exquisitius. Ern. Brot. malit *adire*. Schulze recepit *haurire*. Schurzfl. *adire, sed omnes liberaliter audire*. Schult. *audire, sed per omnes liberales ire*, ut mox c. seq. Ego *haurire* verum credo.

Pleræque] Sic Rhen. prius erat *plerisque*. Idem *hæ quoque scientiæ*. olim *hac quoque scientia*. Idem *primum enim*. legebatur *autem*. Mox Pithœus *mutuemur*, male.

Nec quisquam respondeat: sufficit, ut ad tempus] Nec male fore: *respondeat, sufficere*. Gron. Sic et cod. Pithœi. Ed. pr. *sufficeret*. Put. *sufficit*.

Ut ad tempus simplex etc.] Sensus est, ut e sequentibus patet, ut, si caussa tempusque inciderit, in quis opus sit aliqua particula acris, eam tum partem cognoscere studeamus, et e libris, vel ab iis, qui juris scientiam profitentur, petamus. Ern.

Ut legitime etc.] Egregia in his est Rhenani opera. Vet. edit. omnia turbant. Ibi legitur *aut legit . . . et ut denique. . . instructus sit: in forum . . . ab horum ipsorum disertis . . . vix q. quot. serm.* Hoc *vix* tamen tuetur Lat. Latinius. Schulzius cum Heumanno expungit et hic *fœda*, ille *vitia* transponit. Acidalius *fex* retinet, sed legit *fœdo ac pudendo vitio deprehendatur*. vel *vix* aut *fex* in *fere* mutari jubet. Paullo ante Schulze legit cum Schurzfl. *oratorem esse eum fateatur*. Infra pro *domina* in ed. pr. est *dicunt*.

Ergo hanc etc.] Broterius e MS. Vat.

puam caussam arbitror, cur tantum ab eloquentia antiquorum oratorum recesserimus. Si testes desiderantur: quos potiores nominabo, quam apud Græcos Demosthenem? quem studiosissimum Platonis auditorem fuisse, memoriæ proditum est. Et Cicero, his, ut opinor, refert verbis, *quidquid in eloquentia effecerit, id se non rhetorum, sed Academiæ spatiis consecutum.* Sunt aliæ caussæ, magnæ et graves, quas a vobis aperiri æquum est, quoniam quidem ego jam meum munus explevi, et, quod mihi in consuetudine est, satis multos offendi: qui si forte hoc audirent, certum habeo dicturos, me, dum juris et philosophiæ scientiam, tamquam oratori necessariam, laudo, ineptiis meis plausisse.

Et Maternus, Mihi quidem, inquit, susceptum a te mu- 33
nus adeo peregisse nondum videris, ut inchoasse tantum, et velut vestigia ac lineamenta quædam ostendisse, videaris. Nam, quibus instrui veteres oratores soliti sint, dixisti, differentiamque nostræ desidiæ et inscientiæ adversus acerrima et fecundissima eorum studia demonstrasti: cetera exspecto, ut, quemadmodum ex te didici, quid aut illi scirent, aut nos nesciamus, ita hoc quoque cognoscam, quibus exercitationibus juvenes, jam forum ingressuri, confirmare et alere ingenia sua soliti sint. neque enim arte et scientia, sed longe magis facultate eloquentiam contineri, nec tu, puto, abnues, et hi significare vultu, videntur.

Deinde, cum Aper et Secundus idem adnuissent, Messala, quasi rursus incipiens: quoniam initia et semina veteris eloquentiæ satis demonstrasse videor, docendo quibus artibus antiqui oratores institui erudirique soliti sint: persequar nunc exercitationes eorum. quamquam ipsis artibus inest exercitatio, nec quisquam percipere tot reconditas, aut

dedit *Ego.* Non bene. Est enim clausula disputationis ac demonstrationis. Ern. Bip. præferunt *Ego.*

Et Cicero, his, ut opinor, verbis] Intell. testatur, profitetur. Ursinus tamen et Muretus malebant *ait se* pro *id se:* Acidalius insuper *non in rh. s.* Sed Broterius in MSS. Vat. reperit *refert*, idque recepit. non est necesse. Ern. Immo vero sequendi codices. Schulze recepit *ait se.* Pichena volebat *et Ciceronem*, ut penderet a *nominabo.* De Ciceronis verbis v. ipse in Orat. 3. et Quinct. 12, 2, 23. *Spatiis* est a Lipsio. prius legebatur *spatia.* Ber. *spatio.*

Si forte hoc audirent] Brot. *audierint.* Heum. *audient.* Prius *quod mihi in c. est*, Lipsius dedit. Vet. ed. omittunt *mihi.* Mox Ber. *plausisse.* ante legebatur *placuisse.*

Inchoasse] Schurzfl. *incohasse.* V. Schulze.

Aut nos nesciamus] Structura orationis postulat, *nesciremus.* Nec male Schurzfl. ante *scierint.* Nam et post est *soliti sint.* Mox *forum ingressuri* MS. Vat. rectius sane, ut res ipsa docet, pro *ingressi.* Sed malim etiam *jam* transponi, *et jam f. i.* nam in illo loco friget. Ern. Bip. *jam et forum ingr.* Mihi *et* delendum videtur. Sic et Schulze.

Facultate et eloquentia contineri] Rodolphus apposite inserit: *facultate et meditatione eloquentiam.* Lips. Vulgata est a Rhenano. Post *exercitationes eorum* MSS. Vat. non est necesse: nam et singularis sequitur. Ceterum est usitatior pluralis, qui et in fine capitis est. Ern. Vaticanum sequor. Quid sit *facultas dicendi*, docet Quinct. 2, 2. et 2, 4.

tam varias, res potest, nisi ut scientiæ meditatio, meditationi facultas, facultati vis eloquentiæ accedat. per quæ conligitur, eamdem esse rationem et percipiendi, quæ proferas, et proferendi, quæ perceperis. Sed, si cui obscuriora hæc videntur, isque scientiam ab exercitatione separat, id certe concedet, instructum et plenum his artibus animum longe paratiorem ad eas exercitationes venturum,
34 quæ propriæ curæ oratorum videntur. Ergo apud majores nostros juvenis ille, qui foro et eloquentiæ parabatur, inbutus jam domestica disciplina, refertus honestis studiis, deducebatur a patre, vel a propinquis, ad eum oratorem, qui principem in civitate locum obtinebat. hunc sectari, hunc prosequi, hujus omnibus dictionibus interesse, sive in judiciis, sive in concionibus, adsuescebat, ita ut altercationes quoque excipere et jurgiis interesse, utque sic dixerim, pugnare in prœlio disceret. magnus ex hoc usus, multum constantiæ. plurimum judicii juvenibus statim contingebat, in media luce studentibus, atque inter ipsa discrimina, ubi nemo inpune stulte aliquid aut contrarie dicit, quo minus et judex respuat et adversarius exprobret, ipsi denique advocati adspernentur. Igitur vera statim et incorrupta eloquentia inbuebantur: et, quamquam unum sequerentur, tamen omnes ejusdem ætatis patronos in plurimis et caussis et judiciis cognoscebant: habebantque ipsius populi diversissimarum aurium copiam, ex qua facile deprehenderent, quid in quoque vel probaretur, vel displiceret. Ita nec præceptor deerat, optimus quidem et electissimus, qui faciem eloquentiæ, non imaginem præstaret: nec adversarii

Nisi ut scientiæ meditatio] Acidalius *ut* deleri volebat, et mox *usus* pro *vis* legi. Ern. Heum. paullo ante *ac tam varias*. Tum Huetius volebat *nisi et*. Schulze *τὸ ut* expungit.

Longe paratiorem] Sic Lipsius. prius erat *longe paratum*. Mox *parabatur* est a Put. ed. pr. habet *probatur*.

Quæ propriæ circa oratoriam videntur] Rodolphus, *propriæ esse oratorum videntur*. Sed ab ingenio, ut solet, non a libris. Ego insigni metaphora locum ornem: *propriæ circo oratorio videntur*. Quia de exercitationibus loquitur, eleganter circum adjungit, qui pugnis et exercitiis destinatus. Lips. Probat Schelius, sed *oratorum* mavult, quam *oratorio*. Et in ed. pr. est *oratorium*. Possis etiam corrigere *curæ oratorum*. Broterius deleri *circa* et legi jubet *propriæ oratorum*. Ern. Retinet tamen vulg. Ego *curæ orat.* recepi cum Bip. et Schulzio.

Hujus omnibus dictionibus] Versus hic aliquot inserui a Farnesiano libro, magno libelli hujus bono. Alii enim omnes hic mutili. Lips. Ante MSS. Vat. *principem in civitate locum obtinebat*: eleganter: ita et clausula hexametri vitatur. Ern. Sequor cum Brot. et Bip. Quæ desunt in ed. vet. procedunt ab *interesse* ad *interesse*.

Quo minus et judex] Ita jam ed. pr. sed Put. et Rhen. *quod et judex*. Prius restituit Lipsius.

Populi diversissimarum aurium] Rodolphus copula adjecta, *populi et diversissimarum*. Credo fuisse, *populi*, i. *diversissimarum*. quæ nota significat, id est. Lips. Lectio *deprehendebatur* est a Puteol. ante erat *deprehendentur*. MSS. Vat. *deprehenderent*. quod recepi cum Broterio. Ern. Sic et Bip. et Schulze.

Ita nec] Acid. *Jam vero nec*.

Non sudibus dimicantes] Manifesto, *rudibus*. Nam hæc a gladiatoribus sumpta. Lips.

et æmuli ferro, non rudibus, dimicantes: sed auditorium semper plenum, semper novum, ex invidis et faventibus, ut nec bene dicta dissimularentur. Scitis enim, magnam illam et duraturam eloquentiæ famam non minus in diversis subselliis parari, quam suis: quin immo constantius surgere ibi, fidelius conroborari. Atque Hercule sub ejusmodi præceptoribus juvenis ille, de quo loquimur, oratorum discipulus, fori auditor, sectator judiciorum, eruditus et adsuefactus alienis experimentis, cui, quotidie audienti, notæ leges, non novi judicum vultus, frequens in oculis consuetudo concionum, sæpe cognitæ populi aures, sive adcusationem susceperat, sive defensionem, solus statim et unus cuicumque caussæ par erat. Nonodecimo ætatis anno L. Crassus C. Carbonem, uno et vicesimo Cæsar Dolabellam, altero et vicesimo Asinius Pollio C. Catonem, non multo ætate antecedens Calvus Vatinium iis orationibus insequuti sunt, quas hodieque cum admiratione legimus. At nunc adolescentuli 35
nostri deducuntur in scenas scholasticorum, qui *rhetores* vocantur: quos paullo ante Ciceronis tempora exstitisse, nec placuisse majoribus nostris, ex eo manifestum est, quod L. Crasso et Domitio Censoribus, *cludere*, ut ait Cicero, *ludum inpudentiæ* jussi sunt. Sed, ut dicere institueram, deducuntur in scholas, in quibus, non facile dixerim, utrum-

Sed auditorium] Schulze mavult *et aud.* Verum adversativa bene respondet *τῷ nec deerant adversarii et æmuli,* quia *auditorium plenum erat invidis et faventibus.*

Ut nec bene dicta] Rodolphus auctius; *nec male nec bene:* sententia quidem valde favente. Lips. Verum sententia non favet. nam id agit noster, ut doceat, famam eloquentiæ etiam ab adversariorum et invidorum subselliis surgere, ut Schulzius recte monet.

Sub ejusmodi præceptionibus] Forte *præceptoribus.* Gron. Sic MSS. Vat. Rectissime. Ern.

Solus statim et unus cuicumque caussæ] Ita vetus (veteres). Non male etiam vulgo, *statim unicuique caussæ.* Lips.

Nonodecimo æt. anno] Apud Cic. de Orat. dicit L. Crassus, se tum unum et viginti annos natum fuisse.

Uno et vicesimo anno Cæsar Dolabellam] Sueton. in Jul. 4. accusationem hanc confert in tempus compositi belli Lepidiani, id est, M. Æmilio Lepido, D. Junio Bruto coss. Atqui Cæsar tunc 24. annum egerit, ex Fastis et anno ejus natali. Corrigimus igitur; an, ut sæpe dissensus est? ego hoc malo. Lips.

Ætate antecedens] Sic Rhen. prius erat *ætatem.* De re v. Quinct. 12, 6.

In scenas scholasticorum] Divinabam olim, *scholas,* male. Nam apposite *scenas* appellat loca, in quibus fucata illa et personata eloquentia exercetur, velut per lusum. Lips. Item sicut in scena fictæ personæ, fictæ res, sic in scholis rhetorum fictæ caussæ tractabantur. Ern. Ed. veteres *in scena.* Rhen. emendavit. *Scenam* eo sensu usurpat et Plin. Ep. 7, 17.

Ut Cicero ait] Or. 3, 24. unde patet, sicut ex aliis locis veterum, *L. Crassum* Censorem hoc edictum fecisse. Itaque non dubitavi *L.* pro *M.* reponere. At vereor, ut Tacitus prænomen addiderit, cum et in Domitio nullum sit. Ern. Jam a. 592. et 632. S. C. et edictum Censorium contra rhetores factum, docent Suet. de cl. rhet. c. 1. et Quinct. 15, 11.

Deducimur in scholas] Non hoc convenit superioribus: *adolescentuli n. deducuntur in sch.* Itaque cum MSS. Vat. ap. Broterium habeant hic quoque *deducuntur,* id recepi. Mox in *sed in quem,* mallem deleri *sed.* Item *et dicant et aud.* dedi e MSS. Vat. Vulgo primum *et* abest. Ern. Mihi *sed* non abundare videtur, nec mutandum in *est.* Prius *in*

ne locus ipse, an condiscipuli, an genus studiorum plus mali ingeniis adferant. Nam in loco nihil reverentiæ, sed in quem nemo, nisi æque inperitus intrat. In condiscipulis nihil profectus, cum pueri inter pueros, et adolescentuli inter adolescentulos, pari securitate et dicant et audiantur. Ipsæ vero exercitationes magna ex parte contrariæ. Nempe enim duo genera materiarum apud rhetores tractantur, suasoriæ et controversiæ. Ex iis suasoriæ quidem, tamquam plane leviores et minus prudentiæ exigentes, pueris delegantur; controversiæ robustioribus adsignantur, quales, per fidem, et quam incredibiliter compositæ! Sequitur autem, ut materiæ abhorrenti a veritate declamatio quoque adhibeatur. Sic fit, ut tyrannicidarum præmia, aut vitiatarum electiones, aut pestilentiæ remedia, aut incesta matrum, aut quidquid in schola quotidie agitur, in foro vel raro vel numquam ingentibus verbis persequantur: cum ad veros judices ventum est, * * rem cogitare, nihil humile, nihil abjectum eloqui

36 poterat. Magna eloquentia, sicut flamma, materia alitur et motibus excitatur et urendo clarescit. Eadem ratio in nostra quoque civitate antiquorum eloquentiam provexit. Nam, etsi horum quoque temporum oratores ea consecuti

quibus bene dedit Schulze. Tum *æque inperitus* bene Ern. et Brot. legebatur antea *inperitus æque*.

Suasoriæ quidem etsi tanquam plane] Hic quoque lineas quasdam adtexui, bonam copiam mihi faciente libro. Nam alias, turpiter hæc hiabant. Lips. Mox *etsi* delendum, recte monuit Freinshemius. Deerant omnia a *controversiæ* ad vocem eandem in ed. pr. et seq. Τὸ *etsi* delebat et Acid. nec in Mureti libro aderat. Pithœus post eam particulam asteriscum locabat. Schurzfl. more suo in alia omnia abit; expuncto *tanquam* legit *acsi planæ*.

Per fidem] Pro formula indignandi accipio, ut *proh fidem!* nisi hoc ipsum reponendum. Groslotius corrigebat *super fidem*. Ern. Lips. suspicatus erat leg. *per fidium*, dedit tamen *per fidem*. prius legebatur *perfidiæ*. Bip. conjectant *præter fidem*, synonymice.

Declamatio quoque adhibeatur] Deesse vox videtur: *declamatio quoque par*, vel *similis* vel *talis adhibeatur*, ut Acidalius monuit. Ern. Schurzfl. supplebat *æqua*, unde ortum sit *quoque*. Locus medicina non eget.

Vitiatarum electiones] Respicit ad legem scholasticam, quæ raptarum dicitur, *Rapta raptoris mortem vel nuptias optet*, ut Pithœus jam observavit. Ern. Ineptiarum istarum exempla apud Senecam, Calpurnium Flaccum et Libanium obvia, immo et apud Quinctilianum, etsi ipse Inst. 2, 10. reprehendat. De remedio pestilentiæ, qualis hic memoratur, v. Anton. Lib. c. 25.

Pestilentiæ remedia] Petronius hæc talia in Satyrico exagitat, et diserte, *responsa in pestilentiam data*. Locum totum sis vide. Lips.

Cum ad veros judices ventum est] Magna vero hic lacuna, de qua vulgo nec suspicantur. At liber vetus præfert et, spatio grandi interposito usque ad ea verba, *rem cogitare*, adjicit, *Hic multum deficit*. Et clarum: quia sermo sequens non Messalæ amplius, sed Materni. Lips. Lacuna magna hic est in MS. Vat. relicta et alius notat, sex pagellas deesse. Ern. Deesse quid editor ed. pr. non senserat, nam nulla ibi lacuna, nec in Puteolani, sed Beroaldus animadvertit. Extrema sermonis Messalæ, integra Julii Secundi oratio et initium sermonis Materni desiderari videntur Broterio, qui ex ingenio supplere tentavit. Schultingius paucula deesse putat, quæ quo modo contexat, videre licet in ed. Gronoviana.

Oratores] Schurzfl. *rhetores*, et provocat ad initium dialogi et ad c. 14. Paullo ante vet. edit. *pervexit* et mox

sunt, quæ composita et quieta et beata Republica tribui fas erat, tamen ista perturbatione ac licentia plura sibi adsequi videbantur, cum mixtis omnibus, et moderatore uno carentibus, tantum quisque orator saperet, quantum erranti populo persuaderi poterat. Hinc leges adsiduæ et populare nomen, hinc conciones Magistratuum, pæne pernoctantium in rostris, hinc adcusationes potentium reorum et adsignatæ etiam domibus inimicitiæ, hinc procerum factiones et adsidua Senatus adversus plebem certamina. quæ singula etsi distrahebant Rempublicam, exercebant tamen illorum temporum eloquentiam et magnis cumulare præmiis videbantur: quia quanto quisque plus dicendo poterat, tanto facilius honores adsequebatur, tanto magis, in ipsis honoribus, conlegas suos anteibat, tanto plus apud principes gratiæ, plus auctoritatis apud Patres, plus notitiæ ac nominis apud plebem parabat. hi clientelis etiam exterarum nationum redundabant: hos ituri in provincias Magistratus reverebantur, hos reversi colebant: hos et Præturæ et Consulatus vocare ultro videbantur: hi ne privati quidem sine potestate erant; cum et populum et Senatum consilio et auctoritate regerent. quin immo sibi ipsi persuaserant, neminem sine eloquentia aut adsequi posse in civitate, aut tueri conspicuum et eminentem locum. nec mirum cum etiam inviti ad populum producerentur: cum parum esset, in Senatu breviter censere, nisi quis ingenio et eloquentia sententiam suam tueretur: cum, in aliquam invidiam aut crimen vocati, sua voce respondendum haberent, cum testimonia quoque in judiciis non absentes, nec per tabellam

imbui. Lipsius conrexit. Tum Schulting. jubet legi *fas non erat.* Istos enim oratores sub Cæsaribus eminuisse supra cunctos, quod libera Republica fieri non potuerit. Mox ed. vet. *pleraque.* Lipsius *plura* dedit. Denique Heum. mavult *persuadere.*

Et pop. nomen] Sic ed. pr. et seq. Rhen. copulam omisit. secuti alii. Restituere Ern. et Brot. Ex ingenio Heum. *leges agrariæ* posuit. Mox *factiones* deest in ed. vet. Lipsius emendavit. Rhenanus *Senatus* dedit ubi legebatur *senectutis.* Dein *magnis cum. pr.* Lipsius legit. ibi erat *magis.*

Conciones Magistratuum] A libro est. quam ridicule autem alii, *conciones migrantium?* quod a concisa illa ratione scribendi natum. Lips.

Pæne pernoctantium] Eodem modo Cicero pro Mur. 9. *habitare in foro* dicit assiduos caussidicos. Ern.

Apud Principes] Put. et Ber. *aut Pr.* Rhen. emendavit, et ita jam ed. pr. *Principes* dicuntur eo sensu quo c. 40.

Probabat] Melius, *parabat.* Lips.

Hos reversi colebant] Sic Lipsius. prius erat *reversuri.* Idem et sequentia emendavit, ubi legebatur, *hi et P. et Consulatui vacare.*

Ad populum producerentur] Velut a Tribunis, ut dicerent de re, quæ ageretur, ad populum: ut Apuleius produxit Ciceronem, Consule Antonio: quo tempore Philippicam VI. dixit. Mox arbitror, esse legendum deleto *qui, nisi ing. et el. s. s. tuerentur.* pluralem antecedentia et sequentia postulant. Ern. Lips. *nisi quis.* probat Brot. et Heum. placet et mihi. Schulzius conjecturam Ernesti in textum recepit.

In publicis non absentes] Rodolphus *in publicis judiciis non absentes.* insitione valde apta. Lips. Suffecerit fortasse pro *publicis* legere *judiciis.* Ern. Bip.

dare, sed coram et præsentes dicere cogerentur. Ita, ad summa eloquentiæ præmia, magna etiam necessitas accedebat: et quomodo disertum haberi, pulcrum et gloriosum: sic contra
37 mutum et elinguem videri, deforme habebatur. Ergo non minus rubore, quam præmiis stimulabantur: ne clientulorum loco potius, quam patronorum, numerarentur: ne traditæ a majoribus necessitudines ad alios transirent: ne tamquam inertes, et non suffecturi honoribus, aut non inpetrarent, aut inpetratos male tuerentur. Nescio, an venerint in manus vestras hæc vetera, quæ in antiquorum bibliothecis adhuc manent et cum maxime a Muciano contrahuntur: ac jam undecim, ut opinor, Actorum libris et tribus Epistolarum composita et edita sunt. Ex his intelligi potest, Cn. Pompeium et M. Crassum, non viribus modo et armis, sed ingenio quoque et oratione, valuisse: Lentulos et Metellos et Lucullos et Curiones, et ceteram procerum manum, multum in his studiis operæ curæque posuisse: nec quemquam illis temporibus magnam potentiam, sine eloquentia, consecutum. His accedebat splendor rerum et magnitudo caussarum, quæ et ipsa plurimum eloquentiæ præstant. Nam multum interest, utrumne de furto, aut formula et interdicto, dicendum habeas, an de ambitu comitiorum, expilatis sociis et civibus trucidatis. quæ mala sicut non accidere me-

in publicis caussis. Recepit Schulze. Mihi *publicis* videtur ortum ex *judiciis.* hoc repono.

Et commoda] Redundare hæc, planum est. Sunt qui transposita putent (Mur. etc.) ac post *præmia* collocent. Schelius autem corrigit *et non modo dis.* Favet ed. pr. in qua ante *et commoda* interpungitur. Ern. Brot. conjicit *nec modo.* Mihi .Acid. rem acu tetigisse videtur, quem cum Bip. et Schulzio sequor. *Commoda* ex *comodo* pro *quomodo* ortum, tum pro *sed* leg. *sic.* Dureau de Lamalle legit *et non modo disertum* etc.

Stimulabantur] Reposuit Rhenanus. ante erat *stipulabantur:* quod nescio quo consilio postliminio revocatum in ed. J. F. Gron. Mox edd. pr. *clientularum,* unde post factum *clientulorum.* Sed ea est vox Latinis ignota: scribendumque *clientelarum* videtur. Ern. Quum apud Plautum Mil. glor. 3, 1. 194. et Horat. Ode 2, 18, 8. occurrat *clienta,* habeatque Asconius in Verr. de Præt. urb. p. 102. *plebriam clientulam Verris,* nil obstat, quo minus et hic *clientulos* admittamus. Servant et Bip. ast Brot. et Schulzius *clientelarum* recepere. Paullo ante *ergo,* quod ed. pr. habet, Put. Ber. Rhen. omisere, restituit Lipsius, e codice suo, ut videtur. Mox ed. vet. *transissent,* mutavit Lipsius. *In manus vestras* a Rhenano est, prius legebatur *nostras.*

Hæc veteru] Quærit Schurzfl. quæ illa sint *vetera* et qui illi *antiqui?* legitque *hæc adversaria, quæ et antiquariorum b. a. m.* Bip. omisso *hæc* ac *et* mutato in *in* recepere hanc lectionem. Vix audeo sequi. Mox Heum. legit *protrahuntur.* De *Muciano* v. H. 2, 5.

Et nunc maxime] Leg. *cum maxime:* ut alibi in Tacito sæpe correctum. et sic plane in ed. pr. unde et hic recepi. Prius *in* MSS. Vat. ante *antiquorum* habent. bene, ut opinor. Ern. De formula *cum maxime* vid. Zinzerling. Crit. juv. promuls. c. 22. Bip. recepere *et nunc maxime.*

Cn. Pompeium etc.] Cf. Cic. de cl. Orat. 66. 68. sq.

De furto, aut formula etc.] De *furto* et *interdictis* Dig. 43. tit. 1. et 47. tit. 2. De *formula* supra c. 20. Heum. et Schult. volebant *aut formula interdicti.* Mox pro *et civibus* ed. pr. habet *et comitibus.*

lius est, isque optimus civitatis status habendus est, quo nihil tale patimur: ita, cum acciderent, ingentem eloquentiæ materiam subministrabant. Crescit enim cum amplitudine rerum vis ingenii, nec quisquam claram et inlustrem orationem efficere potest, nisi qui caussam parem invenit. Non opinor Demosthenem orationes inlustrant, quas adversus tutores suos composuit: nec Ciceronem magnum oratorem P. Quinctius defensus, aut Licinius Archias, faciunt: Catilina et Milo et Verres et Antonius hanc illi famam circumdederunt: non, quia tanti fuit, Rempublicam malos ferre cives, ut uberem ad dicendum materiam oratores haberent: sed, ut subinde admoneo, quæstionis meminerimus, sciamusque, nos de ea re loqui, quæ facilius turbidis et inquietis temporibus exstitit. Quis ignorat, utilius ac melius esse, frui pace, quam bello vexari? Plures tamen bonos præliatores bella, quam pax, ferunt. Similis eloquentiæ conditio. Nam, quo sæpius steterit tamquam in acie, quoque plures et intulerit ictus et exceperit, quo major adversarius et acrior, quicum pugnas sibi asperas desumpserit, tanto altior et excelsior et, illis nobilitatus discriminibus, in ore hominum agit, quorum ea natura est, ut secura nolint.
38 Transeo ad formam et consuetudinem veterum judiciorum: quæ etsi nunc aptior est civitati, eloquentia tamen illud forum magis

Adv. tutores suos] Extant adhuc tres ejus orationes contra Aphobum. Demosthenes anno ætatis septimo decimo tutores suos reos peregit.

Hanc illi famam circumdederunt] Sic in vita Agric. c. 20. *Egregiam famam paci circumdedit*. Cf. et H. 4, 11. Mox Heum. dedit *tanti fuit Reipublicæ*. Scribebatur olim per compendium *R. P.* Mox pro *exstitit* Lipsius volebat *exsistit*.

Similis eloquentiæ conditio] Schelius: forsan *eloquentis*.

Eo acrior qui pugnas etc.] Vetus *acrior per pugnas*. Aliquid hic ulceris. Fortasse: *major adversarius et acrior, quo plures*. Et statim, *illis nobilitatus discriminibus*. Lips. Latinum Latinium Bibl. t. 2. p. 37. sequor cum Bip. levi correctione loco corrupto medentem, sed in fine periodi cum Lipsio recipio *illis nobilitatus discriminibus*. Ita fere et Schulzius, qui alias aliorum conjecturas exponit. Bip. cum Heum. et Latinio legunt *nobilitata*, ut referatur ad *eloquentiam*.

In ore hominum agit] Emendavi etiam in Historiis 3, 36. et produxi hanc dictionem. Vulgo, *more*. Lips.

Ut secura velint] Clausula addita Rodolphus: *ut dubia laudent, secura nolint*. quod qui neget aptum ad sensum esse, ipse sine sensu. Lips. Nec tamen recepit Lipsius, nisi *ut secura nolint*. Acid. dabat *ut dubia laudent, secura malint*. Receptam lectionem bene exponit Schulzius: non placet spectanti et audienti alea secura discriminis.

*Quæ et si nunc aptior est, * ita erit eloquentia, tanto*] Nobis corrupta hæc videbantur, aut mutila. Rodolphus autem concinnat: *etsi nunc aptior est veritati, eloquentiam tamen*. acute si ab ingenio, feliciter si a libro. Lips. Acidalius non potest amplecti τὸ *veritati*. Sed vide nostra ad L. Senecam de ira 2, 29. Gron. Brot. recepit *veritati*, sed id jure suo jam rejecit Acidalius, falsum enim est, aptiorem veritati et justitiæ esse formam judiciorum, in qua nimis arctis limitibus circumscripta est orandi facultas. Bip. malunt *civitati*, cui aptior illa tranquillitas recentioris formæ. Satis accedit ad vestigia veteris scripturæ, convenit etiam iis, quæ c. 40. et 41. docentur. Proinde recepi. Cui id minus adrideat, legat cum Acid. *existimetur, eloquentia tamen*. nominandi casu, hoc bene. sic et Bip. Rhen. mutarat

exercebat, in quo nemo intra paucissimas horas perorare cogebatur, et liberæ comperendinationes erant, et modum dicendi sibi quisque sumebat, et numerus neque dierum neque patronorum finiebatur. Primus, tertio Consulatu, Cn. Pompeius adstrinxit, inposuitque veluti frenos eloquentiæ, ita tamen, ut omnia in foro, omnia legibus, omnia apud Prætores gererentur: apud quos quanto majora negotia olim exerceri solita sint, quod majus argumentum est, quam quod caussæ centumvirales, quæ nunc primum obtinent locum, adeo splendore aliorum judiciorum obruebantur, ut neque Ciceronis, neque Cæsaris, neque Bruti, neque Cœlii, neque Calvi, non denique ullius magni oratoris liber, apud Centumviros dictus, legatur, exceptis orationibus Asinii, quæ *pro hæredibus Urbiniæ* inscribuntur, ab ipso tamen Pollione, mediis Divi Augusti temporibus, habitæ, postquam longa temporum quies et continuum populi otium et adsidua Senatus tranquillitas et maximi Principis disciplina ip-
39 sam quoque eloquentiam, sicut omnia alia, pacaverat? Parvum et ridiculum fortasse videbitur, quod dicturus sum, dicam tamen, vel ideo, ut rideatur. Quantum humilitatis putamus eloquentiæ adtulisse pænulas istas, quibus adstricti et velut inclusi cum judicibus fabulamur? quantum virium detraxisse orationi auditoria et tabularia credimus, in quibus

aptior in *arctior.* inde Lat. Latinius concinnabat: *quæ uti nunc arctior est, ita erit eloquentia. Antea illud.* Alii magis abluduut, de quibus v. Schulze.

Intra paucissimas horas] Plin. Ep. 4, 9. 6, 2. Pro *finiebatur* ed. pr. habet *favebantur*, vitiose, unde Put. *cavebatur*, quod Schurzfleischio mire placet. Mutavit Lipsius.

Primus tertio Consulatu Cn. Pompeius adstrinxit] Addit etiam Rodolphus: *Primus hujus rei spatia tertia*, etc. Nec hæc talia sane ab ingenii fonte videntur. Ego ex eo scribam: *Primus hujusce spatia.* Sane etiam post in hac translatione persistit: *Quomodo nobiles equos cursus et spatia probant: sic est aliquis oratorum campus*, etc. Lips. Mox *in* ante *legibus* delebant Groslotius et Acidalius. Si *ex* esset, ferretur. Quia abesse MSS. Vat. notat Broterius, delevi. Ern. Ed. pr. et Put. *Primus hujus* sequente lacuna. Rhen. omisit *hujus* et lacunam. Sic et Lips. Mox *solita sint* Acid. bene. prius erat *sunt.*

Caussæ centumvirales] Vid. Cic. de Orat. 1, 39. De judiciis centumviralibus Plin. Ep. 2, 14. 5, 21. 6, 33.

Pro hæredibus Urbiniæ] Quintilianus me duxit ad emendationem, quem vide 4, 1, 11. et 7, 2, 5 et 26. nam Asinium disertim pro hæredibus Urbiniæ laudat. In tritis libris erat *Ironiæ*: in veteri *Uriniæ.* Lips.

Et ridiculum fortasse videtur] Magis placet, *videbitur*, Ursino Mureto et Acidalio. Recte. Sic et res et Latinitas postulat. Ern.

Pænulas, quibus adstricti et velut inclusi] De pænulæ angustiis notus est etiam locus Ciceronis pro Milon. c. 20. adde Ruben. de Lat. Clav. p. 18. ubi et hunc locum laudare non neglexit. Ceterum ex h l. intelligi fere tempus scripti Dialogi potest. Nam pænularum usus in publico, præsertim in judiciis, a Domitiani temporibus demum invaluisse videtur, ut placet et Magio de utraque pænula p. 318. ad calcem libri Ruben. Ern.

Auditoria et tabularia] De hoc loco late egit Periz. de Prætorio p. 203. sqq. docens, eum non obstare sententiæ suæ, primo Cæsarum seculo caussas non in statis auditoriis, sed in foro actas. Nam primo tantum de judicibus sermonem esse, qui leviores et privatas caussas judicarent, non de Principe aut Magi-

jam fere plurimæ caussæ explicantur? Nam, quomodo no-
biles equos cursus et spatia probant; sic est aliquis orato-
rum campus, per quem nisi liberi et soluti ferantur, debili-
tatur ac frangitur eloquentia. Ipsam quin immo curam et
diligentis stili anxietatem contrariam experimur: quia sæpe
interrogat judex, *quando incipias*, et ex interrogatione ejus
incipiendum est. Frequenter probationibus et testibus si-
lentium patronis indicit. unus inter hæc dicenti ac alter
adsistit, et res velut in solitudine agitur. Oratori au-
tem clamore plausuque opus est et velut quodam thea-
tro: qualia quotidie antiquis oratoribus contingebant, cum
tot pariter ac tam nobiles forum coarctarent, cum clien-
telæ quoque et tribus et municipiorum legationes ac
partes Italiæ periclitantibus adsisterent: cum in ple-
risque judiciis crederet Populus Romanus sua inter-
esse, quid judicaretur. Satis constat, C. Cornelium et
M. Scaurum et T. Milonem et L. Bestiam et P. Vati-
nium concursu totius civitatis et adcusatos et defensos: ut
frigidissimos quoque oratores ipsa certantis populi studia
excitare et incendere potuerint. Itaque Hercule ejusmodi
libri exstant, ut ipsi quoque, qui egerunt, non aliis magis
orationibus censeantur. Jam vero conciones adsiduæ et da- 40
tum jus potentissimum quemque vexandi atque ipsa inimi-
citiarum gloria, cum se plurimi disertorum ne a P. quidem
Scipione, aut Sulla, aut Cn. Pompeio, abstinerent, et ad in-

stratu, aut caussis gravioribus: deinde auctorem c. 10. auditoria clare opposuisse foro et veris caussis: tertio poni auditoria pro quocunque loco clauso, non peculiari et Reipublicæ destinato. Quia dicit auctor plurimas caussas in auditoriis agi, fortasse expeditius sit, existimare, hinc quoque intelligi, serius, quam videri scriptor velit, hunc librum, et secundo demum seculo scriptum. ERN.

Et spatia probant] Non nemo apud Schurzfl. *et stadia*. Mox *sic est aliquis or. c.* est a Lipsio. Ed. pr. *sic alius*. Put. Alc. Rhen. *sic latus or. c.*

Diligentis stili anxietatem] Sic corrigenda erat lectio ed. pr. *diligens*, non *diligentem*, ut factum a Puteolano. MSS. Vat. plane *diligentis*. Post *unus —ac alter*. Corr. *atque alter*. ERN. Brot. malit *aut alter*. Ita jam Ber. sed Alc. Rhen. et seq. *ac*.

Patronus indicit] Morabin in vers. Gall. legit *patrono indicit*, De la Monnoye *patronis*. Rejicit Brot. conjecturam, putatque, patronum, quasi caussa satis cognita, judicibus non refragantibus, silentium indixisse probationibus ac testibus. Verum auctor mihi videtur id agere, ut ostendat, quo modo actionis cura porro turbaretur a judice. Fiebat hoc, dum probationes et testes adferri peteret, priusquam pergerent patroni. Lego itaque *patronis* et verbum refero ad *judicem*. Schulze consentit, sed legit *patrono indicitur*.

Et munic. legationes] Sic Rhen. deleta copula ante *legationes*. Idem *assisterent*, prius erat *assisteret*.

C. Cornelium etc.] Orationum pro Cornelio et M. Scauro non nisi tenues reliquias servavit Asconius Pedianus. Oratio pro L. Bestia periit. Mentionem facit Cic. ad Q. Fr. 2, 3.

Et datum jus quoque potentissimum] Malim: *cuique*. GRON. Immo delendum *quoque* abest MSS. Vat. ERN.

Cn. Pompeio abstinuerint] Sic scripsit Rhenanus, pro vetere *abstinuerunt*. at Acidalius malebat, *abstinerent*: quia sequitur *uterentur*. Recte. assentiuntur MSS. Vat. ERN.

cessendos principes viros, ut est natura invidiæ, populi quoque adrectioribus auribus uterentur, quantum ardorem ingeniis, quas oratoribus faces admovebant! Non de otiosa et quieta re loquimur, et quæ probitate et modestia gaudeat: sed est magna ista et notabilis eloquentia, alumna licentiæ, quam stulti *libertatem* vocabant, comes seditionum, effrenati populi incitamentum, sine obsequio, sine servitute, contumax, temeraria, adrogans, quæ in bene constitutis civitatibus non oritur. Quem enim oratorem Lacedæmonium, quem Cretensem accepimus? quarum civitatum severissima disciplina et severissimæ leges traduntur. Ne Macedonum quidem ac Persarum, ac ullius gentis, quæ certo imperio contenta fuerit, eloquentiam novimus; Rhodii quidam, Athenienses plurimi, oratores exstiterunt, apud quos omnia populus, omnia imperiti, omnia, ut sic dixerim, omnes poterant. Nostra quoque civitas, donec erravit, donec se partibus et dissensionibus et discordiis confecit, donec nulla fuit in foro pax, nulla in Senatu concordia, nulla in judiciis moderatio, nulla superiorum reverentia, nullus Magistratuum modus, tulit sine dubio valentiorem eloquentiam; sicuti indomitus ager habet quasdam herbas lætiores. Sed nec tanti Reipublicæ Gracchorum eloquentia fuit, ut pateretur et leges: nec bo-

Ad incessendos principes] Bene sic Lipsius. ed. vet. *ad incendendos.*

Populi q. histriones aur. ut.] Sic edit. veteres. Acid. legit *histriones quoque pop. aur. ut.* Schurzfl. *populi ceu histriones.* Bip. conjectant *histricis auribus.* Heum. recte sensit, histrionibus non esse heic locum, deditque *adrectioribus*, quod recipiendum censeo. Sic Virg. Æn. 1, 156. *adrectisque auribus adstant.* Recepit et Schulzius, cui in mentem venerat *intentioribus.*

Non de otiosa] Mur. malit *non enim de.* et mox delet *sed.* Heum. lacunam hic suspicatur et legit *Nos de otiosa.* putat autem, hic excidisse finem orationis Messalæ et exordium orationis Materni. Sed bene monet Schulze, sermonem Materni hunc esse et continuari, et defectum supra c. 35. esse quærendum.

Vocabant] Heum. *vocant.* Mox Acid. mavult *fomes*, ut respondeat τῷ *incitamentum*, sed si ad *alumnam* respicias, bene habere *comes*, idem notat.

Sine servitute] Sic editi veteres et recte quidem. Male alii dabant *sine severitate.* Male Heum. etiam ea verba delet et jungit *sine obsequio contumax.* Mox Lipsius bene *accepimus.* prius erat *accipimus.* Tum Schelius mallet *sanctissimæ leges.*

Quem enim oratorem Lacedæmonium] Miratur hoc idem Velleius 1, 18. nec caussam dat, quam veram hic habes. Lips. Cicero Bruto 13. *Hoc autem studium non erat commune Græciæ, sed proprium Athenarum. Quis enim aut Argivum oratorem aut Corinthium aut Thebanum scit fuisse temporibus illis? nisi quid de Epaminonda, docto homine, suspicari libet. Lacedæmonium vero usque ad hoc tempus audivi fuisse neminem.* Quinctil. 3, 7. *Minus Lacedæmone studia literarum, quam Athenis, honoris merebuntur: plus patientia, fortitudo.* Gron.

Nec Maced. quidem] Scripsi *ne M. quidem:* et mox legendum *aut ullius g.* quod nunc, quia est in MSS. Vat. pariter recepi. Ern.

Donec erravit] Nullo certo imperio usa, ut ante dixit. Ern. Rhen. conjiciebat *certavit.*

Nulla in Senatu concordia] Sequentia verba pluscula addidimus a libro. Lips. Scil. ista ipsa, tum sequentia, *nulla in judiciis moderatio.*

Sed nec tanti R. P.] Sic Rhen. prius erat *sed nec tuta Respublica.*

Bonæ formam eloquentiæ] Muretus *famam*, non subscribente Acidalio, qui

næ formam eloquentiæ Cicero tali exitu pensavit. Sic quoque, quod superest antiqui oratoribus, forum non emendatæ, nec usque ad votum compositæ, civitatis argumentum est. Quis enim nos advocat, nisi aut nocens aut miser? quod municipium in civitatem nostram venit, nisi quod aut vicinus populus, aut domestica discordia, agitat? quam provinciam tuemur, nisi spoliatam vexatamque? Atqui melius fuisset non queri, quam vindicari. Quod si inveniretur ali- 41

sine sententia esse putat: *Cicero tali exitu pensavit:* et mirifice transponendis verbis locum conturbat. Ego nihil hic agnosco vitii. *Bonam eloquentiam* dicit salubrem et publice utilem: qualem fuisse Ciceroni notum est; et adstipulatur Cremutius Cordus apud M. Senecam Suas. 7. qui rostra eum ait *coluisse piis concionibus*. *Pensare exitu eloquentiam* est parem eloquentiæ exitum nancisci: ut Justino 5, 2. *pensare parta cum amissis,* de quo Observ. 4, 13. Potuisset igitur dicere: Nec Respublica eloquentiam Gracchorum legibus eorundem pensavit: nec Ciceroni tanti fuit salubrior eloquentia, ut ob eam talem exitum faceret. Sane *τὸ famam* adderet aliquid sententiæ, ut non modo utilitatibus, sed etiam gloria et magnitudine ejus præferretur Gracchis. Potest tamen retineri *formam,* ut sit idem, quod genus. Melius fuisset Reipublicæ, Gracchos non fuisse disertos, quam facundia ad seditiosas leges ferendas uti: melius Ciceroni, quamvis salubris eloquentiæ genere vel fama caruisse, quam propter illam sic perire. GRON. Pro *tali* melius foret *pari:* sed hoc ipsum potuit auctor illo verbo exprimere voluisse. Pro *bonæ* Broterius conjicit legendum, *bene,* quod in MS. Vat. supra scriptum reperit. ERN. Ed. vet. vulgatum habent. Schurzfl. tamen ex ed. quadam Veneta profert *nec bonam famam.* Heum. sic: *nec bonæ fama eloquentiæ Ciceronem.* Schulze adripit *τὸ bene* et ita locum exhibet: *nec bene famam eloq.* Quod satis placet. Ad rem cf. Vell. 2, 66.

Non emendare nec usquam ad votum] Si nihil hic deest, scribam: *non emendatæ, nec usque ad.* Sequentia etiam in libro Farnes. *argumentum est. Quis enim nos.* LIPS. Recte Lipsius, *non emendatæ, neque usque ad.* Sed, quæ sententia in illis, *superest antiquis oratoribus,* clamat cidalius, qui solus hæc ausus post Lipsium tentare. Et tamen una litera expuncta nos expediet. Scribe: *Sic quoque, quod superest antiqui oratoribus, forum, non emendatæ, nec usque ad votum compositæ civitatis argumentum est.* Nempe conciones sustulerunt Cæsares. Una ratio ex tot apud antiquos occasionibus ostentandi ingenii et eloquentiæ exercendæ relicta erat, forum et caussarum patrocinia. Hoc antiqui solum oratoribus supererat. Livius 34. *Quod maturi erat circa, demessum et convectum est.* Quod sequitur, accipiendum ex codice Farnesiano: *Quis enim nos advocat, nisi aut nocens, aut miser?* De verbo *advocare* diximus ad Senec. de clement. 1, 9. GRON. Ego malim excidisse *ex* per finalem syllabam præcedentis verbi. Idque etiam in textu dedit Broterius. ERN. Ed. veteres *Quod superest antiquis orat.* Hoc servant Heum. et Bip. Et illi quidem *superest* significat *superstes est;* hi per *superest* intelligunt *in cumulum abundat,* ut apud Ter. Phorm. 1, 2, 19. *Cui tanta res erat et supererat.* siquidem præter veteris civitatis libertatem s. certamina in Republica, etiam opportunius erat antiquis oratoribus forum eo, quod apud populum crimina judicabantur. Verum bene monet Schulze, sic legendum esse *supererat* vel *superfuit.* Ipse Gronovii conjecturam suam facit; quæ et mihi potior est. Tum Farnesianum librum sequor cum Gron. Heum. Bip.

Quod municipium in civitatem nostram] *In clientelam nostram* edidit Pithœus: idque rectius videtur Schelio; merito. ERN. Recepere Bip. et Schulze. Sed municipia integra *in civitatem Romanam venisse,* i. e. jus civitatis accepisse Festus docet. Exemplum dat Cic. pro Corn. Balbo 24. Cf. Sigon. de ant. jure Italiæ 2, 6.

Non queri quam judicari] Lego *vindicari.* LIPS. Acidalius ait, bene Lipsium legere *vindicari;* sed non id satis: Muretum optime totum locum emendasse: *Atqui melius fuisset non fieri, quam vindicari.* Immo pejus. *Non queri,* est, illos non fuisse injuria affectos, eoque

qua civitas, in qua nemo peccaret, supervacuus esset inter innocentes orator, sicut inter sanos medicus. Quo modo tamen minimum usus, minimumque profectus ars medentis habet in his gentibus, quæ firmissima valetudine ac saluberrimis corporibus utuntur: sic minor oratorum obscuriorque gloria est inter bonos mores, et in obsequium regentis paratos. Quid enim opus est longis in Senatu sententiis, cum optimi cito consentiant? Quid multis apud populum concionibus, cum de Republica non imperiti et multi deliberent, sed sapientissimus et unus? Quid voluntariis adcusationibus, cum tam raro et tam parce peccetur? Quid invidiosis et excedentibus modum defensionibus, cum clementia cognoscentis obviam periclitantibus eat? Credite, optimi, et in quantum opus est, disertissimi viri, si aut vos prioribus sæculis, aut isti, quos miramur, his nati essent, ac Deus aliquis vitas vestras, vestra tempora, repente mutasset, nec vobis summa illa laus et gloria in eloquentia, neque illis modus et temperamentum, defuisset. Nunc, quoniam nemo eodem tempore adsequi potest magnam famam et magnam quietem, bono sæculi sui quisque, citra obtrectationem alterius, utatur.

42 Finierat Maternus. Tum Messala: erant, quibus contradicerem; erant, de quibus plura dici vellem, nisi jam dies esset exactus. Fiet, inquit Maternus, postea arbitratu tuo, et si qua tibi obscura in hoc meo sermone visa sunt, de his rursus conferemus. Ac simul adsurgens et Aprum complexus, Ego, inquit, te poetis; Messala, antiquariis, criminabimur. At ego vos rhetoribus et scholasticis, inquit.

Cum adrisissent, discessimus.

nec querelarum caussam habuisse. Gron. *Non fieri* volebat et Schelius. frustra.

Quomodo tamen] Heum. *Q. enim.*

Sic minor oratorum] Vet. edit. addunt *horum*. Rhen. bene sustulit.

Cum optimi cito consentiant?] Lego *cum optimis*. Rodolphus autem *cum optima cito censeantur?* A fine autem libelli, ut cuivis videre est, multa desunt, atque adeo præcipua dissertationis pars. Sed mihi, cum Deo, pausa hic et finis: cui gratia et gloria in æternum. Lips. Rhen. bene monet, legi posse *optimi*. Probat Acid. Recentiores certatim recepere. Non integrum esse hac parte dialogum, frustra queritur Lipsius, ut bene monet Brot. Similis finis est apud Cic. de Nat. Deorum.

Sapientiss. et unus] Vespasianus. Cf. Plin. 2, 7 (5).

Vitas vestras] *Vestras* deest in ed. vet. Rhenanus adjecit. Idem dedit *neque illis*. prius erat *neque illos*. Mox ad *temperamentum* addit Acid. *in turbis vel certaminibus*.

Bonis sec. s. quisque] MSS. Vat. *bono s. s.* quod melius videtur. Ern. Recipio cum Bip.

Antiquariis] Vetus liber Pithœi *cum antiquariis*.

At ego] Schurzfl. *At Aper* vel *At ille*, Ego. Non opus.

JUSTI LIPSII

EXCURSUS

AD

ANNALIUM

LIBROS.

JUSTI LIPSII
EXCURSUS
AD
ANNALIUM
LIB. I.

A.

CAP. VII.

IGNIS originem nescio: nisi quod antiquum video et a temporibus Antoninorum. Herodianus sane in Commodo statim meminit, ut rei vulgatæ, ubi de Lucilla sorore ejus 1, 20. Οὐδὲν ἧττον μέν τοι καὶ ὁ Κόμμοδος ἐφύλαττε τιμὰς τῇ ἀδελφῇ. Καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ βασιλείου θρόνου καθῆστο ἐν τοῖς θεάτροις, καὶ τὸ πῦρ προεπόμπευεν αὐτῆς. Idem de Marcia Commodi concubina c. 40. Ἡ οὐδὲν, inquit, ἀπεῖχε γαμετῆς γυναικὸς, ἀλλὰ πάντα ὑπῆρχεν, ὅσα Σεβαστῇ, πλὴν τοῦ πυρός. Et de Pertinace 2, 9. Κατῆλθεν ἐπὶ τὸ συνέδριον τῆς βουλῆς, οὔτε τὸ πῦρ ἐάσας ἑαυτοῦ προπομπεῦσαι, οὔτε τι ἄλλο τῶν βασιλικῶν συμβόλων εἰς ὕψος ἀρθῆναι. Nec ambigimus de more. Illud tamen mirum, bis mirum, non alium e Græcis Latinisque exprimere tam insignitam rem, præter Herodianum. Non Dionem, non Capitolinum, Spartianum, Lampridium, qui eadem scripserunt illi. Nec enim, quod sciam, meminerunt verbo. Quis tamen iste ignis? non e carbonibus aut ligno, nec qualis ille apud Horatium Sat. 1, 5, 36. prunæ batillus: lampas tantum fuit. Rem adhuc ignotam doceo, firmoque ex M. Antonino in libris suæ vitæ 1, 17. Ὅτι δύνατόν ἐστι, inquit, ἐν αὐλῇ βιοῦντα μήτε δορυφορήσεως χρήζειν, μήτε ἐσθήτων σημειωτῶν, μήτε λαμπάδων καὶ ἀνδριάντων τοιῶν δέ τινων, καὶ τοῦ ὁμοίου κόμπου. Describit recensetque insignia omnia principatus. Ut ergo in Deorum cultu adhibitæ lucernæ facesque, ut docui in Electis 1, 3. sic Imperatorum. Opinor autem Romam traductum morem e Persis. Illorum enim Regi prælatus ignis Xenophon Παιδείας 8, 3. Καὶ πῦρ ὄπισθεν τοῦ ἅρματος ἐπ᾽ ἐσχάρας μεγάλης ἄνδρες εἵποντο φέροντες: et post ignem illum secutus Cyrus. Immo et Asiaticis, si recte capio Ammianum 23, 6. *Feruntque etiam (si justum est credi) ignem cælitus lapsum apud se sempiternis foculis custodiri. cujus portionem exiguam ut faustam præisse quondam Asiaticis Regibus dicunt.* Diadema autem primus Romanorum Principum usurpavit Aurelianus: uti in vita ejus Victor. Etsi alibi male id refert ad Caligulam. Purpuram quis primus sumpserit, adhuc quæro.

B.

CAP. X.

Seneca Suas. 1. *Cum Antonius vellet se Liberum patrem dici et hoc nomen statuis subscribi . . . . occurrerunt venienti ei Athenienses cum conjugibus ac liberis et Dionysium salutaverunt. Bene illis cesserat, si nasus Atticus ibi substitisset. dixerunt, despondere ipsos* (malim, *ipsi*) *in matrimonium Minervam Musam suam et rogaverunt, ut duceret, et Antonius ait ducturum, sed dotis nomine imperare se illis mille talenta. Tum ex Græculis quidam ait . . . . . .*[a]. *Huic quidem impune fuit, sed Atheniensium sponsalia mille talentis æstimata sunt. quæ cum exigerentur, multi contumeliosi libelli propositi sunt, sicut ille, qui subscriptus est statuæ ejus, cum eodem tempore Octaviam uxorem haberet et Cleopatram : Hoc tu evita, restituas, tibi habe.* Primum offendimus in Minerva Musa. quoniam neque Dio 48, 39. nominat in hac historia, Ἀθηνᾶν dixisse contentus : nec cognomen nostrarum Dearum scio alias adhæsisse Minervæ. Itaque, inducta ea voce scribo, *Minervam suam*[b]; nata fuit ex confusa repetitione litteræ vocisque sequentis. In summa discrepat idem Dio, qui ἑκατὸν μυριάδας imperatas pro dote ait, id est Romano ritu HS. quadragies. Mille autem talenta Senecæ paullo minus faciunt ducenties quadragies : sexto tanto immaniore summa. Tamen non muto. Græculi jocum, cui spatium vacuum, doleo abesse : et Latinum commode restituo, *Octavia res tuas tibi habe.* Quicumque ille, comiter jocatus est ex devortii Romani forma. Cum enim Cleopatram amaret haberetque Antonius, ecce subscripsit iste quasi nomine Antonii Octaviam repudiantis, *Octavia res tuas tibi habe*[c]. Quæ solemnia in libello repudii verba fuisse, jam notum. Appuleius Met. 5. post med. *Tu quidem ob istud* (ita emendo) *tam dirum facinus confestim thoro meo divorte, tibique res tuas habeto.*

In Senecæ loco de Minerva Musa, mente nunc et manu amplector sententiam Jani mei Grotii, amœnissimi et acutissimi viri reponentis, *Minervam Musicam.* Inter nobiles Athenis statuas fuit Minerva hoc cognomento ; sic dicta, *quoniam dracones in Gorgone ejus ad ictus citharæ tinnitu resonant.* Plinius 34, 8. (19, 15.)

C.

CAP. X.

Nec viri solum ad Sacerdotium adscripti magni hujus Divi, sed, quod rideamus, feminæ. Adeo projecti in adulationem tunc mores.

[a] Græculi jocum, quem abesse dolebat Lipsius, e vetere libro dedit Covarruvias, teste Andrea Schotto. Is ita habet : Κύρι, ὁ Ζεὺς τὴν μητέρα σου Σεμέλην ἄπροικον εἶχε. Sic bene lacuna completa. Vid. ed. Senecæ Gronovianam.

[b] P. Faber Sem. 2, 15. itidem τὸ *Musam* expunxit. Idem sic visum Harduino ad Plinii locum ; Lipsius ipse in editione Senecæ eam vocem omisit.

[c] P. Ciacconius ita legit : Ὀκταβία καὶ Ἀθηνᾶ τῷ Ἀντωνίῳ, *Res tuas tibi habe.*

Marmor (apud Grut. p. 320, 10.) P. POSTVMIAE. P. F. PAVLLAE. SACERD. D. IVLI. AVGVST. Item in Hispaniis (ib. p. 101, 3.) LVCR. L. F. CAMPANA. FLAM. PERP. DOMVS. AVG. id est, *Lucretia L. filia, Flaminica perpetua.* Exemplum hujus rei a Livia, quæ miro exemplo, Sacerdos sui viri [a] et quidem ex decreto Senatus. Dio 56. extremo: Τότε δὲ ἀθανατίσαντες αὐτὸν, καὶ θιασώτας οἱ καὶ ἱερὰ καὶ ἱέρειαν τὴν Λιουΐαν ἀπέδειξαν. Quod noto eo libentius, ut lux inde adfulgeat tenebricoso Ovidii loco De Ponto 4, 9, 105. *Nec pietas ignota mea est. videt hospita tellus In nostra sacrum Cæsaris esse domo. Stant pariter natusque pius, conjuxque Sacerdos, Numina jam facto non leviora Deo. Natus pius,* Tiberius est : *conjux Sacerdos,* Livia. Puto ad hæc Sacerdotia, quæ cum ambitu et sumptu adfectabant in provinciis passim, pertinere Arriani locum elegantem, de sermonibus Epicteti 1, 19. Σήμερόν τις ὑπὲρ ἱερωσύνης ἐλάλει μοι τοῦ Αὐγούστου. Λέγω αὐτῷ, ἄνθρωπε, ἄφες τὸ πρᾶγμα. δαπανήσεις πολλὰ εἰς οὐδέν. Ἀλλ' οἱ τὰς φωνάς, φησι, γράφοντες [b] γράψουσι τὸ ἐμὸν ὄνομα. Μήτι οὖν σὺ τοῖς ἀναγινώσκουσι λέγεις παρὼν, Ἐμὲ γεγράφασιν; εἰ δὲ καὶ νῦν δύνασαι παρεῖναι πᾶσιν, ἐὰν ἀποθάνῃς, τί ποιήσεις; Μενεῖ μου τὸ ὄνομα. γράψον αὐτὸ εἰς λίθον, καὶ μενεῖ. Ἄγε, ἔξω δὲ Νικοπόλεως τίς σου μνεία; ἀλλὰ χρυσοῦν στέφανον φορήσω. Εἰ ἅπαξ ἐπιθυμεῖς στεφάνου, ῥόδινον λαβὼν περίθου, ὄψει γὰρ κομψότερον. Lepidus et ad Philosophum dialogismus: *Hodie,* inquit, *locutus mecum quidam super sacerdotio Augusti. Dico ei, Mi homo mitte rem, sumptum multum facies frustra. At scribæ publici, inquit,* (corrupta hac parte Græca) *nomen meum adnotabunt. Num tu igitur legentibus omnibus coram dices, Me inscripserunt? et, ut tunc possis adesse omnibus legentibus, mortuus quid facies? Manebit meum nomen. inscribe ipsum lapidi, et manebit. Age, extra Nicopolim autem quæ memoria tui? At coronam auream gestabo* (qua scilicet ornati Sacerdotes, dum faciunt, ex Livio, Plutarcho, aliis.) *Si prorsum appetis coronam, roseam indutus circumi; aspectu enim id jucundius.*

D.

CAP. XIV.

PRIMUS Prætor Romæ institutus a. u. 388. Furius Camillus. Livius 7, 1. et Suidas in voce Πραίτωρ. Additus alter a. 510. cui cognomen datum Peregrini, quod plerumque inter cives jus diceret et peregrinos, Epitoma Livii 19. Additi duo alii a. u. 520. Sicilia et Sardinia in provinciam redactis, qui illuc cum imperio mitterentur, Epitoma 20. Iterum duo, victis Hispaniis, a. 557. Ita in universum ad id tempus Prætores sex: e quibus duo juri dicundo præerant, reliqui in provincias mittebantur expertes judiciorum. Id mansit, donec Quæstiones perpetuæ constitutæ, a. 605. L. Censorino, M. Manilio coss. Patribusque tunc visum, ut in totum Magistratus sui annum Prætores in urbe manerent. e quibus duo, more prisco, jus dicerent: reliqui quatuor publicis judiciis præessent. iidem omnes, exacto anno, sorte in provincias Prætorias mitterentur. Cornelius deinde Sulla Dictator auxit quæstionum publicarum numerum: pa-

[a] *Adde Velleii locum huic rei, quem correxi ad Annal.* 13, 2.

[b] Schweighæuser post Casaubonum emendavit. legit τὰ σύμφωνα, φησὶ, γράφοντες.

riterque Prætorum. non tamen eatenus, ut quot quæstiones essent, totidem Prætores: (errat largiter Pomponius de Orig. juris D. 1. tit. 2. qui id sensit; quia plures sæpe quæstiones apud eundem Prætorem exercitas constat:) sed in universum addidit duos. Ita non plures octo Prætores ad Ciceronis ævum; idque ex variis ejus scriptis clarum: non decem, ut voluit Jurisconsultus. Oppressa mox Republica C. Cæsar Dictator primus instituit decem, quo pluribus bellorum sociis honorem eum gratificaretur. Dio 42, 51. Ἵνα πλείους αὐτῶν (συναγωνιστῶν intelligo) ἀμείψηται, στρατηγούς τε δέκα ἐς τὸ ἐπιὸν ἔτος ἀποδεῖξαι, καὶ ἱερέας ὑπὲρ τὸ νενομισμένον. qui Pomponium refellit disertim. Sed nec in eo numero stetit Cæsar creavitque biennio post, XIV. iterumque anno post XVI. idque, ut Dio idem (43, 49.) ait, in multos annos. At Augustus, Republica et imperio potitus, pariter varium se in hac creatione gessit. A. u. 731. minuit Cæsarianum numerum, retraxitque ad decem. Dio 53, 32. Ταῦτά τε οὕτως ὁ Αὔγουστος ἐποίησε, καὶ στρατηγοὺς δέκα, ὡς οὐδὲν ἔτι πλειόνων δεόμενος ἀπέδειξε. Velleius 2, 89. *Imperium Magistratuum ad pristinum redactum modum. tantummodo octo Prætoribus adlecti duo*, Anno 764. creavit XVI. propter turbam competitorum: ita tamen (ait Dio 56, 25.) ut posterioribus deinceps multis annis XII. duntaxat crearet. Atque hoc est, quod hic Tacitus de duodenario numero tradito ab Augusto adseverat: vere et recte, si respicias instituta ejus extrema. Nam ad prima adjecit oculos Pomponius, qui XVI. Prætores constituit sub Augusto, et in tempore saltem errat. At, quod Tiberium jurasse Tacitus ait, se numerum XII. non excessurum: quis Pontifex perjurio eum solvet? Nam ego manifesto hominem teneo, ex Dionis testimonio 58, 20. qui adfirmat, Tiberium a. u. 736. quindecim Prætores creasse, additque: Καὶ τοῦτο ἐπὶ πολλὰ ἔτη συνέβη, ὥστε ἔστι μὲν ὅτε ἑκκαίδεκα, ἔστι δὲ ὅτε καὶ παρ' ἕνα, ἢ καὶ δύο χειροτονεῖσθαι. Immo Claudius Imp. alias XIV. alias XVIII. creavit; interdum medio inter hos numero. Vide eundem Græcum 60, 10.

E.

CAP. XV.

Julius Cæsar jus creandi Magistratus non totum a populo tulit, cruda adhuc servitute, sed cum eo divisit. Suetonius satis clare cap. 41 [a]. *Comitia cum populo partitus est, ut exceptis Consulatus competitoribus, de cetero numero candidatorum, pro parte dimidia, quos populus vellet, pronuntiarentur:* (justum comitiorum verbum esset, *renuntiarentur:*) *pro parte altera, quos ipse dedisset* (scribe, *edidisset.*) *Et edebat per libellos, circum tribus missos, scriptura brevi, Cæsar Dictator illi tribui. Commendo vobis illum et illum, ut vestro suffragio suam dignitatem teneant* [b]. Ubi vides, Consulibus exceptis, in ceterorum suffragia æquale jus Principi fuisse cum plebe. Nam Consules quidem, summi imperii olim nomen, et ipse et secuti

[a] *v. Dion.* 43, 47. *actis anni* 709.

[b] In loco Suetonii Jul. 41. verbum *pronuntiarentur* tuetur Burm. Ernesti item, qui *pronuntiare* convenire docet Magistratui, qui comitia habebat; *renuntiare* præconi.

Principes seposuerunt Senatui sibique. Augustus deinde *Comitiorum pristinum jus* (verba Suetonii sunt c. 40.) *reduxit: ac multiplici pœna coercito ambitu, die comitiorum tribulibus suis etc.* Quo loco pristinum jus, non vetus illud accipio, quod integra libertate: sed hoc idem, quod a patre ejus Julio institutum. Pristinum tamen ideo, quia per bella civilia et impotentem Triumviratum, abolitus Cæsarianus mos, quem reduxit longo intervallo nunc Augustus. Eum Suetonii sensum (nam interpretes silent aut vacillant) adstruo ex Dione 53, 21. *Ὅ, τι δῆμος ἐς τὰς ἀρχαιρεσίας καὶ τὸ πλῆθος αὖ συνελέγετο, οὐ μέντοι καὶ ἐπράττετό τι, ὃ μὴ καὶ ἐκείνῳ ἤρεσκε. Τοὺς γ᾽ οὖν ἄρξοντας, τοὺς μὲν αὐτὸς ἐκλεγόμενος προεβάλλετο, τοὺς δὲ καὶ ἐπὶ τῷ δήμῳ τῷ τε ὁμίλῳ, κατὰ τὸ ἀρχαῖον ποιούμενος, ἐπεμελεῖτο, ὅπως μήτ᾽ ἀνεπιτήδειοι, μήτ᾽ ἐκ παρακελεύσεως, ἢ καὶ δεκασμοῦ ἀποδεικνύωνται.* Aliquid tamen plebi etiam cum Consulum comitiis fuisse, videtur colligi ex Dione 54, 6. in actis anni 732. Tiberius primus, animis Quiritium fractis jam et ad servitium factis, jus omne sibi et Senatui sumpsit, populi nullo loco. Quod Tacitus his verbis voluit, *comitia e campo ad Patres tralata.* Sed in Consulibus quid ejus ævo fuerit, Tacitus ipse effari non potest fine hujus libri: *De comitiis Consularibus, quæ tum primum illo Principe ac deinceps fuere, vix quidquam firmare ausim. adeo diversa non modo apud auctores, sed in ipsius orationibus, reperiuntur.* Potest Dio, qui videtur omnem Consulum renuntiationem ad Tiberium referre: aliorum Magistratuum ad Senatum, commendatione Principis interposita. quem l. 58. vide. Ex eo tempore expers suffragiorum populus, donec Caius *Tentavit, comitiorum more revocato, suffragia populo reddere,* ait Sueton. c. 16. scilicet Tiberii instituto omisso, Augusti revocato : sed idem ille omisit. Tiberianumque morem, apud secutos Principes valuisse deinceps, clarum ex memoriis rerum.

F.

CAP. XVII.

Originem et progressum stipendii Romani docui nuper in Electis 1, 2. et vere. Aureus in mensem fuit. i. e. deni in diem asses, ut hic milites fatentur. Quomodo ergo iidem milites statim denarium petunt, quasi ad stipendium augendum? *Ut singulos denarios mererent.* et, *Ut denarius diurnum stipendium foret.* Nonne enim, inquiunt, denarius idem quod deni asses? Et Æmilius Ferretus quidem post multum æstum hæsit in hoc vado. Locos eos pugnantes sic conciliat, quasi milites petant, inquit, duplicari stipendium: id est alios denos asses, præter illos datos. Vir optimus non didicit conciliaturas. Quod Suetonius dicit, voluisse eos æquari stipendio Prætorianis (ii autem binos denarios capiebant), de Germanico milite dixit, non de Pannonio, ut censet ipse, et post eum vir doctus. Dio de hac seditione nimis clare 57, 4. *Τό, τε σύμπαν, οὐθ᾽ ὑπὲρ ἑκκαίδεκα ἔτη στρατεύεσθαι, ἤθελον, καὶ δραχμὴν ἡμερησίαν φέρειν, τά τε ἆθλα εὐθὺς αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ λαμβάνειν ἠξίουν.* En, petebant, ait, *δραχμὴν ἡμερησίαν.* Non ergo duas, ut volunt illi. Sed quid alludo? res sic se habet. Aliud illo ævo denarius, aliud deni asses. Per bella videlicet civilia (et sentimus etiam nunc) creverat auri pretium et

argenti. Itaque denarius XVI. primo assibus, (et pro ratione, sestertius item assibus quattuor, quod ex Mæciano et Vitruvio 3, 1. disco) tandem æstimari XII. cœpit. in eoque stetit, Augusti et sequentium aliquot Principum ævo. Quo argumento? Claro quidem, e loco Suetonii, ut nos eum emendavimus, orchestræ non dubio consensu, in Domit. c. 7. Ex quo clarum, aureum Romani militis stipendium fuisse in menses. At si aureus: ergo non plus XXV. denariis. Abi nunc ad mensularios, et reduc denos in diem asses (ita ut mensis dies habeat triginta) ad denarios XXV. reperies denarium ipsum planissime valuisse duodecim asses. Quid ergo miraris, si milites pro denis assibus denarium petant: ut quinque scilicet denarios in mensem faciant lucri? At acriter in hanc sententiam pugnat Plinius 33, 3. qui ait, in militari stipendio semper denarium pro decem assibus datum. Pugnet, ego eum tam tranquillum reddam, quam alcedo olim mare. Nam Plinius quidem plane a me est. Ea, inquit, severitas disciplinæ militaris fuit, ut, quamquam denarii pretio sæpius aucto, miles tamen nihil inde commodi senserit; sed proinde illi in stipendium denarius processerit, quasi si esset tantum assium denum. Ea Plinii mens: aut si alia, de prisca Republica sensit, non de hac Augustæa. Simile prorsus ante annos paucos vidimus in urbe, urbium ocello. Hispani militis in petulanti illa seditione præcipuum postulatum fuit, ut aureos in solutum acciperet prisca æstimatione, non hac grandi, quæ obtinebat. Nec impetravit. fecitque lucri in auri pretio fiscus, quod olim in argenti Respublica Romana. Porro, quod ad modum hunc stipendii attinet, scire licet eumdem propemodum fuisse Græcis. Daricum enim in menses accipiebant, id est XX. drachmas: in expeditione Cyri, sesquidaricum extorserunt, tantum non per seditionem. Xenophon 1, 3, 21. Περὶ ἀναβάσεως Κύρου. Ὁ Κῦρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν, οὗ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ Δαρεικοῦ τρία ἡμιδάρεικα τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ. Et similis de Darico menstruo locus 7, 6, 1. Melior ergo conditio militis Romani.

G.

CAP. XVII.

Suetonius id quoque ab Augusto esse ostendit, sed obscurius, c. 49. *Quicquid ubique militum esset, ad certam stipendiorum præmiorumque formulam adstrinxit: definitis, pro gradu cujusque et temporibus militiæ et commodis missionum: ne aut ætate aut inopia post missionem solicitari ad res novas possent.* Nam commoda missionum, hanc pecuniam accepit. Sed clarissime Dio 55, 23. summa etiam præmii expressa: Χαλεπῶς δὲ δὴ τῶν στρατιωτῶν πρὸς τὴν τῶν ἄθλων σμικρότητα διὰ τοὺς πολέμους τοὺς τότε ἐνεστηκότας οὐχ᾽ ἥκιστα ἐχόντων, καὶ μηδενὸς ἔξω τοῦ τεταγμένου τῆς στρατείας σφίσι χρόνου ὅπλα λαβεῖν ἐθέλοντος, ἐψηφίσθη, τοῖς μὲν ἐκ τοῦ δορυφορικοῦ πεντακισχιλίας δραχμὰς, ἐπειδὰν ἑκκαίδεκα ἔτη, τοῖς δὲ ἑτέροις τρισχιλίας, ἐπειδὰν εἴκοσι στρατεύσωνται, δίδοσθαι: Ex quo loco pronum mihi eluere vetustam Suetonii maculam Cal. 44. *Ceterorum increpita cupiditate, commoda emeritæ militiæ ad sexcentorum millium summam recidit.* Hæc præmia enim haud dubie intelle-

git. At, quomodo constat immanis illa sexcentorum millium summa, si ex Dione verissimum est, τρισχιλίας δραχμὰς tantum, id est, Romano more, duodena millia nummum destinata iis fuisse? Caligula autem de ea ipsa summa aliquid recidit. Scribe igitur, *ad sex millium summam.* Ea enim veritas: et Caligula dimidium imminuisse putandus est præmii militaris. Pretium operæ est sane hæc loca inter se conferri, et non per caliginem ultra sciri rationem militiæ sub Augusto. Hæc pecunia alio nomine emeritum dicta, quia scilicet emeritis debebatur. Modestinus l. 3. de re mil. *Qui militiæ tempus in desertione implevit, emerito privatur.* Et, *Ut veteranus restituetur et emerita accipiet.* Menander Arrius ib. l. 5. *Et præmia et emeritum capiet.* Sueton. in Aug. 24. *Alias legiones immodeste missionem postulantes citra commoda emeritorum præmiorum exauctoravit.* ubi malo, *emeritorum et præmiorum*[a]. Commoda justæ militiæ idem scriptor dixit Vitellii c. 15. *Delectum ea conditione in urbe egit, ut voluntariis non modo missionem post victoriam, sed etiam veteranorum justæque militiæ commoda, polliceretur.* Dio 54, 25. adserere videtur, eam pecuniam adtributam pro agris, his verbis: Καὶ διέταξε (Augustus scilicet) τά τε ἔτη ὅσα οἱ πολῖται στρατεύσαιντο, καὶ τὰ χρήματα, ὅσα παυσάμενοι τῆς στρατείας, ἀντὶ τῆς χώρας, ἣν ἀεί ποτε ᾔτουν, λήψοιντο. Cui ambigo an adsentiar, quia non semel hic in Tacito et pecuniæ mentio et agrorum.

H.

CAP. XX.

Describit Vegetius 2, 10. *Erat enim castrorum Præfectus, licet inferior dignitate, tamen occupatus non mediocribus caussis. Ad quem castrorum positio, valli et fossæ destinatio* (nescio an *designatio*[a] *pertinebat. Tabernacula vel casæ militum cum impedimentis omnibus nutu ipsius curabantur: præterea ægri contubernales et medici, a quibus curabantur, vehicula, sagmarii nec non ferramenta, quibus materia secatur vel cæditur: item ligna vel stramina, arietes, onagri, balistæ, ceteraque genera tormentorum procurabat, aliquando ne deessent. Is post longam probatamque militiam legebatur, ut certe* (potius, *recte*) *doceret alios, quod ipse cum laude fecisset.* Quæ verba ad lucem hujus loci pertinent et plurium infra, in quibus de castrorum Præfecto. Cuique autem legioni suus castrorum Præfectus fuit, si tamen tenderet seorsum. Colligo ex Tacito 14, 37. *Pœnius Posthumus, Præfectus castrorum secundæ legionis.* et Velleio 2, 119. *At e Præfectis castrorum duobus, quam clarum exemplum L. Eggius, tam turpe Ceionius, prodidit.* Supra Tribunos militum collocare eos visus noster H. 2, 89. in pompa Vitelliana. *Ante aquilam Præfecti castrorum, Tribunique et primi Centurionum candida veste.* Vir egregius, cujus memoriam amo, colo, in Semestribus suis 1, 2. censuit hunc eumdem esse cum Prætorii Præfecto et Vespasiani avum etiam auget hac dignitate, quoniam Suetonius scripserit Vesp. 1. *Polla*

[a] Ernesti ad h. l. verba *emeritorum et præmiorum* pro glossa habet.

[a] Stewechius malit *æstimatio.*

patrem habuit Vespasium Pollionem, ter Tribunum militum Præfectumque castrorum. Abi vir maxime, lucrifac, reliquæ virtutis tuæ caussa, censoriam hanc notam.

I.

CAP. XXIV.

Rebus lætis et militia prospera, ornari signa mos fuit lauru, floribus, unguentis. Claudianus 10, 187. *Lætaturque tamen: Mavortia signa rubescunt Floribus, et subitis animantur frondibus hastæ.* Suetonius Claudii c. 13. *Verum intra quinctum diem oppressus est, legionibus, quæ sacramentum mutaverant, in pœnitentiam religione conversis: postquam denuntiato ad novum Imperatorem itinere, casu quodam an divinitus, neque aquilæ*[a] *ornari, neque signa convelli potuerunt.* Et Orosius eadem de re 7, 6. *Die dicto, ut in unum undique ad novum Imperatorem convenirent, neque aquilæ ornari, neque convelli quoquo modo signa moverive potuerunt.* Signa ergo in ejusmodi lætitiis obviamque itionibus ornabantur. cui rei adhibita etiam unguenta. Plinius 13, 3 (4). *Aquilæ certe ac signa, pulverulenta illa ac custodiis horrida, inunguntur etiam festis diebus. utinamque dicere possemus, quis primus instituisset. Ita est: hac mercede corruptæ terrarum orbem devicere aquilæ.* Nec aliud est, quod noster hic appellat insignium fulgorem. Ita 15, 29. *Hinc agmina legionum stetere fulgentibus aquilis signisque et simulacris Deum in modum templi.* Et Livius etiam 28, 14. *Asdrubal clamor equitum excitatus, ut ex tabernaculo prosiluit, tumultumque ante vallum et trepidationem suorum et procul signa legionum fulgentia plenosque hostium campos vidit.* etsi paullo aliter id accipio de fulgore argenti. pulvere deterso: quia nondum illo ævo notus luxuriæ mos. Contra, in tristitia et rebus artis, signa horrida et incompta. Tacitus in funere Germanici 3, 2. *Præcedebant incompta signa, versi fasces.* Libro H. 4, 62. *Revulsæ Imperatorum imagines. innexa signa, fulgentibus hinc inde Gallorum vexillis.* Libro 15, 16. de fuga Pæti: *Corbulo, cum suis copiis apud ripam Euphratis obvius, non eam speciem insignium et armorum prætulit, ut diversitatem exprobraret.* Nec plura mihi notata de hoc parum cognito adhuc militiæ ritu. Illud addo, manasse videri a statuis Deorum, quas melioribus diebus, unguentis perfundebant, quasi in cultum et honorem. Aquilæ autem nonne Dii militares? Cicero in Verr. 4, 35. *Omnes Segestanas matronas et virgines convenisse, cum Diana exportaretur: unxisse unguentis, complesse et coronis et floribus.* Arnobius 1. p. 22. *Si quando conspexeram lubricatum lapidem, et ex olivi unguine ordinatum.* ubi malim, *odoratum*[b]. Apuleius Florid. 1. init. *Lapis unguine delibutus.* Seneca Fragm. de Superstitione apud August. de civ. Dei 6, 10. *Alius fictor est, alius unctor.* Lapis vetus Romæ (apud Grut. p. 124.) DEINDE. CORONIS. INLATIS. SIGNISQVE. VNCTIS. Vide, quæ notavi Elect. 2, 18.

[a] *Male in Sueton.* aquila. Plures enim legiones.

[b] Forsan *sordidatum.* Cf. Heraldi observ.

K.

CAP. XXXI.

Res initium habuit non a Julio Cæsare, ut famam esse video; sed ab Augusto. Nam Cæsar quidem tributi nomine HS. quadringenties imposuit Galliæ victæ, uti apud Suetonium Cæs. 25. et Eutropium 6, 17. in melioribus libris legi: censendi provincialem rationem non ipse, non priores instituerunt ante Augustum. Ille auctor rei. Claudius oratione, quam in Senatu habuit Censor: *Sed districte jam Comatæ Galliæ caussa agenda est, in qua si quis hoc intuetur, quod bello per decem annos exercuerunt D. Julium, idem opponat centum annorum immobilem fidem obsequiumque, multis trepidis rebus nostris plusquam expertum. Illi patri meo Druso, Germaniam subigenti, tutam quiete sua securamque a tergo pacem præstiterunt et quidem cum ad census* (nescio an, *a censu*) *novo tum opere et inadsueto Galliis ad bellum avocatus esset. Quod opus quam arduum sit, nobis nunc cum maxime, quamvis nihil ultra quam ut publice notæ sint facultates nostræ exquiratur, nimis magno experimento cognoscimus.* Ait clare, *Novo tum opere et Galliis inadsueto.* Rem insignem epitoma Livii non tacuit 134. *Cum Augustus conventum Narbone ageret, census a tribus Galliis, quas Cæsar pater vicerat, actus.* Idque accidisse ex Dione disco, septimo Augusti Consulatu 53, 22. Ἐς δὲ τὰς Γαλατίας ἐλθὼν ἐνταῦθα διέτριψεν. Ἐκεῖνοί τε γὰρ ἐπικηρυκεύσασθαι οἱ ἐδόκουν, καὶ τὰ τούτων ἀκατάστατα ἔτι, ἅτε τῶν ἐμφυλίων πολέμων εὐθὺς ἐπὶ τῇ ἁλώσει σφῶν ἐπιγενομένων, ἦν. καὶ αὐτῶν, καὶ ἀπογραφὰς ἐποιήσατο, καὶ τὸν βίον τήν τε πολιτείαν διεκόσμησε. Hujus autem census duplex modus. Videntur enim tributum et in capita contulisse, et in agros, lacus, pecudes, aliasque facultates. Prius illud eleganter ab Ammiano suggestum 16, 5. ubi de Juliano Cæsare verba: *Quam profuerit anhelantibus extrema penuria Gallis, hinc maxime claret, quod, primitus partes eas ingressus, pro capitibus singulis*[a] *tributi nomine vicenosquinos aureos repperit flagitari, discedens vero septenos tantum munera universa complentes.* Tertullianus Apolog. 13. *Sed enim agri tributo onusti, viliores; hominum capita stipendio censa, ignobiliora: nam hæ sunt notæ captivitatis.* Paneg. scriptor in laudibus Constantini, Eumenius 11. *Septem millia capitum remisisti, quartam amplius partem nostrorum censuum.* et statim: *Remissione ista septem millium capitum, vigintiquinque millibus dedisti vires, dedisti opes, dedisti salutem.* iterumque 12. *Certe et tum liberi parentes suos cariores habent, et mariti conjuges non gravate tuentur, et parentes adultorum non pœnitet filiorum, quorum onera sibi remissa lætantur.* quæ postrema non est ut ullo modo transferas ad capita, quæ vocabant, agrorum. Alias non sum ignarus illud ipsum tributum, quod pro modo agrorum penderent, capitationem dictam a Jurisconsultis et Salviano Massiliensi 5, 8. *Plerique pauperculorum atque miserorum spoliati resculis suis, et exterminati agellis suis, cum rem amiserint, amissarum tamen rerum tributa patiuntur: cum possessio ab his recesserit, capitatio non recedit,* scilicet a numero jugorum et capitum, quibus agri coluntur. Sed persevero,

[a] *Capita etiam pro pabulis jumentorum Ammian. lib. 22.*

ut Galli in capita contulerint etiam humana. De agris autem, lacubus, aliisque, quæ obnoxia tributo; habes apud Jurisconsultos De censibus et Panegyristem illum ipsum c. 5. *Jacebat illa civitas non tam innixa* [b] *Romanis, quam virium defectione prostrata: ex quo eam novi census exanimaverat acerbitas. Nec tamen juste queri poterat, cum et agros, qui descripti fuerant, haberemus, et Gallicani census communi formula teneremur, qui fortunis nemini possumus æquari.* Utrique censui olim præpositi ex prima nobilitate viri, ut Drusus ab Augusto, Germanicus hic a Tiberio. Videturque ea non exigua dignitas fuisse, ex Tacito 14, 46. *Census per Gallias a Q. Volusio et Sex. Africano Trebellioque Maximo acti sunt, æmulis inter se per nobilitatem Volusio atque Africano. Trebellium, dum uterque dedignatur, supra tulere.* In lapide (apud Grut. p. 431, 6.) Q. MANILIO. C. F. CORDO. T. LEG. XXI. RAPAC. PRAEF. EQVIT. EXACT. TRIBVT. CIVITAT. GALL. FAC. CVR. CERTVS. LIB. Id est, *Exactori tributorum civitatum Galliæ.* Hi census in tabulis perscripti. Dio in vita Caligulæ 59, 22. Κυβεύων δέ ποτε, καὶ μαθὼν, ὅτι οὐκ εἴη τὸ ἀργύριον, ᾔτησέ τε τὰς τῶν Γαλατῶν ἀπογραφὰς, καὶ ἐξ αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους θανατωθῆναι κελεύσας, etc. Unde tabulæ censuales in codice Theodosiano et Justiniani l. 4. De Agric. et censit. et alibi, paginæ censuales. Actique videntur singulis lustris. Panegyricus c. 12. *Quinque annorum nobis reliqua remisisti. O lucrum, omnibus lustris felicius* [c]*!* aut etiam singulis annis. Nam ecce in Tacito anno post P. Vitellius et Scantius mittuntur ad census Galliarum 2, 6. Tributum tamen ipsum videtur olim descriptum fuisse in singulos menses. Docet factum Licinii Procuratoris apud Dionem, qui, ut ait, eo malitiæ pervenerat, ut quoniam singulis mensibus tributum erat Gallis pendendum, quattuordecim definiret anni menses. Vide rem non injucundam, apud optimum scriptorem, quod quidem ad ritus priscos attinet, 54, 21.

L.

CAP. XLI.

Suetonius Calig. 8. non spernit solum sententiam hanc, sed longa et acri disputatione evertit. Cui manus ego nondum do. Quid enim? an vulgus ejus ævi (nam versiculi illi, Caligula Principe, statim divulgati sunt) nesciit Imperatoris sui solum genitale? tam impudenti mendacio ludere jus fuit? Non Plinius et Tacitus ea, quæ Suetonius, perviderunt? Scilicet iis cura non fuit inspiciendi Acta? logi. non copia? nugæ. At enim, inquit, natus est Caius patre suo et C. Fonteio coss. pater autem Consulatum cum anno toto gessit, et quidem in urbe. Non igitur nasci potuit in castris: quoniam pater demum exacto Consulatu in Germaniam est missus. Primum, Suetoni, quod tu sumis ut datum, fieri potest, ut quis illorum jubeat te reponere, ambigo, inquam, utrum illæ meæ partes consentiant consciscantque, natum eo anno Caium esse. Video enim dissentire alios in numero annorum, quos dicitur vixisse. Et quid,

[b] Puto legendum *invisa.*
[c] Lege *O lustrum.*

si paullo ante natus sit, cum pater in Germania esset? quid, si paullo post? Deinde, mi homo, quæritur quando natus Caligula sit, non quando satus. Nonne ipso patre Consule, ut tu vis, nasci potuit in castris? Nec enim opus credo eam ad rem præsentia patris. Nam Germanicum constat ex Dione 57, 18. statim a clade Variana continenter in Germania mansisse, ad hunc usque Consulatum. Suspicari autem probabiliter possum, uxorem, quæ tumida et vicina partui, relictam ab eo in Germania, donec uterum posuisset. Nam circumduci in longo itinere feminas, ut prisci dicebant, incientes, non ex more, non ex usu. Potuit ergo nasci in castris et tamen in Consulatu patris. Sed in Actis reperio, ais, natum eum Antii. Quid, si nomen tibi imponit, et Acta de alio quopiam Caio, filio pariter Germanici, senserunt? Non enim Caligulæ cognomen discriminis caussa, opinor, apponi potuit Actis. quoniam professio apud Acta nato statim puero fieri solita: cognomen autem illud postea in castris illi datum, a veste. Denique contra tabulas Actorum Plinii pagina est, et hic noster fidelissimus senex: mihi quidem testis ἐκ τῶν Διὸς δέλτων. Addis amplius, ex Augusti epistolis liquere bimulum demum perductum in castra: non ergo ibi natum. Batuis tu, non pugnas: rude, non gladio, feris. Quid enim obstat, Agrippinam peperisse in Germania, rediisse in urbem mariti sui Consulatu: deinde ipsam et infantem in Germaniam revertisse? Quod Antium prætulerit omnibus secessibus Caius: quin tu hoc argumento Tiberium Capreis genitum dicis, Tibure aut Lanuvii Augustum? Itaque quidquid Suetonius conetur, me quidem judice, Hæc pars adhuc, ut in formula Senatoria est, major esse videtur. Cui, præter Consulares illos, subscribunt pedarii Senatores, Sex. Victor, et Athenæus 4, 12. p. 148.

M.

CAP. LXXV.

Provinciarum divisio a Cæsare Augusto in sexto Consulatu facta duplex. Aliæ populo datæ, aliæ Cæsari. In eas quæ populi, proprie dicti Proconsules mittebantur; in Cæsaris, Legati aut Proprætores, qui interdum tamen et Prætores dicti, aut conjunctim Legati Proprætores, ut in lapidibus plerumque. Rectorum et Præsidum nomen generale est: etsi Præses, Præsidialesque provincias de Cæsarianis reperies etiam, significatione arta. Discrimen inter Proconsules Legatosque multum. Primo, quod ii in populi provincias missi, quæ fere inermes: hi in Cæsaris, quæ copiis instructæ. II. quod illorum annua tantum administratio: (unde in Tacito 3, 58. Flamen ait, *quanto facilius se abfuturum ad unius anni Proconsulare imperium?* Et Appuleii Florid. 1. p. 347. *Quid nobis cum istis Proconsulum vicibus? quid cum annis brevibus et festinantibus mensibus?*) horum longior contractiorve, ut Cæsari visum. III. Proconsules sorte missi. eoque Suetonius Aug. c. 47. *ceteras provincias Proconsulibus sortito permisit:* et Tacitus 3, 32. *eoque etiam Asiæ sorte depellendum in-*

cusavit: at Legati, Cæsaris delectu, *ἀκληρωτί.* ut ait Dio 53, 25 [a]. Statius Silv. 1, 4, 92. . . . . *cum tanti lectus rectoris habenas, Gallice, fortuna non admirante subisti.* IV. Proconsules statim egressi urbe insignia Imperii sumunt (*τὰ τῆς ἀρχῆς ἐπίσημα,* ait Dio 53, 13.) puta lictores, fasces; nec deponunt, nisi ingressi iterum urbem: at Legati, non antequam provinciam attigerint, et in ipsa provincia deponunt. V. Proconsules pacato habitu [b], et gladio non accincti fuerunt, (ex instituto quidem Augusti, quod tamen postea mutavit:) Legati, *τὴν στρατιωτικὴν στολὴν,* id est paludamentum, gestarunt, et gladium, ut quibus jus esset militis animadvertendi. VI. Proconsules sex lictoribus fascibusque usi; quinque duntaxat Legati, qui Consulatum nondum gessissent. Dio auctor 53, 13. Proconsuli tres Legati fuere: Legato unus. Dio ibidem c. 14. Atque hæc discrimina. sed ex iis nihil eruas, cur provinciarum Cæsaris conditio (quod tamen hic ex Tacito clarum) melior pensiorque. Nisi id tamen in bonum provincialium vertit, quod utraque provincia uni credita Legato, ideoque minus onerum in alendo ipso et canibus illis, qui tribunal lambunt. Clare Tacitus 5, 10. *Is Macedoniæ tum intentus Achaiam quoque curabat.*

N.

CAP. LXXXIII.

Sed quis olim, quæso, modus lucaris? omnia enim aut pervadit aut tentat nostra curiositas. Vulgaris actoris videntur fuisse denarii quinque. Seneca Epist. 80 (81.) *Ille, qui in scena elatus incedit et hæc resupinus dicit,* Imperito Argis, ... *servus est, quinque modios accipit et quinque denarios.* Aut certe septem, ut apud Lucianum in Icaromenippo 29. in loco, qui re et verbis Senecæ illi par: *Ἐοικότες μάλιστα τοῖς τραγικοῖς ἐκείνοις ὑποκριταῖς, ὧν ἢν ἀφέλῃς τὰ προσωπεῖα, καὶ τὴν χρυσόπαστον ἐκείνην στολὴν, τὸ καταλειπόμενόν ἐστι γελοῖον, ἀνθρώπιον, ἑπτὰ δραχμῶν ἐς τὸν ἀγῶνα μεμισθωμένον.* Mutata tamen sæpius res, cum vulgus editoresque multa adderent histrionibus famosis, præter morem. Ideo Tiberius apud Suet. 34. *Ludorum ac munerum impensas corripuit, mercedibus scenicorum recisis.* et M. Antoninus Imp. apud Capitol. 11. *Temperavit scenicas donationes, jubens, ut quinos aureos scenici acciperent: ita tamen, ut nullus editor decem aureos egrederetur.* magno tamen corruptis moribus incremento, si pro quinque denariis ventum ad aureos quinque. Sed Seneca, fortasse et Lucianus, de diurna mercede agunt; Capitolinus de menstrua, aut certe productione tota. Aut denique merces tam ampla ad principes scenæ pertinet, non ad pueros histrionum. Quod ait de editore, video labi virum doctum. hoc jubet Imperator, ut nemo editor, id est Prætor aut Magistratus, qui ludos præbet, suggerat iis supra

[a] *Conjungit utrosque Tacitus A. 2, 43. qui sorte aut missu provincias tenerent.*

[b] *Statium hinc intellige Silv. 5, 57. ad Crispinum:* Mille urbes Asiæ sortito rexerit anno, Imperium mulcente toga.

decem. estque quasi correctio in capite ejusce legis. Sed, unde hæc pecunia? sæpe ab editoribus, sæpe a fisco. Ideo Glossæ: *lucar.* μισθὸς ἀπὸ φίσκου. Alias, *lucar,* τὸ θεατρικόν. Plutarchus, τὸ τελούμενον εἰς τὰς θέας.

Add. Notavi e Capitolino quinque aureos statam mercedem fuisse scenicorum. Adde Scholiasten Juvenalis in illud 7, 243. .... *victori populus quod postulat aurum. Ut in theatro,* inquit, *solent petere quinque aureos. nam non licebat amplius dare.*

JUSTI LIPSII

EXCURSUS

AD

ANNALIUM

LIB. II.

A.

CAP. II.

PARTHORUM Reges, qui innexi rebus Romanis: ulteriora mihi non sunt curæ.

I. ORODES. Justino 42, 4. Herodes: Plutarcho in Crasso 33. Ὑρώδης. qui vicit Crassum [a].
{ PACORUS, a P. Ventidio victus cæsusque. Dio 49, 19. sq. et alii.
{ PHRAATES; Plutarcho in M. Anton. c. 37. Phraortes.

II. PHRAATES, cum quo M. Antonius bellum gessit. Teridates eum regno pepulit: sed ipse brevi pulsus, Phraate restituto. cui legitimi filii quattuor.
{ SARASPADES.
{ CEROSPADES.
{ PHRAATES.
{ VONONES.
{ ejus F. { MEHERDATES.

Unus ex concubina Romana muliere, Thermussa, genitus. qui astu matris in Parthis remansit. de quo Joseph. 18, 3 (2.)
{ PHRAATACES, nothus.

III. PHRAATACES, patris interfector, maritus matris. brevi pulsus, facinorum odio, moritur. Idem Josephus 18, 3.

IV. ORODES, Josepho l. c. Herodes [b], nescio cujus proles. cœtu popularium facto cæsus in sacrificio vel venatu, ob crudelitatem.

V. VONONES. de quo hic Tacitus, et loco dicto Josephus.

VI. ARTABANUS. non ex recta priorum Regum stirpe, tamen Arsacides et Medorum antea Rex, ait Josephus 18, 4. Contra eum Rex missus a Tiberio Phraates, de quo supra; Vononis frater. sed in via periit. postea Teridates (nescio cujus proles, nepos tamen Phraatis) qui pepulit Artabanum, iterumque ab eo pulsus. Regnum tenuit ad Claudii principatum.

[a] In edit. Reiskii dicitur Ὑρώδης in M. Crasso c. 33. sed in M. Antonio c. 37. Ἡρώδης.

[b] Ed. Havercampi Ὀρώδης.

Ejus filii:
- ORODES. qui Armeniæ rex. Tacit. 6, 33.
- DARIUS. qui, Vitelliano fœdere cum Artabano, obses missus Romam. Josephus 18, 4. Is est, quem nominat Suet. Calig. 19.

VII. GOTARZES. Artabani frater, qui necem ipsi filiisque maturavit. Tacit. 11, 8, 10.

VIII. VARDANES, item Artabani frater. pepulit Gotarzem. Tacit. 13, 7. Vide et Philostratum 1, 21.

IX. GOTARZES, iterum, mortuo fratre. Contra eum submissus MEHERDATES, filius Vononis, imperante Claudio. Frustra. victor prælio Gotarzes.

X. VONONES (ignoro stirpem) antea Mediæ rex, lectus accitusque a Parthis, sed brevi et inglorio regno. Tacit. 12, 14.
- VOLOGESES.
- TIRIDATES sub Nerone Armeniæ Rex.

XI. VOLOGESES, vel ut Græci, VOLOGÆSUS, Vononis hujus F. per tempus Neronis. Vixit ad Vespasiani imperium, ut liquet ex Taciti H. 4, 51.

B.

CAP. II.

APUD Plautum Cas. 2, 1, 1. mater familias, *Obsignate cellas, referte annulum ad me, Ego huc transeo in proximum ad meam vicinam.* Et alibi servus, Persa 2, 3, 15. *Isti parcipromi, qui salinum servis obsignant cum sale.* Plinius 33, 1 (6.) *At nunc cibi quoque et potus anulo vindicantur a rapina.* Ab hoc more Martialis 9, 88. *Septem post calices Opimiani. Denso cum jaceam triente læsus*[a]. *Adfers nescio quas mihi tabellas, Et dicis, Modo liberum esse jussi Zenam, servulus est mihi paternus. Signa. cras melius, Luperce, fiet: Nunc signat meus annulus lagenam.* Et simile, quod mater Ciceronum amphoras vinarias signare solita etiam inanes[b]. Clemens Pædag. l. 3. p. 245. feminis Christianis talem anulum dat: Δίδωσιν οὖν (ὁ παιδαγωγὸς) αὐταῖς δακτύλιον ἐκ χρυσίου, οὐδὲ τοῦτον εἰς κόσμον, ἀλλ' εἰς τὸ ἀποσημαίνεσθαι τὰ οἴκοι φυλακῆς ἄξια, διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς οἰκουρίας. Εἰ γὰρ οἱ πάντες ἦσαν παιδαγωγούμενοι, οὐδὲν τῶν σφραγίδων ἔδει, ἐπίσης ὄντων δικαίων καὶ οἰκετῶν καὶ δεσποτῶν. Ἐπεὶ δὲ ἡ ἀπαιδευσία πολλὴν ἐκδίδωσι ῥοπὴν εἰς ἀδικίαν, σφραγίδων ἐδεήθημεν.

[a] Lege *blæsus.*

[b] Cf. Amicissimi Ringii diss. de matris Ciceronum circa rem familiarem providentia. 8. Frf. 1770. Mox in loco Clementis lege Εἰ γὰρ εὖ πάντες.

Ubi vides etiam illo ævo morem priscum. Anulos ejusmodi signatorios (ferreos tamen, ut appareat servorum fuisse, aut vulgarium militum) complures erutos ipsi vidimus in Batavis, cum adjuncta clavi. ad duplicem scilicet usum, signandi aperiendique[c]. Eorum hæc forma, magnitudine minimissimi digiti. Plinius 33, 1 (4.) Iliacis temporibus ignotum anulorum usum fuisse docet, *quoniam conditas arcis vestes vasaque aurea et argentea, et ea colligata nodi non anuli nota, Homerus indicat.* Versus Homeri, quos respexit, sunt, Odyss. θ. v. 424. 443. 447.

Αὐτὸς νῦν ἴδε πῶμα, θοῶς δ' ἐπὶ δεσμὸν ἴηλον,
Μήτις τοι καθ' ὁδὸν δηλήσεται.

Ad hos anulos pertinere velim Valerii locum 7, 8, 9. *Insuperque anulos suos ei tradidit : videlicet ne quid ex ea hereditate, quam non erat aditurus, amitteret. Quos ocyus vir diligens, sed morientis amici plenum contumeliæ ludibrium, in locellum repositos et a præsentibus obsignatos diligentissime, heredibus illius exheres ipse reddidit.*

C.

CAP. XVII.

Exemplum credo esse a Persis, quibus in militia aquila præcipuum et regale signum. Xenophon de Exped. Cyri 1, 10. Καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον ὁρᾷν ἔφασαν, ἀετόν τινα χρυσοῦν, ἐπὶ πέλτης[a] ἐπὶ ξύλου ἀνατεταμένον. Et Pædia Cyri 7, 2. Ἦν δὲ αὐτῷ τὸ σημεῖον ἀετὸς χρυσοῦς ἐπὶ δόρατος μακροῦ ἀνατεταμένος. Καὶ νῦν δὲ ἔτι τοῦτο τὸ σημεῖον τῷ Περσῶν βασιλεῖ διαμένει. Sed diversa tamen ea paullum ab aquila Romanorum. Nam hæc non aliud, quam modica ex argento aquila, quæ summæ hastæ insistebat, alis expansis, pede fulmen aureum tenens. Ita, præter M. Antonii nummos, etiam Dio describit 43, 35. de prodigiis ante pugnam Mundensem : Οἱ δὲ δὴ ἀετοὶ τῶν στρατοπέδων αὐτοῦ, τάς τε πτέρυγας σείσαντες, καὶ τοὺς κεραυνοὺς, οὓς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν τινες χρυσοῦς ἔφερον, ἐκβαλόντες, ἐκείνῳ τε τὸ κακὸν ἄντικρυς ἐνέσκηπτον, καὶ αὐτοὶ

[c] Anulares gemmas Museum Schœpflini recondit, quod videsis p. 122. collata tab. 13.

[a] Recte monetur, legendum ἐπὶ πελτοῦ et τὸ ἐπὶ ξύλου glossam sapere.

πρὸς τὸν Καίσαρα ἀπεπέτοντο. Dixi modicam fuisse. collige ex his Flori verbis 4, 12. *Tertiam aquilam signifer, priusquam in manus hostium veniret, evulsit, mersamque intra baltei sui latebras gerens in cruenta palude delituit.* Neque enim baltei latebris tegi potuisset aquila admodum magna. Vide Militiam nostram 4, 4.

D.

CAP. XXVI.

Silius 15, 119. . . . . *Laurumque superbam In gremio Jovis excisis deponere Pœnis.* Statius Silv. 4, 1, 41. . . . . *Et nondum in gremio Jovis Indica laurus.* Dixi in fascibus lictorum : et eum ritum clare ponit Dio 54, 25. de Augusto : Καὶ ἐς τὸ Καπιτώλιον ἀνελθὼν, τήν τε δάφνην ἀπὸ τῶν ῥάϐδων περιεῖλε, καὶ ἐς τὰ τοῦ Διὸς γόνατα κατέθετο. Sicut et Julius Obsequens c. 123. *C. Antonius, cum in agro Pistoriensi Catilinam vicisset, laureatos fasces in provinciam tulit. Apparuit, eum hostibus portendisse victoriam, cum ad eos laurum victricem tulerit, quam in capitolio debuerat deponere.* Recte ergo in Plinio scriptum 15, 30 (40.) *Fasces Imperatorum laurus decorat. ex his in gremio Jovis optimi maximi deponitur, quotiens lætitiam nova victoria adtulit,* nec recte mutavit e libro vetere, ut ait, vir doctus, *exhinc in gremio.* Senecam turpi nota deformavit quicumque nebulo ignarus hujus ritus. Consol. ad Elbiam c. 10. *Scilicet minus beate vivebat Dictator noster, qui Samnitum legatos audiit, cum vilissimum cibum in foco manu sua versaret, illa, qua tam sæpe hostem percusserat, lancemque in Capitolini Jovis gremio reposuerat : quam Apicius nostra memoria vicit, qui, etc.* et molestiam objecit quærendæ lancis, quam numquam invenies. Libri aliquot, *lanceamque.* Emendo, *laureamque.* verissime ad hunc triumphi morem, sequentia etiam scribe, *quam Apicius nostra memoria vixit,* non *vicit :* et sententia omnis clara. Ne hæreas, simillimus de hisdem Fabriciis Panegyristæ (Pacati) c. 9. locus Laudatione Theodosii *Curii, Coruncanii, Fabricii, cum induciæ bella suspenderant, inter aratra vivebant : et, ne virtus quiete languesceret, depositis in gremio Capitolini Jovis laureis, triumphales viri rusticabantur.* Sed et laurea etiam deposita sine justo triumpho. ut in Sueton. Domit. 6. *De Sarmatis lauream modo Jovi Capitolino rettulit.* Itemque Nero, ob Teridatis in urbem adventum *Imperator consalutatus, laurea in Capitolium lata,* in eodem Suetonio c. 13.

E.

CAP. XXVII.

L. SCRIBONIUS LIBO, qui Consul cum Antonio, a. u. 719. Uxor incerta. Ex his	SCRIBONIA quæ nupsit SEX. POMPEIO, filio Magni, per bellum Siculum. Dio Appian. Civ. 5, 53. Ex his	POMPEIA quæ desponsata M. MARCELLO, pignus pacis cum Triumviris initæ, sed non deducta. Nupsit, ut conjicio, post SCRIBONIO LIBONI. ex quis	L. SCRIBONIUS LIBO, qui Consul initio lib. hujus. SCRIBONIUS LIBO DRUSUS. de quo hic, qui tantum Prætor.
SCRIBONIA, ejus soror, uxor OCT. AUGUSTI. Ex his	JULIA. cui maritus VIPSANIUS AGRIPPA. Ex his	CAIUS, LUCIUS, Cæsares. JULIA, nupta L. Paullo. AGRIPPINA, nupta Germanico.	
SCRIBONIUS LIBO de quo nihil legi.	SCRIBONIUS, de quo nihil.	SCRIBONIUS LIBO, quem volo maritum Pompeiæ fuisse.	

Priores duæ lineæ hujus generis veræ, et ex historia Dionis, Appiani, collectæ. Tertia a sola conjectura est. sed aliter de amita Scribonia explicari a me non potest. L. Scribonium Libonem, qui Consul fuit hoc ipso anno, quo damnatus adolescens, non patrem ejus fuisse, sed fratrem, ex narratione Taciti liquet. Patrem enim nusquam nominat: nominat fratrem. Hunc fuisse arbitror, a quo Scribonia lex denominata: quem vir magnus, Jac. Rævardus, in libello singulari ad eam legem imperite confundit cum isto, qui nunc reus.

F.

CAP. XXX.

Actores græci διοικητὰς, πραγματευτὰς vertunt. Itaque fere cum Procuratoribus æquiparantur: sic tamen, ut minus late vagetur eorum potestas. Plinius in laudatione Trajani 36. *Dicitur actori; atque etiam Procuratori tuo, In jus veni, sequere ad tribunal.* Idem epist. 3, 19. ad Calvisium: *Deinde, quod non minus utile quam voluptuosum, posse utramque eadem opera, eodem viatico invisere, sub eodem Procuratore ac pæne iisdem actoribus habere.* Salvianus 4, 3. *Pavent quippe actores, pavent silentiarios, pavent Procuratores: prope ut inter istos omnes nullorum minus servi sint, quam dominorum suorum.* In marmore prisco (ap. Grut. p. 45, 12.) HERCVLI. DEFENSORI. PRO. ITV. ET. REDITV. T. CLODI. SEPTIMI. ALBINI. CAESARIS. D. CLODIVS. D. L. FELIX. ACTOR. CAES. N. D. D. id est, *Actor Cæsaris nostri dedicavit.* Sic Actores prædiorum, l. 16. C. De procuratoribus. Actores rerum, l. ult. De offic. præsid. et in Suetonii Domitiano 11. *Actorem summarum* rite fortasse reposuit Torrentius. Certe enim pecu-

niæ recipiendæ et expendendæ præerant. Apuleius Met. 2. p. 126. ed. Elmenh. *Philodespotum requirit actorem* (ita e codice scripto Giselini nostri legimus, cum male adhuc *auctorem.*) *eique præcipit, bono custodi redderet sine mora præmium.* Ut ergo isti in privata familia, sic et in Republica Actores. de quibus Plinii locum correctum imputo juventuti. Epist. 7, 18. ad Caninium: *Equidem nihil commodius invenio, quam quod ipse feci. Nam pro quingentis millibus nummum, quæ in alimento ingenuorum promiseram, agrum ex meis longe pluris exactori* (corrigo, inquam, *actori*) *publico mancipavi, eumdem vectigali imposito recepi, tricena millia annua daturus.* quibus verbis nihil clarius potest ad Taciti mentem. Ut enim ibi ager Actori publico mancipatur: sic hic servi. Vide quæ de Reipublicæ servis scripsi Electorum 1, 22. et adde (quod tunc me fugit) de appellatione eorum a Magistratibus Varronis insignem locum, quem secius accepit vir doctus, de LL. 7, 41. *Nomina habent plerique liberti a municipio manumissi: in quo, ut societatum et fanorum servi, non servarunt proportionem et rationem, et Romanorum liberti debuerunt dici, ut a Faventia Faventinus, a Reate Reatinus, sic a Roma Romanus; ut nominantur*[a] *libertini a libertis orti, et e publicis servis Populi Romani, qui manumissi antequam sub Magistratuum nomina, qui eos liberarunt, succedere cœperunt.* Dicit Varro. Servi publici manumissi, dicti sunt liberti Populi Romani, uti reapse erant; manumissi quidem, priusquam ambitiosa hæc consuetudo invalesceret nominandi a magistratibus. Nam ecce cœperunt a Consule quopiam aut Prætore, Corneliani dici, Gelliani, Clodiani. Et adde istis, quæ notavi ibi. Ille amicus noster ad successiones refert et testamenti factionem. Acute. sed quo tam acute?

G.

CAP. XXXII.

A. u. 614. *M. Popillio Lænate, Cn. Calpurnio* coss. *C. Cornelius Hispallus Prætor edicto Chaldæos intra decimum diem abire ex urbe atque Italia jussit: levibus atque ineptis ingeniis, fallaci siderum interpretatione, quæstuosam mendaciis suis caliginem injicientes.* ait Valerius 1, 3, 2. A. 721. M. Agrippa Ædilis τοὺς ἀστρολόγους καὶ τοὺς γόητας ἐκ τῆς πόλεως ἐξήλασεν. auctor Dio 49, 43. Iterum a. 761. ab Augusto interdictum severe omni vaticinio ac prædictione. notat idem Græcus 56, 25. Sed serio in primis et cum cura ea res habita, hoc anno. Senatusconsulti, quod factum, formam et verba certo repperi in Fragmentis Jurisconsultorum, quæ dedit nuper doctissimus P. Pithœus (libro, cui titulus: *Collatio Mosaic. legum et Rom. tit.* 15[a]. Ait ibi Ulpianus l. 7. de offic. Procons. *Præterea interdicta est* (ita legit Pithœus) *Mathematicorum callida impostura et obstinacitate persuasio. Nec hodie primum interdici eis placuit, sed*

[a] Lege: *a libertineis orti publici servi, Romani . .* p. p. Popma legit: *sub Magistratu in nomina* (eorum) *qui.*

[a] Dedit et Schulting in Jurisprud. ante-Justin. p. 785.

vetus hæc prohibitio est. Denique exstat SC. Pomponio et Rufo coss. *factum, quo cavetur, ut Mathematicis, Chaldæis, ariolis et ceteris, qui similem* incertum fecerunt,* (Pithœus, *similem artem :* ego legerim, *similem cestum,* sive *quæstum*) *aqua et igni interdicatur, omniaque bona eorum publicentur : et sic* æternus gentium qui si id fecerit, in eum animadvertatur.* Dico Domitium intellegere SC. hoc ipsum. At enim ille refert ad Pomponium et Rufum coss. hoc autem anno Taurus et Libo coss. fuerunt. Non hoc novum, ut inter scriptores anni unius discrimen sit. Cælius enim Rufus, et L. Pomponius Consules fuerunt sequenti hunc anno. Addit Ulpianus alia, quæ ad cognitionem istam : *Sæpissime denique interdictum est fere ab omnibus Principibus, ne quis omnino hujusmodi ineptiis se immisceret : et varie puniti sunt hi, qui id exercuerunt, pro mensura scilicet et consultationis* (legerim, *sceleris et consultationis,* vel inducta copula, *scilicet consultationis.*) *Nam qui de Principis salute, capite puniti sunt, vel qua alia graviore pœna adfecti.* Non omittam oraculum nostri vatis, de his vanis vatibus H. 1, 22. *Mathematici genus hominum potentibus infidum, sperantibus fallax : quod in civitate nostra et vetabitur semper, et retinebitur.*

H.

CAP. XXXIII.

Plautus Mil. gl. 2, 4, 6. . . . . *credo ego, istoc exemplo tibi Esse eundum actutum extra portam, dispessis manibus, Patibulum quom habebis.* Itaque et carnifex domicilium habuit extra urbem. Cicero pro Rabirio perduellionis reo 5. *Sed moreretur prius acerbissima morte millies Gracchus, quam in ejus concione carnifex consisteret. quem non modo foro, sed etiam cælo hoc ac spiritu Censoriæ leges, atque urbis domicilio, carere voluerunt.* Ideo Plautus Pseud. 1, 3, 97. . . . . *extra portam Metiam currendum est prius, Lanios inde accersam duo cum tintinnabulis.* intelligit enim carnifices, quorum extra eam portam domus, ad solemnem suppliciis locum. Imo et coriarii ac vispelliones urbe submoti, a pari caussa. Morticina enim tractant. Artemidorus 1, 53. Τὸ δὲ βυρσοδεψεῖν, πᾶσι πονηρόν. νεκρῶν γὰρ ἅπτεται σωμάτων ὁ βυρσοδέψης, καὶ τῆς πόλεως ἀπῴκισται· Sed quid est, quod Tacitus hic diserte nominat Esquilinam? non temerarium est. nec facile reperies, ut ego censeo, ubi supplicii res, nominari portam aliam : nisi tamen Metiam, ut iterum apud Plautum Cas. 2, 6, 2. *Illum ædepol videre ardentem te extra portam Metiam, Credo, ecastor velle.* Sed profecto, quæ Metia Plauto, eadem est cum Esquilina. argumento loci de suppliciis, tum numeri situsque portarum urbis. Idque ante me censuisse audio Octavium Panthagathum, virum magnum, altum, et qui esse doctus eligeret, quam videri. Non inquam, reperies aliam nominatam ab istis, nisi forte Collinam in Vestalium morte. quod aliud a supplicio vulgato. Facit ad portam Esquilinam, quod Suetonius in Claudio 25. scripsit: *Civitatem Romanam usurpantes in campo Esquilino securi percussit.* quod Horatius Epod. 5, 97. anus illas lapidatas in Esquiliis abjicit: *Vos turba vicatim*

hinc et hinc saxis petens Contundet obscenas anus. Post insepulta membra different lupi Et Esquilinæ alites. Itaque et puticuli ibi, quo vilium damnatorumque hominum cadavera projiciebantur. Varro 4, 5. Festus aliique. Ibidem locum fuisse, qui Sestertius diceretur, infra docebo ad A. 15, 60.

I.

CAP. XXXIII.

Byssina, e lino; bombycina, e verme; Serica, ex arborum lana, confectæ. Bombycina eadem est cum Cea sive Coa, (nihil enim interest) manetque hodie: reliquarum nihil superest præter nomen. Byssum cum Serico[a], imperite confundit Philostratus 2, 20. et vult ex arbore Indica nasci, quæ altitudine quidem populos æquet, foliis salici non absimilis. Sericum debuisset dicere. Nam byssus e terra gignitur, ut linum, circa Elidem præcipue, Achaiæ urbem. Eadem imperitia bombycinam, Sericam facit Isidorus 19, 27. Si tamen imperitia est, et non recepta opinio inferioris ævi. Nam et Zonaras in Justiniani vita scribit, *ejus temporibus telam Sericam a Romanis* (id est Græcis Byzantinis) *texi cœptam, cum antea a Persicis mercatoribus tantum importaretur, nec Romani scirent, fila illa esse vermium.* Et addit, duos monachos ova illa vermium ex India attulisse et mori foliis aluisse et inde Sericum confecisse. Otho item Frisingensis in historia Friderici 1, 33. ait Rodericum (Rogerium) Siculum expugnatis in Græcia Athenis, Corintho, Thebis, opifices, qui Sericos pannos texebant, deduxisse captivos et in Siciliæ urbe Palermo collocasse. Inde factum, ut, quam textrinam prius soli Græci inter Christianos habuerint, cum Romanis communicata sit ingeniis. Nec abhorrent ab hac sententia Pausanias 6, 26. Pollux 7, 17. Servius ad Virg. Georg. 2, 121. At magis veteres discriminant clare: et lanam arborum esse Sericum volunt, apud Seres Indos. Virgil. l. c. *Velleraque ut foliis depectant tenuia Seres.* Plinius 6, 17 (20.) *Seres, lanicio silvarum nobiles, perfusam aqua depectentes frondium canitiem.* Seneca poeta Hippol. v. 389. *Quæ fila ramis ultimi Seres legunt.* Marcellinus 23, 6. *Apud Seras sublucidæ silvæ, in quibus arborum fœtus aquarum aspergínibus crebris velut quædam vellera mollientes, ex lanugine et liquore mixtam subtilitatem tenerrimam pectunt, nentesque subtemine conficiunt Sericum.* De his Seneca De beneficiis 7, 9. *Video Sericas vestes, si vestes vocandæ sunt, in quibus nihil est, quo defendi corpus aut denique pudor possit. quibus sumptis, mulier parum liquido, nudam se non esse, jurabit. Hæc ingenti summa ab ignotis etiam ad commercium gentibus accersuntur, ut matronæ nostræ ne adulteris quidem plus sui in cubiculo, quam in publico, ostendant.* Pellucebant enim tenerrima, ut Ammianus loquitur, subtilitate. Ideoque quotiens pellucidam vestem, pellucentem togam, taliaque legis, capito de Serica, aut Coa. Juvenalis 2, 77. *Acer et indomitus libertatisque*

[a] *Pollux* 7, 17. *Byssinas vestes in Ægypto repertas tempore Semiramidis vult Clemens Stromat.* 1. *p.* 307.

magister, Cretice, pelluces. ceperim de Serica. Tibullus de bombycina 2, 3, 53. *Illa gerat tenues vestes, quas femina Coa Texuit auratas disposuitque vias.* et Horatius Serm. 1, 2, 101. *altera nil obstat Cois tibi.* Serica quando venerint in usum, planissime non scio. suspicor Julii Cæsaris ævo, (nam ante non invenio) qui etiam ludis theatrum totum velis contexit Sericis. ut ex quorumdam fide Dio refert 43, 24. Eam vestem etiam Medicam dictam, scriptum reliquit Procopius de Bello Pers. 1, 20. Genera ejus facta postea holoserica, subserica, ususque primus holoserica Elagabalus. de quo adi Lamprid. c. 26.

K.

CAP. LIX.

Quod ait, pedibus intectis: non plane verum est, sed in comparatione cum calceis Romanis: qui altiusculi, non solum imos pedes, sed tibias velabant crure tenus. Horatius Serm. 1, 6, 27. .... *nigris medium impediit crus Pellibus.* Titinnius in Setina apud Festum in *mulleus. Jam cum mulleis te ostendisti, quos tibiatim calceas.* Tertullianus de Pallio 4. *Impuro cruri purum aut mulleolum inducit calceum.* Et exstat exemplum hodie in calceis Turcarum Pannoniorumque. At crepidæ, soleæ, plantarum calces tantum imas tegebant, ceteris fere nudis. Ideo bene noster, *pedibus intectis.* Hunc sensum firmat ipse, dum subdit: *P. Scipionis æmulatione, quem eadem factitavisse apud Siciliam accepimus.* Scipio autem ibi crepidatus. Livius 29, 19. *Ipsius etiam Imperatoris non Romanus modo, sed ne militaris quidem, cultus jactabatur; cum pallio crepidisque inambulare in gymnasio.* Quod tamen molle et effeminatum censebatur: et Manilius delicatos insignit hac nota 5, 152. *Femineæ vestes, nexæ sine tegmine plantæ.* Ut Scaliger emendavit, etsi vetus lectio, *nec insunt tegmina:* ex qua tentabam, *nec in usum tegmina.* Dionem etiam non aliter exaudio, de Caligulæ ludis 59, 7. καὶ ἐξῆν καὶ ἀνυποδήτοις βουλομένοις θεάσασθαι, νομιζόμενον μὲν που ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου, καὶ δικάζειν τινας[a] ἐν τῷ θέρει οὕτως, καὶ πολλάκις καὶ ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου ἐν ταῖς θεριναῖς πανηγύρεσι γενόμενον, ἐκλειφθὲν δὲ ὑπὸ τοῦ Τιβερίου. Ubi ἀνυποδήτους vere verteris, soleatos aut crepidatos. quomodo etiam convivia frequentabant Romani, calceis (qui inter forensia censebantur) omissis. In omni ergo remissione, per convivia, per ludos, per otium, Romani soleati. Nota etiam Ciceronis increpatio in Verrem, qui in littore soleatus: et in Antonium, qui Gallicis indutus.

[a] *Intelligit Catonem, de quo Plutarch. in ejus vita c. 44. p. 260.* ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων πολλάκις ἐπὶ τὸ βῆμα προσερχόμενος, καὶ θανατικὰς δίκας οὕτω βραβεύων, *etc.*

L.

CAP. LXX.

Mos, qui publice obtinebat, privatimque. Publice, Livius 36, 3. *Consulti Feciales M. Acilio Consule, num prius Ætolis renuntianda amicitia esset, quam bellum inferendum.* Idem 42, 25. *Missi legati Perseo amicitiam renuntiarunt.* Privatim, infra 6, 29. *Morem fuisse majoribus, quotiens dirimerent amicitias, interdicere domo, eumque finem gratiæ ponere.* et 3, 24. *Quamquam non ultra foret sævitum, quam ut amicitia Cæsaris prohiberetur.* Suetonius Aug. 66. *Cornelio Gallo ob ingratum et malevolum animum domo et provinciis suis interdixit.* Idem in claris Grammat. de Curtio Nicia 14. *Pompeium offendit, domoque ei interdictum est.* Sic Badius Campanus apud Livium 25, 18. palam omnibus renuntiat hospitium Crispino. Atque hoc est, quod Cicero inimicitias denunciare ait, pro L. Flacco 1. *Etenim, cum a clarissimis viris justissimas inimicitias sæpe cum bene meritis civibus depositas esse vidissem, non sum arbitratus, quemquam amicum patriæ .... novas huic inimicitias nulla accepta injuria denuntiaturum.* Seneca epist. 76 (77.) *Inimicitias mihi denuntias, si quidquam ex iis, quæ cottidie facio, ignoraveris.* Idem, quod indicere inimicitias Seneca De ira 3, 42. *Quid juvat tamquam in æternum genitos iras indicere et brevissimam ætatem dissipare?* Unde inimicitiæ indictæ, ut indictum bellum. Sidonius l. 7. in concione. *Inimicitias indictas honeste exercet, tarde credit, celeriter deponit.* Item inimicitiæ testatæ, quasi quæ litterarum testimonio signatæ: Valerius 4, 1, 12. *Acerrime cum Scipione Africano Macedonicus dissenserat, eorumque ab æmulatione virtutis profecta contentio ad graves testatasque inimicitias progressa fuerat.* Nec aliud censeo, cum legimus inimicitias ex professo. Huic aperto mori utinam his moribus locus! Sed, ut omnia vitia nostro ævo, sic fraus, simulatio, dolus succrevit, et pessimum amicitiæ venenum blanditiæ fallaces. Novimus nos ejusmodi stelliones, qui amicos quibus arrident, mox arrodunt: et quibus nulla spes famæ est, nisi in labe famæ alienæ. Datum est nobis grande *exemplum præcavendi, quomodo fraudibus involutos aut flagitiis commaculatos: sic specie bonarum artium falsos et amicitiæ fallaces,* ut vere dixit noster vates 16, 32.

M.

CAP. LXXV.

Quid vocat lætum cultum? Vestemne albam, posita nigra? an aurum et ornamenta, quæ in luctu ponebant feminæ, eoque finito recipiebant? non tam proclive id statuere, propter veteres scriptores, qui hac in re sententiis diversi. Dionysius 8, 62. nigram vestem feminis attribuit. *Γυναῖκες Ῥωμαίων, ἃ νόμος ἐστὶν αὐταῖς ἐπὶ τοῖς ἰδίοις καὶ ἀναγκαίοις ποιεῖν κήδεσιν, ἀποθέμεναι χρυσόν τε καὶ πορφύραν*

καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, μέλασιν ἀμφιασμοῖς χρώμεναι τὸν ἐνιαύσιον ἐπένθησαν χρόνον. Apud Suidam incertus scriptor, de Marcii funere: Καὶ αἱ γυναῖκες ἀποθέμεναι χρυσὸν καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, καὶ μέλασιν ἀμφιασμοῖς χρησάμεναι, καὶ πενθήσαται ἐνιαύσιον χρόνον. Et Varro clare l. 3. De vita populi Romani, *ut dum supra terram esset, ricinis lugerent: funere ipso, ut pullis pallis amictæ.* Ibidem. *Propinquæ anthracinis, proximæ amiculo nigello, capillo demisso sequerentur lectum.* Valerius 1, 1, 15. De Cannensi clade. *Itaque matres ac filiæ conjugesque nuper interfectorum, abstersis lacrimis, depositisque doloris insignibus, candidam induere vestem et aris dare thura coactæ sunt.* At alii ecce consensu, albam. Herodianus in funere Severi 4, 3. Αἱ γυναῖκες λιτὰς ἐσθῆτας λευκὰς ἀμφιεννύμεναι σχῆμα παρέχουσι λυπουμένων. Statius in Lacrimis Etrusci Silv. 3, 3. *Huc vittata comam, niveoque insignis amictu Mitibus exsequiis ades.* adsignat, ut vides, niveam vestem, quia mulier. Sed clarissime Plutarchus Quæst. Rom. p. 270. Διὰ τί λευκὰ φοροῦσιν ἐν τοῖς πένθεσιν αἱ γυναῖκες ἱμάτια καὶ λευκοὺς κεκρυφάλους; et vide apud eum caussas. Quid statuemus in dissensu tam aperto? pacem. quam facile conficio ex temporum ratione. Variatum scilicet hac in re apud Romanos fuit. Priscis temporibus dum Respublica vixit et libertas, nigræ vestes etiam feminis in luctu. id docent ii scriptores, qui omnes consentiunt in narratione moris, qui illo ævo. At sub Imperatoribus Republica exstincta, in usum venerunt lugubrium albæ. docent ii alterius classis testes, qui non id referunt nisi de temporibus secutis. Hoc nisi tenes, numquam erit ut solvas eum nodum. Sed quæ caussæ hujus mutationis? Credo, divitiæ et luxus. Matronis antiquis color albus et niger cogniti: iisque solis vel præcipuis usæ. At post Sericam traductam vestem et vulgatam Coam; post galbanam, cæruleam, amethystinam, et tot genera reperta colorum, rarus dignioribus feminis albi usus. spretus inquam, (quod poetis facile disces) contemptusque color albus, adeo ut nota luctus fuerit superbo sexui, eum induisse. Hoc constanter censeo. movet me leviter Appuleii locus Met. 2. post med. p. 125. qui inferiori illo ævo, *matronam flebilem fusca veste contectam,* describit, non ut debuit, alba: nec tamen demovet, quia aut priscum ritum in animo habuit, ut solet, Appuleius; aut aliud in provinciis fuit, ubi id gestum. more Græciæ videlicet retento, apud quos feminæ in luctu nigræ.

Add. Pro veste nigra Tibullus clare est 3, 2, 17. *Pars, quæ sola mei superabit corporis, ossa Incincta nigra candida veste legant.* At Livius suspicionem facit, nihil in veste mutatum: sed dumtaxat in muliebri mundo. Valerii certe Tribuni in legem Oppiam verba apud eum sunt 34, 7. *Mulieres quid aliud in luctu, quam purpuram atque aurum, deponunt? quid cum eluxerunt, sumunt?* Nam, quod Festus tradidit, lugentes in pellibus fuisse, αἰνιγματῶδες est. *Pellem,* inquit, *habere Hercules fingitur, ut homines cultus antiqui admoneantur. Lugentes quoque diebus luctus in pellibus sunt.* Nihil tale reperio, nisi consentis mihi, magne Festi interpres, (te, Scaliger, appello) ut accipiam de laneis vittis: quas mulieres in luctu sumpsisse, e variis scriptorum locis certum. An hoc mavis insititium

istud emblema a Paullo esse? qui respexerit scilicet ad Barbaricum morem sui ævi. quo etiamnunc apud nos receptum, pelles extremis oris vestium assui in luctu. Tu nos doce.

N.

CAP. LXXXIII.

Plinius 35, 3 (4). *Scutis, qualibus ad Trojam pugnatum est, continebantur imagines. unde et nomen habuere clypeorum, (ἀπὸ τοῦ γλύφειν) non, ut perversa Grammaticorum subtilitas voluit, a cluendo.* Scuta autem apud Homerum, forma orbis. Livius 25, 39. in cetera præda Hasdrubalis clypeum argenteum repertum ait, cum imagine ipsius. Suetonius Domitiano 23. *Senatus adeo lætatus est, ut, repleta certatim curia .... scalas etiam inferri, clupeosque et imagines ejus coram detrahi et ibidem solo affigi juberet.* Capitolinus in Antonino 3. *Ceteris honoribus refutatis, clypeum Hadriano magnificentissimum posuit, Sacerdotes instituit.* Trebellius in Claudio 3. *Illi clypeus aureus, vel, ut grammatici loquuntur, clupeum aureum, Senatus totius judicio in curia collocatum est, ut etiam nunc videtur.* Quod ait grammaticos malle, *clupeum*, verum est, et puto in Capro [a] legisse, *Clupeum, imago: clipeus, ἀσπίς.* Sed et Livius grammaticis paruit 40, 51. *Ab his columnis, quæ incommode posita videbantur, signa amovit: clypeaque de columnis et signa militaria affixa dempsit.* In monumento prisco (ap. Grut. p. 374.) HVIC. DECVRIONES. FVNVS. PVBLICVM. STATVAM. EQVESTREM. CLYPEVM. ARGENTEVM. LOCVM. SEPVLTVRAE. DECREVERVNT. Nec tamen semper hi clypei cum effigie: sæpe sine ea, cum nudo nomine ponentis, et cui ponebantur: sive etiam cum ponendi caussa. Philo Judæus egregie De legat. ad Caium (p. 1033.) Πιλάτος ἦν τῶν ὑπάρχων ἐπίτροπος ἀποδεδειγμένος τῆς Ἰουδαίας. Οὗτος οὐκ ἐπὶ τιμῇ Τιβερίου μᾶλλον, ἢ ἕνεκα τοῦ λυπῆσαι τὸ πλῆθος, ἀνατίθεσιν ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ἱερόπολιν Ἡρώδου βασιλείοις ἐπιχρύσους ἀσπίδας, μήτε μορφὴν ἐχούσας μήτε ἄλλό τι τῶν ἀπαγορευομένων, ἔξω τινὸς ἐπιγραφῆς ἀναγκαίας, ἣ δύο ταῦτα ἐμήνυε, τὸν δὲ ἀναθέντα, καὶ ὑπὲρ οὗ ἡ ἀνάθησις [b]. Nec vero publice solum hos clypeos, sed et privatim sibi quisque ponebat. Plinius 35, 3. *Suorum vero clypeos in sacro vel publico privatim dicare primus instituit Ap. Claudius, qui Consul cum Servilio fuit, a. u.* 259. et quæ sequuntur, reperioque exemplum clypei privati in lapide veteri (apud Grut. p. 441, 7.) NESTORI. AVG. NEPETE. HIC. LVDOS. FECIT. ET. DEDICATIONE. STATVAE. PATRONI. QVAM. IPSE. POSVIT. ET. CLVPEI. SVI. ITERVM. MVNICIPIBVS. NEPESINIS. EPVLVM. DEDIT.

[a] *At Philonem hic non audiendum, sed effigies in his clypeis fuisse, et a Philone rem tantum oratorie extenuari, docent Scaliger ad Euseb. p.* 187. *et Wesseling. Observ.* 1, 17. *p.* 64.

[b] De orthographia ap. Putsch. p. 2242. *Clypeum ἀσπίδα, clupeum ornamentum dices.*

O.

CAP. LXXXV.

Quæ tamen professio irrita facta postea ex nova lege: eleganterque ad hanc rem Papinianus l. 10. De adult. *Mulier, quæ evitandæ pœnæ adulterii gratia lenocinium fecit, aut operas suas scenæ locavit, adulterii accusari damnarique Senatusconsulto potest.* Sed apud Ædiles cur ea professio? non apud Censores aliosque? quia comperio, ab antiquo Ædilibus curam fuisse fornicum, popinarum, locorum eorum, in quibus Honos non colitur aut Virtus: itemque personarum, quæ sæpius in iis locis, quam in templo Mariano. Ideo Seneca, ut solet, eleganter De vita beata c. 7. *Invenies voluptatem circa balnea et sudatoria ac loca Ædilem metuentia.* id est, fornices et popinas. Et illuc alludens Justinus 21, 5. scribit, Dionysium *apud Ædiles adversus lenones jurgari* solitum. Itaque Ædilibus curæ nosse publica scorta, habere ea in tabulis, ut sic dicam, et albo: et, si quam vulgantem se, extra eum numerum nacti, multabant. Livius 10, 31. *Eo anno Q. Fabius Gurges Consulis filius* (is autem tunc Ædilis) *aliquot matronas ad populum stupri damnatas pecunia multavit.* Nec pecunia solum, sed et exsilio. Idem 25, 2. *L. Villius Tappulus et M. Fundanius Ædiles plebei aliquot matronas apud populum probri accusarunt: quasdam ex eis damnatas in exsilium egerunt.* Deducebantque iidem in judicium etiam hoc crimine viros, ut in Livio 8, 22. *Data a M. Flavio visceratio. erant, qui per speciem honorandæ parentis meritam mercedem populo solutam interpretarentur, quod eum die dicta ab Ædilibus crimine stupratæ matris familias absolvisset.* Pertinere ad hanc rem Laberii versum puto, ut ego eum restituo apud Agellium 16, 7. *Cocionem pervulgate dicit, quem veteres Arilatorem dixerunt. Verba Laberii hæc sunt. Duas uxores, hoc Hercle plus negotii est, inquit Cocio, sex Ædiles viderat.* Scribo. *Duas uxores? hoc Hercle plus negotii est, inquit Cocio: sed Ædiles viderint*[a]. Non alia Laberii scriptio aut mens. Duasne uxores ille habet? inquit. Hercle satis negotiosum negotium homini, ut ait Cocio. verum id Ædiles viderint, quorum hæc cura. Dixi ejusmodi infames feminas cessisse dignitate matronali, etiam ornamentis. De dignitate, liquet ex Suetonio: de ornamentis, ex Tertulliano, De cultu 2, 12. *Quid minus habent infelicissimæ illæ publicarum libidinum victimæ. quas, si quæ leges a matronis*[b] *et matronalibus decoramentis coercebant, jam certe sæculi improbitas*[c] *honestissimis quibusque feminis usque ad errorem dinoscendi coæquavit.* V. eundem in Apol. c. 6. Censeo autem, possuisse eas institam, stolam, vittas; immo sumpsisse meretriciam togam. Inducor a Juvenali 2, 69. .... *Carfinia talem Non sumet damnata togam.* qui de matrona aliqua stupri damnata sentire videtur, cui ex more sumenda toga. De ea satis dictum aliis et præsertim M. Antonio Mureto: cujus doctrina,

[a] *Proverbiali forma est.* Hoc plus negotii est, inquit Cocio. Et Cociones *sæpe in vulgi dicto veniebant ut Plauti Asin.* 1, 3, 51. *illud* Vetus est, nihili Cocio.

[b] Alii legunt *a maritalibus.*

[c] Lege *improbitas quotidie insurgens.*

judicium, facundia, semper mihi magna. Unum addo: manasse videri morem eum ab Atheniensibus, apud quos scorta pariter veste a matrona discreta. idque ex lege. Suidas in Ἑταιρῶν. νόμος Ἀθήνησι, τὰς ἑταίρας ἄνθινα φορεῖν. Idem Artemidorus notat 2, 3.

P.

CAP. LXXXVII.

Tamen reperio Augusti ævo et infra, a liberis patres appellatos Dominos, et a fratribus blandientibus fratres. Quod tamen Augustus in sua domo vetuit. Suetonius 53. *Dominum appellari se nec a liberis quidem aut nepotibus suis vel serio vel joco passus est: atque hujusmodi blanditias etiam inter ipsos prohibuit.* Tangit ecce utrumque morem, et vellem id interpretes monuissent. Quod patres, domini, etiam ex Diadumeni Cæsaris epistola, (ap. Lamprid. in ejus vita 10.) cognosco, ad matrem: *Dominus noster et Augustus nec te amat, nec ipsum se, qui inimicos suos servat.* Et clare ex illo Martialis 1, 82. *E servo scis te genitum, blandeque fateris, Cum dominum appellas, Sosibiane, patrem.* Quod fratres sic dicti: locus elegans Senecæ epist. 104 (105). *Illud mihi in ore erat domini mei Gallionis, qui, cum in Achaia febrim habere cœpisset, confestim navim conscendit: clamitans non corporis esse, sed loci morbum.* nam loquitur de fratre Junio Gallione. Itemque conjuges inter se eo nomine usi. Virgil. Æn. 4, 214. .... *dominum Æneam in regna recepi.* Sueton. Claudio 39. *Occissa Messallina, paullo postquam in triclinio decubuit, cur domina non veniret, requisivit.* Virgil. 6, 397.... *dominam Ditis thalamo deducere adorti.* ubi Servius: *De Græco tractum est, qui uxorem δέσποιναν dicunt.* Apud Jurisconsultos De Legat. *Peto abs te, domina uxor.* Epictetus c. 40. Αἱ γυναῖκες εὐθὺς ἀπὸ τεσσαρεσκαίδεκα ἐτῶν ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν κυρίαι καλοῦνται. Uti et adversum amicas, passim in poetis. Sed et obvios vulgo, Dominos vocabant. Idem Seneca Ep. 3. *Quomodo obvios, si nomen non succurrit, dominos salutamus.* Lusit eleganter in eo more poeta Græcus (Pallada Alex.) in Anthologia 1. 42. ed. Frf. 1600. et in Brunckii anal. t. 2. p. 413.

Ἤν ὁ φίλος τί λάβῃ, Δόμινε φράτερ, εὐθὺς ἔγραψεν·
Ἤν δὲ αὖ μήτι λάβῃ, τὸ Φράτερ εἶπε μόνον.
Ὤνια γὰρ καὶ ταῦτα τὰ ῥήματα. Αὐτὰρ ἔγωγε
Οὐκ ἐθέλω Δόμινε· οὐ γὰρ ἔχω δόμεναι.

JUSTI LIPSII
EXCURSUS
AD
ANNALIUM
LIB. III.

A.
CAP. IV.

Mos adeo tritus, ut Isidorus 12, 2. *Funus dictum a funibus accensis*, velit, *quos ante feretrum papyris circumdatis ferebant.* Ambrosius de viduitate 1, 15. *Vel cum accensis funalibus mox ducitur, nonne pompæ funebris exsequias magis putat, quam thalamum præparari?* Alludit Ambrosius illuc, quo sæpe poetæ: ut *Viximus insignes inter utramque facem.* Appuleius Florid. 2. post init. *Comœdiam ejus prius ad funebrem facem, quam ad nuptialem, venisse.* Calp. Flaccus Declam. 29. *Facem nubenti filiæ præferam, an rogum jacentis accendam?* Quod Isidorus ait, funes papyro circumdatos: non a se habet, sed a prisco scriptore. nec errat. Plinium ita capio 16, 37 (70.) *Nec in fruticum nec in veprium .... genere scirpi fragiles palustresque .... e quibus detracto cortice candelæ luminibus et funeribus serviunt.* Cortex ille, non aliud quam similitudo Ægyptiæ papyri, quem utebantur fortasse homines tenuiores. Faces autem candelasque in funeribus plerumque adultorum reperias: in puerorum, id est acerbis immaturisque, cereos fere. Ut appareat, quod Interpres vetus Persii ad Sat. 3, 103. monuit, pueros ad cereos solitos efferri, facibus tamen immixtis. Senecæ aliquot loca sunt, quæ id pervincunt. ut epist. 122 (123). *Isti mihi vero defunctorum loco sunt, quantulum enim a funere absunt, et quidem acerbo, qui ad faces et cereos vivunt?* De tranquill. vitæ 11. *Totiens in vicinia mea conclamatum est, totiens præter limen immaturas exsequias fax cereusque præcessit.* De brev. vitæ cap. ult. *Quidam vero disponunt etiam illa, quæ ultra vitam sunt, moles magnas sepulcrorum et operum publicorum dedicationes et ad rogum munera et ambitiosas exsequias. At mehercule istorum funera, tanquam nimium vixerint, ad faces et cereos deducenda sunt.* ubi scribi sententia vult, *tanquam minimum.* Pertinet ad funebres faces etiam Suetonii locus Aug. 98. *Masgabæ tumulum cum ex triclinio animadvertisset magna turba multisque luminibus frequentari*, etc. qui tamen ad parentationem annuam spectat, non ad funeris deductionem.

B.

CAP. XXII.

CARCER triplex est, (ait vetus interpres Juvenalis) urbanus, rusticus, castrensis. Urbanus, ut sunt turres; rusticus, ut ergastula; castrensis, quando captivi trahuntur catenati. Notat hoc ad eum locum Juvenalis 6, 560. *Inde fides arti, sonuit si dextera ferro, Lævaque, si longo castrorum in carcere mansit.* Sed potuit, imo debuit, paullo distinctius. Nam in urbe ipsa triplex ratio adservandi captivos. Aut enim in carcere habebantur locoque concluso, sine ullo milite: ut vere servitia, et capita viliora, aut in custodia militari, aut in ædibus Magistratuum. Custodia militaris frequentissima et Romæ et in provinciis. ejusque modus, ut is, qui in noxa esset, catenam manui dextræ alligatam haberet, quæ eadem militis sinistram vinciret custodiæ ejus præfecti. Satis aperte Seneca De tranquill. 10. *Sed quid refert? eadem custodia universos circumdedit, alligatique sunt etiam, qui alligaverunt. Nisi tu forte leviorem in sinistra catenam putas.* Item epist. 5. *Quemadmodum eadem catena et custodem* (emendo *custodiam,* ita enim ipse captivus dicebatur, ut mox docebo) *et militem copulat: sic ista, quæ tam dissimilia sunt, pariter incedunt.* Et optime Athenæus 5, 13. p. 213. ubi Athenion res Mithridatis extollit: Ῥωμαίων δὲ στρατηγὸς μὲν Παμφυλίας Κουίντος ὁ Ἵππιος παραδοθεὶς ἀκολουθεῖ δέσμιος. Μάνλιος δὲ Ἀκύλλιος ὁ ὑπατευκὼς, ὁ τὸν ἀπὸ Σικελίας καταγαγὼν θρίαμβον, συνδέτην ἔχων ἁλύσει μακρᾷ Βαστάρνην πεντάπηχυν, πεζὸς ὑπὸ ἱππέως ἕλκεται. (Lege Κουίντος Ὄππιος.) Nam ita ego vere interpretor: Natalis insulsa, fatua, aliena. quem, si libido ridendi est, vide. Simile est, quod Josephus narrat 18, 13. de captivo Agrippa Rege: *Centurionem illi satis benignum appositum, et militem cum quo vinciretur humanum.* Augustinus in Psalm. 128, 2. *Ligantur duo et mittuntur ad judicem, latro, et colligatus; ille sceleratus, iste innocens, una catena ligantur, et longe sunt a sese.* Addo, duos sæpe milites uni reo datos, majori custodiæ. In Apostolorum Actis 12, 6. de D. Petro: *dormiebat inter duos milites, duabus alligatus catenis.* Catenæ autem ejusmodi, uti ex Athenæo clarum, longiusculæ erant, ut ambulare, incedere pariter non incommode possent. Ad quas item pertinet, quod Suetonius in Domit. scribit c. 14. *Nec nisi secreto atque solus plerasque custodias, receptis quidem in manu catenis, audiebat.* Ubi iterum custodiæ pro iisipsis, qui custodiuntur; ut Plinio 21, 3 (9). *Inde eductum custodiam bibere jussit.* ita veteres. male vulgo, *eductum e custodia* emendandusque ita Suetonius Nerone 31. *Quorum operum perficiendorum gratia, quot ubique essent, custodiæ, in Italiam deportari jussit.* vulgata lectio et interpretes turbant. Paulus in Sentent. 5, 31. de pœn. mil. *Si pecunia miles custodiam dimiserit, capite puniendus est.* Hæc de custodia militari: de ea quæ apud Magistratus, opportunius dicam ad 6, 3.

C.

CAP. XXV.

Fas mihi, ut cum Tacito hic leviter exorbitem: et, quæ faciunt huic legi, collecta a me et digesta proponam. Non subtiliter omnia; (cui enim bono? sed ea saltim capita, quæ ad usum historiæ priscæ.) Romanis semper conjugiorum sobolisque magna cura. Ideo Censoria illa solennis quæstio: *Ex animi tui sententia. Tu uxorem habes?* Ideo Ciceroni ficta lex, de Leg. 3, 3. *Cælibes esse prohibento.* Nec ignominiæ solum cælibatus, sed pœnæ erat. Ita apud Valerium 9, 2, 1. *Camillus et Postumius Censores, æra pœnæ nomine, eos, qui ad senectutem cælibes pervenerant, in ærarium deferre jusserunt.* Et Festus auctor, *Uxorium pependisse dici, qui, quod uxorem non habuerit, æs populo dedit.* Exemplum videtur ab Spartanis petitum, apud quos ἀγαμίου ζημία, imo, ὀψιγαμίου καὶ κακογαμίου, ut notat Pollux 3, 3. Nec tamen lege aliquid cautum reperio: nisi quod C. Cæsar post bellum Africanum, vehementer exhausta urbe, præmia proposuit multitudini liberorum. idque Præfectus morum et quasi Censor. Dio 43, 25. Ἐπειδή τε δεινὴ ὀλιγανθρωπία, διὰ τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος, ὡς ἔκ τε τῶν ἀπογραφῶν (καὶ γὰρ ἐκείνας, τά τε ἄλλα, ὥσπερ τις τιμητὴς ἐποίησε) καὶ ἐκ τῆς ὄψεως αὐτῆς ἠλέγχετο, ἦν, πολυπαιδίας ἆθλα ἐπέθηκεν. Primus Augustus a. u. 736. certam legem posuit, et præmia pœnasque distinxit. Ea dicta *Julia de maritandis ordinibus.* quam tamen præ multitudine recusantium perferre non potuit, nisi adempta lenitave parte pœnarum[a]. Hanc Propertius intellexit 2, 6. *Gavisa est certe sublatam Cynthia legem, Qua quondam edicta flemus uterque diu: Ne nos divideret*[b], ... elegia illa tota. Et Horatius in Cantu sæculari 17 sq. .... *patrumque Prosperes decreta super jugandis Feminis, prolisque novæ feraci Lege marita.* Ubi scholiastes vetus: *Lex marita dicitur, quæ de maritandis ordinibus lata erat, quæ et Julia dicta est. Cæsar enim post bellum legem tulit, nequis aut cælebs esset, aut vidua nubilis, quo posset jactura juvenum reparari, quæ bellis civilibus contigerat. Nam prope octoginta millia armatorum interierant.* Et de eadem in actis ejusce anni Dio 54, 16. Ὁ δ' Αὔγουστος τά τε ἄλλα ἐνομοθέτησε, τοῖς τε ἀγάμοις καὶ ταῖς ἀνάνδροις βαρύτερα τὰ ἐπιτίμια ἐπέταξε, καὶ ἔμπαλιν τοῦ τε γάμου καὶ τῆς παιδοποιίας ἆθλα ἔθηκεν. Ex Dionis verbis clarum, etiam ante curam eam fuisse Augusto. ait enim βαρύτερα τὰ ἐπιτίμια: et addit, ἔμπαλιν ἔθηκεν. Et non dubie aliquid super ea re latum in ejus sexto Consulatu, annis decem ante. Suadet Tacitus c. 28. *Sexto demum Consulatu Cæsar Augustus potentiæ securus, quæ Triumviratu jusserat, abolevit: deditque jura, quis pace et Principe uteremur. acriora ex eo vincla, inditi custodes; et lege Papia præmiis inducti, etc.* Sed latum imperfecte. Capita legis Juliæ fuerunt. Uti libertinas ducere liceret omnibus, præter Senatores. Uti sponsiones pactionesque nuptiales non ultra biennium differri jus esset. Uti divortiorum certus esset modus aliaque, quæ postea in legem Papiam mixta et inserta. Julia ergo, tempore a Papia distincta. præcessit enim XXV. solidis

[a] Cf. Suet. Aug. 89. cum Epit. Livii 59.

[b] Lege *Ni nos divideret.* ubi notant interpretes *ni* pro *ne* positum.

annis; et alucinati concinnatores legum, qui confuderunt. Dico Juliam. verius fortasse Julias: quia non semel tot annorum intervallo eadem de re latum ac relatum ideoque proprie locutum Tacitum censeo, cum hic πληθυντικῶς scripsit, Papiam latam post Julias rogationes.

Lata autem Papia a. u. 762. sene jam Augusto: et lata per Senatum. Itaque et nomen a Consulibus illis, Papio Mutilo et Q. Poppæo Secundo. Dicta enim *Papia Poppæa.* Isidorus 5, 15. *Sub Octaviano Cæsare suffecti Consules Papius et Poppæus legem tulerunt, quæ a nominibus eorum Papia et Poppæa nominatur, continens primum* (censeo emendandum, *patrum,* cum scriptum concise fuerit, *prūm*) *præmia pro suscipiendis liberis.* Caussa iterum ferendæ, e Tacito duplex: *incitandis cælibum pœnis et ærario augendo.* Incitandis pœnis, id est, augendis: sincera modo lectio sit. Ambigo enim, et possit rescribi, *incitandi cælibes pœnis,* sive *intendendis cælibum pœnis,* sensu clariore. Capita legis Juliæ confusa cum istius: ideoque passim scripta Jurisconsultorum laudata, *Ad legem Juliam et Papiam.* ita inquam, ut Papia, quæ plenior acerbiorque, aboleverit et velut absorbuerit Julias leges. Latam dixi per Senatum: et verum est. eoque Paullus libro 5. ad legem Juliam et Papiam (*l.* 71. *de hered. instit. et l.* 44. *de ritu nupt. l. Capite de ritu nupt.*) auctorem Senatum nominat: *Sed illud quæri potest,* inquit, *an idem servandum sit quod Senatus censuit, etiamsi in aliam personam captionem direxerit.* Capita ejus legis pluria fuerunt: adeo ut XXXV. laudet alibi l. 19. de ritu nupt. Marcianus. Ea ut distincte proponam, ab homine me exiget nemo homo: confuse quædam recensebo, et uti dabunt se sub manum.

CAPUT De *enuptione extra gentem ordinemque.* Uti omnibus ingenuis libertinas uxores ducere jus esset, Senatoribus exceptis. Concepta capitis ejus verba, apud Paullum lib. 1. ad hanc legem l. 44. de ritu nupt. Lege Julia ita cavetur, QUI SENATOR EST, QUIVE FILIUS NEPOSVE EX FILIO PRONEPOSVE EX FILIO NATO CUJUS EORUM EST ERIT: NE QUIS EORUM SPONSAM UXOREMVE SCIENS DOLO MALO HABETO LIBERTINAM; AUT EAM QUÆ IPSA CUJUSVE PATER MATERVE ARTEM LUDICRAM FACIT, FECERIT: NEVE SENATORIS FILIA NEPTISVE EX FILIO PRONEPTISVE EX NEPOTE FILIO NATO NATA, LIBERTINO, EIVE, QUI IPSE CUJUSVE PATER MATERVE ARTEM LUDICRAM FACIT FECERIT, SPONSA NUPTAVE SCIENS DOLO MALO ESTO. NEVE QUIS EORUM DOLO MALO SCIENS SPONSAM UXOREMVE EAM HABETO. Et e lege quidem Julia recenset Paullus: sed insitum in Papiam fuisse clare docet Celsus: *Lege Papia,* inquit, *cavetur omnibus ingenuis, præter Senatores eorumque liberos, libertinam uxorem habere licere.* Meminit et Dio ejusce capitis 54, 16. Ἐπειδὴ δὲ πολὺ πλεῖον τὸ ἄρρεν τοῦ θήλεος τοῦ εὐγενοῦς ἦν, ἐπέτρεψε καὶ ἐξελευθέρας τοῖς ἐθέλουσι, πλὴν τῶν βουλευόντων, ἄγεσθαι, ἔννομον τὴν τεκνοποιΐαν αὐτῶν εἶναι κελεύσας. Ubi tamen interpretis supina μετεωρία vertentis. *Ac, quoniam masculi*[a] *patricii generis numerum patriciarum*

[a] *Mirum et præter id, quod philosophis visum, usúque doctum. Nam præpollet fere sexus sequior.*

feminarum multo anteibant, liberum fecit, ut qui vellent (*modo Senatores ne essent*) *libertas etiam* cautius et verius, *libertinas*[b]*:* ἐξελευθέρας enim Dio dixit, non ἀπελευθέρας. Ἐξελεύθεροι autem οἱ τῶν ἐλευθερωμένων υἱοί, ait Hesychius) *ducere possent, eorumque liberos legitimos esse jussit.* En, τὸ εὐγενὲς, *patricium* ubique vertit. at *ingenuum* debuerat, ex vi verbi, legisque. Meminit iterum Dio 56, 7. in persona Augusti: Καὶ ἐξελευθέρας τοῖς γε ἔξω τοῦ βουλευτικοῦ οὖσιν ἄγεσθαι συνεχώρησα. Et eodem errore ibi interpres, τὸ βουλευτικὸν *patricios* vertit, cum *Senatorios* vere posset. Latum hoc caput matrimoniis frequentandis: ut, si quem digniorem amor aut voluntas traxisset ad impar jugum, lege jungi liceret. Nam antea vetitum. Neque Decemvirali lege, patricio cum plebeia, neque ingenuo cum libertina, connubii jus. Prius abolitum. meminitque Livius 4, 1 et 4. in oratione Canuleii Tribuni: et 10, 23. ubi matronæ patriciæ Virginiam, quod e patribus enupsisset, sacris arcuerunt. Mansit posterius, ad hanc legem. Vide quæ Cicero Antonio de Fadia objecit Phil. 2, 2.

Caput subnexum forte priori: de *connubio patronorum cum libertabus.* Verborum partem Ulpianus appendit libro 3. ad legem Juliam et Papiam D. l. 45. de ritu nupt. In eo jure, quod dicit. INVITO PATRONO, LIBERTAM QUÆ EI NUPTA EST, ALII NUBERE NON POSSE, PATRONUM ACCIPIMUS, etc. Et idem iterum l. 11. De divortiis: Quod ait lex, DIVORTII FACIENDI POTESTAS LIBERTÆ, QUÆ NUPTA EST PATRONO, NE ESTO, QUAMDIU PATRONUS UXOREM EAM ESSE VOLET. Vide interpretem eumpse Ulpianum: et adde l. 1. De concub.

Caput De *sponsalibus, quando et qua fini contrahenda.* Sumptum e Julia de maritandis ordinibus, indice Suetonio 34. *Cumque,* inquit, *immaturitate sponsarum et matrimoniorum crebra mutatione vim legis eludi sentiret, tempus sponsas habendi coartavit.* Sponsalium enim olim licentia, adspectu nullo ætatis. At Augustus, cum quidam immaturas plane virgines desponderent, et mariti essent non mariti: arcendæ huic fraudi tempus definiit ætatemque sponsionum: ita ut non ante decimum annum sponsa quæquam esset. Clare Dio 54, 16. Ὡς δὲ οὖν βρέφη τινὲς ἐγγυώμενοι, τὰς μὲν τιμὰς τῶν γεγαμηκότων ἐκαρποῦντο, τὸ δὲ ἔργον αὐτῶν οὐ παρείχοντο, προσέταξε μηδεμίαν ἐγγύην ἰσχύειν, μεθ' ἣν οὐδὲ δυοῖν ἐτοῖν διελθόντων γαμήσει τις. τουτέστι δεκέτιν πάντως ἐγγυᾶσθαι τόν γέ τι ἀπ' αὐτῆς ἀπολαύσοντα. δώδεκα γὰρ ταῖς κόραις ἐς τὴν τοῦ γάμου ὥραν ἔτη πλήρη νομίζεται. Id est: *At cum quidam pueros desponderent, et præmia nihilominus ferrent maritorum, rem opusque mariti non præstarent: statuit nullam sponsionem firmam esse, postquam, biennio exacto, nuptiæ non sequerentur: hoc est, ut omnino decennem despondere opus esset, siquis sponsionis ejus vellet fructum. Puellis enim duodecimus annus plenus, ad nuptias definita ætas censetur.* Xylander Dionis mentem plane hic non cepit. Facit huic capiti quod Caius lib. 1. Ad Juliam et Papiam l. 17. de sponsalibus, scripsit: *Sæpe justæ ac necessariæ caussæ non solum annum vel biennium, sed etiam triennium et quadriennium et ulterius trahunt sponsalia: veluti valetudo sponsi sponsæve, vel mortes parentium, etc.*

b. *Tamen ex ritu ejus ævi* libertini *iidem cum* libertis, *uti notum.*

Caput de *ætate eorum, qui ducerent, quæve nuberent.* Eo capite cautum, ne mulier quinquaginta annis minor sexagenario nuberet; neu vir minor sexaginta quinquagenariam duceret. Lactantius 1, 16. Senecæ verbis: *Quid ergo est, quare apud poetas salacissimus Jupiter desierit liberos tollere? utrum sexagenarius factus est, et illi lex Papia fibulam imposuit? an impetravit jus trium liberorum?* Et Appuleio in Apol. post med. in judicio objectum, quod Pudentilla *ei anno ætatis sexagesimo ad libidinem nupsisset:* videlicet contra legem Papiam. Huic tamen capiti Claudius abrogavit, ut Suetonius notat 23. *Capiti,* inquit, *Papiæ Poppææ legis a Tiberio Cæsare, quasi sexagenarii generare non possent, edicto abrogavit.* Legerim, *addito* vel *edito.* Edictum certe Claudii non fuit, sed SC. Ulpianus in Fragm. titul. 16. *Sed SC. Claudiano major sexagenario, si minorem quinquagenaria duxisset, perinde habebatur, ac si minor sexaginta annorum duxisset uxorem.* Caussæ, quæ Tiberium, quæ Claudium moverint, in aperto. Ille, quod plurimum fieri solet, spectavit: hic, quod per naturam potest. Adeo autem amare et virum exercere sexagenarius potest, ut sint octogenarii senes, iidemque patres inter exempla. At mulier quinquagenaria major, vix est, ut impleatur.

Caput de *libertate conjungendi;* quod tamen XXXV. in ordine fuit. Marcianus l. 19. de ritu nupt. *Capite trigesimoquinto legis Juliæ, qui liberos, quos habent in potestate, injuria prohibuerint ducere uxores vel nubere, vel qui dotem dare non volunt: ex constitutione etc.* Simile in libertis, etiamsi juraverint, l. 7. De operis libert.

Caput de *intervallo temporis a morte conjugis vel divortio, ad conjugium novum.* Neque enim probata Juliis legibus monogamia: sed ad matrimonium compulsi iterum, vidui, aut disparati. Discreparunt in tempore Julia et Papia. Nam, ut Ulpianus notat tit. 14. Feminis lex Julia a morte viri, anni vacationem tribuit: a divortio, mensium sex. At Papia clementior, a morte biennium indulsit; a repudio, annum et menses sex. In Suetonio Aug. 34. triennium leges: nec id te turbet. Exsolvit eum nodum Dio in oratione Augusti ad cælibes 56, 7. Καὶ οὐδὲ ἐς· ταῦτα μέντοι κατήπειξα ὑμᾶς, ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον τρία ἔτη ὅλα πρὸς παρασκευὴν ὑμῖν ἔδωκα, τὸ δὲ δεύτερον, δύο.

Caput de *præmiis maritorum, patrumque:* quod in ordine septimum fuisse, colligas ex Agellii 2, 15. Præmiis enim invitandi fuerunt ad matrimonia et prolem frequentandam. Præmia duorum generum, honores et commoda. Quæ largiora utraque apud patres: quædam tamen seorsim data etiam maritis. Veluti, honestior in spectaculis locus. Suetonius Aug. 44. *Militem secrevit a populo: maritis e plebe proprios ordines adsignavit.* Et ad eam sententiam accipio, quod poeta Hispanus facete scribit 5, 42. *Spadone cum sis eviratior fluxo, Theatro loqueris et gradus et edicta Trabeasque et Idus fibulasque censusque. . . . . Sedere in equitum liceat an tibi scamnis Videbo, Didyme; non licet maritorum.* Præcesserunt item mariti in Magistratu et in fascibus. Agellius l. c. *Capite septimo legis*

Juliæ priori ex Consulibus fasces sumendi potestas est, non qui plureis annos natus est, sed qui plures liberos, quam collega, aut in sua potestate habet, aut bello amisit. Sed, si par utrique numerus liberorum est, maritus, aut qui in numero maritorum est, præfertur. In numero maritorum, id est, opinor, sponsus: vel etiam, qui jus habeat ab Imperatore mariti. Id enim quoque dari solet, pariter ac jus liberorum. Didici ex unico Dionis loco 60, 24. de Claudio: Τοῖς στρατευομένοις, ἐπειδὴ γυναῖκας οὐκ ἐδύναντο ἔκ γε τῶν νόμων ἔχειν, τὰ τῶν γεγαμηκότων δικαιώματα ἔδωκε. Sed et plura maritis privilegia in sorte, in administratione provinciarum: quæ hauries ex præmiis patrum statim, ne eadem iteranda sint. Patribus certe, ut prædixi, præmia uberiora et pleno velut dimenso legum. Idque non solum e Julia aut Papia, sed more Rom. prisco. *Lex sociis ac nominis Latini, qui stirpem ex sese domi relinquerent, dabat, ut cives Romani fierent*, ait Livius 41, 8. Item a Censoribus, *In quattuor urbanas tribus* (eæ autem minus honestæ) *descripti erant libertini, præter eos, quibus filius quinquenni major ex SC. esset*, ait idem 45, 15. Julius Cæsar, *agrum Campanum divisit extra sortem XX. millibus civium, quibus terni pluresve liberi essent*, ut notat Suetonius c. 20. et Appian. Civilium 2, 10. p. 433. et exempla reperies fors sit plura. Sed Augusto in primis ea cura: non lege Papia solum, ut censent quidam haud e vulgo, sed jamdiu ante. Quod clarum ex iis, quod Dio scribit 53, 13. de Præsidibus provinciarum, et 55, 2. ante Papiam latam. Fateor tamen, quod Papia præsertim. *Præmia* πολυπαιδίας ex ea lege, non absurde fecero, si ordine proponam. *Primum.* Ut in petitione candidati præferantur, quibus liberi plures. Tacitus A. 2, 51. *Contra plerique nitebantur, ut numerus liberorum in candidatis præpolleret, quod lex jubebat.* Lex non alia, quam hæc Papia. *Secundum.* Uti præferantur proletarii in sorte provinciarum: et easdem diutius obtineant. Prius membrum e Tacito firmo 15, 19. *Percrebuerat ea tempestate pravissimus mos, cum, propinquis comitiis aut sorte provinciarum, plerique orbi fictis adoptionibus adsciscerent filios, Præturasque et provincias inter patres sortiti, statim emitterent manu, quos adoptaverant.* Alterum e Dione 53, 13. *Præsides,* inquit, *annuos et sorte lectos esse voluit,* πλὴν εἴ τῳ πολυπαιδίας ἢ γάμου προνομία προσείη. Quamquam id ad sortem tantum referri fortasse par est, non etiam ad mansionem. *Tertium.* Præeant emineantque in omni Magistratu. Colligas ex Agellii 2, 15. verbis quæ supra. Et ab hoc exemplo est, quod, qui plures liberos habet, in curia vel collegio primus sententiam rogatur; in albo et processu, ceteris præfertur. L. 9. C. De Decur. *Quartum.* In honoribus petendis, gratia fit annorum, qui liberos habent, et quidem pro numero liberorum. Exempli caussa, minores XXV. annis ad honores non admittuntur, nisi beneficio prolis. Qui ergo quinque habent anno vigesimo admittuntur, qui tres, vigesimosecundo, et sic deinceps. Vide l. 2. De minoribus, quæ ad hanc sententiam clara. Et Plinii locum eodem traho Ep. 7, 16. præter meam supra, aliorumque mentem. *Calestrium Tironem familiarissime diligo. simul Quæstores Cæsaris fuimus. Ille me in Tribunatu liberorum jure præcessit, ego illum in Prætura sum consecutus, cum mihi Cæsar annum remisisset.* Ubi vides, dimitti etiam annos beneficio Cæsaris solere, quasi liberos

haberent. *Quinctum.* Qui plures liberos habet, i. e. in urbe tres, in Italia quatuor, in provinciis quinque, a cura, tutela, ceterisque muneribus personalibus immunis est l. 2. De excusationibus. l. 1. C. Qui num. liberor. *Sextum.* Damnatorum liberi plures assem accipiunt, e constitutione Hadriani l. 7. De bonis damnat. Et ab ea mente Dio 69, 23. scripsit, Hadrianum mitiores pœnas reis irrogasse liberos habentibus, quod Cujacius notavit pridem. Et plura, quæ facile colliges ex iis, quæ dicam de mulctis. Ex his ortum celebre illud *Jus trium liberorum* (*Auctoritatem trium liberorum,* Tertullianus dixit contra Valentin. c. 18.) quod orbis pro beneficio Princeps dabat. Plinius Epist. 2, 13. *Nuper ab optimo Principe trium liberorum ei jus impetravi: quod, quamquam parce et cum dilectu daret, mihi tamen, tamquam eligeret, indulsit.* Idem ad Trajanum Ep. 10, 2. *Exprimere, domine, verbis non possum, quantum mihi gaudium attulerit, quod me dignum putasti jure trium liberorum.* Martialis 9, 67. *Uxor cum tibi sit formosa, pudica, puella, Quo tibi natorum jura, Fabulle, trium? Quod petis a nostro supplex dominoque Deoque, Hoc dabis ipse tibi; si potes arrigere.* Idem de se 3, 95. *Præmia laudato tribuit mihi Cæsar uterque, Natorumque dedit jura paterna trium* [a]. Origo ejus e lege Julia, uti discas ex Dionis apto ad hanc rem loco, 55, 2. Ἡ δὲ δὴ Λιουΐα ἐς τὰς μητέρας τὰς τρὶς τεκούσας ἐσεγράφη. Οἷς γὰρ ἂν τὸ δαιμόνιον εἴτ᾽ οὖν ἀνδρῶν εἴτε γυναικῶν μὴ δῷ τοσαυτάκις τεκνῶσαι, τούτων τισὶν ὁ νόμος, πρότερον μὲν διὰ τῆς βουλῆς, νῦν δὲ διὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὰ τῶν γεγεννηκότων δικαιώματα χαρίζεται. Ὥστε σφᾶς μήτε τοῖς τῆς ἀπαιδίας ἐπιτιμίοις ἐνέχεσθαι, καὶ τὰ τῆς πολυπαιδίας ἆθλα, πλὴν ὀλίγων τινῶν, καρποῦσθαι. Ubi vides et feminis tribui solere id beneficium: quod primo et ex lege Julia a Senatu petebatur, postea a Principe. quamquam ea verba perperam, in longe aliam sententiam abduxit interpres. Plutarchus de Vestalibus notat in Numa c. 10. p. 144. eas sine tutore aut curatore res suas administrasse, ὥσπερ, inquit, αἱ τρίπαιδες. At quod id solus Princeps dederit, clare Martialis 2, 92. *Natorum mihi jus trium roganti Musarum pretium dedit mearum Solus qui poterat. valebis uxor. Non debet domini perire munus* [b]. Hoc idem, *jus parentum* Juvenalis appellat 9, 87. *Jura parentis habes, propter me scriberis heres.* et Tacitus hic *privilegia parentum.* Alii simpliciter etiam *jus liberorum.* In fragmento juris veteris, quod evulgavit doctissimus Pithœus: *Mulier sic auctoritate tutoris manumittere potest, si jus habeat liberorum.* Et Paullus lib. 4. Sentent. ad SC. Tertullianum, plus semel. Jus liberorum tamen propria quadam et alia significatione capi in Ulpiani Fragm. titul. 16. et l. 1. C. De jure liber. non vane, notat nostri ævi Jurisconsultus ad Fragmenta ea ipsa: et nodum, quem Duarenus ligaverat Disput. 1. cap. 40. docte solvit. Jubeo lucem huic rei mutuari te ab illo Sole, in eapse Fragmenta [c]. Sed

[a] Similia in lapidibus apud Grut. p. 1081. STATIA IRENE I. L. H. i. e. *jus liberorum habens.* Cf. ib. p. 631, 2.

[b] Cf. et epigr. 91.

[c] Apud Grut. p. 322, 8. IVS COMMVNE LIBERORVM concessum dicitur. præcedunt verba A PLEBE VRBANA, quæ in indice 18. Scaliger jungit. Verum bene monet Schulting. ad Ulpiani tit. 16. in Jurisprud. ante-Justin. p. 612, non nisi a

et quattuor liberorum jus fuit: quod pertinuit (nisi in aliena regione aberro) ad libertinas, non ingenuas. certe ita distinguit SC. Tertullianum de quo vide Paullum l. 4. tit. 9. Quod tamen jus vetustius est illo SC. et mentio ejus in Suetonii Claudio 19. ubi Princeps *Feminis* (quæ naves scilicet mercaturæ caussa fabricarent) *jus tribuit quattuor liberorum.* De præmiis, ista.

Caput de *pœnis multisque cælibum et orborum.* quæ etiam in lege Julia fuerant: sed Augustus, ut ipse apud Dionem fatetur, intendit auxitque: Pœna prima et maxima, Uti cælibes ex testamentis nihil caperent, nisi e proxime junctorum: orbi, non nisi dimidium. Melior ergo conditio orborum: et jure, quia mariti saltem. Sozomenus Eccles. hist. 1, 19. discrimen hoc bene notat: Νόμος ἦν Ῥωμαίοις παλαιὸς, ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν, τῶν ἴσων ἀξιοῦσθαι κωλύων τοὺς ἀγάμους τοῖς μὴ τοιούτοις, περὶ ἄλλα τε πολλὰ, καὶ τὸ μηδὲν κερδαίνειν ἐκ διαθήκης τοὺς μὴ γένει ἐγγυτάτῳ προσήκοντας· τοὺς δὲ ἄπαιδας, ζημιῶν τὸ ἥμισυ τῶν καταλελειμένων.

Cælibes ergo nihil capiunt: adeo ut scripserit Ulpianus tit. 17. de caducis. *Cælibi relictum legatum caducum fieri, nisi legi intra centum dies paruerit.* Et respexit ad has pœnas Plutarchus περὶ φιλοστοργίας. p. 493. Ῥωμαίων πολλοὶ, inquit, γαμοῦσιν καὶ γεννῶσι, οὐχ᾿ ἵνα κληρονόμους ἔχωσιν, ἀλλ᾿ ἵνα κληρονομεῖν δύνωνται. Nec vane imputat adulter apud Satyricum marito 9, 87. . . . *propter me scriberis heres, Legatum omne capis, nec non et dulce caducum.* Tertull. de Monogamia c. 16. *Aliud est, si et apud Christum legibus Juliis agi credunt, et existimant, cælibes et orbos ex testamento Dei solidum non posse capere.* Ideo toties apud Jurisconsultos de solidi captione lectum quæsitumque, ut l. 72. l. 77. De her. inst. l. 6. De vulg. et pupil. substit. l. 13. §. fin. De jure fisci. quæ omnia proprie ad orbos spectant, patresque solitarios. Quidquid autem hoc modo, præter legem, legatum aut relictum, caducum fiebat, ibatque in fiscum. ideoque *caducaria lex* Julia dicta alibi Ulpiano t. 23, 7. de possess. dand. Tacitus c. 28. *Lege Papia præmiis inducti, ut, si a privilegiis parentum cessaretur, velut parens omnium populus vacantia teneret.* id est, ærarium publicum bona, quibus dominus non esset, occuparet. Ea enim mens; nec audio Vertranium emendantem, *ne si a pr. par. ces. v. p. o. populus vacantia teneretur.* quæ emendatio frigidior est, ut ille ait, Gallica nive. Ferretum potius audio, de corruptione et defectu loci vere judicantem. Prior enim pars ad præmia delatorum attinet: quibus sequentia filo orationis non respondent. Rævardus noster, ad l. 208. De Reg. juris, ex his Cornelii verbis efficit, lege Papia discrimen nullum fuisse inter cælibes orbosque, et pariter omnes ab hereditatibus legatisque submotos. Discrimina, quæ deinde reperta, esse a Tiberio, qui legis ejus nexus multos exsolvit et nodos. Ambigo. Illud scio, ex Ulpiani tit. 13.

summa potestate concedi potuisse. In lapide ipso quoque inter illa verba aliquot linearum lacuna est et in hac lacuna comparent hæc CVI IMP. Porro Heineccius in Synt. Ant. Rom. p. 243. legendum in eo lapide putat IVS COMMVNIVM LIBERORVM, ob quod solidum capiebant inter se conjuges.

totum hoc zetema definiri potuisse: integer exstaret modo. At nunc nihil præter indicem est, *De cælibe, orbo et solitario patre.* Et quidem, si cælibes nihil acceperint, uti certum, orbos semessem habuisse, solitarios patres majorem aliquam portionem, ratio consentit.

Caput *de iis, quæ conjuges inter se capiunt,* adfine priori. Ulpianus tit. 15. *Vir et uxor inter se decimam matrimonii nomine capere possunt. Quod si ex alio matrimonio liberos superstites habeant, præter decimam, quam matrimonii nomine capiunt, totidem decimas pro numero liberorum accipiunt.* Vide eumdem Ulpian. tit. 16. *De solidi capacitate inter virum et uxorem.* Caussæ enim sunt, e quibus solidum interdum conjuges capiunt: quas omnes clare ibi recenset Jurisconsultus. Respexit huc orator vetus: *Placet ergo, o leges diligentissimæ pudoris custodes, decimas uxoribus, quartas meretricibus, dari?* Decimaria ea lex sublata. l. 2. C. de ins. pœn. cæl. et orb.

Caput *de bonis libertorum.* Vide Ulpianum tit. ult. et inst. l. 3. L. 3. tit. 8. de Success. libert. Caput item de liberatione operarum: cujus verba l. 37. De operis libert.

Caput *de divortiis.* quo modus impositus eorum crebritati. Clare Suetonio traditum, in Aug. 34. Juvat aliquid Quinctilianus, qui de quinquennio suggerit in sterilitate. Themate Declam. 151. *Intra quinquennium non parientem repudiare liceat.* Eodem capite injusti divortii poenæ: et ut dotem amittat, cujus culpa divortium factum. Eoque de dote, multa in Comment. Jurisconsultorum ad Papiam legem. vide l. 64. Soluto matrimonio. Plura capita omitto sciens volensque: quia ad subtilitates potius juris pertinent, quam cognitionem antiquitatis.

Ego, si quid in his humanitus omisi, commisi: adde, corrige, ignosce. Illud moneo, in veteri Pandectarum Græcanico indice, Juliam et Papiam κατ' ἐξοχὴν, et quia in jure plurimi usus, appellari ἁπλῶς Leges. Ita invenies Μαυρικιανοῦ *Ad leges* βιβλία ἕξ. Τερεντίου Κλήμεντος *Ad leges* βιβλία εἴκοσι. Μαρκέλλου *Ad leges* βιβλία ἕξ. Γαΐου *Ad leges* βιβλία δεκάπεντε. Παύλου *Ad leges* βιβλία δέκα. Οὐλπιανοῦ *Ad leges* βιβλία εἴκοσι. et cave aliter acceperis, quam ad Juliam et Papiam leges. Argumenta clara: quoniam et numerus librorum fere convenit; et nusquam ii scriptores in Pandectis simpliciter ad leges laudantur, sed ad Juliam et Papiam saltem. Scies et illud, valuisse has leges ad Severi Imp. ævum, qui non abrogavit quidem, sed imminuit: maxime ea parte, qua fuit de gignendis liberis. Tertull. Apol. 4. *Nonne et vanissimas Papias leges, quæ ante cogunt liberos suscipi, quam Juliæ matrimonium contrahi, post tantæ auctoritatis senectutem heri Severus constantissimus Principum exclusit?* Cælibatus deinde pœnas sustulit Constantinus propter Christianos παρθενίαν καὶ ἀπαιδίαν διὰ Θεὸν ἀσκοῦντας. Euseb. in vita Constantini 4, 2, 6. et Sozomenus 1, 9. carpsit Papiam, et in parte Theodosius, ut habes l. 1. C. de jure li-

herorum; et Principes secuti. Sed nos, satis exspatiati, ad lineas redeamus, quod dicitur, et in gradum [a].

D.

CAP. XXIX.

Opinor, Augusti et deinceps ævo, fuisse annum vigesimum quintum, sed incipientem. Vigesimus quartus, inquam, expletus sufficiebat. Argumento, quod *Tiberius Quæstor fuit, undevicesimum annum agens,* ait Velleius 2, 94. atque illeipse non nisi *quinquennio maturius quam per Leges,* ut Dio 53, 28. et Tacitus statim notat: ergo ille legitimus annus. Certe non intra. argumento Quinctiliani verborum 12, 6. *Calvus, Cæsar, Pollio, multo ante Quæstoriam omnes ætatem gravissima judicia susceperunt.* Atqui anno *uno et vigesimo Cæsar Dolabellam, altero et vigesimo Asinius Pollio C. Catonem, non multo ætate antecedens Calvus Vatinium iis orationibus insecuti sunt, quas hodieque cum admiratione legimus,* ait idem scriptor in Dial. de Orat. 34. Nec multum citra. quia reperio Catonem vigesimo nono ætatis, Gracchum vigesimo septimo, Quæsturam gessisse. Plinii locus est, qui vigesimo secundo adstruere videatur, ad Trajanum Ep. 10, 80 (83). *Cautum est domine, Pompeia lege nequis capiat Magistratum, neve sit in Senatu minor annorum XXX. Secutum est dein edictum D. Augusti, quo permisit minores Magistratus ab annis duobus et viginti capere.* sed, cum is ad provincias et proprie ad Bithyniam spectet, nihil muto. Quod vero diserte finierim vigesimumquintum: inducit me Dio 52, 20. Qui ex decreto Mæcenatis (quod secutus haud dubie Cæsar, aut, ut melius dicam, accommodata a Dione tota oratio illa ad formam Reipublicæ Augustææ) Senatoriæ ætati definit annum XXV. Quæstura autem primus gradus in Senatum: illa ergo etiam Quæstoria ætas. Colligas et non obscure idem ex l. 1. De minoribus.

E.

CAP. XXXI.

Olim Censoribus viarum cura. Cicero de Legibus 3, 3. *Censores urbis templa, vias, aquas, ærarium, vectigalia tuentor.* Deinde Quattuor viri instituti, quorum proprie id munus. Pomponius De orig. juris §. 30. *Eodem tempore et Quattuorviri, qui curam viarum gererent, constituti.* tempus intellegit, post creatum Prætorem peregrinum, qui fuit annus urbis 510. Ii videntur a Varrone L. L. 4, 32. non inconcinne dicti Viocuri [a]. Antiqui ergo Quattuorviri

[a] Docte de hac lege egit J. Gottl. Heineccius peculiari commentario 4. Amst. 1726.

[a] Ubi in Varrone legitur *Publilius vicus et Cosconius vicus, quod ab heis vireis* (Ædilibus) *dicuntur ædificati,* Turnebus in antiquo codice invenit *ab his viocuris,* quod Scaliger reposuit.

viarum. sed, non sufficientibus iis, additi duo factique Seviri, uti docebo mox ex Dione. Etiam curatores extra ordinem reperti, quos destinabant singulis viis. Ita Cæsar Curator viæ Appiæ Plutarcho in ejus vita c. 5. dicitur: Thermus Flaminiæ, Ciceroni ad Att. 1, 1. Augustus deinde, *quo plures partem administrandæ Reipublicæ caperent* (ait Suetonius 37.) *nova officia excogitavit, Curam operum publicorum, viarum, aquarum.* Sed quomodo nova, si jam ante Quattuorviri viarum, si Curatores? Silent scholiastæ: sed vere dicam ego. Curatores ante Augustum, fateor: sed nec perpetuum id, nec certum munus. Fecit utrumque Augustus. Quod ad IV. viros: scito discretum a Curatoribus eorum munus. Quattuorviri vias urbis curabant: Curatores, eas quæ extra urbem. Docuit me hoc Dio 54, 26. de Viginti viris: ubi clare scriptum e Seviris viarum, amotos ab Augusto duos, qui vias curabant extra muros; τοὺς (ait) ἔξω τοῦ τείχους ὁδοὺς ἐγχειριζομένους; retentos quattuor, qui in urbe. Ergo sub Augusto et Curatores viarum et Quattuorviri, quorum munera locis regionibusque distincta. Et digniores sane Curatores: quia in vias illas grandes extra urbem, sumptus et moles major. Ideo Plinius gratulatur Cornuto de eo munere Epist. 5, 15. *Recesseram in municipium, cum mihi nunciatum est, Cornutum Tertullum accepisse Æmiliæ viæ curam. Exprimere non possum, quanto sim gaudio adfectus et ipsius et meo nomine.* Et Statius Plotium dilaudans Silv. 4, 9, 17. *Te Germanicus arbitrum sequenti Annonæ dedit, omniumque late Præfecit stationibus viarum.* Et in lapidibus passim inter alios honores insculptum CVRATORI. VIARVM. aut plurimum, CVRATORI. VIAE. APPIAE, SALARIAE, FLAMINIAE, etc. nominibus expressis. quia fere Curatores dabantur certis viis, uni pluribusve. Et hos quidem Curatores fuisse censeam, a quibus mancipes redimebant, et quorum negligentia hic culpata.

F.

CAP. XXXVI.

EURIPIDES Suppl. v. 267.

. . . Ἔχει γὰρ καταφυγὴν θὴρ μὲν πέτραν,
Δοῦλοι δὲ βωμοὺς θεῶν.

Servulus apud Plautum Mostell. 5, 1, 45. *Ego interim hanc aram occupabo.* Tibullus alludens 4, 13, 23. *Et Veneris sanctæ considam victus ad aram.* Et bene, *considam.* quia supplicum, sedere. Nec aliis modo is honos, sed etiam heroibus quibusdam: ut Theseo Athenis. Plutarchus in Thes. 36. p. 35. Κεῖται μὲν ἐν μέσῃ τῇ πόλει, παρὰ τὸ νῦν γυμνάσιον· ἔστι δὲ φύξιον οἰκέταις καὶ πᾶσι τοῖς ταπεινοτέροις καὶ δεδιόσι κρείττονας. Itemque Regibus. uti Decium Magium, Cyrenas tempestate delatum, ad statuam Ptolemæi Regis confugisse Livius tradit 23, 10. Romæ haud ita frequens ille mos. nec libera Republica quidquam reperio, præter Romuli asylum. Initium ei fuit a templo Julii Cæsaris, quod Triumviri exstruxere, cum hoc jure, ut perfugium in eo cunctis esset. Dio 47, 19. Ἀπηγόρευσαν δὲ μηδένα ἐς τὸ

ἡρῷον αὐτοῦ καταφυγόντα ἐπ' ἀδείᾳ, μήτι ἀνδρηλατεῖσθαι, μήτι συλᾶσθαι, ὅπερ οὐδενὶ οὐδὲ τῶν Θεῶν, πλὴν τῶν ἐπὶ τοῦ Ῥωμύλου γενομένων, ἐδεδώκεσαν. Quæ postrema Dionis caute lege. Vereor enim, ut erret. Nam præter Romuli asylum, etiam Dianæ in Aventino monte templum idem jus habuit: quod clare notat Dionysius Halicarnas. Antiq. 4, 26. Sed sub Imperatoribus tamen maxime invaluit: nec templa solum, sed statuæ eorum imaginesque passim perfugium servis. Seneca de clementia 1, 18. *Servis ad statuam licet confugere. cum in servum omnia liceant, est aliquid, quod in hominem licere commune jus animantium vetat.* Ulpianus in Pithœanis Fragmentis: *Ideoque cognosce de querellis illorum, qui ex familia Julii Sabini ad statuam confugerunt, et sive durius habiti, quam æquum, vel infami injuria adfectos cognoveris, venire jube, ut in potestatem Sabini non revertantur.* Etiam ingenuis, injuria adfectis. Sueton. in Aug. 17. *Antonium juvenem. . . . simulacro D. Julii, ad quod post multas et irritas preces confugerat, abreptum interemit.* In Tiberio 53. de Agrippina: *Novissime calumniatus modo ad statuam Augusti, modo ad exercitus, confugere velle.* Resque eo evasit, ut non periculi solum fuga, imago Imperatoris esset, sed calumniæ occasio. Ea arrepta, inferre injuriam licebat, non solum vitare. Vides hic in Tacito: et eleganter in Philostrato De vita Apollonii 1, 15. *Erat,* ait, *apud Aspendios asylum Tiberii, statuæque sanctiores illis in locis venerabilioresque, quam Jovis Olympii simulacrum habebantur. ita ut impietatis damnatus quidam fuerit, quod servum suum verberasset, qui drachmam argenteam Tiberii imagine signatam gestabat.* Itaque subvenerunt mox leges: et, *Ne ad statuas vel imagines quis confugiat, Senatus censuit; eumque, qui imaginem Cæsaris invidiam alterius prætulisset, in vincla publica coerceri D. Pius rescripsit,* ait Callistratus l. 28. De pœnis. Sed et statuæ Deorum eodem jure. itaque quibusdam adscriptum, A servo non tangi, Lavinii marmorea basis apud Grut. p. 57, 2. MAVORTIO. SACR. HOC. SIGNVM. A. SERVO. TANGI. NEFAS. EST.

G.

CAP. XXXVII.

Liceat *ἐν παρέργῳ* lucem facere optimo scriptori, qui sæpe nobis. Ego non alios censuerim *gladios Drusianos,* quam illos, quibus usi gladiatores. Mos enim, priusquam paria committerentur, ut sicæ, sive gladii, quibus pugnaturi, editori publice exhiberentur, satisne essent acuti. Suetonius in Tito 9. de conjuratis duobus: *Ceterum ipsos non solum familiari cœnæ adhibuit, sed et insequenti die gladiatorum spectaculo, circa se ex industria collocatis oblata sibi ornamenta pugnantium inspicienda porrexit.* Ad quem locum nihil videre interpretes, (quod per gratiam eorum dicam) scio. Intellegit Suetonius hosipsos gladios ex more jam dicto: ideoque Victor, *petiisse eum gladium dicit, quasi ad explorandam aciem.* Sed apertius ipse Dio in Nerva 48, 3. de Crasso et Calpurnio [a]. *Παρεκαθίσατο δὲ αὐ-*

[a] Lege *de Calpurnio Crasso.*

τοὺς ἔν τινι θέᾳ ἀγνοοῦντας; ὅτι καταμεμήνυται, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ξίφη, λόγῳ μὲν, ἵν' ἐπισκέψωνται αὐτὰ, ὅπερ εἴωθε γενέσθαι, εἰ ὀξέα ἐστὶν, ἔργῳ δὲ ἐπιδεικνύμενος, ὅτι οὐδὲν αὐτῷ μέλει, etc. Caussa ergo huic quasi proverbio, quod, cum Druso, crebri edenti gladiatores, gladii explorandi offerrentur, non admittere solitus, nisi acutissimos, sit. Jure ergo ille sanguinarius; lenissimus contra M. Antonius, qui gladios acutos iis non permisit, sed hebetes dumtaxat et obtusos.

II.

CAP. XLIII.

Rhenanus in Orat. Eumenii Rhetoris c. 14. qua est: *Merentur et Galli nostri, ut eorum liberis, quorum vita in Augustodunensium oppido ingenuis artibus eruditur, etc.* contra veterem editionem rescribere audet *Augustocliviensium.* itaque edidit. Os hominis! Scilicet tota ea oratio in Cliviensium scholis instaurandis occupatur: quarum memoria (nisi apud hunc dormitatorem) nusquam aut nomen. Adsero tibi tuam gloriam, Augustodunum: vel uno ictu, quem vitabit ipse. Scriptum ibi enim c. 4. *Civitatem istam et olim fraterno Populi Romani nomine gloriatam.* Qui autem e Gallis, fratres Populi Romani, præter Æduos? quorum hæc urbs caput. At enim ibidem scriptum (id nuper homo amicus mihi objiciebat) *latrocinio eam Bataviçæ rebellionis obsessam fuisse:* quod vix convenire putabat in Æduos, qui a Batavis siti longo intervallo. Sed vito facile petitionem ejus, et discedo latere tecto. Nam corruptus locus, scriboque, *Bagaudicæ rebellionis.* Batavi latrones numquam ad ea penita loca; nec latrocinii Batavici mentio in mediterraneis, sub id ævum. At de Bagaudis, auctores credendi, qui res scripserunt Diocletiani. Victor c. 39. *Namque ubi comperit, Carini discessu Ælianum Amandumque per Galliam excita manu agrestium ac latronum, quos Bagaudas incolæ vacant, populatis late agris, plerasque urbium tentare: Maximianum Imperatorem. . . . jubet.* Salvianus de Gubernat. Dei 5, 5. *Itaque passim vel ad Gothos, vel ad Bagaudas, vel ad alios ubique dominantes barbaros migrant, et migrasse non pœnitet.* Vide et Orosium 7, 25. ubi tamen, *Baticadæ* in manusc. codice, qui apud me est, legitur, sicut et *Baccharidæ* in Eusebii Chronicis ad Ol. 266. Spernimus ergo Augustoclivienses, Rhenani colonos novos: et Mæniana illa Augustoduni constituimus, ut hic ex Tacito vides, vetustissima post Massiliam, bonarum artium sede[a].

Add. Ergone certamen mihi novum, pro veteribus Mænianis? novum et magnum, cum viro magno. Tecum, Stephane Pighi. qui in Hercule Prodicio nuper, ipso aditu tui operis, ita acriter et multis machinis eas oppugnasti, ut nesciam, an sim repugnando. Tamen, quia caussæ bonitas, nisi fallor, a me est, nitar pro veritate. dispo-

[a] Apud Oros. codices habent *Baucadas, Baugaudas, Vacaudas.* In Eusebio Scaliger restituit *Bacaudarum.* Baluzius etiam apud Salvianum *Bacaudas* reposuit.

nam hanc stili aciem, manus tecum conseram; sed ut cum amico, plane amice. Ut non solum sine plaga pugna hæc sit, sed sine sugillatione aut morsu: sicut decet mitium Dearum alumnos.

Ἀγαθὴ δὲ ἔρις ἠδὲ βροτοῖσι.

Quisquis hæc leges, affectum in me, aut pro me pone: *Μικρὸν φροντίζων τοῦ Λιψίου, τῆς δὲ ἀληθείας πολὺ μᾶλλον.* Dixi ego, nobiles illas Oratione Eumenii scholas (Mænianas ipse appellat) Augustoduni in Celtica fuisse: tu, Pighi, Augusto-Clivii eas collocas in extrema Belgica ad Rhenum. Ita toto solo et cælo, quod dicitur, dissidemus. Tua argumenta prævidebo, subseram mea. Ais primo, niti te sacra Constantii Cæsaris epistola (ea Orationi inserta est) in qua Augusto-Cliviensium oppidum diserte nominatur. Verba: *Merentur et Galli nostri, ut eorum liberis, quorum vita in Augusto-Cliviensium oppido ingenuis artibus eruditur: et ipsi adolescentes, ut eorum indoli consulere cupiamus.* Hoc, Pighi, adfers? vide, ne Lunam hanc, quod Græci dicunt, in te detrahas: aut, quod Latini, asciam tuis ipse cruribus illidas. Nam ita quidem Rhenanus vulgavit, fateor: sed, quod scire te tua interest, aliter et a mea mente diu ante illum Cuspinianus (in Panegyricis ed. Viennæ 1513.) in quo reperies, *Augustodunensium oppido*, clare. Utri credendum magis? ego huic censeam, non solum, quia vir simplicissimæ probitatis, sed magis, quia libris probis et vetustis usus (tota editio docet; infinitis partibus illa Rhenani melior, imo et auctior) quos alter habuisse (in ipsa præf.) fatetur nullos. Igitur hoc telum anceps, aut tibi adversum: ideoque validiore jam pugnas. Exstat ipsius Eumenii, inquis, Clivii etiamnunc statua, monumentum et scholæ olim et ejus doctrinæ. Commovisti me eo argumento, cum legi, fateor: sed idem facile in gradum reposuisti, descriptione quam addis. Qui enim evincis, aut illam talem statuam Eumenii esse, aut prisci omnino ævi? *Stat*, inquis, (nam verba tua usurpo) *in vestitu sui temporis. tunica videlicet talari tectus, et calcei ex aluta pedem ac talos cingunt, et supra pedem exsecti atque fenestrati sunt. Comam in fronte et cervice decurtatam æqualiter constringit vitta; sicut ventrem latus baltheus atque bullatus. Dextra massam vel auri vel argenti in patera positam præsentare videtur. sinistra tenuit ferulam demissam, magisterii insigne.* Tuam fidem, Pighi. Hæc insignia Eumenio rhetori conveniunt? Baltheusne? qui militum esse solet: (quod adeo magis apparet, quia bullatus.) Vittane? quæ Sacerdotum. Ferula? quæ pædagogorum: non istorum (ne id nobis suadeas) qui publice et cum dignitate docebant. Jam coma illa sic decurtata, tunica illa ad talos, et calcei: numquam a tam prisco habitu mihi videantur, quidquid adferat tua Peitho. Velim et illud bona venia quæsitum, an nomen Eumenii insculptum in hac statua est? non enim dicis. Si est: aliquod pro te argumentum fateor, sed fluxum: quia plures fuerunt Eumenii. si non est; quid urges non ancipiti conjectura? Sed transis ab hoc musculo ad duplicem arietem: quos intorques verbis et viribus Eumenii, et mœnia nostra valde quatis. Primum, inquis, Eumenius ipse docet sentire se de Clivio, cum ait, *urbem suam latrocinio Batavicæ rebellionis obsessam, Romani Principis auxilium flagitasse.* Belle hoc in Rhenanos accolas convenit, qui vicini Batavis: in Augustodunenses qui potest? aut quis credat,

Batavos ab extremo Oceano, per tot sola terrarum, in mediam Celticam penetrasse? idque cum tot oppida interjecta, et præsidia ubique Romana. Ne ego quidem, mi Pighi, credo. sed arietem hunc tuum pridem haud incallide laqueo averti. Nam vitium hic verbi esse, et *Bagaudicæ* legendum, docui in commentario meo: quem peto legas. Ætolica hæc audacia est, inquies. Non est. vide tempora, vide historiam: optime de Bagaudis omnia conveniunt: haud æque de Batavis, qui Romanis tunc fidi; qui fracti, et injurias a barbaris varias acceperunt, non ipsi aliis intulerunt. Tu ipse hæres et ambigue obsidionem hanc ad Taciti Imp. tempora refers: sub quo Franci aliæque Germanorum gentes Bataviam et Galliam vastarint. Sed qui doces ipsos Batavos aliena tunc vastasse? Id enim necessum est, si proba verba *Batavicæ rebellionis.* Vocat etiam *latrocinium.* quod a me est, quia Victor aliique Bagaudas hos appellant *agrestes ac latrones.* Argumentum ultimum. Verba, inquis, Eumenii c. 18. ita clare et graphice Clivium et finitimæ regionis situm describunt, ut trahi aliorsum nulla vi possint. Videamus, ponam ipsa pluscula. *Nisi forte non gravior Britanniam ruina depresserat, quam si perfuso tegeretur Oceano: quæ profundissimo Pœnorum,* ita Rhenanus; tu *Pictonum,* legis; Cuspinianus, *pœnarum,* (quem sequor) *gurgite liberata ad conspectum Romanæ lucis emersit. Aut hæc ipsa, quæ modo desinit esse Barbaria, non magis feritate Francorum velut hausta desederat, quam si eam circumfusa flumina et mare alluens operuisset.* En, velut in tabula, ut ais, depictam exponit Bataviam cum vicina Germania: quos ramis suis Rhenus circumfundit et Mosa alluit et Oceani sinus ubique tangunt. *Ubi autem Æduis mare alluens? ubi circumfusa flumina?* Pax, mi Pighi, objecto lanæ sacco arietis hujus ictum mollio et excipio. Æduos non describi fateor: affirmo totam Galliam, in qua Ædui. Franci quæ loca magis vastarunt, imo ceperunt sibi et insederunt, quam Galliam? Itaque cum Francos nominet, vides quam apposite et omnium historiarum ejus ævi consensu, ad Galliam id trahamus. Sed ubi mare, inquis, et flumina? conspicua et in aperto. Quid enim clarius, quam Galliam mari utrimque allui? quid certius, quam Rheno et Rhodano circumfundi, et multis aliis fluminibus perfundi? Itaque, mi optime et doctissime Pighi (talis revera es) vide, ne, dum nimium pro gloria Cliviensium tuorum Principum (cui et nos ex animo favemus, sed vanis rerum cam non augemus) pugnas, veritatem deseras. quam nos fulcimus his etiam argumentis.

Primum quæro, ubi aut a quo scriptore idoneo et veteri nominatum istud Clivium? adfers nullum. Nam quod Antoninus Clevum nominat, in Britannia scilicet id ponit, in hoc limite nusquam. Conjecturas aliquot recenses, et nescio quid ex vulgi fama de Julio Cæsare: sed obsecro, si tam vetustum hoc oppidum sive castrum, nonne mirum, silentio id ab omnibus superis, mediis, imis scriptoribus, quasi de compacto, præteritum? Et ferrem, si in vili loco. sed urbem Mænianis istis celebrem, Coloniam Pop. Rom. (nam hoc quoque Eumenius tradit) verbulo nusquam nominari, quæ incuria vel potius injuria est?

Deinde. Clivium tuum in Rheni limite situm est, in confinio tot barbarorum. Quis acri pectore tibi dabit, scholam institutam in officina illa Martis?

Tertio. Magna et ampla ea urbs fuit, de qua Eumenius agit: templa pulcherrima habuit: capitolium et aquæductus et omnia more Romano. vide c. 9. Cedo, ubi apud vos hæc vestigia? Suspicione levi ea quæris: sed re et veritate reperies Augustoduni. Ejus *muros spatiosi ambitus* Ammianus 16, 2. appellat: *mœnium Augustoduni magnitudinem vetustam* 15, 11. et clara indicia etiam nunc exstant, indice et teste Petro San-Juliano, qui Burgundiam Gallice descripsit nuper.

Quarto. Scribit Eumenius c. 4. *civitatem istam et olim fraterno Populi Romani nomine gloriatam.* Nonne verissimum et testatissimum illud in Æduis? de Clivio ubi tale repperis? Perfugium quæris in Batavis. et illi etiam, inquis, appellati fratres et amici Populi Romani. Scio et commentariis meis jampridem inserui: sed hoc quoque scio, quod non vulgo. et, si Batavi, non tamen ideo vicini Galli. Alia illorum caussa est, qui tributorum immunes, semi-liberi, arma tantum et viros imperio suppeditabant. Itaque jure socios se dixerunt, fratres, amicos. In vobis quid simile? qui veri Galli et tributarii, jam diu grave jugum ferebatis Romanæ servitutis.

Quinto. Vetustissimæ sunt illæ Eumeniæ Mænianæ. Colligas vel ex his verbis c. 9. *Mænianæ illæ scholæ quondam pulcherrimo opere et studiorum frequentia celebres.* Quod de Augustoduno certum: ubi scholam a nobilitate omni Gallica frequentatam, Tacitus jam inde sub Tiberio agnoscit A. 3, 43. De Clivio nihil tale habemus, præter suspicari.

Sexto. Mænianas illas *inter Apollinis templum atque capitolium* Eumenius ponit c. 3. Atqui Apollinis quoque templum in Flavia Æduorum sive Augustoduno inclutum fuisse, alius panegyristes testatur in Oratione Constantino dicta.

Postremo. Eumenius c. 4. *artifices transmarinos et ex amplissimis provinciarum ordinibus incolas novos indultos suæ civitati ab Imperatoribus* scribit. Alius Orator in Paneg. ad Maximinum[*]: *Civitas Æduorum,* inquit, *ex hac Britannicæ facultate victoriæ plurimos, quibus illæ provinciæ redundabant, accepit artifices.* Nonne eadem de re palam atque urbe loquuntur? Et quid verba facio? citius pili nascantur in hac manus vola, quam opinio tua, Pighi, in mea mente. ex iis quidem, quæ adhuc dixisti. Nam firmiora si adfers, facile ego Plancus aut Deillius, nec morabor transfugii (dummodo in Veritatis castra) ullam notam. Hæc candide a me scripta, homo candidissime, sine ulla frontis nubecula, sic leges.

[*] Falsum hoc. Leguntur ista in Or. Eumenii paneg. dicta Constantio Chloro Cæs. c. 21.

I.

CAP. LIII.

Seneca De Benef. 7, 9. *Video uniones non singulos singulis auribus comparatos: (jam enim exercitatæ aures oneri ferendo sunt;) junguntur inter se et insuper alii bini supponuntur* (forte *suppanguntur*, ed. Gron. *superponuntur*). *Non satis muliebris insania viros subjecerat, nisi bina ac terna patrimonia singulis auribus pependissent.* Tertull. acute, De cultu fem. 1, 9. *Graciles aurium cutes calendarium expendunt, et in sinistra per singulos digitos sacris singulis ludit.* Augustinus hoc amplius queritur, suo ævo insanisse in turpi isto aurium cultu etiam viros. quem vide, si lubet, Epist. 84. Eum luxuriæ ritum referre quidam conantur ad ævum priscum, ex Valerii verbis 5, 2, 1. de Mártio Coriolano exorato a feminis: *In quarum honorem Senatus matronarum ordinem benignissimis decretis adornavit. Sanxit namque, uti feminis semita viri cederent, confessus plus salutis Reip. in stola, quam in armis, fuisse; vetustisque aurium insignibus novum vittæ discrimen adjecit.* legunt enim, *inaurium insignibus.* Non probo. et fortasse nec totæ quidem tunc Italiæ gemmæ. Scripserim, *vetustisque crinium insignibus?* Crinibus enim posituque comarum matronæ antiquitus discretæ ab innuptis. Tertullianus de Virg. velandis c. 12. *Simulque se mulieres intellexerunt . . . vertunt capillum, et acu lasciviore comam sibi inserunt, crinibus a fronte divisis apertam professæ mulieritatem.* Plautus Milite 3, 1, 196. *Utique eam ornatam adducas matronarum modo, Capite compto, crines, vittasque habeat.* Mostellaria 1, 3, 69. *Soli gerundum morem censeo, et capiundos crines.* id est, nubendum. Festus: *Senis crinibus nubentes ornantur, quod, etc.* Senis crinibus, id est, sex crinium orbibus, sive sertis. Implexi igitur capilli matronales, ut exemplum petere licet a statuis nummisque, virginum puerorumque cirri et cincinni. Ammianus 14, 6. *Et licet, quocumque oculos flexeris, feminas affatim multas spectare cirratas; quibus si nupsissent, per ætatem ter jam nixus poterat suppetere liberorum.* Cirratas, capio innuptas: uti Persius 1, 29. eodem epitheto de pueris, *Ten' cirratorum centum dictata fuisse pro nihilo pendas?* Valerii ergo mens, præter crinium discrimen, adjectam illis et alteram vittam. De qua Capellam accipio de nupt. Philol. 1. p. 3. ed. Grotii. *Juno quoque ex purgatioris auri splendente vena addiderat crinibus sociale vinculum.* Propert. 4, 11, 34. *Vinxit et acceptas altera vitta comas.* Ubi legi in vet. cod. *aspersas;* et placet. referoque ad aspersionem aquæ nuptiis solennem. De qua idem 4, 3, 15. *Et Stygio sum sparsa lacu, nec recta capillis Vitta data est.* Sed redeo ad nostrum.

JUSTI LIPSII
EXCURSUS
AD
ANNALIUM
LIB. IV.

CAP. XLII.

ROMULI lege, matrona adulterii rea, marito permissa cognatisque. Ii, uti visum, multabant, puniebant. Sed utrumne morte? Puto, verecunde contra virum doctum, licuisse. Ex Dionysio 2, 95. qui lege Regia maritum constituit *κύριον τοῦ μεγέθους τῆς τιμωρίας, arbitrum magnitudinis pœnæ.* Ex jure ipso. quia mulier, quæ juxta sacratas Romuli leges nupta, ita in manu viri, ut proles in patris. Ex Tacito A. 13, 32. apud quem *Plautius, prisco instituto, de capite famaque conjugis, propinquis coram, cognovit et insontem nuntiavit.* Ait, *capite famaque.* Si in superstitionis crimine marito id juris: credo et in adulterii. In eas, quæ sacris Bacchanalium incestu usæ, cognati maritique intra domos animadverterunt, aiunt Livius 39, 18. et Valerius 6, 3, 7. nec dubito, quin ea animadversio ad caput pertinuerit. Denique Egnatius quispiam uxorem, quod vinum bibisset, fusti interemit. v. Valer. 6, 3, 9. idque factum non modo accusatore, sed etiam reprehensore caruit: quidni juris in graviori culpa sit? Argumentum a Catone non petam, qui ait: *In adulterio uxorem tuam si prehendisses, impune necares.* Vanum enim. et pertinere tantum videtur ad deprehensam. Tamen hoc fateor: eo severo jure perquam raro maritos usos: moribusque receptum videtur, ut adulteram apud cognatos convictam domo saltem exigerent, multarentque dote. Id jus (sive mos fuit) Plautus indicat Amphitruone 2, 2, 219. *Quid si adduco tuum cognatum huc a navi Naucratem, Qui mecum una vectu'st una navi: atque is si denegat Facta, quæ tu facta dicis, quid tibi æquum est fieri? Numquid caussam dicis, quin de hoc multem matrimonio?* Et respondet mulier, *Si deliqui, nulla caussa est.* Et clare Valerius 8, 2, 5. *Cum C. Titinius Minturnensis Fanniam uxorem, quam impudicam de industria duxerat, eo crimine repudiatam spoliare dote conaretur.* Portius Latro, contra adulteram apud Sen. Contr. 15. *Illud, judices, mihi tormento est, quod, notata judicio vero, ut multiplicatam dotem perdat, plus tamen ex quæstu habet. plus habitura est, quam quan-*

tum damnatæ perdendum est. Hæc antiquitus obtinuisse videntur. quibus addo: Si mariti cognatique dissimulabant, aut, ut Livii verbis utar, idoneus in privato supplicii exactor nemo erat, non raro, publico judicio, persequebatur id crimen Magistratus. Et præsertim Ædilis. ac damnatos damnatasque apud populum reperio pecuniaria multa, imo exsilio interdum. Exempla adduxi supra 2, 85. de Vistilia; et nunc non repono. Adde e Valerio 6, 1, 8. de Cn. Sergio Silo, *cui promissorum matrifamiliæ nummorum gratia dies ad populum dicta, damnatusque.* Nec plura reperio prisco ævo. Lex Julia secuta est, ferente Augusto. Pœna ejus in volumine Digestorum, quod miremur, non expressa: et ideo serram inter se reciprocant viri docti. Capitalem eam fuisse plures senserunt, deterioresque: Relegationem tantum, pauci bonique. Et Hercle non fuit mors [a]. Ex Taciti verbis 3, 24. de Julia filia neptique: *Adulteros earum morte aut fuga punivit.* statimque addit, culpans Augustum: *clementiam majorum suasque ipse leges egrediebatur.* Nam intelligit Julias leges. Ne exsilium quidem, ex eodem loco: sic enim interpretor, fugam. et ex hoc, qui in manibus: ubi Tiberius contra legem Juliam, severitatem pervicaciter amplexus, Aquiliam exsilio damnat. Exsilium intellego, perpetuum, quod sit vice deportationis. Esto igitur relegatio. Facit huc illud Taciti de Vistilia A. 2, 85. *Eaque in insulam Seriphon abdita est.* id est, in insulam relegata. et paullo clementius de Manlio, relegatione simplici ib. 2, 50. *Adultero Manlio Africa atque Italia interdictum.* Juvat aliquid illud Ovidii, qui ob adulterium damnatus Trist. 2, 137. *Namque relegatus, non exsul, dicor.* Et rationes quædam ex jure scripto: quas pete a Cujacio Observat. 6, 11. Nodus aliquis esse possit in Jurisconsulti verbis ad l. Juliam: *Adulterii damnatam si quis duxerit uxorem, lege eadem tenetur.* quod tollere videtur relegationem. Et in verbis Porcii Latronis, quæ supra: e quibus mulcta dotis saltem erui potest et infamiæ nota. Porcius autem posterior Julia lege. Dicam vere, parum certa res est. et exempla relegationis, quæ in historia in personis eximiis, videri possunt a severitate Principum, non a lege: aliudque servatum fortasse in hominum vulgo. Ni fuisset, non illæ tam frequentes essent de adulteriis apud scriptores id ævi querelæ. Seneca audet scribere de Benef. 3, 16. *Numquid jam ullus adulterio pudor est? postquam eo ventum est, ut nulla maritum habeat, nisi ut irritet adulterum.* aliaque passim reperies in eam sententiam; parum probabilia, si relegatio et fuga adulterii pœnæ. Quidquid ejus est: capitale postea id crimen factum, ut ex Apuleio notat idem Cujacius l. c. cui adde Arnobium l. 4. in medio. *Adulteria tamen legibus vindicant, et capitalibus adficiunt eos pœnis, quos in aliena comprehenderint fœdera genialis se lectuli expugnatione jecisse.* Et gladio animadverterunt non in adulteros modo, sed omnes impudicos stupratoresque, Wandalicæ leges, ut legi apud Salvianum 7, 22. *Addiderunt quoque hoc ad libidinem comprimendam, severas pudicitiæ sanctiones decretorum gladio impudicitiam coercentes.*

[a] *Velim considerari etiam Suetonii locum in Aug. 5. ubi* graviorem adulterii pœnam *nominat.*

JUSTI LIPSII
EXCURSUS
AD
ANNALIUM
LIB. V.

CAP. IV.

ACTA Senatus vocabant, commentarios (ὑπομνήματα vertunt Græci) quibus breviter inscriptum, quidquid apud Patres diceretur, agereturque. Tantum apud patres. Origo eorum, ut videtur, a Julio Cæsare: qui Consul, *Inito honore, primus omnium instituit, ut tam Senatus, quam Populi diurna acta conficerentur et publicarentur* [a]. Confectio mansit: publicatio abrogata ab Augusto. Suetonius c. 36. *Auctor et aliarum rerum Senatui fuit: in quis, ne acta Senatus publicarentur.* Conficiebat ea quispiam e Senatu: scilicet, ne arcana Patrum sciret non e Patribus. Colligimus ex Tacito hic, qui Junium hunc Rusticum Senatorem ostendit infra c. 5. *Quod fraude unius Senatoris elusa majestas Imperatoria esset.* Et Spartiano. qui c. 3. Hadriano munus hoc tribuit post Quæsturam. *Post Quæsturam,* ait, *acta Senatus curavit.* eumque vocabant a cura Actorum, vel, ab Actis Senatus. Lapis vetus (apud Grut. p. 458, 6.) C. PORCIO. C. F. QVIR. . . . X. VIRO. STLITIB. IVDICAND. ADLECTO. INTER. QVAESTOR. AB. ACTIS. SEN. Conficiebat, dixi, Senator: sive præerat conficiendis. cui tamen adjuncti scribæ censualesque, quos a re Actuarios item dicebant. Capitolinus SC. tacitum ita describit in Gord. 4. *ut non scribæ, non servi publici, non censuales illis actibus interessent: Senatores exciperent, Senatores omnia officia censualium scribarumque complerent, nequid forte proderetur.* Censuales illa ætas dixit librarios, scribas, tabellionesque. Inde titulus 69. in Codice l. 10. conceptus, *De tabulariis, scribis, logographis et censualibus:* inde et censuale officium, haud absimili sensu, l. 18. C. De testamentis. Eaque mente Tertullianus Apol. c. 19. *Græcorum censuales conferendi.* Actuarii qui excipiunt scribuntque [b], ut Ju-

[a] *Et confecit primus, aut certe publicavit,* Sueton. c. 20. Lips. vide ibi dicta a me. Ern.

[b] Inepte Velius Longus apud Putsch. p. 2234. *Actuarii diversis actibus occupati: Actarii scriptores tantum dicuntur actorum.*

lio Suetonii c. 55. Senecæ epist. 33. *Non quidem hæc, quæ alienis verbis commodatur, et actuarii vice fungitur:* et Glossis Græcis, ὑπομνηματογράφος, *actuarius, memoralius.* Qui non in urbe solum, sed in provinciis militiaque. Actuarii in militia, l. 5. C. De erogatione militar. annonæ. Et Spartiano de Victorino. *Ipse, quod matrimoniis militum et militiarium corrumpendis operam daret, a quodam actuario, cujus uxorem stupraverat... percussus est.* Quos eleganter et cum adfectu describit Victor in Gallieno: *Actuarii,* inquit, *genus hominum nequam, venale, callidum, seditiosum, habendi cupidum atque ad patrandas fraudes velandasque quasi ab natura factum: annonæ dominans, eoque utilia curantibus et fortunis aratorum infestum: prudens in tempore his largiendi, quorum vecordia damnoque opes contraxerit.* Satis de actis Senatus: venio ad Populi. Ea dicta *Publica acta* Suetonio in Tiberio c. 5. et alias passim. Item *diurna,* quia in dies conficerentur, Tacito 16, 22. et 13, 31. Item *urbana.* Sæpius etiam ἁπλῶς, acta, κατ' ἐξοχήν. Iis continebantur res rationesque populi, judicia publica, supplicia, comitia, ædificia, nativitates, illustres mortes, matrimonia, divortia. De judiciis suppliciisque admonuit Ammianus 22, 3. *Et acta super eo gesta non sine magno legebantur horrore, cum id voluminis publici contineret exordium: Consulatu Tauri et Florentii, inducto sub Præconibus Tauro.* Ubi et formam aliquam servabis conficiendorum Actorum. De ædificiis Tacitus A. 13, 31. *Nerone II. L. Pisone* coss. *pauca memoria digna evenere. nisi cui libeat laudandis fundamentis et trabibus, quis molem amphitheatri Cæsar exstruxerat, volumina implere: cum ex dignitate Populi Rom. repertum sit, res illustres annalibus, talia diurnis urbis actis, mandare.* De nativitatibus Suetonius sæpe: qui plerumque argumenta sibi sumit de die cujusque Principis natali, ex Actis. ut Tiber. c. 5. Cal. c. 8. Origo ejus instituti a Servio Tullio, qui, ut numerum sciret nascentium, morientium, vivorum, adinvenit. Uti propinqui nata prole certum aliquem numum in ærarium Junonis Lucinæ inferrent: iidem aliquo mortuo, in Veneris Libitinæ: et, sumente quopiam virilem togam, in Juventutis. Exolevisse is mos videtur, sed in pueris natis retraxit Augustus: eaque adnotatio in actis cum cura habita, utique post Julias Papiasque leges. Juvenalis 9, 84...... *Tu libris actorum spargere gaudes Argumenta viri,* ...... Apuleius in Apol. p. 330. *Pater natam sibi filiam ceterorum more professus est.* Scævola l. 29. De probationib. *Mulier gravida repudiata, absente marito filium enixa. ut spurium in actis professa est.* Capitolinus in Gordianis 4. *Filium Gordianum nomine Antonini et signo illustravit, cum apud Præfectum ærarii, more Romano, professus filium, publicis actis ejus nomen insereret.* Non fallet te idem Capitolinus in M. Aurelio 9. qui ita de hac professione disserit, quasi ille invenerit primus. *Inter hæc,* inquit, *liberales caussas ita munivit, ut primus juberet apud Præfectos ærarii Saturni unumquemque civium natos liberos profiteri, intra tertium diem nomine imposito:* Quod aliter est: sed addidit quædam, immutavitque. De matrimoniis divortiisque clarum est in acta relata fuisse, propter præmia pœnasque legum. Imo etiam ante Juliam Papiamque. Cœlius ad Ciceronem ad fam. 8, 7. *Paulla Valeria* (scribo *Valerii,* id est, conjunx) *soror Triarii divortium sine caussa...fecit. Nu-*

ptura est D. Bruto: nondum[c] *rettulerat.* Rettulerat, scilicet in acta. Seneca de Benef. 3, 16. *Quia vero nulla jam sine divortio acta sunt, quod sæpe audiebant: facere didicerunt.* Et ad matrimonia pertinet versus Juvenalis 2, 136. *Fient ista palam, cupient et in acta referri.* Hæc acta a scribis tabellariisque confecta videntur, et ad Atrium Libertatis in tabulario adservata. Livius 43, 16. *Censores extemplo in atrium Libertatis*[d] *ascenderunt, et ibi signatis tabellis publicis clausoque tabulario et dimissis publicis servis. . . .* Cui vetus inscriptio Curatores tamen quosdam adsignat (apud Grut. p. 237, 8.) C. CALPETANVS. STATIVS. SEX. METROBIVS. M. PERPENNA. LVRCO. T. SATRIVS. DECIANVS. CVRATORES. TABVL. PVBL. FAC. CVR. At ex Taciti 13, 28. colligas, curam eam Quæstorib. fuisse, aut ærarii Præfectis. *Principes,* inquit, *curam tabularum publicarum a Quæstoribus ad Præfectos transtulit.* Eoque facit, quod M. Aurelius apud Capitol. c. 9. professiones infantium rettulit ad ærarii Præfectos. Tabularii mentio etiam Ciceroni, pro Rabirio perduellionis reo c. 3. Virgilioque Georg. 2, 502. . . . . . *aut Populi tabularia vidit.* Ubi Servius quædam. Lampridius in Alexandro c. 33. referre videtur actorum confectionem ad Præfectum urbis: *Fecit Romæ,* inquit, *Curatores urbis XIV. sed Exconsulares viros*[e], *quos audire negotia urbis jussit, ut omnes aut magna pars adessent, cum acta fierent.* sed intelligit judiciaria acta. Fuerunt et registra quædam publica, præter hæc acta, de quibus Vopiscus in Probo: *Usus sum etiam registris scribarum porticus Porphyreticæ, actis etiam Senatus, ac Populi.* Perierant hæc publica acta (γράμματα δημόσια appellat Dio) qua vetustate, qua incendio: sed reparavit primo Principatu suo Tiberius, tribus Senatoribus ad describendum conquirendumque dilectis. Adi Græcum eum scriptorem 57, 16. in actis anni 769. Dixi ista uberius, et præter rem, ut constaret in parte juventuti, quæ essent illa acta, quorum testimonio totiens noster aliique in memoria rerum usi: quæque habita semper historiæ materia et seges.

[c] *Fulvius tamen legit* mundum; *de quo etiam cogito.*
[d] *Sive etiam ædem Nympharum ex Cicerone pro Milone c.* 27.
[e] Lege *ex Consularibus viris.*

JUSTI LIPSII

EXCURSUS

AD

ANNALIUM

LIB. VI.

CAP. II.

OLIM qui damnati gravioris criminis, puta majestatis, perduellionis, tyrannidis, non ipsi solum adflicti et perditi, sed nomen et memoria eorum. Deterrere omnes a culpa simili volebant, non pœnæ modo, sed ignominiæ metu. Itaque hæc duo fere usurpata: ut nomen deleretur, ut effigies tolleretur. De nomine, Cicero Philip. 13, 12. cum Antonii nomen e Fastis sublatum decreto Senatus esset: *Cujus totus Consulatus est ex omni monumentorum memoria revulsus.* noster 3, 17. *Nomen Pisonis radendum Fastis censuit.* Lampridius in Elagabalo 16. *Nomen Antonini erasum est, Senatu jubente.* Radebant igitur: sed et sæpe contenti erant per dedecus oblinere aut lutare. Lampridius 13. *Misit, qui et in castris statuarum ejus titulos luto tegerent, ut fieri solet de tyrannis.* Eusebius pulchre Eccl. Histor. 9, 11. de Maximino: Γραφαί τε ὅσαι εἰς τιμὴν αὐτοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ παίδων κατὰ πᾶσαν ἀνέκειντο πόλιν, αἱ μὲν ἐξ ὕψους εἰς ἔδαφος ῥιπτούμεναι συνετρίβοντο, αἱ δὲ τὰς προσόψεις ἠχρειοῦντο, σκοτεινῷ χρώματι καταμελανούμεναι. At de effigie fracta et abolita, Ambrosius de Interpell. Dav. 4, 8. *Vide, quemadmodum in civitatibus bonorum Principum imagines perseverent, deleantur tyrannorum.* Capitolinus in Gordianis c. 9. *Statuas Maximini dejecerunt, imagines perfregerunt, nomen publicitus eraserunt.* Livius de Atheniensibus 31, 44. *Rogationem extemplo tulerunt plebsque scivit, ut Philippi statuæ, imagines omnes nominaque earum tollerentur delerenturque.* Juvenalis 8, 18. *Frangenda miseram funestat imagine gentem.* Eusebius, loco quem dixi: Ἀνδριάντες τε ὁμοίως, ὁπόσοι εἰς τὴν αὐτοῦ τιμὴν διανεστήκεσαν, ὡσαύτως ῥιπτούμενοι συνετρίβοντο. Γέλως καὶ παιδιὰ τοῖς ἐνυβρίζειν καὶ ἐμπαροινεῖν ἐθέλουσιν ἐκκείμενοι. Ratio autem ista abolendi duplex. Prior, ut modeste id fieret et per magistratum submoverentur e publico conspectu. Cicero in Verrem 2, 67. *Centuripinorum Senatus decrevit Populusque jussit, ut, quæ statuæ C. Verris ipsius et filii essent, eas Quæstores demoliendas locarent, dumque ea demolitio fieret, Senatores non minus XXX. adessent.* Suet. Dom. 23. *Senatus scalas*

inferri, clypeosque et imagines ejus coram detrahi et affligi solo jussit. Altera, ut per impetum et tota res permitteretur furori cuidam plebeio. Tum receptum, laqueos statuis altioribus injicere, atque ita detrahere. Juvenalis 10, 58. . . . . . *descendunt statuæ, restemque sequuntur.* Seneca, seu quis alius, in Octavia: de statuis Poppææ v. 797. . . . . . *membra per partes trahunt Deducta laqueis.* Ita enim recte illic legimus, non *diducta.* Plinius graphice hoc totum depingit, Paneg. c. 52. *Ergo istæ quidem æreæ et paucæ manent manebuntque quamdiu templum ipsum: illæ autem aureæ et innumerabiles, strage et ruina publico gaudio litaverunt. Juvabat illidere solo superbissimos vultus, instare ferro, sævire securibus, ut si singulos ictus sanguis dolorque sequeretur. Nemo tam temperans gaudii seræque* (velim scribi, *serusque*) *lætitiæ, quin instar ultionis videretur cernere laceros artus, truncata membra, postremo truces horrendasque imagines abjectas* (lege *objectas*) *excoctasque flammis, ut ex illo terrore et minis in usum hominum ac voluptates ignibus mutarentur.* Mos autem hic damnandi imagines sane antiquus. Ex Cicerone colligo, pro C. Rabirio 9. *Sext. Titius, quod habuit imaginem L. Saturnini domi suæ, condemnatus est.* Ubi et hoc vides, culpæ fuisse vel privatim damnatorum imagines habere. Qua mente illud Taciti scriptum 11, 35. *Ac primum in vestibulo imaginem patris Silii SC. abolitam demonstrat.* Pulchre Ambrosius Officior. 1, 49. *Si tyranni aliquis imaginem habeat, nonne obnoxius est damnationi?*

JUSTI LIPSII
EXCURSUS
AD
ANNALIUM
LIB. XI.

Tabulæ æneæ duæ Lugduni erutæ ad latus ædis S. Sebastiani A. 1529. quæ Claudii Imp. Orationem continent, super civitate Gallis danda.

PAGINA PRIMA.

CAP. XXIV.

MAE. RERVM. NOSTR. :::: SII :::::::::: EQVIDEM. PRIMAM. OMNIVM. ILLAM. COGITATIONEM. HOMINVM. QVAM. MAXIME. PRIMAM. OCCVRSVRAM. MIHI. PROVIDEO. DEPRECOR. NE. QVASI. NOVAM. ISTAM. REM. INTRODVCI. EXHORRESCATIS. SED. ILLA. POTIVS. COGITETIS. QVAM. MVLTA. IN. HAC. CIVITATE. NOVATA. SINT. ET. QVIDEM. STATIM. AB. ORIGINE. VRBIS. NOSTRAE. IN. QVOD. FORMAS. STATVSQVE. RES. P. NOSTRA. DIDVCTA. SIT.

QVONDAM. REGES. HANC. TENVERE. VRBEM. NE. TAMEN. DOMESTICIS. SVCCESSORIBVS. EAM. TRADERE. CONTIGIT. SVPERVENERE. ALIENI. ET. QVIDAM. EXTERNI. VT. NVMA. ROMVLO. SVCCESSERIT. EX. SABINIS. VENIENS. VICINVS. QVIDEM. SED. TVNC. EXTERNVS. VT. ANCO. MARCIO. PRISCVS. TARQVINIVS. PROPTER. TEMERATVM. SANGVINEM. QVOD. PATRE. DEMARATO. CORINTHIO. NATVS. ERAT. ET. TARQVINIENSI. MATRE. GENEROSA. SED.

INOPI. VT. QVAE. TALI. MARITO. NECESSE. HABVERIT. SVCCVMBERE. CVM. DOMI. REPELLERETVR. A. GERENDIS. HONORIBVS. POSTQVAM. ROMAM. MIGRAVIT. REGNVM. ADEPTVS. EST. HVIC. QVOQVE. ET. FILIO. NEPOTIVE. EIVS. NAM. ET. HOC. INTER. AVCTORES. DISCREPAT. INSERTVS. SERVIVS. TVLLIVS. SI. NOSTROS. SEQVIMVR. CAPTIVA. NATVS. OCRESIA. SI. TVSCOS. CAELI. QVONDAM. VIVENNAE. SODALIS. FIDELISSIMVS. OMNISQVE. EIVS. CASVS. COMES. POSTQVAM. VARIA. FORTVNA. EXACTVS. CVM. OMNIBVS. RELIQVIIS. CAELIANI. EXERCITVS. ETRVRIA. EXCESSIT. MONTEM. CAELIVM. OCCVPAVIT. ET. A. DVCE. SVO. CAELIO. ITA. APPELLITATVS. MVTATOQVE. NOMINE. NAM. TVSCE. MASTARNA. EI. NOMEN. ERAT. ITA. APPELLATVS. EST. VT. DIXI. ET. REGNVM. SVMMA. CVM. REIP. VTILITATE. OPTINVIT. DEINDE. POSTQVAM. TARQVINI. SVPERBI. MORES. INVISI. CIVITATI. NOSTRAE. ESSE. COEPERVNT. QVA. IPSIVS. QVA. FILIORVM. EIVS. NEMPE. PERTAESVM. EST. MENTES. REGNI. ET. AD. CONSVLES. ANNVOS. MAGISTRATVS. ADMINISTRATIO. REIP. TRANSLATA. EST.

QVID. NVNC. COMMEMOREM. DICTATVRAE. HOC. IPSO. CONSVLARI. IMPERIVM. VALENTIVS. REPERTVM. APVD. MAIORES. NOSTROS. QVO. IN. ASPERIORIBVS. BELLIS. AVT. IN. CIVILI. MOTV. DIFFICILIORE. VTERENTVR. AVT. IN. AVXILIVM. PLEBIS. CREATOS. TRIBVNOS. PLEBEI. QVID. A. CONSVLIBVS. AD. DECEMVIROS. TRANSLATVM. IMPERIVM. SOLVTOQVE. POSTEA. DECEMVIRALI. REGNO. AD. CONSVLES. RVRSVS. REDITVM. QVID. IMP. ::::VRIS. DISTRIBVTVM. CONSVLARE. IMPERIVM. TRIBVNOSQVE. MILITVM. CONSVLARI. IMPERIO. APPELLATOS. QVI. SENI. ET. SAEPE. OCTONI. CREARENTVR. QVID. COMMVNICATOS. POSTREMO. CVM. PLEBE. HONORES. NON. IMPERI. SOLVM. SED. SACERDOTIORVM. QVOQVE. IAM. SI. NARREM. BELLA. A. QVIBVS. COEPERINT. MAIORES. NOSTRI. ET. QVO. PROCESSERIMVS. VEREOR. NE. NIMIO. INSOLENTIOR. ESSE. VIDEAR. ET. QVAESISSE. IACTATIONEM. GLORIAE. PROLATI. IMPERII. VLTRA. OCEANVM. SED. ILLOC. POTIVS. REVERTAR. CIVITATEM.

Pagina Secunda.

: SANE. : : : : : : NOVO. : : : : : : : : : : : : : DIVVS. AVG. : : : : NO. : : : : : : : LVS. ET. PATRVVS. TI. CAESAR. OMNEM. FLOREM. VBIQVE. COLONIARVM. AC. MVNICIPIORVM. BONORVM. SCILICET. VIRORVM. ET. LOCVPLETIVM. IN. HAC. CVRIA. ESSE. VOLVIT. QVID. ERGO. NON. ITALICVS. SENATOR. PROVINCIALI. POTIOR? EST. IAM. VOBIS. CVM. HANC. PARTEM. CENSVRAE. MEAE. APPROBARE. COEPERO. QVID. DE. EA. RE. SENTIAM. REBVS. OSTENDAM. SED. NE. PROVINCIALES. QVIDEM. SI. MODO. ORNARE. CVRIAM. POTERINT. RECIPIENDOS. PVTO.

ORNATISSIMA. ECCE. COLONIA. VALENTISSIMAQVE. VIENNENSIVM. QVAM. LONGO. IAM. TEMPORE. SENATORES. HVIC. CVRIAE. CONFERT. EX. QVA. COLONIA. INTER. PAVCOS. EQVESTRIS. ORDINIS. ORNAMENTVM. L. VESTINVM. FAMILIARISSIME. DILIGO. ET. HODIEQVE. IN. REBVS. MEIS. DETINEO. CVIVS. LIBERI. FRVANTVR. QVAESO. PRIMO. SACERDOTIORVM. GRADV. POST. MODO. CVM. ANNIS. PROMOTVRI. DIGNITATIS. SVAE. INCREMENTA. VT. DIRVM. NOMEN. LATRONIS. TACEAM. ET. ODI. ILLVD. PALESTRICVM. PRODIGIVM. QVOD. ANTE. IN. DOMVM. CONSVLATVM. INTVLIT. QVAM. COLONIA. SVA. SOLIDVM. CIVITATIS. ROMANAE. BENEFICIVM. CONSECVTA. EST. IDEM. DE. FRATRE. EIVS. POSSVM. DICERE. MISERABILI. QVIDEM. INDIGNISSIMOQVE. HOC. CASV. VT. VOBIS. VTILIS. SENATOR. ESSE. NON. POSSIT.

TEMPVS. EST. IAM. TI. CAESAR. GERMANICE. DETEGERE. TE. PATRIBVS. CONSCRIPTIS. QVO. TENDAT. ORATIO. TVA. IAM. ENIM. AD. EXTREMOS. FINES. GALLIAE. NARBONENSIS. VENISTI.

TOT. ECCE. INSIGNES. IVVENES. QVOT. INTVEOR. NON. MAGIS. SVNT. PAENITENDI. SENATORES. QVAM. PAENITET. PERSICVM. NOBILISSIMVM. VIRVM. AMICVM. MEVM. INTER. IMAGINES. MAIORVM. SVORVM. ALLOBROGICI. NOMEN. LEGERE. QVOD. SI. HAEC. ITA. ES-

SE. CONSENTITIS. QVID. VLTRA. DESIDERATIS. QVAM. VT. VOBIS. DIGITO. DEMONSTREM. SOLVM. IPSVM. VLTRA. FINES. PROVINCIAE. NARBONENSIS. IAM. VOBIS. SENATORES. MITTERE. QVANDO. EX. LVGDVNO. HABERE. NOS. NOSTRI. ORDINIS. VIROS. NON. PAENITET. TIMIDE. QVIDEM. P. C. EGRESSVS. ADSVETOS. FAMILIARESQVE. VOBIS. PROVINCIARVM. TERMINOS. SVM. SED. DESTRICTE. IAM. COMATAE. GALLIAE. CAVSA. AGENDA. EST. IN. QVA. SI. QVIS. HOC. INTVETVR. QVOD BELLO. PER. DECEM. ANNOS. EXERCVERVNT. DIVOM. IVLIVM. IDEM. OPPONAT. CENTVM. ANNORVM. IMMOBILEM. FIDEM. OBSEQVIVMQVE. MVLTIS. TREPIDIS. REBVS. NOSTRIS. PLVSQVAM. EXPERTVM. ILLI. PATRI. MEO. DRVSO. GERMANIAM. SVBIGENTI. TVTAM. QVIETE. SVA. SECVRAMQVE. A. TERGO. PACEM. PRAESTITERVNT. ET. QVIDEM. CVM. AD. CENSVS. NOVO. TVM. OPERE. ET. INADSVETO. GALLIIS. AD. BELLVM. AVOCATVS. ESSET. QVOD. OPVS. QVAM. ARDVVM. SIT. NOBIS. NVNC. CVM. MAXIME. QVAMVIS. NIHIL. VLTRA. QVAM. VT. PVBLICE. NOTAE. SINT. FACVLTATES. NOSTRAE. EXQVIRATVR. NIMIS. MAGNO. EXPERIMENTO. COGNOSCIMVS.

Extat ap. Gruter. p. DII. [a]

[a] Cf. omnino Menetrier in hist. civile ou consulaire de la ville de Lyon. fol. Lyon. 1696.

JUSTI LIPSII
EXCURSUS
AD
ANNALIUM
LIB. XII.

A.

CAP. VI.

De *Crispo Passieno* lubet paullo amplius adtexere, illustri cumprimis viro et oratore. et maxime ea, quæ scholiastes vetus Juvenalis curiose rettulit ad versum Satyræ 4, 81. . . . . *venit et Crispi jucunda senectus. Crispus,* inquit, *municeps Visellienis, tirocinio suo, in Senatu ita cœpit: Patres conscripti, et tu Cæsar*[a], *propter quod simul oratione* (malim, *orationem,* ut duplex caussa laudis fuerit, et Libertas et Eloquentia) *plenissime a Tiberio conlaudatus, plurimus sponte caussas apud C. V.*[b] *egit. pro qua re in Basilica Julia ejus statua posita est. Consulatus duos gessit. Uxores habuit duas, primam Domitiam, deinde Agrippinam; illam amitam, hanc matrem Neronis Cæsaris. Possedit bis mille sestertia.* (scribo, *bis millies sestertium:* quia homo prædives, et Suetonius ait Neronem hereditate ejus ditatum.) *Omnium Principum gratiam adpetivit, sed præcipue Cæsaris* (excidit nota prænominis C. id est, *Caii.* nam hunc intelligit) *quem iter facientem secutus est pedibus. Hic, nullo audiente, a Nerone interrogatus* (a Nerone? imo vero, *a Caio,* in quem scelus hoc incesti competit. nisi mavis, *Hic illo audiente, a Nerone inter.* ea mente, ut Caio præsente, a quopiam Nerone: qui adularetur fœdo Principi, et simul huic insidiaretur, sit rogatus.) *Haberetne, sicut ipse, cum sorore germana consuetudinem? Nondum, inquit, quantumvis decenter et caute, ne aut negantem eum argueret, aut adsentientem sibimet mendacio dehonestaret.* (corrigo, *ne aut negando eum arg. aut adsentiendo semet dehon.*) *Periit per fraudem Agrippinæ, quam heredem reliquerat, et funere publico elatus est.* Scita narratiuncula, quam tamen ego ad Passienum hunc traho, auctore ejus valde invito. Nam ille (dormiit, an stertuit?) refert ad Crispum, qui sub Domitiano. Atqui Vibius ille nomine fuit: nec quadrant in eum re aut ævo, quæ hic dicta. Mira μετεωρία scholiastæ, alias docti. Sed et noster amicus, cur rescribit *municeps Vercellensis?* Εὐλόγως ad Vibium illum, fateor: at non ad Passienum. Quamquam Viselliæ municipium etiam mihi ignotum. An *Vitelliensis?* an *Vicelliensis?* quæ loca Italiæ reperies. De morte autem hominis, quod Hieronymus ecce Chronico eam Principe Caligula ponit, anno ejus secundo: *Passienus filius, fraude hereditatis suæ necatur.* sane

[a] *Præposuit Patres Principi sane quam libere in servitute.*
[b] *Interpretare* Centumviros.

falsum est. constat enim sub initia Claudii obiisse, ex Suetonii Nerone c. 6. Itaque trajectitia ea nota Hieronymi, ut in Chronico illo multa. sed et emendanda sic: *fraude heredis suæ*. Agrippina enim illi heres, et *per ejus fraudem*, ut diserte in scholiastæ extremis hic verbis legis, periit. Fuit et Passienus pater, Senecæ nominatus Controvers. 2, 5. sive 13. Ad quem pertinere censeo Velleii verba 2, 116. *Triumphalia ornamenta ex Africa* ei tribuentis: idque sub Augusto [c].

B.

CAP. LX.

In provincias Cæsaris olim Legati aut Proprætores missi. in provincias dico majores. Nam quædam minores nec tantæ rei. Procuratores saltem acceperunt. Quorum præcipuum ac proprium munus, ut reditus ac tributa colligerent, aliaque quæ ad fiscum: sed, quoniam, nullo alio Præside, res sæpe cogebat jus inter provinciales dici, etiam in re criminum, factum, ut jurisdictionem aliquam sibi sumerent, Præsidum exemplo. Id Procuratorum genus, notæ et discriminis caussa, dicti passim in libris legum Procuratores vice Præsidis, aut cum potestate. ut l. 2. C. De pœnis. l. 3. C. Ubi causs. fisc. l. 4. C. Ad leg. Flav. de plag. Dixi, jurisdictionem sumerent. revera enim non habebant, Equites quoniam erant aut liberti. Tacitus in vita Agricolæ 4. *utrumque avum habuit Procuratorem Cæsarum, quæ Equestris nobilitas est.* Dio 53, 15. Καὶ τὺς ἐπιτρόπους (non recte interpres vertit Curatores, *Procuratores* sunt) οὕτω γὰρ τοὺς τάς τε κοινὰς προσόδους ἐκλέγοντας καὶ προστεταγμένα σφίσιν ἀναλίσκοντας ὀνομάζομεν, ἐς πάντα ὁμοίως τὰ ἔθνη, τά τε ἑαυτοῦ καὶ τὰ τοῦ δήμου, τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἱππέων, τοὺς δὲ ἐκ τῶν ἀπελευθέρων πέμπει. Itaque nec judicia nec acta eorum rata, vocarique poterant ad disquisitionem Principis aut Senatus: quoniam lege apud eos agi (ut ad rem, et sollenniter loquar) nefas. apud Magistratum solum Populi Romani, prove Magistratu actio legis fuit, ut Consules, Proconsules; Prætores, Proprætores: qui omnes e Senatu. apud Equites non fuit, multo minus apud libertos. Inter Equites excipio unum Præfectum Ægypti, apud quem, ut Tacitus notat H. 1, 11. lege agi permisit Augustus, decreto quodam singulari. Attamen Procuratores isti provinciis præerant, et jus sæpe in crimine et caussa capitis dicebant. Exemplum in Pontio, qui Judææ Procurator (non enim illi provinciæ proprie Præses) sententiam tulit de capite nostri capitis, Christi servatoris: exempla in Petronio, Cumano, aliisque vulgo apud Josephum. Idemque in ceteris minutis provinciis factum, quibus regendis solus Procurator. quarum aliquot Tacitus recensuit l. c. *Duæ Mauritaniæ, Rhætia, Noricum, Thracia, quæque aliæ Procuratoribus cohibentur.* et præter eas notabis Alpium maritimarum Procuratorem, item Ponti, Epiri [a] pluresque. Hæc clara satis et certa.

[c] Vid. etiam Ryckius ad Ann. 6, 20. qui nec laudat hunc excursum, nec tum videtur ejus memor fuisse.

[a] *De Epiri procuratore loco Præsidis Arrian. in Epict. 3, 4. vocat* ἄρχοντα καὶ ἐπίτροπον.

Ad hos Procuratores, Claudii, me judice, accommodamus edictum, jubentis, ut in provinciis eorum decreta perinde rata sint ac si ipse statuisset. Nam ad fiscum solum si aptas, quid fiet communibus et late conceptis Cornelii verbis? *Rerum*, inquit, *a Procuratoribus suis judicatarum.* pariterque indefinite extulit Tranquillus Claud. 12. *quæ Procuratores sui in judicando statuerent.* Adde subsequentem omnem Taciti orationem: videbis, non aliud eum indignari, quam quod jurisdictio communicata cum Equitibus et libertis: de quo toties inter ordines olim certatum seditione aut armis erat. At Procuratores, qui rei familiari tantum impositi, qui in provinciis Proconsulum aut Legatorum plane privati erant[b], et insigne in eos exemplum a Tiberio editum, de quo Dio 57, 23. Καπίτωνα, τὸν τὴν Ἀσίαν ἐπιτροπεύοντα, εἰς τὸ συνέδριον ἐσήγαγε, καὶ ἐγκαλέσας αὐτῷ, ὅτι στρατιώταις ἐχρήσατο, καὶ ἄλλα τινὰ, ὡς ἀρχὴν ἔχων, ἔπραξεν, ἐφυγάδευσεν. Οὐ γὰρ ἐξῆν τότε τοῖς τὰ αὐτοκρατορικὰ χρήματα διοικοῦσι πλέον οὐδὲν ποιεῖν, ἢ τὰς νενομισμένας προσόδους ἐκλέγειν, καὶ περὶ τῶν διαφορῶν ἔν τε τῇ ἀγορᾷ καὶ κατὰ τοὺς νόμους ἐξ ἴσου τοῖς ἰδιώταις δικάζεσθαι. Et Tacitus A. 4, 15. *Procurator Asiæ Lucilius Capito, accusante provincia, caussam dixit, magna cum adseveratione Principis, non se jus nisi in servitio et pecunias familiares dedisse. quod si vim Prætoris usurpasset, manibusque militum usus foret, spreta in eo mandata sua: audirent socios.* Plane ergo privati. tunc quidem. Nam postea jus acceperunt de fiscali saltem pecunia[c] cognoscendi, ut præmonui. Idque Dio etiam adsignificans ait, οὐ γὰρ ἐξῆν τότε. Hi posteriores Procuratores multi erant, et sparsi per provincias omnes: illi, pauciores dignioresque. Dio excipuas habere Proconsulem provincias videtur ab administratione Procuratorum. Addit enim ad verba 53, 15. quæ supra, πλὴν καθόσον τοὺς φόρους οἱ ἀνθύπατοι παρ' ὧν ἄρχουσιν ἐσπράσσουσιν. quasi Proconsules reditus collegerint ipsi in provinciis suis. Fallacia verba, quæ virum doctum nuper induxerunt, non me. Planissime enim in Proconsulum etiam provinciis Procuratores. Dio ipse docet; Ἐς πάντα, inquiens, ὁμοίως τὰ ἔθνη τε ἑαυτοῦ καὶ τὰ τοῦ δήμου. Atqui provinciæ omnes Populi, Proconsulum fuere. Ulpianus item l. 9. de Off. Procons. *Sane*, inquit, *si fiscalis pecuniaria causa sit, quæ ad Procuratorem Principis respicit, melius fecerit si se abstineat.* cujus vana et irrita monitio, si in Proconsulum provinciis Procuratores nulli. Quæ ergo Dionis verborum vera mens? Non alia, quam Procuratorem in aliis quidem provinciis omnes reditus colligere, quia omnes Cæsaris fiscique sunt; at in Proconsularibus non omnes, quoniam vectigalia[d] quædam vetera ipse Proconsul colligat in Populi ærarium usumque mittenda. Dictum satis, si addo; Procuratores solius rei, Rationales postea dictos, ut a prioribus illis distinguerentur. quoniam illi Rempublicam etiam, hi solam privatam tractabant, rationesque pecuniæ principalis.

[b] *Ante Claudium quidem. nam postea ampliatum et illorum jus.*

[c] *Etiam de lege Fabia, de plagiariis; ex Constitut. Imp. M. Antonini. Ulpian, l. 9. de offic. Procons.*

[d] Quæ tamen videtur sustulisse Theodosius et in fiscum suum vertisse. vid. Symmach. 10, 50.

JUSTI LIPSII
EXCURSUS
AD
ANNALIUM
LIB. XIII.

A.

CAP. II.

FORMAM dandæ tesseræ petendæque in parte expressit Appianus Civ. 5, 46. Καὶ ὁ Λεύκιος, inquit, ἔπεμψε τοὺς χιλιάρχους τὸ σύνθημα τῷ στρατῷ ληψομένους παρὰ τοῦ Καίσαρος. οἱ δὲ ἔφερον αὐτῷ τὸν ἀριθμὸν τοῦ στρατοῦ, κατὰ καὶ νῦν ἔθος ἐστὶ, τὸν αἰτοῦντα τὸ σύνθημα χιλίαρχον ἐπιδιδόναι τῷ βασιλεῖ βιβλίον ἐφήμερον τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ παρόντος. Atque olim ea data videtur sine voce, inscripta vel insculpta brevi ligno; unde tesseræ nomen: de quo Polybium adi 6, 33. Sub Impp. vocale id signum. Dabant autem plerumque nomina Deorum, aut heroum: etiam Græci. Pausanias 10, 1. *Cum utrimque a Ducibus de more militi tesseræ darentur, fortuitu ad oraculi verba appositæ datæ sunt, a Thessalis Itonia Minerva, a Phocensibus gentis auctor Phocus.* Etiam Persæ, si Xenophonti fides 7, 1. Παιδείας. et 3, 3. ubi a Cyro tessera data Ζεὺς σύμμαχος καὶ ἡγεμών· aut Ζεὺς σωτήρ. Suetonii loci bini non sani in hac re. alter Cal. 58. *Signum*, ait, *more militiæ petisse: et, Caio Jovem dante, Chæream exclamasse, Accipe ratum.* ubi restituo magnanimi viri vocem littera addita, *Accipe iratum*[a]. alter 56. *Solitus modo signum petenti, Priapum aut Venerem dare; modo osculandam manum offerre formatam commotamque in obscenum modum.* Libri vett. *commitamque*, aut, *cammatamque*, scribo, *gammatamque*. Gammata manus, insertis commixtisque digitis ad formam ejus litteræ: qui mos in Italia et nunc. Sic lapides gammati, non solum qui insculptum gamma habebant, sed qui literam eam exprimebant transversi. Scriptor Gromaticus (ap. Gœs. p. 228. 255. 309.) *Solent termini occurrere, qui lapides tam longiores sunt, quam qui latiores sequendi: hoc est, aut si cursum dirigunt lineares, aut si gamma faciunt transversi.* Malo etiam in Suetonii verbis, *obscenum nodum*, quam *modum*. Facit ad lucem infamis hujus signi Lampridii locus Elagabalo 10. *Neque umquam verbis pepercit infamibus, cum et digitis impudicitiam ostentaret, nec ullus in conventu et audiente populo esset pudor.* Scies amplius, tu tiro, tesseram duplicem fuisse: unam, quæ ad excubias; alteram, quæ ad pugnam. De postrema Tacitus H. 3, 22. *Eadem utraque acie arma: crebris interrogationibus notum pugnæ signum.*

[a] *Solemus enim, quibus male precamur cupimusque factum, Jovem iratum optare.*

B.

CAP. XXIX.

Olim ærario præpositi Quæstores: notum. Caussa immutandi sub Julio Cæsare orta a. u. 709. Quia enim absente Cæsare Quæstores creati nulli, ærarii cura Ædilibus duobus commissa est: nec rediit post illa ad Quæstores. Dio diserte notat 43, 48. Ædiles ergo præfuisse videntur (non enim immutationem reperio) per annos fere decem et septem, donec Augustus Prætorios substituit. Factum a. 726. Dio 53, 2. Καὶ, ἐπειδὴ χρημάτων τῷ δημοσίῳ ἐδέησεν, ἐδανείσατό τινα καὶ ἔδωκεν αὐτῷ· πρός τε τὴν διοίκησιν σφῶν, δύο κατ᾽ ἔτος ἐκ τῶν ἐστρατηγηκότων αἱρεῖσθαι ἐκέλευσε. Suetonius 36. *Auctor fuit, ut cura ærarii a Quæstoribus urbanis ad Prætorios Prætoresve transiret.* Tacitus hic. Ideo in monumentis id ævi historiisque Prætores ærarii inscripti passim. Mansit ad Claudium, *qui curam ærarii Saturni Quæstoribus reddidit, quam medio tempore Prætores aut utique Prætura functi sustinuerant,* ait Sueton. c. 24. Ita tamen, ut honores iis extra ordinem permitteret, ait Tacitus, *ne metu offensionum segnius consulerent.* Quem Dio explicat, in Claudio 60, 24. Τοὺς στρατηγοὺς τοὺς ἐπὶ τῆς διοικήσεως καταλύσας, ταμιείαις αὐτὴν κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἐπέτρεψεν, οὐχ᾽ ὥστε καὶ ἐτησίους σφᾶς (ὅπερ ἐπί τε ἐκείνων πρότερον, καὶ ἐπὶ τῶν στρατηγῶν μετὰ ταῦτα ἐγίγνετο) ἄρχειν, ἀλλ᾽ οἱ δύο οἱ αὐτοὶ τρία ὅλα ἔτη αὐτὴν διῴκουν, καὶ οἱ μὲν στρατηγίας εὐθὺς ἐλάμβανον, οἱ δὲ καὶ μισθὸν ἔφερον, ὅπως ποτὲ καὶ ἔδοξαν ἄρξαι. Honores ergo extra ordinem iis dati, sunt Præturæ. Sed ipsum immutans rursum Nero, rediit non ad Prætores (non enim ita appellati amplius) sed ad Præfectos, quos e Prætoriis elegit. Itaque clare Tacitus, *Prætura perfunctos dilegit,* non Prætores. Ita enim in Tacito corrigendum. Per bella tamen civilia, et Principe nullo Romæ, iterum Prætores præfecti videntur: innuitque Tacitus H. 4, 9. *Prætores ærarii (nam tunc a Prætoribus tractabatur ærarium) publicam paupertatem questi, etc.* Insita enim admonitio facile ostendit, aliud fuisse Taciti, id est, Trajani ævo. Gellius 13, 24. Præfectum nominat, *Quod per Quæstorem dixi,* inquit, *intellegi nunc oportet Præfectum ærario.- nam cura ærarii a Quæstoribus ad Præfectos* (ita legerim, *non Præfectum*) *translata est.* Præfuisse autem eos censeo biennium, ex hac sanctione Neronis: certe quidem ita servatum sub Trajano. Plinius Panegyr. c. 91. de se et Tertullo: *Nondum biennium compleramus in officio laboriosissimo et maximo, cum tu nobis Consulatum obtulisti.* Et statim c. 92. *Nobis, Præfectis ærario, Consulatum ante quam successorem dedisti.* In jure crebra mentio Præfectorum ærarii, ut l. 12. De his quæ ut indignis. l. 15. et 42. De jure fisci.

C.

CAP. XXXI.

Ad hanc vicesimam Arriani insignis locus Dissert. 4, 1. Ὁ δοῦλος εὐθὺς εὔχεται ἀφεθῆναι ἐλεύθερος. διὰ τί; δοκεῖτε, ὅτι τοῖς εἰκοστώναις ἐπιθυ-

μὴ δοῦναι ἀργύριον; οὐκ· ἀλλ' ὅτι φαντάζεται, etc. In quo loco vide, ut cæcutiat vir alias doctus. Nam vertit: *Servus in primis cupit se donari libertate. Quam ob caussam? an quia desiderat pro tessera vendentibus argentum numerare? Non, sed quia opinatur, etc.* Et in notis ait, εἰκοστάνην esse, qui rem emit exhibito signo aut tessera; manumissos autem emere publice frumenta potuisse exhibita tessera: unde Persius 5, 74... *scabrosum tesserula far.* Somnia et nugamenta mera. Corrigo in Arriano, τοῖς εἰκοστάταις. Glossæ: εἰκοστάτης, ὁ τὰς εἰκοστὰς ἀπαιτῶν, *vicesimarius* [a]. Verte igitur: *An quia vicesimariis argentum dare desiderat?* Idem Arrianus 2, 1. Ὅταν οὖν στρέψῃ τὶς ἐπὶ στρατηγοῦ τὸν αὐτοῦ δοῦλον, οὐδὲν ἐποίησεν; ἐποίησε. τί; ἔστρεψε τὸν αὐτοῦ δοῦλον. Ἄλλο οὐδὲν; ναί. Καὶ εἰκοστὴν αὐτοῦ δοῦναι ὀφείλει. Cicero ad Attic. epist. 2, 16. *Portoriis Italiæ sublatis . . . quod vectigal superest domesticum præter vicesimam?* Hæc in manumissis. At in servis receptum, ut, quoties vænirent, vectigal pro iis penderet emptor. Id Tacitus fuisse ait, quintam et vicesimam: lectio modo sit certa. Ambigas enim jure, quoniam de hac XXV. nihil alibi scriptum. Immo scriptum contra: Augustum, cum pecunia ad bellum et nocturnos Vigiles ei opus, instituisse quinquagesimam venalium mancipiorum. Dio 55, 31. in actis a. 760. Τὸ τέλος τὸ τῆς πεντηκοστῆς ἐπὶ τῇ τῶν ἀνδραπόδων πράσει ἐσήγαγε. Et Hercle, uti aliarum rerum vænalium centesima fuit: sic quinquagesima mancipiorum. ausimque in Tacito reponere, *quinquagesimæ* [b]. Alia quinquagesima est, de qua in Symmacho Ep. 5, 62 et 65. et infra hoc ipso libro. Fuit et vicesima hereditatum, instituta ab Augusto ad ærarium militare: de qua Dio 55, 25. actis anni 759. Τὴν εἰκοστὴν τῶν τε κλήρων καὶ τῶν δωρεῶν, ἃς ἂν οἱ τελευτῶντές τισι, πλὴν τῶν πάνυ συγγενῶν ἢ καὶ πενήτων, καταλείπουσι, κατεστήσατο. Temperavit eam Nerva et magis Trajanus: de quibus multa Plinius in laudatione c. 37. sq. qui omnino videndus: si vim intelligere aves ejus vectigalis. postque illos Antoninus Philosophus, de quo Capitolinus c. 11. *Leges etiam addidit* (sive *edidit*) *de vicesima hereditatum: de tutelis.* Videndus item Paullus Sent. l. 4. t. 6. lib. ult. C. de edicto D. Hadrian. toll. De vicesimæ legibus primus scripsit A. Ofilius, et post eum Macer libros duo: Invenio et in lapidibus (apud Grut. p. 437, 3.) PROCVRATOR. XX. HEREDITATIVM. item (ib. p. 426, 7.) PROMAGISTER. XX. HEREDITATVM. qui postremus titulus ab eo, quod, uti e Plinio Ep. 7, 14. discis, publicani colligebant hoc vectigal: quorum Magistri et Promagistri. Satis. nec enim Jurisconsultorum frugem demetere propositum nobis.

[a] Perperam. εἰκοστάτης in Glossis est corrupte pro εἰκοστώνης, qui est conductor vicesimæ, ut τελώνης publicanus.

[b] At in libro de Magn. R. 2, 4. retractat sententiam et in Dione corrigit πεντεκοστῆς. quod etiam suspicatur in notula addita ad marginem in ed. ultima: et sic quoque Cujac. Obs. 6, 28. Burmannus autem de Vectig. P. R. c. 5. p. 69. 70. putat sic Dionem cum Tacito conciliari posse, ut dicamus primo quinquagesimam fuisse, procedente tempore auctum id vectigal et quintam et vicesimam factam forte ex instituto Caligulæ. Lipsium etiam ex inscript. in quibus PVBLICVM XX. LIBERTATIS ET XXV. VENAL. et SOCII PVBLICI XXV. VENALIVM refellit Fabrettus in Inscr. c. 1. p. 86.

JUSTI LIPSII

EXCURSUS

AD

ANNALIUM

LIB. XIV.

A.

CAP. II.

TEMPUS enim, ut tarde aliquando juventus nostra discat, quid tempestiva convivia, quid intempestiva. Discat, et dediscat illa, quæ nuper hausit a magnis magistris. Aiunt, convivium tempestivum esse, quod tempore celebretur: verbo reque honestum: nec in vitio poni umquam, nisi in libris vitiatis. Ecce alii, qui tempestivum nihilum differre dicant ab intempestivo: et in culpa habitum utrumque. Tertium vidi, qui convivia tempestiva vellet esse, quæ statis certisque temporibus præberent Sacerdotes. Inducunt et seducunt. audite me, juvenes, et cum bono Mercurio inite viam rectam. Legitima convivii hora apud Romanos priscos, sol occasus. Salvianus 1, 2. *Numquid parcam illam tunc agrestemque vitam cum gemitu et dolore tolerabant, cum viles ac rusticos cibos ante ipsos, quibus coxerant, focos sumerent eosque ipsos capere, nisi ad vesperam, non liceret?* Itaque, quia vespere cæna, ideo proverbii forma in Plauto Mil. glor. 4, 2, 5. *de vespere suo vivere.* Postea autem decima haberi cœpta. Clare ex Cornificio ad Herennium, ubi describit hominem vane gloriosum 4, 51. Is ad eos, quos vocaverat ad cænam non in suas ædes: *Itane? eamus, inquit, hospites. Frater venit ex Salerno. ego illi obviam pergo, vos huc decima venitote. Hospites discedunt. ille se raptim domum suam conjicit: illi decima, quo jusserat, veniunt.* Et ab ea mente Philippus Vulteium invitans, apud Horat. Ep. 1, 7, 71. *Post nonam venies...* Imo actuosi homines et forenses post decimam sæpe. quoniam res et judicia in foro exercita ad decimam horam, uti ex Miloniana Asconii discas. At labente Imperio moribusque octava hora balnei haberi cœpta, nona ipsa cænæ. Plinius de Spurinna Ep. 3, 1. *Ubi hora balnei nunciata est, (est autem hieme nona, æstate octava) in sole ambulat nudus, lotus accubat.* Martialis præter locos alios Epigr. 4, 8. *Imperat exstructos frangere nona thoros.* Hanc horam qui præveniebant, tempestive epulari dicebantur et prœmatu-

re, et convivia eorum tempestiva. qui in longum trahebant inque noctem intempestam, jure eorum epulæ intempestivæ. Qui de multo die, inquam, epulari incipiebant, in eos gulones hæc nota et nomen. Plautus probrose in senem Asin. 4, 2, 16. *Cum suo sibi gnato unam ad amicam de die Potare.* Hinc apud Catullum 47, 5. *Convivia lauta de die:* apud Horatium S. 2, 8, 2. . . . *dictus here illic De medio potare die.* Suetonius de Nerone 27. *Epulas a medio die ad mediam noctem protrahebat.* Plinius in laud. Trajani 49. *Non enim ante medium diem distentus, solitaria cœna, spectator adnotatorque convivis tuis immines.* Livius de Annibale Capuæ lasciviente 23 8 *Cœperunt epulari de die, et convivium non ex more Punico aut militari disciplina esse.* Cicero de Pisone: *Qui numquam solem orientem aut occidentem viderit* culpatque eum vitii utriusque, (sic et de Fin. 2, 8.) Uti et Silius Campanos 10, 41. . . . *medioque dierum Regales epulæ, atque ortu convivia solis Deprensa.* Hæc tempestiva convivia sæpe usurpari solita diebus lætis, festisque. Juvenalis Persicum suum invitans 11, 204. . . . *jam nunc in balnea salva Fronte licet vadas; quamquam solida hora supersit Ad sextam.* Vult ecce eum ad balneas ire hora quinta, præter morem, et ad epulas venire sexta septimave. Saturnalibus item vulgo convivia ordiebantur a multa luce. Tertull. Apol. c. 42. *Non lavor diluculo Saturnalibus, ne et diem et noctem perdam: attamen lavor honesta hora et salubri.* Nam lautio semper ante cibum. Item nuptiis, Apuleius Apol. 1. *Nuptiæne illæ fuerunt, an aliud celebratum officium, ac convivium tempestivum?* Ea sunt convivia, quæ Catoni placita apud Cic. de Sen. 14. *Ego vero propter sermonis delectationem tempestivis conviviis delector.* Item Claudio, de quo Tacitus A. 11, 37. *Claudius domum regressus et tempestivis epulis delinitus.* Quæ epulæ si media nocte fuissent, non potuit inter eas Messalina esse interfecta, sine querela aut verbo historicorum. Alexandro: de quo Curtius 8, 1. *Jamque iter parare in postremum jussus, sollenni et tempestivo adhibetur convivio.* Tamen hæc convivia jure in vitio. Cicero ad Atticum 9, 1. *Audio, bonis viris hanc cunctationem nostram non probari, multaque et severe in me in conviviis quidem tempestivis disputari.* Ibid. 13. *Quas eos cœnas et facere et obire scripsit ad me Sextius? quam lautas, quam tempestivas?* Idem in Verrem 3, 25. de Apronii cœna in foro: *Statuitur Lollius in illo tempestivo gladiatorum convivio.* Et de ipso Verre 5, 10. ait, eum *diem conviviis, noctem stupris, contrivisse.* Quinctil. Declam. 331. *Neque enim senectutem adfert summus dies, sed longus ordo vitæ. nec ebrietatem facit illa potio, post quam concidendum est, sed tempestivum convivium, et aviditas nimia.* Seneca De Ira 2, 28. *Aliena vitia in oculis habemus, a tergo nostra sunt. Inde est, quod tempestiva convivia filii pater deterior filio castigat.* Addo Taciti locum H. 2, 68. *Discubuerat Vitellius Ticini, adhibito ad epulas Verginio. Legati Tribunique ex moribus Imperatorum severitatem æmulantur, vel tempestivis conviviis gaudent.* Qui vel solus locus sententiæ meæ urmandæ. Cedo enim, si non de die illud epulum, quomodo subjungit de lucta inter milites? Quomodo *pulvis procul et arma adspiciebantur,* in tenebris? Sane iterum de Vitellio noster 1, 62. *medio diei temulentus.* et Xiphilinus 65, 2. Τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς

ἰδακτάνα. Diurnum ergo convivium (intelligo a meridie, aut circiter) tempestivum, quia initum tempori nimis: nocturnum contra, intempestivum. Describit Propertius 4, 6, 85. *Sic noctem patera, sic ducam carmine, donec Injiciat radios in mea vina dies.* Suet. Calig. 45. *Senatum populumque objurgavit edicto, quod, Cæsare præliante, intempestiva convivia circum et theatra et amœnos secessus celebrarent.* Cicero pro Murena c. 6. *Intempestivi convivii, amœni loci, multarum deliciarum comes est extrema saltatio.* Curtius 6, 2. *Intempestiva convivia et perpotandi pervigilandique insana dulcedo.* Et exempla plura. sed iis, qui cor habent, hæc satis: *μωρὸν* autem *οὔτε πεῖσαι οὔτε ῥῆξαί ἐστι,* ait verbum vetus[a].

B.

CAP. XV.

Sed et munera peti, darique solent eo die ad barbam. Ammianus 17, 9. *Cæsar cum petenti, ex usu, gregario cuidam, ut barbas detonderet, dedisset aliquid vile, contumeliosis calumniis appetitus est a Gaudentio.* Juvenalis 3, 186. *Ille metit barbam, crinem hic deponit amati, Plena domus libis venalibus* (alii *genialibus*). Quinetiam Deo alicui sacrari solita, ut apud Græcos virginum puerorumque comæ Suet. de Nerone 12. *Barbam primam posuit, conditamque in auream pyxidem et pretiosissimis margaritis adornatam capitolio consecravit.* ubi emendo, *Capitolino,* Jovi scilicet ex Dione 61, 19. Earinus apud Martialem 9, 17. primam lanuginem comamque *Pergameo posuit dona sacrata Deo.* Tertullianus de anima: *Quis non exinde aut totum feli* (lego, *filii*) *caput reatui vovet, aut aliquem excipit crinem, aut tota novacula prosecat, aut sacrificio obligat, aut sacro obsignat pro publica aut privata devotione?* Censorinus de die nat. c. 1. *Quidam etiam pro cetera bona corporis valetudine, crinem Deo sacrum pascebant.* Quando is mos Romæ cœperit (nam antiquos barbam aluisse satis constat) quæro. Livius eum agnoscere videtur sub a. u. 369. satis clare, ubi de Manlio Capitolino in carcerem conjecto 6, 16. *Satis constat, magnam partem plebis vestem mutasse, multos mortales capillum ac barbam promisisse.* Si in luctu promiserint barbam, ergo alias rasa. Refellit tamen eum Varro R. R. 2, 11. *Omnino tonsores in Italia primum venisse ex Sicilia dicuntur post R. C. a. 454. ut scriptum in publico Ardeæ in litteris exstat. eosque adduxisse P. Ticinium Menam. Olim tonsores non fuisse adsignificant antiquorum statuæ, quod pleræque habent capillum et barbam magnam.* Nec ambigo, quin ex ritu sui superiorisque ævi aberraverit Livio mens et manus. Cicero certe pro M. Cœlio, etiam Ap. Claudium Cæcum barbatum inducit, aliquot post notatum Varroni ævum annis. Bellis Punicis in usu crebro jam rasu-

[a] De discrimine *convivii tempestivi* et *intempestivi* agit Turnebus Adv. 6, 16. Verum *intempestiva* nulla exstare apud veteres, docet Salmas. ad Vopisci Florianum 6. Cf. Pitiscum ad Curt. 6, 2. Burm. ad Suet. Cal. 45. Hoc loco itemque in Cicerone Ernesti dedit *tempestiva, tempestivi.*

ram fuisse docent Annalium prisca verba, quæ de Scipione Agellius 3, 4. retulit, et mirabundus parum cepit[a]. Juvenes ergo alebant barbam. et ideo a Cicerone ad Attic. 1, 16. *Comessatores conjurationis barbatuli juvenes* appellati sine ulla lasciviæ, ut volunt, nota et pro M. Cœlio l. c. ad juvenes alludens, *Non hac barba, qua ista delectatur,* inquit, juvenemque a barba descripsit Juvenalis 6, 215. *Jam senior, cujus barbam tua janua vidit.* Ponebant eam serius, citius, plerumque sub XXI. annum. Macrobius certe in Somnium Scipionis 1, 6. *ter septenarium numerum requiri ad radendam barbam* adfirmavit. Atque ita Neronem posuisse colliges ex Fastis annisque. Caligula tamen XX. anno posuit, Suetonii 10. At Cæsar Octavianus anno demum XXV. uti clarum ex Dione 48, 34. Natus enim M. Tullio C. Antonio coss. posuit L. Marcio C. Sabino. Mutavit ab hoc more primus Romanorum Imperatorum Hadrianus, adnotante Xiphilino 68, 15. et ostendentibus nummis. Hæc Romæ. Apud Græcos quid? Barbam in pretio mansisse ad tempora Alexandri Athenæus ex Chrysippo adserit 13, 2. p. 565. sub eo Rege radi repertum. Inter philosophos primus barbam aluisse traditur Antisthenes Suidæ in voce καθεῖναι. Hæc propemodum aliena a Tacito: sed per eum non absurde, ut spero, nec ingratiis tuis, lector, mihi nata.

C.

CAP. XXVIII.

Olim in populi libertate non frequens appellationum usus, non certe in caussa civili; (nam provocationem ad Populum, in re majori criminumque, frequentem scimus.) usus tamen. A Prætore enim appellatum reperio, alias ad collegam ejus, alias ad Tribunos. Ad collegam, Cicero uno loco sed claro, in Verrem, de Prætura urbana 1, 46. *L. Piso,* inquit, *multos codices implevit earum rerum, quibus ita intercessit, quod iste aliter, atque ut edixerat, decrevisset. quod vos oblitos esse non arbitror, quæ multitudo, qui ordo ad Pisonis sellam isto Prætore solitus sit convenire. quem iste collegam nisi habuisset, coopertus lapidibus esset in foro.* Asconiusque ibi: *Intercedere, ut vides, etiam Prætor Prætori solet, ut Piso Verri, appellatione caussæ ad collegam facta.* Ad Tribunos appellatum, docet idem Cicero pro P. Quinctio c. 7. *Appellantur Tribuni, a quibus cum esset certum auxilium petitum, etc.* Clarius infra c. 20. *Cujus Procurator a Prætore Tribunus appellare ausus sit.* Hæc olim: nec appellatum reperio ad Senatum. At Augustus imperium adeptus, *Appellationes quotannis urbanorum quidem litigatorum Prætori delegavit urbano* (timide ambigo, num scrib. *Præfecto del. urbis*); *at provincialium, Consularibus viris, quos singulos cujusque provinciæ negotiis præposuisset,* ait Suet. c. 33. Quem ita intellego, ut appellationes a minoribus Magistratibus judicibusque Romæ ad Prætorem fierent, in caussis dumtaxat civilibus; e

[a] Vitium in Gellio hærere, legendumque *minorem L. ann.* notat. J. Gronovius. Ceterum cf. Brouckh. ad Tibullum 2, 1, 34.

provinciis, ad Consulares. Nam, quin Augustus ipse, firmandæ dominationi, et jure potestatis Tribuniciæ, graviorum rerum appellationes sibi servarit, ambigendum vix puto e Dionis verbis 52, 33. ubi Mæcenás ad Augustum: *Δίκαζε δὲ αὐτὸς ἰδίᾳ τά τε ἐφέσιμα καὶ τὰ ἀναπόμπιμα, ὅσα ἂν παρά τε τῶν μειζόνων ἀρχόντων, καὶ παρὰ τῶν ἐπιτρόπων, τοῦτε πολιάρχου καὶ τοῦ ὑποτιμητοῦ, καὶ τῶν ἐπάρχων, τοῦτε τὸν σῖτον ἐπισκοποῦντος, καὶ τοῦ νυκτοφυλακοῦντος ἀφικνῆται.* etsi quædam ibi miscet, magis ex ritu sui ævi Dio, quam Augusti. Certe a Senatu ad Principem appellatum Tiberii imperio, sunt exempla in nostro scriptore, ut 6, 5. *iisque instantibus ad Imperatorem provocavit:* et alibi. post eum Caius: *Magistratibus liberam jurisdictionem permisit,* ait Sueton. c. 16. i. e. sine appellatione plenam priscamque: sed id non diuturnum fuit, non magis quam permissa ab eo comitiorum libertas. Dio mihi auctor 59, 18. sub Caio receptum, ut judicia quædam Senatus tractaret, ita tamen, ut ab eo Princeps appellaretur. Sed appellatio Principis, ut apparet, non sine pœna fuit. pœna dico, in eos, qui temere appellassent. Quo exemplo nunc Nero auctum honorem Senatus it; statuitque, ut eadem pœna, qui illum temere a privatis judicibus appellassent, tenerentur, qua qui Principem. Sententiam hanc satis capio: confirmationem quæro et exempla. Nihil enim præ manu mihi, quod istuc faciat, nisi forte, quæ de pœna præjudiciali eorum, qui a Præfecto urbis appellassent, Symmachus scribit Ep. 10, 29. et 51. Quem tu, cupide lector, vide. Mihi a latere tragulam injicit Tranquillus, qui hanc ipsam rem tangens Ner. 17. nihil eorum, quæ Tacitus; sed hoc tantum dicit, *Cautum, ut omnes appellationes a judicibus ad Senatum fierent.* Hæret id spiculum, et non evello.

JUSTI LIPSII

EXCURSUS

AD

ANNALIUM

LIB. XV.

A.

CAP. XLI.

CERTA investigatio ejus diei a clade Aliensi[a] capi potest et debet, quam certum est anteriorem fuisse et fastis perpetuis traditam et signatam: ideoque et vulgo notam. Cicero ad Atticum 9, 5. *Majores nostri funestiorem diem esse voluerunt Aliensis pugnæ, quam urbis captæ, quod hoc malum ex illo: itaque alter religiosus etiamnunc dies, alter in vulgus ignotus*[b]. Quis igitur ille? Livius ex professo tradit 6, 1. *Diem a. d. XV. Kal. Sextiles duplici clade insignem, quo die ad Cremeram Fabii cæsi, quo dein ad Aliam, cum exitio urbis, fœde pugnatum.* Eadem Taciti nostri assertio H. 2, 91. de Vitellio, quem tradit *funesto omine.... de cærimoniis publicis edixisse XV. Kal. Augusti, die antiquitus infausto Cremerensi Aliensique cladibus.* Ergo eorum mente pugnæ illæ dies; sequens autem urbis captæ et incensæ. quod Livius idem tradit 5, 41. *Ingressi*, inquit, *postero die urbem; patente Collina porta.* Hæc si ita vera: quis non videt XIV. Kalend. ipsum incendii diem fuisse; et recte igitur hic ita in Tacito scriptum. At alii fortasse dissentiunt. Minime. imo Agellius e Verrio Flacco refert 5, 17. cum caussam quærit, cur dies postriduani atri Romanis habiti? refert, inquam, *Q. Sulpicium Tribunum militum, ad Aliam adversus Gallos pugnaturum, rem divinam dimicandi gratia postridie Idus fecisse; et post diem tertium ejus diei urbem a Gallis occupatam esse.* Quibus verbis si hæc sententia est, ut velit, tres dies medios, et quarto demum pugnatum, profecto cum Livio sentit ac Tacito, et pugnæ dies erit *Decimusquintus Calendarum.* Esse autem: ex ipso Livio dixeris, in quo pariter ita scriptum 6, 1. *Quod postridie Idus Quintiles non litasset Sulpicius.... et post diem tertium objectus hosti exercitus Romanus esset.* At, si quis aliter et velit, *post diem tertium* significare ipsum diem tertium; tum certe fateor, *XVI. Kalendas* diem pugnæ fuisse,

[a] Græci Ἀλλίαν ποταμὸν vocant. Servius ad Virg. Æn. 7, 717. *Sane* Alia *dicitur, cui propter metri necessitatem unum* L *addidit, ut* Allia *diceret, sicut* rellìquías *et* reliquias.

[b] *Quia scil. non servabatur, aut secernebatur.*

quomodo in Viris illustribus (quecumque auctore) c. 23. est scriptum. Sed vel sic ipse incendii dies XV. sit, non Hercules XVI. Itaque nihil video, quod virum illum tegat, nisi forte Macrobius, qui describens Agelliana illa, ut solet, adserere videtur *die postero*, quam Sulpicius male sacrificasset, pugnatum fuisse. Sed hoc sane falsum, et improvide a Macrobio scriptum, sicut item a Plutarcho in Caussis p. 269. Ὅτι μετὰ τὰς κυϊντιλίας εἰδοῦς, ἃς νῦν Ἰουλίας καλοῦσιν, ἐξάγοντες οἱ χιλίαρχοι τὸ στράτευμα, περὶ τὸν Ἀλίαν ποταμὸν ἐκρατήθησαν ὑπὸ Κελτῶν μάχῃ. Indefinite aut falso aio dictum: quo argumento? certo, quod Livium ejus rei auctorem dat, qui palam contra scripsit, ut jam ostensum. Nam Plutarchus ibi, Ὡς οἱ πλεῖστοι νομίζουσιν, καὶ Λίβιος ἱστορεῖ. Ille vero hoc non scribit: et quocumque rem vertas, XIV. Kal. incendii erit, imo XIII. fortasse (tanto longius a XVI.) si Plutarcho et Polybio credam. Ille in Camillo c. 22. p. 308. iste 2, 18. scribunt, non *postero*, ut Livius, sed *tertio denique die a pugna Gallos irrupisse.* Et consentit etiam, aut certe distinguit et conciliat Jo. Zonaras Annal. 7, 23. *qui postera quidem die ivisse ad urbem* vult, *sed, cum portas apertas viderent, substitisse, insidias veritos; et tertia denique die ingressos.* Itaque, ut finiam, nihil erroris in Tacito: cum Livio sentit et priscis, quos adduxi.

B.

CAP. LXIX.

Pædagogia Seneca describit epist: 95 (96). *Transeo agmina exoletorum, per nationes coloresque descripta, ut eadem omnibus levitas sit, eadem primæ mensura lanuginis, eadem species capillorum.* Julianus in Antiochico p. 350. Οὐ κρεῖττον ἦν ὀδωδέναι μύρων τὴν ἀγορὰν βαδίζοντός σου, καὶ παῖδας ἡγεῖσθαι καλοὺς, εἰς οὓς ἀποβλέπουσιν οἱ πολῖται: Hi quæri plerumque ad illicita dominis. Suet. Nerone c. 28. *Super ingenuorum pædagogia et matronarum concubinatus.* Pædagogia enim non culpat, sed quod ex ingenuis. Tertull. Apol. 13. *Cum de pædagogiis aulicis nescio quem cinædum* (Antinoum intellegit) *Deum facitis.* Notitia Imperii sect. 11. *sub dispositione viri spectabilis Castrensis* collocantur. PÆDAGOGIA. MINISTERIALES DOMINICI. CURÆ PALATIORUM. Plinius 33, 12 (54). *Jam vero et pædagogia ad transitum virilitatis custodiantur argento:* quod de fibulis argenteis exaudio, Veneri arcendæ. Usus etiam eorum ad mensam. Ulpianus l. 12. §. 32. de Instructo vel instrum. leg. *Si instructum fundum legasset, ea pædagogia, quæ ibi habebat, ut, cum ibi venisset, præsto essent in triclinio, legato continentur.* Hos habebant in veste pretiosa. Seneca De vita beata c. 17. *Quare pædagogium pretiosa veste succingitur?* Imo aurata. Idem De Tranquill. c. 1. *Præstringit animum apparatus alicujus pædagogii, diligentius quam intra privatum larem vestita et auro culta mancipia et agmen servorum nitentium.* Ammianus 26, 6. *Tunica auro distincta, ut regius minister, indutus a calce in pubem, in pædagogiani pueri speciem.* Nec aliud sensit cum de auro Plinius scripsit 33, 3 (12). *Honestius viri pædagogiis id damus, balineasque*

dives forma puerorum convertit. nescio an, *convestit.* Seneca de puerorum istorum deliciis, ep. 123. *Omnium pædagogia oblita facie vehuntur, ne sol, ne frigus teneram cutem lædat. Turpe est neminem esse in comitatu puerorum, cujus sana facies medicamentum desideret.* Vides ergo, ubique pædagogia pro cœtu et quasi collegio puerorum. pro loco non accipio, nec apud Plinium quidem epist. 7, 27. *Puer in pædagogio mistus pluribus dormiebat.* rescriboque *Puer e pædagogio.* Intellegit enim puerum pædagogianum. Ammianus 29, 3. *Adultus quidam ex his, quos pædagogianos appellant, ad observandam venaticiam prædam, Spartanum canem retinere dispositus.* Res nomenque in parte mansit. apud *paigios* Gallorum Italorumque.

JUSTI LIPSII
EXCURSUS
AD
ANNALIUM
LIB. XVI.

A.

CAP. XXII.

LIBERA re Romana non juratum scio in cujusquam acta, juratum in leges quidem; sed acta finito Magistratu vocari poterant ad disquisitionem Senatus. Is probabat, aut rescindebat. Primi Triumviri, nisi fallor, Calendis Januariis et ipsi jurarunt, et alios adegerunt, rata se habituros omnia acta D. Julii. Inde secutis Principibus exemplum. Dio opportune 47, 18. Ἔν τε τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους ἡμέρᾳ αὐτοί τε ὤμοσαν, καὶ τοὺς ἄλλους ὥρκωσαν βέβαια νομιεῖν πάντα τὰ ὑπ' ἐκείνου γενόμενα, καὶ τοῦτο καὶ νῦν ἐπὶ πᾶσι τοῖς τὸ κράτος ἔχουσιν, ἢ καὶ ἐπ' αὐτοῦ ποτε γενομένοις, καὶ μὴ ἀτιμωθεῖσι γίγνεται. Id accidit sub a. u. 712. Factum idem vivo Augusto; de quo idem Græcus 53, 28. Ἐν δὲ τῇ νουμηνίᾳ ὅρκους ἡ βουλὴ βεβαιοῦσα τὰς πράξεις αὐτοῦ ἐποιήσατο. Idque juramentum semper abusque Divo Julio repetitum ad Principem ejus anni. Tacitus mox: *Ejusdem animi est Poppæam Divam non credere, cujus in acta D. Julii et Augusti non jurare.* Nisi tamen si quis sceleribus et flagitiis aliter meruisset. Dio 60, 4. de Caio: Καὶ διὰ ταῦτα τὸ μὲν ὄνομα αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν αὐτοκρατόρων, ὧν μνήμην ἐπὶ τοῖς ὅρκοις καὶ ἐπὶ ταῖς εὐχαῖς ποιούμεθα, ὥσπερ οὐδὲ τὸ τοῦ Τιβερίου. Juratum vero non viritim, sed uno aliquo ex quoque Magistratu verba præeunte, reliquis adsentientibus. Quem morem Senatus, adulatione nova, transgressus est sub Tiberio, ut narrat idem Dio 58, 17. Νομιζομένου συχνὸν χρόνον ἤδη, μηκέτι κατ' ἄνδρα τὴν βουλὴν ἐν τῇ νουμηνίᾳ ὀμνύναι, ἀλλ' ἑνὸς, ὥσπερ εἴρηταί μοι, προομνύντος, καὶ τοὺς λοιποὺς συνεπαινεῖν, οὐκ ἐποίησαν αὐτὸ, ἀλλ' αὐτεπάγγελτοι μηδενὸς σφᾶς ἀναγκάσαντος, ἰδίᾳ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος ἐπιστώθησαν, ὥσπερ τι παρὰ τοῦτο μᾶλλον εὐορκήσοντες. Sed præjurationem Claudius iterum reduxit, explicatque Dio 60, 25. Κλαύδιος δὲ αὐτὸς μὲν πάντα εἰθισμένα διώμοσε, τοὺς δ' ἄλλους ἐκώλυσε κατ' ἄνδρα ὁμόσαι, καὶ οὕτως εἴ τις τῶν στρατηγούντων, ὥσπερ ποτὲ, καὶ ἕτερος τῶν δημαρχούντων, ἀπό τε τῶν ἄλλων ὡς ἑκάστων εἷς ἐξῆρξε τῶν ὅρκων τοῖς ὁμοίοις. Καὶ τοῦτο ἐπὶ πλείω ἔτη ἐπράχθη. Quam tamen abrogatam denuo esse, reditumque ad singularia juramenta, indicio sunt, quæ hic et postea Thraseæ objiciuntur. Et Dionis sane verba ultima satis ostendunt, in aliquot annos dumtaxat id servatum.

B.

CAP. XXII.

Ea vota in tabulis concipi solita et signari. Suetonius Aug. 97. *Nam se, quamquam conscriptis paratisque jam tabulis, negavit suscepturum vota, quæ non esset soluturus.* Plinius ad Trajanum Ep. 10, 44. *Solennia vota pro incolumitate tua, qua salus publica continetur, et suscepimus et solvimus: precati Deos, ut velint ea semper solvi semperque signari.* Concepta non Kalendis ipsis, sed III. Nonas. Plutarchus in Cicerone c. 2. p. 441. Τεχθῆναι Κικέρωνα, λέγουσιν, ἡμέρᾳ τρίτῃ τῶν νέων καλανδῶν, ἐν ᾗ νῦν οἱ ἄρχοντες εὔχονται καὶ θύουσιν ὑπὲρ τοῦ ἡγεμόνος. Capitolinus in Pertinace 6. *Tertio Nonarum die, votis ipsis.* Herodianus in vita Maximi circa finem: ἡ τρίτη δὲ ἡμέρα τῶν καλανδῶν, ἃς αὐτὰς Ἰανουαρίας ἡμέρας Ῥωμαῖοι προσονομάζουσι, καὶ προσκυνήσαντες πάντες αὐτῶν ὑπίσχοντο τὴν εὐωχίαν. Adde hunc Caii Jcti locum de verbor. signif. *post Kalendas Januarias die tertio pro salute Principis vota suscipiuntur.* Denique hunc Dionis clarum 59, 24. Καὶ τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ τῇ τὰς εὐχὰς ἐχούσῃ συνῆλθον μὲν, etc. *Tertia autem die, qua Vota fiunt, convenerunt quidem,* etc. Firma hæc videbantur: tamen concutit nos nonnihil Tacitus Annal. 4, 70. *Cæsar sollennia incipientis anni Kalendas Januarias epistola precatus.* Et subdit: *Quem enim diem vacuum pœna, ubi inter sacra et vota ... vincla et laqueus inducantur?* Et Tibullus ad Messallam 4, 1, 121. ... *Tyrio subtemine vestem Indueras, oriente die duce fertilis anni :.. .Cum fera discordes tenuerunt flamina venti,. . .Et largita tuis sunt multa silentia votis.* Sed stamus. et ad Taciti locum aio, non ita districte verba capienda, quasi illo ipso die vota, sed quasi in propinquo. Aut verius: etiam tunc vota fuisse, sed ex ritu prisco, quæ soli Consules nuncupabant, pro Imperii et populi salute. hæc autem pro Principe subtexta. et die quidem lætiore et augustiore pompa. Quod ipsum de Tibullianis illis censeo: Sane veteri Rep. negari non potest, quin vota ipsis Kalendis. Omitto plures Livii locos: hunc do firmum et clarum 21, 63. extremo: Consulem *C. Flaminium. ... conscientia præteritorum, et capitolium et sollennem votorum nuncupationem fugisse: ne die initi Magistratus, Jovis O. M. templum adiret.* Fieri etiam potest, ut plures dies votorum fuerint, ille tamen tertius ante Nonas præcipuus. Concepta autem et in castris apud signa; et in capitolio. Tertullianus de Corona c. 12. *Ecce annua votorum nuncupatio, quid videtur? Prima in principiis, secunda in capitoliis. Accipe post loca et verba. Hunc tibi Jupiter bovem cornibus auro decoratis vovemus esse futurum.* Ubi et formulæ pars; in qua tamen corrigo, *esse facturum*[a]. Est enim eo exemplo dictum, quo illud Gracchi: *Credo ego inimicos meos hoc dicturum.* Dies hic publice lætus; ideoque *Ælius Cæsar votorum caussa ab Hadriano lugeri est vetitus.* V. Spartian. 24. Eumdem etiam sollennia ἁπλῶς appellarunt[b]. Quod observo ex Tertulliani his verbis Apol. 35. *Veræ religionis homines etiam solennia Impera-*

[a] Ita Poeta vetus: *Mars tibi voveo facturum bidente verre.*

[b] Et Plinius supra: *Solennia vota.*

torum conscientia potius, quam lascivia celebrant. Grande videlicet officium focos et choros (nescio an, *thoros,* ut ad lectisternia referatur) *in publicum educere, vicatim epulari, civitatem tabernæ habitu abolefacere. . . . Hæccine sollennes dies Principum decent, quæ alios dies non decent? O nos merito damnando; Cur enim vota et gaudia Cæsarum casti et sobrii et probi expungimus?*

FINIS EXCURSUUM IN ANNALES.

JUSTI LIPSII
EXCURSUS
AD
HISTORIARUM
LIB. III.

A.
CAP. V.

CETERUM, ut transmitteret in Italiam impune et eo usui foret, scriptum Aponio, ut una cum Mœsico exercitu celeraret. Ac, ne inermes provinciæ barbaris nationibus exponerentur, Principes Sarmatarum Jazygum in commilitium adsciti; plebem quoque et vim equitum, qua sola valent, offerebant, remissum id munus, ne inter discordias externa molirentur, ac majore ex diverso mercede jus fasque exuerent. Trahuntur in partes Sido atque Italicus Reges Suevorum, quibus vetus obsequium erga Romanos et gens fidei commissæ patientior. opposita in latus auxilia, infesta Rætia, cui Porcius Septimius Procurator erat, incorruptæ erga Vitellium fidei. Igitur Sextilius Felix, cum ala Tauriana et VIII. cohortibus ac Noricorum juventute, ad occupandam ripam Æni fluminis, quod Rætos Noricosque interfluit, missus, nec illis aut his prœlium tentantibus, fortuna partium alibi transacta. Antonio, vexillarios e cohortibus et partem equitum rapienti, comes fuit Arrius Varus, strenuus bello; quam gloriam et Dux Corbulo et prosperæ in Armenia res addiderant. Idem secretis apud Neronem sermonibus ferebatur Corbulonis virtutes criminatus. Unde infami gratia primum pilum adepto, læta, ad præsens male parta, mox in perniciem vertere. Sed primus ac Varus, occupantes Aquileiæ proxima quæque, et Opitergii et Altini lætis animis accipiuntur. Relictum Altini præsidium adversus classem Ravennatem, nondum defectione ejus audita. Inde Patavium et Ateste partibus adjunxere. Illic cognitum, tris Vitellianas cohortes et alam, cui Scribonianæ nomen, ad Forum Alieni ponte juncto consedisse. Placuit occasio invadendi incuriosos. nam id quoque nuntiabatur. Luce prima inermes plerosque oppressere. Prædictum, ut paucis interfectis ceteros pavore ad mutandam fidem cogerent. Et fuere, qui se statim dederent. plures abrupto ponte instanti hosti viam abstulerunt. Vulgata victoria post principia belli secundum Flavianos, duæ legiones, septima Galbiana, tertiadecima Gemina, cum Vedio Aquila, Legato, Patavium

alacres veniunt. Ibi pauci dies ad requiem sumti, et Minutius Justus Præf. castrorum leg. VII. quia audacius, quam civili bello, imperitabat, subtractus militum iræ, ad Vespasianum missus est. Desiderata diu res interpretatione gloriæ in majus accipitur, postquam Galbæ imagines, discordia temporum subversas, in omnibus municipiis recoli jussit Antonius, decorum pro caussa ratus, si placere Galbæ Principatum partes præsumerent. Quæsitum inde, quæ sedes bello legeretur. Verona potior visa, patentibus circum campis ad pugnam equestrem, qua prævalebant: simul coloniam copiis validam auferre Vitellio in rem famamque videbatur. Possessa ipso transitu Vicentia: quod per se parum (etenim modicæ municipio vires) magni momenti locum obtinuit, reputantibus illic Cæcinam genitum, et patriam hostium Duci ereptam. In Veronensibus pretium fuit: exemplo opibusque partes juvere. Et interceptus exercitus per Rætiam Juliasque Alpes. ac, ne pervium illa Germanicis exercitibus foret, obsepserat. Quæ ignara Vespasiano aut vetita. quippe Aquileiæ sisti bellum exspectarique Mucianum jubebat. Adjiciebatque imperio consilium, quando Ægyptus, claustra annonæ, vectigalia opulentissimarum provinciarum obtinerentur, posse Vitellii exercitum egestate stipendii frumentique ad deditionem subigi. Eadem Mucianus crebris epistolis monebat, incruentam et sine luctu victoriam et alia hujuscemodi prætexendo, sed gloriæ avidus atque omne belli decus sibi retinens. Ceterum ex instantibus* terrarum spatiis consilia post res afferebantur. Igitur repentino incursu Antonius stationes hostium irrupit, tentatisque levi prœlio animis, ex æquo discessum. Mox Cæcina inter Hostiliam, vicum Veronensium, et paludes Tartari fluminis castra permuniit, tutus loco, cum terga flumine, latera objectu paludis, tegerentur. Quod si afuisset fides, aut opprimi universis Vitellianorum viribus duæ legiones, nondum conjuncto Mœsico exercitu, potuere, aut retroactæ deserta Italia turpem fugam conscivissent. Sed Cæcina per varias moras prima hostibus vendidit tempora belli, dum, quos armis pellere promptum erat, epistolis increpat, donec per nuncios pacta perfidiæ firmaret. Interim Aponius Saturninus cum legione VII. Claudiana advenit. Legioni Tribunus Vipstanus Messalla præerat, claris majoribus, egregius ipse, et qui ad id bellum solus artes bonas attulisset. Has ad copias nequaquam Vitellianis pares (quippe tres adhuc legiones erant) misit epistolas Cæcina, temeritatem victa arma tractantium incusans. Simul virtus Germanici exercitus laudibus attollebatur, Vitellii modestica et vulgari mentione, nulla in Vespasianum contumelia. Nihil prorsus quod aut corrumperet hostem, aut terreret. Flavianarum partium Duces omissa prioris fortunæ defensione, pro Vespasiano magnifice, pro caussa fidenter, de exitu securi, in Vitellium ut inimici. Facta Tribunis et Centurionibus retinendi, quæ Vitellius indulsisset, spes: atque ipsum Cæcinam non obscure ad transitionem hortabantur. Recitatæ pro concione epistolæ addidere fiduciam, etc. *eo ordine quo deinceps vulgati.*

* Aliæ quoque editiones habent *instantibus*, vitio operarum; nam legendum *distantibus*.

JUSTI LIPSII

EXCURSUS

AD

GERMANIAM.

A.

CAP. XII.

GERMANOS liberatum ire volui a fœda aversæ Veneris nota: et ecce ego non sine nota. Nam quidam me culpat (modeste tamen fateor, nec plane ἀλόγως) quod temere mendacem dixerim Athenæum. Ab eo enim, inquit, Diodorus, Aristoteles, Strabo. Primus quidem, de Celtis sic scribit 5, 32. Γυναῖκας δ' ἔχοντες εὐειδεῖς, ἥκιστα ταύταις προσέχουσιν, ἀλλὰ πρὸς τὰς τῶν ἀῤῥένων συμπλοκὰς ἐκτόπως λυσσῶσι. et quæ subdit, turpia mihi nimis, turpia relatu. At Aristoteles Polit. 2, 9. *Plerasque militares gentes et Celtas in iis masculum cœtum palam admisisse.* Jam Strabo negat *turpe apud eos fuisse* τὸ τῆς ἀκμῆς ἀφειδεῖν τοὺς νεούς: *florem ætatis prostituere juniores.* Quid ad hos ego? ignosce quisquis legis, pæne idem, quod in Athenæum. Falsi inquam isti, falsi: si tamen de Germanis hoc scripserunt ac senserunt, non potius de Gallis. Quod ego omnino assero: præsertim de iis, qui Massiliæ et Italiæ, magis propinqui. Ab ea parte labes hæc in candidam per se gentem. Nonne *mores Massilienses* proverbio ab hac mollitie innotuere? Græci ergo illi, qui vix limen illud ipsum Galliæ noverant (Germaniæ certe penetral numquam) illic repertum vitium fama et stilo sparserunt perperam in omnes. Non mihi creditur? Tacito igitur nostro, qui diserte hoc ipso loco scribit (ex vestra quidem mente) molles istos et flagitiosos *cœno et palude mersos, crate injecta.* Tuam fidem, o optime! Si fidi illi Græci, et si vitium hoc tam commune Germanis, tam receptum, qui constat, ut iidem tam severiter illud puniant? Itaque ne sic quidem Germani inquinabuntur, etiamsi inquinata illa lectio retinebitur. Nec tamen a me, qui haud paullo tutius Tacito et in primis Fabio (qui claris verbis ignotum id flagitium Germanis asserit, te dissimulante) hic crediderim, quam Græcis. Quippe isti levi et longinqua fama aliquid de ea gente acceperunt: at illorum ævo, cognita jam Germania, imo lustrata Romanis et calcata.

STEMMA

AUGUSTÆ DOMUS

A

JUSTO LIPSIO

IN SERIEM REDACTUM.

- *C. Octavius C. F.* qui Macedoniæ præfuit, Ex Ancharia priore uxore
  - *Octavia* major.
    - Ex priore marito C. Marcello
      - *M. Marcellus,* cui prima uxor, Pompeia Sexti: altera, Julia Augusti filia. Ex neutra liberi. Obiit adolescens in Bajano.
      - *Marcella* major. Ex I. marito M. Vipsanio Agrippa
        - Liberi, ait Suetonius Aug. 63. sed nobis irreperti. Nam de Vipsania Tiberii uxore falsum.
      - Ex II. marito Iulo Antonio Africano Triumviri filio, de quo Plut. in Antonio, et noster Ann. 3, 18.
        - *L. Antonius Africanus.* qui Massiliæ obiit, Annal. 4, 44. Ex eo aut fratre aliquo, ut arbitror,
          - *Sex. Antonius Africanus.* de cujus nobilitate Ann. 14, 46.
      - *Marcella* minor, de qua silent.
    - Ex II. marito M. Antonio III. viro
      - *Antonia* major. Ex marito L. Domitio Ahenobarbo
        - *Domitia,* cui vir Crispus Passienus, uti suspicor ex Quinctil. 6, 1.
        - *Domitia Lepida.* Ex I. marito M. Valerio Barbato Messalla
          - *Valeria Messallina,* Claudii Principis uxor. Adi Commentarium nostrum, ad A. 11, 37. Et adde Senecam in Menippæa, qui Messallinæ majorem avunculum facit Augustum.
        - II. Ap. Junius Silanus. Qui tamen antea maritus fuisse videtur Æmiliæ Lepidæ proneptis Augusti (vide Commentarium nostrum ad Ann. 13, 1. etsi res hæc adhuc nubila:) Exque iis forte
          - *L. Silanus* sponsus Octaviæ.
          - *M. Silanus* proconsul Asiæ.
          - *Junia Calvina* Vitellii nurus, quæque ad Vespasiani ævum supervixit ex Sueton. Vesp. 23.
        - *Cn. Domitius,* cui uxor, Agrippina, et ex ea
          - *Nero* Imp.
      - *Antonia* minor. cujus stirpem ex marito Druso quære infra.

- *C. Octavius C. F.* qui Macedoniæ præfuit, Ex Attia II. uxore
  - *Octavia* minor, de cujus conjugio aut stirpe nobis non lectum.
  - *C Octavius*, qui postea C. Jul. Cæs. Octavianus Augustus. Ex Scribonia uxore
    - *Julia*, cui primus maritus M. Marcellus, tertius Tiberius Imperator. Sed uterque sine prole. Medius autem M. Vipsanius Agrippa. Ex hoc
      - *C. Cæsar*, cui uxor Livia soror Germanici. Ann. 4, 40.
      - *L. Cæsar*, cui destinata uxor Æmilia Lepida, postea P. Quirinii uxor. Ann. 3, 23.
      - *Agrippa postumus.*
      - *Julia*, cui vir L. Æmilius Paullus Censoris F. Ex eo
        - *Æmilius Lepidus*, cui Drusilla uxor. Ex Dione 59, 11. et Suetou Calig. 24.
        - *Æmilia Lepida*, sponsa Claudii. Suet. Claud. 26. Nec scio, an eadem, quæ nupta Druso filio Germanici, Annal. 6, 40.
      - *Agrippina*, cui vir Cæsar Germanicus. Et ex eo
        - *Nero*, cui uxor Julia, Drusi filia, Ann. 6, 27.
        - *Drusus*, cui uxor Æmilia Lepida, Ann. 6, 40.
        - *C. Caligula*, cujus matrimonia e Suet. pete.
        - *Agrippina*, cui mariti tres: Cn. Domitius, Crispus Passienus, Claudius Imp.
        - *Drusilla*, cui prior maritus L. Cassius: alter M. Æmilius Lepidus.
        - *Livia* sive *Livilla*, Suetonio: quæ eadem *Julia* est Tacito A. 2, 54. 6, 15. et Dioni 60, 27. Nupsit M. Vicinio, Ann. 6, 15. Huic sive alteri e sororibus maritus antea Quinctilius Varus, quem generum Germanici vocat Seneca Contr. 1, 3. et aliquid Tacitus Ann. 4, 66.

Habes Augusti stemma, quod ad sanguinem quidem attinet. Superest uxoria stirps, quæ adfiuitate primo, mox adoptione insita in domum Augustam. Eam, lucis caussa, seorsum hic expressi.

- *Ti. Claudius Nero*, cui uxor Livia Drusilla, postea Augusta. Ex hac
  - *Ti. Nero*, qui Imper. cui I. uxor Vipsania Agrippina, M. Vipsanii Agrippæ, ex Pomponia, Attici filia. Ex hac
    - *Drusus*, cui uxor Livia, sive Livilla, soror Germanici. Ex hac
      - *Tiberius Gemellus*, quem Caius sustulit. Suet. c. 23.
      - *Gemellus*, alter, cujus nomen non proditum, ex Ann. 2, 84. qui periit quadrimus. ex Ann. 4, 15.
      - *Julia*, cui vir post Ner. Germ. f. Rubellius Blandus, Ann. 6, 27. Ex hoc
        - *Rubellius Plautus*, quem Nero sustulit, cui uxor Pollutia, Ann. 16, 10.
  - II. Uxor Julia Augusti F. Ex ea proles, sed infans exstincta.
  - *Drusus Nero Germanicus*, cui uxor Antonia minor. Ex hac
    - *Germanicus Cæsar*, cui uxor Agrippina. Stirps posita supra.
    - *Livilla*, cui vir C. Cæsar, dein Drusus frater patruelis: desponsa etiam postea Sejano, ex Ann. 4, 40.
    - *Claudius*, qui Imper. cui I. uxor Plautia Urgulanilla. Ex hac
      - *Drusus*, cui desponsa Sejani filia. Suet. Claud. 27. Tacit. Ann. 3, 29.
      - *Claudia*, quam abjecit.
    - II. Uxor, Ælia Petina. Ex hac
      - *Antonia*, cui vir Pompeius Magnus, a Claudio interfectus. postea, Faustus Sulla.
    - III. Uxor, Valeria Messallina. Ex hac
      - *Octavia*, cui sponsus L. Silanus. postea maritus Nero Imp.
      - *Claudius Britannicus*, a Nerone sublatus.

DECRETA ROMANA

PRO

APHRODISIENSIBUS ET STRATONICENSIBUS

AD ANNAL. III, 62.

EX

EDM. CHISHULLI

ANTIQUITATIBUS ASIATICIS

P. 152. sqq.

PRIMUM est Decretum S. P. Q. R. quo rata facta sunt, quæ Cæsar Dictator et Triumviri, Lepidus, Octavianus et Antonius Plarasensibus et Aphrodisiensibus tribuere beneficia. Id ex Asia in Britanniam attulit Sherardus a. 1705. et cum Chishullo communicavit: qui l. c. edidit, suppletis ex ingenio lacunis. Supplementa uncis inclusa sunt.

(Ὕπατοι λόγους ἐποιήσαντο. Ἀρέσκειν τῇ συγκλήτῳ, περὶ ὧν ὁ Γάϊος Καῖσαρ ὑπὲρ Πλαρασέων καὶ Ἀφροδισιέων ἔκρινεν, αὐτοὺς κατὰ τὰ δι) καια ἐσθλά τε (πάντ) α ἐλευθέρους εἶναι, τῷ τε δικαίῳ καὶ ταῖς (νομοθεσίαις ταῖς ἰδίαις, τὴν πόλ) ιν τὴν Πλαρασέων, καὶ Ἀφροδισιέων χρῆσθαι, μήτε ἐγγύην (εἰσφέρειν, τούτοις κατὰ τὸ παρὸν δόγμα κ) αὶ κέλευσιν ὁμολογεῖν. Ἅτε τινα ἔπαθλα τειμὰς φιλάνθρω (πα . . τρεῖς ἄνδρες ὁ) ι τῆς τῶν δημοσίων πραγμάτων διατάξεως τῷ ἰδίῳ ἐπικρίματι Πλ (αρασεῦσι καὶ Ἀφροδισιεῦσι) προσεμέρισαν, προσμεριοῦσιν, συνεχώρησαν, συγχωρήσουσιν. τα (ῦτα πάντα βέβαια γ) ενέσθαι: Ὁμοίως τε ἀρέσκειν τῇ Συγκλήτῳ τὸν δῆμον τὸν Πλα (ρασέων καὶ Ἀφροδισιέ) ων τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀτέλειαν αὐτοὺς πάντων τῶν πραγ (μάτων ἔχειν, καθ) άπερ τις πολιτεία τῷ καλλίστῳ δικαίῳ καλλίστῳ τε νόμῳ, ἐστὶν (χρωμένη, ἣ ἀπὸ δήμ) ου τοῦ Ῥωμαίων τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀτέλειαν ἔχει, φίλη τε καὶ σύ (μμαχος οὖσα. τὸ δὲ) τέμενος Θεᾶς Ἀφροδίτης ἐν πόλει Πλαρασέων καὶ Ἀφροδισιέων ἱερὸν ἔ (στω) ταὐτῷ τῷ δικαίῳ, ταὐτῇ τε δεισιδαιμονίᾳ, ᾧ δικαίῳ, καὶ ἡ δεισ (ιδαιμονίᾳ τὸ Ἐφε) σίας ἐστὶν ἐν Ἐφέσῳ. Κύκλῳ τε ἐκείνου τοῦ ἱεροῦ εἴτε τέμενος εἴτ (ε ἱερὸς) τόπος, ἄσυλος ἔστω. Ὅπως τε ἡ πόλις, καὶ οἱ πολεῖται οἱ Πλαρασέων (καὶ Ἀφροδεισιέων τῶ) ν κωμῶν, χωρίων, ὀχυρωμάτων, ὁρων, προσόδων πρὸς τὴν φιλίαν, τὸ (ἐφ' ἡμ) ῖν, κρατῶσιν χρῶνται, καρπίζωνταί τε, πάντων τῶν πραγμάτων ἀτε (λεῖς, μήτε φόρον δ) ιά τινα αἰτίαν ἐκείνων διδόναι, μηδὲ ξυνεισφέρειν ὀφείλωσιν, (ἀλλ' αὐτ) οῖς κατ' οὖσαν μετὰ ταῦτα ἐν ἑαυτοῖς κύρωσιν χρῶνται. . . . .

M. ANTONII *Triumviri Epistola scripta ut videtur a. U. C. 717. ante C. N. 34.*

(Μ. Ἀντώνιος αὐτοκράτωρ ὕπατος ἀποδεδει) γμένος τὸ β. καὶ (τὸ γ) τριῶν ἀνδρῶν (τῆδ . . *) τῶν δημοσίων πραγμάτων διατάξεως Πλαρασέων καὶ Ἀφροδεισιέων ἄρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. Εἰ ἔῤῥωσθε, εὖ ἂν ἔχοι, ὑγιαίνω δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ στρατεύματος. Σόλων Δημητρίου, ὑμέτερος πρεσβευτὴς ἐπιμελέστατα πεφροντικὼς τῶν τῆς πόλεως ὑμῶν πραγμάτων, οὐ μόνον ἠρκέσθη ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν οἰκονο (μή) μασιν, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς παρεκάλεσεν εἰς τὸ τοῦ γεγονότος ὑμῖν ἐπικρίματος καὶ δόγματος, καὶ ὁρκίου καὶ νόμου ἀντιπεφωνημένα ἐκ τῶν δημοσίων δέλτων ἐξαποστεῖλαι ὑμῖν τὰ ἀντίγραφα. Ἐφ' οἷς ἐπαινέσας τὸν Σόλωνα μᾶλλον ἀπεδεξάμην, ἔσχον τε ἐν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ γεινωσκομένοις, ᾧ καὶ τὰ καθήκοντα ἀπεμέρισα φιλάνθρωπα, ἄξιον ἡγησάμενος τὸν ἄνδρα τῆς ἐξ ἡμῶν τειμῆς. Ὑμῖν τε συνήδομαι ἐπὶ τῷ ἔχειν τοιοῦτον πολείτην. Ἔστιν δὲ ἀντιγραφα τῶν γεγονότων ὑμίν φιλανθρώπων τὰ ὑπογεγραμμένα, ἃ ὑμᾶς βούλομαι ἐν τοῖς δημοσίοις τοῖς παρ' ὑμῖν γράμμασιν ἐντάξαι.

Γράμματα Καίσαρος.

Literæ, quæ subjectæ fuerant, periere: fueruntque illæ ipsæ, quas postea, auctore Tacito, Romam attulere Aphrodisienses.

Excerptum Psephismatis Stratonicensis, a Sherardo Britanno ex Asia allati, et a Chishullo ibidem p. 156. editi: in quo mentio asyli, cujus jus sub Tiberio defenderunt.

Ἐπὶ Στεφανηφόρου Πτολε (μαίου) . . . . (Διον) υσίου γραμματέως (σεβασ) τῆς βουλῆς εἰπόντος, τὴν πόλιν ἄνωθεν τῇ τῶν προεστώτων αὐτῆς μεγίστων Θεῶν (προνοίᾳ χρυσαορέως Διὸς καὶ Ἑκ) άτης, ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων καὶ συνεχῶν κινδύνων σεσῶσθαι, ὧν καὶ τὰ ἱερὰ ἄσυλα, καὶ ἱκέται καὶ ἱερὰ σύγκλητος, δόγματι, Σε (βαστοῦ Καίσαρος, καὶ) τε τῶν κυρίων Ῥωμαίων αἰωνίου ἀρχῆς, ἐποιήσαντο προφανεῖς ἐναργείας etc.

* Chishull monet videri scriptum fuisse τῇ δευτερᾴ, sed id una cum infausto Antonii nomine et præconio fuisse erasum.

MONUMENTUM ANCYRANUM

SUPPLETUM

AB

EDM. CHISHULL

IN ANTIQUITATIBUS ASIATICIS.

RERVM. GESTARVM. DIVI. AVGVSTI. QVIBVS. ORBEM. TERRARVM. IMPERIO. POPVLI. ROM. SVBIECIT. ET. IMPENSARVM. QVAS. IN. REMPVBLICAM. POPVLVMQVE ROMANVM. FECIT. INCISARVM. IN. DVABVS. AHENEIS. PILIS. QVAE. SVNT. ROMAE. POSITAE. EXEMPLAR. SVBIECTVM.

Tabula prima intrantibus a læva.

ANNOS. VNDEVIGINTI. NATVS. EXERCITVM. PRIVATO. CONSILIO. ET. PRIVATA. IMPENSA. COMPARAVI. PER. QVEM. REMPVBLICAM. *obs***TINATIONE. FACTIONIS. OPPRESSAM. IN. LIBERTATEM. VINDICAVI,** *Se-*

Rerum gestarum] Respice ad Taciti Ann. 1, 8 et 11. Reliquit Augustus, testibus Suet. c. 101. et Dione 56, 32. præter *testamentum, volumina quatuor, quorum uno mandata de funere suo complexus erat; altero indicem rerum a se gestarum, quem vellet incidi in æneis tabulis, quæ ante mausoleum statuerentur; tertio breviarium totius Imperii, quantum militum sub signis ubique esset, quantum pecuniæ in ærario et fiscis et vectigaliorum residuis; quarto mandata et consilia Tiberio ac Reipublicæ data.* Ex his index ille rerum ab Augusto gestarum quod supersit, Ancyranis debetur, qui, ab illo insignibus beneficiis adfecti, templum in ejus honorem strui, ludos celebrari, gesta ejus tabulis marmoreis insculpi curarunt. V. Observat. de l'Abbé Belley in Mém. de l'Acad. des Inscr. t. 37. p. 391. *Breviarii* quoque sive *rationarii*, ut Suet. c. 28. vocat, *Imperii* pars quædam superest, inserta *Logarico* Alexii Comneni, de quo vid. Montefalcii analecta Græca p. 316. Ejus exemplum, manu Salmasii egregie scriptum nuper inlatum est bibliothecæ nationali Parisinæ, teste Em. Jos. W. Sainte Croix in Magaz. Encyclop. a. IV. t. 4. p. 94. Divisio quoque Imperii Romani ex ævo Augusti servata creditur in Itinerario quod vulgo Antonini dicitur. Cf. Wesseling. in Præf. ad Itiner. Ceterum res gestæ Augusti narrantur annorum 37. ductorum ab inito Consulatu ejus primo mense Sextili a. u. 711. teste Tacito Ann. 1, 9. ubi: *idem dies accepti quondam Imperii princeps et vitæ supremus.*

In duabus aheneis pilis] Minus recte Suetonius *tabulas* vocat.

Annos undeviginti natus etc.] Sic et Tac. Ann. 13, 6. et Cicero ad Att. 16, 8.

Senatus decretis honorificis] Cic. Phil. 3, 15.

*n*ATVS. DECRETIS. HONORIFICIS. *ornatvs.* IN. *evm.* ORDINEM. SVM. *adlectvs. a.* CONSVLIBVS. *inter. consvlares. ut. sententiam. dice*REM. LOCVM*qve. et.* IMPERIVM. MIHI. DEDIT. RESPVBLICA. V*ti.* PRAETORI. SIMVL. CVM. CONSVLIBVS. IR*tio. et. Pansa. Huic.* AVTEM. EODEM. ANNO. ME. *svffectvm.* CONSVLEM. *cvm. edi*DISSET. ET. TRIVMVIRVM. REIPVBLICAE. *constitve*NDAE. QVI. PARENTEM. CONIV*rati. occidissent.* IN *exilivm.* EXPVLI. IVDICIIS. LEGITIMIS. VLTVS. POSTEA. BELLVM. INFERENTIS. REIPVBLICAE. — — — — — — — — — — — — — — — —

ARMA. TERRA, MARIQVE. — — — *sig*NAQVE. TOTO. ORBE. TERRARVM. *circvmtvli.* VICTORQVE. OMNIBVS. *svpplicibvs.* CIVIBVS. PEPERCI. *et. in.* EXIL*io. sponte. sva. de*GENTES. QVIBVS. TVTO. *liceret.* SERVARI. QVAM. EXCIDERE. MALVI — — — — — MILLIA. CIVIVM. ROMA*norvm. adacta.* SACRAMENTO. MEO. FVERVNT. CIRCITER. *quingen*TA. EX. QVIBVS. DEDV*xi. in. colonias.* AVT. REMISI. IN. MVNICIPIA. SVA. STIPEN*diis. solv*TIS. MILLIA. ALIQVANTO. *plvs. qva*M. TRECENTA. ET. IIS. OMNIBVS. AGROS. A*dsignavi.* AVT. PECVNIAM. PROP*riam. ex.* ME. DEDI ⅂ *longas.* NAVES. CEPI. SESCEN*tas. praeter. ali*AS. SIQVAE. MINORIS. *qvam. trir*EMES. FVERVNT ⅂

BIS. OVANS. TRIVMPHA*vi. tris. egi. cu*RVLIS. TRIVMPHOS. ET. APPELLA*tvs. svm. viciens. et. se*MEL. IMPERATO*r. cvmqve. plv*RIS. TRIVMPHOS. MIHI. SE*natvs. decrevisset. iis. tamen. agendis. su*PERSEDI. *et. tantvmmodo. lavrv*S. DEPOSVI. IN. CAPITOLIO. *Delmatis. et. Illvriis.* QVOQVE. BELLO. NVNC. *perdomi*TIS. OB. RES. A*vt. dvctv. meo. avt. per. lega*TOS. AVSPICIIS. MEIS. TERRA. MARIQVE. PROSPERE. GESTAS. QV*aesitamque. bello. re-*

Adlectus a Consulibus etc.] Velleius 2, 61. Livius epit. 118. Cic. Phil. 5, 17.

Suffectum Consulem] Dialog. de Orator. c. 17. Factum id post pugnam Mutinensem XIV. Kal. Sept. a. u. 711.

IIIvirum R. C.] Anno eodem a. D. V. Kal. Dec. Vide fragm. Magistratuum Rom. apud Gruterum p. 298.

In exilium expuli jud. legit.] Lege Pedia. Liv. ep. 120. Vell. 2, 69.

Bellum inferentis] Sic pro *inferenteis, inferentes.* Intelligit Brutum et Cassium.

Victor omn. suppl. peperci] Comprobat Vell. 2, 86.

Ex me dedi ⅂] Hoc signo clauduntur periodi in marmore.

Sescentas] ἀρχαϊκῶς. Cf. Dausquei Orthogr. vol. 2. p. 288. Sic et apud Virgil. 10, 172. in antiquis codicibus, notante Pierio.

Bis ovans triumphavi] Suet. c. 22. *post Philippense et rursus post Siculum bellum.*

Viciens et semel] Sic Tac. Ann. I, 9. Apud Dionem 53, 41. legendum *ἓν καὶ εἴκοσιν*, docet Chishull, ut et Reimarus notavit. Taciti verba adversus Norisium ad Cen. Pisana p. 338. tuetur etiam Eckhel in Doctr. NN. vet. vol. 6. p. 140.

Delmatis et Illuriis] Ita supplet Chishull ex Appiani Illyricis versus finem.

QVIEM. DECREVIT. SENATVS. SVPPLICANDVM. ESSE. DIS. IMMORTALIBVS. — — — — — — — — QVO. *ex.* SENATVS. CONSVLTO. SVPPLICATVM. EST. IN. DEORVM —

Tabula secunda a læva.

PATRITIORVM. NVMERVM. AVXI. CONSVL. QVINTVM. IVSSV. POPVLI. ET. SENATVS. SENATVM. TER. LEGI. ET. IN. CONSVLATV. SEXTO. CENSVM. POPVLI. CONLEGA. M. AGRIPPA. EGI. LVSTRVM. POST. ANNVM. ALTERVM. ET. QVADRAGENSIMVM. FECI. QVO. LVSTRO. CIVIVM. ROMANORVM. CENSA. SVNT. CAPITA. QVADRAGIENS. CENTVM. MILLIA. ET. SEXAGINTA. TRIA. MILLIA. *altervM.* CONSVLARI. CVM. IMPERIO. LVSTRVM. *censvmqve.* SOLVS. FECI. CENSORINO. *et.* ASINIO. COS. QVO. LVSTRO. CENSA. SVNT. CIVIVM. ROMANORVM. *capita.* QVADRAGIENS. CENTVM. MILLIA. ET. DVCENTA. TRIGINTA. TRIA. M*illia.* *tertiv*M. CONSVLARI. CVM. IMPERIO. LVSTRVM. CONLEGA. TIB. CA*esare.* *feci.* SEX. POMPEIO. ET. SEX. APPVLEIO. COS. QVO. LVSTRO. ET*iam.* *censa.* *svnt.* *ro*MANORVM.

In Deorum] Chishull putat addendum *Dearumque templis circiter trecentis*, ut apud Virgil. 8, 714. Sed hic poetico more rotundo numero utitur, quod Augustum non decebat.

Patritiorum numerum auxi] Vide Ann. 11, 25. Agitur de a. u. 725. Dio 49, 43. et 52, 42.

Jussu Populi et Senatus] Firmatur hinc Taciti locus cit. ubi lege Sænia sublegisse Senatum dicitur. Dio de Populo silet 52, 42. ad a. 725. 54, 13. ad a. 735. et c. 26. ad a. 741. Addit vero hic et a. 743. lectum esse Senatum ab Augusto 54, 35. et quintum a. 756. L. 55, 13.

Censorino et Asinio Cos.] Sic *Consulibus* aliquotiens *Cos.* simplici elemento. Ceterum his Consulibus mensis Sextilis dictus est *Augustus.* En SC. quod servavit Macrobius Sat. 1, 12. CVM. IMPERATOR. CAESAR. AVGVSTVS. MENSE. SEXTILI. ET. PRIMVM. CONSVLATVM. INIERIT. ET. TRIVMPHOS. TRES. IN. VRBEM. INTVLERIT. ET. EX. IANICVLO. LEGIONES. DEDVCTAE. SECVTAEQVE. SINT. EIVS. AVSPICIA. AC. FIDEM. SED. ET. AEGYPTVS. HOC. MENSE. IN. POTESTATEM. POPVLI. ROMANI. REDACTA. SIT. FINISQVE. HOC. MENSE. BELLIS. CIVILIBVS. IMPOSITVS. SIT. ATQVE. OB. HAS. CAVSSAS. HIC. MENSIS. HVIC. IMPERIO. FELICISSIMVS. SIT. AC. FVERIT. PLACERE. SENATVI. VT. HIC. MENSIS. AVGVSTVS. ADPELLETVR. Addit Macrobius: *item plebiscitum factum ob eandem rem Sexto Pacubio Tribuno plebem rogante.* Cf. et Suet. c. 58.

Quadragiens centum millia et ducenta tria millia] Casaubono displicuerat ista repetitio τοῦ *millia.* Verum sic aliquotiens in marmore, itemque in sacris litteris 1 Chron. 21, 5. et 2 Chron. 2, 17. Numerum ipsum quod adtinet, habetur fere sic et apud Eusebium in Chronico ad n. 1989. Contra Suidas eum ita effert ΤΙ μυριάδες καὶ χίλιοι δέκα ἑπτά. ubi reponendum censet Chishull ΤΓ μυριάδες καὶ χιλιάδες ἑπτά. Sic conveniret cum marmore.

CAPITVM. QVADRAGIENS. CENTVM. MI*llia*. *tr*IGINTA. ET. SEPTEM. MILLIA.

LEGIBVS. NOVIS. *latis*. *e*XEMPLA. MAIORVM. EXOLESCENTIA. *revocavi et fvgientia*. IAM. EX. NOS*tro*. *conspectv*. AVITARVM. RERVM. EXEMPLA. IMITANDA. *proposvi*

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
— — *pe*R. TOTVM. I*mperivm*. POPVLI. ROMANI. *parta. est. terra. mariqve. p*AX. CVM*qve. a. condita. vrbe. Ianvm. qvi*R*invm*. BIS. OMNINO. CLAVSVM. *fvis*SE. PRODATVR. EVM. *senatvs*. PER. ME. PRINCIPEM. TER. CLAVDENDVM. ESSE. *jvssit*

Inter. FIL*ios*. MEOS. QVOS. SIN*istra. sors*. MIHI. ERIPVIT. EORVM. CAIVM. ET. LVCIVM. CAESARES. — —
— — — — — — — —

Legibus novis latis] Tac. Ann. 3, 28. 4, 16. Suet. c. 31. sq. Prædicat eas egregie Horat. Ode 4, 15. et Ep. 2, 1.

Avitarum rerum exempla] Suet. c. 89.

Imitanda proposui] Posthæc sequuntur lineæ complures frequens interruptæ et male cohærentes, ex quibus mentio statim elucet instituti sub Augusto *Actii quinquennalis certaminis* PER. QVATTVOR. (sic ἀρχαϊκῶς ex Æolico πίττορα) AMPLISSIMA. COLLEGIA. *Pontificum* scil. *Augurum*, *VII. virorum et XV. virorum S. F.* qua de re Dio 53, 1.

Tum memoria institutæ a. u. 731. *supplicationis* APVD. OMNIA. PVLVINARIA. PRO. VALE*tudine Augusti*, ubi decantatum SALIARE. CARMEN.... post quod factum collata ei SACROSAN*cta* TRIBVNITIA. POTESTAS. Cf. Ann. 3, 56. ubi *id summi fastigii vocabulum Augustus repperisse dicitur, ne Regis aut Dictatoris nomen adsumeret, ac tamen adpellatione aliqua cetera imperia præmineret.* Vid. et Liv. epit. 134. Dio 51, 19.

Narrat porro Augustus, *se* SACERDOTIVM. DEFERENTE. POPVLO. *suscepisse*, QVOD. PATER. *ejus procuravit*, ALIQVOD. (sic, ut alibi *adque* pro *atque*) POST. ANNOS. EO. MORTVO. *qui post patrem illud proc*VRAVERAT, quo Lepidum signat.

Refert dein: *vota facta Romæ pro M. Agrippæ valet*VDINE. QVANTA. ROMAE. NVN*quam antea, cujus post mortem Sulp*ICIO. C. VALGIO CONSVLIBVS.... *ædis*. HONORIS. ET. VIRTVTIS. AD. *memo*RIAM. *meam*.... *Se*NATVS. CONSACRAVIT. IN. QVA. PONT*ifices anniversarium sacrificium facerent.*

Demum addit: *post res in Hispa*NIA. GAL*liaque pro*VINCIIS. PROS*pere gestas*... ARAM.... *pro*. REDITV. MEO. CO*nsacrari decrevit Senatus*.... *ut* AD EAM.... MAGISTRATVS ET SAC*erdotes sacrum perenne facerent*.... Bis autem pro reditu et salute Augusti multa honorifica sunt decreta a. u. 729 et 740.

Parta terra marique pax] Numus testatur cusus Augusto VI. Consule, quod incidit in a. u. 726. Eum more suo scite explicat Eckhel vol. c. p. 84.

Ter claudendum esse jussit] Bene sic; nam et Dio 54, 36. postquam ad a. 725. post pugnam Actiacam et 729. post victos Cantabros Janum clausum esse meminisset, ad a. 744. memorat, decretum esse, claudendum; nec tamen esse clausum, Dacis Istrum transgressis in Pannoniam inruptionem facientibus. In alia abit Orosius 6, 22. abire quoque videtur Suetonius c. 22. de quo dissensu tollendo videsis Chishullium ad h. l. marmoris, itemque Eckhelium ad numum Augusti, cujus, Janj templum exhibentis, epigraphe IAN. CLV. quem is explicat vol. cit. p. 89.

Quos sinistra sors mihi eripuit] Augustum ereptis nepotibus abstrusisse tristitiam, refertur Ann. 3, 6. Nota sunt Cenotaphia Pisana eorum memoriæ dicata, a Norisio docte inlustrata.

Tabula tertia a læva.

HONORIS. MEI. CAVSA. SENATVS. POPVLVSQVE. ROMANVS. ANNVM. QVINTVM. ET. DECIMVM. AGENTIS. CONSVLES. DESIGNAVIT. VT. EVM. MAGISTRATVM. INIRENT. POST. QVINQVENNIVM. ET. EX. EO. DIE. QUO. DEDVCTI. SVNT. IN. FORVM. VT. INTERESSENT. CONSILIIS. PVBLICIS. DECREVIT. SENATVS. EQVITES. AVTEM. ROMANI. VNIVERSI. PRINCIPEM. IVVENTVTIS. VTRVMQVE. EORVM. PARMIS. ET. HASTIS. ARGENTEIS. DONATVM. APPELLAVERVNT]

PLEBEI. ROMANAE. VIRITIM. *HS.* TRECENOS. NVMERAVI. EX. TESTAMENTO. PATRIS. MEI. ET. NOMINE. MEO. QVADRINGENOS. EX. BELLORVM. MANIBIIS. CONSVL. QVINTVM. DEDI. ITERVM. AVTEM. IN. CONSVLATV. DECIMO. EX. PATRIMONIO. MEO. HS. QVADRINGENOS. CONGIARI. VIRITIM. PERNVMERAVI. ET. CONSVL. VNDECIMVM. DVODECIM. FRVMENTATIONES. FRVMENTO. PRIVATIM. COEMPTO. EMENSVS. SVM. ET. TRIBVNITIA. POTESTATE. DVODECIMVM. QVADRINGENOS. NVMMOS. TERTIVM. VIRITIM. DEDI. QVAE. MEA. CONGIARIA. PERVENERVNT. AD. *sestertium. millia.* NVNQVAM. MINVS. QVINQVAGINTA. ET. DVCENTA] TRIBVNITIAE. POTESTATIS. DVODEVICENSIMVM. CONSVL. XII. TRECENTIS. ET. VIGINTI. MILLIBVS. PLEBEI. VRBANAE. SEXAGENOS. DENARIOS. VIRITIM. DEDI. ET. CVOIVIS. MILITVM. MEORVM CONSVL. QVINTVM. EX. MANIBIIS. VIRITIM. MILLIA. NVMMVM. SINGVLA. DEDI. ACCEPERVNT. ID. TRIVMPHALE. CONGIARIVM. IN. COLONIIS. HOMINVM. CIRCITER. CENTVM. ET. VIGINTI. MILLIA] CONSVL. TERTIVM. DECIMVM. SEXAGENOS. DENARIOS. PLEBEI. QVAE. TVM. FRVMENTVM. PVBLICVM. ACCEPERVNT. DEDI. EA. MILLIA. HOMINVM. PAVLO. PLVRA. QVAM. DVCENTA. FVERVNT. PECVNIAM. *pro.* AGRIS. QVOS. IN. CONSVLATV. MEO. QVARTO. ET. POSTEA. CONSVLIBVS. *M. Crasso. et.* CN. LENTVLO. AVGVRE. ADSIGNAVI. MILITIBVS. SOLVI. MVNICIPIIS] EA. SESTERTIVM. CIRCITER.

Consules designavit] Firmantur hæc egregie numo in eorum honorem cuso, ubi hastis et parmis donati PRINCIPES IVVENTVTIS sistuntur velati et togati, additis etiam capeduncula et lituo, quorum hic ad L. Cæsarem Augurem, illa ad C. Cæsarem Pontificem spectat. Cf. Eckhel vol. cit. p. 171.

Ex bellorum manibiis] Sic aliquoties marmor. Dixisse quoque Augustum *simus* pro *sumus* refert Suet. c. 87. Emendandus hinc Velius Longus apud Putsch. p. 2228. qui plane contrarium docet.

Duodecim frumentationes] i. e. frumenti largitiones. Hoc sensu quoque ea voce utitur Sueton. c. 40. et 42.

Quæ mea congiaria] Singula quatuor intelligit, pecuniæ tria, frumenti unum.

SEXSIENS. MILLIENS. FVIT. QVAM. *ex*. COLLATIONI BVS. *pro*. PRAED*iis*. NVMERAVI. ET. CIRCITER. BIS MILLIENS. ET. SESCENTIENS. QVOD. PRO. AGRIS PROVINCIALIBVS. SOLVI˥ ID. PRIMVS. ET. SOLVS. OMNIVM. QVI. DEDVXERVNT. COLONIAS. MILITVM. IN. ITALIA. AVT. IN. PROVINCIIS. AD. MEMORIAM. AETATIS. MEAE. FECI. ET. POSTEA. *Ti*. NERONI. ET. CN. PISONI. CONSVLIBVS. ITEMQVE. C. ANTISTIO. ET. D. LAELIO. COS. ET. C. CALVISIO. ET. L. PASIENO. CONSVLIBVS. ET. LENTVLO. ET. MESSALINO. CONSVLIBVS. ET. L. CANINIO. ET. Q. FABRICIO. CONSVLIBVS. *veteranis*. *qv*OS. EMERITEIS. STIPENDIS. IN. SVA. MVNICIP*ia*. *redvxi*. PRAEM*ia*. *aere*. *nvm*ERATO. PERSOLVI. QVAM. IN. REM. SEST*ertivm*. MILL — — — — — — — IMPENDI˥

QVATER. PECVNIA. MEA. IVVI. AERARIVM. ITA. VT. SESTERTIVM. MILLIENS. ET. QVINQVIENS. AD. EOS. QVI. PRAEERANT. AERARIO. DETVLERIM. ET. M. *Aemilio*. ET. L. ARVNTIO. COS. IN. AERARIVM. MILITARE. QVOD. EX. CONSILIO — — — — — CO*nstitv*TVM. EST. EX. *qvo*. PRAEMIA. DARENTVR. MILITIBVS. QVI. VI*ginti*. *stipendia*. EMERVISSENT. HS. MILLIENS. ET. SEPTINGENT*iens*. *Tib*. *Cæsaris*. *nomine*. *et*. *m*EO. *detuli*. — — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —

Tabula prima a dextra.

CVRIAM. ET. CONTINENS. EI. CHALCIDICVM. TEMPLVMQVE. APOLLINIS. IN. PALATIO. CVM. PORTICIBVS. AEDEM. DIVI. IVLI. LVPERCAL. PORTICVM. AD. CIRCVM. FLAMINIVM. QVAM. SVM. APPELLARI. PASSVS. EX. NOMINE. EIVS. QVI. PRIOREM. EODEM. IN. SOLO. FECERAT. OCTAVIAM. PVLVINAR. AD. CIRCV*m*. MAXI-

Pro prædiis] Sic supplet Chishull; Lipsius dederat *Prætoribus*; Gronovius *prædiatoribus*.

Ti. Neroni et Cn. Pisoni Consulibus] Similia occurrunt alibi, ut *imbri*, sexto casu. *oneri* pro *onere*, *parti* pro *parte* etc. Vid. Voss. de Analogia 2, 12. Sanctii Min. 2, 7. et Perizon. ib. ad 1, 6. p. 36.

Juvi ærarium] Proprie dictum. Sic et Ann. 2, 64.

Ex consilio] *Liviæ* supplet Gronovius ex Dione 55, 14. Chishull mavult *Senatus*, ex eodem c. 24.

Chalcidicum] Cf. Dio 51, 22. Forsan *Minervium*, a *Minerva Chalcidica* sive Chalcide Syriæ, post devictam Cleopatram, ablata ab Augusto. Domitianus etiam, tum urbi Chalcidicæ gratulatus, tum Minervæ alias addictus Minervia Chalcidica exstruxit. V. Eusebii Chron. ad n. 2105. et ibi Scaliger.

MVM. AEDES. IN. CAPITOLIO. IOVIS. FERETRI. ET. IOVIS. TONANT*is*. AEDEM. QVIRINI. AEDES. MINERVAE. ET. IVNONIS. REGINAE. ET. IOVIS. LIBERTATIS. IN. AVENTINO. AEDEM. LARVM. IN. SVMMA. SACRA. VIA. AEDEM. DEVM. PENATIVM. IN. VELIA. AEDEM. IVVENTATIS. AEDEM. MATRIS. MAGNAE. IN. PALATIO. FECI]

CAPITOLIVM. ET. POMPEIVM. THEATRVM. VTRVMQVE. OPVS. IMPENSA. GRANDI. REFECI. SINE. VLLA. INSCRIPTIONE. NOMINIS. MEI] RIVOS. AQVARVM. COMPLVRIBVS. LOCIS. VETVSTATE. LABENTES. REFECI. ET. AQVAM. QVAE. MARCIA. APPELLATVR. DVPLICAVI. FONTE. NOVO. IN. RIVVM. EIVS. IMMISSO] FORVM. IVLIVM. ET. BASILICAM. QVAE. FVIT. INTER. AEDEM. CASTORIS. ET. AEDEM. SATVRNI. COEPTA. PROFLIGATAQVE. OPERA. A. PATRE. MEO. PERFECI. ET. EANDEM. BASILICAM. CONSVMPTAM. INCENDIO. AMPLIATO. EIVS. SOLO. SVB. TITVLO. NOMINIS. FILIORVM. *meorvm*. INCOHAVI. ET. SI. VIVVS. NON. PERFECISSEM. PERFICI. AB. HEREDIBVS. *meis. ivssi*. DVO. ET. OCTOGINTA. TEMPLA. DEVM. IN. VRBE. CONSVL. — — — — REFECI. — — — — — — — — — — — — —

PRIVATO. SOLO. *dedicato*. MARTIS. VLTORIS. TEMPLVM. FORVMQVE. AVGVSTVM. ET. THEATRVM. AD. AEDEM. APOLLINIS. IN. SOLO. MAGNA. EX. PARTE. *Ad. id*. — — — — EMPTO. FECI. QVOD. SVB. NOMINE. M. MARCELLI. GENERI. NITESCIT] DONA. *ex*. MANIBIIS. IN. CAPITOLIO. ET. IN. AEDE. DIVI. IVLI. ET. IN. AEDE. APOLLINIS. ET. IN. AEDE. VESTAE. ET. IN. TEMPLO. MARTIS. VLTORIS. CONSACRAVI. QVAE. MIHI. CONSTITERVNT. HS. CIRCITER. MILLIENS] AVRI. CORONARI. PONDO. TRIGINTA. ET. QVINQVE. MILLIA. MVNICIPIIS. ET. COLONIS. ITALIAE. CONFERENTIBVS. AD. TRIVMPHOS. MEOS. QVINTVM. CONSVL. REMISI. ET. POSTEA.

Ædem Larum] Scilicet *publicorum*. Eam ex stipe, quam populus ei contulit K. Jan. absenti struxit Augustus, a. u. 750. teste marmore Farnesiano apud Grut. p. 106, 4.

Rivos aquarum refeci] Trib. pot. XIX. a. u. 750. teste titulo Aquæ Marciæ inscripto apud Grut. p. 177, 1.

Duplicavi fonte novo] Hoc qui factum, docet Frontinus L. 2. de Aquæduct. Romæ.

Incohavi] Sic et in optimo Suetonii codice Aug. c. 97. *itinere incohato*. Teste Diomede Grammatico L. 1. apud Putschium p. 361. Verrius Flaccus vocem derivabat a *caho*, initio rerum.

Duo et octog. templa refeci] Vid. Ovid. Fast. 2, 59.

Martis Ultoris] Ovid. Fast. 5, 551. sq. Dio 54, 8. Huc numi apud Eckel. vol. cit. p. 96. sq. et 100. ad a. 734. sq.

QVOTIENSCVMQVE. IMPERATOR. APPELLATVS. SVM. AVRVM. CORONARIVM. NON. ACCEPI. DECERNENTIBVS. MVNICIPIIS. ET. CON*ferentibvs. qvae. tvnc.* ADQVE. ANTEA. DECREVERANT] — — — — *mv*NVS. GLADIATORIVM. DEDI. MEO. NOMINE. ET. QVINQVIENS. FILIORVM. MEORVM. AVT. NEPOTVM. NOMINE. QVIBVS. MVNERIBVS. PVGNAVERVNT. H*ominvm. circiter.* DECEM. MILLIA. — — — — BIS. *dedi.* FERARVM. VNDIQVE. ACCIN*ctarvm.* — — — — *spectac*VLA. PRO*prio. meo.* NOMINE. ET. TERTIVM. NEPO*tvm.* — — — — *lvdos.* FEC*i.* MEO. NOMINE. QVATER. ALIORVM. AVTEM. M*agistratvvm. absentiv*M. TER. ET. VICIENS — — — — *in. colle*GIO. XV. VIRORVM. MAGI*ster. adlecto. in.* COLLEGIVM. M. AGRIPPA. — — — PER. QV*indec*IM*. viros.* C. FVRNIO. C. SILANO. COS. *qvi*N*tos. feci.* LVDOS. *saecvlares: nvlli. virorvm. visos. ante. i*D. TEMPVS. DEINDE. — — — — — — — — *Venationes. bestia*RVM. AFRICANARVM. MEO. NOMINE. ET. FILIORVM. MEORVM. ET. NEPOTVM. IN. CIRCO. AVT. IN. FORO. AVT. IN. AMPHITHEATRIS. POPVLO. DEDI. SEXIENS. ET. VICIENS. QVIBVS. CONFECTA. SVNT. BESTIARVM. CIRCITER. TRIA. MILLIA. ET. QVINGENTAE]

NAVALIS. PROEL*I*. SPECTACVLVM. POPVLO. DEDI. TRANS. TIBERIM. IN. QVO. LOCO. NVNC. NEMVS. EST. CAESARVM. CAVA*to, solo. in. longitvdinem. mille.* ET. OCTINGENTOS. PEDES. IN. LATITVDINE. M*ille. erant. et.* DVCENTI. IN. QVO. TRIGINTA. ROSTRATAE. NAVES. TRIREMES. *et qvadriremes.* PLVRIS. AVTEM. MINORES. INTER. SE. CONFLIXERVNT. *Atticis. et. Persicis.* CLASSIBVS. PVGNAVERVNT. PRAETER. REMIGES. MILLIA. *hominvm. trigin*TA. CIRCITER]

IN. TEMPLIS. OMNIVM. CIVITATIVM. *primarvm Evropae.* ET. ASIAE. VICTOR. ORNAMENTA. REPOSVI. QVAE. SPOLIATIS. TEMP*lis. is. cvm.* QVO. BELLVM. GESSERAM. PRIVATIM. POSSEDERAT. *Meae.* STATVAE. PEDESTRES. ET. EQVESTRES. ET. IN. QVADRIGEIS. ARGENTEAE. STETE-

Aurum coronarium] Dio vocat χρυσίον ἐς στεφάνους 49, 42. Dein usu *coronarium* pro gratuito aut honorario acceptum. Suidas στεφανικὸν τέλεσμα Ancyranos dixisse testatur πᾶν τὸ ἐν χάριτος μέρει διδόμενον. Cf. Lipsius de magnit. Rom. 2, 9. Non accepisse Augustum eam coronarii grandem summam, refert etiam Dio 51, 21. ad a. 725.

Quintos ludos sæculares] A. u. 737. ut ex Consulibus patet. Idem plane docet Censorinus c. 17. Conspirant monumenta fasti Capitolini apud Grut. p. 295. et numus quem explicat Eckhel ad annum cit. Apud Zosimum 2, 4 error est in designatione Consulum.

Navalis prælii spectaculum] Vide Ann. 12, 56. Suet. c. 43. Velleius 2, 100. Spectat ad a. u. 752. cujus gesta apud Dionem sunt in deperditis.

In templis—monumenta reposui] Declarat hæc uberius Strabo L. 13. p. 595. et 14. p. 637. Adde Plin. 34, 8 (19.)

RVNT. IN. VRBE. XXC. CIRCITER. QVAS. IPSE. SVSTVLI. EXQVE. EA. PECVNIA. DONA. AVREA. IN. AEDE. APOLLINIS. MEO. NOMINE. ET. ILLORVM. QVI. MIHI. STATVARVM. HONOREM. HABVERVNT. POSVI.

Tabula secunda a dextra.

MARE. PACAVI. A. PRAEDONIBVS. EO. BELLO. SERVORVM. QVI. FVGISSENT. A. DOMINIS. SVIS. ET. ARMA. CONTRA. REMPVBLICAM. TVLERVNT. *trigi*NTA. FERE. MILLIA. CAPTA. DOMINIS. AD. SVPPLICIVM. SVMENDVM. TRADIDI ⁊ IVRAVIT. IN. MEA. VERBA. TOTA. ITALIA. SPONTE. SVA. ET. *Me. pro.* VICT*is. dvcibvs.* DVCEM. DEPOPOSCIT ⁊ IVRAVERVNT. IN. EADEM. *Verba. Gal*LIAE. *Hisp*ANIAE. A*frica*; SICILIA. SARDINIA. QVI — — — — — — — — — — — — — —

OMNIVM. PROVINCIARVM. — — — — — — — — — QVIBVS. FINITIMAE. FVERVNT. GENTES. QVAE. *Nondvm. svbiectae. erant. Pop. Romano.* FINES. AVXI. GALLIAS. ET. HISPANIAS. PROVINCIAS*qve* — — — — *qvas. allvi*T. OCEANVS. A. GADIBVS. AD. OSTIVM. ALBIS. FLVMINIS. — — — — *ab. vsqve. regione.* EA. QVAE. PROXIMA. EST. HADRIANO. MARI. *armis. perlvstravi.* NVLLI. GENTI. BELLO. PER. INIVRIAM. INLATO ⁊ *classis. Romana* — — — AB. OSTIO. RHENI. AD. SOLIS. ORIENTIS. REGIONEM. VSQVE. AD. *orbis. extrem*A. NAVIGAVIT. QVO. NEQVE. TERRA. NEQVE. MARI. QVISQVAM. ROMANORVM. ANTE. ID. TEMPVS. ADIT ⁊ CIMBRIQVE. ET. CHARIIDES. ET. SEMNONES. EIVSDEM. TRACTVS. ALII. GERMANORVM. POPVLI. PER. LEGATOS. AMICITIAM. MEAM. ET. POPVLI. ROMANI. PETIERVNT ⁊ MEO. IVSSV. ET. AVSPICIO. DVCTI. SVNT. DVO. EXERCITVS. EODEM. FERE. TEMPORE. IN. AETHIOPIAM. ET. IN. A*rab*IAM. QVA. EA. *tempestate* — — — — — — — — — — — — — — — — —

Dominis ad suppl. sum. reddidi] Dio 49, 12.

Omnium provinciarum etc.] Explicite magis Entropius 7, 5.

Ad ostium Albis] Cf. Ann. 1, 9. Suet. c. 21.

Nulli genti bello per inj. ill.] Repetit hæc Suet. l. c.

Classis Romana] Plin. 2, 67. Vell. 2, 106.

Amicitiam meam petierunt] De Cimbris rem firmat Strabo L. 7. p. 293. quos ad Augustum dono misisse lebetem, qui apud ipsos sacerrimus habebatur, amicitiam inlatarumque injuriarum veniam petentes tradit.

In Æthiopiam et in Arabiam] In istam a Petronio, Ægypti Præside a. u. 783. teste Strabone L. 17. p. 820. In hanc triennio prius duce Ælio Gallo, teste eodem L. 16. p. 780.

— — — — — — — —
— — — — — *Arme*NIAM. *ma*IO-
REM. INTERFECTO. REGE. EIVS. ARTAX*ia*. M. POSSE.
— — — — — — — — *in. potesta*TEM.
TIGRANIS. REGIS. PER. *Ti. Ne*RO*nem. diademate. eivs. capiti. imposito. transtvli. Arme*NIAM. GENTEM. POSTEA. I*nqvietam*. GENTEM. ET. REBELLANTEM. D*omitam*. PER. CAIVM. FILIVM. MEVM. REGI. ARI*obarzani. gvbernandam. et. frenan*DAM. TRADIDI. ET. POST. EI*vs*. MO*rt*EM. FILIO. EIVS. ARTAVASDI. QVO*dam. ivre. Ariobarza*NE. QVI. ERAT. EX. REGIO. GENERE. ARMENIORVM. ORIVNDVS. IN. ID. REG*nvm. dedvcto*. PROVINCIAS. OMNIS. QVAE. TRANS. HADRIANVM. MARE. VERGVNT. ET. *Ponticas. Asia*NASQVE. IAM. EX. PARTE. MAGNA. REGIBVS. EAS. POSSIDENTIBVS. *concessi. Siciliam. et*. SARDINIAM. OCCVPATAS. BELLO. SERVILI. RECIPERAVI]

COLONIAS. IN. AFRICA. SICILIA. *Mace*DONIA. VTRAQVE. HISPANIA. *in. Gallia. Comata. et*. GALLIA. NARBONENSI. PR*aeter. praesi*DIA. MILITVM. DEDVXI. ITALIA. AVT*em. coloni*AS. QVAE. VIVO. ME. CELEBERRIMAE. E*t*. FREQVENTISSIMAE. FVERVNT. *iixxx*. DEDVCTAS. HABET]

SIGNA. MILITARIA. COMPLVRA. *per. nostros. dv*CES. AMISSA. DEVICTIS. *legionibvs. recepi*. EX. HISPANIA. ET.

Artaxia Rege interfecto] Commode hanc lacunam Chishull explet ex Tacito Ann. 2, 3. *Armenia inter Parthorum et Romanas opes infida ob scelus Antonii, qui Artavarden Regem Armeniorum specie amicitiæ inlectum.... interfecerat. Ejus filius Artaxias memoria patris nobis infensus, Arsacidarum vi seque Regnumque tutatus est. Occiso Artaxia per dolum propinquorum, datus a Cæsare Armeniis Tigranes deductusque in Regnum a Ti. Nerone* et quæ sequuntur.

Diademate ejus capiti imposito] Suet. Tib. 9. Vell. 2, 122. Idem c. 94. Regem Artavasden dicit, quem alii cum marmore nostro Tigranem. Cf. interpretes ad h. l.

Per Caium fil.] A. u. 757. teste Cenotaphio Pisano, quod rem fuse narrat.

Possidentibus concessi] Suet. c. 48. Cf. et Norisius ad Cenot. Pisanum pag. 224. Inter alia Atheniensium Populo veterem Deli insulæ possessionem permisit, qualem post fugatum Mithridatem Populi Rom. beneficio reciperassent. Extat titulus Cæsaris Augusti statuæ, Atheniensium et Deli incolarum sumtu olim dicatæ, quem, grati animi testimonium, exhibet Chishull ad h. l. Templum quoque Romæ et Augusto Athenis est conditum, de quo Sponius et Cohelerus in itinere.

Bello servili] Vulgo *Siculi* contra Sext. Pompeium. Sed sic data opera Augustus hic et supra initio hujus tabulæ, ut speciosum quid opponeret iis, qui, ut Ann. 1, 10. dicitur, *Pompeium imagine pacis, Lepidum specie amicitiæ deceptos*, aiebant.

Colonias — XXIIX] Sic ex Sueton. c. 46. numerum supplet Chishull.

Devictis legionibus] scil. *Romanis*. Dubitat Chishull, annon potius legendum *devictis iis provinciis*. Et in Hispaniis quidem, æque ac Dalmatia, multa signa fuisse olim amissa, bellis ultra ducentos annos varia fortuna gestis, patet ex Velleio 2, 90. qui vero etiam addit, istas provincias ab Augusto ad pacem esse perductas; de Dalmatis etiam videndus Dio 49, 43. ad a. 721. et Appian. in Illyr. fine. Inter mentionem Hispaniæ et Delmatorum aliquid deesse, paullo post docebitur.

GENtibvs. *Delma*TEIS⌉ PARTHOS. TRIVM. EXERCITVVM. ROMANORVM. SPOLIA. ET. SIGNA. *restitvere.* MIHI. SVPPLICESQVE. AMICITIAM. POPVLI. ROMANI. PETERE. COEGI. EA. AVTEM. SIGNA. IN. PENETRALI. QVOD. EST. IN. TEMPLO. MARTIS. VLTORIS. REPOSVI⌉

PANNONIORVM. GENTES. QVAS. ANTE. ME. PRINCIPEM. POPVLI. ROMANI. EXERCITVS. NVNQVAM. ADIT. DEVICTAS. PER. TI. CAESAREM. QVI. TVM. PRAEER*at.* *exercitib*VS. IMPERIO. POPVLI. ROMANI. SVBIECI. PROTVLIQVE. FINES. *Imperii. ad. Istri.* FLVMINIS. *ripam.*

Parthos trium exercit. spolia etc.] Scilicet M. Crassi, Statiani legati Antoniani et ipsius Antonii. Restituta signa vel numi testantur, de quibus Eckhel vol. cit. p. 94. sq. Sed conferri debent Suet. c. 21. Justin. 42, ult. Vell. 2, 82. et 91. Strabo in calce l. 6.

Supplicesque] Sic numi eos exhibent, genu flexo signa offerentes.

In templo Martis ultoris] Structo a. u. 734. eo ipso, quo recepta sunt signa Parthica. Cf. Dio 54, 8. Alterum, de quo supra annis octodecim post in foro Augusto fecit. De utroque Ovid. Fast. 5, 579. Numos supra jam citatos vide.

Pannoniorum gentes etc.] Firmat hæc Vell. 2, 96. Tiberii victorias celebrant adhucdum arcus triumphalis Carnuntinus, quem exhibet Pococke in Descr. of the East vol. 2. p. 100. Dedit et Kollar. in Anal. Vindobon. t. 1. p. 1019. tum Tiberianus Achates, musei Vindobonensis ocellus, artis et industriæ miraculum, quod certatim vulgarunt Le Roy, Lambecius, Kollarius. Egregie etiam sistit Maffeius in Append. ad Museum Veronense pag 245. Loco verborum *qui tum præerat exercitibus* Gronovius dedit *qui tum erat privignus meus.* Improbat hoc Chishull, et recte quidem si verba, quæ salva sunt in marmore et lacunæ spatium consideres; at male si rem ipsam, nam in fragmento Græco, quod mox subjicietur, clare *πρόγονος* sive *privignus* dicitur ab Augusto. Videsis tamen, quæ mox ad fragmentum Græcum notantur respectu particulæ *tum.*

Ad Istri fl. ripam] Hunc fluvium et Euphratem Imperii limites quasi a natura positos statuisse Augustum, Julianus in Cæsar. diserte ipsum profitentem inducit. Eo pertinent quoque, quæ Strabo ad calcem L. 6. et Tacitus Ann. 1, 11. et in v. Agric. c. 13. referunt.

Sequuntur lineæ aliquot laceræ, quæ nonnisi verba quædam litterasque disjunctas offerunt, in quibus de *Dacis in Imperium Romanum incurrentibus, sed ab Augusto repressis et ultra Istrum rejectis,* sermo erat. Hoc ita esse, fragmentum Græcum a Pocockio in Inscript. Antiq. c. 2. art. 1. p. 6. et 7. productum evincit. Scilicet, non Romana tantum lingua Index iste Augusteus tabulis marmoreis insculptus ab Ancyranis ad parietes vestibuli templi adfixus erat, sed Græce quoque versus ibidem servabatur. Versionis hujus fragmenta duo in exteriore facie templi ad occidentem reperit Pocockius, quorum alterum sic satis sanum publicavit his verbis:

Τ ΗΛΑΙΣ

ΑΠΕΛΑΒΟΝ——ΕΞΙΣΠΑΝΙΑΣΚΑΙΓΑΛΑΤΙΑΣΚ[ΑΙ]
ΔΑΛΜΑΤΩΝΠΑΡΘΟΥΣΤΡΙΩΝΣΤΡΑΤΕΜΑ[Τ]
[Ω]ΝΣΚΥΛΑΚΑΙΣΗΜΕΑΣΑΠΟΔΟΥΝΑΙΕΜΟΙ[ΦΙ]
ΛΙΑΝΔΗΜΟΥΡΩΜΑΙΩΝΑΞΙΩΣΑΙΗΝΑΓΡ[ΑΙΑΣ]
ΔΕΤΑΣΣΗΜΕΑΣΕΝΤΩΙΑΡΕΩΣΤΟΥΑΜΥΝ[ΤΟΡΟΣΑ]
ΔΕΥΤΕΩΙΑΠΕΘΕΜΑΝ
ΠΑΝΝΟΝΙΩΝΕΘΝΗΟΙΣΠΡΟΕΜΟΥΗΓΕΜΟ
[Ν]ΙΑΡΩΜΑΙΩΝΟΥΚΗΝΤΙΣΕΝΗΣΣΗΘΕΝΤΑ
ΝΕΡΩΝΟΣΤΟΤΕΜΟΥΗΝΠΡΟΓΟΝΟΣΚ[ΑΙ]

— — — QVOD. A. V. — — — — — VS.
EXERCITVS. — — EIS. — — — — SPRO —

ΗΓΕΜΟΝΙΑΔΕΜΟΥΡΩΜΑΙΩΝΥΠΕΤΑΞΑ
ΚΟΥΘΡΙΑΜΕΧΡΙΙΣΤΡ[Ο]ΥΠ[Ο]ΤΑΜ[Ο]ΥΠΡΟ
ΤΗΔΕΔΑΚΩΝΔΙΑΒΑΣΑΠΟΛΛΗΔΥΝΑΜΙΣΕΝ
ΝΟΙΣΚΑΤΕΚΟΠΗΚΑΙΥΣΤΕΡΟΝΜΕΤΑΧΟ . . [ΣΤΡΑ]
ΤΕΥΜΑΠΕΡΑΝΙΣΤΡΟΥΤΑΔΑΚΩ
ΔΗΜΩΝΡΩΜΑΙΩΝΥΠΟΜΕΝΕΙΝ

Usus est hoc fragmento ad supplendum marmor Ancyranum vir eximius Em. Jos. W. Sainte Croix, simulque ipsum fragmentum explicavit et ejus lacunas quasdam sarcivit in Magazin Encyclop. l. c. quumque vidisset, minus adcurate ibi expressa quædam, secundis curis emendatum fragmentum mecum communicavit, quale nunc heic lectorum oculis subjicio.

τ. . . . . . ηλαις
ἀπέλαβον ἐξ Ἱσπανίας καὶ Γαλατίας κ(αὶ)
Δαλματῶν. Πάρθους τριῶν στρατευμά(τ)
(ω)ν σκῦλα καὶ σημέας ἀποδοῦναι ἐμοὶ (καὶ φι)
λίαν δήμου Ῥωμαίων ἀξιῶσαι ἠνάγκ(ασα τάς)
δε τὰς σημέας ἐν τῷ Ἄρεως τοῦ Ἀμύν(τορος ἀ)
δυτίῳ ἀπεθέμαν.
Παννονίων ἔθνη, οἷς πρὸ ἐμοῦ ἡγεμό(νων)
τις Ῥωμαίων οὐκ ἤντισιν, ἡσσηθέντα (διὰ Τι.)
Νέρων', ὃς τότ' ἐμοῦ ἦν πρόγονος κ(αὶ ἡγεμὼν),
ἡγεμονίᾳ δήμου Ῥωμαίων ὑπέταξα
καὶ ὅρια μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ προ(ῆξα).
τῇδε Δάκων διάβασα πολλὴ δύναμις ἐν
νοις κατεκόπη καὶ ὕστερον μεταχ(θεῖν στρα)
τεύμα πέραν Ἴστρου τὰ Δάκω(ν)
δήμῳ Ῥωμαίων ὑπομένειν.

Observat vir optimus 1) l. 1. verba *καὶ Γαλατίας* non legi in textu Latino. Conjicit adfuisse lacunam a descriptoribus neglectam ita replendam RECEPI. EX. HISPANIA. ET. GALLIA. ET. GENTIBUS. DELMATEIS. Lacunam post *ἀπέλαβον* replendam vocula Δ ut legatur *δ' ἐξ Ἱσπανίας* conjicit Schweighæuserus nostras, vir in Græcis litteris versatissimus. Idem sex lineas superiores capite truncatas jure meritoque suspicatur. Eo scilicet referendam ad singulas lineas litteram ultimam, qua præcedentis finem supplevit Pocockius.

2) *Τὰς σημέας* l. 3. et 5. pro *τὰ σημεῖα* ex usu vulgari ejus provinciæ dictum.

3) Idem dicendum de voce *ἀδυτίῳ* l. 5. pro *ἀδύτῳ*.

4) L. 7. et 8. Recte se habere phrasin Græcam, quæ Latine sic habet: *quibus ante me Dux Romanorum non occurrerat*, ubi *ἤντισιν* vitio sculptoris pro *ἤντησεν*. et ab initio lineæ legendum *τις*, forsan enim evanidæ litteræ Σ a descriptore substitutam esse A. Dein *τὸ ἡσσηθέντα* non mutandum.

5) Post hanc vocem addendum esse *διὰ Τι.* clarum est ex Latino textu, sed sequente linea accusandi casum minus sueto more positum *Νέρωνα* pro *Νέρωνος*. Schweighæuserum hoc loco male habet *τὸ ἦν*, quo expuncto legere liceret *Νέρωνος τοῦ ἐμοῦ προγόνου καὶ καίσαρος*. Paullo ante enim Tiberius salutatus erat Cæsar, et minus apte Augustus dixerit, Tiberium *tum* fuisse suum privignum.

6) L. 10. *ἡγεμονίᾳ* Dativum esse. Iota ad latus ponendum omisisse sculptorem. *Δίμου* pro *δήμου* vitium esse ejusdem, ut l. 2. *στρατιμ.* pro *στρατευμ.*

7) L. 11. *Καὶ ὅρια* bene cum præcedentibus cohærere, si in fine lineæ subjungas *προῆξα*, quod respondet Lat. *protuli*.

8) L. 12. *Τῇδε*, *ibi*, non mutandum. Quid sibi mox velit *ἐν νοις*, non se expedire. Mihi videtur locus hic latere, quo Daci clade sunt adfecti. Si esset l. 13. ΣΟΙΣ, supplerem in l. præcedenti ΜΥ quo facto sensus esset *in Mœsia*. Dio enim 51, 22. refert, Dacos ex utraque Istri parte habitasse, eosque, qui citra id flumen fuerint,

— — — A — — — — TVSQVE. — — —
— — — — POS — — — — — VCIVS —
— — — — — — — — GENTES — I —
— — — — — —

AD. ME. EX. IND*ia* — — — — — — — —
— — APVD. QV. — — — Q. — — — —
M. NOSTRAM. — — — — — — — — —
PER. LEGATOS. BASTARNARVM. — — — N —
— — — ET. SAR*mata*RVM. — — — — —
TANAIMQVE. VLTRA. REC — — — — VVMO
— — — REX. ET. HIBER — — —

AD. ME. SVPPLICES. CONFVGE*rvnt*. REGES. PARTHORVM.
TIRIDA*tes* — — — — — — — — — —

Tabula tertia a dextra.

REGIS. PHRATIS. (*sic*) — — — — MEDORVM. —
— ARTA — — — — — — — MAELO.
MAR — — OMANORVM. SVEBO. F. — — — —
— — — *Rex*. PARTHORVM. PHRATES (*sic*). ORODIS. FILIVS. FILIOS. SVOS. NEPO*tesqve. misit*. IN. ITALIAM. NON. BELLO. SVPERATVS. SED. AMICITIAM. NOSTRAM. PER. *haec*. SVORVM. PIGNORA. PETENS. PLVRIMAEQVE. ALIAE. GENTES. EXPE*rtae. svnt. Romanam*. FIDEM. ME. PRINCIPE. QVIBVS. ANTEA. CVM. POPVLO. ROMANO. *nvllvm. omnino. fvit. l*EGATIONVM. ET. AMICITIAE. COMMERCIVM ⁊

A. ME. GENTES. PARTHORVM. ET. MEDORVM. *petiervnt. per*. PRINCIPES. EARVM. GENTIVM. REGESQVE. PER. EOS. ACCEPERVNT. PA*rthi. Vononem. Regis. Phra*TIS.

ad Mysorum Præfecturam pertinuisse. Addit a M. Crasso, nepos is Crassi, qui in expeditione Parthica periit, bellum Dacis illatum a. u. 725. *Misso Lentulo, Dacos qui vicina populabantur, ultra ulteriorem ripam repulsos esse ab Augusto*, narrat Florus 4, 12. Atque hoc ipsum est, quod in fine fragmenti refertur, ubi forsan legendum erit sic: *μεταχωρεῖν στρατεύματα πέραν Ἴστρου τὰ Δάκων καὶ δήμῳ Ῥωμαίων ὑπομένειν ἠνάγκασα*. Mallem tamen, ni *τὸ στράτευμα* obstaret, legere *τὰ Δάκων ἔθνη* ut responderet voci GENTES, quæ clare extat in Latino. Sic ergo lacerus ille locus sensum hunc habuisse videtur: *Ibique Dacorum transgressa vis multa in (Mœsis) cæsa est, et postea recedere trans Istrum Dacorum gentes et Populi Romani (imperium) pati coegi.*

Ex India] Duæ legationes inde ad Augustum venere, a. u. 729. quum Tarracone ageret; teste Ψευδο-Messalla Corvino in fine.—Dein a. 734. quum Sami hiemaret, quod refert Strabo L. 15. p. 719. item Dio 54, 9.

Legatos Bastarnarum et Sarmatarum etc.] Hæc faciunt ad Dionem l. c. supplendum, ubi frequentes ad Augustum ventitasse Sami legatos narrat.

Tiridates] Cf. Justinus 42, 5.

Filios suos nepotesque] Strabo L. 6. p. 288.

Parthorum et Medorum] De Parthis Tacitus Ann. 2, 1.

FILIVM. REGIS. ORODIS. NEPOTEM. MEDI. *Artabanvm.* — — — REGIS. ARTAVASDIS. FILIVM. REGIS. ARIOBARZANIS. NEP*otem.*

IN. CONSVLATV. SEXTO. ET. SEPTIMO. *postqvam. bella. civilia.* EXTINXERAM. PER. CONSENSVM. VNIVERSORVM. *Romanorvm. civ*IVM. REMPVBLICAM. EX. MEA. POTESTATE. IN. SENATVS. *et. Popvli. Romani. a*RBITRIVM. TRANSTVLI. QVO. PRO. MERITO. MEO. SENA*tvs. me. appel*L*avit. Avgvs*TVM. ET. LAVREIS. POSTES. AEDIVM. MEARVM. V*inxit.* — *svsceptvm. a. me.* TERTIVM. DECIMVM. CONSVLATVS. *magistratvm. Senatvs. et. Eqves*TER. ORDO. POPVLVS*qve.* ROMANVS. VNIVERSVS. *prodidervnt. memo*RIAE. IDQVE. IN. VESTIBV*lo. a*EDIVM. MEARV*m.* INSCRIBEN*dvm. cvrarvnt. et.* IN. FORO. AVG*vsto. svb.* QVADR*igas.* QVAE. MIHI. EX. S. C. POS*itae. svnt. Scrips*I. HAEC. *cvm. an*NVM. AGE*rem.* SEPTVAGENS*imvm. sextvm.* — — — — — SVMMA. PECVNIAE. QVAM. DEDI*t* — — — — — — — — — SIS. MILITIBVS. NECESSARIVM — —

OPERA. FECIT. NOVA. AEDEM. MATRIS. *Magnae.* — — — DIVI. IVLI. QVIRINI. MINERVAE — — — — — — LARVM. DEVM. PENATIVM. IVV*entatis* — — — — AD. CIRCVM. CVRIAM. CVM. *chalcidico* — — — — IVLIAM. THEATRVM. M. MARCELLI — — *basilicam C. et. L.* CAESARVM — — — — — — — — REFECIT. CAPITO*livm.* VSQVE. A. — — *theatrvm.* POMPEI. AQVAM. MA*rciam* LA — — — — — — — — IMPENSIS. R. — — — — — — — GLADIATORVM. — — TERRAE. MOTV. INCENDIOQVE. CONSVM — — — — VSQVE. QVORVM. CENSVS. EXPLEVIT. — — —

In Cons. VI. et VII.—me appellavit Augustum] Dio L. 53. p. 497. 507. Censor. c. 21. Id nominis deinceps ad sequentes Imperatores transiit. Cf. Tac. H. 2,80.

Cum annum agerem septuagensimum sextum] Sextum recte addiderunt editores. Scripsit enim Augustus S. Pompeio et S. Appuleio Cos. post conditum lustrum tertium, i. e. a. u. 767. ut ipse refert supra tab. 2. a læva. Quæ sequuntur, aliena manu fuere adjecta, ut et ipsa dicendi ratio declarat.

Quorum census explevit] Suet. c. 41.

JO. AUG. ERNESTI
EXCURSUS I.
DE VEXILLARIIS.

VEXILLARII quod genus militum fuerint, non convenit inter eruditos. Sunt autem tres, quantum scio, opiniones. *Prima* est Lipsii, putantis fuisse veteranos, qui post legitima stipendia, extra legionem, sub vexillo haberentur, de Mil. Rom. 1, 8. et 5, 19. quem sequitur Ferrar. Elect. 1, 3. *Altera* est cum aliorum, tum Pichenæ ad Ann. 1, 38. et J. F. Gronovii ad Agric. c. 18. qui legionarios quidem milites faciunt, sed qui seorsim a legione sua aliquo missi essent privis sub vexillis: de quibus illis in locis agi putant. Atque etiam Lipsius hoc genus militum vexillarios a Tacito vocari agnoscit, ad H. 2, 100. Eademque est ratio Schelii ad Hygin. p. 35. duo genera vexillariorum facientis, nempe veteranorum et legionariorum, e legione, ob necessitatem aliquam aut usum, delectorum, et quasi partis a legione sua, ob talem aliquam caussam, decerptæ: Franci vocant *un détachement* *. *Tertia* ratio est Salmasii, qui de Mil. R. c. 19. intelligi putat levis armaturæ milites, cuique legioni attributos: nixus in primis loco Taciti Hist. 2, 66. Has sententias probari non posse, nec convenire locis Taciti, facile docuerim.

Ac veteranos quidem non intelligi apud Tacitum per vexillarios (nam alioqui sic appellari potuisse, non negem: verum consuetudo loquendi in talibus audienda) hinc planissime patet, quod in multis Taciti locis vexillarii certæ legioni aut legionibus pluribus tribuuntur, ut *vexillarii quartæ decimæ legionis, vicesimarii, trium Britannicarum legionum* etc. dicantur. Non autem credibile est, aut ullo modo demonstrari potest, veteranos e singulis legionibus separatim habitos sub vexillis, et ejusdem legionis vexillarios vocatos. Sed ex omnibus legionibus lecti sub uno pluribusve vexillis habiti sunt. Apud Tacitum quidem Ann. 1, 39. plurium legionum veterani sub uno vexillo habentur, simpliciterque veterani dicuntur. Neque ap. Tacit A. 1, 38. veterani intelligi ullo modo possunt, quia hi in castris fuerant et exauctorati sub vexillo ad Ubiorum aram missi, dum vexillarii alio loco tumultuantur. Atque etiam H. 2, 18. vexillarii opponuntur veteranis: tantum abest, ut ipsi veterani sint: *Certum erat Spurinnæ.... nec tris cohortes Prætorias, et mille vexillarios, cum paucis equitibus veterano exercitui objicere.*

* Ad eos vexillarios pertinere putat Schelius verba Hygini: *Vexillarii legionum eandem pedaturam accipere debent, quam cohors legionaria, quia ad sexcentos homines computantur; caussa impedimentorum tendere debent in prætentura vel latere Prætorii super cohortes primas.*

Altera sententia, quæ decerptos a sua legione milites facit, convenit illa quidem quibusdam locis, veluti A. 1, 38. ubi vexillarii occurrunt in Chaucos missi ad præsidia agenda: sed non aliis. Ac primo non est probabile, militibus ad certum negotium aliquo missis peculiare nomen attributum esse illis temporibus, cum olim tales legionum partes a numero dicerentur, veluti unius, duorum signorum milites, duo manipuli, duæ cohortes, etc. sed potius planum, certum genus militum gradumve militiæ fuisse, cui peculiare nomen repertum, quo ab aliis discernerentur. Deinde nomen a legione certa inditum et quod omnibus legionibus vexillarii tribuuntur, id indicio est, fuisse certum et perpetuum quoddam corpus militum, certæ legioni proprium, quod vexillariorum illius legionis nomine veniret. Quod in sequentibus planius intelligetur[b].

Contra Salmasii sententiam jam disputatum est a Ferrario l. c. et Schelio l. c. quæ hic repetere nihil attinet. Unum posuisse sufficiat. Salmasius ipse fatetur, estque notum satis, velitum usum tantum fuisse in acie, et quidem ad irritandam pugnam. Atqui Ann. 1, 38. missi sunt ad præsidia in Chaucis agenda, a vicinia hostium infestis. Quis ibi velitum usus, ubi castra vel urbes tuendæ erant? Atque etiam multitudo vexillariorum repugnat. H. 2, 83. est *sexta legio cum tredecim millibus vexillariorum*. Una legione pugnante, quo tot velites? In magno plurimarum legionum exercitu non tot velites fuisse crediderim. In eodem libro c. 24. vexillarii legionis XIII. cum cohortibus auxiliariorum et equitibus in latere aciei collocantur ad tegendum latus. An is locus velitum in acie? Nullo modo. Jam his an meliora sint nostra, lector intelligens judicet.

Dico primum, *vexillarios fuisse peculiare genus militum, sive peculiarem militiæ gradum*, qui certo numero essent cuique legioni attributi, sed non sub iisdem cum legione sua signis militarent, verum sub propriis vexillis; ut, si vexillum s. vexillarii alicujus legionis desiderarentur, statim, quibus eundum esset, constaret. Clare patet ex A. 4, 73. *quod ubi L. Apronio, inferioris Germaniæ Proprætori, cognitum, vexilla legionum e superiore provincia, peditumque et equitum auxiliarium delectos accivit.* Si essent quicunque legionarii, delecti et decerpti e legionibus, non peculiaris ordinis milites vexillarii, cur non diceret brevitatis amans scriptor *legionum, peditumque et equitum auxiliariorum delectos.* Accedit nominandi ratio et alia supra dicta.

Secundo *vexillarii fuere milites legionarii.* Ex eodem loco Taciti intelligi potest. Tacitus dicit, Apronium, accitis illis vexillariis et auxiliaribus, proxima æstuaria aggeribus et pontibus firmasse, *traducendo graviori agmini.* Grave agmen vocari legiones, nemo ignorat aut dubitat. Atqui etiam vexillarii illo graviori agmine intelligendi. Addit enim: *interim, repertis vadis, alam Canninefaten, et quod peditum Germanorum inter nostros merebat, circumgredi terga hostium jubet.* Atqui hi sunt pedites et equites auxiliares, quos acciverat. Ergo etiam illa vexilla legionum per aggeres illos pontesque traducta, et gravioris agminis nomine comprehenduntur. H. 2, 11. missis ex urbe *quinque cohortibus Prætoriis, legione prima* et

[b] Verba Hygini a Schelio adducta potius contra ipsum militare videntur.

equitum vexillis, præficiuntur Annius Gallus et Spurinna, ita ut iis copiæ dividantur. Post c. 18. Spurinna dicitur habuisse tris cohortes, mille vexillarios et paucos equites. c. 23. Annius Gallus auxilium Spurinnæ laturus dicitur *primam legionem* in auxilium duxisse. Unde igitur illi mille vexillarii? Non e legione prima? Favet etiam locus ex c. 24. ante allatus, ubi vexillarii legionis XIII. cum auxiliaribus latera aciei tegunt, quod non nisi de legionariis intelligi potest. Nam præter auxiliares nulli, quibus tale quid mandetur. Planissime autem intelligitur e locis, in quibus de iis ita loquitur Tacitus, ut de parte legionum atque etiam cohortium. Hist. 3, 48. *vexillarii e legione* memorantur, et, qui locus valde perspicuus, c. 6. *e cohortibus: Antonio vexillarios e cohortibus et partem equitum ad invadendam Italiam rapienti* etc. Ecce tibi primum milites legionarios, deinde ex ipsis cohortibus sumtos, qui ad certas cohortes referrentur, essentque partes cohortium atque adeo legionis. Quibus locis ne utantur, qui delectos et decerptos e legione (*détachemens*) faciunt, videamus tandem, quæ ista legionum et cohortium pars, nostra de sententia, fuerit.

Dico igitur tertio, *vexillarios fuisse tirones in legionibus, eosdemque, qui olim hastati.* Id e modis loquendi Cornelianis, eorumque muneribus, demonstrare me posse spero. Ac primum vexillarii opponuntur, non illi quidem legionibus, sed robori legionum, H. 2, 66. etiam *viribus legionis: quarta decimani se victos abnuebant: quippe Bedriacensi acie, vexillariis tantum pulsis* (sc. XIV. leg.) *vires legionis non adfuisse.* Adfuerat ergo pars legionis, sed non melior: vires abfuerunt. Si vexillarii non pars legionis, *legionem abfuisse* dixissent: si pars quæcunque, potius dixissent: *parte tantum pulsa: totam legionem non adfuisse. Vires* autem et *robur legionum* quid vocant Latini? nempe, *non tirones;* ex veteris militiæ more, *principes et triarios.* Ergo vexillarii tirones, ii, qui olim hastati. Auctores mihi, primum Cicero Ep. 10, 33. *suboles et robur militum interiit:* subolem vocat tirones, robur ceteros: deinde Livius 8, 8. ubi hastatos, id est, tirones, vocat *florem juvenum pubescentium ad militiam:* quæ est illa ipsa Ciceronis suboles: *robustiorem ætatem,* principes. Triarii autem non uno loco robur exercitus vocantur.

Jam, quia tirones minus firmi, eorum usus fuit maxime in defendendis oppidis, castris, verbo præsidiis agendis, ubi vallum et muri addunt animum, defendunt minuuntque periculum: in tegendis aciei lateribus, in quæ non incumbit tota hostilis acies etc. Atqui eadem munia tributa vexillariis apud Tacitum, locis jam laudatis, vidimus. A. 1, 38, H. 2, 24. etc.

Restat, ut videamus, quare vexillarii dicti sint hi potius, quam veterani, auxiliares etc. qui omnes sub vexillis. Id potuit fieri in honorem militum, qui jam plura stipendia fecissent, utque essent gradus militiæ plures, honoratiorque militia (cujus passim mentio ap. Tacitum) reliquorum legionariorum, honoratior iterum evocatorum veteranorum. Maxime autem id factum puto propterea, quia hoc genus militum frequenter a corpore legionis suæ amandabatur, ad præsidia agenda, ad vias muniendas, pontes, aggeres struendos, alias legiones firmandas, exercitusque augendos: ut tamen suas vires legio haberet, et tirones firmarentur usu et exerci-

tatione paullatim ad graviora militiæ munera sustinenda. Itaque sæpe sub vexillis erant, de more militiæ, propter absentiam a legione sua, sæpe diuturnam. Unde facillime factum, ut vexillarii simpliciter et proprie dicerentur[c].

[c] Broterius et veteranos et tirones et alios quosque militum, qui sine signis, sine aquilis, sed cum vexillis mitterentur, intelligendos censet. Le Beau veteranos quoque fuisse statuit et legionarios, ad usum certum delectos, adeoque cum Schelio facit. In alia omnia abit Dureau de Lamalle, primasque singularum cohortium centurias, vexilli custodes, vexillarios appellatos arbitratur, quorum fere eadem ratio, quod ad belli prudentiam et robur fuerit, quæ apud nos eorum, quos *grenadiers* et venatores dicimus, quod quidem jam supra ad A. 1, 38. indicatum est. Obstare videtur, quod sic in istis vexillis junctis vires legionis saltem ex parte fuerint, quibus tamen A. 2, 66. diserte opponuntur. Ceterum *vexillationum* frequens mentio apud veteres. V. Suet. Galba 20. Apul. Met. 7. p. 191. ed. Elmenh. Veget. 2,1. tum et in Not. Dignit. Imp. et in titulis apud Grut. p. 256, 18. 407. 1. 441, 4. neque vero semper eodem, puto, sensu, quo apud nostrum.

JO. AUG. ERNESTI

EXCURSUS II.

AD

SENATUSCONSULTUM

DE

VESPASIANI IMPERIO

AD HIST. IV, 6.

INSIGNE est monumentum *de Imperio Vespasiani*, repertum in ænea tabula, extatque Romæ in Basilica Lateranensi, editum ap. Gruter. p. 242. nuper denuo collatum cum edito exemplo a Broterio quod exemplo Ryckii subjicere Taciti libris Historiarum placuit.

FOEDVSVE. CVM. QVIBVS. VOLET. FACERE. LICEAT. VTI. LICVIT. DIVO. AVG. TI. IVLIO. CAESARI. AVG. TIBERIOQVE. CLAVDIO. CAESARI. AVG. GERMANICO.

VTIQVE. EI. SENATVM. HABERE. RELATIONEM. FACERE. REMITTERE. SENATVS. CONSVLTA. PER. RELATIONEM. DISCESSIONEMQVE. FACERE. LICEAT. VTI. LICVIT. DIVO. AVG. TI. IVLIO. CAESARI. AVG. TI. CLAVDIO. CAESARI. AVG. GERMANICO.

VTIQVE. CVM. EX. VOLVNTATE. AVCTORITATEVE. IVSSV. MANDATVVE. EIVS. PRAESENTEVE. EO. SENATVS. HABEBITVR. OMNIVM. RERVM. IVS. PERINDE. HABEATVR. SERVETVR. AC. SI. LEGE. SENATVS. EDICTVS. ESSET. HABERETVRQVE.

VTIQVE. QVOS. MAGISTRATVM. POTESTATEM. IMPERIVM. CVRATIONEMVE. CVIVS. REI. PETENTES. SENATVI. POPVLOQVE. ROMANO. COMMENDAVERIT. QVIBVSVE. SVFFRAGATIONEM. SVAM. DEDERIT. PROMISERIT. EORVM. COMITIIS. QVIBVSQVE. EXTRA. ORDINEM. RATIO. HABEATVR.

VTIQVE. EI. FINES. POMERII. PROFERRE. PROMOVERE. CVM. EX. REPVBLICA. CENSEBIT. ESSE. LICEAT. ITA. VTI. LICVIT. TI. CLAVDIO. CAESARI. AVG. GERMANICO.

VTIQVE. QVAECVMQVE. EX. VSV. REIPVBLICAE. MAIESTATE. DIVINARVM. HVMANARVM. PVBLICARVM. PRIVATARVMQVE. RERVM. ESSE. CENSEBIT. EI. AGERE. IVS. POTESTASQVE. SIT. ITA. VTI. DIVO. AVG. TIBERIOQVE. CLAVDIO. CAESARI. AVG. GERMANICO. FVIT.

VTIQVE. QVIBVS. LEGIBVS. PLEBEIVE. SCITIS. SCRIPTVM. FVIT. NE. DIVVS. AVG. TIBERIVSVE. IVL. CAESAR. AVG. TIBERIVSVE. CLAVDIVS. CAESAR. AVG. GERMANICVS. TENERENTVR. HIS. LEGIBVS. PLEBISQVE. SCITIS. IMP. CAESAR. VESPASIANVS. SOLVTVS. SIT. QVAEQVE. EX. QVAQVE. LEGE. ROGATIONE. DIVVM. AVG. TIBERIVMVE. IVLIVM. CAESAREM. AVG. TIBERIVMVE. CLAVDIVM. CAESAREM. AVG. GERMANICVM. FACERE. OPORTVIT. EA. OMNIA. IMP. CAESARI. VESPASIANO. AVG. FACERE. LICEAT.

VTIQVE. QVAECVMQVE. ANTE. HANC. LEGEM. ROGATAM. ACTA. GESTA. DECRETA. IMPERATA. AB. IMPERATORE. CAESARE. VESPASIANO. AVG. IVSSV. MANDATVVE. EIVS. A. QVOQVE. SVNT. EA. PERINDE. IVSTA. RATAQVE. SINT. AC. SI. POPVLI. PLEBISVE. IVSSV. ACTA. ESSENT.

SANCTIO.

SI. QVIS. HVIVSCE. LEGIS. ERGO. ADVERSVS. LEGES. ROGATIONES. PLEBISVE. SCITA. SENATVSVE. CONSVLTA. FECIT. FECERIT. SIVE. QVOD. EVM. EX. LEGE. ROGATIONEVE. PLEBISVE. SCITO. S. VE. C. FACERE. OPORTEBIT. NON. FECERIT. HVIVS. LEGIS. ERGO. ID. EI. NE. FRAVDI. ESTO. NEVE. QVID. OB. EAM. REM. POPVLO. DARE. DEBETO. NEVE. CVI. DE. EA. RE. ACTIO. NE. VE. IVDICATIO. ESTO. NEVE. QVIS. EA. DE. RE. APVD. SE. AGI. SINITO.

In hoc monumento sunt nonnulla, in quibus diligens lector hæreat. Primum illud est, quod, cum apud Tacitum l. c. in Senatu de imperio Vespasiani actum dicatur, tamen hæc *lex* vocatur (n. 9.) eaque *rogata* (n. 8.). Atqui satis constat, illis temporibus leges, quæ proprie dicerentur, factas non esse, sed omnia in Senatu acta et Senatus consultis sancita esse, sublatis populi plebisque comitiis per Tiberium. Sed contra doceri potest, etiamsi in Principis Senatusque potestate omnia fuerint, tamen in nonnullis rebus comitiorum quædam solennia, dicis caussa, esse servata, veluti in Consulibus creandis. Vid. Sueton. Calig. 16. Vespas. 5. Domit. 10. et ibi dicta. in

adoptionibus, Tacit. H. 1, 15. ubi legis curiatæ mentio. Ergo etiam post SC. de imperio Principis, videtur de eadem re lex curiata, usurpandæ veteris memoriæ et solennitatis caussa, rogata et facta esse: de quo infra plura dicemus.

Sed alia difficultas exoritur de comitiis, ex capite quarto legis, quo cavetur, ut *quibuscunque comitiis* eorum extra ordinem ratio habeatur, qui *Senatui Populoque Romano* commendati sint a Principe, quibusque *suffragationem dederit, promiserit.* Non quæram, quam bene dicatur *suffragationem dare suam,* qui sciam, *suffragium dare,* esse potestatem suffragii alicui dare, non suffragio suo creare quem; nec cur additum sit, *promiserit:* cur dicit legislator, *quibuscunque comitiis:* cum non, ut ante, centuriata, tributa essent, quibus vel majores, vel minores honores peterentur? cur *Populoque Romano,* cum populi in creando, honoribusque mandandis, nulla tum pars esset. Eis rebus sic occurri potest. Primo, etsi comitia ea, quæ olim fuere, sublata erant, tamen nomen comitiorum mansit; unde eorum etiam apud Plinium in Paneg. c. 64. mentio, et apud Tacitum vid. A. 1, 81. 2, 36. etc. hoc tamen modo, ut non amplius epitheta vetera haberent, centuriataque et tributa dicerentur, sed *Magistratuum comitia* A. 2, 36. *Consularia* 1, 81. etc. Ergo *quibuscunque comitiis* esse potest, in omnibus Magistratibus creandis: quicumque creandi erunt magistratus. Quod deinde *Populi* mentio additur, id fit e vetere formula, *S. P. Q. R.* quæ et in aliis rebus est servata, etiamsi ad solum Senatum, nihil ad populum pertinerent, sicut apud Ciceronem de Leg. 3, 16. dicuntur *judicia Populi* ea, quæ apud Prætores exercentur, quod ea olim ab ipso populo exercita fuerant, ante quæstiones perpetuas. Sed cetera ex ordine capitum persequemur.

Cap. I. ergo aliquid insolentiæ habet, quod Tiberius Imp. vocatur *Tib. Jul. Cæsar,* cum alias in monumentis antiquis vocetur *Tiberius Aug. F.* Neque Ryckius, cum ad breviarium L. 1. Annalium, pro vulgato, *Nerone Claudio Druso Cæsare,* rescripsisset *C. Julio Druso Cæsare* (quod quare non imitatus sim, ibi docui) laboraretque, ut huic suæ correctioni colorem aliquem induceret, ullum antiquum monimentum afferre potuit, ubi ille Drusus, Tiberii filius, *C. Julius* diceretur. Nam, quod ex indice Consulum L. 57. Dionis profert, Δροῦσος Ἰούλιος Τιβ. υἱός: satis hodie constat, illos indices non esse a Dione, sed additos, incertum a quo, nec eorum auctoritatem hanc esse, ut talem controversiam dirimere possint. Atque, si ratio Ryckiana recta esset, sequeretur, ut multo magis pater Drusi *C. Julius,* non *Tib. Julius* diceretur. Neque tamen ea re nimis offendar. *Julii* quidem nomen Tiberio convenire, dubitari non potest. Tiberii autem prænomen videtur assumtum esse pro *C.* ut discerni a Dictatore posset. Neque ipse Augustus eo, eadem de caussa, videtur usus esse, quippe sæpe in monumentis antiquis *D. Caii filius* dicitur. Eandem ob caussam credo, Drusum, ubi Julii nomen usurpavit, aut eo appellatus est, prænominis loco *Drusum* dictum, etsi id proprie cognomen Liviæ gentis esset, non *Caium.* Omnem mihi dubitationem eximit hoc, quod et libertos Tiberii reperio sic vocatos in inscri-

ptionibus antiquis ap. Murat. p. 928. 929. in quibus est TIB. IVLIVS. AVG. LIB. Et video quidem, Maffeum in Critic. Lapid. p. 435. hanc inscriptionem spuriam judicare: sed, si maxime sit, tamen Cannegieterus, de nomin. Rom. mut. c. 4. p. 16. alias inscriptiones attulit, in quibus liberti Tiberii appellantur *Julii*. Enimvero, an poterant sic appellari, nisi patronus ita appellaretur pleno nomine?

Cap. II. Vespasiano permittitur primo *relationem facere et remittere:* quod jus ex h. l. laudat Zamosc. de Senat. R. 2, 9. extr. non explicat. Id videtur fieri, cum jubet, a Consulibus relationem fieri: nam hoc quoque juris Impp. habuere. Plinius Ep. 9, 13. et *relationem quidem de eo Cæsar ad Senatum non remisit,* h. e. non jussit, referri de ea re ad Senatum, ut bene explicat Cortius. Deinde permittitur Vespasiano, *SCta facere per relationem discessionemque.* Ex relatione fiunt omnia SCta, vel sententiis rogandis, vel per discessionem. Nam in quibusdam caussis discessionem non factam, sed omnes sententiam rogatos, certus auctor Cicero Phil. 3, 9. idque frustra negavit Ateius, ap. Gell. 14, 7. Sed ratio faciendi SCti conquisitis sententiis, dicitur etiam *per relationem,* ut præter h. l. patet e Gellio l. c. Caussa videtur esse hæc; quod in hoc genere Consul nihil aliud quam refert ad Senatum, in illo altero etiam jubet discedere in partes. Hoc loco quærit *Spanius* V. D. an Cæsar, non Consul, relationem habuerit? Habuit utique, per Tribunitiam potestatem.

Cap. V. datur *potestas proferendi pomerii, uti habuit Imp. Claudius.* Cur non additur, ut in aliis, *uti habuit D. Augustus.* Nam et hunc pomerium protulisse, diserte tradit Tacitus A. 12, 23. Et quorsum hæc potestas decernitur, quam sua sponte erat habiturus, cum potestate proferendi fines Imperii bellis fortiter ac feliciter gerendis.

Cap. VIII. non ad vivum resecanda sunt verba *ac si Populi plebisve jussu acta essent:* nec sic intelligenda, quasi tum aliquid Populi plebisve jussu fieri solitum esset, quorum illud de comitiis centuriatis, hoc de tributis dicitur; cum omnia per Senatum, secundum Principem, gererentur: sed ut dicta e more vetere: quo firma erant, quæ Populus plebsve comitiis centuriatis tributisve jussisset.

Ultimum caput habet hanc inscriptionem: *Sanctio.* Enimvero caput legis potius videtur, quam sanctio legis. Nam in sanctione est constitutio pœnæ, aut aliud, quo lex stabilitur: quod hic non est: sed potius tribuitur Vespasiano potestas alios legibus solvendi, ut possint ejus jussu impune facere, quæ alii per leges facere non possunt.

Ceterum, quoniam hoc fragmentum putatur esse *legis* ejus, quæ a Justiniano *Regia* vocatur, nec male: de ea breviter dicendum videtur.

De ea quam varie existimatum sit a doctis viris, non ignorant, qui in hoc genere litterarum versati sunt accuratius. Nam alii *Regiam*

vocari putarunt, quod ab Regibus orta esset, ut *leges Regias* Livius, Cicero, aliique commemorant: alii intellexerunt eam, qua sub primordiis urbis Romæ Populus Romulo summam Regiamque potestatem permisit, ut Manutius, Cujacius, Hotomannus, aliique: alii e lege Decemvirali repetivere, quæ *Regio imperio duos esse* voluerit, quæque potestas a duobus ad unum translata sit: alii a Sullana dominatione et lege Valeria derivarunt, quæ in Cæsare, Augusto, ceterisque instaurata esset: alii ab Augusto subornatum, qui talem legem ferret: alii sub Vespasiano demum latam statuerunt: alii plane ignorari illam legem, nihilque ex ea præter nomen restare: alii denique totam rem commentitiam et merum sine re nomen esse legem Regiam putavere.

Quæ omnia falsa esse, recte judicavit vir summus J. Fr. Gronovius in Or. de lege Regia ed. Lugd. Bat. 1678. et meliora docuit. Primum igitur tenendum, non uno eodemque tempore scriptam fuisse legem hoc nomine, et hac formula, quæ jam tum *Regia* diceretur, qua populus omne jus suum, imperiumque summum in Principem transtulerit, minimeque omnium initio conversæ Reipublicæ Romanæ in monarchiam, quo adeo invisum adhuc nomen Regium erat, ut id sibi tribui nullo modo paterentur Principes, Regiæ potestatis alias appetentissimi, atque etiam potentiam suam occultare verbis factisque mirifice studebant.

Sed illo ipso tamen tempore res paullatim cœpit obrepere ignorantibus hominibus, donec eo crevisset, ita adsueti essent ei rei homines, ut jam non vererentur, ei rei legis Regiæ nomen imponere: præsertim cum Regium nomen invidia sua paullatim liberatum esset, idque variis in rebus vulgo sine offensione diceretur, in *funere*, quod olim Censorium appellatum esset, in *domo Principis*, et sexcentis aliis, quæ frequentia satis apud scriptores in primis tertii et quarti seculi, historiæque Augustæ auctores, occurrunt, ut vel lexica docent. Gradus ipsos, per quos ista lex Regia orta, breviter tradit Gronovius a p. 47—75. facileque e Suetonii, Dionis, Taciti, aliorumque locis, cognosci poterunt, quibus honores et jura, diversis temporibus decreta C. Cæsari, Augusto, Tiberio etc. commemorantur.

Hæc verissime a Gronovio disputari, nemo inficias iverit. sed, ubi ad illud ipsum monumentum, quod ab initio proposuimus, defertur, non omni ex parte satisfecisse virum magnum nobis, fatemur. Non dubitat primum, hoc esse exemplum illustre potestatis, plus quam civilis, atque ipsa Dictatoria majoris, similique modo omnibus Impp. summam potestatem, admixtis forte paucis, permissam: deinde genuinum hoc monumentum judicat, eosque jejuni et diluti judicii arguit, qui id pro spurio repudient: neque offenditur, quod *lex* in monumento vocatur, quod Senatus consultum Tacitus A. 4, 6. appellat, quia illis temporibus discrimen inter leges et SCta desierit, sublatis comitiis Populi, et SCta quoque leges vocatæ sint. Quæ diligentius consideranda videntur.

Genuinum esse monumentum Romanum, non præfracte negem, etiamsi quasdam dubitandi caussas esse non abnuerim, quas vidisse eos puto, qui pro spurio repudiavere. Atque etiamsi ipse antea in difficultatibus diluendis laboraverim, tamen non ad omnes mihi paratam responsionem fuisse, res ipsa docet. Verum erunt fortasse alii acutiores, qui et his occurrere possint. Magnum etiam in utramque partem momentum ac prope maximum fecerit, tabulam inspicere ipsam et videre, an notas certas antiquitatis tantæ habeat: quodquidem affirmare non dubitarunt Fr. Blanchinus, et Raph. Fabrettus, diligentissimi talium rerum judices. V. Ep. Fabretti ad J. V. Gravinam, ad calcem libri 1. de Orig. Jur. item post Maffeus in Critica lapidaria p. 161. Metastasius Italus, qui Tractatum ad hoc SCtum edidit Romæ 1757. quem contra disputavit Spanius libello proprio.

Secundo, non ignoro, Cæsarum temporibus *SCta* legum nomine comprehendi, et subinde in jure populari que loquendi ratione *leges* vocari. Ipse in Taciti libris locum talem reperi, ad quem notavi, legis nomine SCtum intelligi debere. Sed in ipso Senatus consulti contextu legem pro SCto dici solitam, et quidem *legem rogatam*, id quidem nec credo, nec doceri posse arbitror. Itaque ei difficultati alia ratione occurrendum puto, qua simul universæ huic rei aliqua lux adfundatur.

Scilicet, prima lex illa, qua Romulo imperium datum est, fuit curiata. Idque institutum mansit sub Regibus non modo, sed etiam libera Republica. Consules centuriatis illi quidem comitiis statim ab initio creati sunt, auctore Livio 1, 60. sed imperium iisdem datum est lege curiata, quæ modum potestatis Consularis definiit. Auctor rei est Tacitus A. 11, 22. *Quæstores Regibus etiam tum imperantibus instituti sunt: quod lex curiata ostendit, ab L. Bruto repetita: mansitque Consulibus potestas deligendi* etc. Lex curiata nulla alia est, nisi lex de imperio et potestate Regum, quæ repetita est a L. Bruto, ut eadem Coss. potestas esset, quæ Regum fuit: atque ejus pars fuit Quæstores creare. Idque, sexcentis locis doceri potest, mansisse, ut honos comitiis centuriatis daretur, imperium curiatis sive lege curiata: neque hodie attinet id docere, postquam locus de lege curiata tot doctissimorum hominum accuratis disputationibus explicatus et illustratus est.

Crediderim igitur, ab eo tempore, quo Cæsarum potestas certam formam acceperat, hoc quoque servatum esse, ut honoribus decretis qui adsolerent (v. H. 4, 3. et ibi dicta) Senatusque consulto post facto de imperio (v. ibid. 6.) Senatus decretum dicis caussa sanciretur lege curiata, ad eum modum, quo, extremis Reipublicæ temporibus, triginta lictoribus pro curiis suffragia ferentibus. Nam, si in adoptionibus mansit lex curiata, ut ex H. 1, 15. patet, quidni etiam manserit in imperio tribuendo? Neque obest, quod ap. Tacitum H. 4, 6. aliisque locis nulla ejus diserta mentio extat. Satis constat, apud scriptores veteres in rebus, quibus SCtum et lex intercessit, tamen raro utrumque, sed modo SCtum solum, modo legem solam commemorari, alterum intelligi debere. Atque talem legem curiatam licet intelligere, ut supra dixi, hanc de imperio Vespasiani, diversam illam quidem a SCto, quod de imperio Vespasiani factum

est auctore Tacito, sed forma, non materia et argumento. Nam Imperatores et in urbe Imperium militare habuere, ut primum Imperatores sunt appellati.

Atque hinc etiam confirmatur id, quod H. 4, 3. 6. dixi, diversa esse decreta Senatus, quorum istis in locis mentio fiat: loco priori decreta tradi facta de honoribus et nominibus honoris insignibus, posteriori de imperio: eaque diversis temporibus ac diebus facta. Semper ista in Rep. R. et bonis temporibus divisim et per intervallum data, etiam ipsi Imperatores per intervalla sibi dari voluerunt, per speciem alicujus modestiæ. Extremæ adulationis fuit, omnia simul decernere. Nihil dicam de Augusto ac Tiberio: etiam mali ominis habitum in Pertinace, quod omnia simul et ἀθρόως consecutus esset. V. Capitolin. in Pertinace c. 5. et ibi Casaub.

EMAN. JOS. W. SAINTE-CROIX

DE IMPERIO PARTHORUM

SUCCINCTA COMMENTATIO.

ANNIS ante Christum ducentis quinquaginta Arsaces I. Scythis Nomadibus, qui et Dahæ Aparni, præfectus, Parthis subactis, Macedonum jugum excussit. Abhinc Scythæ cum Parthis ita coaluere, ut et nomen horum et mores adsciscerent. Mox devicto Seleuco Callinico Arsaces stabilivit Imperium ejusque limites multum promovit. Tum, ut vasta terrarum spatia ante deserta repleret incolis, iis, qui in arida loca fontes deduxissent, hæc per quinque generationes cum immunitate utenda fruenda concessit. Ea lex dubio procul spectabat ad codicem, quem ex omnium, quas sibi subjecerat, gentium legibus confecit Arsaces. Dolemus, tam eximium antiquitatis documentum ætatem non tulisse, ex quo de Imperii Parthici institutis judicare liceret. Illud certum, legibus istis stabilitatem Regni debuisse Arsacidas, quos mira fide coluere Parthi. Etsi in hac gente successio Regni non constanter apud primogenitum Regis filium fuerit: nunquam tamen seniorem stirpem est egressa. Rex vulgo magnus dici consuevit, itemque Rex Regum, quod numi docent. Caput tiara tegebat, diademate cincta, quod sæpe duplex erat, quali usus Artabanus, Regum istorum postremus, ab Artaxerxe vita Regnoque privatus. Reges Parthorum, nisi oblato munere, salutare non licebat, eorumque imagines per omnes dominationis urbes adorabantur. Patet ex his, summum fuisse Parthorum imperium; temperatum tamen fuit nobilium auctoritate potestateque primorum Imperii præfectorum.

In his Surena uni Regi auctoritate concedebat et opibus. Id nominis olim Arsacidæ cujusdam fuerat, quod ad posteros transmissum

Aparni] Strabo L. 11. p. 511. Ptolemæus *Parnos* vocat 6, 10.
Parthis subactis] Justinus 41, 4. Strabo p. 515.
Excussit] Arrianus in Parthicis apud Phot. cod. 58. et apud Syncellum p. 284.
Promovit] Justin. l. c.
Concessit] Polyb. Exc. 10, 25.
Jud. liceret] Diodori exc. Peiresc. t. 2. p. 597.
Col. Parthi] Tacit. 6, 31. 41.
Rex magnus] Herodian. 6, 6. habet Ἀρτάβανον τὸν πρότερον καλούμενον τὸν μέγαν βασιλέα. ubi male interpres, *qui Rex primus magnus appellatus est* lege *prius*. Res e numis nota.
Artabanus] Herod. l. c. Ante istum jam alios duplici usos, ex numis apud Vaillantium patet.
Obl. munere] Seneca ep. 17.
Adorabantur] Philostr. v. Apoll. 1, 27.

hæreditario deinceps officio inhæsit. Ejus erat designatum Principem Regio insigni evincire, inque solio constituere. Surenas quosdam exercitui præfectos deprehendimus, ex quibus ille, qui Crassum devicit, solus semper iter faciebat, mille camelis impedimenta portantibus, inque rhedis secum ducebat ducentas pellices. Equites eum cataphracti mille, levis armaturæ major numerus comitabatur. Equitum, qui essent ejus clientes ac servi, habebat decem millia. Neque tamen illud imperium bellicum officii ejus vel pars vel prærogativa fuisse videtur. Secundæ potestatis erat post Regem.

Surenas proxime contigebant Cavinii Cosmæque, sanguine Arsacidarum prognati, qui in administrando Imperio, trifariam diviso, primas partes tresque hæreditarias Præfecturas obtinebant, quibusque octodecim primarii Satrapæ fuere subjecti. Regna hæc Plinius duodeviginti vocat. Satrapasque hos et istos Præfectos Augustus in Monumento Ancyrano *Principes Regesque* nominat. Luculentum eximiæ eorum auctoritatis documentum.

Satrapæ, belli Duces, Magistratusque primarii ex nobilitate erant. Proximus majestati Regum, Justino teste, optimatium ordo fuit; ex eo Duces in bello, ex eo Rectores in pace habebant. Missis ad Augustum, ad Tiberium, ad Neronem, legatis Parthorum primores petiere, ut sibi Regem, quem vellent, liceret præficere. Quid quod et Regem deponere et pellere eos videas, neque tamen eorum quemquam Regiam dignitatem sibi adrogare. Arsacidæ parere volebant. Orta hinc frequens dissensio, Imperio Parthorum tandem funesta, cujus caussa seditiosus primorum animus. Conjicit Posidonius apud Strabonem, duo fuisse concilia nationis Parthorum, quorum alterum e Regia stirpe, alterum e sapientibus et Magis fuerit, quæ junctim Regem eligere consueverint.

Parthorum *Megistanes*, quos Tacitus nobiles itemque inlustres et primores adpellat, filias Regum sibi despondebant, magno vicorum servorumque numero gaudebant, inque bello plurima equorum copia.

Inhæsit] Κατὰ γένος μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς ἐκέκτητο, Plut. v. Crassi c. 21. p. 276. Appian. de bellis Parth. p. 140.

R. insigni evincire] Plut. et Appian. ll. cc. Tacit. 6, 42.

Decem millia] Plut. l. c.

Post Regem] Ammianus Marc. 30, 2. Idem 24, 11. Surenam dicit post Regem apud Persas promeritæ dignitatis. Unde patet, Sassanidas quoque Persarum Reges id officii servasse, quod cum Connestabilis, venia sit verbo, dignitate, quæ antehac in Gallia viguit, plurimum conveniebat.

Hær. Præfecturas] Moses Choren. hist. Armenæ 2, 65.

Vocat] 6, 25 (29). Cf. Mém. de l'Acad. des Inscr. t. 19. p. 107.

Mon. Ancyrano] Tab. 3. a dextra.

Habebant] 41, 2. Recte ibi Gronovius *optimatium* pro vulg. *populorum*.

Petiere] Tacitus 2, 2. 6, 31. 12, 10.

Ars. par. voleb.] Idem 6, 31. 40. 2, 1.

Ap. Strabonem] L. 11. p. 515.

Junctim R. eligere] Sequor emendationem Ryckii, qui ad Tacitum 2, 1. apud Strabonem loco ἐξ ὧν ἀμφοῖν τοὺς βασιλεῖς καθίστησιν legit ἀφ' ὧν (potius οἷν) ἀμφοῖν, *ab utroque.*

Megistanes] Suet. Calig. c. 5.

Inl. et primores] Ann. 6, 31. 12, 12. 2, 2.

Gaudebant] Joseph. A. 18, 9, 5, 6.

Equorum copia] Dio 40, 15.

Liberi homines non nisi equo militabant; imo sic cuncta obibant officia: peditatus e servis constabat. Mercenarius miles genti nullus, vitioque versum Artabano, quod corporis custodes e servis adscivisset.

Gentes ad Euphratem usque subactas libertate haud privarunt Parthorum Reges, qui, in numis quoque ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ dicti, Græcorum colonias sibi submissas suis uti legibus et institutis patiebantur. Sic, Plinio teste, princeps omnium Seleucia, cognominata Babylonia, cujus incolæ, quingenti numero, libera ipsius ævo ac sui juris Macedonumque moris fuit. Seleucensium civitas, ita Tacitus, potens, septa muris, neque in barbarum conrupta, sed conditoris Seleuci retinens erat. Trecenti, opibus, aut sapientia delecti, ut Senatus, sua populo vis, et, quotiens concordes agebant, spernebatur Parthus, qui in dissensu nonnunquam plebem primoribus tradebat. Factum inde, ut Ampelius Reipublicæ fingeret genus Regium, cujus exemplum Seleucia præbuerit: aut enim, inquit, sub Regum potestate sunt, ut Seleucia Parthorum etc. Tiridates tamen populo Seleucensium, a quo veterum Regum honoribus sublatus erat, vicissim gratum facturus, rem permisit, auctoritate privatis trecentis Senatoribus, quos *Adiganes* adpellare mos erat. Mox tamen Senatus pristinum decus recuperavit. Surenas enim, Crassi victor, Senatui coacto obtulit libros, in Roscii inpedimentis repertos. Seleuciæ cives partim erant Macedones et Græci advenæ, partim Syri atque Judæi. Priores isti Græcæ originis reliquos per tumultum adorti, trucidato magno numero, urbe ejecere, quumque Ctesiphontem, Regiam sedem fugissent, hinc quoque, spreta Regis auctoritate, pepulere. Quanta fuerit Seleuciæ potentia, dicta probant; ea sub Severi imperio est privata.

Parthi reliquos etiam populos per Orientem sibi subjectos legibus suis moribusque uti sinebant, nec Reges deturbabant solio, submisisse et in obsequio laxiori strictiorique tenere contenti; cum Scythis, a quibus descenderant, ex æquo degebant. Persarum, suis juribus viventium, Rex Regi Parthorum parebat. Atropatenes, Media hæc erat superior, Regnum post Alexandri fata ortum, Parthi victores Arsacidæ cuidam tradidere. Idem de Armenia valet. Osroenes

C. ob. officia] Justin. 41, 3.
E servis constabat] Dio l. c.
Nullus] Herodian. 3, 1.
Adscivisset] Tacitus Ann. 6, 36.
Plinio teste] 6, 26 (30).
Quingenti]. Eutrop. 8, 10. Eusebius tamen, qui ex Eutropio hausit, in Chronico habet *trecentos*.
Tacitus] Ann. 6, 42.
Ampelius] Lib. memor. c. ult.
Adiganes] Polyb. 5, 54.
Libros rep.] In iis lascivi Aristidis libri fuere, dicti Milesiaci, quod Surenæ argumentum Romanos multis modis inridendi fuit. Vid. Plut. in Crasso p. 293. c. 23.
Spreta R. auct.] Τιμῆς τοῦ Βασιλέως Σελευκέων μὴ πεφροντικότων. Joseph. 18, 9.
Privata] Dio 75, 9.
Ex æquo deg.] Plin. 6, 25 (29).
R. P. parebat] Strabo L. 15. in fine p. 736.
Tradidere] Joseph. 20, 3.
Id. de Armenia] Valarsaces Rex Armeniæ ad Arsacem M. Regem Parthorum

etiam sive Edessæ et Adiabenes Regna a Parthis pendebant. Ejectus a suis Ctesiphonte Artabanus I. restitutus in solium ab Izate, Adiabenorum Rege, huic, ut gratum testaretur animum, tiaram dextram gestare et aurei usum lecti permisit, quod soli alias Parthorum Regi licebat. Jure proinde meritoque hic *Rex Regum* dictus, cui tot Reges erant obedientes honoresque et insignia referebant accepta.

Ad boream Ctesiphontis Atrenos, ad meridiem Characenos habebant Parthi, quorum jugo hi sese subtrahere tentarunt, donec Artabazes Rex ipsorum decimus in solium Parthicum est evectus. Constanti fide contra Parthis adhæsere Atreni ex Arabibus Scenitis orti, quorum opes, commerciis quæsitæ fidesque Parthis præstita Trajanum movere, ut Atras oppugnaret, urbem altissimo monti inpositam. Mox eandem magna vi adortus Severus post viginti dies infecto negotio turpiter discedere est coactus. Arsacidis etiam, ab Artaxerxe licet Regno dejectis, fidem servarunt Atreni.

Orientis scriptorum testimonia, quum non nimis a Græcis et Romanis discrepant, in recitandis harum regionum fatis jure suo in censum veniunt. Jam et illi Asiam in plura Regna, a Parthis pendentia, divisam referunt Narrat Tabari, Irakam et quidquid terrarum Syriam inter et Ægyptum fuit, functo fatis Alexandro, nonaginta Reges habuisse, Parthorum Regi obedientes, qui Madaïnæ sive Ctesiphonte sedebat. In iis fuere et Persæ Reges ad usque Ardeschiri sive Artaxerxis imperium. Testatur Novairi, istos Principes, in litteris, ad Aschakum sive Arsacem datis, hujus nomen semper suo præposuisse, contra fecisse Regem Parthorum, qui tamen Regiam istis dignitatem nec conferre nec ea quemquam privare potuerit, teste Tabario, cui in ceteris plane cum Novairio convenit. Firmari hæc et Mosis Chorenensis, Armeni scriptoris, Persæ quoque Ferdussi, testimonio poterunt.

Ut tot Principes, libertatis suæ amantes, auctoritatisve tenaces, jugo alieno patienter ferundo adsuescerent, prudenti moderatione erat opus. Quid contra Arsacidæ? Inmani superbia irritare istorum animos, quo effectum, ut transgresso Euphraten advenientique Antiocho multi Orientales Reges occurrerent, tradentes se suaque Regna cum exsecratione superbiæ Parthicæ. Rex Atropatenes, parte prædarum sibi debita frustratus, ad M. Antonium defecit, spreto Parthorum Rege gentis ejusdem. Armeniæ Reges, etsi a Parthorum Regibus potestate secundi, non minus eorum detrectabant im-

sic: *Arsaci Regi terræ et maris, cujus forma atque imago Divûm nostrorum imaginis instar est...Valarsaces minor frater tuus et commilito, qui a te constitutus Armeniæ Rex* etc. Moses Chor. 2, 10. et 18. ex vers. Whistonum.

P. R. licebat] Joseph. 20, 3.

Tentarunt] Plin. 6, 28 (32).

Evectus] Lucian. in Macrob. §. 16.

Inpositam] Dio 68, 31.

Infecto negotio] Dio 75, 11. seq. Herodian. 3, 28.

Cum Novairio convenit] Ista nobiscum amice ex Persarum Arabumque scriptis communicavit cel. Silvestre de Sacy.

Cum exsecr. sup. Parthicæ] Justinus 38, 10.

Ad M. Ant. defecit] Plut. v. Antonii c. 52. p. 117. Dio 49, 33.

Armeniæ Reges] Tacit. Ann. 2, 56.

perium. Durius habiti Persæ, Arsacidarum cladibus et fracta potentia usi, defecere, eversoque istorum Regno a. C. 226. Artaxerxe Sassanida duce, novum condidere Imperium.

Initio quidem Parthorum Imperium ea gavisum erat vi eaque potentia, qua solent militaria Imperia recens nata, verum, quod videbatur conservando inserviturum maxime, interitum adtulit. Gentis amor, quo Arsacidas complectebantur Parthi, perpetuo metum Regibus inspirabat. Solent Orientis Reges fratrum sanguine polluere manus vel oculis eos privare; ferociores Parthorum Reges suam ipsi subolem necare non dubitabant, ne forsan esset, qui ipsos Regno exueret. Ubi sic insana ambitio hominum fascinavit oculos, nullus jam pudor est. Non raro Parthorum Reges filios, nulla necessitate urgente, obsidum loco Romanis sibi infestissimis tradidere. Ex quo id factum, et postquam signa militaria, Crasso erepta, ad Augustum sunt remissa, Parthorum Imperium labi cœpisse, Strabo recte judicat. Accidit hoc anno imperii Augusti decimo, inde scilicet ab Actiaca pugna, vigesimo sexto ante Christum. Abhinc tamen id Regnum ultra duo sæcula stetit, verum intestinis turbis vexatum et multis calamitatibus obnoxium. Tributarii Reges, crescente in dies Parthorum insolentia et crudelitate exasperati, continuo fidem, qua his fuere adstricti, rumpere nitebantur. Primores Parthorum frequenter seditionem movebant, Regique pulso alium ea mente aliquotiens abrogasse videntur, ut saltem novam turbandi ansam haberent. Castrorum tumultus et effrenata licentia Principes jugi inpatientes reddebant, nobilitatique in pace durius servitium erat. Hinc Imperii omnis ordo subversus, rara quies, vis omnis inminuta, fracta denique ingruenti Artaxerxi resistere nequivit amplius. Sic post quadringentos sex et septuaginta, ex quo cœperat, annos eversum est Parthorum Imperium, quod Romanorum potentiæ tamdiu restiterat, suisque potius dissidiis, quam continuis bellis, debilitatum ruit. Fovent in sinu suo magna Imperia vicissitudinum suarum fomitem exitiique caussam. Pereunt tandem, dudum quia perire poterant.

Novum cond. Imp.] Cf. Freret Mém. sur l'année Arménienne. Mém. de l'Acad. d. Inscr. t. 19. p. 109.

Mil. Imperia] Feudalis Galliæ antiquior status similis isti Parthorum fuit.

Solent Or. Reges] Joseph. 20, 2. 3,

Non raro P. Reges] Exemplum Phrahatis exhibet Mon. Ancyr. tab. 3. a dextra.

Strabo] L. 6. p. 288.

Durius servitium] Tacit. Ann. 11, 10.

Post quadr. sept. sex annos] Alii, in his Freretus, diutius multo Parthicum Regnum durasse statuunt, a Seleuco quippe Nicatore a. 311. A. C. defecisse Arsacem I, cui opinioni favere numos docet Eckhel in doctr. NN. vet. vol. 3. p. 547.

NICOLAI HEINSII

ANIMADVERSA

AD TACITI LIB. ANNAL.

NICOLAI HEINSII

ANIMADVERSA

AD TACITI LIB. I. ANNAL.

C. 3. *Bonum militia*] *Militiæ* malim.

C. 4. *Omnis exuta æqualitate jussa Principis adspectare*] *Omnes* præstiterit, ut sit, *omnes* jussa Principis adspectabant, H. 2, 38. *rebus modicis æqualitas facile habebatur.* Senec. Epist. 30. *Quis queri potest, in ea se conditione esse, in qua nemo non est? Prima enim pars æquitatis est æqualitas.* Epist. 31. *Æqualitas ac tenor vitæ per omnia consonans sibi.* de Benef. 2, 29. *Naturam oderunt, quod infra Deos sumus, quod non in æquo illis stetimus.*

C. 5. *Acrioribus namque custodiis domum et vias sepserat*] *Paribus custodiis* satius fore mihi videbatur olim: nam *acres custodias* vix alibi mihi lectas recordor. nunc præfero *artius* vel *artioribus custodiis.* Sic Livius 26, 4. *custodias artas* dixit. et ibid. c. 17. *hujus saltus fauces, ut Nero, arte præsepsit*, sic lego. vide Gronovium. Justinus 27, 3. *servari eum artissima custodia jubet.* et 38, 9. *Demetrium artioribus custodiis observari jubet.* ubi MS. *acrioribus.* et ita Tacitus H. 1, 88. *Sepositus per eos dies Cornelius Dolabella in coloniam Aquinatem, neque arta custodia, neque obscura.* Ann. 3, 28. *Artiora ex eo vincula, inditi custodes.* Sic recte Pichena, non *acriora.* 13, 28. *cohibita artius et Ædilium potestas. Intentas custodias* dixit noster H. 4, 28.

C. 7. *Tanto magis falsi*] opinabar, *tanto magis fassi*, quo illustriores, eo apertiores ruebant in servitium, dum Tiberii benevolentiam hoc ipso aucuparentur. Sic *famem jejuniis fateri* H. 5, 4. *fortuna fateri* aliaque compluria apud nostrum. Quinctil. 8, 3. *ut in his nullus sit ornatus, sed ut pressior et severior, eo minus confessus.* Sed et vulgata ferri potest. Ann. 3, 3. *ne omnium oculis vultum eorum scrutantibus falsi intelligerentur.* H. 2, 17. *ita ceteros terruere, ut adesse omnem Cinnæ exercitum trepidi et falsi nuntiarent.*

Lacrimas, gaudium, quæstus adulatione miscebant] Sic scripti. Sed τὸ *in* geminari debuit ante τὸ *miscebant. Adulationem* scilicet reponi oportet, etsi nec male Muretus.

C. 10. *Ne ipsis quidem, qui cœpere, laudatas*] Ita scripti; an *fecere?* Locus luxatus. forte, qui *reperere.* ut ipsum Augustum oblique tangat: qui videri volebat invitus, et necessitate adactus, proscriptioni et agrorum divisioni consensisse. *Qui reperere* sunt, qui auctores proscriptionis fuere. eo verbo sæpius utitur noster Ann. 2, 30. *Callidus et novi juris repertor Tiberius.* c. 83. *Honores, ut quis amore in Germanicum validus, reperti decretique.* Ann. 3, 5. *cuncta a majoribus reperta; aut, quæ posteri invenere, cumulata.* c. 26 *repertaque quædam a Tullo et Anco.* c. 56. *id summi fastigii vocabulum Augustus reperit.* 69. *sapienter reperta* et *semper placita.* 4, 11. *Sejanus facinorum omnium* repertor. c. 19. *Proprium Tiberio fuit, scelera nuper reperta priscis verbis obtegere.* c. 30. *delatores publico exitio reperti.* c. 71. *Latinius atque Opsius ceterique ejus flagitii repertores.* 6, 3. *reperisse prorsus, quod D. Augustus non providerit.* 11, 25. *mitem et recens repertam rationem adhibuit.* 12, 53. *Pallanti, quem repertorem ejus relationis ediderat Cæsar, Prætoria insignia censuit.* 13, 31. *ex dignitate Populi Romani repertum*, quod male solicitat Muretus. Proprie tamen proscriptionis auctor Sulla. de quo Seneca de Benef. 16. *proscriptionem commentus est.* et Velleius 2, 28. *Primus ille, et utinam ultimus, proscriptionis exemplum invenit.* Vides *invenire* dici Velleio, quod *reperire* Tacito dicatur. *Cœpere* est ex mutilatione vocis. ut ita Ann. 2, 36. *aurrtur*

pro *augeretur* in codice Mediceo. 4, 51. *sponte incorum* pro *incolarum* in eodem codice. 65. *tavisset* pro *ductavisset*. Vid. et 5, 4. laudavit vero proscriptionem a patre repertam Sullæ filius Faustus. Valer. Max. 3, 1, 3.

Quædam de habitu cultuque et institutis ejus jecerat] De cultu Tiberii insolentiore quidquam sibi lectum homines eruditissimi negant, et recte. legendum enim, *de habitu vultuque ejus*. Habitum pro vestitu accepit librarius imperitus, cui *cultum* rectius quam *vultum* adjungi credidit. ut Ann. 2, 59. *Tiberius cultu habituque ejus lenibus verbis perstricto*. et alibi sæpe. Atqui *habitus* corporis æque animorum obvius apud scriptores: plerumque etiam cum *ore* aut *vultu* conjungitur. Noster Ann. 16, 22. *Habitum vultumque ejus sectantur, rigidi et tristes*. H. 1, 17. *nihil in vultu habituque mutatum*. 2, 52. *vultum habitumque trahere in deterius*. de quo nos ad Claudiani Epith. Honorii 73. plura. Utrumque conjungit noster Ann. 12, 18. *cultu vultuque ad præsentem fortunam comparato*. Unice conjecturam nostram confirmat Suetonius Tiber. 68. *Incedebat cervice rigida et obstipa, adducto fere vultu, plerumque tacitus*. Tum, ne dubitare possis. *Quæ omnia ingrata et arrogantiæ plena animadvertit Augustus, et excusare tentavit sæpe apud Senatum et Populum*. Vides, arrogantiam vultus in Tiberio excusari apud Senatum ab Augusto, nihil illic de *cultu*. Noster Ann. 2, 29. *Manum ad Tiberium tendens, immoto ejus vultu excipitur*. De Pompeio Lucan. 8, 665. *Nihil ultima mortis Ex habitu vultuque viri mutasse fatentur*. Senec. de Benefic. 2, 19. *quid vultum habitumque oris pervertit*. Epist. 52. *insanum vultus habitusque demonstrat*. Valer. Max. 5, 10. Ext. 1. *vultu pristinum habitum retinente*. De oris habitu, vide locum a nobis restitutum Ann. 6, 20. et de hoc ipso Tiberio noster 4, 57. *Erant, qui crederent, in senectute quoque corporis habitum pudori fuisse*.

C. 11. *Opes publicæ continebantur*] *Opes publicæ eo continebantur*, ni fallor.

C. 12. *Unum esse Reipublicæ corpus*] Malo *Rempublicam, atque unius animo regendam*. Sic Hist. 1, 30. *si Respublica et Senatus et Populus vana nomina sunt*. 2, 32. *Senatumque et Populum, numquam obscura nomina*.

C. 20. *Quem dereptum vehiculo*] Sic bene vetusti codices apud Valer. Flacc. 2, 159. *Nostrosque toros virgata tenebit, Et plaustro derepta nurus*.

Vetus operis ac laboris] Ita Lipsius et Pichena e scriptis, qui constanter cum priscis editionibus *intus* habent, non *vetus*, alii alia reposuerunt, quæ apud Pichenam vide. Quid si tamen *intentus?* aliud nempe, *operis ac laboris intentus*: aliud, *intentus operi ac labori*. *Intentus operi*, qui diligenter laborat ipse: *intentus operis*, severus exactor alieni laboris, et qui intendit laborem militis, ut verbo utar, quod nostro est perquam familiare. *Intendere* et *remittere* contraria apud nostrum. nec vacat indices compilare. de Corbulone A. 11, 18. *Originem tamen e severitate Ducis traxere; intentumque et magnis delictis inexorabilem scias, cui tantum asperitatis etiam adversus levia credebatur*. Videantur, quæ præcedunt, nam mire conjecturam nostram illustrant. nec abludunt ista Plinii in Paneg. 19. *Sic Imperatorem commilitonemque commiscueras, ut studium laboremque omnium et tanquam exactor intenderes, et tanquam particeps sociusque relaxares*. Senec. de Ira, 1, 1. *pertinax et intentus*. rursus noster Ann. 6, 50. *Jam Tiberium corpus, jam vires, nondum dissimulatio deserebat: Idem animi rigor, sermone ac vultu intentus, quæsita interdum comitate*. 12, 38. *quasi debellatum foret, minus intenta apud nos militia fuit*. c. 42. habes *intentiorem disciplinam militarem*. 15, 62. *Lacrimas eorum, modo intentior in modum coercentis, ad firmitudinem revocat*. Ita Sulpicius Quirinus *impiger militiæ* dicitur Ann. 3, 48. *Intus* vero pro *intentus* fuit scriptum, quomodo et exaratum offendes apud Festum in *rabulo*. sic *inhostum* pro *inhonestum* Hist. 2, 31. et Hist. 2, 16. *tanta* pro *tentata* Gronovius censebat scriptum fuisse. *Vetus operis* posset etiam defendi, ut sit dictum, quale illud Plinii in Paneg. 16. *innutritus bellicis laudibus Trajanus*. et quia Tacito familiaris ille genitivi usus. ita *vetus stipendii* Pichena corrigente Ann. 2, 66. *Modicus voluptatum* ib. 73. *modicus severitatis* 6, 30. *modicus pecuniæ* 3, 72. *Formidolosus hostium*, pro *metuens hostium* 1, 62. *Ferox scelerum* 4, 12. *securus potentiæ* 3, 28. *anxius potentiæ*, 4, 12. *occultus odii* 4, 7. *T. Livius eloquentiæ ac fidei præclarus* 4, 34. *recens præturæ*, sic corrigo, 4, 52. ut etiam *recens doloris et iræ* 1, 41. *stipendii recentes* 15, 59 ut legendum puto. *erectus et fidens animi* 4, 59. male a Pichena tentatum *silvæ frequens fecundusque mons* 4, 65. *noxius conjurationis* 5, 11. *iræ properus* 11, 26. *pena-*

tes vacui principis 6, 51. *trepidus admirationis et metus* 6, 21. *Æquus absentium* 6, 36. pro *absentibus. insolens contumeliarum* 6, 34. *indomita animi*, ut corrigo 1, 33. *retinens conditoris Seleuci civitas* 6, 42. *providus futurorum* 6, 46.

C. 21. *Quo minus invidiam, misericordiam, metum et iras permoverent*] *Quo minus invidia, misericordia, metu et ira permoverent.* ni fallor nempe commilitones permoverent.

C. 22. *Ne hostes quidem sepulturæ invident*] *Sepultura* scripti constanter. cur moverunt? est enim Latine, si quid aliud dictum, *invidere sepultura mortuis.* ne dubitare possis, audi Lucanum 7, 798. *Invidet igne rogi miseris.* Plin. in Epistolis passim, ubi veterrimus codex Mediceus huic loquendi modo suffragatur. Quinctil. 9, 3. dicit Ciceronem solere dicere *invideo hanc rem*, non *huic rei.* sed forte legendum *hac re:* vide de hoc loco disputantem Voss. de constructione c. 34. Noster Ann. 15, 63. *Tu mortis decus mavis: non invidebo exemplo.* hoc est non invidebo tibi meo exemplo. de Mor. Germ. c. 31. *nam ne spectaculo quidem prœlii invidere.* subauditur *nobis.*

C. 24. *Ceteris periculorum præmiorumque ostentator*] Sejanus præsentia sua ostentabat et pericula. quæ obierat plurima pro Tiberio, et præmia, quæ illi accepta referebat, ad maximos honores provectus. Quare nihil remedii huic loco adhibendum, quum sanus sit.

C. 28. *Ac suis laboribus*] Opinor, *hanc suis laboribus defectionem sideris adsimulans.* tum mox. *prospereque cessura quo pergerent*, non *quæ.* cessura prospere ea, ad quæ pergerent patranda. aliter Gronovius. *pergere iter* sæpe apud nostrum.

C. 32. *Quod neque disjecti*] *Distracti.* corrigunt viri summi. Sed id tantundem est. *disjecti* ponuntur pro separatis ac dispersis. Infra c. 50. *adeo incuria cuncta disjecta erant.* Apposite Hist. 3, 69. *suo quisque metu, ne disjectos, eoque minus validos, Vitelliani consectarentur, cunctantem in arma impellebant.* Ann. 2, 45. *diriguntur acies, non vagis incursibus aut disjectas per catervas.* 4, 46. *Ac tum rumor incesserat fore, ot disjecti aliisque nationibus permixti, diversas in terras traherentur.* 3, 2. *magna pars populi viam complevere disjecti, et ut cuique libitum, flentes.* Vita Agric. c. 20. *ubi æstas advenit, contracto exercitu, militum in agmine laudare modestiam, disjectos coercere.* Ann. 2, 61. *disjectæ et vix perviæ arenæ.* Et ita passim noster. Valer. Max. 8, 14. Ext. 5. *ut nomen ejus per totum terrarum orbem disjiceretur.* nisi scribendum illic, *dideretur.* piget plura conferre.

C. 33. *Indomitum animum*] Puto *indomita animi.* ut *erectus et fidens animi.* 4, 59. *lætus animi.* 2, 26. *incertus animi.* 6, 46. posses et *indomitus animus*, vel *indomito animo in bonum vertebat*, pro vertebatur. Vide Rhenani notas ad Ann. 11, 37. et nostro hoc familiare in primis. Sic 6, 46. *ne nomen Cæsarum in ludibrium verteret*, quod ibi asseruimus.

C. 35. *Aut adversus otium castrorum quæruntur*] Immo *queruntur.* nempe lignorum adgestus et similia, querebantur milites, quare post τὸ *castrorum* distinguendum. sequentia, *neu mortem in iisdem laboribus*, videntur mutilata.

Promtos ostentavere] *Promtas* Liber Mediceus, an *promta?* promta omnia, id est res promtas ostentavere. Ann. 12, 12. *vocante Carrhene, promtasque res ostentante.* Ibid. c. 1. *suam quæque nobilitatem, formam, opes contendere, ac digna tanto matrimonio ostentare:* ubi frustra *dignas* vir summus.

Quidam singuli propius incedentes] Immo, *quidam et singuli propius incendentes*, hoc est, exhortantes. Sic Ann. 2, 13. *incendit ea contumelia legionum iras.* c. 82. *hos vulgi sermones audita mors (ejus) incendit.* Infra c. 47. *ne postpositi contumelia incenderentur*, atque ita passim. *accendere offensiones* similiter Ann. 2, 57. primo agit de extrema concione, mox de singulis, qui propius adstabant. possis et *intendentes.* Vide nos infra 4, 47.

C. 36. *In ancipiti Respublica*] *Rempublicam* scil. fore. quæ et præcedentia castiganda forsan, *periculosam severitatem, flagitiosam largitionem*, ut ad superiora referatur, *augebat metum.* Sic 4, 30. *irritas leges Rempublicam in præcipiti conquestus.*

C. 37. *Non abscessere Quintani*] An *non adsensere?* nempe conditioni supra propositæ de missione aliisque.

C. 38. *Mennius castrorum Præfectus*] Forte, *M. Ennius.* Sic 3, 70. *L. Ennium equitem habes.* et *Enniam Macronis uxorem* 6, 45. et ita 3, 49. *Clutorius* pro *C. Lutorius.* 13, 22. *Panteius* pro *P. Anteius.* 12, 7. *Talledius* pro *T. Alledius.* Forte etiam hic *Menenius* posset legi.

C. 40. *Si vilis ipsi salus*] Malim, *si vilis ipsi salus sua.*

Diu cunctatus aspernantem uxorem] Non debuit tentari a Lipsio, nec a Freinsh. *Cunctandi* quippe verbum cum quarto casu recte conjungitur, de quo nos pluribus ad Claudian. in Stilic. 2, 284. Nam supra c. 37. *Legiones nil cunctatus sacramento adigit*, rectius in Mediceo exhiberi, quam *cunctatus*, quod erat in vulgatis, quæ illic subsequuntur, facile evincunt, *Quartadecimani paullum dubitaverunt.*

C. 41. *Quod tam triste?*] *Quid* scribendum. Deinde, *pergere ad Treviros, et externæ fidei.* non *externæ*, quod nunc codices insedit. *ad externa fidei*, quasi dicas *ad externam fidem*, cui toto non creditur. *Externa rumorum* sic Gruterus reponit 16, 23. *diversa terrarum*, ut restituimus 3, 59. *noxia conscientiæ* 6, 4. et *omnia flagitii* 11, 2. *incerta noctis* Hist. 1, 26. *tacita suspicionum* Ann. 4, 41. Sic *proxima maris* 3, 1. *proxima litorum, municipiorum. intima Africæ, amœna Asiæ et Achaiæ, longinqua imperii, incerta maris, tempestatum et belli, multa laudis et artium, idonea provinciarum, opportuna locorum, propinqua Seleuciæ, falsa simulationum, ardua castellorum, reliqua lacus, brevia litorum, montium edita, sæva ventorum, humida paludum, aspera maris, præcipua rerum*, et mille talia apud nostrum passim, ne de aliis dicam.

Ut erat recens dolore et ira] *Doloris et iræ* maluerim pro more Taciti. et sic puto scribendum. Vid. ad c. 20.

C. 43. *Ferrum illud detruxistis*] *Retruxistis.* supra de hac re c. 35. *elatumque gladium deferebat ad pectus, ni proximi prensam manum vi adtinuissent.* Sed nihil potius muta. Sic 2, 26. *deportare lauream*, ubi alii *reportare.* *Dejicere manum* Seneca de constant. Sap. c. 7.

Discedite a contactu] Id est a contagione, ab iis qui sunt noxii. 4, 49. *Polluí cuncta sanie, odore, contactu.* Hist. 1, 11. *Rhætia, Noricum, Thracia ... ut cuique exercitui vicinæ, ita in favorem aut odium contactu valentiorum agebantur.* Hist. 2, 60. *Ceteræ legiones contactu, et adversus Germanicos milites invidia, bellum meditabantur.* Ann. 6, 7. *plures infecti valetudine et quasi contactu.* Seneca de Ira 2, 21. *puerum procul a contactu deliciarum retinebimus.* 3, 8. *quædam in contactos corporis vitia transiliunt.* de Tranq. Animi 7. *vitia contactu nocent.* et Seneca Pater Contr. 9. *vitia contactu ipso nocent.* Juven. 2, 81. *Uvaque contacta livorem ducit ab uva.* ita legendum. Sic et *contaminatus scelere* supr. cap. 35. et 2, 2. *Regem hostium artibus infectum.* 3, 14. *infectos manibus ejus cibos*, et alibi non semel.

C. 44. *Centurionatum inde egit*] *Centurionatus* vocabulum dubito satisne sit Latinum. Puto *censum Centurionum* inde egit. Omiserat librarius festinans, *censum* ob consimiles literas in *centurionum*, quæ vox cum non subsisteret, sciolus semiliteratus refingit *centurionatum.* Sic peccatum Hist. 2, 59. *circumdaret principi ministeria, comitaretur liberaliter*, ubi legendum, *copiis comitaretur.* Posses et legere, *censum Centurionalem egit*, hoc est, singuli Centuriones, alter post alterum citabantur. Senec. Ep. 12. *non enim citamur ex censu.* ubi vide Lipsium. *centuriare militem* sæpe apud Livium. et *centuriatus* pro *centurionatus* in Histor. Augusta. Percensuit ergo Centuriones Germanicus, ut de reis inter illos inquireret. alius census ille, de quo Porcius Latro apud Senecam Exc. Contr. 2, 1. *census Senatorium gradum ascendit: census in castris ordinem promovet.*

C. 47. *Ac, ne postpositi contumelia incenderentur*] Scribe, *Hac ne postpositi c. inc.*

C. 51. *Donec agmen, per saltus porrigeretur*] *Progrederetur*, ni fallor.

C. 58. *Si pœnitentiam, quam perniciem maluerit*] Satius sit *maluerint*, si quid video.

C. 59. *Hominem Germanos numquam satis excusaturos*] Video, quid ad hunc locum interpretes. Mihi tamen a Tacito profectum videtur, *ignominiam Romanos numquam satis excusaturos.* Ann. 2, 46. *Quoniam tres vacuas legiones et Ducem fraudis ignarum perfidia deceperit, magna cum clade Germaniæ et ignominia sua.* 15, 24. *Deos potentium populorum arbitros, Armeniæ possessionem Parthis, non sine ignominia Romana tradidisse.* Hist. 5, 15. *Civilis, instare fortunæ: Cerialis, abolere ignominiam.* De Morib. Germ. cap. 6. *concilium inire ignominioso nefas.* Vid. et ad 4, 67. Ut vero hic *excusare ignominiam*, ita Hist. 5, 22. *excusare flagitium*, et A. 3, 60. *protegere flagitium.*

Ille delectus Tiberius] Forte *ille Deo dilectus Tiberius.* deridet apotheosin Augusti, qui *Deus* dictus. Vide Mu-

ret. ad Senec. de Benef. 6, 32. qui de Tranqu. animi c. 14. *Cæsari Deo nostro.* Pliu. 7, 45 (46.) *in summa Deus ille* etc. 21, 3 (6). *Filia Divi Augusti, cujus luxuria noctibus coronatum Marsyam literæ illius Dei gemunt.* Ita enim corrigit Muretus ad Tacit. Ann. 3, 24. Lipsius ad Ann. 1, 53. *degemunt.* Torrent. *describunt.* Ita ludit in nomine Dei de Caligula Seneca de Tranqu. animi c. 14. *nec procul erat tumulus, in quo Cæsari, Deo nostro, quotidianum fiebat sacrum.* Deo ergo delectus scilicet successor, aut ad patrandum bellum Germanicum. Similem librariorum oscitantiam deprehendi 6, 20. ubi pro *diem* scribendum *de die.*

C. 60. *In quo reliquiæ Vari legionumque insepultæ dicebantur*] Profecto non dicebantur solum, sed spectari poterant, ut liquet ex sequentibus. Fors sit ut fuerit, *visebantur.* sic Ann. 3, 23. *Ipsumque Pompeium ciens, cujus ea monumenta et adstantes imagines visebantur.*

C. 61. *Incedunt mœstos locos, visuque ac memoria deformes*] Codex Flor. *deformides.* Reor, *visuque ac memoria deformi.* *Iidem prima Vari castra* etc. *ostentabant.*

C. 63. *Castra metari in loco placuit*] Sic 4, 47. *Castris in loco communitis.* Forte tamen *ilico* scribendum.

C. 64. *Inclinantes tum legiones*] *tum* vitiosum est. Forte *multum* etc. vel *inclinantes opportune* etc. *exemit.* sed et *tum* potest servari. sic 2, 9. *tum permissum.* 4, 28. *tum catena vinctus.* 12, 38. *copiæ tum occidione occubuisset.*

C. 65. *En Varus, et eodem iterum fato victæ legiones*] *Et eodemque iterum* Flor. Ni fallor: *En Varus, en uno eodemque iterum fato v. l.* Τὸ *en* secundo loco jam et Pichena advertit.

Excussis rectoribus] *Vectoribus* a manu Taciti esse opinor. tum mox *repetendus agger,* non *petendus.* repetendum laborem viæ, per angustum aggerem (de quo supra c. 63.) faciendæ, fuisse præter alias molestias innuit. *petere aggerem* habes et Ann. 2, 81. ideoque nil temere mutandum.

C. 68. *Postquam hæsere munimentis*] *Inhæsere* vel *adhæsere* præstat. sic *adhærere castris* restituit Pichena Ann. 3, 21.

Donec ira et dies permansit] Forte, *donec iratis dies permisit.*

C. 69. *Odia in longum jaciens*] Non prorsus damno. tamen sit rectius *acuens.*

C. 70. *Sicca humo, aut modice adlabante æstu*] Credibile est, Vitellium iter fecisse refluente æstu. Fortasse castigandum est, *primum iter siccata humo, aut modice uda, relabente æstu quietum habuit.* Sic infra c. 76. *relabens Tiberis.* et 2, 24. *relabente æstu.* et 2, 8. *transeunt æstuaria nondum accrescente unda.* Possis quoque *ut modice adlabante æstu,* tum mox scribendum, *magna pars udo,* aut *mulcata corpore,* non *nudo.* quo spectat illud, *sine igni,* quo vestes udæ siccarentur. Accedo etiam illis, qui legunt, *sapiens ab imprudenti.*

C. 72. *Specie legis ejus tractavit*] Τὸ *ejus* suspectum merito est habendum, ut nomen legis, nescio cujus, latere hic possit videri. an, *specie legis vetustæ retractavit,* vel *iteravit.* Meminit hujus legis Horatius 2, 1, 81. ab Augusto latæ; per vetustam legem intelligamus licet legem duodecim tabularum adversus famosa carmina. Sic 2, 30. *Et, quia vetere SC. quæstio in caput domini prohibebatur, callidus et novi juris repertor Tiberius mancipari singulos actori publico jubet.* Sic et, quum legem de maritandis ordinibus ferret Augustus, recitari curavit in Senatu Orationem Q. Metelli, velut in hæc tempora scriptam. Livius Epitom. 59.

C. 74. *Pœnitentia patiens*] Varie tentant. lege, *pœnitentiæ patiens.* sic contra, *impatiens iræ,* et similia.

C. 76. *Movendasque populi offensiones*] *Fovendasque* malim. Sic *accendere offensiones* 2, 57. 11, 6. *nunc inimicitias, accusationes, odia et injurias foveri.*

C. 77. *Proximo priore anno*] Ante biennium puto, anno, qui proximo prior fuit.

Alibi quam in Theatro spectarentur] *Sectarentur* puto, quod proprium hac in re verbum. Satis depravatam lectionem arguit, τὸ *spectantium,* quod sequitur: neque enim credibile est, eodem vocabulo bis uti voluisse nostrum. Ann. 4, 68. *sectator domi, comes in publico.* 5, 10. *Multis sectatorum dilapsis.* 16, 22. *habet sectatores, seu potius satellites.*

C. 79. *Verterentur flumina*] *Averterentur* malim. sic apud Claudian. in Cons. Honor. 4, 483. *Jusserat averso fluvium migrare meatu.* tamen *vertere* pro *avertere* non est inusitatum nostro. Sic 2, 42. *versa Cæsarum sobole.*

AD LIB. II. ANNAL.

C. 2. *Sed promti aditus, obvia comitas, ignotæ Parthis virtutes, nova vitia, et, quia ipsorum majoribus aliena, perinde odium pravis et honestis*] Locus perplexus. Primo recte Muretus *ipsorum moribus.* nisi quod propius accedit ad vetustam scripturam, *ipsorum a moribus aliena.* deinde, *ignotæ Parthis virtutes, nova vitia,* id est, virtutes sibi ignotas pro novis vitiis Parthi interpretabantur. Ita capiunt homines eruditi, et tale quid voluit noster. Sed tum concinnius foret, *ignotæ Parthis virtutes, ceu nova vitia,* at subintelligas *habebantur.* aut *pro vitiis* potius dixisset, ut Hist. 1, 2. *pro crimine.* Verum, aut fallor, aut totus locus sic constituendus est, *ignotæ Parthis virtutes, novitate invisæ, et quia ipsorum a moribus alienæ, perinde odio pravis et honestis.* Nimirum *erant.* Tale illud in vita Agr. 3. *invisa primo dissidia, deinde amatur.* Ann. 11, 16. *temperantiam nulli invisam.* Mox c. 33. dixit, *idque non novum sed e vetustissimis moribus.* et Hist. 1, 75. *novitas vultus.* Plinius Ep. 9, 33. de delphine. *Constat, Octavium Avitum in litus educto . . superfudisse unguentum, cujus ille novitatem odoremque refugisset.* deinde *odio* pro *odio erant.* Sic infra c. 70. *iræ,* pro *iræ esse,* ut doceo in notis, et 11, 17. *nec patrem rubori* ex Codice Agricolæ, omissis τοῖς illi et *esse.* 12, 5. *Quin et incestum ; ac si sperneretur, ne in malum publicum erumperet, metuebatur.* Intellige *incestum committi,* nisi mavis cum Freinshemio referre ad τὸ *metuebatur.*

C. 5. *Tractare præliorum vias*] *Præliorum dubia* hariolor. sequentia conjecturæ subscribunt. ut et ipse Tacitus Hist. 2, 33. *Perpulere Othonem, ut Brixellium concederet, ac, dubiis præliorum exemtus, summæ rerum et Imperii se ipsum reservaret.* Ibid. c. 77. *mihi bellum et præliorum incerta trade.* Ann. 4, 23. *nec Proconsul ejus anni P. Dolabella retinere ausus erat, jussa principis magis, quam incerta belli metuens.* contra *comi via* 4, 7. male mutant.

Et hostibus ignotam] Lego, *ut h. ignotam.*

C. 6. *Tum permissum*] Forte, *tum, ut permissum.*

C. 12. *Quonam id modo incorruptum foret*] *Ferret* maluerim, hoc est efficeret, obtineret, consequeretur.

C. 14. *Viditque se operatum*] Sc. Jovi; nisi id addendum forte, *vidit quippe se operatum.* erat enim Germanicus Augur.

Quæ sapientia prævisa] *Sapienter provisa, deinde elata humo virgulta* præstiterint, quam *enata. Elatum* enim *humo,* quod terra altius exsurgit.

C. 15. *Pars onusta vulneribus tergum*] Græcismus est familiaris Latinis scriptoribus. Cur ergo sollicitant? Sic 1, 50. *latera concædibus munitus.* Ann. 4, 28. *Cornutum falsa exterritum.* 6, 9. *clari genus.* c. 5. *cuncta revincebatur.* c. 42. *cetera degener.* c. 43. *adlevatur animum.* 12, 3. *Juvenem alia clarum.* 13, 35. *adnotatus miles. . . . ita præriguisse manus,* pro *manibus.* Vide Gronov. ad Hist. 1, 42. et 85. deinde opinor *haud* excidisse. *Haud aliud sibi reliquum.*

C. 23. *Quo levarentur alvei manantes per latera*] Locus haud dubie corruptus et variis obnoxius conjecturis. putabam aliquando, *alvei mutantes latera.* Sic *mutare latus* dicuntur ægri, qui decumbentes nunc in lævum, nunc in dextrum latus jactantur. de quo ad Virgil. 3, 511. et Ovid. Met. 13, 937. Sulpicius Severus Epist. 3. de B. Martino ægrotante. *Cum a presbyteris, qui ad eum confluxerant, rogaretur, ut corpusculum lateris mutatione relevaret.* Naves hæ *instabiles* dictæ Maroni Georg. 4, 195. et Ovidio Met. 2, 164. Sed cum *mutare* jam præcesserit, forte fuerit a manu Cornelii, *alvei alternantes latera.* vel *innatantes alterno latere.* Juvenalis Sat. 12, 30. *Quum plenus fluctu medius foret alveus, et jam Alternum puppis latus evertentibus undis Arboris incertæ, nullam prudentia cani Rectoris conferret opem.* Senec. Natur. Quæst. 6, 6. *Sicut in navigiis evenit, ut, si inclinata sunt et abiere in latus, aquam sorbeant, quæ in omni onere eorum, quæ vehit, si immodice depressa sunt, aut superfunditur, aut certe dextro sinistroque solito magis surgit.* et mox. *sicut in fluminibus ac mari videmus accidere, ut incrementum aquæ, quotiens navigia desidunt, in lateribus maxime appareat. Inclinantes in latera* dixit noster Ann. 14, 5. *Jussum dehinc remigibus in latus inclinare atque ita navem submergere.* Sic rectius codex

Agr. quam vulgati, *in unum latus inclinare. innatare* etiam apud Livium 21, 26. *Alveos informes (nihil dummodo innare aquæ et capere onera possent, curantes) raptim faciebant.* Silius 6, 522. *pinuque innante cavata Æquor et immensas curva trabe findimus undas.* Sic Dausqueius, non *juvante.* Senec. de Benefic. 6, 32. *fracta classis, et intra paucos dies natavit nova.*

C. 24. *Tantum illa clades novitate et magnitudine excessit*] Ni fallor, *tantum alias illa clades.* ut apud Maronem Ecl. 1, 25. *Verum hæc tantum alias inter caput extulit urbes.* deinde, *ut credatur novissimum, et sine terminis mare;* non *sine terris.*

Nisi quos corpora equorum eodem elisa toleraverant] *Enisa* malim. Mactabant enim equos, qui e naufragio in idem litus natando se subduxerant. Neque enim credibile, vitam sustentavisse carne equorum, qui in unda periissent. *eniti in æquum* inf. c. 80. possis alioquin *eodem illisa*, vel vulgatam retinere, ut Aurelius explicat.

Aut intentis vestibus] Immo *restibus* tales, quæ remulco trahuntur. Naso in Fastis *contentum funem* dixerat 4, 297. *Sedula fune viri contento brachia lassant.* de nave, quæ magnam matrem advehebat. Hist. 2, 34. *Anchorarum funes non extenti fluitabant.* Lucanus 2, 621. *Ut tremulo starent contentæ fune carinæ.* Plaut. Rud. 2, 3, 37. *quia videmus, ad saxa navem ferrier, properans exsolvi restim.*

C. 25. *Uti Germanos ad spem belli, ita Cæsarem ad coercendum, erexit*] Subintelligi debet ad coercendum Germanos, non bellum. sic vetustiores loquebantur.

C. 27. *Conjux fuerat*] *Fuerit* puto.

C. 28. *Et qui servi eadem noscerent, reperit*] *Reperti*, probe Aurelius. Putem præterea, *et qui e servis eadem noscerent reperti.*

C. 31. *Strepebant etiam in vestibulo*] *Strepebant jam et in vestibulo.*

C. 34. *Missus est Prætor*] An *misso prætore.*

C. 38. *Eamdem vim in me transmittere*] Codex Rhenani, *transmerei.* Forte, *transmeare.* sed nihil temere mutandum, nisi minus mendosus liber eo invitet.

Domus Hortensii] Forte *Hortensia.*

C. 44. *Et tum æmulatione*] *tum* etc.

C. 47. *Visa in arduo*] Lego, *enisa in arduum.*

C. 52. *In unum conductos ad hostem duxit*] *Duxit conductos* non opinor nostrum dixisse. Forte in unum *conditos*, vel *coactos. Cogere exercitum, copias* passim habes apud scriptores vetustos.

C. 54. *Igitur alio quæque ibi varietate fortunæ et nostri origine veneranda*] Optime, *Ilio*, non *alio* scribendum vidit Freinsh. nisi quod *ab Ilio* verum est. *Hectorem æmulatus est, numquam ab Ilio recessit.* apud veterem Poetam. contra, *Ægyptum navigare* et similia. Vide Gronov. infra c. 59.

C. 56. *Polemonis Regis Pontici*] *Ponti* Lipsius, me nolente; sic *Pontica tellus*, et similia, de quibus ad Ovidium. noster alibi *Pontica auxilia* 15, 6. *Ponticum mare* Ann. 13, 39. *Pontica ora* H. 3, 47.

C. 57. *Discesserantque opertis odiis*] Nihil muta: odiis nondum manifestis, quæ in majus postea prorupere. Similis diversitas Ann. 4, 71. sic *condito odio.* Hist. 2, 30. Nam odii aperti certum argumentum renuntiare amicitiæ, de quo videndus noster Ann. 6, 29. atque illic Interpretes. Suetonius in Calig. 3. de Germanico. Vid. et Gruter. et Juret. ad Senec. Epist. 76. noster Ann. 3, 64. *sincera adhuc inter matrem filiumque concordia, vel occultis odiis.* De occultis odiis mox. *sed ille credebatur, ut inferius majestate Principis, gravi et dissimulata offensione abdidisse.* Ann. 4, 67. *non jam occultis adversum Neronem et Agrippinam insidiis.* Valer. Flacc. 5, 520. *Talibus orantem vultu gravis ille minaci Jamdudum premit, et furiis ignescit opertis.* etc.

C. 59. *Quisquis eam provinciam, claustraque terræ et maris*] *Claustra* opinor, per epexegesin. quod pluribus illustratum vide a nobis ad Vellei. Paterc. 1, 3. idque jam occupavit ὁ πάνυ Grotius.

C. 61. *Profunda altitudo, nullis inquirentium spatiis penetrabilis*] Quænam illa *spatia?* Puto *nulli inquirentium satis penetrabilis.* vel, *nullis inquirentium spatiis penetrabilis.* Spatium refer ad profundam altitudinem.

C. 70. *Ea Germanico haud minus ira, quam per metum accepta*] *Iræ* forte, nempe *fuerunt*, sic *odio* emendavi supra cap. 2.

C. 85. *In insulam Sardiniam veherentur*] Malim *deveheretur.* Roma scilicet per Tiberim. 3, 9. *mox Tiberi devectus.*

AD LIBRUM III. ANNALIUM.

C. 3. *Ut par mœror et matris exemplo*] Concinnius sit utique, *ut pari mœrore, et matris exemplo avia quoque et patruus attineri viderentur.*

C. 5. *Præpositam toro effigiem*] *Propositam in toro* Muretus. Sed verum est cum Grotio, *propositam toro.* sic et Petronius c. 40. in Fragm. Traguriano *Toralia proposuerunt toris.* ubi nos plura.

C. 7. *Petendæ e Pisone ultionis*] *Ultioni.* Sed vide Muretum et Pichen. infra ad c. 9. et nostrum 3, 27. et 41.

Vagus interim] Forte *itinerum.* 6, 15. *deviis plerumque itineribus declinans patriam.*

C. 10. *Nullas esse partes Trioni*] *Trionis* perperam Muretus infra c. 40. *egregium resumendæ libertati tempus.* male Pichena, *libertatis.*

C. 11. *An premeret*] Confidenter dele.

C. 12. *Et privatas inimicitias, non Principis ulciscar*] *Navi principis* scripti, alii *non vi Principis.* vel, *ut privata has inimicitias, non ut Principis.* vel *orbi Principis.*

C. 14. *Et tot adstantium visa*] Bene *visus* Pichena. deinde *scripsissent expostulantes.* mutila haud dubie.

C. 16. *Atque illo pleraque*] *Ad quæ illo.*

C. 20. *Desertus suis*] Pro, *a suis desertus.*

C. 21. *Inligatus præda*] An *inlectatus.* sed *lento veneno inligare* Ann. 6, 32. et similia.

C. 24. *Si effectus in quæ tendi*] *In quæ intendi.* sic, *intendi ad curas* Hist. 4, 67. et infra c. 37. *huc potius intenderet.*

C. 25. *Incitandis cælibum pœnis*] Pro *intendendis.* Sed hoc longius abit, nisi ex *intendendis* corrupto fecere librarii *incitandis.* possis et *i: tentandis.* ut infra c. 28. *terror omnibus intentabatur.* forte *iterandis.* sic *iterare tumulum* pro *restituere* Ann. 2, 7. *vulnus* 6, 35. et *testudo iterata* Hist. 3, 28. forte, etiam *invitandis.* sequentia de delatoribus confirmant. huc refer Ann. 4, 30. *Delatores, genus hominum publico exitio repertum . . . per præmia eliciebantur,* id est, *invitabantur.* Apud Nasonem Epist. 17, 183. *invitant omnia culpam. Invitata improbitas parvulo successu.* Plin. Hist. Nat. 2, 23 (21). Petron. 41. Fragm. Trag. *Libertatem sine tyranno nacti, cœpimus invitare convivarum sermones.* Vel forte, *irritandis,* quod verius. Sic Ann. 13, 1. *Junius Silanus exitium suum ingenii violentia irritavit.* Hist. 2, 17. *Irritabat Batavos Padus ipse.* c. 53. *Expositum ad invidiam Marcelli nomen irritaverat Cæcinam.* ubi Acidalius, *invitaverat.* 3, 4. *T. Ampius suspiciones militum irritabat.* c. 70. *irritare hominum oculos.* 4, 32. *Epistolæ Antonii suspiciones militum irritavere.* 2, 24. *irritato prœlio sponte refugi milites.* Apud Senec. de Benef. 3, 14. *non est irritandus animus ad avaritiam,* ubi alii *invitandus.* Vide illic Juretum. *excitare invidiam in bonos* noster Ann. 3, 36.

Cum omnis domus delatorum interpretationibus subverterentur] *Subverteretur* e scripto Pichena. Mihi vulgatum longe elegantius, de quo ad Nasonem Fast. 3, 189.

C. 28. *Deditque jura, quis pace et Principe uteremur*] Locus mendosus omnium consensu: opinor, *quis pacem se Principe tueremur.* optimum enim pacis stabiliendæ fundamentum leges. Hist. 4, 74. *Nos, quamquam totiens lacessiti, jure victoriæ id solum vobis addidimus, quo pacem tueremur.*

Acriora ex eo vincula, inditi custodes etc.] Recte primo Pichena, *artiora vincula.* sed *indere custodes* pro *addere,* nescio an satis Latine. *forte artiora ex eo vincula indi, ac custodes l. P. P. præmiis inducti ut sic* etc. nam Flor. *usi* Ann. 11, 1. *repertus apud Bajas, vinclisque inditis in urbem raptus.*

C. 29. *At tamen initio fastigii Cæsaribus erant*] Scribo, *jacta,* vel *jacti, tamen initia fastigii* ut *jacere fundamenta, jacere semina ca·ibus.* Ann. 6, 47. infra hoc libro c. 54. recte a Lipsio castigatum opinor, *simultates jaciunt, ac mihi relinquunt,* quasi simultatum fundamenta dicat. c. 66. *Mamercus antiqua exempla jaciens.* Cicero de Leg. Agrar. 2, 15. *Hunc quasi gradum quemdam atque aditum ad cetera jactum intelligetis.* Vid. infra 4, 22.

Adspiciebat] *Adspiciebant* rectius.

C. 34. *Multa duritiæ veterum melius et lætius mutata*] Scribo, *multa duritiæ veteris in melius et lætius mutata.*

C. 36. *Invidiam in bonos excitandi*] Volebam aliquando *exertandi.* Nunc refero ad illa supra c. 25. *incitandis cælibum pœnis.*

Et quidam atrociora] *Et quidem.*

C. 38. *Cælatetæ* etc.] Locus corruptus.

C. 39. *Alarios equites ac leves cohortium*] Putabam aliquando *velites;* nunc nil muto. sic *leves cohortes* Ann. 2, 52. et *levem copiam* ibidem.

C. 41. *Aluitque dubitatione bellum*] An *dilatione?*

C. 42. *Postremo visis militibus*] Malim *obvius militibus.* sic *Corbulo obvius* Ann. 15, 16.

C. 43. *Nobilissimam Galliarum sobolem*] Puto, *nobilissima Galliarum subole, liberalibus studiis ibi operata.*

C. 46. *Et fugientibus consilite*] Hic locus in varios errores perduxit homines eruditos. vide illos ad Hist. 2, 53. pari modo Ann 6, 36. *aliosque accultos consulit,* ubi Lipsius male, *conligit.* Glossæ Labbei tamen *consilio, is συνάλλομαι.* quo verbo et Livius usus. Sed *consilite* scriptum est pro *consulite,* hoc est curam habete fugientibus, ut locutus est Ann. 14, 38. *Legatum sine superbia victoris clementer deditis consulturum.* Sic *consulere vitæ, famæ, existimationi, fidei,* et similia, Ann. 2, 26. *quando Romanæ ultioni consultum esset* Hist. 3, 82. *Ratio cunctandi, ne asperatus prælio miles non populo, non Senatui, ne templis quidem ac delubris Deorum consuleret.* ut *consulere sibi fuga,* pro bene consulere, sic *consulere fugientibus* est, quibus bene clementer consulitur. Ann. 11, 36. de Mnestere histrione. *Perpulcre liberti, ne, tot illustribus viris interfectis, histrioni consuleretur.* 14, 22. *consuleret quieti urbis,* ex MSS. 13, 39. *hostem vagum . . . exuerent sedibus, gloriæque pariter et prædæ consulerent.* Ann. 15, 18. *adspectui consulitur.* 12, 47. *visui tamen consuluit, ne coram interficeretur.* quod 15, 61. dixit, *voci tamen et adspectui pepercit.* nam *consulere* et *parcere* sæpe conjunguntur. Justin. 12, 7. *ut intelligeret, non tam oppidanis* (sic MSS.) *se parcendo, quam exercitui suo consuluisse.* Rufinus Histor. Eccles. 6, 2. de Origene, *Rogabat mater, ut sibi consuleret, et parceret matri.* Passione S. Perpetuæ, *Parce canis patris tui, parce infantiæ pueri.* Sæpe hoc verbo usus Justinus ut 16, 4. *proinde consulant sibi,* reliqua illic sunt corrupta. forte. *sive jubeant abire, seu malint vel caussa populari socium remanere.* 18, 6. *si velit urbi consultum esse.* 24, 5. *brevi sensurum, sibi an illi consulentes.* Alexander apud Curtium 4, 1. *et vincere et victis consulere scio.* 5, 12. *ite, consulite vobis . . . ego hic legem fati mei exspecto.* hoc est fuga consulite vobis. idem vero hic dicit, quod Ann. 13, 40. *jussit, instantibus cominus resisterent, refugos non sequerentur.* Tale illud apud Lucanum Cæsaris 7, 318. *Vos tamen hoc oro, juvenes, ne cædere quisquam Hostis terga velit; civis, qui fugerit, esto.*

C. 47. *Omissa urbe*] Puto, *neque decorum Principibus* etc. *Omissam urbem, unde in omnia regimen.*

C. 52. *Fecerant curam*] Sic infra c. 54. *simultates faciunt.* ubi tamen forsan rectius Lipsius, *jaciunt.* Vid. supra h. l. c. 29. an *acciunt.* et apud Nasonem Am. 1, 8, 82. *Sæpe simultates ira morata fecit. formidinem facere,* Hist. 3, 10. sed et alibi *metum, terrorem, pericula facere.* Hic tamen fortasse rectius legamus *injecerant,* vel *acuerant curam.*

Resisti posse] *Sisti posse* Gronov. ad Liv. 4, 12.

C. 54. *Exonerari laborum meorum partem fateor*] *Parte* maluerim, ut *me* subaudiatur.

C. 55. *Verum hæc nobis * majores certamina ex honesto maneant*] Locum esse mutilatum arbitrantur, et variis vexant conjecturis. Sed Orationem Tacitus convertit ad majores, id est, veteres Romanos. similia de Moribus German. cap. 33. *Maneat, quæso, duretque gentibus, si non amor nostri, at certe odium sui.* Solus hic vidit nonnihil Salinerius. *ex honesto* ut Ann. 5, 3. *quibus nulla ex honesto spes.*

C. 57. *Fœdissimæ adulationis tantum infamia usurus*] Mendosa sunt ista, scribo, *tantum infamia ausurum.* non enim Senatui tantum deridiculo fuit, sed ipsi quoque Tiberio, uti mox apparebit. Sic *audere aciem bellum, prælium, flagitium, facinus* etc. dubito tamen. nam et *uti morte.* Ann. 6, 48. ib. 51. *ingenio suo.*

C. 58. *Duobus et septuaginta annis*] Ger. Vossius ad Vellei. Paterc. 2, 43. legit *VI. et LXX. annis.*

C. 59. *Aut diverso terrarum distineri*] Lege, *aut diversa terrarum distinere.* Vide nos ad 1, 40.

C. 62. *Proximo Magnetes*] Scribunt, *proximi,* ut respexerit noster ad superiora illa, *primi omnium Ephesii.* Ceterum castigandum *e proximo.* Absorpserat eam literam ultima vocabuli proxime præcedentis. Hist. 2, 64. *Et Triariæ licentiam molestum e proximo exemplum onerabat.* Seneca Epist. 121. *quia tutela certissima ex proximo est, sibi quisque commissus est. Vicinus e proximo* Plautus.

Hoc autem vult: cum Ephesii præ vetustate fabulosa ac dubia crepare omnia, Magnetas certiore et e proximo, hoc est, quæ avorum memoria sibi con-

tigissent, protulisse in medium. contra paullo post. *Altius Hierocæsariensis exposuere.* c. 63. *Ceteros obscuris ob vetustatem initiis niti* etc. *Propiora Sardianos, Alexandri victoris id donum.* possis et *e proximo* capere, pro proximis Lib. 6, 35. *e propiori* restituimus. contra *e longinquo.* Frontinus 2, 2. *ut sagittas, quibus ex longinquo usus est, eluderet.*

Et Triviæ religionem tuebantur] Si quid video, *religione se tuebantur.* vidit ex parte Acidalius. tum paullo ante opinor *post hæc*, non *hac*, vel *post has*, ut civitates subintelligas. Ann. 1, 39. *Illic aquilam amplexus religione sese tutabatur.* Notum illud Lucani 1, 127. *Magno se judice quisque tuetur.*

C. 66. *Obscura initia impudentibus ausis propellebat*] Magnus conjecturarum acervus huic loco datur ab hominibus eruditis: non inconcinne illi, qui *propalabat* legunt, sed eo verbo Tacitus alibi non est usus, et Turnebus in Advers. non satis Latinum censet. Casaubonus invenit in MSS. ad Suetonium. (Vide et Burm. ad Calig. 31.) Contra *velare dedecus natalium* Ann. 11, 21. et Sueton. Aug. 43. *claræ stirpis originem sic innotescere.* Nic. Faber ad 3. p. 110. controv. Senecæ legit. *propolluebat*, vel potius *perpolluebat.* omnino scribendum *præpollebat*, quod alibi *præcellere* dixit. ita opinor Ann. 2, 43. *Agrippina Germanici conjux fecunditate ac fama Liviam uxorem Drusi præcellebat.* hoc vult, plus auctoritatis in Senatu consecutum ausis impudentibus, quam obscuris ejus natalibus debebatur. Ann. 4, 21. *Cassius Severus, sordidæ originis, maleficæ vitæ, sed orandi validus.* 6, 2. *Toganius Gallus, dum ignobilitatem suam magnis nominibus inserit, per deridiculum auditus.* Accusativum casum sæpe Tacitus similibus verbis dat. ut *præminere malos* 15, 34. ubi vide omnino Pichenam. 12, 12. *ea tempestate Cassius ceteros præminebat peritia legum*, quem locum temere Lipsius immutavit. et c. 33. *ut ceteros Imperatores præmineret.* *Præsidere* cum quarto casu noster nonnunquam. Vide Pichen. ad 12, 14. *Præfestinans Thermæum sinum.* 5, 10. *Campaniam prælegebat.* 6, 1. pro legebat oram Campaniæ. *Præstare* passim historici. *Campo, qui castra præjacet* 12, 36. Ex MSS. *præpollere* absolute 2, 45. *quibus additis præpollebat.*

C. 67. *Ausis ad Cæsarem codicillis*] An, *ausus codicillos.* Vid. supra cap. 57.

C. 68. *Quippe alia parente geniti*] An *Julia*, ut Freinshemius, vel *Ælia.* posterius verum. occulte innuit, hoc datum Sejano, qui adoptione transierat in gentem Æliam.

C. 70. *Capito insignior infamia*] Malim, *Capitoni*, vel insignitior infamiæ, ut solet noster.

C. 72. *Tanta vis*] Muretus addidit *ignium.* male. Nos plura ad Senec. Herc. Œt. 563. et Val. Flac. 7, 333. Ann. 4, 63. *necdum comperto, quos illa vis perculisset.* de ruina theatri apud Fidenas.

AD LIBRUM IV. ANNALIUM.

C. 1. *Quo facinore dominationem raptum ierit*] Sic Pichena cum in Mediceo esset *raptum perit.* Vulgo *captaverit.* Noster Hist. 2, 6. *scelestis armis res Romanas raptum ire.* Sed scribe *abruperit.* Abrupit dominationem Sejanus, sublatis e medio Tiberii liberis et heredibus dominationi proximis. Ann. 13, 1. de Junio Silano, *segnis et dominationibus aliis fastiditus:* hoc est regnantibus ante Neronem: infra c. 11. *atrociore fama semper erga dominantium exitus.* Ergo Drusus inter dominantes numeratus. ut et Livia infra c. 57. Ann. 6, 48. *vi convellere et mutare dominationem.* Tum *abrumpere* sæpe sic est, ut 4, 50. 12, 50. Sic et *pacem, vitam, sermonem, abrumpere* noster.

C. 2. *Fiducia ipsis, in ceteros metus crederetur*] Alii alia, quæ non satisfaciunt. Reor, *in ceteros metus e re adderetur. addere metum* pro augere. Sic *addere alacritatem, animos, dignationem* alibi apud nostrum. *E re.* dictum ad Ann. 11, 1. 12, 68.

C. 3. *Formæ initio ætatis indecoræ*] Concinnius *forma indecora.* tum mox c. 4. *non aversus habebatur.*

C. 7. *Precandam posthæc modestiam, ut contentus esset*] *Precandum post, hac modestia ut contentus esset.* Vide tamen Lipsium et Gronov. Obs. 3, 10.

C. 8. *Sibique et posteris confirmaret*] *Confirmaret* rectum est; educaret, aleret.

C. 10. *Eo audacius provectum, ut verteret et occulto indicio*] Forte *eo audaciæ provectum veteratorem, ut occulto.* vel, *ut veterator.* Possis et *eo audaci provectum veteratoriæ. Veteratoris* vocabulum Ciceroni familiare.

Et fraude tum senem] Τὸ *de* in *fraude* cum iterandum esset, supinus librarius omisit, et subsequentem syllabam *cap.* Scribendum quippe, *ea fraude deceptum senem.* Possis et, *ea fraude illectum senem.*

C. 12. *Ut superbiam fecunditate subnixam*] *Superba jam fecunditate subnixam.*

Atque hæc callidis criminationibus] Forte *jacta* vel *jactaque hæc.* vide notas supra ad 3, 29.

C. 13. *Carfius sacerdos*] An *Carisius?*

C. 20. *Sed liberalitas Augusti avulsa*] Perplexum. Forte, *liberalitate Augusti palam elusa.* Augustus liberalis. Vide Senecam de Benef. 2, 25. 27. Ann. 5, 5. *Cæsar questus apud patres, quod fraude unius senatoris Imperatoria majestas elusa publice foret.* 6, 46. *solitus eludere medicorum artes.* Sic *illudere viribus Principis* Ann. 15, 42. et alia, in Indice notata. Non alia de causa fisco addicta Silii bona a Tiberio, quam quod, quæ Silius habebat, Augusti liberalitati magnam partem debebantur. parcus enim Tiberius. *Principem antiquæ parsimoniæ* vocat noster 3, 52. Vide et supra c. 7. Sic *palam* omissum erat 6, 8. ita *palam* infra c. 30. et 36.

C. 24. *Primo sui incessu solvit obsidium*] *Primo sub incessu.* vel, *primos sub incessus.* Sed *sui cultus* 2, 58. *sui metus* 14, 43. *sui fama* et alia.

C. 25. *Et effusis undique Romanis*] *Affusis* præstiterit.

C. 27. *Cui provincia vetere ex more Cales evenerat*] *Cales obvenerat* puto. ut 3, 33. *cui provincia obvenisset.* infra c. 56. *cui ea provincia obvenerat.* Vid. Torrent. in Suet. p. 493. sed nil muta. utrumque enim dicitur, 13, 15. *evenerat ea sors Neroni.*

C. 28. *Nomen utrique Vibius Serenus*] *Vibiis Serenis* flagitat elegantia sermonis Latini. Sic noster alibi. Sed vidit jam Gronovius. Ann. 2, 80. *cui nomen Celendris.* 4, 72. *cui nomen Flevo.* Sic scribe. ubi nos vide. et 5, 1.

Et tum catena vinctus, perorante filio. Præparatur adolescens] Lege, *tum et catena vinctus, perorante filio in reum, pater. At adolescens.*

Uno socio cogitavisse] *Agitavisse*, malim. paulo ante *Cornutum falsa exteritum*, nil muta. vide nos supra 2, 15.

C. 30. *Et pœnis quidem nunquam satis coercitum*] *Et pœnis idem.*

C. 31. *Nec occultum est*] *Nec occultum ei, si quando ex veritate, quando adumbrata lætitia facta Imperatorum celebrarentur.*

C. 32. *Incuriosus erat*] Tollo *erat* cum Acidalio.

C. 33. *Neque alia rerum, quam si unus imperitet*] Hæc turbata sunt. Sic converso, *neque alio statu Reip. Rom.* quomodo fere et alii.

Ut animus ex propinquo diversa arguens] Alii *nimis.* Puto, *ut nimia, et ex propinqua.* 6, 7. *quæ ipsis nimia et mœsta fuerant.*

C. 35. *Sed maxime solutum et sine obtrectatione fuit*] Exciderat τὸ *metu* ob cognationem literarum. *maxime solutum metu et sine obtrectatione:* tamen *solutiora dicta factaque* habes 16, 18. supra c. 31. *solutius promtiusque eloquebatur. quo solutius urbem extra lasciviret.* Ann. 13, 47. *solutus orator* Dial. de Orat. c. 18. Ergo nil muta.

An illi quidem] Forte *pridem.*

C. 38. *Et Deos ipsos*] MS. Flor. *et Deos et Deos ipsos.* an, *et Deos hos ipsos?* vel *Deos adeo hos ipsos?* Erant enim in Senatu statuæ Deorum, erat et ara Victoriæ. Sic et altaria in Senatu 16, 31.

Melius Augustum qui speraverit] An *aspiraverit?*

C. 40. *Simplicius acturum* etc. *Simplicius cum iis acturum.*

Qui te invito perrumpunt] *Te invitum* forte, et *excessisse jam pridem. Perrumpere aliquem* ut 1, 51. *uno impetu perruptum hostem redigunt in aperta.* 3, 15. *ne quo affectu perrumperetur.* 4, 67. *ne quis quietem ejus irrumperet.* 12, 43. *militum globo infestos perrupit.* Hist. 3, 2. *duæ alæ perrupere hostem.* Seneca de Benef. 6, 16. *Medicus, qui nihil amplius, quam manum tangit, et me inter eos, quos perambulat, ponit.* Sic eidem Hannibal exsul *pererrasse Reges* dicitur Præf. L. 3. Natur. Quæst. Noster 3, 4. *nihil Tiberium magis penetravit,* non dissimili locutione: hoc ipso rescripto Tiberius, *quibus necessitudinibus te mihi immiscere parem.* De salutantium illa consultantiumque invidiosa turba, ipse Sejanus mox in sequentibus. *Invisum* cur malim, quam *invitum*, quæ sequuntur, satis evincunt, *per invidiam tui me quoque incusant.* Sed maneat τὸ *invitum.* 11, 17. *Non enim irrupisse ad invitos, sed accitum.*

C. 41. *Sublatisque inanibus vera potentia augere*] Scribendum *vera potentiæ augeri*. Sic mox, *præcipua rerum*. c. 46. *montium edita*. c. 59. *vana rumoris*. Vid. ad Ann. 1, 40.

C. 43. *Quod si vatum annalium ad testimonia vocentur*] Lege *quod si vatum, annalium testimonia advocentur*. *advocare Senatum sacramento*, restituimus Hist. 1, 55. refer autem ad superiora, *Lacedæmonii firmabant annalium memoria vatumque carminibus*. Alii alia hic commenti sunt. *τὸ et* subintelligitur. 11, 24. *sed terræ, gentes, in nomen nostrum coalescerent*. Sic MS. Flor. et Agr.

Montem apud Erycum] *Erycium* vel *Erycinum* certe. sic et in Floro.

C. 47. *Quod magna vis armata aut incondita*] Puto *haud incondite*. (quod obvium apud Ciceronem) vel *incondita*.

Propius incedentes] Languidum hoc. Opinor *intendentes*. Vide notas ad 1, 35.

C. 48. *Lascivia epularum aut somno et vino procumbere*] Quid si *lassi vi epularum?* *vi tormentorum victi* 14, 60. 12, 67. *vis violentiæ*. ut illic castigamus. et *vi vini* de Mor. Germ. c. 23. ex emendatione nostra. *vi vulnerum* ex pulcherrima Mureti castigatione Hist. 1, 79. *vis victoriæ*, *vis pluviæ* alibi. *vi metus* Ann. 6, 19. si locus est sanus. *vi amoris subactus* 13, 13. *vi frigoris ambusti* 13, 35.

C. 49. *Quæ opportune jam muniebat*] Puto *quæ opportune immunierat*. Vide nos ad 11, 19. tum mox *arcteque circumdare*.

C. 52. *Is recens Prætura*] *Præturæ* malim. ut *vetus stipendii*, corrigente Pichena 2, 66. sic et 15, 59. emendabam, *stipendii recentes*. Vide nos ad Ann. 1, 41.

Sed imaginem veram cœlesti sanguine ortam intelligere discrimen] Scribo *se, imaginem veram cœlesti sanguine ortum, impelli in discrimen*. *se imaginem*, Muretus jam occupavit. 3, 34. de Messalino, *inerat imago paternæ facundiæ*. Hist. 4, 7. *Esse satis Marcello, quod Neronem in exitium tot innocentium impulerit*. *Ad voluntariam mortem perpelli* Ann. 11, 2.

Raram occulti pectoris elicuere vocem] Scribe, *rarum*, ut sæpe noster. quod rarum erat in Tiberio, ut mentis occulta proderet verbis. Vide notas Gronovii Ann. 13, 2.

Prosperiore eloquentiæ quam morum forma fuit] *Quam morum fama fuit* legendum. sed est error typographi puto.

C. 53. *Esse in civitate . . . . Germanici conjugem ac liberos ejus recipere dignarentur*] Sic cod. Flor. Arbitror hæc sic supplenda ac corrigenda, *Esse in civitate tanta, qui Germanici conjugem ac liberos ejus respicere dignarentur*. *Respicere*, proprium de adflictis verbum. *Respice res humiles* apud Papinium. *Ejus liberos* refer ad Tiberium, a quo adoptatus Germanicus.

C. 56. *Templum urbis Romæ statuisse*] *Urbi Romæ* malim ut et apud Livium 43, 6. *Alabandenses templum urbi Romæ se fecisse commemoraverunt*.

C. 57. *Tandem Cæsar in Campaniam*] *Cæsar adit*, opinor.

Et Rhodi secreto] *Rhodio* præstiterit. *Rhodium secessum* habuimus c. 15.

Idque Augusta exprobrabat, reposcebatque] *Exprobrando* vel *exprobrans* vel *exprobrabat reposcendo*. Sic *exprobrare excusando* 1, 10. *vivendo exprobrare* 16, 10. *memorando exprobrare beneficia* 13, 21. *fœda acrius accendere exprobrando* 13, 13.

C. 58. *Unde exitii causa multis fuit*] Tolle *fuit*.

C. 59. *Adsimulabatque judicis partes*] Nil novandum. Subornabat Sejanus delatores atque accusatores adversus Germanici stirpem, quibus a Tiberio auditis, ipse postea quasi judicem agebat, tanquam vera essent, quorum illi insimularentur, atque hac arte Tiberium adversus illos paullatim instimulabant. Idem Phædrus prol. 3. Sejano exprobrat. Ovidius passim usus hoc verbo.

C. 61. *Vitaque non degener*] Rectius *vitæque*, pro genio nostri. *patrii non degener oris* apud Nasonem ex Ponto 3, 5, 7.

C. 64. *Claudio Quintæ*] Sic et Naso in Fastis 4, 305. *Claudia Quinta genus Clauso referebat ab alto*.

C. 65. *Cum auxilium appellatum ductavisset*] MS. Flor. *tavisset*. non *ductavisset*. deinde *appellitatum* proxime præcesserat, unde illud *appellatum* videtur prognatum. Forte, *cum auxilium popularium adductavisset*. supra c. 47. *Rex Rhœmetalces cum auxiliis popularium*. 1, 57. *auxilium orantes adversus vim popularium*. Et est vocabulum id nostro in deliciis. 2, 1. *fidei popularium diffisus*. cf. c. 10. 3, 33. *popularium injurias inultas sinebat*. Nec improbo tamen *ductavisset*.

C. 66. *Adversum casum*] *Casus* malim, ut ad ruinam theatri etiam referatur. et sic Acidalius. deinde mox *in id tempus* erat.

C. 67. *Et malum otium resolutus*] *Et male in otium* ni fallor. ni præfers conjecturam Gronovianam, *occultos in luxus.* paullo ante pro *duodecim villarum nominibus et molibus insederat*, forte scribendum, *duodecim villarum ignominiosis molibus* vel *ignominiosæ moli.* Vide ad 1, 59.

C. 69. *Metus visus, sonitus, aut forte ortæ suspicionis erant*] *Metus ex improviso sonitus haud.*

Egens adversum proximos] Alibi *tegens.* an *anxia magis et pavens sui civitas tegere se.*

C. 72. *Cui nomen Flevum*] *Flevo* malim ex more Taciti. Vide supra 4, 28. et mox ad 5, 1, 13, 12. *cui vocabulum Actæ fuit*, ut et illic scribendum. 15, 37. *cui nomen Pythagoræ fuit.*

C. 74. *Donec idque vetitum*] *Id quoque:* et sic Muretus.

AD LIBRUM V. ANNALIUM.

C. 1. *Quorum utrique. Geminus cognomen erat*] Scribe *Geminis.* Sic apud Silium castigavi 13, 32. *Dasio fuit haud ignobile nomen.* Sic 15, 45. *cui nomen Cleonico*, ut illic scribendum monemus. et c. 59. *Nomen mulieri Arriæ Gallæ.* Hist. 1, 77. *Cælio ac Flavio Sabinis in Kal. Julias Consulatus defertur.* 2, 4. *sacerdoti id nomen erat.* Sic malo: non *Sacerdotis.* Livius 31, 4. *C. et M. Servilii: Geminis ambobus cognomen erat.* 32, 2. *Creati P. et Sextus Ælii Pætis fuit ambobus cognomen.* 35, 24. *C. Livius et L. Oppius: utrique eorum Salinatori cognomen erat.* Sic lego non *Salinator.* apud Florum 2, 6. de Fabio: *Hinc illi cognomen novum et Reip. salutare Cunctatori.* ita scribe. non *Cunctator.* Vid. Gronov. ad Liv. 1, 1. bis et c. 3.

C. 3. *Multum post mortem*] Quid si *multo?*

C. 4. *Dandumque interstitium pænitentiæ senis*] Flor. *quandoque Germanicis stitium pœnitentiæ senis.* Locus pessime mehercules adfectus. Mutila vocabula: quod sollemne huic Codici. Vide notas ad 1, 10. Sic et c. 20. *intus* pro *intentus.* infra 6, 2. *tam* pro *tamquam* codex Flor. et 1, 13. *quam Tiberio* pro *quamquam.* 6, 21. *super ta negotio* pro *tali.* 11, 22. *novi* pro *novissime* et *potus* pro *potitus.* 12, 1. *intonanti* pro *intoleranti.* c. 4. *fratrum* pro *fraternum.* c. 26. *quæstione* pro *quæsitione.* c. 46. *omis* pro *omissuros.* c 64. *le* pro *lepida. prior* pro *propior.* 13, 7. *Iochum* pro *Antiochum.* c. 13. *seque nece*, pro *seque Senecæ.* c. 14. *indebilis* pro *inde debilis.* c. 19. *Iturius* pro *Titurius*, et *etiam perio* pro *suetum imperio.* c. 32. *nuntiavit* pro *pronuntiavit.* c. 46. *ubi* pro *uni sibi.* c. 40. *cornu in sinistro* pro *cornuum sinistro.* c. 56. *terram vivam* pro *terra, in qua vivamus.* 14, 18. *Ne probata* pro *Nero probata.* c. 22. *qet, urbis* pro *quiete urbis.* c. 28. *frisoribus* pro *fratris opibus.* 15, 25. *inhosta* pro *inhonesta. inhostus* Hist. 2, 31. pro *inhonestus.* Hist. 4, 62. *inhora* pro *inhonora.* Ann. 15, 69. pro *imminens exitium, mense exitium.* c. 71. *sin supplicio* pro *sine.* 16, 5. *lonquas* pro *longinquas.* Hist. 1, 46. *ins'.* pro *insuper.* et c. 51. c. 47. *omisisse tot fensas* pro *omisisset offensas.* 2, 21. *dum reportans gerunt*, pro *dum per tormenta ingerunt.* Quare scribendum forte, *dandumque domui Germanici interstitium pœnitentiæ senilis.* Nunc quidem aliud nihil exsculpo. Sic *manus senilis* Ann. 6, 9. *senile corpus* 15, 63. *seniles artes* 3, 8. Non multum a scopo hic aberravit Boxhornius.

C. 10. *Lætus præsentibus et inanium spe*] Immo *specie.* tantundem fuisset *inani specie.* 13, 8. *Corbulo, corpore ingens, verbis magnificus et super experientiam sapientiamque etiam specie inanium validus.* quem locum, ubi pari modo peccabatur, recte asseruit Lipsius, et Flor. proxime vero: Dixi ad Velleium 2, 30. *specie in animum*, nam MS. Agr. *spe in animum, species amicitiæ* pro *spes* Lipsius ex MSS. ad Senecæ de Benef. 7, 31. *Speciem* sive imaginem, pro re vana, ponit frequenter Tacitus: iisque *vim* opponit; ut pluribus nos ad Velleium l. c. Ann. 16, 32. *specie bonarum artium falsos* dixit, qui fallunt sub specie bonarum artium. Ann. 4, 44. *hunc admodum adolescentulum seposuit Augustus in civitatem Massiliensem, ubi specie studiorum nomen exilii tegeretur.* 6, 1. *speciem venturi simulare.* Atque ita passim noster.

AD LIBRUM VI. ANNALIUM.

C. 1. *Campaniam prælegebat*] An *Campaniæ oram?* ut Ann. 2, 79. *oram Lyciæ ac Pamphyliæ prælegentes.* Nil tamen muto.

Dona in promtos, minas adversum abnuentes] Scribo, *præpositique servi, qui quærerent, pertraherent, dono in promtos, minis adversum abnuentes, et sic retinerentur propinquus aut parens;* non *retinerent:* quod postremum vidit et Rhenanus. Simile mendum nos sustulimus alibi.

C. 2. *Scipiones hæc*] *Tanquam referret, Scipiones æque ac Silani.*

C. 3. *Quos neque dicta Imperatoris*] *Quos neque dicta nisi Imperatoris.* edicta enim Principum Ann. 1, 8. 5, 5. Hist. 4, 45. alterum Muretus vidit, alterum Rhenanus.

C. 4. *Accusator ac reus, juxta invisi, gratissimum spectaculum præbebatur*] Ursinus *præbebant:* nec improbo. *præbebantur* tamen propius accedit ad vulgatam: nec inelegans est epexegesis.

Noxiam conscientiæ pro fœdere haberi] *Noxia conscientiæ* puto. Vide nos ad 1, 40. et 11, 22. *alii noxæ conscientiam*, ut Muretus: et forte rectius.

C. 5. *Arguitur pleraque*] *Peræque* scribendum. Plinius Ep. 1, 2. *quod nihil eodem stilo peræque scripsisse videor.* vide Hist. 1, 76. tum, *Caium Cæsarem, quasi incertæ virilitatis*, cum Lipsio partim, partim cum Freinshemio. *peræque*, cum ipse solitus esset alios insimulare. Alibi apud nostrum non semel a nobis id vocabulum restitutum. *Die natali Augustæ* sic capio, quasi ideo novendialem hanc cœnam vocet, quod Augusta Tiberium peperisset, feralem ac exitiosum plurimis, ac proinde eam cœnam pro funesta ac novendiali habendam.

Neque cuncta a primoribus civitatis revincebantur] Forte *quin æque cuncta a primoribus civitatis revincebatur.* Sic *revincere crimen verbis* ap. Livium 6, 26. 40, 16. nam et pro *refellere* quandoque sumitur, et est Græcismus. vide nos ad 2, 15.

C. 7. *Et reum destinare properat*] *Properarat.*

C. 8. *Ob id reus amplecti*] Malo *reus palam amplecti.* Similis error commissus 4, 20.

Nec ideo adsequare] *Nec adeo.* Alii alia. *adeo* passim in *ideo* apud scriptores degeneravit. infra c. 15. *Ne tecta quidem urbis, adeo publicum consilium nunquam adiit.*

C. 9. *Precatusque per codicillos*] Malim *deprecatusque.*

C. 10. *Qua occupandæ Reip.*] *Qua* pro quatenus. perperam *quia* Muretus. infra 11, 7.

C. 11. *Et paucos intra dies finem accepit*] Lege, *sed finiens.* vel, quod malo, *finitam accepit. finita domus* Hist. 1, 16.

C. 14. *Sanus repertus apud fretum Siciliæ*] Alii *sane iis.* Videtur latere nomen oppidi aut vici, ubi repertus, forte *Canusii.* Aurelius *Messanæ.* Sed ea urbs in ipsa Sicilia.

C. 15. *Causis admodum vagis*] An *ambiguis?* Ita solebat Tiberius. *vagi sermones* alibi apud nostrum et *vagi rumores* apud Nasonem.

Ambigens patriam et declinans] Mirum, quod patriam pro Roma dixit. Scribebam *ambiens pariter ac declinans. ambire* pro *circumire* dixit. apud Nasonem Met. 5, 361. *Ambibat Siculæ cautus fundamina terræ.* et sic passim scriptores.

C. 17. *Famam præceps dabat*] *In præceps* corrigunt. tamen et 4, 62. *præceps trahit.*

C. 19. *Aurariasque ejus*] Nil muta. Vide nos ad Velleium 1, 8.

Ne visere quidem diutius dabatur] Lege, *tutis dabatur*, pro *tuto dabatur.*

Exciderat sortis humanæ commercium vi metus] *Vim* in usu esse nostro, ac pro potentia frequenter sumi minime ignoro. Hic malim *sui metu.* Vide ad Ann. 4, 24.

C. 20. *Qualem diem Tiberius induisset pari habitu*] Lege. *qualem de die. de die potare* apud Horatium et Plautum. *apparare de die convivium* apud Terentium. apud Ciceronem Philipp. 2, 34. *cum perditissimis latronibus non solum de die, sed etiam in diem vivere.* Sic *de nocte* apud optimos scriptores. Vulgatum tuetur Gronovius Obs 1, 2. *in diem, illo die.* Cato Orat. pro L Autonio apud Priscianum l 11 (apud Putsch. p 868.) *Beneficii postridie jussisti adesse in diem, ex die non ausi recusare.* Vel forte sic, *qualem die*, hoc est, quoque die Livius 44, 5. *paullo plus septem millia die Romani processerunt.* nisi et

illic legas, *eo die*, v. Gronov. Et refer ad habitum oris: sive lætus, sive tristis. Vide nos supra ad 1, 10. Statio Silv. 2, 53. *vultumque tuo sumebat ab ore, Induere habitum* Ann. 4, 12. *affectum* Or. 6. Seneca Consol. ad Polybium c. 24. *Indue dissimilem animo tuo vultum. Vultum alicujus sequi* de Ira 3, 8. *Pendere ab alicujus vultu* de Benef. 6, 1, ib. 7. *Vultus tuus, cui regendum me tradidi, colligit rugas et attrahit frontem.* Vide simillima Ann. 4, 12. Sen. Consolat. ad Polyb. c. 24. *animum ex tuo vultu sument.* Sic Seneca Benef. 2, 2. *Itaque lætus facit, et induit sibi animi sui vultum.* Juvenalis Sat. 3, 104. *qui semper ex omni Nocte dieque potest alienum sumere vultum*, ubi plura ad rem. *Dissimilem fortunæ suæ indutus habitum* de Julio Cæsare Velleius 2, 41. In Epigrammatis *Corduba solve comas et tristes indue vultus.* Ovid. Amor. 3, 14, 27. *Indue cum tunica metuentem crimina vultum.*

Otium apud Rhodum] Lege *otio.* dum apud Rhodum agit otiosus, vel *per otium.* ut 12, 12. *militares artes per otium ignotæ.*

C. 21. *Quoties super negotio consultaret*] *Tali negotio.* MS. Flor. unde recte Pichena *tali negotio.* Vide nos 5, 4.

Præscium periculorum et incolumem fore] Voluit Tacitus, *Tum complexus eum Tiberius, ut præscium periculorum, at incolumem fore gratatur.* Sic 11, 17. *Magno, ut inter barbaros, prælio victor Rex*, ex castigatione Lipsii. c. 25. *sed ipse cohibuit consulem, ut nimium assentantem.*

C. 22. *Ideo creberrima et tristia in bonos, læta*] Lego, *ideo creberrima, ut tristia in bonos, ita læta apud deteriores esse.* Vide Freinshem. 11, 7. deinde *non eximatur* malo, quam *eximitur.*

C. 23. *Ne nunc incepto longius abierim*] Scribe, *aberrem.*

C. 24. *Diras imprecatur*] *Imprecabatur.*

C. 25. *Agrippina æqui impatiens*] Quæ parem non ferebat; utpote mulier ambitiosa. Male hic hærent homines eruditi. Sic cape illa, *æque Regibus insolita* Ann. 2, 42. et 1, 68. *æquis locis æqui Dii. Æqualitatem* alibi vocat. hoc et Petronius voluit 54. *æquum Mars amat.*

C. 26. *Continuus Principis*] An *Principi?*

C. 27. *In prioribus libris satis conlocari*] *Concumulari* forte. Hist. 2, 80. *omnia Principatus vocabula cumulare.* Sed forte *conlocari* tollendum.

C. 28. *Et ore ac distinctu pinnarum*] *Colore* Pichena. Sed distinctus pinnarum ad colorem referendus. Scribe *decore ac distinctu pinnarum.*

Sed antiquitas quidem obscura] An *fidei obscura? Obscura fides* Hist. 1, 22.

Confecto quippe annorum numero] Lege *annorum M. numero.* Lactantius Elegia de Phœnice v. 59. *Quæ postquam vitæ jam mille peregerit annos.* Martialis 5, 7. *Qualiter Assyrios renovant incendia nidos, Una decem quoties secula vivit avis.* Seneca Ep. 42. *Phœnix semel anno quingentesimo nascitur.*

Suis in terris struere nidum] *Terris* paullo ante præcesserat. Scribo, *surculis e turis* vel *tureis.* Sic et Plinius eadem de re 2. *senescentem casiæ turisque surculis construere nidum.* Solinus c. 33. Ed. Salmas. *Rogos suos struit cinnamis.* Volebam aliquando, *suis inferiis. Inferias* Casaub. ad Suet. Cal. 15. in loco Statii. *Inferias facere* Hist. 2, 95. —vel *sui cineris.* De Phœnice vide locum insignem apud Melam 3. 8. sub fin. et Zenonem Veronensem Homilia de Resurrect. Serm. 1, 16. p. 422. *Sepulcrum nidus est illi, favillæ nutrices, cinis propagandi corporis semen, mors natalitius dies.* Sermone 4. de Paschate, de Christo. p. 272. *Morte sua vivens, sepulcri nido vegetatus, innumerabiles temporum metas perenni cursu una eademque orbita lustrans dies magnus advenit.* p. 288. ad Neophytos Sermone 5. *sacri gurgitis unda sepultus, ut sepulcri nido vivificatus resurrectionis jura gustaret.* Vide varios auctores, qui de Phœnice scripserunt, in notis ad Clementis Epistolam Ed. Angl. minoris formæ. Vide ejus descriptionem apud Ezechielem, veterem tragicum, emendatum a Vossio ad Melam 3, 8. Eusebium de Præp. Ev. 9, 29. et Hexaëmeron Eustathii p. 25.

Neque id temere, sed sublato myrrhæ pondere] Cur non casiæ, cinnami, nardi, costi, aut amomi? *burræ* fuit scriptura antiqua, absorpta priore syllaba, ac præcedenti vocabulo *sublato.* Lege *saburræ pondere.* sumtum a saburra navium, quæ stabiliores ut essent, inter navigandum, ad justam mensuram sabulo aut lapidum congerie saburrabantur. Transtulit et Maro ad aves idipsum in Georgicis 4, 194. — — *et sæpe lapillos Ut cymbæ instabiles fluctu jactante saburram, Tollunt.* Plinius de gruibus 10, 23 (30). *Certum est, pontum*

transvolaturas primum omnium angustias petere. . . mox saburra stabiliri. De iisdem Ælianus ubi agit, Hist. Anim. 3, 13. *saburram* lapidem ἕρμα vocat, quam volatnræ grues inglutire dicuntur. Solinus cap. 15 (10). *Grues volaturæ arenas devorant, sublatisque lapillis ad moderatam gravitatem saburrantur.* quo verbo et de echinis usus Plinius 18, 35 (87). *Echini adfigentes sese, aut arena saburrantes, tempestatis signa sunt.* hinc *saburrata mulier* Plauto Cist. 1, 2, 2. pro ebria: quod Suetonio est in Tiberio c. 62. *larga meri potione onerari.* Sic et Curtius 5, 7. *mens ebrietate gravata.* Vide et Casaub. ad Aug. Suetonii c. 77. Arnobii locum, quem Salmasius in editione sua perperam immutavit. Sed forte nihil hic mutari præstat. Vide Herodotum 2, 73. et Melam 3, 8.

Tentatoque per longum iter] *Per longum itinere* scribendum. Sic *iter tentare via negata* apud Horatium Od. 3, 2, 22. *Excursus breves tentare* apud Maronem Georg. 4, 194. *Tum tentanda via est, qua me quoque possim tollere humo* apud eundem ib. 3, 9. Supra A. 1, 69. *odia in longum.*

Subire patrium corpus] Male *subjicere* Salmasius. vide Vossium ad Melæ l. c. Usus est exsequiali verbo noster. Pedo de morte Drusi v. 207. *Certat onus lecti studiosa subire juventus.* Ubi nos nonnihil. Persius 3, 105. — *ut illum, Hesterni capite induto subiere Quirites.* Apud Maronem Æn. 6, 222. — *pars subiere retro Triste ministerium. Subire humeris. Ipse subibo humeris.* Et *aquilam humeris in prælio subire.* Sueton. Aug. c. 10. sed et perperam idem, Salmasius ad Solinum, *neque adolere* pro *atque adolere*, sacrificare. infra 14, 30. *cruore captivo adolere aras.* Nonius 1, 288. *adolere verbum est proprie sacra reddentium, quod significat votis aut supplicationibus Numen auctius facere.* apud Maronem Æn. 1, 708. *flammis adolere penates:* Servius, id est *colere. sed adolere proprie est augere. In sacris autem adolere per bonum omen dicitur. Nam in aris non adolentur aliqua, sed cremantur.* Æn. 3, 547. *Deo adolere honores.* Columella 12, 31. *si quod animal in mustum ceciderit et interierit, uti serpens aut mus sorexve, ne mali odoris vinum faciat, . . . id igne adoleatur*, ita optimæ S Germani membranæ, non *aduratur*, ut vulgati. A. Gellius 17, 10. de Virgilio. *petivit oravitque a suis amicissimis impense, ut Æneida, quam nondum satis elimasset, adolerent* (al. *abolerent*). Cassius ad Tiberium apud Priscianum l. 9. p. 872 (hac pag. apud Putsch. legitur *adoluerunt*). *At contra Ægyptios ubi integrum anserem adoleverunt. Adolere altaria donis* Lucretio 2, 679. Et *honores aris adolere* Nasoni Met. 8, 740. Adi Scioppium Suspect. Lect. 2, 6.

C. 29. *Hortante Sextia uxore*] An *Cossutia?* Certe tam obscurum nomen non convenit uxori Scauri.

C. 30. *Omittendæ delationis acceperant*] *Delutioni.*

Abudius Rufo] An *Aufidius?*

Modicus severitate] *Severitatis* Muretus et Ursinus. ut 3, 72. *modicus pecuniæ. modicus voluptatum* 2, 73. *dignationis* 4, 52. *modicus originis* infra hoc libro c. 39. et 45. *modicus ædificationis*, ut videtur scribendum. Sic *formidolosus hostium* pro hostium metuente Ann. 1, 62. *vetus stipendii* Pichena sic corrigente 3, 66. *ferox scelerum* 4, 12. *Augustus potentiæ securus* 3, 28. *anxius potentiæ* 4, 12. *occultus odii* 7. *T. Livius eloquentiæ ac fidei præclarus* 34. *recens præturæ*, sic corrigo, 52. *erectus et fidens animi* 59. male a Pichena tentatum. *frequens et facundus mons silvæ* 65. *noxius conjurationis* 5, 11. *penates vacui Principis* 6, 51. *iræ properus* 11, 26. *trepidus admirationis et metus* 6, 21. *avidus Armeniæ* 31. *æquus absentium* pro absentibus 36. *insolens contumeliarum* 34. *animi indomitu*, ut lego 1, 33. *retinens conditoris* 6, 42. *providus futurorum* 46. *impiger militiæ* 3, 48. *atrox odii* 12, 22. *certu sceleris* 66.

C. 31. *Senectutem Tiberii ut inermem despiciens*] *Ut inertem* malo.

Ultroque potentium habet] An *adauget?* ut 4, 41. *sublatisque inanibus, veram potentiam augeri.* sed *addit* malim. 13, 46. *id quoque vinculum potentiam adjiciebat.*

C. 32. *Et barbaris cunctatio servilis*] *Servile* opinor, sc. videtur, res servilis. Sic *triste lupus stabulis* Maroni Ecl. 3, 80. *Triste rigor nimius* Claudiano de 4 Cons. Hon. 403. *turpe senex miles* Nasoni Am. 1, 9, 4.

Instituta Parthorum resumit] Vulgo *sumit*. MS. Florent. *insumit*. optime. Vide, quæ ad Papinium notamus. Redde et Livio 2, 9. *quia impenso pretio venibat in publicum omne insumto ademtum privatis.* Sic scribo. Aliter Gronovius. Idem 10, 17. *malle frustra insumtam operam, quam quic-*

quam incidisse, cur non satis esset Etruriæ consularis exercitus. Justinus 6, 5. *Prædarum sumtu.* forte *præda insumta.* Argumenta Trogi lib. 40. *cum sorore Cleopatra certamine insumto.* Sic libri scripti constanter: male reponunt *sumto.* Statius Theb. 12, 643. *dignas insumite mentes cœptibus.* 11, 627. *Talia dequestus paullatim insumserat iras Mortis.* Sic lego, non *sumserat.* 2, 38. — — — *medium cava nubila montis Insumere latus.* 5, 110. — *modo par insumite robur Luctibus.*

C. 33. *Mittitque qui auxilia mercede facerent*] Parum Latine: *mercede pacta accirent* puto. *mercede pacta* restitui Juvenali et Phædro. deinde mox rursus *accire Sarmatos* non *accipere.* uti Gronovius jam monuit. Nam *donis acceptis* mox sequitur. *pacto die* non semel apud nostrum. ut 13, 38. 15, 28. Possis et, *auxilia mercede pascicerentur.* Sic Livius quoque 24, 49. et Ciceroni Paradoxo 6. *pactiones mercedum.* Hist. 3, 48. *pactis Aniceti exitium.* Possis etiam, *qui auxilia mercede arcesserent.* Cæsar B. G. 1, 31. *accersere mercede.* et 7, 33. *atque ea pars, quæ minus sibi confideret, auxilia a Vercingetorige accerseret.* atque ita malo, quam *auxilia accire;* quamquam æque est in usu, quod id mox denuo subsequitur. *accita Vitellii auxilia.* Noster H. 4, 73. *auxilio acciti sociis pariter atque hostibus servitium imponunt.* Ann. 6, 44. *Nec ultra moratus, quam dum Scytharum auxilia conciret.*

C. 35. *Contis gladiisque ruerent*] *Irruerent,* et deinde *conserta acie.* nam *frontis et tergi vice* jam occupavit Lipsius.

Et a propioribus vulneribus pedites adflictabant] Puto *et e propiori* sc. loco Vide nos supra Ann. 3, 62.

C. 36. *Aliosque occultos consulit*] *Occultus* vel *occulto.*

C. 37. *Parata capessere*] *Capesseret.*

C. 38. *Et continuo abscessu*] *Continuos abscessus.*

C. 39. *Aut manus carnificum*] *Manu.* aut sanguinem manu carnificum undantem, videlicet in carcere. nam *per domos sua manu* cadebant.

C. 41. *Ceterasque urbes, quæ Macedonibus sitæ*] Nihil mutandum. alibi dicemus.

C. 43. *Haud concelebrant*] Sic Pichena e vestigiis libri scripti, cujus lectionem accuratius perpende.

C. 44. *Fama atque ipso Artabano perculsus*] Sic Rhenanus. MS. ejus *percussus.* quod ne temere damnes. Vide, quæ nos ad Maronem eo de verbo annotamus.

C. 45. *Quanto modicus privatis ædificationibus*] An et hic *privatæ ædificationis?* dictum supra c. 30.

C. 46. *Ne nomen Cæsarum in ludibria et contumelias verterent*] Male sic Pichena e MS. *Verteret* pro *verteretur* probum est. nomen scilicet. Vide nos ad Ann. 1, 33.

Nihil e libidinibus omittebat] Puto *nihil e libidinibus omittebat impatientia, firmitudinem simulans.* Sic *impatientia silentii* Ann. 4, 52. *caritatis* Ann. 13, 21. *flagitiorum impatiens* infra c. 48. *Firmitudo* pro *vegeta* salute. contra *defectio* apud nostrum infra c. 50. Sic apud Nasonem 3 Pont. 4. 7. *Firma valent per se, nullumque Machaona quærunt.*

C. 47. *Acutiam*] Corruptum nomen, ut puto. f. *Aquiliam.*

C. 48. *Quam quod inter ludibria et pericula anxiam senectam toleravisset*] MS. Flor. *pericularia.* Scribe *pericula varia.* Sed sic Lipsius. possis et *paria.*

C. 49. *Et miseranda diu ferret*] *Disseret* puto. et sic Boxhornius. *in eundem* etiam *colorem* pro *dolorem.* quomodo Acidalius.

C. 50. *Per speciem officii manum complexus*] Male Lipsius *per speciem osculi.* 12, 56. *multitudo innumera visendi cupidine, aut officio in Principem.* Hist. 2, 1. *officium erga Principem.* et mox: *nullam officii gratiam.*

Sic Tiberius finivit] Pro finitus est, ut Martialis, Plinius in Epistolis, alii loquuntur. Justinus 27, 3. *æquo præcipitatus finitur,* ubi v. interpr. *finitus est* Vorstius in Valer. Max. 3, 2, 24. Sic *finitio* pro morte apud Gruterum p. 810, 10. NEVIA. PRISCA. SI. PERMANSERIT. VSQVE. IN. DIEM. FINITIONIS. SVAE. An repetendum τὸ *vitam. finivit vitam.* ut Ann. 14, 37. de Regina Boudicea: *vitam veneno finivit.* Petron. 103. *nec istud Di hominesque patiantur, ut vos tam turpi exitu vitam finiatis.* Seneca de provid. c. 6. *mors vos aut finit aut transfert.*

C. 51. *Egregium vita famaque*] *Vitæ famæque* malim. Sed vide Gronov. Obs. 1, 2. mox lego, *intestabili sævitia.*

AD LIBRUM XI. ANNALIUM.

C. 1. *Moneret Claudium, auri vim atque opes*] Quasi id per Sosibium docendus esset Claudius. Ceteroquin scio *magnam vim auri atque argenti* etiam apud Ciceronem occurrere in Tusculanis. In scriptis *caveri vim;* nisi quod de Flor. tacet Pichena. Unde legebam aliquando, *caveri e re vim atque opes.* Vide 4, 2. infra 12, 16. Ann. 1, 24. *Nullis satis certis mandatis ex re consulturum. in rem esse* Ann. 4, 33. *an hæc conquiri tradique in rem fuerit.* sic et Paterculus. V. not. ad 2, 125. *non abs re fuerit* Suetonius Aug. 94. Dom. 11. At codex Agricolæ, *moneret Claudium, caveret vim.* optime.

Gloriamque facinoris ultro petere] An *appetere?*

C. 2. *Mirum me esse*] Rectius cod. Agr. *esse me* paullo ante, *in omne flagitium obstrictos*, legit. Rhenanus pro *omni flagitio.* Scribe *in omnia flagitii obstrictos.* Vide ad 1, 40. sic infra Lipsius c. 5. *cuncta legum ex magistratuum in se trahens Princeps.*

Victo silentio] Sic Flor. recte. ceteri omnes *indicto.* sic 4, 8. *victo gemitu.* ubi inde interpretes.

Atque ille functam fato responderet] Puto, *ad quod ille functum fato responderit.* Sequentia optime a Mercero et Gronovio explicantur, nisi quod corrigendum initio periodi, *sed et consultanti.* deinde tollendum forte *ei.* nam cod. Agricolæ, *liberum mortis arbitrium ei permisit.* Sed rectius *reo permisit*, ut mox denuo restitui.

C. 4. *Quibus Petra cognomentum*] Malo *Petræ.*

Eaque imagine gravitatem annonæ dixisset quidam pampineam] Lego, *gravitatem annonæ prædixisse. Etsi quidam* etc. tum paullo ante: *Reorum nocturnæ quietis specie alteri objecta*, non *verum* aut *species.* Rei nomen frequenter corruptum est apud nostrum. ut paullo ante.

Albentibus foliis] *Labentibus* malim. quæ Plinio 6, 24 (38). *decidua* dicuntur. Maroni Georg. 2, 133. *labentia ventis folia*, et, *lapsa cadunt folia* eidem Æn. 6, 310. vel *flaventibus.* Idem Plinius 16, 6 (8). *flavescentia dum cadunt folia.*

C. 5. *Magistratuum munia*] *Munera* v. c. Agricolæ. Farnesianus Lipsii *nece.* Recte tollit Lipsius.

Materiam prædandi patefeceerat] Forte *latam aream prædandi.* Sed Plinius Paneg. 31. *materiam et campum gloriæ Principis prosternere.* 13, 8. *videbatur locus virtuti patefactus.*

C. 6. *Quod si in nullius mercedem negotia tueantur*] MS. Lipsii et Agricolæ *negotiantur.* Lego, *quod si sine ullius mercede negotia tueantur.* vel, *si sine ulla sui mercede.* pro sua mercede, ut sæpe alibi: *sui dissimulatio* 13, 25. Possis et *sustineantur*, ut apud Horatium, *cum tot sustineas et tanta negotia solus.* quomodo et Cicero in familiaribus? Sed cum idem ad Att. 8. *negotium tueri* dixerit, maneat id illibatum, hic loci præstat. deinde cod. Agr. *pauciora fore crimina.*

C. Asinii et Messallæ] *et M. Messallæ.* malim mox, *incorrupta vita facundiaque* cod. Agr.

C. 7. *Et postquam annuit tacens*] Cod. Agr. *Et postquam annuit, dicere incipiunt.* Flor. *tacere*, et manu recentiori supra scriptum *agere.* scribe, *et postquam annuit, ita fere incipiunt.* quod verum est. Ann. 11, 24. *ita exorsus est.*

Ut quis se alienis negotiis intendat] Τὸ *se* tollendum. Nam cod. Agr. *ut qui se.* Ann. 3, 37. *Neque luxus in juvene displicebat: huc potius intenderet.* Hist. 4, 79. *Namque et Civilis illuc intenderat.*

Cujus fructus ante præviderit] Sic Flor. at Agr. et ceteri *provideril;* quod malim.

Cogitaret plebem, quæ, toga enitesceret] Sic Flor. at cod. Agr. *quæ toga.* Lego *Cogitare et plebem, qua toga enitesceret.* Tentat hunc locum Ferrar. de re vestiar. 1, 33. p. 97. per *togam* recte Gronovius causidicinam accepit. *qua*, qua via, quomodo. Ann. 12, 58. *Utque studiis honestis et eloquentiæ enitesceret.* Sic et ibi malo quam *nitesceret* aut *notesceret* cum Lipsio. Ann. 14, 53. *Inter nobiles et longa decora præferentes novitas mea enituit.* Quintil. 2, 5. *cultus enitescit.* Plinius Paneg. 4. *enituit aliquis in bello, sed obsolevit in pace.* Seneca de Benef. 3, 32. *quid si quis in tantum processit, ut aut eloquentia per gentes enotesceret, aut justitia aut bellicis rebus.* malo, *enitesceret.* 7, 14. *contra fortunam luctata virtus enituit.* Liv. 4, 3. *dum nullum fastiditur genus, in quo eniteret virtus, crevit Imperium Romanum* Sic *effulgere* Ann. 13, 13. *Forte illis diebus Cæsar inspecto ornatu,*

quæ principum conjuges ac parentes effulserant. Seneca de Provid. c. 4. *Itaque quidam ultro se cessantibus malis obtulerunt, et virtuti iturae in obscurum occasionem, per quam enitesceret, quæsiverunt.*

C. 8. *Et ad præsentiam Cæsaris vectum memorari*] Agr. *Armeniis Cæsaris vinctum memoravi. Vinctum* etiam Lipsiani codices. Forte, *quem imperitasse Armeniis, et C. Cæsaris vi vinctum memorari.* Sic Dio 60, 8. Ita passim noster Ann. 1, 55. *vi Armenii cecidit.* infra c. 9. *Casus Mithridati datus est occupandi Armeniam vi militis Romani.*

Tria millia stadiorum invadit] Nescio, an satis Latine. tutius sit *evadit. evadere amnem* Ann. 12, 35. *discrimen evadere* et *facinus evadere* Ann. 14, 6, 7.

C. 9. *Fœdus repente faciunt*] *Iciunt* recte codex Agr. Sic et 12, 62.

C. 10. *Et recuperare Armeniam*] Tuetur hoc Gronovius. at Flor. *Armeniam habeat* et Vat. cod. Agr. *recuperare Armeniam in animo habebat.* ni vulgatum tuemur, legam cum Lipsio *recuperare Armeniam ibat.* immo et *reciperare Armeniam avebat.* quod et fluctuanti Lipsio venerat in mentem. *avebant visere* Ann. 12, 36. *avet animus* 4, 71. Possis et, *recuperandæ Armeniæ jam inhiabat.* quod verbum et alias in Tacito corruptum, vel, *et recuperare Armeniam hiabat. emtorem inducere hiantem* Horat. S. 1, 2, 88. *hiantes cupiditates* Hist. 1, 12. *hiatus præmiorum* Hist. 4, 42. *hians compositio* de orat. c. 21. *ad spem futuri hiare* Seneca Ep. 72 (73). sic et *inhiare dominationi* Ann. 4, 12. *inhiare hortis* 11, 1. 12, 59. *opibus* 16, 17. *Romulus uberibus lupinis inhians* apud Cic. Catil. 3, 8. *congestis undique saccis Indormis inhias* Horat. S. 1, 1, 70. *inhiare gazis* Seneca Herc. Fur. v. 167. *tenuitque inhians tria Cerberus ora* Virgil. Georg. 4, 483. cum quarto casu jungit Plautus bis, ter et Virgil.

Longinquam militiam aspernabantur] *Longinqua militiæ* sit pro Taciti genio. sic *longinqua imperii* Ann. 3, 43. sed et vulgatum nostro in usu.

Subjectis intolerantior] *Intolerabilior* Agr.

Sed claritate paucos pares fuisse uni Regum] Sic cod. Agr. Forte, *sed claritudine paucis parem seniorum Regum.*

Quis in Regnum acciperetur] An *acciretur.* vel, *adsciscerctur.*

Potitusque regiam] *Rerum* cod. Agr. non male.

C. 13. *Probra jecerat*] *Jecerant.*

Plebiscitis] *Plebeiscitis* cod. Agr. *plebiscitis* Grotius. sed non tam plebi, quam omnibus civibus publicabantur.

C. 16. *Forma decorus*] An *formæ ?*

Ex Catumero] Cod. Agr. et hic et infra *ex Actumero.* ut Vatic. idem a manu secunda *nomine Italicus,* non *Italus.* et sic denuo postea idem codex bis, quomodo et Mediceus.

Animo capessere] *Capesseret.*

Et Romanas opes insurgere] Lege *ei.* apud Val. Flaccum 4, 274. *paulatim insurgere fesso Integer.*

Alimonia] Codex Med. et Agr. *alimonio.* Sic Dictys 2, 19. *quod ejusdem ætatis atque alimonii non sine magno dolore divelli poterant.* Sic editio Merceri. Codex tamen meus, *alimoniæ.*

C. 17. *Nec patrem illi rubori esse*] *Nec patrem rubori* cod. Agr. sine *illi* et *esse.* Vide nos 2, 2. abest et a Gruteri Covarruviano. 12, 14. *quod unum reliquum.* libri veteres omittunt *erat.* mox *adversum Romanos* idem liber Agr.

C. 18. *Qui natione Caninefas*] Agr. *nationis Caninefatis, auxiliaris et diu meritis.* Forte *Gannasco nationis Canninefatis. auxiliaris is ex diu meritis.* et mox, *oram infestabat.*

Ceteras navium, ut quæque habiles] Lego *habilis.*

Legiones operum et laboris ignaras] *Ignavas* cod. Agr. et Farnesianus Lipsii. et placet. 1, 20. similia habes.

Vallum foderet] Nescio an Latine. forte *feriret.* Vide Freinsh. aut *cæderet.*

Cui tantum asperitas etiam adversus levia credebatur] Scribendum *adversus levia e re videbatur : vi* in *videbatur* absorptum a simili syllaba in *levia.* Hist. 3, 1. *quippe opperiri auxilia et trahere bellum e re videbatur.* ita scribendum. *e re* absorptum erat ab ultimis syllabis *τοῦ trahere.* ut et 12, 16. *obtineri relicto ibi præsidio e re visum :* ubi nos vide. *in rem famamque videbatur.* Hist. 3, 8.

C. 19. *Præsidium immunivit*] 14, 30. *præsidium imponit.* 4, 49. *obsidium cœpit per præsidia, quæ opportune jam muniebat.* ubi lege *immuniebat.* vel *immunierat.* vidit illic nonnihil Freinsh. et hic Gron.

Adversa in Remp. casura] *Casurus, ni prospere* cod. Agr. *casuras* in Mediceo. Forte, *cur hostem conciret, adversis in Remp. casuris ? sin prospere.* quod posterius jam alii monuerunt.

Formidolosum paci virum] *Pati* cod.

Agr. non male. et mox *Igitur Claudius*, non *Ideo*.

C. 20. *Ut tamen miles otium exueret*] Frustra fatigant se in hoc loco. Otiosum fuisse Corbulonis militem ex superioribus c. 18. satis apparet. *exuere pacem* sic 4, 72. *pacta*, 6, 43. *promissa* 13, 44. et similia.

C. 22. *Nullis palam neque cognitis mox causis*] Cod. Agr. *Interim Romæ neque cognitis etc. Cn. Nonius insignis eques Rom.* Forte, *nullis palam clamore* (vel *neque palam neque clam*) *cognitis noxæ causis*. V. et ad Vell. 1, 12. Deinde Flor. *Nonius*.

De se Novius — — conscios non edidit] Nihil necesse Novii nomen hic repeti. Codex Agr. *de se confessus conscios non edidit*. Medic. et Farnes. *de se .... novi conscios*. Scribe, *De se novissime: conscios non edidit*. de se tandem fassus est, tormentis laceratus, sed causas, cur tentasset, non addidit, ut liquet ex superioribus. Ann. 1, 28. *ut novissimi ad culpam, ita primi ad pœnitentiam*. c. 51. *tota vi novissimos incurrere*. atque ita passim noster.

C. 23. *Suffecisse olim indigenas consanguineis populis*] *Consanguineis populis* est sexti casus, non quarti. quare nil muta. *Indigenæ Itali* olim populis suis ad Senatum implendum suffecerunt.

Velut captivitas inferatur] *Inseratur* MS. Ursini, et bene. Scribo. *velut captæ civitati inseratur*. Simile mendum Lipsius sustulit 13, 25. ubi is optime pro *in modum captivitatis* legit *captæ civitatis*. apud Justin. 39, 3. *vetera captivitatis mala*. MSS. nonnulli, teste Bongarsio, *captæ civitatis*. *Inseratur*, ut apud Ovid. Met. 13, 33. *Inserit Æacidis alienæ nomina gentis*. Hinc *insitus* pro adoptivo 13, 14. Add. ad Ovid. Am. 3, 7, 9.

Aut si quis e Latio Senator foret] Scribe, *quem ultra honorem residuis nobilium, aut si cui pauperi ex Latio Senatori, fore?*

Ferro vique ceciderint] Nolim damnasset Salinerius. Sic *vim* et *arma* conjunxit Hist. 4, 23. *vis armata* Ann. 4, 47. ni volumus τὸ *vique* temere repetitum e superioribus *proavique*.

Quid si memoria eorum inoriretur, qui capitolio et ara Romana manibus eorumdem prostrata] *Moreretur* cod. Agric. et Medic. Libri Lipsiani *memoretur*. Tum *manibus eorumdem per se satis* iidem cum Mediceo. Agricolæ liber *manubiis eorumdem per se satis*. Acidalius *arce* pro *ara*, et *iniretur* pro *inoriretur*;* quod et mihi venerat in mentem. Sic *inire dapes* Statio. *Consilium inire* Nasoni in Fastis 3, 380. *inire verbis beneficium* Terentio Andr 5, 1, 15. *æstimationem inire* Senecæ de Benef. 3, 8. *mensuras agrorum inire* Columellæ 5, 3. *inire somnum* Maroni Ecl. 1, 56. *rationem* passim. Aut lege *iteretur*. atque emenda Plinii locum Hist. Nat. 9, 15 (20). in quo desudavit Lipsius ad Ann. 12, 63. scribendum illic, *nec nisi iterantes pontum Byzantii capiuntur*. hoc est, repetentes pontum. vulgo *intrantes*. male. Vide Ambrosii locum a Lipsio productum. *iterare culpam* Hist. 3, 11. *tumulum* Ann. 2, 7. *vulnus* 6, 35. *iterata testudo* Hist. 3, 28. *iterare pugnam* Livio 6, 32. *iterare dicta, terram, campum, agrum*, Columella 2, 4. *aciem* alii. *æquor iterare, cursus, fortunam* Horatio Od. 1, 7, 32. 34, 4. 3, 3, 62. *vulnera* Statio. *revocatus in memoriam oraculi* dixit Justinus 7, 1. *repetitur memoria* Valer. Max. 2, 2, 7. Alia Justus Ryckius, Ger. Vossius, Gronov. En conjecturam nostram: *Quid si memoriæ horum immoremur* (vel *Quid si memoria eorum renovetur* aut *innovetur*) *quis e capitolio et arce Romana manubias Deorum pensastis*. quam proxime vestigiis Medicei libri et Agricolæ institimus. Ni mavis, *quid si memoria eorum revocetur, quis capitolium et arcem Romanam manubiis Deorum repensastis*. Forte et *Senonum* latet nomen sub nomine *eorum*. *manubiis* erat in codice Agr. unde *manubias* facimus. pro *eorumdem*, *Deorum*. *ara* pro *arx* Ann. 14, 31. Seneca de Benef. 7, 19. Vide Lips. no. 157. Pro *per se satis*, *pensastis*, vel *pensitastis*, ut ad trutinam Senonum invidiose alludat. Sic Silius 4, 152. — *et vertice sacro Pensantes aurum Celtas umbone ferebat*. Horatius Ep. 2, 1, 29. *trutina pensantur eadem Romani*. Frontinus 1, 1, 10. *ne unius interitum multorum morte pensarent*. in Catal. Pith. p. m. 76. *sed vitæ brevitas pensatur laude perenni*. apud Livium 38, 24. de bello Macedonico: *Centurionem pensantem aurum occiderent, imperarit*. *pensandi* certe verbum alibi apud nostrum quater occurrit quinquiesve. *pensare* cum aliqua re Vorstius ad Justin. 5, 2. Justinus 28, 2. *adversus Gallos urbem eos suam tueri non potuisse, captamque non ferro defendisse, sed auro redemisse*. Castigandus et Valerius Maximus in hac narratione, 4. p. 189. ed. Vorst. ubi corrigo *Mille pondo auri, quæ Gallis pro obsidione capitalii omissa debebantur*. non *promissa*. Idem Valerius 7, 4, 3. p. 259. Ed. Vorst. *ad pactionem omittendæ obsidionis compulerunt*. Apud Justin. 43. extr. *Massili-*

asses publicum et privatum, aurum et argentum contulerunt ad explendum pondus Gallis, a quibus redemtam pacem (per Romanos) cognoverant. Ergo falsum est, nullum supervenisse. *Manubias* volunt esse Gellius 13, 24. et Nonius 5, 39. *pecuniam ex hostili præda vendita redactum*, eoque differre ab ipsa *præda*. Certe Valerius Max. sic videtur cepisse utcumque id vocabulum 7, 6, 5. de illo, qui in obsidione Casilini murem captum ducentis denariis alteri vendebat, post fame mortuus: *fame consumto manubiis sordium suarum diu frui non licuit.* Hoc est pecunia ex mure vendito redacta. Idem 8, 14, 2. *D. Brutus Accii Poetæ versibus templorum aditus, quæ ex manubiis consecraverat, adornavit.* Vide Marmor Ancyranum et Inscript. Marii (apud Grut. p. 436, 3.) ubi inter alia de manubiis Cimbricis et Teutonicis ædem Honori et Virtuti ædificasse dicitur. hinc *manubialis pecunia* apud Suet. Aug. 30. Apposite Asconius in Verr. 1, 60. *Manubias* quoque dici antiquis *spolia quæsita de hoste nobili per deditionem. manubiæ* ad res sacras pertinent. Livius 29, 8. de Pyrrho. *Proserpinæ etiam intacti omni ætate thesauri, præterquam quod a Pyrrho, qui cum magno piaculo sacrilegii sui manubias retulit, spoliati dicebantur.* mox vocat *sacram Deæ pecuniam.* 10, 46. *Æris gravis tulit in ærarium trecenta nonaginta millia; de reliquo ære ædem Fortis Fortunæ de manubiis faciendam locavit, prope ædem eidem Deæ a Servio Tullio dedicatam.* 33, 27. *L. Stertinius ex ulteriore Hispania.... L. millia pondo argenti in ærarium contulit, et de manubiis duos fornices in foro boario fecit.* 36, 36. *ludos eos de manubiis, si quam pecuniam ad id reservasset, vel sua ipse impensa faceret.* Ergo manubiæ haud illatæ ærario. 43, 4. de Lucretio Prætore: *is eo tempore in agro suo Antiati erat, aquamque ex manubiis Antium ex flumine Loracinæ ducebat.* Vide reliqua. Valer. Max. 1, 1, 3. extern. *detracto Jovi.... aureo amiculo, quo eum tyrannus Gelo e manubiis Carthaginiensium ornaverat.* Vide Vorstium, p. 28. et sic Cicero de Nat. D. 3, 34. Invidiose autem Deorum manubias vocat, quasi spolia Diis capitolinis detracta, aurum et argentum Deorum cultui destinatum in capitolio, quo deditionem redemerint suam Romani. facilis autem mutatio e *manubiis* in *manibus.* nam et in marmore Ancyrano *manibiæ*, non *manubiæ*, dicuntur. Vide Voss. Gramm. 1, 12. p. 60. et c. 29. p. 108. ex *eorumdem* fecimus *Deorum.* nam *dem* enatum est ex diversa scriptura, cum *Deorum* olim legeretur et *Deûm*, quod posterius ab ipso Tacito profectum: vel certe *dem* est correctio *eorum*: quasi librarius voluerit, *Deum* reponi oportere. Fors et sit, ut scripserit noster, *manubias Deorum depensastis. dependere pecuniam* habes apud Senecam de Benef. 2, 21. *Etiam ab aliquo tali accipiam pecuniam, quam pro capite dependam.* 3, 8. *hic pecuniam pro addicto dependit.* 5, 1. *beneficium paratus es pro ingratis dependere.* et est id verbum apud veteres scriptores passim obvium. unde *depensare* quomodo *dispensare.* Sed *repensastis* mihi videtur commodissimum. quo verbo frequenter usus Velleius. eidem *rependere caput auro.* Senecæ Suasoria 6. *consularia capita auro rependuntur.* Sic alibi in codice Med. Ann. 11, 4. pro *Poppææ sentiam*, quod est in vulgatis, legebatur *assenessentium.* Similia et alibi deprehendimus, ut in fragmento Petronii Traguriano. forte et *dem* pro *de*, ut *fæde* voluerit. Similes istius codicis errores congessimus Ann. 1, 10. et 5, 4.

C. 24. *Nec minus insignes viros*] Latet nomen gentis. paullo ante Flor. et Agric. *sed terræ gentes in nomen nostrum coalescerent.* non *gentesque.* Vide supra 4, 40.

C. 25. *Ut nimium assentantem*] Forte, *nimium assentandi*, pro *nimium in assentando.*

C. 26. *Ut senectam Principis opperirentur*] *Senecta opperiretur* Flor. Pichenæ: et puto ferri posse.

Ut flagitiis manifestis] *Flagitii* scribe. atque ita Acidalius. Vide Rhenan. Ann. 13, 23. Sic solet Tacitus. Vide ad Ann. 6, 30. *manifestus ambitionis.* Ann. 14, 29. *cogitationis magnæ, conjurationis, criminum, delicti, offensionis, pavoris, vanitatis*, et similia apud nostrum.

Summa adeptus] *Summam* cod. Agr. sc. Imperii. et sic Rhenanus e Budensi libro.

C. 27. *Subisse*] Videtur aliquid excidisse. an *templa subisse?* Paullo ante lege *suscipiendorum liberum causa.*

Sed nihil compositum] Τὸ *sed* mendosum aut superfluum.

C. 28. *Cubiculum Principis exsultaverit*] Lege omnino, *persultaverit.* ni mavis *cubiculum per Principis.* Sic Catullus ep. 29. *perambulare omnium cubilia.* Vulgatum tuetur Gronovius ad Livium 29, 6.

C. 29. *Circa necem Cæsaris*] *C. Cæsaris* bene Freinshemius. Sic et nos castigamus supra c. 8.

Narcissus, et solum id immutans] *Et* abest a libro Rhenani et Agr. pro quo *ut* Flor. bene. Forte, *ut solum id imputans*. Persistit, inquit, Narcissus in proposito, sed dissimulans, et quasi collibertis imputans tantummodo silentium suum, pollicitus fore, ne resciret ex se Messallina, quid inter illos actum esset. Vid. Hist. 1, 87. et Savilium ad Hist. 1, 71. *Celsus, servatæ erga Galbam fidei crimen confessus, exemplum ultro imputavit:* qui multa ex historiarum libris et Suetonio huc congessit. quibus adde H. 1, 38. *hoc solum erit certamen, quis mihi plurimum imputet.* 2, 85. *posse imputari Vespasiano, quæ apud Vitellium excusanda erant.* c. 31. *contra illi initium belli nemo imputabat.* Suet. Ner. 36. *Cum quidam crimen ultro faterentur, nonnulli etiam imputarent.* Juvenalis Sat. 5, 14. — — *imputat hunc rex Et quamquam raram, tamen imputat.* Ubi lege *haud rarum*, vel *haud carum*. *Imputare* passim apud Senecam. *imputatus a servo denarius* de Ira 3, 33. vid. Vorstius in Justin. 38, 5.

C. 30. *Quod ei cis Vectium, cis Plautium dissimulavisset*] *Quod ei cis Vetticis Plautio* MS. Flor. et Agr. *quod Cicios, Vertios, Plautius dissimulavisset.* an *Cincios?* Vide Senecam ludo de morte Claudii.

C. 31. *Tum potissimum amicorum vocat*] *Potissimum quemque* bene cod. Agr. ut volebat Freinsh. In codem *discidium*, non *dissidium*, et sic semper. denique mox idem *quibus dubitantibus et incertis ceteri circumstrepunt.*

Eo pavore offusum] *Eo pavoris effusum* cod. Agric. bene. Sic *effundi in amplexus, lacrimas, questus*, noster alibi. Ann. 1, 54. *effusus in amorem Bathylli Mæcenas.* Alterum minus Latinum, pro *eo pavore effuso.*

Per domum celebrat] *Celebrabat* cod. Agric.

C. 32. *Sed undique nuntii incedunt*] Puto tollendum τὸ *incedunt*, vel *intendi* legendum infra c. 37. *cum impetu venientium impulsæ fores adstititque Tribunus.* mox, *Lucilianos in hortos* ut et c. 37. cod. Agric. cum aliis.

Consilium adimerent] *Eximerent* cod. Agric. Sic *exemit dissimulationem nox.* *diem unum supremo examini eximere* Hist. 3, 81. nec aliter Mediceus et Budensis.

In complexum patris pergerent] Malim deinde *aures adiret, clementiam expeteret.*

Id repente solitudinis] *Repentinæ* malim.

Quo purgamento hortorum eripiuntur] *Egeruntur* forte immo *excipiuntur, evehuntur* dixit Varro de L. L. 4, 31. *Sirpea, in qua stercus aliudve quid evehitur.*

C. 33. *Dum in urbem vehitur*] *Dum in urbem refertur vehiculo* codex Agr.

C. 36. *Paribus lasciviis*] Lego, *paris lasciviæ ad cupidinem et fastidia.*

C. 37. *Cum impetu venientium pulsæ fores*] Lege *impulsæ*. apud Nasonem Amor. 1, 6, 51. *Fallor, an impulsa est animoso janua vento.* Seneca Nat. Quæst. 4, 1. *Adulationi opus esse non claudere ostium, sed aperire, et quidem sic, quemadmodum amicæ solet, quæ si impulit, grata est, gratior, si effregit.* qui locus adhuc mendosus. Vid. Lips. et Gronov. ad Ann. 12, 6.

C. 38. *Honesta quidem*] Locus difficilis.

AD LIBRUM XII. ANNALIUM.

C. 1. *Cælibis vitæ intonanti*] Sic scripti. unde *intoleranti* fecere. at cod. Agr. *cælibis vitæ insolenti:* quod placet; nisi *intoleranti* confirmatur a scriptis, quod nondum liquet. mox pro *digna ostentare* frustra sunt, qui censent legendum *dignas*. vide nos ad Ann. 1, 35.

C. 2. *Haud quaquam novercalibus odiis ursura in Britannicum*] Pichena notat *visura Germanicum* ex antiquis editionibus, et puto in Florentino quoque sic fuisse, certe Agr. sic cod. Lege *odiis ursura Britannicum*. quomodo *premere odiis*. Val. Flaccus 7, 93. *hoc omnes odiis urgete tyranni Imperiisque caput.* Ann. 13, 15. *urgentibus Agrippinæ minis.* et *urgere ferro*, ibidem.

Dignum prorsus Imperatoria fortuna, stirpem nobilem, et familiæ Claudiæ,

quæ posteros conjungeret] Non est credibile, Pallantem imprudenter ostentasse Claudio Neronem, tamquam dignum Imperatoria fortuna, cum in viris esset Britannicus. Deinde, cur solius Claudiæ familiæ posteros hoc matrimonio conjungi dicit, cum Agrippina æque ac Claudius Juliam quoque familiam contingeret? Præterea occulte ostendit, Octaviam quoque Domitio posse desponderi: quod et factum postea, uti liquet ex subsequentibus. Apparet nimirum librarii properantis error, qui post τὸ *familiæ*, deceptus cognatione literarum, *Juliæ* omiserit. Id ipsum et subodoratum Freinshemium serus adverti. Post Agr. codex *expertæ fœcunditatis*, non *experta*. et paullo ante *dignam prorsus*. probe utrumque. Sic concinna totum locum: *At Pallas id maxime in Agrippina laudare, quod Germanici nepotem secum traheret, dignam prorsus* (nempe Agrippinam) *Imperatoria fortuna, stirpe nobilem et familiæ Juliæ Claudiæque, quæ posteros conjungeret: ne femina expertæ fecunditatis, integra juventa, claritudinem Cæsarum aliam* (vel *alienam*) *in domum inferret*. *Inferre*, ut Ann. 3, 30. *Volusio vetus familia, neque tamen præturam egressa, ipse Consulatum intulit.* Hist. 2, 48. *se primum in familiam novam Imperium intulisse.* Familiam Juliam Claudiamque pari modo conjungit Ann. 4, 9. 5, 1. 6, 8. et 51. 15, 23. *Claudiæ et Juliæ gentis* Valer. Max. 5, 5, 3. Ann. 14, 22. *Rubellius Plautus, cui nobilitas per matrem ex Julia familia.* Nam Ann. 3, 5. legendum, ut jam alii monuerunt, *circumfusæ lecto Claudiorum Liviorumque imagines.*

C. 3. *Ventilando pellicit*] Forte, *eo pellicit.*

Insigni triumphalium] Scribe *insignium triumphalium* sc. magnificentia. vel *insignium triumphi* ut Ann. 12, 38. *censentur Ostorio triumphi insignia.*

Nisi indita et jussa] *Induta* verum est. Sic Caligula eum de die habitum, quem Tiberius sumsisset, induebat. Vide Indicem. Ovid. Amor. 3, 14, 27. *Indue cum tunica metuentem crimina vultum, induere oris habitum* noster 6, 20. *societatem induere* 12, 13. *hostilia induere* c. 40.

C. 4. *Decora et procax*] Lege *sed.*

Fratrum non incestum] *Fraternumque* codex Agr. *fratrum* tamen cum aliis scriptis Gron. tuetur.

Accipiendis suspicionibus] Lege *arripiendis.* ut 15, 54. *tunc primum arreptis suspicionibus.*

C. 5. *Quin et incestum*] Diximus de hoc loco nonnihil ad Ann. 2, 2.

Ubi ille unum se civium] Vide nos ad Velleium 2, 31. Malo tamen amplecti scripturam cod. Agr. *Unum se, et civium consensui imparem.* Forte, *et tot civium.*

C. 6. *Statueretur immo documentum*] Forte, *modo documentum*, vel, *in domo.* ut Hist. 1, 15.

Tempore addito percrebuisse] Nil muta. hoc est temporis auctu. Sic *addita ætate* Plinius 11, 48 (108).

C. 7. *Ut Messallina rebus Romanis illudenti*] Lege *illudente.*

C. 9. *Despondeturque Octavia*] *Desponderet.*

Nobilitati plebique] *Plebeique* cod. Agr. more antiquo.

C. 10. *Bellis infaustus*] *Belli* cod. Agr. uti Lipsium Modius jam monuerat.

C. 11. *Alumnum urbis spectatæ*] Lege *urbi.*

C. 12. *Ceteros præminebat*] *Ceteris præerat* cod. Agr. Sic et Lipsianus et alii. Nil tamen mutandum, vel si quid mutetur, scribe, *ceteros præire.* vide nos ad Ann. 3, 66.

Summam fortunam in luxu ratum] *Fortunæ* liber Agric. an *summa fortunæ?* etsi et scripta lectio proba.

Quia hiems occipiebat] *Occupabat* liber Agric. quomodo Muretus volebat. Sic de moribus German. c. 22. Hist. 2, 17.

C. 13. *Campis propinquabant*] *Campos* Agr. cod. quomodo et apud Maronem libri nonnulli. Livius 30, 25. *terras appropinquare* MSS. vide Gronov.

Sedes Assyriæ] Codex *Assyriæ* addit *et Arbela castellum illustre fama*, non *insigne*, quomodo Lipsius conjecerat.

Equi ubi pharetras] Lege *qui.* deinde *Rursum Deus* non *rursus* liber Agr. sed *rursus* non est tentandum. Vide 13, 14.

Nocturno visu demonstrat] Non demonstrat nocturno visu, sed per dejectas feras. Puto, *Deus qua silvas pererraverit nocturno cursu* (vel incursu) *demonstrat.*

C. 14. *Quod unum erat reliquum*] Bene cod. Agr. non agnoscit τὸ *erat.* aberat et a Budensi. et paullo ante *Acbarus Arabum Rex.*

Profligatis obversis] *Profligatis ebusis* cod. Agric. Latet gentile nomen. f. *Odrusis.*

C. 15. *Cotyn juventa rudem*] *Juventæ* malim. dictum alibi. Sic *fessa senum ac rudis pueritiæ ætas* ex MS. 15, 38. 4, 8. *rudis ætas nepotum.* ru-

dis certaminum Orat. c. 5. *rudis bonarum artium Agrippa Postumus* Ann. 1, 3. *facinorum non rudis* 12, 51. *rudes animi* 3, 26. mox, *Julio Aquilio* cod. Agr.

Qui Adorsorum genti præcellebat] Forte *gentem*. Vide nos Ann. 3, 66.

C. 16. *Nostris in armis*] Armati Romano more, ut Romanis sic mentirentur.

Obtineri relicto ibi præsidio visum] Scribo, *obtineri e re relicto ibi præsidio visum*. Vide nos Ann. 11, 18. sed et mox c. 17. forte scribendum, *custodia cingere arduum visum e re, ut belli potius jure caderent.*

C. 17. *Plerisque Centurionum*] *Consiliariorum* cod. Agric. et alii. Forte *commanipulariorum*. ut Hist. 4, 46. et infra c. 38. *præfectus tamen et promtissimus quisque e manipulis cecidere.*

C. 18. *Nullis propriis odiis infensum*] Τὸ *nullis* abest a libris veteribus. Codex Agr. *propriis odiis non infensum*. Laudavit jam Lipsius.

C. 19. *Prece haud degenere*] *Degeneri* cod. Agr. deinde idem. *quod suam dextram exemplum petendæ veniæ delegerit.*

C. 20. *Atque Claudius*] Forte *ad quæ Claudius*. et deinde, *dubitavit tamen acciperet.*

Et libido vindictæ adigebat] *Adjacebat* cod. Agr. an *adacuebat*? deinde idem codex, *solum frugum egenam, tædium.*

Cui inopi] *Quin* cod. Med. Lego *quia*.

C. 21. *Dimitte et quære*] Quos dimitteret? Puto *i, mitte*. mitte aliquem.

C. 24. *Ad sacellum Larium*] *Larum* cod. Agr.

C. 25. *Adnotabant*] Adoptavit Tiberius Germanicum, sed fratris filium, ejusdem proinde gentis, non externæ.

C. 26. *Sive verum, sive periculis commendatus*] Lego *sive e vero, sive periculis commendatus*.

C. 27. *Cui nomen*] Cod. Agric. sic transponit, *cui nomen ex vocabulo ipsius inditum.*

C. 30. *Dum adipiscerentur dominationes*] Lege *apiscerentur dominationis*. ut 6, 45. *dum dominationis apisceretur*. ubi vide Pichenam. tum mox cod Agric. *egregia adversus nos fide, incertum suone an servitii ingenio*. non male. sed τὸ *incertum* tolli potest. Sic infra c 67. *nec vim medicaminis statim intellectam socordiane (laudii an vinolentia.*

C. 31. *Cinctosque castris*] Æstuant hic homines eruditi. et codex Agric. *junctisque castris*: quomodo ipsum Agricolam legere vult Lipsius. Flor. *cunctaque junctis castris*. id est, continuatis castris, sed verum est *junctoque castris*. Sic *ponte jungere fluvium et ripas*. ni mavis, *cunctaque castris Annonam inter et Sabrinam fluvios cohibere parat.*

C. 32. *Imbuendis sociis ad officia legum*] *Legionum* Boxhornius. male. Sic Statius in silvis 1, 1, 28. ut lego, *Et minor in leges iret socer et Cato nostras* hoc est, sub leges.

C. 33. *Locorum fraude*] *Locorumque* bene cod. Agr. ut Boxhornius conjecerat.

Qui pacem nostram metuebant] *Pacem an iram* quidam codices. Forte *pacem irritam* vel *infidam*. Sed vide Gronovium.

Catervaque majorum] *Majore* cod. Agr. et forsan recte. ut desinant torquere se hoc in loco interpretes.

C. 35. *Ardorem exercitus incendebant*] *Incendere ardorem* durius insolentiusque dictum videtur. Malim igitur, *intendebant*. deinde rectius cod. Agr. *dum missilibus certatur.*

Plus vulnerum in nos et pleræque cædes oriebantur] *Et peræque cædis oriebatur*, scribendum.

C. 36. *Fama ejus evecta insulas*] *Insulam* puto, hoc est, ipsam Britanniam.

C. 37. *Ubi tribunali adstitit*] *Tribunal* malim ex more Taciti.

Nam si vos omnibus] *Non* cod. Agr. et deinde *oblivio sequetur*: ut volebat Lipsius.

C. 38. *Ac ni cito vicis*] *E vicis* lego cum Faerno. Cod. Med. *nunciis* pro *vicis*. deinde *copiæ, tum copiarum occidione* cod. Agric. Lege *quantum copiarum*. Ann. 6, 2. cod. Med. *tam* pro *tamquam*. et *quam* pro *quamquam*. Hist. 4, 33. *Fortissimus quisque e Batavis, quantum peditum erat, funduntur.* c. 59. *Tutor valida manu circumdatos Agrippinenses, quantumque militum apud superiorem Rheni ripam, in eadem verba adigit.* Vita Agr. c. 15. *quantum enim traxisse militum si sese Britanni numerent.* 15, 37. *quantum juxta nemoris et circumjecta tecta consonare cantu.* Sic et *quod sociorum* Ann. 2, 52. *quod auxiliariorum* Ann. 4, 37. *militum* Hist. 2, 44. *sociorum, roboris, alarum cohortiumque, frugum, armentorum, biremium, nationum, peditum.* atque ita porro. infra c. 56. *occidioni exemti sunt.*

C. 40. *Auctaque et apud hostes*] Forte *aucta æque apud hostes* etc. *fama, atque illo.*

E Jugantum civitate] *E Brigantum* cod. Agric. quod ipsi Agricolæ Lipsius adscribit.

Quod nobis prævisum] *Provisum* cod. Agric.

Multa copia honorum] An *bonorum?*

C. 41. *Congiarium plebi*] *Plebeis* cod. Agr. lege *plebei*, ut et supra.

Nero triumphalium veste] Lege *triumphali in veste.* et sic Acidalius. Vide Boxhorn. vel *cum veste*. *cum pullo conspectus est* Floro 4, 2. Gronov. ad Livium lib. 2, 9. mox delet codex Agric. τὸ *sunt*.

Ac nisi pravitas tam infensa] *Impensa* cod. Agr. ac deinde *erupturam*. *impensa* etiam Lipsio e libris se probabat. *impensa cura* Hist. 1, 31. *impensius* Ann. 1, 34. 3, 16. 44.

C. 43. *Infestos perrupit*] *Infensos* cod. Agr. et deinde *commeatus portabantur.*

Permissa est] Tollo τὸ *est.*

C. 44. *Annis suis metuens*] *Submetuens* cod. Agr.

C. 45. *Promta nunciat*] *Promota* malim.

Copias filio tradidit] *Tradit* cod. Agric. et *irruptione*. tum *scelere et pecunia verterentur*. ut alibi.

C. 46. *Quamquam in tempore validiores*] *Eo in tempore.* Simile prorsus supra ex MS. notat Pichena. et sic 15, 7. etc. ubi male mutat Grotius.

Et satis cognitam] An *ei?*

Ne dubitaret armis] *Ne dubiam rem armis q. in con. mallet* cod. Agr. In cod. Ursini, *Ne dubitaret armatus.* Lego *ne dubiam rem arma æqua ac incruenta conditione mallet*. vel *dubiam rem in armis.*

Accelerare] *Accelerarct.*

Seque præsidio abituros minitarentur] *Præsidium tradituros* cod. Pichenæ. Mediceus, *seque præsidium ammis minitarentur.* Recte *omissuros* Freinshemius.

C. 47. *Provisum illic sacrificium imperatum*] Lege *provisum illic sacrificio jam parato* vel *sacrificium jam paratum.* ut *provisum venenum* 15, 64. nisi et illic *veneno* legimus. Vide aliorum conjecturas. certe hic malo *provisum sacrificio*, ob gratiorem sonum. Ann. 4, 25. *Ab Romanis cuncta prælio provisa. Id rei prospectum esse* Flor. 3, 6. ex vestigiis optimi libri Nazar.

In artus extremos se affuderit] *Suffuderit* cod. Agr. an *artus extremos suffuderit?*

Decidisse simulans] *Cecidisse* malo. Scil. se, tum, *qui ei vincula admovebat*, non *ea*. nam de iis nihil dictum. Sed verius est, *clam vincula admovebat.* Immo lege, *qui vim clam* (vel *clanculum*) *admovebat.* Sic et *Celsus* 7, 26.

Quod dedecorum barbaris trahebatur] Forte, *quo dedecore coram barbaris trahebatur.* Ann. 13, 5. *Ita specie pietatis obviam itum dedecori.* 6, 51. *in scelera simul et dedecora prorupit. coram barbaris*, in conspectum barbarorum. *coram* aliquando pro palam. 4, 75. *Tiberius Agrippinam cum coram Cn. Domitio tradidisset.* Ann. 6, 8. *spectamus porro, quæ coram habentur, abditos Principis sensus exquirere illicitum.* 4, 8. *Vos Disque et patria coram obtestor.* 3, 14. *absurdum videbatur ipso Germanico coram id ausum.* 13, 38. *de his, quæ in commune consulerentur, totis exercitibus coram dissertaturos.* 15, 24. *legionibus coram.* 13, 32. *Isque prisco instituto, propinquis coram, de capite famaque conjugis cognovit.* 15, 61. *Poppæa et Tigellino coram.* 11, 2. *Messalina coram. Seneca coram* 13, 21. Ex quibus locis cum liqueat, *coram* a Tacito semper postponi substantivo, etiam hic legendum videtur, *quo dedecore barbaris coram trahebatur:* Cicero tamen in Pisonem, *coram genero meo.* immo et ipse Tacitus Ann. 14, 59. *Talem eum Centurio trucidavit coram spadone. Dedecorum* non recordor Latine dici [a].

[a] Sed Plautus habet Bacchid. 5, 2, 73.

C. 48. *Omne scelus externum*] Lego, *Plures tuta disserunt in commune. Scelus exter.* Vide Indic. *in communi ponere* 13, 27. *In commune nihil derogarent* ibid.

C. 49. *Ignavi animi*] *Ignavia* lege: et sic alii.

Cum privatus olim conversatione scurrarum iners otium oblectaret] Sic castigavit Lipsius egregie, non tamen assecutus scopum in omnibus. Codex Agr. *quin privatus olim comessationum curas et iners otium objectaret.* Lipsii codices: *cum privatis olim conversationes* (Vatic. *cursationes*) *curaret iners otium objectaret.* Mediceus, *cum privatis olim.* Scribe *cui in privatis olim comessationes scurra et iners otium oblectarat. in privatis*, in re privata constitutus, privatis annumeratus. non dissimili modo apud Livium *in privato, in publico animadvertebant.* de *comessationibus* Claudii vide locum Suetonii a Lipsio

jam productum. occurrit id vocabulum apud nostrum non semel. Suet. Tito c. 7. *Ad mediam noctem comissationes cum profusissimo quoque extendebat.* *Scurræ*, parasiti. *copreas* vocat Suetonius Claud 8. ut recte MSS. *a copreis per ludum excitabatur Claudius.* Glossæ MSS. *Scurra, parasitus, buccellarius. Scurra, qui copriatur. Scurra, qui incopriat.* Horum usus in conviviis hilarioribus. vide Plinium Epist. 9, 17. hinc et *scurra palati* apud Juvenalem 2, 87. de Vitellio noster Hist. 2, 87. *Aggregabantur e plebe ... scurræ, histriones, aurigæ, quibus ille amicitiarum dehonestamentis mire gaudebat.* de Gallieno Trebellius Pollio c. 17. *Mensam secundam scurrarum et mimorum semper habuit.*

C. 51. *Ubi quati uterus*] *Quatitur uterus* lege, ut cum sequentibus hæc cohæreant.

Modo timore æger] *Terrore æger* cod. Agr. forte *terrere ægram*, vel *timere æger*. Certe locus, ut circumfertur, non est sanus.

Distringit Acinacem] *Destringit.* mox cod. Agr. *ripam ad Araxis trahit.* sic alibi noster.

Ipse præceps Hiberos] *Ad Hiberos* cod. Agr. Lego, *ad Hiberos patrium in Regnum pervadit.*

Placida illuvie spirantem] *Eluvie*, non *illuvie* Gronov. ad Livium 1, 4. quem vide.

C. 52. *An per venenum exstinctus esset*] *Exstinctio*, sine *esset*, puto. Cod. Agric. *exstinctum esse.*

C. 53. *Statuiturque ut ignaro*] Farnesianus Lipsii et Budensis, et cod. Agric. *in servitute: sin consensisset, pro liberta haberetur*, truncatis intermediis. Etiam bene. Medic. *in servitute sui consensisset, pro libertis haberentur.* Lege, *ut ignaro domino* (sc. ejus servi, quocum rem habuerant) *ad id prolapsæ in servitute, sin consensisset* (sc. dominus) *pro libertis haberentur.*

Et fixum est ære publico] *Fixum publice* cod. Agric.

C. 54. *Jam pridem Judææ impositus*] *Tum primum Judææ impositus.* cod. Agr. non male. Vide Lipsium.

Cuncta malefacta sibi impune ratus] Parum Latine. Puto, *sibi itura ratus*, vel *abitura.* idque rectius. Terent. Eun. 5, 2, 13. *Credin' te impune abiturum.*

Postquam cognita cæde Caii] *Cæde ejus* cod. Agr. ut et alii. Forte, *postquam cognita Caii cædes, et vi haud temperatum esset: Nam manebat metus.* vel, *postquam cognita Caii cæde.*

Jussis haud obtemperatum est. sed manebat] Paucis tangit seditionis causas, quas in rebus a Caio gestis uberius erat persecutus. Infra Hist. 5, 9. *Jussi a Caio Cæsare effigiem ejus in templo locare, arma potius sumsere*, quæ confirmant τὸ *jussis.* Sed cum satis liqueat, librum hunc esse mutilum, ut et priorem, multa deesse videntur de hoc Judæorum motu. Sed sentit aliter Gronovius.

Arma militum interjecissent] *Intercessissent* cod. Agric. Forte *interseruissent.*

C. 58. *Claudius triremes et quadriremes*] Scribe ē. *Claudius triremes.* h. e. *Centum Claudius triremes.* vide nos ad Petronii fragm. Tragur.

Ne vaga effugia forent] Puto *ne qua vagis effugia.* vel, *ne vacua. vagis* id est, fugientibus. Ann. 13, 39. *Hortatur ut hostem vagum, neque paci aut prælio paratum, sed perfidiam et ignaviam fuga confitentem exuerent sedibus.* 15, 10. *disperso milite, qui vagum hostem promtius sustentavisset.* deinde *sat tamen spatii amplexus.* nam Acidalii *sat spatium*, non facit ad gustum.

Chlamyde aurata præsedere] *Præsidere* cod. Agric.

C. 57. *Et incuria*] *Et* abest ab Agr. cod. et a Budensi.

Ad lacus ima et media] Manifeste corruptum. Lego, *ad lacunæ media.* tollo etiam τὸ *fuit.*

Gladiatorum spectaculum] Malo *gladiatorium.*

Aut fragore et sonitu exterritis] Locus perplexus. Puto, *gravi fragore et sonitu exterritos.* refer ad *cunctos.* truncata vocabula in veteri codice passim occurrere, supra jam monuimus. vide 1, 20. et 5, 4.

C. 58. *Eloquentiæ gloria nitesceret*] Malim *enitesceret.* ut monui 11, 7. male Lipsius *notesceret.*

Vetera facunde] *Verum facunde* cod. Agr. et sic Muretus.

Impetrat] *Perpetrat* cod. Med. et Lips. quod notandum. Certe Plautus quoque sic videtur usus hoc verbo Casina: *Nam cur non ego id perpetrem, quod occepi, ut nubat mihi.* Noster infra 14, 11. *Quanto suo labore perpetratum, ne irrumperet curiam.* deinde *publicum munus* pro *publico onere* ponit. hinc *immunis* Hist. 3, 5. *remissum id munus.*

C. 59. *Legatus is Tauri in Africam*] *Legato Tauri* non minus concinne cod. Agr. deinde puto, *postquam reverterant*, non *revenerant.* Sic passim scriptores castigatæ Latinitatis.

Indigna sorte perpessus] *Indignas sortes.* cod. Agr. *indignasque sordes*, ni fallor. quod ad reatum refer. *suscipere sordes* Ann. 4, 52. 6, 8. *quibus infensus esset, metu ac sordibus conflictabantur.*

C. 60. *Ac ne fortuito prolapsus videretur*] *Prolapsa* forte, *vox* nimirum, quod præcessit.

Proinde haberi] *Perinde*, et sic Pichena.

In possessione judiciorum locaretur] An *in possessionem judiciorum revocaretur?* tum lege *bellarint.* nam cod. Agr. *bellarent.* idem mox *et quæ vicerant.* Sic et Mediceus. Puto *quæ evicerant.* Sic solet noster.

C. 61. *Sacram et tantum Dei ministrum*] *Et tanti Dei*, et mox *dubium haberetur* codex Agr. Forte *sacram ei tanto Deo min.* vel *ejus Dei.* nam *sacer* regit subinde etiam secundum casum, de quo nos ad Prudentium. *tantum*, ut 14, 64. *cum jam viduam se et tantum sororem testaretur.*

Quod uni concesserat] Omnino scribendum *quod doni.*

C. 62. *Simul vehendo commeatu*] *Subvehendo* lege. 13, 51. *temperata apud transmarinas provincias frumenti subvectio.* Sic et c. 53. *copiæ per mare subvectæ.* 15, 4. *provisi ante commeatus, quorum subvectu pauci avidius progressi sunt.* Sic et Livius.

C. 63. *In extrema Europa*] *In extremo Europæ* cod. Agr.

Prævisa locorum utilitate] Forte *ubertate.* Sic mox *fertili solo.*

C. 64. *Cui accipitrum ungues*] Forte *accipitrini.* paullo ante *examen apum* non *apium.* Cod. Agr. et *Tribuno, Prætore ac Consule.*

Animum devinciebat] *Demulcebat* cod. Agr.

Quæ filio dare Imperium] Forte, *quæ cum filio dare Imperium*, vel *daret*, et *nequiret.* Sed vide hic Gronovium et Interpretes 13, 56. quibus tamen non accedo, nam de locis per illos productis, eos sanos esse nondum liquet.

C. 65. *Nullum Principi meritum*] *Nullum e Principe metum* Muretus et Acidalius. Sed cur ergo dixit supra, *certam sibi perniciem, si Britannicus rerum potiretur?* Locus corruptus. Scribo, *nullum Principatui inferri meritum.* deinde Medic. *ad novercæ.* hoc est, *at.*

Majore flagitio] Cod. Agric. *flagitio majore tacere.* lege, *majore flagitio id taceri.*

C. 66. *Oblatæ occasionis propera*] *Præpropera* cod. Agr. est exquisitum aliquid, rectius *præpropere* idem codex infra 13, 8.

C. 67. *Infusum delectabili cibo boletorum venenum*] Τὸ *delectabili* non placet. Lego *delecto ad id habili cibo boletorum. habilis juventa* Ann. 4, 53. *legiones purum habiles prœlio* 15, 26. *capessendæ Reip. habilis* Ann. 12, 41. sic in loco Hieronymi ad Ann. 6, 11. de Messalla Corvino apud Lipsium, lege, *inhabilem potestate esse se.* Cic. de Or. 1, 54. *Si mihi calceos Sicyonios attulisses, non uterer, quamvis essent habiles et apti ad pedem.* apud Curtium 4, 9. *opportuna explicandis copiis regio erat, equitabilis et vasta planities, ne stirpes quidem et brevia virgulta operiunt solum.* Lege, *equiti habilis. Equitabilis* legit Loccenius, et interpretatur ἱππάσιμος; sed non persuadet. *Habilis frumentis terra* Columella 2, 2. *habilis pandendis retibus locus* Plinius 9, 8. Curtius 8, 14, 4. *inequitabilis campi.* ubi forte *equiti inhabiles* legendum. de fungis et boletis vide Plinium Nat. Hist. 22, 23 (47). *Fungorum lentior natura et numerosa genera, sed origo non nisi ex pituita arborum. Tutissimi qui rubent callo, minus diluto rubore quam boleti. Mox candidi velut apice flammis insignibus pediculis. Tertium genus suilli, venenis accommodatissimum.* Quia esu fungorum multi periere, *ancipitem cibum* vocat Plinius et Juvenalis 5, 146. *Vilibus ancipites fungi ponentur amicis.* Seneca Ep. 95. *quid tu illos boletos, voluptatum venenum nihil occulti operis judicas facere, etiam si præsentanei non fuerant.* leg. *obfuerant.* Sic et de morte Agrippinæ, tale quid circumspicit Nero, quod fortuitum videri posset. infra Ann. 14, 3. [a]

[a] In loco Plinii legendum *Flaminis* pro *flammis.* Cf. Harduinus.

Socordiane Claudii an vinolentia] Agr. liber, *secordia mentis a Claudio bili an vinolentia.* Mediceus *socordiane an Claudii vi an vinolentia.* Lege, *socordiane Claudii, an vi vinolentiæ.* vide ad 4, 48. ubi habes *vim epularum.*

C. 68. *Dum res firmando Neronis Imperio componuntur*] *Dum quæ res forent firmando* cod. Agric. lege *dum quæ e re forent.* Vide nos supra 4, 2. et 11, 1.

Jam primum] Forte *tum primum.* et *dolore evicta.* Sic *evictus his* supra c. 25. *precibus uxoris evictus* 4, 57. *evicta blandimentis vitæ* 15, 64. *ad miserationem evicta* 11, 37.

AD LIBRUM XIII. ANNALIUM.

C. 1. *Exitum irritaverit*] *Exitium* Agric. cod. ut alii legunt. et mox idem *adigitur ad mortem.*

C. 2. *Et pari in societate*] *Et parum* Medic. et Agr. unde optima Boxhornius, *et rarum.* Vide nos ad Ann. 4, 52.

Et comitate honesta] *Modesta* mallim. Sed nil mutem. *honesta*, nullis malis artibus instructa.

Flaminium Claudiale] *Flamini Claudiali* cod. Agr. an *flaminicæ ut Claudiali?*

C. 3. *Intentus ipse et ceteri*] *Et ceteris* cod. Agr. an *intentis ipso et ceteris.* Latet aliquid. an *intentius?* Ann. 1, 52. *Paucioribus Drusum laudavit, sed intentior et fida oratione. intentius se excusare* 3, 35. *dicere intento ore*, Dial. de Orat c. 11.

Quibus otiosum est vetera] Cur *otiosum*, senioribus magis quam juvenibus? Nec *otiosum* satis Latine dicitur hoc sensu. Lego *quibus ambitiosum est.* Ann. 14, 22. *nova et ancipitia præcolere avida et plerumque fallax ambitio est.*

Quæ deceret Principem] *Et quæ deceret* bene codex Agr. mox malo *Caio Cæsari*, quam *C. Cæsaris.*

Animum in alia] *Animum ad puerilia* cod. Agr. an *vernilia? fœdum studium* vocat 14, 14.

C. 6. *Septendecim*] *Septem et decem* cod. Agr. deinde idem, *multi prœlia quoque*, non *num.* lege *simul si prœlia.*

Deligeret] *Delegerit* cod. Agr.

C. 8. *Remaneret*] Rectius cod. Agr. *remanerent.* deinde *cohortibus aliis, quæ Cappadociæ hiemabant.* eleganter. mox *validissima est, consuleret, itinere præpropere*, idem. quod videtur e diversa ortum scriptura, cum alii codices *famæ inserviret*, alii *consuleret* haberent.

C. 9. *Spectaculo esset*] *Essent* cod. Agric. deinde *mutarat.*

Forte prior ea de causa adito Rege] Locus mendosus. *fortuito* forte, ut sæpe alias.

Inclinatione quadam etiam hostium] Lege *hostes.* præfert ad emendationem Boxhornius.

C. 10. *Argento vel auro*] *Auro, argento vel auro* cod. Agr. Forte *ære, argento vel auro.*

C. 11. *Jactandi ingenii*] *Causa jactitandi* rectius cod. Agr. Paullo ante *ordine emotum* malo, quam *remotum.* Livius 6, 38. *lictores, qui plebem de medio emoverent, misit.* Sic idem et alibi. et Virgilius 6, 524. etc.

C. 12. *Cui vocabulum Acte fuit*] Lege *Actæ.* dictum alibi 4, 72.

Ne severioribus quidem] *Senioribus* cod. Agr. ut Med. et alii. recte 14, 54. *Possumus seniores amici quietem spondere.*

Uxore ab Octavia nobili quidem et probitatis spectatæ] Lege *nubilique eidem et.* de nobilitate nugæ. Possis etiam *nubili pridem.*

C. 13. *Seneeæque permitteret*] *Seque nec ei permitteret.* cod. Agr. Lege *seque Senecæ.* quomodo jam et Lipsius et alii subodorati. Nam Mediceus *sæpe nece.* Senecæ se totum ex illo permittebat Nero, non adhibita matre in partem consilii.

C. 14. *Demovet Pallantem cura*] Cod. Agric. *Demoliri Pallantem a cura rerum.* Non male. *amoliri Octaviam* 14, 59. Hist. 1, 13.

Ire Pallantem, ut ejuraret] Lege *ejurarent.* et refer ad multitudinem, quæ abeuntem comitabatur, quasi mox renuntiaturam ejus amicitiæ. *Ejurare Pallantem*, ut *ejurare imperium, magistratum, provinciam.* Adeo fortunam plerique sequuntur, pauci nos. Exemplum et infra habemus c. 19. de Agrippina: Seneca Ep. 9. *Florentes amicorum turba circumsedet; circa eversos ingens solitudo est.* ubi plura ad rem. Epist. 70. de Libone Druso reo: *Cum æger a Senatu in lectica relatus esset non sane frequentibus exequiis (omnes enim necessarii deseruerant impie non reum sed funus) habere cœpit consilium de consciscenda morte.*

Trunca manu] *Tunicata* cod. Agr. pro *truncata.*

C. 15. *Ut quidem experimento*] Forte *futili. Futilis* Servio, *qui commissa non reticet.* Similia peccata vide 5, 4. *et quidem* cod. Agr.

Ludicra Regnum lusum] Mediceus *R. regnum.* cod. Agr. *Romæ Regnum ludo sortientium.* Lege *de more Regnum lusu sortientium.*

Ille constanter] Malim *incunctanter.* deinde cod. Agr. rectius *exemerant.* vulgo *exemerat.* Ann. 4, 22. *Non cunctanter pergit Tiberius in domum.* Hist.

2, 52. *ne cunctanter excepisse victoriam crederentur.* c. 86. *haud cunctanter Vespasiano accessere.*

Occulta molitur] Lege *occultam*, nempe necem.

C. 16. *Ut vox pariter et spiritus ejus raperentur*] Aut dele *ejus*, nam præcessit, aut lege *præclusi* vel *elusi*. 15, 64. *hausit frustra, clauso corpore adversus vim veneni.* Livius 22. *Inventi sunt quidam mersis in effossam terram capitibus, quos interclusisse sibi spiritum apparebat.*

Resistunt defixi] An *restant?* sed tantundem est.

Primum ab infantia] *Prima* cod. Agric. ut volebat Acidalius.

C. 17. *Cui plerique etiam hominum ignoscebant*] Non capio. Sed vide Gronovium. malo *plerique tamen*.

C. 18. *Nec defuerunt*] *Defuere* cod. Agric.

Domos, villas, id temporis quasi prædam divisissent] Sic codex Agr. non *villasque et prædas.*

Conjugi Imperatoris olim] Sic Lipsius, aliter scripti *Imperatoris solitum et* cod. Agric. Forte *Imperatoris solitæ*, tum *et ut matri. Solita Regibus* Hist. 5, 8. *Solita inertia* Germ. 45. *solita alimenta* 4, 60. sic *sueta bello, servitio, armis, Regibus*, et similia noster. *alendis liberis sueti.* Ann. 14, 27.

C. 19. *Diu percara*] *Præcara* cod. Agr.

Et sæpius jam audita deferens] *Differens* cod. Flor. Lege *disserens*, infra c. 21. in fine. Sic passim noster. Mox scribo *pari ac Neronem gradu. ac Nero* vix Latinum est. V. Gronov. c. 55. *quasque vacuas, eas publicas esse.*

Ex clientibus suis] *Clientulos* cod. Agric. lege *clientelis. clientelæ* sæpe pro *clientibus*. Sic *servitia, matrimonia, obsidia* pro *obsidibus* infra.

Conjugioque ejus etiam imperio] Omnino legendum *conjugio fretam et suetam Imperio.* Vide Indicem in *suescere.* Infra c. 42. *studiis inertibus et juvenum imperitiæ suetum.* vel *assuctam.* Just. 31, 1. *Negantes, eum æquo animo sub legibus vivere, assuetum imperio.* ubi vide Berneggerum. Flor. *etiam perio:* unde perperam etiam Pichena *etiam pacto.* Cod. Agr. *etiam Imperium et Rempubl.*

C. 21. *Remp. judicaturus*] Puto *vindicaturus*, sc. *sibi.* et deinde *deerunt.* at codex Agr. *invasurus.* Sed *judicaturus* bene se habet de me, scil. *deerunt* omnino lege.

C. 22. *Et variis mox artibus*] *Sed.* deinde distingue *At, Silana in exilium acta, Calvisius quoque etc. relegantur.*

C. 25. *Acciperet ictus*] *Exciperet* rectius cod. Agr. Sic *vulnera adverso pectore excipere.* Cicero Verr. 5, 3. *tunicamque ejus a pectore abscidit ut cicatrices Populus Rom. judicesque aspicerent, adverso corpore acceptas.* Diximus ad Vellei. 2, 116. deinde idem codex, *et ore perferret:* et mox *feminasque illustres.* quomodo et alii. denique *adagnitum oraverat*, non *agnitum*, quomodo et Budensis liber.

Nero autem metuentior] An *metu cautior? metu intentior* Boxhorn. Vide nos ad Ann. 1, 20. *metu occultior* 14, 22.

Et plerosque gladiatorum] Itane? *tot gladiatores?* Forte *peritissimosque gladiatorum.* artis gladiatoriæ peritissimos, quo certior esset. Hist. 2, 8. *mancipiorum valentissimum quemque armavit.* an *promtissimum?* Ann. 14, 7. *iret propere duceretque promtissimos ad jussa.* H. 2, 35. *plures transgressos per promtissimos gladiatorum aggreditur.*

Arma inferrent] Cod. Agr. *inserebant.* quod verum opinor. *inserere se dubitantibus* 5, 4. *fortunæ* Hist. 2, 61. Lucanus 9, 1071. *secreta quod arma Movit et inseruit nostro sua tela labori. inserere nomen famæ* de Orat. 10. *inserere querelas* H. 1, 23. *inserit se terris mare* Vita Agric. 10.

Milesque theatro rursum assideret] *Theatra* scribe: de quo nos ad Valer. Flac. 5, 536. nam plura in urbe theatra. *theatris corrupti, emolliti, milites* H. 2, 21. 3, 2.

C. 26. *Consensum Senatus illi, an auctor*] Sic cod. Agr. quomodo Lipsius castigandum censebat. Florent. *ille an auctor. illi* sc. Senatui. tum puto, *ut nequaquam æquo cum jure.* mox cod. Agr. *intenderent impudentes vel pœnarum.*

C. 28. *Cum quibus lege agi possit*] *Quibuscum* cod. Agr. mox idem, *contentiones proprias exercere*, non *exercuit.*

C. 30. *Damnationem antevertit*] *Anteiit* bene cod. Flor. et Bud.

C. Aminius Rebius] *L. Annæus Rebius* cod. Agr.

Misso per venas sanguine] Lege *emisso.* Sic apud Lucanum 7, 625. *Quis cruor emissus perruperit aera venis.*

Inque hostis cadat arma sui] Item Seneca Epist. 70.

Præcipuæque opes] Puto, *quæsitæque opes bonis artibus, inoffensa tot Impe-*

ratorum avaritia malitia fuere. Cod. Agr. *militia.*

C. 31. *Repertum sit*] Cave mutes. Vide nos 1, 10. deinde cod. Agr. *res illus r s scribendas annalibus.*

C. 32. *Qui orasset de Britannis nupta*] Sic cod. Agr.

C. 33. *Traxit senecta*] An *Senatus consultum?*

A quo Lycii res repetebant] *A quo Ligures repetebant*, cod. Agr. recte, ut opinor. sic repetundarum crimen.

C. 34. *Acriter sumitur*] Præstat *resumitur.*

C. 35. *Munia Romanorum*] Lege *Romano more.* aliter Freinshemius.

Quasi nova et mira] *Quasi et nova et mira* cod. Agric. Forte, *ut nova ita mira.*

Ipse cultu levi] *Cultu avi* cod. Agric. *cultu vili* lege. Sic Ovidius Her. Ep. 15, 75. *Veste tegor vili, nullum est in crinibus aurum. Vilis vestis* etiam est apud Lucanum *levis cultus.* contra Ovid. Am. 2, 10, 5. *operosæ cultibus ambæ. levis cultus, levis armatura* Lucan. 7, 508.

Signa reliquerat] *Reliquerant* et *luebant* cod. Agr.

C. 36. *Inque ea contumelia*] *Quin ea in contumelia* præstiterit puto.

C. 37. *Huc quoque et illic volitans*] A Cornelii manu esse opinor *hucque et illuc volitans.*

Præfecturas petere] *Peteret.* tum *proditore sui.* τὸ *sui* abest ab Agr. Medic. et aliis scriptis. Puto *proditionis reo.*

In contrarium vertebantur] *Vertebant* puto. atque ita cod. Agric. et Muretus, sic infra c. 46.

C. 38. *Ideo arma non numerum finiri*] Cod. Agr. *tum, et hinc majorem inferri.* bene.

Abscedere militem] Scribe *abscedere milites sua quemque in castra jubet.* Sic H. 4, 62. *paventes quisque. vincti quisque* Ann. 1, 44. 15, 35. *objectantes* Hist. 2, 44.

Procul astitit] Cod. Agr. *abstitit.* Sic Virg. passim. Vide Rhenanum ad c. 56.

C. 39. *Paci aut prælio paratum*] *Sat paratum* malo. mox cod. Agr. *sed perfidia et ignavia fuga confidentem.* Non male.

In deditionem veniebant] *Venere* cod. Agr. et mox *itinere deductæ legiones.*

C. 40. *Et dato die prælium incipere*] Forte *et enato die.* vel *elato.* Vid. ad Claudian.

Audentius progressus] *Ardentius* cod. Agr. bene. mox *obsidioque circumdaret.* quod probo. *Obsidium* pro obsidione usitatum nostro.

C. 41. *Præmissuque levis armatura*] *Præmissa levi armatura*, ni fallor. nam cod. Agr. *levi.*

Velut Numine oblatum] Puto *læro velut Numine.* nam mox *quasi infensantibus Deis.*

Nam cuncta extra tecta hactenus sole illustriera] Sic. cod. Agric. *tum quod repente manibus cingebatur, ita atra nube et disjectum est.*

C. 42. *Veterem ac diu partam*] Immo *dudum partam.* In Florent. *dū* pro *dum.*

C. 43. *Neminem alium electum*] *Delectum* Flor. et Agric. bene.

C. 44. *Adversam patris voluntatem*] Lege *aversam.* Sic cod. Agr. Virgil. 12, 647. *quoniam superis aversa voluntas.*

Custodiam cubiculi] *Cubilis* cod. Agric.

Et questu incensus] *Et quasiti census* cod. Agr. lege *eo questu incensus*, vel *quo.*

C. 45. *Initium fecit*] Lege ex cod. Agric. *fuit.* deinde codex idem *T. Ellio.*

C. 46. *Ire ad illam, sibi concessam*] *Ubi concessam* cod. Agr. et Bud. Lege *uni sibi concessam*, sic supra alicubi simile mendum sublatum ab Acidalio. et sic ille Ann. 14, 52. *eloquentiæ laudem uni sibi adsciscere.*

Sed accepto aditu] Lege *arrepto aditu.*

Imparem cupidine se] Tolle τὸ *se.* in cod. Agr. *in partem cupidinis.* mox bene idem, *matrimonium omittere.*

Ibi se summa fortuna dignam videri, at Neronis pellicem ancillam] Idem codex. lege *digna intueri.*

Æmulatus ageret] *Angeret* omnino scribendum. æstuavit in hoc loco vir summus Hugo Grotius. *bellica Germanici gloria Tiberius angebatur* Ann. 1, 52.

Potestatis temperantior] *Temperator* cod. Agr.

C. 47. *A Tiberio avo usque ad domum*] Sic idem codex Agric. *Tiberio abusque* bene Lipsius.

Pons Milvius] *Mulvius* idem codex. recte.

In eo tempore] Lege *eo in tempore.* ut sæpe alibi.

C. 48. *Auditis Puteolanorum legationibus, quas diversas plebs et ordo*] Cod. Agr. et sic alii. Vide Gron. *ordo Mutinensis* H. 2, 52.

C. 49. *Quæ si summa dissimulatione*] *Quod* cod. Agric. ut volebat Muretus.

C. 53. *Prohibentur conatus honesti*] *Cohibentur* cod. Agr.

C. 54. *Imbellem ætatem condentes admovere*] Cod. idem.

Bona æmulatione] Lego *et bonæ æmulationis*, vel *boni æmulatus*, quomodo solet Tacitus. possis et *honesti æmulatus. et boni æmulatio* legit Juretus ad Symmach. 4, 56. Cicer. ad Att. 6, 3. *Licet eum solus ames: me æmulum non habebis*. Seneca de Benef. 1, 9. *Si quis nulla se amica fecit insignem, nec alienæ uxori annua præstat.*

C. 55. *Tutum exilium orabant*] *Postulabant* cod. Agr.

Quinquaginta annorum obsequio] *Et quinquaginta* cod. Agric. et Med. Lege *se quinquaginta*.

Aliquando transmitterentur] Forte *vix aliquando*, et *campi*, non *campis*.

Hominum famam] Sic cod. Agr. Sed *famem* emendatum.

Solum deinde respiciens] *Despiciens* cod. Agric. puto *suspiciens*. Lege *dispiciens*. Catullus 66, 1. *Omnia qui magni dispexit sidera mundi*. mox lege: *sidera advocans*.

C. 56. *Deesse nobis terra, in qua vivimus*] Opinor addendum *potest. in qua vivamus, potest*. Sic *esse* repetitum Hist. 1, 3. *Nec enim unquam atrocioribus Populi Romani cladibus, magisve justis judiciis approbatum est, non esse curæ Deis securitatem nostram. esse ultionem*. ibid. 1, 30. *Perdere iste sciet, donare nesciet*. Seneca Suasor. 2. *Nescio, an vincere possimus, vinci non possumus*. Sen. de Ira 1, 16. *Putavit, aut sibi noceri ne a Jove quidem posse, aut se nocere etiam Jovi posse*. Interpretes hic non satisfaciunt. aiunt sic Lipsium et Muretum restituisse ad Ann. 12, 64. Forte, *deesse nobis terra quit vivis*.

Pari metu exterriti] Puto *exterritis et Bructeris. ceteris quoque*.

C. 57. *Arescente unda*] Unda non arescit. Puto *arescentem, sed unda*.

Cuncta victa] *Victa* non erat in cod. Agr. Forte *jumenta, vicos*. Vid. Rhenan. et Gronov. infra 14, 30. *Præsidium posthac impositum vicis*. Forte *cuncta, ceu victimæ, occidioni dantur*.

Civitas Juhonum] *Vibonum* Flor. *Jubonum* cod. Agric. Forte *civitas Ubiorum*. Confirmant, quæ adduntur, *ferebanturque in ipsa nuper conditæ coloniæ mœnia*. Colonia Agrippina recens condita. bis terve in Historiis *Vibiorum* pro *Ubiorum*. paullo ante bene idem codex Agric. *hostiles in se vertebant*.

Aut alio humore niterentur] *Niterentur* abest a Flor. Cod. Agric. habet *perfunderentur*. omnino tollendum est. Sed scribo, *non vi fluvialis aquæ*. Sic *vi Nili* apud Justin. 2, 1. ubi nunc *sive Nili* male legitur. nam *vis Nili* præcesserat. paullo ante cod. Agr. *passim arripiebant*.

Et ira cladis] Puto *et injuria cladis irritati agrestes*, vel *vi irritati*. 16, 4. *lætabantur per injuriam publici flagitii*.

Tegmina corpori direpta] *Derepta* omnino cum cod. Agr.

Profana et usu polluta] *Profano ex usu* puto. *Viliori* non habet cod. Agr. et puto ab aliis abesse.

C. 58. *Octingentos et quadraginta*] Lego *octingentos atque triginta*.

AD LIBRUM XIV. ANNALIUM.

C. 1. *An fecunditatem et verum animum*] Hoc est, sincerum amorem et affectum. perperam sollicitatus locus. Sic *verus affectus* H. 1, 15. Plinius Ep. 8, 6. *Scio quam sit tibi verus et ingenuus animus*, notante Grutero. Noster infra 14, 61. *an, quia veram progeniem Penatibus Cæsarum datura sit*. Symmach. Ep. 1, 8. *veri amoris indicium*. Cicero, suggerente Grævio Ep. 12, 16. *Non nescis, quanti te faciam, et quam pro nostro veterrimo verissimoque amore omnibus tuis commodis gaudeam*. Curtius 10, 5. de morte Alexandri: *Persæ comis suo more detonsis non ut victorem et modo hostem, sed ut justissimum gentis suæ Regem, vero desiderio lugebant*. Justinus 24, 3. *quos Ptolemæus ultra modum veræ affectionis amplexus,*

osculis diu fatigat. — Deinde scribe, *verum animum timeri, neve uxor saltum in injurias patrum, iram populi etc. aperiat?* *Saltum aperire*, Curtius 6, 5. *Una ratio erat cædendo aperire saltum.* *Saltus* ubi greges pascebantur, qui obsepiri solitus. unde et *septa* pro *saltu* Lucan. huc alludit Plautus Casina 5, 2, 41. *ubi illum saltum video obseptum, rogo ut altero sinat ire.* Livius 39, 32. *aperuit saltum usque ad fluvium Macrum.* 44, 4. *Attalum et Misagenem præsidio esse saltum aperientibus jubet. aperire campum* noster H. 2, 25. *portum* Ann. 16, 23. *sinum pandere fortunæ occurrenti* H. 1, 52. *fenestram aperire famosis carminibus* Suet. Tiber. 28. ubi vid. Casaub.

C. 2. *Quæ simul suo periculo et infamia Neronis anxia*] Malim *sui periculi et infamia Neronis.* sic Ann. 4, 59. H. 3, 38. alterum tamen et Tacito in usu, si sana loca.

C. 3. *Quod otium lacesseret*] An *capesseret?* *capessere parata* Ann. 6, 37. sic sæpe noster. Vel lege *otio marcesceret.* apud Justin. 30, 1. *otio ac desidia exercitus marcebat. marcens quotidiana luxuria* 34, 2. ubi *marcessenti* quidam MSS. Bongarsii. *otio senescere* Livius 1, 22. *senescere igitur civitatem otio ratus,* alii *torpescere. marcere pavore* Curt. 4, 13, 18. Ovidius ex P. 2, 9, 61. *ne tua marcescant per inertes otia somnos.* Livius 26, 2. *Nec Hercule mirum esse milites in acie non stetisse, cum primus omnium Imperator fugeret. non stetisse* abest a scriptis melioribus teste Gronovio. Lege *milites in acie marcere*, vel *marcuisse.* Vid. Ann. 15, 49.

Atque ipsa præsumendo] Forte *et quæ spissa præsumendo remedia munierit corpus.* vel, *ut quæ.*

Classis apud Misenum] *Classi* cod. Agr.

Ostentandæ pietatis] *Pietati* Flor. rectius.

C. 4. *Quo rumorem reconciliationis efficeret*] Bene cod. Agric. *quo rumore reconciliationis afficeret, acciperetque Agrippinam.* lege, *quo rumore rec. adficeret; acciperetque Agrippina* i. e. accipiebat. Vide hic Freinsh. *affici solatiis* Ann. 3, 12. et alibi *luctu affici.*

Bajas perrectum] *Baulos* cod. Agr. et Flor. et alii omnes.

Blandimentum] *Blandimento* cod. Agric. Scribe, *blandimen sublevavit metum, comiter exceptæ supraque ipsum collocatæ.* nec multum abludit conjectura Gronoviana.

Nam pluribus sermonibus, modo familiaritate juvenili Nero] Nihili est illa *familiaritas juvenilis.* Forte *Jamque ludicri sermonis admotis hilaritate juvenili Nero, et rursus adductis. adducti sermones*, severi. *adductius imperitare* Hist. 3, 7. ubi vide Lipsium. de Morib. Germ. c. 43. *Gothones regnantur adductius.* Ann. 12, 7. *adductum imperium.* ubi plura interpretes. Hist. 2, 2. pari modo scribo *adductioribus spatiis*, ubi plura. Sic et *adductum supercilium.* Tum Ann. 6, 2. *ludibria seriis permiscere solitus.* (an et illic *ludicra?*) *ludibria* pari modo Trebellius Pollio in Gallienis c. 4. *cumque helluationi et ludibriis vacaret.* mox ibi denuo p. 177. ed. Salmas. *Nox ludicra epulis solennibus* Ann. 1, 50. Legi etiam potest: *Jam plurimus sermonis, modo familiarius, ac hilaritate juvenili, et rursum adductus.* Silius 16, 363. *et plurimus idem Ludentis per colla jubæ.* Possis: *et jocularibus sermonum usus. joculares ineptiæ* Symmacho Ep. 5, 37. ubi Juretum. Ann. 15, 54. *quamvis lætitiam vagis sermonibus simularet.* Sueton. Tib. c. 21. *ut remissiores hilarioresque sermones eo superveniente abrumperet.* Seneca Cons. ad Helviam c. 15. *ubi ille occursus? ubi matre visa semper puerilis hilaritas.*

Artius oculis et pectori hærens] Scribe *artius osculis.* Plinius Paneg. 86. *nec temperasti tibi, quo minus exeunti in litore amplexus et osculum ferres.* *Et pectori inhærens*, nec dubitare Lipsius debuit. et *explendæ simulationi.* 13, 18. de Nerone itidem, *quotiens ad Neronem ventitaret, post breve osculum, digrediens.* *Oscula* et *complexus* passim conjunguntur, etiam apud nostrum, ut infra c. 56. *His adjecit oscula et complexum:* oculis multum prosequi non potuit, quia nox erat.

C. 5. *Matris gratiam*] Immo *matri.* sc. gratulabatur.

Ruere tectum loci] *Illico* vel *ocius* opinor. vel *tectum fori.*

Pressusque Crepereius] Bene cod. Agr. *oppressusque Crepereius, et statim exanimatus est.* *Est* etiam Flor.

Eminentibus tecti parietibus] Hæc omnia interpolata sunt. Lego, *imminentis tecti cratibus*, vel *trabibus*, vel *tabulatis.* Valer. Flaccus 3, 462. *pars ardua summis Insternunt tabulata foris.* Curtius 4, 3. *ruere tabulata, et cum ingenti fragore milites secum in profundum trahere.* Possis etiam legere *compagibus.* sed *tabulatis* maxime

placet. In MS. Agr. *tecti ita*, ut *lecti* primo fuisse videatur: unde legi possit *imminentibus lecto tabulatis*. Decumbebat enim Agrippina in lecto, ut patet ex superioribus: *camuram* vocat Suetonius.

Jussum dehinc] *Visum* cod. Agr. et scripti omnes, approbante Freinshemio. et *in latus inclinare*, omisso τῷ *unum* cod. Agr.

Acceronia imprudens] *Imprudentia* cod. Agr. et Med. *impudenter*. Forte *imprudens doli* vel *rei*.

Lucrinum in lacum vecta] *Subvecta* vel *devecta* malo.

C. 6. *Si non intelligeretur*] Adde *ratu*. quod excidit.

Evasisse gravem casum] Lege *evasisse se*.

C. 7. *Adito discrimine ne autor dubitaretur*] *Addito discrimine auctor dubitare* cod. Agr. lego, *adito discrimine nec de auctore dubitari*.

Et Seneca expergiscerentur] Cod. Medic. *ex$^{p}_{r}$gens*. Budensis *expurgant*. *expromerent* cod. Agric. forte, *expergiti suggerant*. *Expergiti*, e somno excitati, Festus utitur et Lucretius 3, 942. *nec quisquam expergitus exstat*. Vide omnino Gronovium ad Livium 7, 36. Prudentius Passione B. Perpetuæ: *Perpetua a quodam catechumeno suspecta et quasi a somno expergita*.

Ac si sciscitarentur] *Ac sciscitari* cod. Agric. ut Freinsh. volebat. deinde idem codex, *an militi imperanda nex esset*, non *cædes*. et sic Cicero non semel. etiam Sisenna.

Ad illam vocem] *Ad eam* cod. Flor. et Agric. et bene. *illo* sequitur.

C. 8. *Magis ac magis anxia*] Forte *At magis ac magis*.

Aliam fere litore faciem, nunc] *Aliam fore lateret* cod. Med. *aliam fere latere* cod. Agr. Puto, *aliam aliamque fere parere faciem: nunc solitudinem ac repentinos strepitus, extremi mali indicia*. vel, *a latere*, ut alibi non semel. *parere* pro *apparere* etiam alibi dixit noster.

Nam in mortem Centurioni] Forte, *non tamen in mortem. Centurioni*.

Ventrem feri, exclamavit] Eleganter cod. Agr. *Hunc, exclamavit, hunc feri, monstrum qui tale tulit*. Sed ex Octavia Tragœdia videntur desumpta. Sic in Tragœdiis Senecæ ex optimis membranis restitui locum similem de auribus.

C. 9. *Aspexeritne matrem*] Scribe, *Inspexeritne*, quod plus est, et refer ad nudum matris interfectæ corpus; idque convenit historiæ. Vide Gronovium ad h. l. deinde *ejus* non agnoscit cod. Agric. quod malim abesse.

Fore ut imperaret] *Imperitaret* cod. Agric. ut solet noster.

Atque illa] Melius *ad quæ illa*. *atque* sequitur mox.

C. 11. *Et luisse eam pœnam conscientia*] Puto *clam pœn. conscientiæ*.

At posteaquam frustra optata sint] Sic et cod. Agric. Puto, *at posteaquam frustra cœptata sint*. *cœptata* habes et H. 4, 44. *cœptata libertas* e scriptis. *Patres cœptatam libertatem, postquam obvium itum, omisere*. *Frustra cadere* H. 2, 11. *quoniam prima consiliorum frustra ceciderant*. H. 1, 75. *utrisque frustra fuit*. In cod. Med. videtur *oblata* fuisse, etiam in Lipsianis. quare forte *conata* rectius scribemus. nihil præterea mutandum. Vita Agric. c. 13. *ni ingentes adversum Germaniam conatus frustra fuissent*. mox lege, *infensam militibus patribusque et plebi dissuasisse donativum*. tum post *instruxisse*. Deinde cod. Agr. *Quanto sibi labore perpetratum*.

Namque et naufragium] Forte, *Nam quæ de naufragio narrabat*.

C. 12. *Iturium*] *Titurium* bene cod. Agric.

Conciderat] *Ceciderat maxime* cod. Agric. et mox c. 13. *regio non alia* idem.

C. 14. *Vetus illi copia erat*] *Copula* ni fallor. *irrupta copula amoris* Horat. Od. 1, 13. tanquam illigatus Nero huic studio et copulatus. Sic *vinclum sceleris* H. 4, 70. Curtius 5, 11. *secundæ adversæque res tuæ copulavere nos tecum*. Seneca de Ira 3, 8. ubi vide omnino Lipsium. Idem Epist. 5. *Eadem catena et custodiam et militem copulat*. *Copulari cum fortuna*, de Tranquill. an. c. 10. *in copulam injicere* de vit. beatà c. 6. *vinctæ ad sodalitium manus copulatæ* de Tranq. an. c. 11.

Ludicrum in modum] *Ludiorum* Lipsius. Cave mutes. ludicrum in modum, scenicum in modum. Noster sic sæpe. *ludicræ artes* infra c. 16.

Ne utraque pervinceret] Sic MS. Flor. lege *pervincerent*.

Ratusque dedecus amoliri] *Molliri* bene Flor. et Agric. Apud Propertium 4, 11, 41. *me neque censuræ legem mollisse*.

Promittere subegit] Cod. Agric. *promittere donis subegit*.

C. 15. *Ad gestus modosque haud viriles*] Malim *motusque*. 15, 37. *scorta visebantur nudis corporibus jam gestus motusque obscœni*. *Motus Ionici* pro

saltu apud Horat. Od. 3, 6, 21. et *Ut festis matrona moveri justa diebus.*

Et posita veno] Malim *et exposita veno.* mox *irritamenta luxuriæ*, non *luxus*, cod. Agric. et Vatic.

Postremo ipse scenam inscendit] Lego *scenæ intendit*, vel *in scenam intendit.* Sed cod. Agr. *ipse scenam incedit.* an, *ipse in scenam se dedit?* tum idem, *assistentibus ceteris abscesserat cohors militum Centurionesque.* Puto *Centurionesque et Tribuni.* pro *familiaribus* tres scripti apud Lipsium *facies.* Locus corruptus. Lego *amicis* ex Suetonio. scriptum fuerat *acis* pro *amicis. fonascis* Thuretus.

Personare. Formam] *Formam personare* cod. Agric.

C. 16. *Nedum insignis ætatis nati*] Hæc corruptissima sunt. alii alia. Scribo, *Nedum insignitæ artis noti. notus artis*, ut passim hæc talia noster. *insignitior infamia* Ann. 3, 70. *insignitius flagitium* 4, 51. Possis et *insigniti artis notitia* vel *nedum insignitis notitia artis* idque verius.

Nec ore uno fluens] *Tenore* malim. et sic Acidalius. deinde cod. Agric. *inani impetu*, pro *non impetu.*

Utque — — discordiæ eruebantur] *Discordias erueret* cod. Agric. Budensis *discordiæ merentur.* ed. Venet. *eruerentur. asseverant tum discordiæ rueret* Mediceus. Lego, *idque ut contraria asseverantium discordias irrideret.* Ann. 2, 2. *irridebantur et Græci comites.* c. 9. *irridente Arminio vilia servitii pretia.* Sic passim 4, 35. *Quo magis socordiam eorum irridere libet.* c. 60. *insistentibus contra irridentibusque, qui Sejano fautores aderant.* 5, 2. *Tiberium acerbis facetiis irridere solitus.* 6, 46. *C. Cæsari forte orto sermone Sullam irridenti.*

Qui voce vultuque] *Ore vultuque* cod. Med. et Agric. Forte, *qui squalore.* ad vestes proprie referendum. Gellius 2, 6. *In corporibus incultis squamosisque alta congeries sordium squalor appellatur.* et est proprius Philosophorum.

C. 17. *Exilio multati sunt*] Delet τὸ *sunt* cod. Agr.

C. 18. *Quos regis Apionis quondam habitos*] Lege *avitos.* Familiare mendum in Tacito. malim et *Regi Apioni.* Ann. 11, 35. *tum quicquid avitum Neronibus ac Drusis in pretium probri cessisse.* ubi ante Lipsium et Ursinum pari modo peccabatur: etiam alibi. Sic 13, 34. *quamvis per luxum avitas opes dissipasset.* Valerius Max. 6, 2. *Devictæ Carthaginis avita spolia.* Sic recte e codice Cauchiano Pighius, cum *habita* ante legeretur. ita et restituit Schottus Obser. Hum. 3, 32. Apud Justinum initio operis: *veterem et quasi avitum gentibus morem Ninius rex nova Imperii cupiditate mutavit.* ubi in MSS. *habitum* Bongarsius testatur. recte etiam scripti *gentibus.* nam alioquin *genti* potius dicendum esset, quam *gentibus.* agit enim de gente Assyria. Sic et *gentibus* MSS. 2, 10. nec recte Vorstius *gentium* mavult. *Habe* pro *ave* in vetustis libris et in scriptoribus antiquis. *habena* pro *avena.* Sic *avitum mancipium* Ann. 14, 43. *avita ac paternæ sacerdotia* H. 1, 77. Apud Phædrum quoque castigandum *agros avitos.* ubi *vites* nunc legitur Fab. 4, 4, 38. *Agros avitos, pecora cum pastoribus Donate mœchæ.* Seneca Ep. 88. *Paterno agro, inquit, et avito expellor.* Tamen Ann. 4, 5. *habebantur Hispaniæ tribus legionibus.* c. 44. *habitæ modeste opes.*

Nero probata] *Tum Princeps non improbata* cod. Agr. lege *cum Princeps.*

C. 19. *Elegantia vitæ celebris*] Cod. Agr. non habet *celebris.* forte *elegantis vitæ.* tum idem, *quæ clariorem Africæ effecit.* an *exegit?*

C. 20. *Si consideret*] Puto, *ne, si considerent theatro, dies totos ignari continuarent.* Cod. Agric. *ne si consideret. desidere in theatris*, Seneca dicit.

Gymnasia et otia] An *repotia?* paullo ante *funditus cunti* cod. Agric. non *everti.*

An justitiam Augurii et decurias] MS. Agric. nil juvat. Lege *an vi institutas augurii*, vel *an instituta augurii decurias equitum egregium judicandi munus expleturas.* est epexegesis, pro decuriis Equitum augurio institutis. Equitum decuriæ augurato scriptæ et institutæ a Romulo. Vide hic Gronovium et Lipsium. H. 1, 84. ubi de Senatu, *hunc auspicato institutum a parente et conditore urbis nostræ posteris tradamus.* ubi vide omnino Interpretes de equitibus. ibid. 3, 72. *auspicato conditum a majoribus nostris capitolium.* Livius 1, 13. *tres decurias Equitum conscriptas* scribit *a Romulo Rhamnenses, Titienses et Luceres.* nihil hic de augurio. Sed de augurio is ib. c. 36. *Tarquinius* (Priscus,) *equitem maxime suis deesse viribus ratus, ad Rhamnes, Titienses, Luceres, quas centurias Romulus scripserat, addere alias constituit etc. Id quia inaugurato Romulus fecerat, negare Accius Navius novum constitui, nisi aves addixissent, posse.* rursus c. 43. de Servio Tullio: *Sex item alias centurias, tribus ab Romulo institutis, sub iisdem, quibus*

inauguratæ erant, nominibus fecit. Valer. Max. 1, 4. *L. Tarquinius Rex centuriis equitum, quas Romulus auspicato conscripserat, alias adjicere cupiens.* De decuriis Equitum in judicium adhibitis vide omnino Lips. ad Senecam de Ira 3, 33. no. 284.

Perite audissent] Puto, *si fracto sono et dulcedine vocum perita adjuvissent.* Vide locum insignem Ann. 16, 4. *et plebs quidem urbis histrionum quoque gestus juvare solita personabat certis modis, plausuque composito.* Add. Plinius Epist. 9, 34. ubi agit de recitatione sua. Vide et nostrum supra c. 15. et Sueton. in Ner. 22. et Gronovium ad Liv. 7, 2. Idem Plinius Ep. 7, 24. *per adulationis officium in theatrum cursitabant, exsultabant, plaudebant, mirabantur. ac deinde singulos gestus dominæ cum canticis reddebant.* Paneg. c. 2. *Populus Romanus quanto paullo ante concentu formosum alium, hunc fortissimum personat, quibusque aliquando clamoribus gestum alterius et vocem, hujus pietatem, abstinentiam, mansuetudinem laudat.* De operis theatralibus vide interpretes ad Ann. 1, 16. *Perite audire tamen* defendi posset ex Suet. l. c. *Solos scire audire Græcos.* ubi puto *scite.* quomodo apud Gellium 18, 5. *Tunc Juliano nuntiatur, anagnosten quendam voce admodum scita et canora Ennii annales legere ad populum in theatro.* Vide omnino locum egregium Ep. 1, 26. Aristæneti, et illic Mercerum. *scite loqui* idem Gellius 17, 17. *diligenter audire* Seneca de Benef. 3, 27.

C. 21. *Qui primus id genus spectaculi*] *Spectacula* malim, ut alibi.

A Thuscis accitos histriones] Cave corrigas cum Freinshemio *ab Oscis. Histri* pro histrionibus Thuscum vocabulum Livio 7, 2. *quia Hister Tusco verbo ludio vocabutur.* Emenda versus apud Suet. in Augusto c. 70. *cum primum istorum* etc.

Eloquentiæ primas] *Primitias* cod. Agr. *primitiæ metallorum nullis fornacibus victæ* H. 4, 53. *justæ dolorum primitiæ* Valer. Flacc. 3, 515. de superbo Rege Virg. Æn. 11, 16. et 156. et alibi. Symmach. *gaudeo mihi sermonis tui primitias obtigisse.* Ep. 5, 73. *prælibare primitias scriptionis.* Sed nil muto.

Græci amictus] Cod. Agr. *Gratiam jactam quo per eos dies tum exsolverent.*

Incesserant] Ab incessendo. ne muta. Sic infra c. 22. Sed malo *incessebant*, vel *incesserunt, exoleverunt.*

C. 22. *Celebrabatur*] *Celebratur* cod. Agr. forte *celebratus.*

Cui sublaqueum nomen est] Lege, *quis subluquei nomen est*, vel *sublaqueo.* Utrumque enim Tacito familiare. Ann. 5, 1. Forte tamen, *villæ sublaqueum nomen est.*

Hunc illum numine Deum destinari] *Huc illum* lege.

Inturbida juventa] *Juventate* cod. Agr. bene.

Nundo incesserat] *Incestarat* cod. Agric. eleganter. Vide nos ad Paterculum 2, 73. fin. et Claudianum de R. Pros. 2, 217. deinde scribo *toto corpore.* Sed hoc a Lipsio jam video præoccupatum.

C. 23. *Atque illum fines suos prætergredientem*] *In fines suos progredientem* cod. Agr. Puto *fines suos prægredientem.*

C. 24. *Ad hæc penuria aquæ*] *Aquarum penuria* cod. Agric.

C. 25. *At præsidium Regium*] Cod. Agr. *præsidium inerat.*

Quod ferox juventus clauserat] Mendosa. Forte, *quo evaserat.* præsidium pro arce ponit, ut sæpe alias Ann. 3, 21. *præsidium, cui Thala nomen.* atque ita passim. cum castellis *præsidia* conjungit 14, 33.

Et pulsi] Puto *sed pulsi.* Deinde cod. Med. Agricolæ et Venetus, *demum et irrumpentium.* Scribe, *eo irrumpentium.* 13, 26. *conlitam libertate irreverentiam eo prorupisse. Eo provehi, eo progredi*, et similia passim apud nostrum.

Pro pignore amicitiæ ostentantes] *Ostentant* cod. Agr.

C. 26. *Spem belli amittere coegit*] Rectius *omittere* cod. Agr. et sic sæpe noster. pro *aversos animi* idem codex *alienos animis*, hoc est, animi. de quo ad Nasonem.

Additum et præsidium] Lege *additum ei.*

C. 28. *Vibii Crispi fratris opibus enixus*] *Julii C. fratris opibus enisus* cod. Agr. bene.

C. 29. *Adversus breve litus et incertum*] *Litus* abest ab Agric. cod. Forte *brevia et incerta.*

C. 30. *Dejectis horrorem facies*] Sic cod. Agr. an *dejectis in ora.* Deinde idem codex *Druidæque circum frementes preces*, et *perculere militem.* male mutavit Pichena ex MS.

Hærentibus membris] An *rigentibus* vel *torpentibus?*

Et se ipsi] *Et sese ipsi* cod. Agr. tum c. seq. *Regnumque et domum suam.*

C. 31. *Servitio facti*] *Fracti* cod. Agr. bene. vel *adacti.*

C. 32. *Feminæ in furore turbatæ*] Forte *feminæ repentino furore turbatæ.* Tò *in* abest a libro Agr. Paullo ante *quasi cedens hostibus*, non *cederet* cod. Agr.

Incuria eorum] Vellem *equorum*. Sed Dio videtur obstare. an *coram auditos ?* Cic. Acad. 1, 4. *Coram etiam ex ipso audiebamus. coram cernere* Virgil. 2, 538.

Qui occulti] Malim. deinde *emotis sensibus*, vel *amotis*.

C. 33. *Læti præda et aliorum segnes*] *Quod uberrimum et defendentibus in tutum spoliant læti et gloria insignes petebant* cod. Agr. et sic fere Florent. Scribe, *læti prædæ, laborum segnes.*

Ac prærepta interim ultione] Scribe *præcepta*. Ann. 1, 55. *Germanicus bellum, quod in æstatem summa ope parabat, initio veris præcepit.* 2, 35. *quia speciem libertatis Piso præceperat.* 3, 57. *præceperant animis orationem patres.* Hist. 3, 15. *Ni Antonius, id ipsum metuens, festinato prœlio victoriam præcepisset.* V. Gronov. ad Liv. 22, 41. *Præreptam ultionem tamen* habes H. 1, 34.

Reddituri supplicium] Subituri supplicium, quo nunc alios afficiunt. Sic *reddere odium* 16, 5. *id pœnæ redditurum* Livius 7, 19. male tentarunt alii *reddituris*.

C. 34. *Animo adeo fero*] Forte *adeo obfirmato* vel *firmo*.

C. 36. *Ut spernerent*] *At spernerent*, ni fallor. Vide nos ad Epist. Medeæ Nason. v. 1. *Sonores* etiam Agr. m. sec. deinde *quod modica manus* idem, ut volebat Acidalius.

Expedierat] *Expedierant vetus miles* cod. Agr. bene.

Vetus miles et multa prœliorum experientia] Rectius *fretus miles multa prœliorum experientia*, ut *certus eventi* Suetonius. nam cod. Agr. *eventu*. H. 1. *incerta eventi.* Sic et ibi lego. Ann. 4, 33. *plures aliorum eventis docentur. fretus bellis* Ann. 6, 31.

C. 37. *Postquam propius suggressus hostis*] Videtur scribendum *propius suggresso hoste*, vel *in propius suggressum hostem*. Legio enim certo jactu tela exhauserat, quando erupit. Bene et Lipsius, *suggressis hostibus*. malo etiam *irrupit*, vel *prorupit*.

Eques perfringit] Eleganter cod. Agr. *perfringunt*. Alibi noster *adsunt eques*. Vide nos ad Virgil.

Confixaque telis etiam jumenta] Tolle τὸ *etiam*, ut vult cod. Agr.

C. 38. *Octo auxiliariorum*] *Auxiliarium* cod. Agr.

Serendis frugibus incuriosos] An *serendæ frugis ?*

Prospera fortunæ referebant] Sic cod. Agr. Forte, *prospera fortuitis accepta referebant*. Vide Interpretes Hist. 1, 4. excidit certe aliquid.

C. 39. *Detentusque rebus gerundis Suetonius*] Mendosa. Forte *Dein intentus æque*, æque ac antea, et *ubi post paucas*.

C. 40. *Ejus propinquus*] *Et* cod. Agr. hoc est *ei* sic et alii.

C. 41. *Vendidissetve*] *Venditassetve* cod. Agr. deinde *ac publico* idem sine τῷ *si*. bene.

C. 42. *Amore exoleti infensus*] *Incensus*. et sic Pichena.

Senatuque in ipso erant studia] *Senatusque, in quo ipsa* cod. Agr. Forte *Senatus quin et eo ipse ferebatur in studia.* eo pro *eo usque*. deinde *ex quis* cod. Agr. et Flor. bene pro *quibus*.

C. 43. *Quæ ne in metu quidem*] Puto *quæ ne sui metu quidem pericula nostra avertit. Sui metu avertit* cod. Agr. Vid. 4, 24. 6, 19. deinde c. seq. puto, *si libet argumenta conquirere.*

C. 44. *Transiret,—recluderet—inferret,—patraret*] Cod. Agric. *transire, recludere, inferre, patrare.* ut *quivis* subintelligatur.

Si prodant, possumus] *Non possumus* cod. Agr.

Fusti feritur] Cod. Agr. *fustinctur*. An *fusti necatur ?* (vide nos ad Velleium 2, 78.) vel *fustigatur*. Glossæ Labbei. *Fustigatus*, βακλισθείς. *Fustiga*, ξυλοκοπῶ, τύπτω ξύλῳ. *Fustigo* μαστιγόω. deinde *sortiuntur* sine τῷ *non* scripti omnes. bene.

C. 47. *Præbitumque oleum*] *Oletum* cod. Agr. Non puto. *Oletum* Catoni locus, in quo seritur olea. mox pro *Antistio* idem cod. *C. Antistius.*

C. 48. *Tum primum revocata ea lex credebatur*] Lege, *tum primum revocata ea lex, credebaturque haud perinde exitium Antistio, quam Imperatori gloriam quæsivisse.* Nec multum abludit Freinshemius.

Quin in insula publicatis bonis] *Quin in insulam relegatus publicatis bonis* cod. Agric. deinde puto, *eo privatim ut miseriorem, ita publicæ clementiæ* etc. nam cod. Agr. *eo privatus miserior.*

C. 49. *Datum etiam absolvendi licentiam*] Lege *ratam et absolvendi licentiam.* Certe cod. Med. habet *et*.

C. 51. *Quod in se tumescentibus paullatim faucibus*] *In se* non placebat. Putabam *quod insuctum tumescentibus.*

vana tumens apud Virgil. 11, 854. Sic *rarum* sæpe alibi. Vid. Ann. 2, 15. sed *in se* probum est. Seneca Ep. 95. de crapula: *Inde suffusio luridæ bilis, et decolor vultus, tabesque in se putrescentium, et retorti digiti articuli obrigescentibus.* Deinde *spiritus finiebat*, ut 6, 50.

Sine quæstu tractabat] Forte *sine questu*. Sine querela plebis. Infra c. 60. *Inde crebri questus, nec occulti, per vulgum.*

Veterem impudicitiam atque infamiam in eo secutus] Forte *veterem impudicitiæ atque infamiæ vitam in reo sec.*

Quæ illi pro cognitis] Sic et cod. Agr. sed emendat pro *ingenitis*.

Ex intimis libidinibus] *Et in intimis* cod. Agr. et Vatic. lege *et intimis libidinibus.*

C. 52. *Et privatum modum*] *Et ultra privatum modum evectas* cod. Agr.

Postquam Neroni amor eorum venisset] *Eorum amor evasisset* cod. Agr. Forte, *Neronem evasisset.*

C. 53. *Quod juventæ tuæ rudimentis affuisse videor*] Scribe, *quod juventæ tuæ rudimentis adfui, tulisse videor grande hujus rei pretium:* et paullo ante *munificentiæ tuæ*, quomodo cod. Agr. Forte et *quid munificentiæ tantæ redhibere potui*, pro *adhibere. redhibere* pro reddere Plauto non semel. Vide Nonium et Festum, et Jurisconsultos. forte et Symmacho reddendum Ep. 3, 1. *tantum redhibeam beneficii*, pro *tribuam.* Vide Juretum p. 172. Reliqua adhuc corrupta sunt. nam quid est *e quibus claritudo venit*. et fortassis illa tollenda. sed scribe, *e quibus rara claritudo venit*, vel *provenit.*

Novitas mea enituit] *Emicuit* cod. Agr. non male. tamquam subito exorta novitas.

Hortos instruit] *Exstruit* cod. Med. et Agr. forte *en struit.*

Et per hæc suburbana incedit] Scribe, *et pleraque suburb. insedit. villam insidere* Ann. 4. 67. 13, 54.

C. 54. *Cetera invidiam augent*] Cod. Agric. *ceterum invidia agimur* pro *angimur*, vel *tangimur.*

In militia aut via fessus] *Militiæ aut viæ fessus* puto. Cod. Agric. *in militia labore aut via fessus.*

Et tot per annos nixum fastigii regimen] Forte *et in tuta tot per annos enisum fastigii regimen. visum fastigii* cod. Agr. 15, 29. *Omissis præcipitibus tuta et salutaria capessere.*

Possumus seniores amici quiete respondere] Puto *quietem per te spondere*, vel, ut Lipsius, *jure spondere:* vel *quietem respondere* cod. Agr. v. Gron. Obs. 2, 4. *quietem curis spondere;* paullo ante. *levissimis curis imparem* se dixit; vel, *quieti respondere*. Sc. ad quam nos senium ipsum invitat. *favor non respondet meritis*, Horat. Ep. 2, 1, 9. *optatis fortuna respondet* Cicero ad fam. ep. 2, 1. et similia.

Ad summa vexisse] Lege *evexisse.* deinde puto, *qui e re modica tolerarent.* Ann. 4, 40. *an in iisdem Penatibus tolerandum haberet.*

C. 55. *Sed in ea ipsa ætate*] Legendum *ipse.* et sic cod. Agr. cum Faerno. deinde *quicquid id illis et qualecunque. illud* abest a cod. Agric.

Et manus tuæ defuissent] *Manus tua defuisset.*

C. 56. *Claudio præponis*] *Anteponis* cod. Agric. et *sed an quantum.*

Ornatumque robur subsidio] Puto *orbatumque roboris subsidio. orbatus spe salutis*, et similia sunt apud Ciceronem.

Infamiam parat] *Paret* cod. Agr. bene. possis et *pariat.* deinde his *adjecit* non *adjicit* cod. Agric.

C. 57. *Urbanis insidiis præsentiu*] *Præsenti cura* bene cod. Agr. ut Freinsh. conjecerat. Med. *præsentiora.*

Relatum caput] *Perlatum* cod. Agr.

C. 58. *Moverat famam*] *Foverat* malim, vel *commoverat.*

Una hæc more famæ credentium otio augebantur] *Vanæ hæc* bene Boxhornius. an *vitio? odio* bene Gronov. sed scribe, *Vana hæc, more famæ, credentium studio alebantur*, vel *odio acuebantur.* Ann. 1, 69. *odia in longum jaciens.* ubi nos vide. *alere dubitatione bellum* Ann. 3, 41.

Otium suffugium] Forte *odiosum supplicium* vel *otiosum*, id est, superfluum, nil profuturum: sic *otiosus orator* Or. c. 18. *otiosæ sententiæ* Quinctil. 1, 1. *otiosus sermo* 8, 2. deinde lege, *magni nominis miserationem reperturam bonos, consociaturam audaces.*

C. 59. *Pro incerta et trepida vita*] Lege *præ.*

Magna cura haberi] Forte *magnæ curæ.*

Gravioribus tamen ludibriis] *Jam* cod. Agric. ut volnit Freinsh.

C. 60. *Canere tibiis doctus*] *Canere per tibias* Med. et Agr. Lege *canere tibias perdoctus*, vel *canere perite tibia doctus.* H. 2, 8. *libertinus ex Italia citharæ et cantus peritus.* an *citharæ cantus? Perite audire* habuimus Ann. 14, 20. Possis et *canere pari tibia* pro paribus tibiis. *pares tibias* Lipsius. male.

de paribus tibiis vide Salmas. ad Flav. Vopiscum in Carino c. 19. *canere cithara* supra c. 14. et 15, 65. *tibia concinere* H. 5, 5. Deinde *natione Alexandrina* omnes scripti, bene.

Movetur tamen primo] Scribe *amovetur*. quomodo alii.

Cui minor sapientia] Malim, *cui vis minor sapientiæ*. et deinde *parciora pericula*, non *pauciora*.

His haudquaquam Nero] *His motus Nero an pœnitentia flagitii* cod. Agr. bene: quod Acidalius immerito conjecturam Agricolæ vocat.

C. 61. *Deosque tandem venerantur*] Mendosum. Forte *Deosque una deveneruntur*, vel *ita devenerantur*. Possis et *Deosque victimâ devenerantur*. Ann. 15, 71. *compleri interim urbs funeribus, capitolium victimis*. Infra c. 64. *dona ob hæc templis decreta*. Ann. 15, 74. *Tum decreta dona et grates Deis decernuntur*. *Deos devenerari* dixit Ovid. Ep. 2, 17.

Repetitum venerantium] Forte *repetitam venerantur* sc. Octaviam. apud Ovid. Ep. 8, 19. *Sit socer exemplo, nuptæ repetitor ademtæ*. et Ep. 16, 341. *Tot prius abductis ecqua est repetita per arma?* Mox malo. *immissi militum globi*. *immittere globos latronum* Ann. 2, 64. 12, 54.

Mutataque] Forte *restitutaque*.

C. 62. *Et quæstionibus ancillarum eluserat*] *Elusa* cod. Agr. bene omnino. Nil opus erat τῷ *erat*.

Occulta quidem ad præsens] *Occultum* cod. Agric.

C. 64. *Jam a vita exemta*] Lege *vitæ exemta*.

Communesque Germanicos] Bene. Germanici, Drusus, ejus filius, et nepos Caligula, tum et Claudius. Possis tamen, *communisque Germanici*: quod verum est. Germanici enim frater Claudius, Agrippinæ filia.

C. 65. *Creditum est*] *Creditus est* cod. Agr.

AD LIBRUM XV. ANNALIUM.

C. 1. *Egressus Armenia*] *Armeniam* bene cod. Agric. Hist. 3, 30. *altitudinem mœnium egressa*.

Temeritate obsidis] *Obsidii* codex idem. et recte forsan. *obsidia aspernatus*, pro obsidibus Ann. 3, 21. *obsidium* pro obside. ut *servitium* pro servo, *clientela* pro cliente, *adulteria* pro adulteris, *transfugia* pro transfugis, *vigiliæ* et *custodiæ* pro vigilibus custodibusque Ann. 1, 28. *sacerdotium* pro sacerdote ex MS. Hist. 2, 4. Suet. Calig. p. 394. et illic Casaub. Apulei. de doctr. Platon. l. 1. p. 3. ed. Elmenh. *Patrimonium in hortulo, qui Academiæ junctus fuit, et in duobus ministeriis*. Sic scripti nonnulli. (Cf. Met. 3. p. 130. 11. p. 237.) Vide Muncker. ad Hygin. fab. 120. *matrimonia* pro uxoribus Just. 3, 3. Vid. Græv. ad Just. 14, 3. *officia* pro apparitionibus sæpe apud Symmachum. vid. Jurctum p. 317.

C. 2. *In exitium suum*] *Per obsidium suum* cod. Agr. an *excidium?*

C. 3. *Bellum habere quam gerere malebat*] Forte *alere* vel *trahere*. possis et *procul habere*.

C. 4. *Qui occupaverat*] *Qui* abest a cod. Agr.

C. 5. *Vologesi vetus*] *Ut vetus* cod. Agr.

C. 6. *Patrata magnifice*] *Peracta ac magnifica* cod. Agric.

C. 7. *Hostiaque etc.*] Lego, *Hostiaque, quæ præmuniebantur hibernaculis assiliens, semifacta opera propera fuga perrupit*.

C. 10. *Et tunc relictis hibernis*] *Et nunc* cod. Agr.

Ut instantem Corbuloni] *Ut vim instantem*, puto *instantem* cladem Corbuloni, cod. Agricol. deinde c. seq. *factaque sæpius eruptione*. et sic Medic.

C. 12. *Ille interritus*] *Intentus* cod. Agric. a manu secunda.

Onusta frumento] *Frumenti* cod. Agric.

Primum e perculsis Pactium] *Primisque perculsis Pacuvium* cod. Agr.

Quod illud et quantum decus] *Illud esse et quantum* cod. Agric.

Ubi par eorum numerus adipisceretur] Forsan *acciperetur*.

C. 13. *Propius incedens*] Malo *succedens* vel *intendens*.

Aut metu Corbulonem] *Metu* abest a cod. Med. et Agric. bene. mox cod. Agric. *Caudinæ Numantinæque deditionis*.

Hostilia faceret] Malim *cœptaret.* Sic alibi sæpe.

Quo bellum juvarent] Lego *innovarent.* usi eo verbo Cicero et Livius. Sulpic. Severus lib. 2. *credebaturque Imperator gloriam innovandæ urbis quæsisse.*

C. 14. *Illum locum tempusque*] *Locum illis tempusque* cod. Agr. bene omnino. Sed lego *illis locum temp. condestinatum iri.*

Adjecisse Deos dignum Arsacidarum] Cod. Agric. *quo de Armenia cernerent. quod se fastigioque dignum Arsacidarum.* Ann. 2, 3. *Ejus filius Artaxias memoria patris nobis infensus Arsacidarum vi seque Regnumque tutatus.* Vologeses infra c. 24. de hac eadem re: *post Pætum legionesque cum opprimere posset, incolumes dimisisse. Satis approbatum vim; datum et lenitatis documentum.*

Lucullos, Pompeios] Cod. Agr. *Pompeios et Scipiones obtinendæ donandæve Armeniæ arbitros fuisse ait.* male.

Retinendi donandive] Bene Med. et Agric. *largiendive.* idem cod. Agr. *expetendi.*

C. 15. *Quasi documentum victoriæ jusserant*] *Sumserant* cod. Agr. an *præsumserat?*

Armis et corporibus cæsorum aggregatis] *Aggeratis* malo, instar tropæi.

Elephanto insidens] Scr. *elephantis insidens?*

Proximus quisque Regem vi equorum perrumpere] Sic cod. Agr. *Proximus Pompeium* Cic. ad Attic. 1, 14. Sic et Plautus Pœn. 5, 3, 1. etiam cod. Med. *et proximus quisque Regem.* lego *at.* de ceteris nihil mutandum, ut ex Dione liquet.

C. 16. *Non eam speciem insignium*] *Non suetum* forte, vel *lætam.* qualis species infra c. 29. describitur. deinde *adversitatem* cod. Agr. f. *adversa fati.*

Ne lacrimis quidem temperare] *Temperareve* Med. et Agr.

C. 17. *Respondit*] An *spondet?* ut supra in orat. Senecæ. *et hoc conquerentium irritum laborem* Med.

Quæ ultra Euphraten] *Euphraten ultra* cod. Agr. bene.

C. 18. *Frumentum plebis*] An *Reip.* vel *urbis?*

Quo securitatem annonæ sustentaret] Bene *ostentaret* cod. Agr.

Tiberi subrectas] *Tiberim* cod. Agr.

C. 19. *Qui magna*] *Qui* abest a cod. Agric.

Adoptionis enumerant] *Asseruerant* cod. Agric.

C. 20. *Ceteris criminibus*] Forte *ceu tetri criminis. tetrum facinus* Seneca Thyeste v. 786. tum *vana vox ejus,* non *una.*

Alibi quam in civium judicio esse] An *non alibi.* Sed hæc parum Latina sunt.

C. 21. *Dum demeremur*] *Meremur* cod. Agric.

Æqualius atque constantius] *Æquabilius* cod. Agr. Vid. Ann. 1, 4.

C. 23. *Ad exemplar Atticæ religionis*] *Antiacæ* cod. Agric. Forte *Iselasticæ. sacræ ceronæ* infra c. 33. Vid. 16, 21.

Jovis collocarentur] *Locarentur* cod. Agr.

C. 25. *Syriæque exsecutio Cincio*] An *ex Sen. Consulto?*

In tantum ferme modum] *Modum* deleri velim.

C. 26. *Crebris ac prosperis laboribus*] Scribe *perasperis laboribus.* Sic *peridoneus consilio* Ann. 4, 12. *perornare* 16, 26. *peramœna æstas* 4, 67. *peroperosus* ex MSS. de Mor. Germ. c. 27. Infra c. 45. *persimplex victus* e MSS. et c. 48. *perseverum imperium. percarus* Ann. 2, 74. 13, 19. *perstimulare* Ann. 4, 12. *percolere, permunire, perrogare* H. 4, 9. Sic *asperam militiam tolerare* H. 1, 51.

Quia transmittere Euphratem parabat] *Qua* bene cod. Agric.

Multa auctoritate] An *austeritate?*

C. 27. *Apertis quæ vetustas*] *Apertisque quæ* cod. Agr. Forte *apertis si quæ vetustas.*

Scire quantum] Forte *sciri.*

C. 28. *Et quibusdam præfecturis*] Forte *præfectus.* Acidalius *præfractior.*

Cum a barbaris delectus esset] *A* tolle cum cod. Agric.

Non est a Corbulone vitatus] Idem, tum *Corbuloni non vitatus.*

Neque infamia Pæti angebatur] *Tangebatur* rectius legatur.

Minister bello datus] *Additus* alibi. H. 3, 25. *Julius Mansuetus ex Hispania legioni rapaci additus,* atque ita hic forte legendum. Sic *custodes additi* alibi, *inditi,* A. 3, 28.

C. 29. *Et colloquium osculo finitum*] *Id colloquium,* puto.

Sublatum capite diadema] *Ablatum capiti* puto, vel, *suo ablatum capiti.* Infra *structam ante augustalem aram subjace succendi* cod. Agric.

C. 30. *In majus extollens*] *Attollens* Med. et Agric.

C. 31. *Non erat notitia nostri*] *Non inerat*, ex iisdem.

C. 33. *Theatrum Neapolitanorum*] *Neapolitanum* cod. Agr.

C. 34. *Egresso qui adfuerat populo*] Malim, *adfluxerat*.

C. 35. *Jussi id accusatores objicere*] τὸ *id* tollendum cum cod. Agr.

Quin eum nobiles habere, quos ab epistolis] Menda. *qui ne ignobiles haberet* cod. Agr. Puto *quin eum non serviliter habere.* quia in libertos conferebat eas partes. Vide omnino 16, 8. *serviliter* H. 1, 36. vel, *quin eum non viles habere, quos* etc. h. e. supra servilem conditionem. Vide H. 1, 51. *punienti vilior fuit* ibid. 58. Sallustius Catil. 16. *fidem, fortunas vilia habere.* In fragm. ejus, Oratione Cottæ: *Penates meos patriamque et summum imperium vilia habeo.* Jugurth. 80. *nullam* (uxorum) *pro socia obtinet, pariter omnes viles sunt.* De Rep. ordin. Ep. 2, 7. *ubi divitiæ claræ habentur, ibi omnia bona vilia sunt.* Seneca de Benef. 4, 18. *quid sumus? præda animalium, et victimæ, ac vilissimus et facillimus sanguis.* ubi MSS. teste Mureto, *bilissimus.* unde alii *bellissimus* fecerant. apud Columellam 3, 3. S. Germani codex, *non vilitate principes esse*, pro *nobilitate*.

Nomina summæ curæ et meditamenta] An *meditamenti* Lipsius, male. paullo ante malim *prodigum largitionis.*

Et cum condemnatio instaret] Puto, *ut condemnatio instabat.*

C. 36. *Non longam usui absentiam*] *Sui* cum cod. Agr. vel *sibi.*

Volentia fuere] *Violentiora* et emend. *valentiora* cod. Agr. forte *volentiora* plebi, quam Senatui.

Quod tantum aditurus esset iter] Malim *itineris.* mox *privatis necessitatibus* cod. Agric.

C. 37. *Nihil usquam perinde latum sibi*] *Locum locis* Med. Forte, *nihil usquam perinde lætum sibi locorum.* deinde *luxu infamiaque* cod. Agr.

Ut exemplar] *Exemplum* Flor. *exempla* cod. Agr.

Per ætates et scientiam libidinum componebantur] Scribe, *pares ætate et scientia libidinum*, vel, *pari ætate.* Virgil. Æn. 1, 709. *pares ætate ministri Hinc dapibus onerant mensas.* Eclog. 7, 4. *Ambo florentes ætatibus.* *haud dispari ætate* Ann. 5, 10.

Animalia maris Oceano ab usque] *Mari Oceano* fuerat a manu Taciti. Ann. 1, 9. *mari Oceano aut amnibus septum imperium.* H. 4, 12. *Insula, quam mare Oceanum a fronte, Rhenus a latere, circumluit.* forte et scribendum *litore Oceano.* Plura ad Claudianum.

Postquam tenebræ incedebant] *Incidebant* puto cum Rhenano, vel *intendebant*, ut apud Silium Ital. 8, 339.

Missi auspices] *Misit* cod. Agr. et Bud. *missi* cod. Med. an *admissi?* vel *summissi?*

C. 38. *Forte an dolo Principis*] Malim *fortuita* vel *fortuito exortu.*

Impetu pervagatum] *Uno impetu*, ni fallor, ut apud Plinium 14, 22 (28). *tribus congiis epotis uno impetu.* Sed et *dicere impetu* Quinctilianus 2, 11.

Fessa ætate aut rudis pueritiæ ætas] Quis non videt hæc mendosa? bene cod. Agr. *fessa senum ac rudis.* paullo aliter Lipsius. 3, 59. *fessam ætatem et actos honores prætenderet.* H, 3, 67. *Erat illi fessa ætate parens.* Possis et *fessæ ætatis, aut rudis pueritiæ.* deinde malo, *pars morantes, pars festinantes.*

C. 40. *Redibat levis rursum grassatus ignis*] Forte *e Vibiis.* Flor. *Necdum p' metus aut redibat libris.* i. *rursum grassatus ignis.* Forte *necdum positi metus, aut redibat alibi rursum grassatus ignis.* Cod. Agr. *Necdum posito metus redibat non levis et rursum.* Forte, *Necdum eo posito*, sc. metu, *sed rursum.*

C. 41. *Tullius Lunæ*] *Tullius Lucinæ* cod. Agr.

Captam urbem inflammaverunt] *Inflammaverint* cod. Agr.

Inter utraque incendia] *Inter conditam urbem* cod. Agr.

C. 42. *Per artem tentare*] *Temperare* cod. Agric. an *temerare?*

C. 43. *Ceterum urbis quæ domus supererant*] *Urbi* lege, quod non probat Gronovius. paullo ante *concupitor* non *cupitor* cod. Agr.

Subvectassent] Med. *subvectæ essent.* forte *qua fr. subvectum esset.*

C. 44. *Et lectisternia*] Scripti excepto cod. Agr. *sellisternia*, quod non ausim damnare. exstat ea vox et in Tironis notis p. 164. Glossæ Labbæi: *Sellisternium*, σελλάστρωσις. Festus: *solia appellantur sedilia, in quibus non plures singulis sedere possunt, ideoque solia sternere dicuntur, qui sellisternium habent.* ubi plura ad rem. Dixi ad Petronium 75. ubi est *arci sellium.*

deinde cod. Agr. *perspersum* est, non *prospersum*.

Quam odio humani generis convicti sunt] *Conjuncti* Med. recte. Scribe *odio profani generis conjuncti sunt. profanos* vocat Christianos. paullo ante bene cod. Agric. *Christus Tiberio imperitante p. p. P. P. supp. adfectus* sine τῷ *erat*.

Aut crucibus adfixi aut flammandi] *Flammati* cod. Agric. Ego malim *flamma necandi*. apud Sulp. Severum malo *flamma tosti*, quam *usti*.

Vel circulo insistens] *Curriculo* cod. Agr. ut Lipsius. in Plinii loco, quem is protulit. forte etiam scribendum *cum curriculo se trigario approbare vellet*, quem is non recte sollicitavit. Vide eundem Plinium 37, 12 (77). vel, *cursu equorum trigario. cursus equorum* infra c. 74.

C. 45. *Prospere aut in metu sacraverat*] Lege *prospera re*. et sic Acidalius. *prosperæ res* sæpe apud nostrum.

Cui nomen Cleonicus] *Cleonico* malim. Vide Ann. 5, 1.

Ac, si sitis admoneret] Malim *admoneretur* vel *sitis sui admoneret*. apud Statium Theb. 8, 35. lege ex MSS. *vitæque silentes admonet*, non *admovet*.

C. 46. *Qui custos adesset*] *Aderat* cod. Agr. lege *adsistebat*. *adsistere* Ann. 14, 34. *adsidere judiciis* Ann. 1, 75. 2, 57.

Rumoribus ferente populo] *Serente* puto.

C. 49. *Vanus adsimulatione*] *Æmulatione* Lipsius et Ursinus. Cod. Agr. *vanitatis insimulatione. Vanus* glossema potest esse. Puto, *cassus æmulationis*. Claudianus Mamercus de statu animæ lib. 2. *Virtutis cassa, rationis aliena, veritatis vacua*. Vide Juret. ad Symmach. p. 324. et p. 33. Possis et, *vanus cassa æmulatione*. H. 3, 55. *apud sapientes cassa habebantur*.

Contra famam sui] An *cum infamia sui*.

Et proinde vita] Lege *perinde, ac ipsi Neroni*. deinde *finem adesse Imperio* cod. Agric.

C. 50. *Aut cum ardente domo*] Lege *marcente*; marcentibus domesticis. Petronius 22. *quidam in ipso lumine conjunctis marcebant capitibus. Marcere* similiter apud Statium Theb. 8, 265. 10, 269. Ovid. Pont. 1, 5. 45. *Nec jurat in lucem nimio marcescere vino*. Sueton. Calig. c. 58. *Cunctatus an ad prandium surgeret, marcente adhuc stomacho*. Noster Ann. 6, 4. *somno aut libidinosis vigiliis marcidus*. H. 3, 36. *desidem et marcentem*. Statius Theb. 8, 219. *vario producunt sidera ludo Ante domos intraque: ipsæque ad limina marcent Excubiæ*. apposite. *Marcens Deus*, pro Baccho, Mart. Capella 4. p. 96. Ed. Grot. *Pallas aliquanto concussior* (forte *confusior*) *jocum emergentis inhibuit*. Scribe *Dei marcentis*. nam Bacchi oratio proxime præcesserat: ni mavis *Dei ingerentis*. Vid. p. 21. de Baccho et p. 135. 170. 171. 227. 236. *marcidula lumina, faces marcentes* p. 301. p. 13. *somnolento marcore torpere*. p. 2. *marcens hiemali pervigilio. Marcidus Evan* Statio. Cyprianus Epist. ad Donatum: *bibat licet gemmas* (malim *gemma* ex Marone *aut gemma bibat*) *et cum epulis marcidum corpus torus mollior alto sinu condiderit, vigilat tamen in pluma*. *Marcere vino* Livius 23, 45. ubi de Annibale hibernante Capuæ. V. Salmas. ad Flor. p. 89. *marcere Campana luxuria* Livius l. c. *animi marcentis oblectare torporem* Senec. de Benef. 4, 13. Vellei. 2, 84. *Vigebat in hac parte miles atque Imperator, illa marcebant omnia*, ut recte etiam restitutum: ut mirer, hactenus legi patienter in plerisque editionibus, *illam arcebant omnia*. Idem 2, 119. *Exercitus omnium fortissimus marcore Ducis, iniquitate fortunæ, circumventus. Marcidi vino*, Livio *semigraves* 25, 24. *Magna pars in turribus epulati, aut sopiti vino erant, aut semigraves potabant* etc. Apuleius lib. 1. p. 109. *Ad hæc ille marcidus et semi sopitus in alterum* (f. *alternum*) *latus revolutus*: Sic lege, non *evolatus*.

C. 51. *Prolatantibusque spem ac metum*] Forte *spem inter ac metum*.

Occidendæ matris Neronis] Lege *Neroni* scil. *provectus*.

Crebras occasiones] *Et crebras* cod. Agric. bene.

Ergo Epicharis plura et omnia scelera Principis orditur] Forte *Ergo regerere Epicharis plura et in commune scelera Principis orditur. Neque Senatui juris quid manere*. Sic *regerere maledicta. regerere invidiam* noster H. 3, 78. ex MS. Med. *dum regerit invidiam, crimen meruit*. Sic et Quinctil. 11, 1. Glossæ Labbæi, *Regero*, ἀντιφέρω. Ἀντιφέρω, *oggero, regero*.

C. 52. *Crebro ventitabat*] Scribe, *creber eo ventitabat*.

Ne a libertate eo moreretur] Med. *ne ad libertatem moreretur. ne ad li-*

bertatem moraretur cod. Agric. Puto, *ne ad libertatem hortaretur*, vel *ad libertatem ferretur*, vel *ab eo iretur*: et hoc videtur vero non alienum.

C. 53. *Qui Cereri celebratur*] *Celebrantur* cod. Agric. cum Acidalio.

Promptioresque aditus erant] Forte, *promptiorisque aditus erat*.

Animi validus] An *manu?* ut *valida lacerare manu* apud Maronem 12, 98.

Et ceterorum ut quisque audentiæ] *Ut quisque audaciæ* cod. Agr. forte, *ut quisque audacior habitus esset*.

Gestabatque velut magno operi sacrum] *Gestabatque* mendosum. Forte *ostentabatque*. deinde Med. et Agric. *magnoperis*. lege *magni operis*.

Aut inanem ad spem Antoniam] *Aut inani spei Ant.* cod. Agric. quod Lipsius laudat, ut conjecturam Agricolæ. Med. *aut inane aut spem*. Forte *aut inania ad spei*. Sic alibi, *inania belli, honoris, famæ*.

C. 54. *Multo sermone*] Puto, *usus multo sermone*.

Vagis sermonibus] *Variis* cod. Agr. Hist. 1, 25. *postquam vario sermone callidos audacesque cognovit*. Virgil. Æn. 8, 309. *varioque viam sermone levabat*. *Vagi sermones* et apud Claudianum in Cos. Prob. et Ol. c. 31. *complere aures vagis sermonibus*.

Parare eundem Milichum monet] Locus mire corruptus. Puto *paret exhibeatque*.

Ut plerique tradidere de consequentibus] *De consequentibus* videtur delendum, ut glossa. aliter Grotius.

Nam cum secum] Elegantius sit, *Namque ut secum*.

Qui eadem viderint] An *audierint?*

C. 55. *Graves conjurationes*] *Conjuratos* Med. et Agric. Lege *graves conjuratus*. rara vox, sed proba. cui similes Gronovius collegit in Observationibus.

Struxisse et vitam amœnam] *Struxisse, egisse enim vitam* cod. Agr. Latet aliquid. lege, *ut vitæ amœnum*.

Adjungere crimen] Malo *id jungere*, vel *adjungere id crimen, cui*.

C. 56. *Cum exorta suspicio*] Forte, *cum, exorta suspicione, quia non congruentia responderant, indita utrique vincula*. tum codex Agric. *Sed tormentorum*.

Sive internuntius fuit] Cod. Agr. *Sive quia intern.—fuerit*.

C. 58. *Assistenti annuentique*] *Innuentique* cod. Agric. deinde malo *jamjam manum ad capulum*.

C. 59. *Multa experiendo confieri*] *Expediendo* voluerat Tacitus. *alimenta arcu expedire* Ann. 6, 43. *expedire consilia* H. 2, 52. et 3, 73. vide Acidalium ad H. 2, 99. *dona expediri jubet* H. 4, 83.

Animis et corporibus sperari] Puto *in tot consciorum animis et terroribus sperari*. H. 2, 13. *Nec ullis terroribus, aut morte constantiam vocis egregiæ mutavit* ubi alii *tortoribus*.

Aut stipendiis recentes] *Stipendii* malo. Sic Ann. 4, 52. *recens Præturæ*.

Nomen mulieri Arria Galla] Lege *Arriæ Gallæ et Domitio Silio*. Vid. Ann. 5, 1.

C. 60. *Tribunus cohortis*] *Tribunus prætoriæ cohortis* cod. Agr.

Globus militum] *Globis* ex Med. et cod. Agr.

C. 61. *Seque ratione valetudinis et amore quietis excusavisse*] Hæc lectio minime fuit sollicitanda, etsi aliter scripti, etiam cod. Agric.

Reditum] *Reditum a Tribuno* cod. Agric.

C. 62. *Bonarum artium, famam tam constantis amicitiæ laturos*] Forte *bonarum cum artium famam, tum*.

C. 63. *Et paullulum adversus præsentem fortitudinem mollitus*] Forte, *et paullulum adversus præsentem formidinem molitus*. *adversus præsentia* alibi quoque. *moliri* 12, 22. Hist. 1, 5. 2, 40. 22. 3, 26. 11, 20. aliter Gronovius. possis et *fortitudine mollita adversus præsentem formidinem*. *molitus* cod. Agr.

Temperaret dolori ne æternum susciperet] Lego *nere* vel *neu*.

Parvo victu tenuatum] *Parco* malim.

Invertere supersedeo] Forsan *insertare*.

C. 64. *Multum vitalis spiritus egestum*] Malim *multo v. sp. egesto*.

Cum etiam tum prædives] *Etiamnum* præstat.

Inhibere mortem] *Inhiberi* cod. Agr. forte *jubet inhiberi mortem*. mox idem codex *oblata meliori spe*.

C. 65. *Quasi insonti sub claritudine*] Cod. Agr. bene. *sub crimine* H. 2, 26. *insontib.* cod. Med.

Non referre dedecori] *Dedecoris* opinor. ut *refert meas* et *demovetur* idem cod. Agr.

C. 68. *Violentum et infensum ratus*] *Aversatus* forte.

C. 70. *Exin Manenii et Lucani cædem*] Sic cod. Agr.

C. 71. *Atque ille gaudium id credens*] *Id* abest a cod. Agr. Forte, *gaudio ut vero credens.*

Vanitate exitus corrupit] An *immanitate?* Forte postea occisus. H. 3, 85. de Vitellio: *deformitas exitus misericordiam abstulerat.*

Infamatis magis] Forte *insimulatis* vel *damnatis* ut 16, 14.

C. 72. *Quadam habitu*] *Quodam* cod. Agr. lege *eodem.*

C. 73. *Tunquam viros et insontes*] Sic Flor. Agr. *viros claros et insontes.* Puto, *tanquam invisos, sed insontes.* vel *invisos, ut sontes.* 16, 10. *invisi Principi.*

Neu compositum aut oblitteratam mansuetudinem] Sic cod. Agr.

C. 74. *Tum decreta dona*] *Decora* Juret. ad Symmach. 8, 26. lege *decreto dono et grates.*

Ad auspicium præsagium] Bene cod. Agric.

Et venerationem item hominum merito, quod ad omen futuri sui exitus vertebatur] Pro *item* lego *venerationem in vita Numinum merito.* tum, *more quorumdam ad omen subdolum citi exitus verteretur.* Sic *more famæ.* Vide Indicem in *more* et in *subdolus.*

AD LIBRUM XVI. ANNALIUM.

C. 1. *Principis aditum emercatus*] *Et Prin.* cod. Agric.

Astantibus parte alia columnis] An *sustinentibus penetralia? columnis, quæ nihil portant, verum occultandis præsentibus bonis* cod. Agric.

Didonem] *Dido* malim.

Et alias infensi] Forte *ei.*

C. 2. *Qui velut partam prædam*] Puto *partum jam prædam.*

Et delectum navigium] Lego *id delectum.*

Principis assumta est] Forte *Principis inde assumta.* Lege ex vestigiis Medic. *unde rhetoribus oratoribusque nova.*

C. 4. *Se æquum adversus æmulos et religione*] Alii alia. Scribo *seque securum adversus æmulos de religione.* Ann. 3, 28. *potentiæ securus.*

Excrementa viserentur] Lege *ejicerentur.*

Plausuque composito] *Apposito* cod. Agric.

Severaque et adhuc antiqui moris retinente] Sic cod. Agric. Vide Lipsium.

C. 5. *Plerosque Equitum*] *Militum* cod. Agr. Opinor *plures atque Equitum.* Sed vide H. 4, 86. 4, 80.

Mox imminentem perniciem] Puto *e noxa. noxæ reus* Ann. 3, 13.

C. 6. *Neque enim venenum crediderim*] Lege *de veneno.*

Ut Romanus mos] *Romanis* cod. Agr.

C. 7. *Objectavitque Cassio*] *Objectatumque* cod. Agr.

Tantum infensi nominis] Forte *in tantum.* et *ne memoria.*

Animo præruptum] Forte *animi promptum* cod. Agric.

C. 8. *Ad præcavendum exterritus erat*] Forte *exercitus.* 14, 56. *exercitus consuetudine velare odium.* 16, 32. *ore ad exprimendam imaginem honesti exercitus.* Sic cod. Agr. cum vulgatis.

C. 9. *Et Senatus jus exspectabatur*] Puto *senectus*, vel, *senecta, rei spectabatur.* Cod. Agr. *et penates ejus.* Paullo ante *consulto Senatus.* idem cod. Agr. et Budensis.

Centurione ad cædem misso] Malim *immisso*, quod proprium hac in re verbum. Vid. H. 1, 34. *immisso percussore* Ann. 3, 16. *immissus accusator* Ann. 4, 19. Vide et 15, 69. *Tribunum cum cohorte militum immittit.* 11, 1. *Suilium accusandis utrisque immittit.*

C. 10. *Servabat sanguine respersas vestes*] Sic bene cod. Agr.

Vidua implexa luctu continuo] Vide Acidalium. Opinor, *vidua exesa luctu continuo.* deinde bene cod. Agr. *nec ullis alimentis usa.* Ann. 2, 27. *tum primum reperta sunt, quæ per tot annos Remp. exedere. exesa vis oculorum.* H. 4, 81. Vide nos ad Valer. Flacc. 3. v. 693. et 365.

Sexum egressa voce infensa clamitabat] Lege *sexum supergressa*, et *in-*

tenta voce. intento ore dicere Orat. c. 11.

C. 11. *Mortem sine arbitrio permittens*] *Suo arbitrio* puto. aliter Gronovius. vel *sine arbitris.* Illos arbitros, qui supremis interessent, submittebat ipse.

C. 14. *Nuntios et consultationes*] *Consultatores* Agric. cod.

Imminere rebus] Opinor, *imminere rebus novis.*

Monitus prius Anteius] *Monito prius Anteio* cod. Agric.

Tarditatemque ejus perosus] *Pertæsus* malim.

C. 16. *Quam ne oderim tam segniter pereuntes*] Puto *aliam mei defensionem*, et *quam ne quid oderim*, ne me putent odisse tam segniter pereuntes. *oderint* cod. Agr.

C. 17. *Ferri ad eum jussit*] *Ad reum* lege. nam *ejus* sequitur.

Quærens ita scripsisset] *Id adscripsisse* lege.

C. 18. *De C. Petronio supra pauca repetenda sunt*] Forte *sed C. Petronio super.* Ovid. Met. 15, 308. *Plurima cum subeant audita aut cognita vobis, Pauca super referam.* Sed vide hic Freinshem. Ann. 3, 24. *casum ejus paucis repetam.*

Vitæ transigebatur] *Transigebantur* cod. Agr.

Sed erudito luxu] Forte *eruditor luxus. Hannibalis eruditrix* apud Florum 2, 6.

C. 21. *Ludis Cesticis*] Cod. Agr. *ludis Cerastis.* Pignorius in Originibus Patavinis c. 8. legit *Iselasticis.* vide hic Interpretes. supra 15, 23. de Iselasticis copiose Plinius Ep. 10, 119. 120. Vid. Turneb. Advers. 27. c. 5. Scriver. ad Martial. p. 202.

Et cum Deum honores] *Dum* lege. deinde *funebribus non interfuerat.* Cod. Flor. *funeri non interfuerit.*

Sponte absens] Nulla justa de causa. cave sollicites.

C. 22. *Etiamne luctibus*] *Etiamnum* cod. Agr.

Transeamus ad illa instituta] *In illa* cod. Agr.

Extollit ira promptum] *Iræ* malim.

C. 26. *Qui manus ictusque per immanitatem Augusti*] Alii alia. Lego *ingesturi.* vel *aggesturi. ingerere probra* H. 3, 31. *vulnera* 3, 85. et Ann. 1, 65. *voces* 4, 42. Tum *superesse ec ingesturi* etiam respondet ad probra, quod præcessit. *tela ingerere* Ann. 1, 49. et 2, 81.

C. 27. *Quod mirum e longinquis haud veniri*] Forte *quid mirum longinquis provinciis haud subveniri.* MS. Flor. *adveniri.* Vide Grot.

C. 28. *Denique agere Senatorem*] *Ageret* cod. Agr.

C. 29. *Crebritate periculorum*] *Celebritate* cod. Agric et bene. Sunt enim ejusdem significationis.

Sed quia protulerit ingenium] Sic cod. Agr.

C. 30. *Sed recens et quod discrimini*] Sic Agric. cod. Forte, *sed recens ex æquo discrimini.* H. 3, 57. Vita Agric. 20.

C. 32. *Tantum iræ P. Egnatius*] *Tantum invidiæ* cod. Agric.

C. 33. *Labentem non deseruit*] *Labantem* ex cod. Agr. *labantibus Vitellii rebus* H. 2, 86.

Æquitate Deum] Lego *æquitatis et documento.* H. 2, 76. *Sibi ipse Vitellius documento est. æquitas* pro *æqualitate*, ut sæpe alibi apud nostrum Vid. Ann. 1, 4. *æqui impatiens*, qui parem non fert. Ann. 4, 25. *æqua Regibus insolita.* 2, 42. *æquus locus, æqui Dii* 1, 68. Similis locus H. 1, 3. extr. ubi interpretes.

C. 34. *Tum ad Thraseam consilia mortis agentem*] Cod. Agr. idem, *quem illustrium virorum fœm. cœtu frequentem egerat.* malo *degerat* nam alterum præcessit. vel *exegerat.* Ann. 3, 16. *qualem Piso diem noctemque exegisset.* H. 1, 47. *Exacto per scelera die.* Dialog. de Orat. c. 42. *erant de quibus plura dici vellem, nisi jam dies esset exactus.*

Et auditu] *Et auditis* cod. Agr.

Pericula sua miscere] *Miscerent* cod. Agr. recte. tum et lege *facesserent.* ut et mox, *retineret*, et *nec adimeret.*

Et exemplum Arriæ matris sequi] *Et ad exemplum* bene cod. Agr.

C. 35. *Porrectis utriusque brachii venis*] *Productisque* cod. Agr. Lego *præfectisque*, vel *abruptisque præsecare venas* Scholiast. Juvenal. de Seneca ad Sat. 5. v. 109.

Humum super spargens] *Super aspargens* cod. Agr.

AD LIBRUM I. HISTORIARUM.

C. 1. *Dicere licet*] An *disserere?*

C. 2. *Opus aggredior opimum casibus*] Lege omnino *inopinum casibus.* nam casus fortuiti infra c. 4. Cicero Ep. 15. 12. *nec opinatus et improvisus provinciæ casus.* noster Ann. 1, 68. *sonus tubarum, fulgor armorum, quanto inopina, tanto majora offunduntur.*

Tria bella civilia] *Terna* cod. Agr. *Trina* Med. et Bud.

Infecti cædibus scopuli] *Infecta c. scopula* cod. Agr. quod non capio.

C. 3. *Magisque justis judiciis*] *Tuscis* (Ryckius habet *vetustis*) *indiciis,* et emendatum *certis* cod. Agr. Forte *es tatis indiciis* H. 4, 6. Idem codex post *approbatum* tollit verbum substantivum. vel lege, *magisve manifestis judiciis.* Edit. Rom. *magis vetustis.*

C. 4. *Magnis domibus annexa*] An *innexa?* lego etiam *aut magnis domibus.*

C. 5. *Eundem in pace, qui in bello locum*] *Quem* bene cod. Agr. et sic Gronov. ex cod. Anglic.

Angebat coaspernantes veterem disciplinam] Lege *angebat eo aspernantes.* Cod. Agric. *angebat aspernantes.*

Virtutes verebantur] Nil muta. Vide nos ad Petronium. Livius 39, 37.

C. 6. *Hic ut dux Neronis*] Nil puto mutandum. sic infra c. 71. *mox bello inter Duces elegit.* et c. 79. Lib. 2, 12. 19. 33. 36.

Tanquam innocentes] Cave mutes. Vid. Plin. Ep. 4, 11. de Cornelia Virgine Vestali.

Multi adhoc numeri] *Numero* cod. Agr.

Ita audenti parata] *Audendi parato* forte. Sed aliter 14, 58.

C. 7. *Et inviso — premunt*] Lege, *ut invisos semel Principes.* Cod. Agr. *premuntur.*

Jam afferebant venalia] Puto *auferebant.* ad se rapiebant. infra c. 80. *obsequia meliorum nox abstulerat. Offerebant* cod. Agr.

Servorum manus subitis avidæ] Forte *cupiti,* ut Ann. 4, 3. *avidus offensionum* 3, 54. *periculorum* H. 3, 41. *avidus belli* infra 67. *avidus Armeniæ* Ann. 6, 31. Possis et *turbidis* ut c. 21. *omne in turbido consilium.* et c. 31. vel *ut turbidis.* Vide infra c. 31.

C. 8. *Et pacis artibus, belli inexpertus*] Lege *et pacis par artibus. par negotiis neque supra erat* Ann. 6, 39. *vigor animi negotiis par* Ann. 3, 30. et sic passim. Cod. Agr. *et pacis artibus clarus, bellis inexpertus.* interpolatum.

Solliciti et irati superbia] Forte *inflati.*

Verginius an imperare voluisset] Sic cod. Agr. forte *Virginius an imperare voluerit, est dubium.*

C. 9. *Crebris expeditionibus doctæ hostem potius odisse*] Forte *crebris expeditionibus objectæ* (s. *obnoxiæ*) *hostem potius odissent.*

C. 10. *Mox atteritis opibus*] Vide Vossium de Analogia 3, 30. *attritis* cod. Agric.

Secreto male audiebat] Cod. Agr. quomodo Rhenanus conjicit.

C. 11. *Ignaram Magistratuum domi retinere*] Forte *dominis renitentem.* Sic Ann. 6, 1. *Ægyptii seditiosi.*

Africa ac legiones] *Africam* cod. Agric. Forte *Africamque* sc. regebat, *interfecto Clodio Macro.*

Domini minoris] *Pejoris* cod. Agr.

Procuratoribus cohibentur] *Procurationibus* cod. Agr.

C. 12. *Dein fessa jam ætate Galbæ*] Cave cum Rhenano mutes.

Multi occulta spe] *Multis stulta spes* cod. Agr. lege *multis occulta spes.*

Eodem actu invisior] Bene Lectius *auctu.*

C. 13. *Nec minor gratia Icelo Galbæ liberto*] Lege: *nec in minore gratia Icelo* etc.

Et rebus minoribus sibi quisque tendentes] Opinor *intendentes,* hoc est, sibi studentes, sibi attendentes.

Non tam unum aliquem fovebant] Forte *æqualiter,* vel *ex æquo. mors æqualis* mox c. 21. *adversam fortunam ex æquo detrectare* H. 2, 97.

Petulanter egerat] *Rexerat* cod. Agr. forte *exegerat*.

Eoque jam Poppæam Sabinam] Lege *eoque clam*. Vid. Sueton. Oth. 3. et Plutarch.

C. 15. *Egregium erat tunc Pompeii*] Cod. Agr. lege *Cneii Pompeii*. deinde malo *Sulpicia ac Lutatia decora*.

In qua nihil præteritum] Malim *præteriti*.

Sua cuique utilitas] Forte *sua cuique curæ utilitas*; et *irrumpent adulationis blanditiæ*. deinde, *Etenim ego ac tu. adulatio et blanditiæ* cod. Agr.

C. 16. *Cogitare*] Cod. Agr. *ostendes, quid cogitare aut quid facere volucris sub alio Principe*. Hæc interpolata sunt. Forte *Cogita, ferre quid aut volucris*.

C. 18. *Nec ullum orationi lenocinium addit, aut*] *Addita ut* cod. Med. Forte *aut lenocinium addita aut pretium. additum aut pretium* cod. Agr. deinde idem codex *gratia audito*, non *auditu*. bene.

C. 19. *Sine publica cura*] Malim *sine publici cura*.

Multi voluntate] Lege *multi voluntate: effusius, qui noluerant, metu: ac plurimi etc. metu* qui obstiterant adoptioni. *Pars metu, quidam invidia*. Ann. 6, 43. vide Notas Savilii et locum simillimum. H. 2, 87. *Onerabant multitudinem obvii ex urbe Senatores Equitesque: quidam metu, multi per adulationem: ceteri ac paullatim omnes, ne, aliis proficiscentibus, ipsi remanerent*.

Ambitu remanendi aut eundi] Cod. Agr. *retinendi*. forte *renitendi*. Vid. Schopp. Suspect. Lect. 4, 10. *niti contra* Ann. 3, 31. *nullo Legatorum pro Galba nitente* 1, 55.

C. 20. *Sed metus initium*] *Motus* lego.

C. 21. *Acrioris viri esse merito perire*] Sic et cod. Agr. Forte *et Imperatoris et viri esse*. Hist. 3, 85. *se tamen Imperatorem se ejus fuisse respondit*. 3, 3. *unum virum ducemque laudibus ferunt*. Deinde forsan *mente interritu perire. mens interrita* apud Nasonem Met. 10, 616. *Imperator* pro duce Ann. 2, 10. *ne gentis suæ desertor, quam Imperator esse mallet*. 11. *Germanicus dare in discrimen legiones haud Imperatorium ratus*. 26. *non nisi apud Germanias assequi nomen Imperatorium*. *Laus Imperatoria* c. 52. Ann. 3, 74. *Blæsus donatus postremo titulo Imperatoris*. Possis et, *agi reos: at viri esse metum, interitum prævenire*. Imperatorem stantem mori oportere: vel, *viri esse, non inertis metum prævenire*. *Non est viri timere sudorem* Senec. Ep. 31. Livius 28, 44. *Id est viri et Ducis, non deesse fortunæ præbenti se, et oblato casu flectere ad consilium*. *Viri* pro fortibus Ann. 6, 34. *Iceres esse viros*. Seneca de morte Claudii: *Sed quid ego de tot acribus viris dicam?*

C. 22. *Aulam Neronis et luxus adulteria, matrimonia ceterasque*] Forte *adulteria matrimonalia*, vel *matrimoniorum*. Sic matrimonia passim pro feminis nuptis noster. Vid. Græv. in Sucton. p. 38. et Casaub. p. 190. Male tentat hunc locum Gronovius. *stupra concubinarum* mox 72. *matronales genæ* Nasoni Fast. 2, 828. *matronalis gravitas* Plinio Epist. 5, 16. *matronale decus* Livio 34, 6.

Sed Otho tanquam peritia] Lege, *tanquam peritia artis*. Ann. 6, 20. loco simili: *serum ac brevem potentiam significans scientia Chaldæorum artis*. ibid. 21. *Præibat eum, cujus artem Tiberius experiri statuisset*; et 22. *corrumpi fidem artis, cujus clara documenta et antiqua ætas et nostra tulerit*. Add. 4, 58. 16, 14. H. 2, 3.

C. 24. *Flagrantibus jam militum animis*] *Animis* male abest a cod. Bud. unde Juretus tamen ad Symmach. 6, 22. *flagratibus* legit.

C. 26. *Et adversus peritos pervicax*] *Proditores* cod. Agr. Fortasse *peritiores*.

C. 27. *Et redemtoribus*] *Et reparatoribus* cod. Agr.

C. 29. *Pro gradibus domus vocatos*] *Evocatus* idem.

Cum maxime ducam] Forte *certus cum maxime ducam*.

C. 30. *Perdere ista sciet, donare nesciet*] Cod. Agr. nescius.

Vana nomina sunt] *Vacua* Med. et Bud. Cod. Agr. *si Respublica et Senatusconsultum, et populus R. vacua nomina sunt*. V. infra c. 55.

Non est plus, quod pro cæde Principis] Forte *pulcrius*. tum et *perinde*. Talis locus apud Valer. Flacc. 3, 625. forte *esto potius* et, *scilicet perinde*. deinde *donativo* Cod. Med. Forte, *sed perinde a nobis donativo ob fidem, quam ab aliis pro facinore excipiemini*.

C. 31. *Ut turbidis rebus evenit*] Puto, *ut turbidis rebus* (supple, fieri solet) *eventi incerta* (vel *incerto*) *magis*, et *nullo adhuc consilio*, (vel *non ullo adhuc consilio*) *raptat signa, quam quod postea creditum est, insidiis et simulatione. ut turbidis rebus.* sic breviter solet Tacitus. *ut in tumultu* mox 55. *ut in multa pace* 77. Vid. supra c. 7. Ann. 15, 51. *eventi* supra. *raptat signa* H. 3, 22 *huc illuc vexilla raptare.* Ann. 1, 30. *Signa turbine atque unda raptabantur. Nullo consilio*, Bud. Agric. *nonnullo.*

Exarmantque quia non ordine militiæ] Forte *exarmantque vi, non ordine militiæ.* infra c. 39. *sine more et ordine militiæ.* mox post *suspectior* cod. Agr. delet *erat.*

C. 33. *Privati odii pertinacia*] Malo *pertinace.*

C. 34. *Mixtis jam Othonianis*] Lege *immissis clam Othonianis.* sic *immissis percussoribus* Ann. 3, 16. alia supra allata.

C. 35. *Refractis palatii foribus ruere intus*] Pro *intro* vix Latinum. Forte *intentius.* Mox 56. *non compescere ruentes ausus.* Possis et *infestius.* infra 65. *multæ invicem clades crebrius infestiusque:* vel *instantius.* V. c. 62. porro 82. *Militum impetus ne foribus quidem palatii coercitus.*

Neque ætate neque corpore sistens] Puto *resistens*, et *torpore. Insistens* cod. Agr. Forte, *neque irruenti turbæ artato corpore resistens.* vel *neque artatu* (vel *in arto*) *corpore subsistens: corpore* ut H. 2, 42. *corporibus et umbonibus niti.* Possis et *neque auctoritate.* 2, 48. *juvenes auctoritate, senes precibus movebat.*

C. 37. *Et Vatinii et Elii paraverunt*] Cod. Med. *et Egiali perierant.* forte *rempubl. partiti erant.* tum, *Tigillini et Elii.* Sic fere Gronov. Sed libertos cum libertis componit. Porro forte legendum *raptaverunt: et Egi et alii perierunt* cod. Agr forte *sibi pepererunt.*

C. 38. *Aperire deinde a. jussit*] Lege *Aperiri deinde armamentario jusso.* Tum mox scribe, *miscerentur auxilia paribus galeis*, vel *disparibus. Miscentur auxilia toriis* cod. Agr. *arma legionaria* Ann. 3, 43. *paribus armis* Virgil. Æn. 9, 655. 12, 344. Val. Flacc. 5, 601. De armis quibus distinguebantur, vide locum insignem Hist. 2, 89. *quatuor et XXX. cohortes, ut nomina gentium aut species armorum forent, discretæ.* et seq. *auxilia* pro *auxiliaribus* Tacito passim in usu. infra c. 54. *Adsciscitur auxiliorum miles.*

C. 39. *Ad postremum vel odio*] Lege *æmuli odio.* H. 2, 73. *tum ipse exercitusque, ut nullo æmulo, sævitia, libidine, raptu, in externos mores proruperant.* Plinius Epist. 6, 31. *maritum non sine aliqua reprehensione patientiæ amor uxoris retardabat: quam quidem, etiam post delatum adulterium, domi habuerat, quasi contentus æmulum removisse.* Florus de bello Perusino 4, 5. *Fulvio gladio cincta, virilis militiæ uxor*, ubi insere, *virilis militiæ æmula uxor.* Lege ibidem, *pientissimo ingenio.* Casaub. ad Sueton. Aug. 14. *piissimum*, quod Cicero negat Latinum. Sed Tacito Agric. 43. *piissima filia.*

Utque evenit in consiliis inf.] *Utque evenire in consiliis infelicibus solet* cod. Agr.

C. 40. *Cujus ultor est*] Lege *esset.*

Quale magni metus et magnæ viæ silentium est] Malo *quale in magno metu et magna ira silentium est.*

C. 41. *Comitantis Galbam*] *Comitatus* cod. Agr. et alii. *comitatæ* puto.

Si ita Reipubl. videretur] Sic cod. Agr. lege *si id e Republ.*

Nam pectus tegebatur] *Nam pectus thorax tegebat* cod. Agr.

Feritate et sævitia] Lego *efferata sævitia* vel *ab efferatis sævitia. efferare* H. 4, 26. *efferatus exilio* supra c. 21.

C. 42. *Conscientia conjurationis*] Puto *conscientiam*, et sic Acidalius.

Primo ictu in poplitem] Malo tolli τὸ *in*, ut mox bene Gronovius *utrumque latus.*

C. 43. *Ac Galbæ custodiæ a Pisone additus*] Cod. Agr. Florent. *a Galba custodi et a Pisonis.* forte *custodiendi Pisonis.*

Nominatim in cædem ejus ardentes] Forte *ordinatam.* immo lege *ardentis* sc. Othonis ipsius.

C. 44. *Qui vere qui falso*] Lege *qua vere, qua falso.* vel *sive vero, seu falso.*

Munimentum—ultionem] Lege *munimenti—ultionis.*

C. 46. *Sibi ipsi legere*] *Sibi ipsis* cod. Agr.

Ad extremum bella civilia] Lege *ad extremum in bella civilia ruebant.*

C. 47. *Concedi corpora sepulturæ*] *Concedi permisit* insolens, quare *concredi* lego aut *condi.* tum *cremarive*, et mox *quæsitis redemptisve condi*, sepeliri ut Ann. 1, 62. *Concredi* H. 5, 5.

C. 48. *Variis moribus egit*] Malim *rumoribus*. Sic *rumore adverso esse* Ann. 14, 11. H. 2, 26. *rumore claro esse* Ann. 15, 48. 11, 23. *multus ea super re variusque rumor*. Ann. 3, 14. *vario rumore, custos salutis an mortis exactor sequeretur*. cap. 19. *vario rumore jactata*.

Eadem lascivia temerasset] Sic Rhenan. vulgo *tentasset*. Cod. Agr. *inspectasset*. Forte *incestasset*. *incestare filiam* Ann. 6, 19. Vide ad Vellei. Paterc. 2, 73.

C. 49. *Pecuniæ*] Abest a cod. Agr. deinde idem *alieni non appetens, sui parcus, publicæ avarus*, lege *publici*. et vide h. l. Pichenam.

Usque ad culpam ignarus] Lege *ignavus*. jubent sequentia, et sic Lipsius.

C. 50. *Fataliter electos*] *Evectos* malim. neuter enim electus a Senatu aut a prædecessore.

Solum id scires] *Solum ageretur ut scires* cod. Agr.

C. 51. *Expeditionem et aciem*] Lege *expeditionem aversari vel clam renuentes, præmia, quam stipendia malebant*. deinde *toleraverant* bene cod. Agr.

Et publice donatos] Forte *publico* sc. agro. sic Lips. et nos ad Velleium 2, 81. infra c. 65. Possis et *publico ære* vel *re publica*.

Pertinaci pro Nerone fide] *Pertinacis fidei* puto.

C. 52. *Adsignandisve militiæ ordinibus*] *Suæ militiæ* cod. Agr. Forte *adsignandisve militi suis ordinibus*. vel *militi* sine *τῷ suis*. Deinde *Et Vitellius apud severos ut vilis*. *Vilis habebatur* H. 4, 80. Vide ad Ann. 15, 35. Cod. Agr. post *Vitellius ut* habet additum. rectius forte. mox lego, *simul aviditatem imperandi, et ipsa vitia*. In his *Et Vitellius*, nil muto. tum malo cum Grotio *ita* in *id* mutari. quia *ut ita* mox denuo sequitur.

Sicut modesti quietique] Male Colerus *immodesti*. *Quieti* sæpe apud Velleium occurrit.

Sed profusa cupidine] Malo *sed et profusa cupidine*.

Consilia tulisset] *Consilia ingrate tulisset* cod. Agr. eleganter: et sic edd. *ambitiose ac muliebriter tulit*. Agric. c. 28.

C. 53. *Cæcina ægre passus*] Lege *id Cæcina ægre p.*

C 54. *Per tenebras et inscientiam ceterorum*] Forte *inscientiam itinerum*, sed malo *locorum*. *peritia locorum* Agric. 20. Ann. 6, 36. An *regionum*? *ignari regionum* alibi noster, item *gnari locorum*.

Eadem acrius volens] *Volvens*. *volvere bellum* Ann. 3, 38. *animo stupra* supra c. 30. Ann. 6, 22. Vid. Vossium ad Paterculum p. 126. Infra c. 64. lege e Grævii conjectura *nec militum animus in gaudium aut formidinem permotus: bellum volvebant*.

C. 55. *Quæ piget inchoare*] Malo *quæ pigeat*.

Dirumpunt imagines] *Diruunt* malo, ut Acidalius.

In S. P. Q. R.] Lege *Senatum Populumque Romanum obliterata jam nomina sacramento advocabant*. supra c. 30. *Senatus et Pop. vana nomina*. c. seq. *in Senatus Populique Romani verba jurare*. 2, 32. *S. P. Q. R. nunquam obscura nomina*. Cod. Agr. *viderentur. S. P. R. Q. obl. i. no. sacramento advocabant*. proxime verum.

Aut suggestu locutus] Puto *aut e suggestu*.

C. 56. *Et socordia innocens*] Forte *in socordiam nocens*.

C. 57. *Auxiliariorumque ingressus*] *Egressus* cod. Agr. Forte *prægressus*.

Corpore, opibus, ingenio validus] Lege *in gente sua validus*.

C. 58. *Crispinus, qui se sanguine*] Bene cod Agr. *Crispinus sanguine s. C. c.*

C. 60. *Atrocius proruperant*] Malo *proruperat*. sc. odium. *prorumpunt odia* Ann. 6, 3.

Ad Vitellium perfugerit] *Profugerit* cod. Agr.

C. 62. *Cum tamen ardor et vis militum*] *Cum tantum* cod. Agr. Forte *cum* (vel *quin*) *instantium*. vide Indicem in *instare*. H. 4, 83. *terribilior jam et instantior*.

Consulto opus esset] *Esse* lego.

C. 63. *Raptis repente armis*] *Raptisve* Med. Forte *raptis vi repentina armis*. Ann. 11, 9. *vi militis Romani*. 12, 33. *vi militum inferior*. *vis improvisa* H. 3, 71. *repentina* H. 3, 68.

Non quidem in bello] Forte *nota pridem bello insueta* (vel *insolita*) *paci protendebantur*. Forte *sæviori pro pace*. Locus similis alibi est. Ovidius *velamenta manu protendens supplice*.

C. 64. *Permotus*] Bene Grævius, *permotus: bellum volvebant*. V. c. 54.

C. 65. *Occasione iræ*] Lege *occasionem* more Taciti, ut sit epexegesis.

Et uno amne discretis] Malim *vicino*.

C. 66. *Restingui posse iracundiam*] *Restringi* cod. Agr. cohiberi: deinde *vetusta dignitas coloniæ*.

C. 67. *Memoria nominis clara*] *Clari* rectius cod. Agr. Post idem, *detinebant.*

Avaritia ac festinatio] Malim *infestatio*, transpositis litteris. Sed hæc duo vocabula etiam conjunguntur H. 3, 50. *festinatio atque aviditas præpediebant.* mox pro *quod olim Helvetii*, lege *quod soli. olim* proxime præcessit.

Proximam quamque culpam] Lege *proximum quemque culpæ.* Ann. 4, 27. *proximos audaciæ in urbem traxit.* Vide Phædrum 1, 10. et nos ad Val. Flacc. 3, 392. et ad Vell. Paterc. 2, 114. *affinis culpæ* Val. Max. 8, 4. Cicero sæpe.

C. 68. *Non arma noscere*] An *poscere?* sed *noscere* quoque alibi. Contra *poscere prœlium* 6, 84. 12, 35.

Cumque direptis] *Dirutis* Med. et Agric. Lege *cumque dirutis vicis omnibus. direptis* præcessit cap. sup. ubi pro *locus* forte *vicus*. Vid. Ann. 1, 20.

Et more militiæ exercita] Lege *et Romanæ more militiæ.* Similis error supra.

Et deditio accepta] *Deditione* cod. Agric. bene.

C. 69. *Quam immodicus sævitia fuerat*] Lege *sævitiæ.* Sic passim noster. *Immodicus animi* supra c. 53. *lætitiæ* 15, 23. *linguæ* ut scribo Hist. 3, 53. *modicus pecuniæ* Ann. 3, 72. *originis* Ann. 6, 39. *immodicum* cod. Agr. lege, *ut est mos vulgo mutabili subitis, et tam prono in misericordiam, quam immodici sævitiæ fuerant* vel *fuerint.* sic infra c. 80. *vulgus, ut mos est,* male interpolavit Freinshemius.

C. 70. *Ob bellum Vindicis remorati*] *Revocati* cod. Agr.

Petronium urbis Procuratorem] *Urbi* cod. Agr. et Flor. Forte *Turpil.* pro *Turpilianum.* quod Petroniæ gentis cognomen.

In ceteræ victoriæ præmia] *Incerta* cod. Agr. bene.

C. 71. *Ne hosti metum reconciliationis adhiberet*] MSS. Pichenæ *sed ne hostes metueret conciliationis adhibens.* Budensis *metu reconciliationis adhibens.* Agric. *sed ne hostes metueret adhibens statim inter.* lego, *sed ne hosti spem mutuæ reconciliationis adimeret. mutua formido* Ann. 2, 79. *dissimulatio* Agric. 6. *mutua asseveratio* Ann. p. 555. sic ibi forte legendum. *mutua ignorantia* mox c. 75.

C. 72. *Quia velocius erat vitiis adeptus*] Lege *via velociore vitiis adeptus.* Contra *segnis via* a me restituta Statio. H. 2, 2. *adductioribus spatiis.* Ann. 1, 54. *alia Tiberio morum via. hariolo velocior* apud Phædrum 3, 3. *qua velocius* cod. Agr. tum mox *ut virilia scelera,* quæ fœda juxta juventuti ac senectæ ejus opponuntur. Utramque pathicam fuisse *virilia scelera* demonstrant. Sic Ann. 6, 5. restitui *incertæ virilitatis.* Justinus 27, 2. *puer sceleratam virilemque sumit audaciam.*

Unde multa innocentiæ cura] Scribe *tuendæ nulla innocentiæ cura, sed vice impunitatis.* est sexti casus. Sic alibi *tuendæ libertatis, ad tuendam plebem, tuendum funus. Vice,* ut Ann. 6, 21. *quæ dixerat vice oraculi accipiens. vice sermonum* Virgil. 6, 535. *mutua impunitate.* Sueton. Calig. 22. *vicibus.* Plinius Ep. 4, 19. *nam cum matrem meam parentis vice dilexeris, meque a pueritia, statim formare solebas.* Sic MS. Med. non *loco venerarere.* Vide infra c. 84.

Infamem vitam fœdavit etiam exitu sero et inhonesto] Lege *sævo* vel *fero.* sed *sævo* præstat. Forte etiam *æquavit.* Sic supra c. 3. *pares exitus.* Puto, *infamem vitam exæquavit exitu tam sævo et inhonesto,* vel *exitu tam fœdo. fœda mors* Livius 42, 28. de Q. Fulvio Flacco.

C. 73. *Famem populi R.*] *Po R.* cod. Agr. lege omnino *Populo Romano.*

Consulari matrimonio innixa] *Subnixa* cod. Agr. malim ego *innexa.* Ann. 6, 36. *innecti per affinitates.*

C. 74. *Offerebant*] *Afferebantur* cod. Agr. *offerebat* Pichena ex conjectura. Lego, *Epistolæ adferebantur. Pecuniam et gratiam etc. paria Vitellius ostendebat.* vel, quod malo, *ostentabat,* cum cod. Agr. quo tota periodus referenda. et sic passim Tacitus. *paria Vitellius ostentabat ac Otho.* Ann. 4, 40. Tiberius ad Sejanum, *quibus necessitudinibus te mihi immiscere parem.*

Specie senatus misit] Forte *Senatus consulti.*

In pace nihil amissuri] *Ita pace* etc. et sic Acidalius.

Fides mutata] *Mutari* cod. Agr. bene.

C. 76. *Diu mansit*] Forte *diu in fide* (vel *fida*) *mansit.* sed *fides* mox sequitur.

Huc illuc mutabantur] *Mutabant,* quod malim more Taciti.

Et populus pleraque sine modo festinavit] Lege *peræque.* ac libertus ille. Vid. ad Ann. 6, 5.

C. 77. *Cumulum dignitatis*] *Culmen* cod. Agr.

Cadio Rufo] *Candio* cod. Agr. Forte *Canio*. Canius Rufus Martiali laudatus.

C. 78. *Ipse in suspenso tenuit*] Sc. acclamantes puto.

Othoni quibusdam diebus] Lege *subito iisdem diebus: nempe in ludicro theatrali*. Possis et *iisdem ludi diebus* τὸ *Othoni* supervacuum. *ludorum dies* Ann. 3, 23. *ludi Cereales* Hist. 2, 55. de militibus locus singularis, quem emendamus. Lege et *acclamarunt*.

C. 79. *Magna spe ad Mœsiam irruperant*] Scribe *magna spe addita*. Virgilius 10, 263. *spes addita (menti)*. deinde *novem millia equitum ferocia et successu. et ferociora successu* cod. Agr. rectius Acidalius *ad novem millia*.

Ubi per turmas advenere] Puto *adsiluere*. vel *advolavere*.

Ubi sævitia h. et vi v. a.] *Ubi sævitia hiemis et dolore vulnerum absumti* cod. Agr. non male. Forte etiam, *sævitia hiemis misere et vi vulnerum absumpti*, vel *vi vulnerum misere*.

C. 80. *Insidentes equis*] Rectius erit *insilientes*. Ovid. Fast. 2, 755. *Nox superest tollamur equis urbemque petamus*. paullo ante etiam forte, *severissimum mox Centurionum*.

C. 83. *Imus ad bellum*] Forte *cur ruimus ad bellum*. mox c. 84. *in exitium ruamus*. Seneca de Ira 3, 42. *Quid ruimus in pugnam? quid certamina nobis arcessimus?* possis et, *cur deficimus ad bellum?*

Si ubi jubeantur] *Si cur jubeantur* cod. Agr. mox lege *intercidet*.

Perditus ac temulentus] *Perditus stertit* apud Martialem 3, 82. pro ebrio. nil igitur mutemus.

Manus imbuet] *Imbuent* bene cod. Agr. tum et paullo post scribe *irrumpent*.

C. 84. *Reparari promiscua sunt*] Sic MSS. forte tamen *promiscue assolent*

C. 85. *Et oratio*] *Ea oratio* cod. Agr.

Et facies belli erat] F. *hærebat* vel *terrebat*. possis et *facies belli vera*, vel *similis*, nam *erat* non est in MS. Agr.

Ad studia partium noscenda] An *dinoscenda?*

Animum vultumque conversi] MSS. *animo* etiam Agr. et edd. vetustæ. Forte *animos eo vultumque conversi*.

Aut tumultu verborum] Excidit τὸ *vice*. *vice aut tumultu* per vices aut tumultuario clamore et confuso. supra c. 72. *vice impunitatis*. Excidit et in Suetonii Galba 6. ubi lego *Gætulici vice*. *Dicta factave alicujus vice legis observare* noster Ann. 4, 37. Hist. 3, 71. *nisi statuas in ipso aditu muri vice objecisset*. de vicibus militaribus supra locus emendatus.

C. 86. *Prorupto ponte*] An *prærupto? proruto* Gronov. Vide, quæ ad Cæsarem adnotamus.

C. 87. *Quod reliquos Cæsarum*] Nil mutandum. Vide nos ad Claudianum.

Ad observandam honestiorum fidem invitatus] *Imitatus* cod. Agr. Flor. *immutatus*. lege *imputatus* et vide supra Ann. 11, 29. *imputatus* beneficii loco. Ubique Tacitus libertos pungit.

C. 88. *Igitur mota urbis cura*] Lego *amota* Flavio Sabino.

C. 89. *Pacis adversa pertimuere*] *Adversa in Rep. pertimuere*. MS. Flor. *Reip.* recte. hoc est *pacem Reip. adversam*. et sic codd. Lipsiani.

Et quicquid utrimque] Malo *et utrimque quicquid*: alibi. *nec multum virium a tergo*.

Longo bello materia] *Longa* cod. Agric.

C. 90. *Sed festinata exactione*] Cod. Med. inserit *jam pridem* et sic cod. Agr. et alii.

Latum et sonans] Scribe *elatum*. Seneca Ep. 80 (81). *ille qui in scena elatus incedit, et hæc resupinus dicit, Imperito Argis*.

Sed ex libidine servitii] *Servili* malim. et *ut in famulitiis privata cuique est æmulatio*. *simulatio* cod. Agr. cives et Remp. comparat cum privata domo. *familia* pro *famulitiis*. Phædr. 3, 19. *Æsopus solus cum domino esset familia*.

AD LIBRUM II. HISTORIARUM.

C. 1. *Decor oris*] Cod. Agr. *decorus*.

Loco ominum etiam fortuita] Cod. Agr. *fortuna*. possis et *opportuna*.

Anxius animo] Malim *animi*. *anxius sui* Ann. 4, 59. *anus anxia potentiæ* 12.

Ac se Vitellio] Lego *ac seu Vitellio sive Othoni*.

De bello agitantibus] *Cogitantibus* ni fallor.

C. 2. *Inter spem metumque jactatum*] *Jactato* præstat.

Imperio modestior] *Moderatior*. Med. et Agr. deinde *prætervectus* bene MS. Med. *prævectus*.

Syriam audentioribus spatiis petebat] Sic et MS. Agr. lege *adductioribus*. Hist. 3, 7. *quia adductius quam civili bello imperitabat*. Pomp. Mela 1, 4. *fastigatque se molliter, et ideo paullatim adductior*. Gellius 16, 3. *loco in quem cibus capitur vel stipato vel adducto*. Livius 5, 27. *modo brevioribus, modo longioribus spatiis*. 35, 40. *Abstulerunt me velut de spatio Græciæ res immistæ Romanis*. 9, 10. *Cum apparitor Postumium laxe vinciret quin, inquit, adducis lorum*. Marcilius ad Titum Suetonii cap. 5. *lentioribus*, quem vide. Idem legit c. 3. *accitum e Cilicia Thamyram*. alii alia. Sic et forte legendum vit. Agric. c. 3. Ibid. c. 8. *Addiderant virtutes spatio exemplorum*. Immo *aperuerant virtutes spatia ex templo honorum* vel *rapuerunt*, quod postremum verius. Possis et *addens prioribus spatiis*. Vide nos ad Maronem Georg. 1, 513. *addito spatio rediturum* Hist. 3, 2. *spatia itinerum* Ann. 14, 56. 58. de Oratore 39. *ut nobiles equos cursus et spatia probant*.

C. 3. *Regem Æriam*] *Venerianum* cod. Agric. MS. Med. *Verianum*. Forte *Conditorem templi Venerei regem Æriam*.

Sed scientiam etc.] *Sed scientia arteque arusp. accitam et linaræ certamina attulisse*, cod. Agr.

Atque ita puctum] Malo *Atque id pactum*.

Cinyrades] *Cynarides* cod. Agr. lege *Cinyrides*. *Cinyreia virgo* Ovid. Met. 10, 369.

Altari adolentur] *Altaria* bene, cod. Agr. apud Maronem *adolere altaria flammis*. Vid. ad Ann. 6, 28.

C. 4. *Sacerdotis id nomen*] *Sacerdoti* malo. Vid. Ann. 5, 1. *sacerdotii* MS. Florent. an pro Sacerdote, ut *obsidium* pro obside Ann. 15, 1.

Ingens rerum fiducia] Distingue: *pervectus* etc. *suspensis* etc. *ingens fiducia accessit*, sc. Tito et suspensis animis. aliter Pichena et Lipsius: sed bene Gronovius.

Et inexpertus belli labor] Forte *ut expertis bellici laboris*, vel *ut inexpertis belli*: et *inexperti belli labores* cod. Agr. deinde malo *integris quies* (non *integra*) et *inexperti bellici laboris* vel *belli*. *pulsi cum sauciis integri* H. 3, 16, 28. 56. 5, 15. omnino *inexpertus belli* H. 1, 8. ubi vide interpretes. *inexpertæ bello legiones* infra c. 75. ubi et forte *belli* legendum. *expertus belli* H. 4, 76. *expertus bellis animus* Agric. 41. ubi lege *belli*.

C. 7. *Placuit expectari belli exitum*] *Expectari bellum. Cum victoribus nunquam s. f. coalescere*, cod. Agr. *bellum cum in victores* etiam cod. Florent. et alii scripti et priscæ editiones. *c. 7. cum in victores victosque nunquam solida fides coalesceret*. vid. Gron. Obs. 3, 10. *exitum* est e conjectura. Lego *placuit expectari velut in commune. Quin et victores etc.* vel tolle *bellum*, ut repetitum e superioribus H. 1, 83. *in commune omnes metu exterrebantur*. Hist. 1, 25. et 36. *milites accendendos in commune ratus. in commune consulere et consultare* passim, ut et *in medium consulere*. *Commis* scribebant: hinc natus error. Ann. 15, 12. *in commune alacris*. 52. *Hæc in commune*. infra 54. *Nec ultra in commune congressi*. Germ. 27. *hæc in commune de omnium Germanorum moribus accepimus*.

Cæteri olim mixtis consiliis] *Mucianusque titi opera mixtis consiliis*, cod. Agr. alii cod. omnes *ceterum*. lege, *ceteri jam olim* vel *clam*.

C. 8. *Vivere eum fingentibus*] *Confingentibus* cod. Agr. Christiani rebantur adhuc vivere. Vid. Sulpic. Sever. malim quoque *varii super exitu ejus rumores*.

Propior ad fallendum fides] Lege *pronior*. Ovid. Am. 3, 674. *Prona vexit cupidis in sua vota fides*.

Mox *in Cythnum insulam*] *In Cynthum* cod. Agr.

Et abnuentes interfici] *Vel* Med. lege *bella abnuentes*, cum quarto casu passim Tacitus: *abnuere prælia, congressus*, etc. deinde scribe *interfici jussit, spoliatis negotiatoribus et mancipiorum valentissimo quoque armatis*.

Donec Sisenna] Puto *donec is*. *Sisenna* e glossa.

C. 9. *Alloquendos sibi milites*] Vetus et *adæquandos*. opinor *adlectandos* vel *alliciendos*. infra 85. *per epistolas alliciebant Pannonicum exercitum*. adloqui militem est proprie Imperatorum. Hinc *adlocutio militaris*, vide Hist. 1, 29. Ann. 4, 50.

Expugnata navis] Hujus navis nulla ante mentio. forte *cujus cohorte statio expugnata navalis*, nisi latet nomen op-

pidi in Cythno insula. *stationes per ripam dispositæ* supra.

C. 10. *Validum retinebatur*] Lego *e re tenebatur*. prout e re erat. Deinde puto *adactis* (sc. patribus) *terrore ut propria vi*. vel *addito terrore, ut* vel quid simile. denique *e more tamen audiendum*.

C. 11. *Eo agmen legionum*] Sic cod. Agr. male *eo* (h. e. ideo) rejecerat Rhenanus.

Et equitum vexilla] *Et Quiritium vexilla* cod. Agr. forte *atque velitum vexilla. æque et ante signa pedester*. lege *it* vel *ire*. *Sed loricæ ferreæ usus: ire ante etc.*

C. 12. *Penitus usque ad initium*] Forte *Italiæ parte et Appenini usque ad initium etc.*

Duces dederat] Male *legerat* Freinsh. possis et *addiderat*, sed nil necesse.

C. 13. *Sed calamitatibus*] Forte, *sic calamit.*

Latere respondit] *Hic latere* cod. Agr. sed *latere* est equivocum.

C. 14. *In colles*] *Incolis mari propinquo* cod. Agr.

Adnexa classis] Lege *adnixa*. Virgil. 3, 208. *Adnixi torquent spumas*. deinde *obversa et minaci fronte*.

Alpinos] Cod. Agr. *Alpinas* scribe cohortes.

Apta ad jaciendum etiam] Scribe *ad arcendum*. nam erant collocati in Alpinis jugis, ut patet ex superioribus. Locus similis Hist. 3, 82. 4, 15. 26. *arcere* infra c. 17. deinde lego *in victoriam idem audebant*. sic c. 16. *in summam profutura*. non *in summa*.

C. 16. *Decimi*] *Decumi* cod. Agr.

Et aversi repente animi] Lege *ita aversi*.

Balineis interficitur] *In balineis* malim.

In multa colluvie rerum] Lego *reorum. agmen reorum* alibi noster. *magna colluvies* H. 5, 12. *colluvies nationum Athenienses*. Ann. 2, 55.

C, 17. *Ala Syllana*] *Silana* semper cod. Agric.

C. 18. *Et retinenti Duci tela intentare*] Lege *renitenti*.

Quin proditionem et accitum Cæcinam] Lege *quin proditos se et*. in ceteris Merceri conjecturam sequor. MS. Agr. *quin pro Othone et*.

C. 19. *Coloniam virium et opum validam*] MS. Anglic. Jac. Gronovii *opiis*, unde ille *copiis*. Ego *opis*, ad ferendam opem.

C. 21. *Dum regerunt*] MSS. *dum in hostes ingerunt*. Legendum *dum per tormenta ingerunt* vel *regerunt*. MS. Anglic. Gronovii filii *per portas egerunt. ingerunt* præstat, ni *regerunt* mavis. brevis locutio, intellige eadem quæ jam nominata sunt. *e tormentis ignem et faces jaculabantur*. Hist. 4, 23. *adactæ tormentis ardentes hastæ*. Vegetius 5, 14. *ardentes sagittæ per ballistas in hosticarum navium alveos infiguntur*. Ann. 2, 81. *Erigi scalas jussit . . . alios tormentis hastas saxa et faces ingerere*. Sic et illud capio Ann. 12, 16. *facibus atque hastis turbabant obsessos*. et Ann. 4, 49. *agger unde saxa, hastæ, ignes jacerentur*. *E tormentis faces et hastas incutere* Ann. 13, 39. Livius 31, 46. *ingerere tela ballistis et catapultis et alio genere tormentorum*.

Invidiæ æmulatione] Sic Cod. Agr. forte *livida*, sed sub finem hujus libri utrumque conjungit.

Quocunque casu acciderat] *Accidit* scripti omnes, nec mutandum.

Obruendisque hostibus] Malo *obterendisque*. nam *operibus* abest a Bud. et Agr. vel *proruendisque hostilibus*, ut opera subintelligantur. et mox c. 22. malo *pars subvenientium obtriti*, quam *obruti*. forte *ocius expediunt*.

C. 22. *Et Cæcina fama et pudore*] *Fama* præcesserat proxime. lege *infamia*. male Lipsius *fame*. alii aliter. Possis et *flammatus*. Valer. Flacc. 4, 655. *flammata pudore juventus*. infra 74. *omnes exercitus flammaverat arrogantia venientium a Vitellio militum*. H. 4, 24. *his inter se vocibus instinctos flammavere insuper allatæ a Vespasiano litteræ*.

Castris assideret] *Insideret* cod. Agr.

C. 23. *Ne novis subsidiis*] Forte *firmato hoste fortuna prælii nutaret* vel *mutaret*. *Partium versa fortuna*, noster alibi *fortuna pugnæ mutatur; fortunam belli mutare*.

Omnia quæcunque facta] Lege *in communi*.

Variis criminibus incesserant] *Incessebant* cod. Agr.

Rebus prosperis incertus, et inter adversa] Lege *rebus ut prosperis incertus, ita*.

C. 24. *Nequicquam omnia cœpta*] *Incepta* malim. *arma incipere* Ann. 4, 46.

C. 25. *Satis cito victoriam incipi ratus*] Puto *insisti victoriæ*. Ann. 2, 62. *usque in exitium insisteretur. insistere spei* infra c. 46. *insistere scribendi munus*. Symmach. Ep. 1, 84. vide Juret. p. 48.

C. 26. *Versi in fugam etiam*] *Versis* malim.

Proditionem ageret] *Proditorem* malo. Naso Ep. 2, 78. *Heredem patriæ, perfide, fraudis agis.*

C. 27. *Reverentius et æqualius*] *Æquabilius* cod. Agr.

C. 28. *N. a. ut corpori, v. a.*] Lege *non abrumpendos suo corpori val. artus.* Curtius 6, 9. 28. *truncum corpus milites* vocat 10, 3. 10. *vos meorum militum corpori immiscui.* et 6, 9. 28. *militarem turbam sine Duce corpus esse sine spiritu.* de Morib. Germ. 39. *Semnones centum pagis habitantur, magnoque corpore efficitur, ut se Suevorum caput credant.* Ann. 1, 12. *unum esse Reip. corpus.* Florus 4, 3, 5. *perturbatum ordinavit Imperii corpus.*

C. 30. *Prope duplicatus leg.*] Lege *duplicatis numeris.* Infra c. 69. *amputari legionum auxiliorumque numeros jubet.* apposite. Vita Agric. c. 18.

C. 31. *Nemo imputabat*] *Nemo non.* bene cod. Agr. Vide Pichenam.

C. 32. *Clausam Alpibus*] *Clausam maritimis Alpibus* cod. Agr.

Opulenta et fida] Forte *opum læta et fida.*

Senatumque et Populum] Cod. Agr. *et Populum R.* bene.

C. 33. *Cui uni*] Bene Rhenan. *ut cui uni.*

C. 34. *Quando hostis imprudentia rueret*] Lege *quando hostilis imprudentia annueret*, nempe cœptis illorum. contra Hist. 5, 13. *quando impetum et subita belli locus abnueret.* 4, 53. *Altitudo ædibus adjecta. id solum religio annuere.*

Jactis insuper ancoris] *Super* cod. Agr. et Bud. bene.

C. 36. *Quæ superfuerant*] *Supererant* cod. Agr. et Med. *abruptæ naves* sc. ab ancoris. Nil igitur muta. *rupere* apud Claudianum de classe Eidyll. 1, 35.

Læto milite ad mutationem] *Et ad mutat.* cod. Agr.

Tam infestam militiam] Forte *tam incertam.*

C. 37. *Egestatis scelerum*] *Egestatis et scelerum* cod. Agr.

C. 39. *Sed ad bellandum*] Male Grotius *ad debellandum.* qui ad bella proficiscuntur, sarcinas secum ferunt, qui ad pugnam, eas in loco proximo relinqnunt. quod non factum, etsi hostis in vicinia. Vide infra 45.

C. 40. *Æger mora*] Malo *moræ.* Lucanus 7, 240. *Æger quippe moræ flagransque cupidine etc.*

Segnitia] *Segnitie* cod. Agr.

C. 41. *Et pugnam resumere coegit*] Vel *pugnam eximere.* ut II. 3, 81. *eximere certamini unum diem.* ut *diem dicendo eximere.*

Postulantes] *Expostulantes* cod. Agr. ut alibi.

Honestum consilium] *Concilium* lego.

Vocitantium] *Volantium* Farnes. *vomantium* Med. et Vat. *volitantiumque* cod. Agr. *Volitare* passim apud Tacitum.

Vel revehebantur] Bene *relabebantur* Flor. nam *revehi* proprie equitum est. Sic supra *in castra revectus.*

C. 42. *An ipsa Othonis parte*] Malim *an ab ipsa.*

C. 43. *A parte alia*] Malim *At parte alia.*

C. 44. *Immensum id spatium*] An *in spatium* vel deleatur *id.*

Nullo propria crimine ejus] *Ejus* abest a cod. Agr.

C. 45. *Munimentum fuere arma et vict.*] Lege *munimento arma fuere et victoriæ.* sic, *documento esse et odio.*

C. 46. *Furore quodam et instinctu*] *Furore et amenti instinctu* cod. Agr.

Aut induraverat Otho] *Induruerat* cod. Agric.

C. 47. *Sed este*] *Estote* cod. Agr.

C. 49. *Repens tumultus avertit*] *Advertit* malim.

C. 50. *Aut circum volitantium avium*] Puto *aut vi circumvolitantium.*

C. 53. *Ut ambigua disserentem invasit*] *Disserentem janua invasit* cod. Agr. et emend. *manu invasit. ambigua disserentem* illustra ex H. 3, 1.

Nec cæteri sententias aperiebant] Puto *nec ceterorum sententias opperiebatur.* Livius 1, 56. vide ibi Gron. Interpellabat Cæcina prius, quam universus Senatus censuisset. Sic sæpe noster Ann. 3, 59. Post lege *adeo invisum.*

Suprema ejus mandata] Forte *heri mandata.*

C. 54. *Rapidus in urbem vectus*] *Rapidum urbem* cod. Agr. et Bud. forte *rapidius Rigodulum venit*, ut H. 4, 71.

C. 55. *Ut cessisse Othonem*] Intricata constructio et verba transposita. Lege, *ut cessisse vita Othonem certi auctores in theatrum attulerunt, Vitellio plausore, et a Flavio Sabino Præfecto urbis, quod erat in urbe militum, sacramento Vitellii adactum.*

Principatibus composita] An *conquisita?*

Quæ gaudio fungeretur] *Quæ laude defungeretur* lego. nam de *laude* præ-

cessit. Sic H. 4, 39. *regibus laudes et grates decretæ.*

C. 56. *Tantum equitum peditumque vis*] An *ubivis?*

C. 58. *Exercitus fama spargebatur. Insuper*] Cod. Agr. et deinde *Albinus* pro *Albinum.*

C. 59. *Largus animo*] Malim *animi.* *Comitaretur liberaliter*] Lege *copiis comitaretur.* Vid. Ann. 1, 44. *Centurionatum* pro *censum Centurionum copiæ annuæ* alibi sic et capio. *copiis et lætitia,* pro epulis. Ann. 1, 68. *copiæ* opponuntur *ciborum egestati,* qui locus ad rem facit. *Copiis onerare* de Mor. Germ. 30. male mutant. de Vitellio similiter Valer. Max. 5, 1, 1. de Prusia rege *censuit Senatus, ut domus ei Romæ quam optima conduceretur, et copiæ non solum ipsi, sed etiam comitibus ejus publice præberentur. copiæ* sæpe apud Symmachum ut Ep. 6, 81. *natalitii convivii copiæ.* sic passim.

C. 84. *Largitus privatim*] Lege *largus privati,* ut Virg. Æn. 11, 338. *Largus opum.* Ex Ryckio.

AD LIBROS III. IV. V. HISTORIARUM.

H. III. 13. *Huc cecidisse G. ex. gloriam*] Lege *recidisse.* Ex R.

C. 30. *Illi trabibus tegulisque*] Lege *lateribus teg.* Ex R.

C. 33. *Cum omnia—in igne considerent*] Lege *in ignem.* Ex R.

C. 58. *Officia metu profecta*] Lege *a metu.* Ex R.

C. 65. *Affectam ejus fidem præjuvisse*] Lege *præs juvisse.* Ex R.

C. 80. *Quod cuique obvium telis*] Lege *teli.* Ex R.

H. IV. 10. *Proditor corruptorque amici*] Scribendum utique *correptorque* h. e. delator. Juvenalis hac de re 3, 116. *Stoicus occidit Barcam delator amicum Discipulumque senex.* ubi monet Scholiastes antiquus, hortatu P. Egnatii Celeris hujus, filiam Sorani ad magica descendisse, per quem Neroni sit delata. *Corripere* Tacito passim pro deferre, accusare in Senatu. Ann. 2, 28. *statim corripit reum, Consules adit, Senatus cognitionem poscit.* 3, 49. *fine anni C. Lutorium Priscum equitem R., post celebre carmen,—corripuit delator. objectans ægro Druso composuisse.*

C. 66. *Ingens rerum*] Cod. Agr. addit *tumultus.* lege *tumulus.* Ex R.

C. 83. *Quibus mos est, talia intelligere*] Opinor, *dos est.* Vide Axenium ad ista Phædri initio, *duplex libelli dos est.* Symmach. Ep. 1, 83. *qua te dote natura ditavit.* ubi vid. Juret. p. 47.

H. V, 6. *Incertæ unde superjacta, ut solido, feruntur*] *Feret* et emend. *fert.* MS. Spinæ. *Incertam undam* eleganter vocat, quæ instar solidi superjacta non mergit. *Incerta rivis aut tenacia gravi cæno* Ann. 1, 63. et 70. *Eadem freto, litori, campis facies, neque discerni poterant incerta a solidis, brevia a profundis. incertum undæ.* MS. Spinæ a manu secunda. *Inerti undæ.* Grotius et Freinshemius. Ovid. de Ponto Euxino Her. Ep. 9, 122. *Inertes undæ superjacta, ut solidæ, ferunt* ex vestigiis codic. Flor.

C. 7. *Fulminum jactu arsisse*] Lege *tactu.* Sic *tangi de cælo.* Virg. Ecl. 1, 17. *De cælo tactas memini prædicere quercus. tactæ de cælo ædes* Ann. 13, 24. *regiones* Ann. 14, 12. Sed vide Pichenam.

Sive herba tenus aut flore, seu solitam in speciem adolevere] *Solidam in speciem,* Salmasius. sed *species* præcessit. Lege *solidum in spem.* Ovid. Met. de herba 15, 203. *Turget et insolida est et spe delectat agrestes,* ubi forte legendum. *in solido est,* vel *in solida jam spe delectat. Spes anni* et *vota coloni* passim apud poetas. Possis et *sive herba tenus aut flore, sive, ubi solidam in spicam adolevere.* sed *in spem* verum est. agit de segete. notum illud; *et adhuc tua messis in herba est.*

C. 8. *Et primis munimentis urbs*] Lege *septa trinis munimentis urbs.* Vide commentatores infra c. 12. reliqua ex Spinæ codice restituenda, *alienigenis templum interius clausum.* Tum puto scribendum, *ad fores tantum Judæo aditus et limen, penetrali et Sacerdotes arcentur.* Possis et *e trinis munimentis urbis.* et tum *templum,* quod sequitur, pro glossemate ejiciendum. Vidit Lipsius hæc ab Agricola emendari, et putavit ex ingenio hæc fieri.

C. 10. *Proximus annus, bello civili intentus, quantum ad Judæos per otium*

transiit] Lege *proximis annis bello civili intentus.* nempe, *quantum ad Judæos per otium transitis.* annis per otium transitis. plus uno anno interquievit. Agric. 6. *annum quiete et otio transit.*

C. 12. *Metus atque usus*] *Atque* denuo sequitur. Lege igitur, *metus æque ac usus* vel, quod malo, *metus atque usus peræque.* vid. Ann. 6, 5.

C. 21. *Subitus consiliis sed eventu clarus*] Lege *et eventu elatus.* quod eventui nimium fideret, subita consilia testabantur. Hist. 4, 63. *rebus secundis sublati. Elatus inflatusque.* Sic Hist. 1, 8. ex emendatione Lipsii, *Germanici exercitus, quod periculosissimum in tantis viribus, solliciti et elati superbia recentis victoriæ. tantis successibus.* Suet. Nerone 37. ubi alterutrum videtur superfluum.

C. 22. *Intermisso signo et vocibus*] Lege *vicibus.* scil. vigiliarum. Sic Hist. 2, 29. *vices castrorum intermittere sine sono tubæ.* apposite omnino. Plura supra notamus ad Hist. 1, 85. Germ. 26. *Agri pro numero cultorum ab universis per vices occupantur,* quem locum, reponendo *per vices,* male sollicitabant, recte a Gronovio assertum et a Colero.

C. 23. *Civilem cupido incessit*] Lege *cupido inde incessit* MS. Flor. *invasi, incessi:* quod diversam scripturam testatur, et sane MS. Spinæ *invasit.*

Tricenos quadragenosque se et armamenta] Sic MS. cod. Flor. Forte *triceno quadragenoque quæque remo, sed et armamenta.*

Cum interim flexu autumni et crebris pluvialibus imbribus superfusus amnis palustrem humilemque insulam in faciem stagni opplevit] Recte *flexu autumni* Rhenanus, cum *fluxu* ante legeretur. Sic *flexo in vesperam die* Ann. 1, 16. Sed pluribus mendis inquinatus hic locus. nam cur amnis superfusi nomen non exprimitur? deinde cur *imbres pluviales?* cum aut *imbres* aut *pluvias* satis esset dixisse. deinde *superfusus amnis,* pro redundante simpliciter vix satis Latinum videtur. Ne quid moremur, aut suspensum te teneamus, opinor, a Tacito relictum: *cum interim flexu autumni crebræ pluviæ: et Vahalis ripis superfusus amnis palustrem humilemque insulam in faciem stagni opplevit.* Singula videamus. *Vahalis amnis* est, qui Batavorum insulam superfluit. Ipse Tacitus Ann. 2, 6. *Insula Batavorum, in quam convenirent dicta ob faciles appulsus... Nam Rhenus uno alveo continuus, aut modicas insulas circumveniens apud principium agri Batavi velut in duos amnes dividitur, servatque nomen, donec Oceano misceatur. ad Gallicam ripam latior et placidior adfluens adverso cognomento Vahalem accolæ dicunt.* Infra c. 26. *Petito colloquio scinditur Nabaliæ fluminis pons, in cujus abrupta progressi Duces.* ubi Lipsius et ante Lipsium Rhenanus *Vahalis fluminis pons.* an *navalis Vahali pons?* de Batavis Hist. 4, 12. *Batavi, donec trans Rhenum agebant, pars Cattorum seditione domestica pulsi extrema Gallicanæ oræ vacua cultoribus simulque insulam inter vada sitam occupavere, quam mare Oceanum a fronte Rhenus amnis tergum ac latera circumluit.* qui et ipse locus est vexatissimus: ubi monet Lipsius, in nonnullis codicibus legi, *insulam vocatam sitam,* vel *vacasitam* vel *invata sitam.* Unde ille, sed dubie, *insulam Vahali assitam.* Rhenanus, quod in Budensi libro invenisset *juvata sitam, sub vada sitam* castigat. Grotius ex *vocasitam vacantem.* Codex Spinæ *insulam Vatasitam.* Nam Pichena de Florentino suo tacet. Ego opinabar, *insulam in Vahali sitam occupavere,* vel *insulam inter vada Vahalis sitam:* quod verum est, nisi mavis *insulam Bataviæ assitam.* Sed alterum verius, et ita conjeceram, antequam Lipsiana conjectura mihi liqueret. in sequentibus malo, *cui mare Oceanum frontem, Rhenus amnis tergum ac latera, circumluit.* sed ad rem. *superfundi ripis,* ut *superfunditur adjacentibus amnis* supra c. 14. *Addiderat Civilis aliquam in Rhenum molem, cujus objectu revolutus amnis adjacentibus superfunderetur.* Ann. 13, 55. *potius mare superfunderent, adversus terrarum ereptores:* quo loco vulgatum posse ferri, nec *ripis* opus esse, utcunque apparet. sed vera forsan lectio: *cum interim flexu autumni crebræ vis pluviæ, et alveos imbribus superfusus amnis.* habet enim Rhenus duos alveos, quorum alter Vahalis dictus. Vid. Ann. 2, 6. sic Epicedio Drusi v. 226. *Vix capit adjectas alveus altas aquas.* Ovid. Met. 8, 558. *dum tenues capiat suus alveus undas. Per ora et alveos fluminum* Ann. 2, 5. Possis etiam, *flexu autumni, ut crebri pluvia alveo imbrium vi superfusus amnis.* nisi mavis, *crebræ pluviæ: et alitus imbribus ac superfusus amnis. alitus* pro *altus* sæpe apud Valerium Max. Vid. Pighius ad 3, 4, 4. *quem super notas aluere ripas* Horatio 4, 2, 6. vel legendum *crebra diluvia et ripis imbrium vi superfusus amnis* Plinius Epist. 8, 17.

Num istic quoque immite et turbidum cælum: hic assiduæ tempestates et crebra diluvia. Tiberis alveum excessit, et demissioribus ripis alte superfunditur. vide reliqua. *imbrium vis* ut Ann. 6, 37. *Euphraten nulla imbrium vi sponte et immensum attolli. vis aquarum prorumpens* Ann. 12, 57. *vis fluminis* Ann. 2, 17. Ovidius de Eveno fluvio Met. 9, 104. *nimbis et hiemalibus auctus.* Ap. Suet. Aug. 72. legendum *assiduo imbre hiemaret*, non *in urbe*, quod præcessit.

C. 24. *Monebat mutare*] Malim *mutarent*. sic *mutare fortunam* alibi. *mutare fidem* Ann. 4, 47.

C. 25. *Sibi non tributa, sed virtutem et viros indici*] Sic Flor. Pichenæ liber. ante *virtutes*, unde *juventutem* Rhenanus, alii alia. Opinor *sed virtutem, ut viris indici*. quid per virtutem intelligat, jam supra 4, 12. exposuerat, *nec opibus Romanis, societateve validiorum attriti viros tantum armaque Imperio ministrant.* Sic alia scribenda sunt; nam codex Spinæ, *societateve aliorum.* vulgo *societate validiorum.* de Morib. Germ. 29. *Omnium harum gentium præcipui Batavi... Manet honos et societatis antiquæ insigne, nam nec tributis contemnuntur* (lege *conteruntur*) *nec publicanus atterit. exempti oneribus et collocationibus, et tantum in usum præliorum sepositi, velut tela et arma.*

Proceres: atrociore Civilis rabie] Legendum, *Proceres atrociora: Civilis rabie semet in arma trusos.*

AD LIB. DE MORIBUS GERMANORUM.

C. 2. *Immensus ultra, utque sic dixerim, adversus Oceanus*] Alii *aversus*. facit huc locus Ciceronis Somn. Scip. c. 6. quem Pichena adduxit, ubi *aversa pars terræ* inhabitabilis. *ignotum mare* infra c. 17. hoc est *aversum*. Vide quæ ad Florum noto. 2, 12. Velleius 2, 106. *classis, qua Oceani circumnavigaverat sinus, ab inaudito atque incognito ante mari flumine Albi subvecta.* sed neutrum satisfacit. Forte *inapertus Oceanus*. Valerius Fl. 1, 169. *quantos pelagus aperimus in usus. portum aperire* Ann. 16, 23. *aperire saltum* in Annotatis supra. *aperire Oceanum* Curtius 9, 4. *ut sanguine suo aperirent ei Oceanum.* Possis etiam *inaccessus*, vel *avius*.

C. 3. *Nec tam voces illæ*] Revoca ex vetustis editionibus: *Nec tam vocis ille, quam virtutis concentus videtur.*

C. 4. *Minimeque etc. cælo soloque assuerunt*] Ultima littera proxime præcedentis vocabuli *inediam* est iteranda, ex qua *ni* facio, *minimeque situm æstumque tolerare, frigoraque et inediam, ni cælo solove assueverint.* tum deinde pro *satis satiferax, frugiferarum arborum impatiens.* ut inter sata et frugiferas arbores distinguat: quanquam et arbores seri dicebantur. vide 26. *Arva per annos mutant et superest ager. nec enim cum ubertate et amplitudine soli labore contendunt, ut pomaria conserant et prata separent et hortos rigent, sola terræ seges imperatur.* quibus hæc mire illustrantur.

C. 5. *Non in alia vilitate, quam quæ humo finguntur*] Parum Latine, si quid video. Scripserat puto Tacitus, *non in alia utilitatis.* non in alios usus. amat sic loqui passim noster. tum et vult argentea vasa in promiscuo usu apud alios esse, ac si fictilia forent. hinc *utensilia*, utensilia cibaria; de quibus Gron. ad Ann. 1, 70. *usus* et *utilitas* eadem apud Tacitum Ann. 3, 70. *quod effigiem Principis promiscuos ad usus argenti vertisset.* sed *usus* vocabulum jam præcesserat. Forte et scribendum, *quam quæ limo finguntur. limus* pro luto aut argilla. sed nil necesse. apud Nasonem Trist. 2, 489. *Alter humum, de qua fingantur pocula, monstrat.*

C. 6. *Atque in immensum vibrant*] *Vibrare telum* est manu concutere. Scribe *librant*, dirigunt. H, 3, 27. *In Flavianos tela desuper librabantur*, Ann. 1, 64. *Locus uligine profunda, idem ad gradum instabilis.... neque librare pila inter undas poterant:* apposite vim verbi expressit, ut et H. 2, 22. *Ingerunt desuper Othoniani pila librato magis et certo ictu.* Hinc *libratores* Ann. 2, 20. *funditores libratoresque excutere tela jubet.* rursus 13, 39. *Libratoribus fundi-*

toribusque attributus locus, unde eminus glandes torquerent. H. 3, 23. *libramenta tormentorum.* Vide Vegetium de libratoribus.

Centeni ex singulis pagis sunt. idque ipsum vocantur] Videtur latere nomen Germanicum. Vide, an ex vestigiis Glossarii Boxhorniani pervetusti sic scribendum, *centeni ex singulis pagis, hundrique ob id ipsum vocantur.* Glossarium enim: *Centurio præfectus*, hundro.

C. 7. *Nec illæ numerare plagas aut exigere pavent*] Perperam *exsugere* reposuerunt. *exigere*, explorare, perpendere, examinare, *exigere pensa* sic dicitur. Suet. Julio 47. *sua manu exegisse margaritarum pondus.* Aug. c. 45. *Gladiatorum pugnas severissime semper exegit.* et rursus Tib. 19. *Disciplinam severissime exegit.* quomodo et Aug. idem c. 24. in MSStis Fulvii Ursini et denuo c. 31. Aug. *ut illorum ad exemplar et ipse dum viveret et alii Principes exigerentur.* male sollicitavit Casaubonus. vide Grævium. *exigere supplicia coram* idem Claud. 34. *Tormenta quæstionum pœnasque parricidarum repræsentabat exigebatque coram.* Vide hic Gronovium, qui tamen minus recte visus est interpretari. Canace apud Nasonem: Ep. 11, 8. *Ipse necis cuperem nostræ spectator adesset: Auctorisque oculis exigeretur opus.* hinc exactores supplicii. Vide Lipsium ad Ann. 3, 14. *auspiciorum fides exigitur* infra c. 10. et 20. etc.

Ciboque et hortamina pugnantibus gestant] *Ut hortamina.* sic c. 27. *Monumentorum arduum et operosum honorum, ut gravem defunctis, aspernantur.* Vide illic Rhenanum.

C. 8. *Puellæ quoque nobiles imperantur*] An *nubiles?*

C. 11. *Quibus tum et coercendi jus est*] *Quibus tamen coercendi* MS. Rhenani. Lege *quibus tantum coercendi.* non habent suffragia. mox etiam c. 12. malo: *ignavos et imbelles, ut corpore infames*, non et *corpore.*

C. 14. *Epulæ et convictus*] Perperam tollit *convictus* ex suo codice Rhenanus, quod et alii temere secuti sunt. pro conviviis enim ponitur c. 21. *Convictibus et hospitiis non alia gens effusius indulget.*

C. 15. *Quoties bella non ineunt non multum venatibus*] Scribe, *sunt multi in venatibus.* deinde, *plus temporis otio transigunt*, ut *vitam silentio transigere* Sallustio Cat. 1. Mox *ipsi hebent*, possis etiam *ipsi jubent.*

Magna arma] An *sagina, arma.* supra H. 2, 88.

C. 16. *Citra speciem aut delectationem*] Forte *aut delectus rationem.*

C. 17. *Eligunt feras, et detracta velamina*] Malim *Eligunt eas* (nam *feras* præcessit) et *detracto velamine spargunt maculis vel belluarum.* Calpurn. Ecl. 5, 72. *Sed tibi cum vacuas posito velamine costas Denudavit opus.*

C. 18. *Quæ liberis inviolata ac digna reddat*] Scribe *ac digna se reddat.* dixi supra. tum scribe *ad nepotes referant.*

Septa pudicitia] An *seposita?* vide indicem in *seponere.* Agric. c. 31. *quos sibi Caledonia viros seposuerat.* possis et *operta pudicitia:* sed nil muta. Livius 3, 44. *postquam omnia pudore septa animadverterat. artis custodiis domum et vias sepserat Livia* Ann. 1, 5. *mari Oceano aut amnibus septum imperium* Ann. 1, 9. Propertius 2, 18, 69. *Contra rejecto quæ libera vadit amictu Custodum et nullo septa timore placet.* sic lege, non *tumore.*

C. 19. *Nec corrumpere et corrumpi sæculum vocatur*] An *sæculo imputatur?* vel *sæculi vocatur.* Propert. 1, 16, 11. *Non tamen illa suæ revocatur parcere famæ, Turpior et sæcli vivere luxuria.* Sic *temporis arma.* de quibus ad Nasonem Trist. 4, 10, 106. Vel *sæculi mos vocatur*, quod malo. Seneca Contr. 15. *Adeone jam ad omnem patientiam sæculi mos abiit, ut adversus querimoniam viri uxor alieno teste defendatur.* Epit. Controv. 2, 5. *onerosa sumptibus, ut sæculi mos est.* Florus 3, 12. *Opes atque divitiæ adflixere sæculi mores.* Mox lege *melius adhuc quidem civitates.*

C. 21. *Et poscendi invicem eadem facilitas*] *Facultas, facultatem præbere criminantibus* Ann. 4, 41. 6, 30. *Accusatores, si facultas incideret, pœnis afficiebantur.* Sed vide c. 26. *facilitatem partiendi camporum spatia præstant.*

C. 22. *Aperit adhuc secreta pectoris licentia loci*] Forte *aperitat udi secreta pectoris. udum pectus* Statio restitui in Adversariis. Possis et, *aperit ad udi. adudare* apud Columellam ex MS. Sed nil muta. bene Gruterus.

C. 23. *Recens fera*] Lege *ferina.* Valer. Flaccus 3, 569. *Captaque dapes auxisse ferina.* sic aprina, caprina, ovilla: carnem subintellige.

Haud minus facile vitiis quam armis vincentur] MS. Lipsii, *vino quam armis.* Lege, *vi vicini.* Sed vide Gronovium.

C. 26. *Ideoque magis servatur*] Forte

magis aversantur, et sic Salmasius ad Jus. Att. et Rom. Sed vide Herald. pag. 583.

Ut pomaria conserant et prata separent et hortos rigent] *Prata sepiant* MS. Rhenani. Vide Colerum, qui, *hortos rigari* quod neget, fallitur. Sepiuntur et prata et horti et arva. Festus in *Retricibus*: *Retricibus cum ait Cato, aquam eo nomine significat, qua horti irrigantur.* V. Calpurnius Ecl. 2, 49. et 98. Hinc toties apud Poetas perpetuo quasi epitheto, Nasonem in primis, *rigui et irrigui horti*. *Septa* pro *prato*. Valer. Fl. 3, 581. *Continuo, volucri ceu pectora tactus asilo, Emicuit Calabris taurus per confraga septis.* Ovid. Epist. Cydipp. Ep. 20, 144. *Ad sepem alterius quis tibi fecit iter.*

C. 27. *Ut corpora clarorum virorum certis lignis crementur*] Opinor *acervis ligneis* vel *ligni*. *Struem* mox vocat. an *ingestis lignis*, vel *injectis*, item *aggestis lignis*, vel *congestis*. Petron. c. 89. *aggeritur ingens claustrum.* Sic lege *aggerebatur cespes* Ann. 1, 19. *lignorum aggestus* ib. 35. *aggestis arboribus* Livius 6, 2. possis et *aggesta materia*. nam *lignorum* glossa, ut recte meus pater.

Arduum et operosum honorem] Rectius scripti quidam *peroperosum*. et sic Pichena. sic *perasper* Ann. 15, 26. ubi annotata vide.

C. 28. *Haud dubie Germanorum populi colunt*] *Haud dubii.*

C. 30. *Ferramentis quoque et copiis*] *Cibi.* alibi dictum. Vid. H. 2, 59. male mutant. *ferramenta* et in Suetonii Tito c. 9. in MSS. pro *ornamentis*.

C. 31. *Ferreum insuper annulum*] An *catulum?* quod vinculi genus est, *canem* alii vocant. vel *ferream catenulam*, *catellum* Gronov. ad Plin. 33, 14 (54.) Livius 39, 31. *catellum* Plauto Curc. 5, 3, 13. Horat. Epist. 2, 17, 55. *Nota refert meretricis acumina, sæpe catellam.* ubi vide Torrent. vel forte *ferream numellam*. Vide Festum in *Numella* et Nonium.

Jamque canent insignes et hostibus simul suisque monstratus] Locus vexatissimus. Scribo: *Jamque cani ut insignes, et hostibus simul suisque monstrari. Insignis hosti* H. 3, 17. *ut insignes*, sic Ann. 4, 34. de T. Livio, *Scipionem Afranium, Cassium, Brutum, nusquam latrones et parricidas, sæpe, ut insignes viros, nominat.* p. 70. *complexus, ut præscius periculorum*, sic ibi lego. Cantabant autem prœlium ineuntes Germani. supra c. 2. ubi plura ad rem. de Batavis H. 4, 18. add. H. 5, 15. Ann. 1, 65. Ann. 2. sub finem. de Arminio: *prœliis ambiguus, bello non victus: caniturque adhuc barbaras apud gentes.* sic illa capienda sunt ex hoc loco. cf. Ann. 4, 47. H. 2, 22. Liv. 5, 37. etc.

Hæc prima semper acies usu nova] Nihili hæc sunt. *Visu obvia* scribo. hosti nimirum videnda. oculis hostium obvia. *visu* pro *visui*, ut fere semper Tacitus. *visu ovia* vel *ovvia* scriptum fuit. hinc factum *nova*. Aliter Gronovius et interpretes. mox et *cultu mitiore*, malo quam *vultu*, quicquid dissentit idem Gronovius. non enim ad tonsos capillos refero, sed ad *catulum ferreum*.

Nulli domus jam ager, aliqua cura] Scribe *domus aut agri aut alia cura*.

C. 32. *Certum jam alveo Rhenum*] *Alvei* malo.

Prout ferox bello et melior] *Eo melior.*

C. 33. *Urgentis Imperii fatis*] Alii *vergentibus*. an *urgentibus imperium?* Velleius 2, 12. *At Caius Marius L. Sullam, ut præcaventibus satis, copulatum sibi Quæstorem habuit.* ubi lego, ut Reip. (vel *Pop. R.*) *acuentibus se fatis*.

C. 36. *Ubi manu agitur, modestia ac probitas nomina superioris sunt*] Locus et hic vexatissimus. Scribe minima mutatione *superiori*. Illi, qui superior evadit in bello, probitas et modestia sunt inane nomen. Ovid. Am. 3, 3, 23. *Aut sine re Deus est nomen. Nomen inane* passim apud poetas. Vide supra Hist. 1, 55. In Catalectis Petronianis epigramma c. 80. quod sic castigandum, *Nomen amicitiæ, sibi quatenus expedit, hæret; calculus ut tabula mobile ducit opus.* vel, *Nomen amicitia est, sibi quatenus expedit, hærens.* sed alterum verius. Vide Casaubon. et Grævium ad Suetonii Cæs. 77. *Nihil esse Remp. appellationem modo sine corpore ac specie,* ubi Casaub. *ac re*. Salmasius legit *ac speciem*, bene. Histor. 1, 30. *si Resp. et Senatus et Pop. R. vana nomina sunt.* ubi libri scripti *vacua nomina*. H. 4, 15. *Signa vexillaque congregantur, exercitus magis nomen, quam robur.* Ann. 4, 43. *neque penes Arsaciden Imperium sed inane nomen* et sexcenties alii.

C. 37. *Ne Parthi quidem sæpius admonuere*] *Admovere* Rhenanus. Opinor ego voculam *sui* excidisse. *ne Parthi quidem sæpius sui admonuere.* de qua ocutíone nos ad Nasonis Ep. 3, 132.

Sed et potest ferri vulgatum. Pro *sæpius* forte etiam legendum *sævius*.

C. 38. *Quanquam in communi Suevi vocentur*] *In commune* supra c. 27. *Hæc in commune de omnium Germanorum origine ac moribus accepimus.* infra c. 40. *nec quicquam notabile in singulis, nisi quod in commune Herthum, id est terram matrem colunt.* Orat. c. 2. MSS. *Aper cum eruditione*, pro *communi*, nisi si legendum illic *comi eruditione* et c. 26. H. 4, 74. Ann. 1, 28.

Apud Suevos usque ad canitiem horrentem capillum retro sequuntur, ac sæpe in ipso solo vertice religant] Scaliger ad Martial. legit *capillum retrosecus.* sic *altrinsecus* et alia apud Apuleium : de quibus nos ad Metam. Ovidii. sed et *solo* mendosum. *so* repetitum ex præcedente syllaba. Leg. *rara resecantur, ac hunc sætæ pilo in ipso vertice religant.*

C. 42. *Quatenus Danubio pergitur*] *Perrigatur* vel *tergitur* putabam olim : nunc magis arridet, quod e MSS. proferunt, *Danubio peragitur.* de quo verbo copiose in Adversariis.

C. 43. *Nigra scuta, tincta corpora*] Scribe, *nigro scuta tincta ac corpora* sc. colore. *Sparsis pellibus albo* apud Maronem Ecl. 2, 41. nos plura ad Metam. Nasonis 3. fab. Actæonis.

C. 44. *Regia utilitas est*] Malim *regiæ utilitatis.*

C. 45. *Sonum insuper emergentis audiri*] *Se mergentis.* Hæc enim de occasu solis valuit apud quosdam opinio : et sic Lipsius. De Hispania Statius Genethliaco Lucani v. 27. *Stridoremque rotæ cadentis audis.* Deinde scribe *formæ decorem*, pro *formasque Deorum*, apud Nasonem Met. 1, 73. stellæ sunt, sed hic de sole sermo est tantum.

Illuc usque (et vera fama) tantum natura] Hic quoque locus conjecturis variis vexatur. Puto *illuc usque it fama vera tantum naturæ.* sic restitui Ann. 13, 55. *famam intra hominum.* possis etiam *illuc usque se fama vera intendit naturæ.* vide Indicem in *Fama.* et Senecæ Suasor. 1. aut *sinus famæ* ut Agric. 30. vel *it fama veri.* vel, *vera et intima naturæ :* aut *Illuc usque vera fama in tantum naturæ :* ut *in quantum* de Orat. c. 2. MS. ubi vide Pichen. an *vera tantum naturæ*, ut *vera potentiæ* emendavi supra, vel forte *Illuc usque fert fama, et rerum in tantum natura.* Seneca l. c. *Ita est Alexander rerum natura : post omnia Oceanus, post Oceanum nihil.* Vide illic Schulting. aut *Illuc usque fama, et vera* (vel verax) *tantum natura. Vera fama* ut Livius 25, 16. contra *vana fama* Curt. 10, 10, 5. Vid. Freinsh. ad Curt. 9, 9, 4. et 7, 8, 12.

C. 46. *Idemque venatus viros pariter ac feminas alit*] Apud Ovidium Met. 13, 53. quoque forte legendum, *Venatuque aliturque avibus.* Silius de Hirpinis 8. v. 573. *Hos venatus alit.* Valerius Flacc. 6, 146. *Exomatas venatus alit.*

In aliquo rumorum nexu contegantur] *In obliquo ramorum nexu*, opinor. Vide Colerum. Livius 40, 22. *iter opacum, ut præ densitate arborum immissorumque aliorum in alios ramorum perspici cœlum vix posset.* Apud Petronium quoque restituimus, ubi legendum *obliqui viarum flexus*, h. e. curvi. *obliquo dente timendus aper* Nasoni Ep. 4, 104. *Obliquare crinem* supra c. 38.

AD VITAM AGRICOLÆ.

C. 1. *Ni cursaturus tam sæva et infesta virtutibus tempora*] *Ni incusaturus* forte. quæ hoc ipso incusantur quod petenda est venia rei laudabilis, vel ob indigne habitum a Domitiano Agricolam. Ann. 5, 7. *cum in Blæsum multa fœdaque incusavisset.* Ann. 1, 35. *ac propriis nominibus incusant.* et sic passim. Olim succurrebat *inlustratus*, ut c. 28. *indicium tanti casus illustravit.*

C. 2. *Et loquendi audiendique*] An *eloquendi ?*

C. 3. *Subit quippe etiam ipsius inertiæ dulcedo*] *Subit quippe clam.* vel *et clam* puto. hoc alii per verbum *subrepere* vel *obrepere* expresserunt. *et* pro etiam.

C. 4. *In hujus sinu indulgentiaque educatus*] Immo contrarium videtur velle, non educatum indulgenter. deinde constructio non cohæret, in *sinu* et

indulgentia. Opinor pro *aque* prius scriptum fuisse *qura.* hoc est, *cura.* *In cujus sinu diligenti cura educatus.* Vide de hoc loco Schelium p. 870. vel sine *indulgentia.* Plin. Ep. 7, 24. *Vixit in contubernio aviæ delicatæ severissime et tamen obsequentissime.* Sic lego: nam cod. Med. *avia Elica severissime.* ib. 8, 11. *cum affectum tuum erga fratris filiam cogito etiam materna indulgentia molliorem.* Possis etiam, *indulgentia absque.*

C. 5. *Intersepti exercitus*] Sic legunt, non *intercepti.* Hist. 3, 53. *intersepta Germanorum Rhætorumque auxilia.* ita illic et MS. Spinæ.

C. 6. *Ludos et inania honoris modo rationis atque abundantiæ duxit*] Puto, *Ludos, ut inania honoris, medios moderationis et abundantiæ duxit. inania clementiæ et gloriæ* Hist. 3, 19. restituimus. ib. 2, 69. *inter inania belli adsumptus.* Ann. 2, 76. *neque suspiciones imbecillas aut inania famæ pertimescenda. Moderatio* ut c. 7. *rarissima moderatione maluit videri invenisse bonos quam fecisse.* Possis et, *ut inania honoris et modum.*

Diligentissima conquisitione fecit] *Effecit.*

C. 8. *Provincia dignum est*] *Dignum. sed temperavit.*

Habuerunt virtutes spatium exemplorum] Opinor scribendum esse, *addiderunt virtutes spatia exemplorum* (de quo ad H. 2, 2.) a Circensibus locutione sumta, de qua nos ad Virgilium. Plinius Epist. 1, 10. *ut ille multum virtutibus suis addidit. Addere flagitiis* idem Ep. 6, 22. *addere gradum* Lucanus 4. Vel lege *Rapuerunt:* idque vere *rapere viam, rapere iter* et similia. *campum rapit sonipes* Stat. Theb. 5, 3. *corripere spatium* Virg. Æn. 6, 643. *Spatium* et *curriculum* Cicero conjungit. ut in Lael. c. 12. *Deflexit enim jam aliquantulum de spatio curriculoque consuetudo majorum.* pro Rabirio. *Meque ex spatio defensionis in semihoræ curriculum redegisti.* Huc et Ovidius respexit Trist. 2, 531. *arcto spatio coercere. Spatium decurrere amoris* Lucretius 4, 1190. Possis et *aperuerunt spatium.* sic *aperire novas gentes,* infra c. 22. vid. ad c. 2. de Mor. Germ. Forte et legendum *spatium ex templo honorum.* Olim conjiciebam, *genuerunt se virtutes auspicio exemplorum.*

C. 9. *Castrensis jurisdictio secura et obtusior*] An *secors?* nam sic scribitur in veteri codice passim, non *socors.*

Nullis in hoc suis sermonibus, sed quia par videbatur] Opinor, *nullis in hoc usus prensationibus.* h. e. non, quod ipse ambiret. Cicero ad Att. 1, 1. *Fuit hæc illius præpropera prensatio. Prensare* quid sit, vid. Voss. de Analog. 3, 44. Plinius Ep. 2, 9. pro Sextio Erucio candidato, *Itaque prendo amicos, supplico, ambio,* etc. ubi V. C. Medic. *prenso.* Sic *apprehendere.* Idem 1, 5. *apprehendit Cæcilium Celerem.* 7, 31. *Hunc hominem, appetentissimum tui (mihi crede) complectere, apprehende, immo et invita.* et alibi. Post et *Britanniam ei provinciam destinari,* quam *dari* malim. sed nil muta. sic *Syria destinata* c. 40. *Syriam provinciam Agricolæ destinari.*

* *Consul egregiæ tum spei filiam mihi despondit*] Illud *tum* prorsus redundat. Opinor *egregia ætate ac specie filiam,* vel *egregiam ætate tum specie.* sic infra c. 25. *egregia specie classis. eximia Germanici species,* Ann. 2, 41. *Thraseæ venerabilis species.* Ann. 16, 29. 4, 68.

C. 10. *Spatio ac cælo*] *Spatioso solo* opinor, vel *spatio soli.* tum mox pro *Gallis in meridiem etiam inspicitur,* lego, *a Galliis in meridiem etiam dispescitur,* vel *fretum dispescit,* aut *freto dispescitur.* Vide Vossium ad Melam 2, 2. Nostro Hist. 2, 58. *Hispaniæ ab Africa angusto freto diremtæ imminebat. Breve fretum.* Hist. 3, 2. *Britanniam freto dirimi.* ubi malim, *brevi Britanniam freto dirimi.* infra c. 23. *Glota et Bodotria angusta terrarum spatio dirimuntur.*

Vasto atque aperto mari] Lege *inaperta.* Vide ad Germ. c. 2.

Multum fluminum huc atque illuc ferre] *Hinc atque illinc inferri,* rectius puto.

Influere penitus atque ambitus] An *ambedere.*

Etiam jugis atque montibus inseri velut in suo] An *in solum?* nam *solum* proprie planum.

C. 12. *Per Principes factionibus et studiis trahuntur*] *Distrahuntur* lege. *distrahere domum* in partes Ann. 4, 40. etc.

C. 15. *Nihil libidini exceptum*] *Exemptum* malim. *Exemptum discrimini* H. 3, 4.

Alterius manus, alterius vim] *Alternis manus, alternis vim.* Sed vide Gronovium. Pro *eripi domos* legendum *diripi* puto, vel *erui.*

C. 16. *Omisit ira et victoria*] An *ira victoris?*

Sed discordia laboratum] *Sic* et mox

forte, *sine sanguine stitit* pro *stetit.* vel *sistit* pro *sistitur.*

Agitavit Britanniam disciplina] Forte *Britannicam disciplinam,* ut agitare consilia, cogitationes, res novas. *plus quam civilia agitare* Ann. 1, 12. et c. 18. *ut tres legiones miscere in unam agitaverint.*

C. 17. *Minuta hostium spes*] *Imminuta* malim. Vide ad c. 19.

Et cum Cerealis quidem] *Idem* vel *pridem.* deinde *sustinuit quoquo,* pro *quoque* h. e. aliquo modo.

C. 18. *Nihil arduum aut invictum*] *Invium* melius videatur. *Inviu virtuti nulla est via* sic infra c. 27. *nihil virtuti suæ invium:* sed ideo hic malo vulgatum, ne bis eadem utatur locutione. pro *ad bellum venientibus* forte *ingruentibus* vel *ruentibus.*

C. 19. *Administrationibus potius*] An *potiri?* vel *officii et administrationis potiri.* ut *rerum potiri.*

Frumenti et tributorum auctionem æqualitate munerum mollire] Lege, *æqua* (vel *æquabili*) *vilitate imminuere et mollire.* vel *imminutam mollire.* sic *censuræ legem mollire* apud Propert. 4, ult. 41. *Vilitas,* ut Ann. 6, 17. *copiam vendendi secuta vilitate.* Suetonius Cæs. 50. *plerisque vilitatem prædiorum mirantibus.* ubi de prædiis emtis agitur. sic et *annonæ vilitas* opponitur caritati. Livius 30, 26. *annonæ vilitas fuit.* et c. 38. *per eos dies commeatus ex Sicilia Sardiniaque tantam vilitatem annonæ effecerunt.* De vilitate frumenti loca similia habes Ann. 2, 59. et 87. Plinius Ep. 4, 6. *Thusci grandine excussi; in regione Transpadana summa abundantia, sed par vilitas nuntiatur.* ubi male alii codices: *sed parum utilitatis.* Arnobius sic quoque *abundantiam* et *vilitatem* conjunxit Lib. 1. pag. 9. Ed. Salmas. *Numquid omnibus his annis continua fuerunt bella, continuæ sterilitates, pax nulla in terris, nulla protinus vilitas aut abundantia rerum fuit?* Et mox *sæpenumero maximos annonæ fuisse proventus, vilitates, atque abundantias rerum tantas, ut commercia stuperent universa, pretiorum auctoritate prostrata.* ubi cod. Reg. *annorum proventus;* et recte, ut puto. sic recte Excerpta Salmas. D. Ambrosius altero libello contra Symmachum s. Ep. 18. *Virentibus segetibus subito spes anni adulta moritur.* Frumenta vectigalia Romanis fuisse, vide Ann. 4, 6. Pro *auctionem* alii *exactionem,* ut Hist. 1, 20. *Exactioni Equites Romani præpositi, novum officii genus, et ambitu ac numero onerosum: ubique hasta et sector et inquieta urbs auctionibus.* Sed *auctionem* posuit pro venditione: *exactioni* hic locum non esse patet ex sequentibus. Hinc *auctionari* pro emere Asconio ad Cic. Verr. 1, 23. *Sectores, qui spem lucri sui secuti bona condemnatorum semel* (*simul* puto) *auctionabantur.* sic Tacitus Ann. 2, 59. *Germanicum, apertis horreis, pretia frugum levasse* refert.

Emere ultro frumento ac vendere pretio cogebantur] Forte, *emere iterato frumenta, ac vendere præstinata cogebantur.* Non satis erat, semel a publicanis emisse frumenti, quantum usibus suis satis esset, sed altero plus emere cogebantur, quod cogerent vendere postea. forsan et scriptum fuerit *pretio haud æco,* i. e. *æquo,* vel *pretio perinico,* i. e. *periniquo.* Possis et *præter rem cogebantur:* nisi præstiterit *tertio quoque* vel *tertioque cogebantur. iterato et tertio* emere ac vendere. idque verum opinor.

C. 20. *Ut nulla ante Britanniæ nova pars illacessita transierit*] Puto, *ut nulla arte Britanniæ, jam* (vel *tunc*) *bona pars illacessita transierit* vel *manserit.* sed et tollendum *τὸ et* ante *præsidia. nova* et *bona promiscue* confundi in vetustis exemplaribus, adeo in comperto est, ut exemplis haud quaquam videatur indigere. forte et scripserit *nobis pars illacessita* vel *invia pars. novæ gentes* infra c. 38. Cogitabam aliquando, *ut nulla tantæ Britanniæ nova pars. tantæ Britanniæ,* ut apud Ciceronem Ep. 7, 10. *Quod si in Britanniam quoque profectus esses, profecto nemo in tanta illa insula te peritior fuisset.* de Eubœa Livius 35. extr. quod *tantu insula et tot opportunæ urbes in suam ditionem venissent.* Propertius 2, 51. *Fœdavitque comas et tanti corpus Achillis, Maximaque in parva sustulit ossa manu. tantam vim morbi* Curtius 3, 6.

C. 41. *Tot militares vici*] Sic legendum, non *viri,* ut recte Gronovius. V. notata ad Vell. 2, 115.

AD DIALOGUM DE ORATORE.

C. 2. *Communi eruditione*] MSS. *cum eruditione*. an *comi eruditione?* vide Indicem in *comitas* et *comiter*. sic *communis* et *comis* sæpe commutantur. vid. Juret. ad Symmach. p. 77. 78.

C. 3. *Offensas Catonis tui ames*] *Aures* MS. Lege *averseris* vel *aversere?* sic *cum* pro *communi* paullo ante in libris. infr. c. 10. *offensa excusatur.*

Atque ideo maturare libri hujus editionem festino] *Festino maturare* minus concinnum, ne bis idem dicat. *gestio*, Gronovius; ego *destino* minima mutatione. Ovid. Met. 8, 157. *Destinat hunc Minos thalami removere pudorem.* Plinius sic sæpe, ut Ep. 5, 8. *Egi magnas et graves causas, has destino retractare.*

C. 4. *Omissis forensium Musarum angustiis*] *Martem forensem* vel ex Nasone novi Pont. 4, 6, 29. *Musas forenses* non novi. Vide tamen Ciceronis locum a Schelio productum. prima litera in *Musarum* videtur adhæsisse ex ultima præcedentis vocabuli *forensium;* ut curarum forte sit scribendum, vel *rixarum*. Quid si *forensium tricarum?* Sed prius malo. Contra in Catalectis Virgilii p. 88. *curarum* pro *Musarum* legitur. *Et tu mearum cura, Sexte, curarum. Curæ* pro poematis supra c. 3. *omissis orationum et curarum studiis.* infra c. 6. *sive novam et recentem curam attulerit.* Ann. 3, 24. *si plures ad curas vitam produxero.* et 4, 11. *quorum in manus cura nostra venerit.* ubi vide Gronovium. Hinc adstrue conjecturam nostram in Nasone Pont. 4, 16, 39. *quorum quod inedita cura est.* ubi male legebatur *causa*. Ipse Naso Trist. 2, 1. *Quid mihi vobiscum est, infelix cura, libelli.*

C. 5. *Et ego enim*] Lege, *etenim et ego*. vel, *te ego enim.*

C. 6. *Spectare homines veteres et senes*] Putabam aliquando, *homines victos*. etiam in Tibulli et Plauti locis ab Acidalio productis, vel homines *divites*, aut *locupletes*, vel *locupletiores:* nunc malo *homines cœlibes*. sic supra *orbos et locupletes et potentes*. sed nondum mihi satisfacio.

Quod gaudium consurgendi assistendique inter tacentes] Lege *consurgenti assistentique*, vel *assilientique*. deinde *circumfundi corona* ex Silio, non *coronam*. Et sic fere jam alii. sic c. 19. *vix in corona quisquam assistat.* ubi v. notas. Deinde malim, *in unum converso ore coire populum*. denique in præcedentibus, *Jam qui togatorum comitatus est egresso.* non et *egressus*. sed vide tamen c. 11. *nec comitatus istos et egressus aut frequentiam salutationum concupisco.*

C. 7. *Tum abire, quod si non in alio oritur*] Locus conclamatus. Lege, *tum in cœlum abire*, et sic Dousa. Forte etiam, *quod fiduciæ non in alio oritur.*

C. 8. *Potentissimi sunt civitatis*] An *centumviratu* vel *centumvirali*. sic c. 7. *apud Centumviros causam feliciter orare.* c. 38. *caussæ Centumvirales splendore aliorum judiciorum obruebantur.*

Vespasianus venerabilis senex et patientissimus veri] *Vir* MSS. an forte *paci intentissimus vir.* vel *attentissimus juri*. Lego, *attentissimus p. rei* vel *patriæ attentissimus rei*. i. e. *publ. rei attentus. ad rem* passim apud alios. *intentus in res urbis* Hist. 4, 51. Sed propius vulgatæ vestigiis insistit, si legamus. *p.* h. e. *publicæ, attentissimus rei.* sic fere semper in MSS. contracte. in Ep. Plinii cod. Med. sic sæpe inveni. subinde et respu. et resp. Similis locus, longe mendosissimus, in eodem Plinio restituendus, 10, 33. Trajani Imp. verba sunt, in quibus, ut nunc circumferuntur, nihil sani: *Et mihi scripsit Gabius Bassus, non sufficere sibi eum militum numerum, qui ut daretur illi, mandatis meis complexus sum. Quid vero rescripserim.* (Ed. Aldin *quid quæris scripsisse me?*) *ut notum haberes, his litteris subjici jussi. Multum interest Reip. poscat, anne omnino nomine id suæ utilitatis velit. Vobis autem Reip. utilitas demum spectanda est, et, quantum fieri potest, curandum ne milites a signis absint.* sic legendum, vel *e re publica poscat.*

JER. JAC. OBERLINI

MANTISSA OBSERVATIONUM.

Ad Annalium 1, 3. *L. Cæsarem — Caium — mors abstulit*] Cenotaphium iis positum fuisse autumat Joh. Eb. Rau in confiniis Ubiorum ac Treverorum. Id sæculo superiore detectum describit in Diss. de tumulo honorario C. et L. Cæss. inserta ejus monumentis vetustatis Germanicæ. 8. Traj. ad Rhen. 1738. Situm erat in loco, cui nomen *Junkerrath* et in ornamentis offerebat anaglyphum, quod Augustum et nepotes, ut putatur, essedo vectos exhibebat.

Ad notam Lipsii *ad Insulam Planasiam*] Wesseling. in Observ. var. 1, 26. p. 106. apud Dionem h. l. citatum *Juliam* per anticipationem vocari censet; Reimaro contra potior videtur Lipsii emendatio, idque eo magis, quod Dio *Liviam* ne post mortem quidem Augusti *Juliam* adpellari soleat.

Quo pluribus munimentis] Sic etiam Muretus emendabat Var. Lect. 11, 1.

Ad 1, 5. *Gnarum id Cæsari*] Albericus Gentilis in Lect. Virgil. c. 19. p. 177. legit *Liviam id Cæsari*.

Ad 1, 10. *In Antonium*] De hoc Julio Antonio, ut supra c. 5. de Paullo Fabio Maximo vid. Reinesii ep. 21. ad Rupertum.

Qui—Tedii—luxus] In nota ad hæc verba *nuperus editor* intelligendus est Crollius, cujus id commentum fuerat in Comment. Acad. Palat. vol. 6. Histor. p. 23. Verum in edendo Tacito ab eo abstinuit.

Ad 1, 13. *Non adesse caput R. P.*] His dictis male adfectus est Tiberius, quod vidit, simulationem suam detegi et artes suas perire. Cf. Ferrarii Elect. 1, 10.

Ad 1, 24. *Sirpicum*] Potuit esse cognomen paternum judice Freinshemio.

Ad 1, 38. et Ernesti Exc. ad h. l.] Sperlingius putabat, auxiliares esse *Vexillarios*. V. epistolas ejus et Cuperi amœbæas apud Polenum Suppl. Thes. Ant. t. 5. p. 98. et 107.

Ad 1, 51. *Tanfanæ*] Khunius nostras ad h. l. hæc habet. Cannegieter de Britteburgo p. 32. legit *Anfanæ* et explicat de *Dis matrabus Anfaniabus*, quæ et in Gallia cultæ, teste lapide Lugdunensi apud Gruterum p. 90, 11. ubi tamen legitur AVFANIS MATRONIS, et in Germania inf. apud Smetium in Antiq. Neomagens. p. 93. ubi MATRONIS AVFANIABVS. nisi obstat titulus apud Gudium p. 55, 11. in quo TAMFANAE SACRVM.

Ad 1, 56. *In monte Tauro*] Cum Cluverio facit et Mannert t. 3. p. 578. De munitionibus viarum v. Eccardus de Orig. Germ. p. 282.

Mattio] Id oppidum non esse Marburgum, docet Herm. Kirchner de Republica L. 13. coroll. 6. p. 138. Sunt, qui vicum intelligendum putent, nomine *Matten* ad Adranam; contra Menso Alting in Not. Bataviæ t. 1. p. 122. vetus oppidum *Wetter*. Verum, si conjecturam Mannerti de Logana admittas, de Marburgo vix dubium erit, idque eo minus, quod et situs Mattiaci apud Ptolemæum probe conspirat.

Ad 1, 57. *Apud aram Ubiorum*] In dextra Rheni ripa sitam fuisse arbitratur J. Eb. Rau l. c. ubi hodie oppidum *Duyts* s. *Deutz*, eamque structam ab Ubiis, priusquam a M. Agrippa traducerentur in Galliam, neque Augusto, sed patrio cuidam Numini, forsan Mercurio, fuisse dicatam. Displicet hoc D'Anvillio, qui in Not. de la Gaule p. 86. paullo superius ponit in loco *Gotsberg*, quod adridet Broterio ad c. 39.

Ad 1, 58. in nota ad *Veterem in prov.*] Crollius suum *et æra* non in textum recepit, sed in notis tomo 2. adjectis proposuit pro conjectura.

Ad 1, 62. *Vetust. cærim.*] Titulus ille mutilus exstat apud Grut. p. 236.

Ad 1, 70. *Sine utensilibus*] De his v. et Interpretes ad Lactant. de mort. persecut. c. 27. Pricæus in nota citatus cf. p. 107.

Ad 1, 77. *Ne domos pantom.*] Locum

Tertulliani, in nota citatum, emendatiorem exhibet Moreau.

Ad 2, 1. De nomine Sanatrocis R. Parth. diversimode reddito apud veteres v. Eckhel in Doctr. NN. vet. vol. 3. p. 528. Numus præfert ΣΑΝΑΤΡΟΙΚΗΣ.

Ad 2, 7. *Alisonem*] Castellum id prope Vesaliam fuisse, docet Mannert t. 3. p. 103. Coloniam Agrippinam contra. Id Alting hodie *Aalsum* vocari scribit ad Rheni et Amisaræ confluentes. Aliud castellum ejus nominis fuisse structum ad confluentes Alisonis, hodie *Lise* et Luppiæ prope hodiernum *Lisborn* suspicatur Mannert cum Gattererio p. 565.

Ad 2, 7. *Decucurrit*] Exemplum decursus ejus exhibet basis columnnæ Antonini Pii, quam sub Clemente XI. detectam descripsit Vignolius 4. Rom. 1705. Sinistro autem, non dextro, orbe factum, docet Statius Theb. 6, 215.

Ad 2, 8. *Pervehitur*] B. Rhenanus malebat *prævehitur*.

Amisiæ] Ptolemæus 2, 11. inter Germaniæ oppida numerat Amisiam vel Amasiam long. 31, 30. lat. 51, 30. Stephanus etiam habet Ἄμισσαν. Prope oppidum *Soest* fuisse locatam, vult Mannert t. 3. p. 556. Berkelio *Embda* videtur potius fuisse in notis ad Stephanum, quod loco Taciti satis convenit. Joh. Frid. Gronovius in epist. ad N. Heinsium in Syll. Burmanni vol. 3. p. 53. Amisiam loci nomen esse concoquere se posse negat.

Ad 2, 10. *Penetrales Deos*] Plane sic Seneca Œd. v. 265. et in Phœnissis v. 340.

Ad 2, 13. *Egressus augurali*] Titulus cit. extat apud Gruterum pag. 128. n. 4. Vir eruditus, de quo hic Lipsius, est Vertranius.

Ac 2, 18. *Tiberium Imp. salutavit*] Fiebat hoc apud imaginem Principis. V. Plinius in paneg. c. 56.

In modum tropæorum] Egregie huc facit Virgilius Æn. 11, 5. item Juvenalis Sat. 10, 133. Statius Theb. 2, 707.

Subscriptarum gentium nominibus] Exemplum in tropæo Alpium Augusti apud Plinium 3, 20 (24). Is titulus differt ab eo, qui arcum triumphalem Segusinum ornat, exhibitum a Scip. Maffeio in Append. Musei Veronensis ad p. 234. Iste Plinio memoratus videtur fuisse positus in Comit. Nicæensi in pago Torbia. Dedit Gruterus p. 226, 7. ejus initium.

Ad 2, 23. *Alvei manantes*] Eodem fere modo Hegesippus 5, 29. *natabant pavimenta sanguine.*

Ad 2, 28. *Et necessitatum*] Cum Hillero faciunt Broterius et Dureau de Lamalle.

Ad 2, 30. *Scilicet — ut quæreretur*] Hæc verba, utpote interpolata, expuncta cupiebat Mendoza. V. Burmanni sylloge epistol. t. 2. p. 59.

Ad 2, 37. *Decies HS.*] Dio quoque 54, 17. habet *decies*, sed Suetonius Aug. 41. *duodecies*. De diversis temporibus agi, docet Perizonius de Lege Voconia p. 174.

Ad 2, 38. *Eandem vim*] Hoc vulgatum tuetur et Ferrarius Elect. 1, 10.

Ad 2, 69. *Tabe obliti*] V. Matoli dier. canic. l. 1. cap. de sagis.

Ad 2, 78. *Lato mari*] Sic Græce εὐρυχωρία apud Thucyd. 2, 86. notante Khunio.

Ad 3, 14. *Traxerant*] Khunius quoque explicat per trahere volebant, ut apud Sueton. Cæs. c. 29. *pepigit* pro *pacisci voluit*. Cf. Passerat. in Propertium p. 159.

Ad 3, 24. *Fuga puniit*] Hoc est exilio. Sic Græce quoque φυγάδες, exules.

Ad 3, 46. *Et fuga consulite*] Ironice hoc dictum putat Dureau de Lamalle redditque: *je Vous recommande les fuyards.*

Ad 3, 66. *Anteire parat*] Ita scite emendavit Rhenanus ad 13, 30. prius legebatur *antereparat*.

Ad 4, 37. *Sibi atque urbi Romæ*] Notatis adde templum Romæ et Augusto dicatum Mylasis, de quo Pococke in Descr. of the East t. 2. p. 2. p. 61. aram Lugdunensem, quam exhibent numi et titulum arcus triumphalis in vico S. Chamas Galliæ olim Narbonensis, in quo mentio Sacerdotis Romæ et Augusti, is exhibetur in Comment. Gall. Acad. Inscr. t. 12. ad p. 253.

Ad consules Libro V. præfixos] Bene monet Khunius legendum secundo loco M. VINICIO L. CASSIO LONGINO. Scilicet in fastis apud Gruterum pag. 1087. occurrunt isti Consules ordinarii; suffecti contra C. CASSIVS LONGINVS et L. NAEVIVS SVRDINVS. Errant Onuphrius et Sigonius, qui Cassios illos confundunt. Pomponius l. 2. de Orig. juris §. 47. pro SVRDINO ponit *Quartinum*, in quo errorem agnoscit Cujacius in Ep. Consulari. Vid. ceterum Cujacius ad locum Pomponii et Pagi in Crit. Baronii t. 1. p. 18.

Ad 6, 34. *Sola in equite vis*] Peditem, ut in fuga, sic in acie, fluxa vestis impediebat. Herodian. 4, 30.

Ad 11, 1. *Vim atque opes*] Dureau

de Lamalle *vim* interpretatur per hominem audacem.

Ad 11, 25. *Jus exuendi ordinis*] Qui *exeundi* legunt, Solos ablegat Lipsius. Abiturum se negat Khunius nostras, similesque aliorum formulas adfert. Sic Gellius 1, 12. *ad desinendam seditionem.* et 3, 10. *ad nascendos homines.* Plautus Trin. sc. ult. v. 35. *placenda dos.* Varro L. L. 5, 2. *sæculum dictum, quod longissimum spatium senescendorum hominum.* L. 1. Dig. nautæ etc. *navis navigandæ caussa.*

Ad 12, 53. *Ut ignaro domino* etc.] Lectionem codicis Farnesiani probat Cujacius in paratitl. Cod. de SC. Claud. toll.

Ad 12, 63. *Prævisa locorum utilitate*] Khunius *prævidisse* s. speculatos esse prius Chalcedonios locorum diversorum utilitatem, sed in eligendo loco esse falsos et prætulisse deteriorem.

Ad 13, 5. *Obditis a tergo foribus velo discreta*] De *velo* v. Meursius in Voc. Græcobarb. v. Βῆλον.

Ad 13, 26. *Perscripsere* etc.] Ex variis aliorum conjecturis ita hunc locum concinnavit D. de Lamalle: *perscripsere tamen consensum Senatus, ille jam auctor constitutionis fieret, ut inter p. ei s. adv. — ut jam nec æquo cum p. jure agerent, s. eor. conculcarent, ac v. m. u. int. inpudenter vel p. s. diss.*

Ad 13, 31. De *vicesima* v. Cujacii observ. 6, 28.

Ad 13, 50. *Acri — libertate*] Sic etiam Germ. c. 37. opponitur *moriens libertas* A. 1, 74. et *ultimum in libertate* Agr. c. 2.

Ad 13, 57. Bellum prœliumque de salinis Cattos inter et Hermunduros inlustravit peculiari Dissertatione G. Casp. Kirchmaier 4. Witteb. 1689. recusa cum Notitia Hermundurorum 8. Norimb. 1793.

Ad 14, 14. *Cum cœnaret*] Non rejiciendam puto D'Hottevillii conjecturam, *in scena.* unde forsan librarius *in cena*, ex quo per glossam *quum cœnaret.* Expressit in versione Gallica D. de Lamalle.

Ibid. *Operas arenæ*] Sic *theatrales operæ* 1, 16.

Ad 14, 19. *Et elegantia vitæ*] Mecum faciunt Broterius et Dureau de Lamalle.

Ad 14, 37. *Clara et antiq.* etc.] Suetonii Paullini victoriam Nero celebravit numo, de quo v. Eckhel vol. 6. p. 265.

Ad 14, 54. *In tuam fortunam recipi*] Non in fiscum publicum, ut proscriptorum bona. V. Guthcrius de Officiis domus Augustæ 3, 27. p. m. 784.

Ad 15, 10. *Tria millia*] In nota ad hæc verba, ubi mentio fit Broterii, qui cum Harduino præfert. *Armosata*, adde, ductum id ex Spanhemio de Præst. NN. edit. prioris p. 903.

Ad 15, 25. *An pax in hoste*] Salmasius ad Solin. p. 24. tuetur *inhesta* pro iniqua.

Syriæque exsecutio] Locus Senecæ ad hæc verba ex ep. 52. a Lipsio adductus ad rem non facit. Ibi quippe sumitur exsecutio eo sensu, quo ep. 76. *Quare hoc unum sit bonum, quod honestum, dicam; quoniam me parum exsecutum priore epistola judicas.* Sic bene Khunius.

Ad 15, 81. *Servilibus pœnis sepos.*] In nota, Procopio de bello Vandal. 1, 18.

Ad 16, 6. *Vespas.—a Phœbo*] In nota lapis adlegatus legitur apud Grut. p. 610. n. 7.

Ad Historiarum 1, 1. *Dum res P. R. memorab.*] Re probe pensitata, redeo ad sententiam Ernesti, et *octingentos* bene se habere statuo. Dureau quoque de Lamalle idem admittit, et verba Taciti ita struit: *dum res P. R. (erant), memorabantur (illæ) pari eloq.* etc. Sensu nil differt hæc interpunctio a nostra.

Ad 1, 3. *Justis iudiciis*] D. de Lamalle præfert *judiciis.* ceterum ab inpietatis macula bene absolvit Tacitum.

Ad 1, 11. *Annonæ fecundam*] Ernesti, quem sequitur Dotteville, dedit *secundam.* Admitti posse, judicat D. de Lamalle; ipse tamen præfert *fecundam*, quod et veteres editiones habent et codex Budensis.

Ad 1, 56. *Socordia innocens*] Bonum sensum habet. D. de Lamalle reddit: *sa lâcheté fait sa justification.*

Ad 2, 2. *Templi situm*] D. de Lamalle legit *ritum*, bene, ut videtur. Caput sequens eum ritum pingit, de situ nihil.

Ad 2, 40. *Ad bellandum*] Negat D. de Lamalle, *ad debellandum* intelligi posse. Reddit, quasi ad bellum procul gerendum profectos.

Ad 2, 61. *Gravissima civitas*] D. de Lamalle explicat per prudentissimam, sapientissimam.

Ad 2, 80. *Diligebantur*] Khunius non absurdum esse judicat *dirigebantur.* Milites scil. direxisse castra et tentoria ad instar Penatium ac domiciliorum, in quibus propter necessitudinem cum provincialibus contractam sibi perpetuo habitandum esset. Addit, *diligere* pro amare vix unquam apud Tacitum legi.

Ad 3, 16. *Fugæ ultimus*] D. de Lamalle legit *primus*. Sic et Bahrdt in versione Germanica, quod multum adridet. Broterius autem vulgatum ita exponit: plurium Vitellianorum adcursu versa est fortuna; et acerrimus quisque Flavianorum, qui Vitellianos insequebantur, factus est fugæ ultimus, quia Vitellianis propior.

Ad 4, 70. *Ne Tutor quidem maturavit* etc.] Ex hoc loco collato cum H. 1, 61. et Bochat Mém. sur l'hist. anc. de la Suisse t. 1. p. 390. Perreciot, Acad. Vesontinæ antehac a secretis, ostendit, Helvetios olim ad superiorem Germaniam spectasse. V. Grandidier hist. d'Alsace t. 1. p. 169.

Ad Germaniæ c. 8. *Inesse aliquid sanctum*] Huc facit Sponius in Misc. erud. antiq. 3, 77. ubi de Matribus Mopatibus ex Smetii Antiq. Neomagensibus pag. 93.

Veledam] Khunius conjicit intelligi *Veldam, die Frau Hulde*, quæ saga quædam. Cf. Eccard Franc. Orient. T. 1. p. 276. Ex *Aurinia* quoque *Fluriniam* facit, prætorum Deam, a Germ. *Flur*.

Ad c. 9. *Humanis quoque hostiis litare*] Cf. Schütze de cruentis Germanorum gentilium victimis humanis. 8. Lips. 1743.

In modum Liburnæ] Citatis auctoribus ad hunc Isidis cultum adde Abb. de Fontenu in Comment. Gal. Acad. Inscr. T. V. p. 63 sq.

Ad c. 15. *Armentorum vel frugum quod*] Sic Horat. Sat. 2, 8, 55. *aulæa trahentia pulveris atri quantum non Aquilo Campanis excitat agris.* Immo noster supra 4 H. 15. *et quod militum* etc.

Ad c. 31. *Ferreum annulum gestat*] Cf. Herel über Alterthümer bey Erfurt gefunden. 4. Erfurt. 1787.

Ad c. 37. *Admonuere*] Sic et A. 5, 9. Virgil. Æn. 10, 586. Colum. 2, 2. Curt. 4, 14, 20. Liv. 2, 36. Sen. de Clem. 14.

Ad Agricolæ vitam c. 7. *Nuntio—deprehensus*] Bip. conjiciunt *reprehensus* pro retractus, revocatus.

Ad c. 36. *Equitum turmæ fugere*] Τὸ *erupere* expressit D. de Lamalle, ut et mox *nostrorum* aut *cohortium*.

Ad c. 45. *Maurici Rusticique divisus*] Livius 33, 36. *vectigalia prædæ ac divisui principum erant.* et 45, 30. *Macedonia quam divisui facilis esset.*

Ad Lipsii excursum G. L. 2. In loco citato ex Ulpiano pro *incertum* Jac. Gothofredus ad leg. 7. Cod. Theodos. de pagan. legit *incertorum artem* vel *incerti quæstum*. Dein pro *æternus* Schultingius substituendum putat *externus* vel *externarum*.

Ad Lipsii exc. C. L. 14. adde ex Paullo Sentent. 5. t. 33. *Adsertor, si provocat, in ejusmodi tertiam cavere debet quanti caussa æstimata est.* Senatus auctoritatem postea auxit Hadrianus, quo auctore adpellari a Senatu non potuit Princeps. Dig. 49. t. 2. a quibus adpellari non licet. leg. 1. ex Ulpiano.

INDICES.

INDEX HISTORICUS.

Absolute positi numeri, ad Annales referuntur: H. præfixum habentes, ad Historias: G. ad libellum de moribus Germanorum: A. ad vitam Agricolæ: O. ad dialogum de oratoribus.

ABDAGESES Parthus 6, 36.
Abdus Parthus 6, 31.
Abgarus. v. Acbarus.
Abnoba mons G. 1.
Abudius Ruso 6, 30.
Acbarus Arabum Rex 12, 12. 14.
Accusatores præmiis illecti 4, 30. exsilio aut morte mulctati 6, 9. 30. districtiores velut sacrosancti 4, 36.
Acerronia Agrippinæ familiaris 14, 5. in mari occiditur ib.
Cn. Acerronius Consul 6, 45.
Achaia proconsulari imperio levatur 1, 76. additur Mœsiæ 1, 80. terræ motu adflicta 4, 13. exterretur rumore pseudo-Drusi 5, 10. spoliatur a Nerone 15, 45. studiis clara O. 30.
M. Acilius Consul 12, 64.
Acilius Aviola 3, 41.
Acilius Strabo 14, 18.
Acratus Neronis libertus 15, 45. 16, 23.
Acta Deorum G. 43. diurna P. R. 3, 3. 16, 22. diurna urbis 13, 31. publica 12, 24. Senatus 5, 4. Principis 1, 72. 4, 42. 13, 5. 11. actorum libri O. 37.
Acte Neronis pellex 13, 12. 14, 2.
Actium 1 H. 1. Actiaca religio 15, 23. victoria 1, 3. 2, 53. 4, 5. Actiacæ legiones 1, 42. Actiacum bellum 3, 55.
Actius Centurio 6, 24.
Actor publicus 2, 30. 3, 67.
Acutia P. Vitellii uxor 6, 47.
Addua fluvius 2 H. 40.
Adgandestrius Cattorum princeps 2, 88.
Adiabeni 12, 13. vastantur a Tigrane 15, 1. Izates 12, 14. Monobazes 15, 1. 14.
Adiabenum regimen 15, 1.
Adoptio Agrippæ 1 H. 15. Caii et Lucii Cæs. 1, 3. 1 H. 15. Germanici 1, 3. Liviæ 5, 1. Marcelli 1 H. 15. Neronis 12, 25. Pisonis 1 H. 14. Tiberii 1, 3. 1 H. 15. nulla in gente Claudiorum usque ad Neronem 12, 25.
Adoptio lege Curiata 1 H. 15. nuncupata in castris, in Senatu, pro rostris 1 H. 17. simulata prohibetur 15, 19. adoptionis ara 1, 14.
Adrana fluvius 1, 56.
Adrumetum Africæ oppidum 11, 21.
Adulatores 2, 38. 4, 9. 6, 32. 11, 25.
Adulterii pœna apud Germanos G. 19.
Advocatorum perfidia 11, 5.
Ædilitas curulis 1, 3.
Ædiles 2, 85. libros vetitos cremant 4, 35. luxum urbis coercent 3, 52. apud eos licentia stupri vulgatur 2, 85. potestas cohibita 13, 28.
Ædui a Romanis desciscunt 3, 40. Romanorum fratres Senatorum jus adipiscuntur 11, 25. vincuntur a Silio 3, 46. 4 H. 57. juvant Vitellianos 1 H. 64. Vindicem 1 H. 51. 4 H. 17. adhærent Maricco 2 H. 61.
Æeta R. Colchorum 6, 34.
Ægeatæ pop. 2, 47.
Ægeæ civ. Ciliciæ 13, 8.
Ægiensis civitas 4, 13.
Ægyptii superstitiosi 4 H. 81. animalia venerantur 5 H. 5. corpora condunt 5 H. 5.
Ægyptia sacra 2, 85.
Ægyptiæ literæ 2, 60.
Ægyptus ab Augusto seponitur 2, 59. ab equitibus Romanis regitur 1 H. 11. claustra annonæ 3 H. 8. duæ in ea Romanæ legiones 4, 5.
Ælia Petina 12, 1.
Ælianus Plautius. v. Plautius.
Ælius Gallus 5, 8.
Ælius Gracilis Belgicæ legatus 13, 53.
Ælius Lamia 4, 13. censorio funere decoratur 6, 27.
Ælius Neronis libertus 13, 1.
Ælius Sejanus prætorii præfectus 1, 24. cum Druso in Pannoniam mittitur ib. Tiberium in Agrippinam accendit 1, 69. socer filio Claudii destinatur 3, 29. a Tiberio laudatur 3, 72. Liviæ

adulter 4, 3. Liviæ matrimonium petit 4, 39. Agrippinam accusat 4, 17. 54. Agrippinæ et Neroni insidias nectit 4, 67. Drusum veneno necat 4, 8. effigies ei a Senatu decernitur 3, 72. 4, 74. triumphalia Tiberius tribuit 4, 26. origo ejus ac mores 4, 1. Tiberio vitam rusticam suadet 4, 41. 57. periculo Tiberii se opponit 4, 59. erga Senatores arrogans 4, 74. filii ejus necantur 5, 9. bona ejus publicantur 6, 2.
Æmilia Lepida. vide Lepida.
Æmilia Musa locuples 2, 48.
Æmilia monumenta 3, 72.
Æmiliana prædia 15, 40.
Æmilium genus bonorum civium fœcundum 6, 27.
Æmilius Lepidus 2, 48.
Æmilius Longinus 4 H. 59. 62.
Æmilius Mamercus 11, 22.
Æmilius Pacensis 1 H. 20. inter duces Othonis eligitur 1 H. 87. a militibus custoditur 2 H. 12. in Capitolio pugnans occiditur 3 H. 73.
Æmilius primopilus 2, 11.
Ænus fluvius 3 H. 5.
Æquinoctii sidus 1, 70.
Ærarii cura varie habita 3, 25. 13, 29.
Ærarium militare 1, 78.
Æschines O. 15. 25.
Æsculapius Deus 4 H. 84. ap. Ægyptios. ejus asylum 3, 63. delubrum 4, 13.
Æserninus Marcellus 3, 11.
Æstyi Germaniæ populi G. 45.
Afer Domitius. v. Domitius.
Afranius Burrus. vid. Burrus Afranius.
... Afranius 4, 34.
Afranius Quinctianus in Neronem conjurat 15, 49. negat, dein fatetur 15, 56. occiditur 15, 70.
Africa 2, 52. 1 H. 11. 3 H. 48. ejus jura nova 1 H. 78. duabus legionibus tenebatur 4, 5. ejus procuratores 4, 50. *v. not.*
Agerinus, Agrippinæ libertus 14, 6.
Agger Drusi coercendo Rheno fabricatus 13, 53. 5 H. 19.
Aggeres structi expugnandis urbibus 3 H. 20.
Agricola, Taciti socer A. 3. ardor ejus in studiis A. 4. prima militia in Britannia A. 5. Quæstor in Asiam mittitur A. 6. legioni in Britannia præponitur A. 7. inter patricios adscitur A. 9. Aquitaniæ præponitur ib. Consul fit ib. Britanniæ præponitur ib. Monam insulam capit A. 18. acerbus in convitiis A. 22. Caledoniam penetrat A. 29. victoriam de Britannis consequitur A. 37. Romam revertitur A. 40. Domitiano suspectus A. 39. moritur A. 43. ejus elogium A. 44. Taciti in eum pietas A. 45. 46.
Agrippa Asinius. v. Asinius.
Agrippa Fonteius. v. Font.
Agrippa Haterius, Tribunus plebis 1, 77. Prætor 2, 51. Consul designatus 3, 49. Consul 3, 52. illustribus viris perniciem meditatur 6, 4.
Agrippa Julius 15, 71.
Agrippa Menenius O. 17.
Agrippa Postumus, in Planasiam ejectus 1, 3. atrox ingenio 1, 4. ab Augusto visitur 1, 5. a Tib. occiditur 1, 6. 3, 30.
Agrippa Postumus falsus 2, 39. occiditur 2, 40.
Agrippa Vibulenus 6, 40.
Agrippa, rex Judæorum 12, 23. contra Parthos copias ducere jubetur 13, 7. Roma a Flavianis excitur 2 H. 81. Tito auxilium ducit contra Judæos 5 H. 1.
M. Vipsanius Agrippa gener Augusti 1 H. 15. 4, 40. tribunitiæ pot. socius 3, 56. Tiberii æmulus 6, 51. Mitylenis secretum agit 14, 53. bellorum et victoriarum Aug. socius 1, 3. 14, 53. Ubios in fidem recipit 12, 27. Agrippæ monumenta 15, 39. *v. not.* filia v. Vipsania. nepos 3, 75. uxor adultera 1, 53.
Agrippina, Germanici uxor 1, 33. 2, 71. nurus Tiberii 1, 42. Rheni pontem solvi prohibet 1, 69. legionibus grates agit ib. fama et fœcunditas ejus 2, 43. pudicitia impenetrabilis 4, 12. Juliam parit 2, 54. cineres Germanici Romam reportat 2, 75. querimonia ejus cum Tiberio 4, 52. maritum sibi poscit 4, 53. simulandi nescia 4, 54. a Tiberio apud Senatum accusatur 5, 3. in exsilium pulsa 14, 63. moritur 6, 25.
Agrippina, Germanici filia, Tiberii neptis 4, 53. vitæ suæ commentarios scripsit ib. Cn. Domitio nubit 4, 75. in eam Messalinæ odium 11, 12. Claudii conjugium captat 12, 3. eidem nubit 12, 7. Lolliam ad mortem adigit 12, 22. stuprum ejus cum Pallante 12, 25. 65. 14, 2. Augustæ cognomentum adipiscitur 12, 26. coloniam Agrippinam deduci jubet 12, 27. signis Romanis præsidet 12, 37. capitolium carpento ingreditur 12, 42. chlamyde aurata navali prœlio præsidet 12, 56. Narcisso infensa 12, 57. Claudium veneno necat 12, 67. Senatui interesse cupit 13, 5. potentia ejus infracta 13, 12. accusationi respondet 13, 21. Neronem filium illi-

cit ad incestum 14, 2. ex dolosa navi evadit 14, 5. jussu Neronis occiditur 14, 8. ejus et Neronis effigies 5, 4.
Agrippinensis colonia 1 H. 56. 4 H. 20. 25. 28. 4 H. 56. origine Germana 4 H. 28. G. 28. auxilium a Ceriale petit 4 H. 79.
Agrippinus Paconius 16, 28. 29. 33.
Ala equitum 1, 49. 14, 26. Auriana 3 H. 5. Batavorum 4 H. 18. Britannica 3 H. 41. Caninefas 4, 73. Petrina 1 H. 70. 4, 49. Picentina 4 H. 62. Scriboniana 3 H. 6. Singularium 4 H. 70. Syllana 1 H. 70. 2, 17. Taurina 1 H. 59. 64. Treverorum 2 H. 14. 4, 55. Mœsicæ et Pannonicæ 3 H. 2. Rhæticæ 1 H. 68.
Albana villa A. 45. Albanorum regum imagines 4, 9. Albanum saxum 15, 43.
Albani pop. 2, 68. 4, 5. 6, 33. 12, 45. 13, 41. 1 H. 6.
Albingaunum Liguriæ oppidum 2 H. 15.
Albinus Luceius. vide Luceius.
Albis fluvius 1, 59. 2, 14. 22, 41. 44. G. 41.
Albium Intemelium 2 H. 13.
Albo Senatorio cradere 4, 42.
Albucilla amoribus famosa 6, 47. in carcerem ducitur 6, 48.
Alcis, Dii Germanorum G. 43.
Alesia 11, 23.
M. Aletus prætorius 2, 47.
Alexander. v. Tiberius Alexander.
Alexandria Ægypti 2, 59. 1 H. 31. ib. imperium Vespasiani cœpit 2 H. 79. horreum P. R. 3 H. 48. Serapin accipit 4 H. 81. 84.
Aliso castellum 2, 7.
T. Alledius Severus eques 12, 7.
Alliaria Sempr. Gracchi uxor 1, 53.
Allieni forum 3 H. 6.
Alliensis clades 2 H. 91.
Allobroges 1 H. 66.
Alpes Cottiæ, sive Cottianæ 1 H. 61. 87. 4 H. 68. Graiæ 2 H. 66. Juliæ 3 H. 8. maritimæ 15, 32. 2 H. 12. 3 H. 42. Pannoniæ 2 H. 98. 3 H. 1. Peninæ 1 H. 61. 70. 87. 4 H. 68. Rhæticæ G. 1.
Alphenus Varus præfectus castrorum 2 H. 29. Dux Vitellianorum Batavos ducit 2 H. 43. prætorii præfectus 3 H. 36. Apenninum obsidet 3 H. 55. ad Vitellium regreditur 3 H. 61. infamis et ignavus 4 H. 11.
Alpinus Montanus Trevir 3 H. 35. 4 H. 31. ad Civilem transit 5 H. 19.
D. Alpinus, ejus frater 5 H. 19.
Alpinus Julius 1 H. 68.
Altinum oppidum 3 H. 6.
Altinus Julius 15, 71.
Amanus Syriæ mons 2, 83.
Amasis R. Ægypti 6, 28.
Amathus 3, 6. Amathusia Venus ib.
Amazones 3, 61. 4, 56.
Ambivius Turpio O. 20.
Amiuius Rebius legum peritus 13, 30.
Amisia fluvius 1, 60. 63. 2, 23.
Amisia statio 2, 8.
Amorgus insula 4, 13. 30.
Amphictyones 4, 14.
Amphitheatrum Fidenarum ruit 4, 63. Placentiæ conflagrat 2 H. 21. Neronis in Martio campo exstruitur 13, 31. Cremonense 2 H. 33. struunt milites 2 H. 67.
T. Ampius Flavianus. v. Titus.
Amulius Serenus 1 H. 31.
Amyclanum mare 4, 59.
Anagnia oppidum 3 H. 62.
Ancharius Priscus, Cæsium Cordum accusat 3, 38. 70.
Ancilium nondum conditorem religio 1 H. 89.
Ancillis Græculis delegantur infantes O. 29.
Ancona 3, 9.
Ancus Rex 3, 26.
Andecavi, Galliæ populi 3, 41.
Anemuriensis civitas 12, 55.
Angli Germaniæ pop. G. 40.
Angrivarii Germaniæ pop. 2, 8. 22. 24. G. 33. de illis triumphatur 2, 41.
Anguis ex muliere nata 14, 12. visa in cubiculo Neronis 11, 11.
Anicetus Neronis libertus 14, 3. exitium Agrippinæ struit et procurat 14, 3. 7. 8. idem postea Octaviæ insidiatur 14, 62. in Sardiniam pellitur ib.
Anicetus Polemonis libertus 3 H. 47. ejus exitium 3 H. 48.
Anicius Cerialis. v. Cerialis.
Annæus Lucanus. v. Lucanus.
Annæus Mella Lucani pater occiditur 16, 17.
Annæus Seneca ab exsilio revocatur 12, 8. Prætor fit ibid. Neronis præceptor 13, 2. ejus potentia morte Burri infringitur 14, 52. oratio ejus ad Neronem 14, 53. accusatur 14, 65. 15, 56. secessum crat 15, 45. occiditur 15, 60. imperio dignus est habitus 15, 65. divitiæ 13, 42.
Annæus Serenus 13, 13.
Annæus Statius 15, 64.
Annalium munus 3, 65. 13, 31. 4, 67. compositio O. 22.
Annia Rufilla 3, 36.
Annius Bassus 3 H. 50.
Annius Faustus 2 H. 10.
Annius Gallus dux Othonis 1 H. 87. 2 H. 23. ad occupandas Padi ripas præmittitur 2 H. 11. Placentiæ auxi-

lium ducit 2 H. 23. moram Othoni suadet 2 H. 33. milites Othonianos placat 2 H. 44. a Vespasiano in Germaniam mittitur 4 H. 68. 5 H. 19.
Annius Pollio majestatis postulatur 6, 9. in Neronem conjurat 15, 56. in exilium pellitur 15, 71. Serviliæ maritus 16, 30.
Annonæ claustra 3 H. 8. subsidia 3 H. 48. præfectura 1, 7. 13, 22. 4 H. 68. cura præcipua Principum 3, 54. 4, 6.
Annulus ferreus G. 31. annulum frangere 16, 19. annulo clausa utensilia 2, 2. annulis donati equites fiunt 1 H. 13. 2, 57. 4, 3.
Annus verus, magnus O. 16. septimus Judæorum 5 H. 4. divisio ap. Germanos G. 26.
Ansibarii Germaniæ pop. 13, 55. 56.
Anteius 2, 6.
P. Anteius Syriæ præficitur 13, 22. ob Agrippinæ amicitiam Neroni invisus veneno extinguitur 16, 14.
Antenor 16, 21.
Anthemusias, urbs 6, 41.
Antigonus Rex 4, 43.
Antiochia urbs 2, 79. Germanicus in ea crematur 2, 83. ejus theatrum 2 H. 80.
Antiochus Comagen. Rex 2, 42.
Antiochus Cilix Rex 12, 55. 13, 7. 37. 5 H. 1. Regum inservientium ditissimus 2 H. 81. Armeniæ partem nactus 14, 26. Vespasianum juvat 5 H. 1.
Antiochus Epiph. Syriæ Rex 5 H. 8.
Antipolis, Galliæ Narbonensis municipium 2 H. 15.
Antistes cærimoniarum 4 H. 83.
Antistia, Plauti uxor 14, 22.
Antistius Labeo 3, 75.
Antistius Sosianus tribunus plebis 13, 28. ob probrosa carmina exsilio mulctatur 14, 48. 49. 16, 21. P. Anteium accusat 16, 14. ab exsilio ob id revocatur ibid. Prætor 14, 48. in exsilium repellitur 4 H. 44.
C. Antistius Consul 4, 1. alius 12, 25.
L. Antistius Vetus Consul 13, 11. exercitui præest in Germania 12, 53. Plautum generum ad res novas hortatur 14, 58. Asiæ Proc. 16, 20. moritur 16, 10. 11.
Antistius Vetus, e primoribus Macedonum relegatur 3, 38.
Antium 3, 71. 14, 4. 27. Antias ager 14, 3. Neronis patria 15, 23. et secessus 15, 39.
Antona Britanniæ fluvius 12, 31.
Antonia, Claudii filia 12, 2. 68. Corn. Sullæ uxor 13, 23. conjurationis in Neronem conscia 15, 53.
Antonia Flaccilla 15, 71.
Antonia minor L. Domitii uxor 4, 44. Cn. Domitii et Domitiæ Lepidæ mater 12, 64.
Antonia Germanici mater 3, 3. 18. et Claudii 11, 3.
Antoninus Arrius 1 H. 77.
Antonius Haterius 13, 34.
Antonius Felix, Pallantis frater 12, 54. Judææ procurator ib. sævitia ejus ac libido 5 H. 9. Drusillam uxorem duxit ibid.
Antonius Flamma 4 H. 45.
Antonius Julius 3, 18. interfectus ob adulterium Juliæ 4, 44.
Antonius Naso Tribunus Prætorii 1 H. 20.
Antonius Natalis in Neronem conjurat 15, 50. 54. 55. ob festinatum indicium impunis 15, 56. 71.
Antonius Novellus Othonis dux 1 H. 87. nullius auctoritatis in milites 2 H. 12.
Antonius Primus 14, 40. 2 H. 86. oratio ejus pro bello festinando 3 H. 2. Italiam invadit 3 H. 6. et vastat 3 H. 49. facundia, et in vulgum auctoritas 3 H. 10. 80. virtus in prœliis 3 H. 17. avaritia ac superbia 3 H. 28. 31. Cremonam expugnat 3 H. 31. Mucianum insectatur 3 H. 53. ab eo timetur 4 H. 39. milites alloquitur 3 H. 60. proditionis suspectus 3 H. 78. 4 H. 68. potentia ejus in urbe 4 H. 2. fracta Muciani adventu 4 H. 11. Consularia ei decernuntur 4 H. 4. ad Vespasianum proficiscitur 4 H. 80. ejus arrogantia 3 H. 49. 4 H. 80.
L. Antonii mors 4, 44.
M. Antonius Triumvir 1, 3. 9. 10. 2, 53. Germanici avus 2, 43. 53. a Parthis exturbatur 2, 2. Artavasden interficit 2, 3. epistolæ in Augustum 4, 34. inpugnatur a Cicerone O. 37. ejus neptis liberto nupta 5 H. 9.
Antonius Taurus Tribunus Prætorii 1 H. 20.
Aorsi Asiæ populus 12, 15. 16. 19.
Apamienses 12, 58.
Apennini juga 3 H. 42. 50. 52. 55.
M. Aper orator celeb. O. 2. 11. 27.
Aphrodisienses pop. 3, 62.
Apicata Sejani uxor pellitur 4, 3. Sejani scelus in Drusum prodit 4, 11.
Apicius dives ac prodigus 4, 1.
Apidius Merula 4, 42.
Apinius Tiro 3 H. 57. 76.
Apio Cyrenensium Rex 14, 18.
Apis Ægyptiorum Deus 5 H. 4.
Apollinaris. v. Claudius Apollinaris.
Apollinis ædes 1 H. 27. 3 H. 65.
Apollo Clarius 2, 54. 12, 22. Pythius 12, 63. 4 H. 83.
Apollodorus O. 19.
Aponianus. v. Dillius Aponianus.

M. Aponius Saturninus Mœsiæ rector 1 H. 79. triumphali statua donatur ib. pessimum facinus audet 2 H. 85. defectionem Vitellio nuntiat 2 H. 96. celerare cum exercitu jubetur 3 H. 5. cum legione septima advenit 3 H. 9. periclitatur 3 H. 11.
Aponius Silius 3 H. 10. 11.
Appellationes ad Senatum 14, 28.
Appia via 2, 30. 4 H. 11.
Appius Appianus Senatu movetur 2, 48.
Appius Cœcus O. 18.
Appius Silanus 6, 9. 11, 29.
Aprilis Neroneus dictus 15, 74. 16, 12.
Apronia a viro in præceps jacta 4, 22.
Aproniauus Vipstanus H. 1, 76.
L. Apronius Eques Rom. 1, 29. 3, 64. inter Germanici Duces 1, 56. sententia in Libonem 2, 32. Africæ præfuit 4, 13. Plautii Silvani socer 4, 22. Lentuli Getulici socer 6, 30. triumphalia insignia obtinet 1, 72. in Africam contra Tacfarinatem mittitur 3, 21. generum accusat ob interemtam filiam 4, 22.
Apronius Cæsianus ejus filius 3, 21. Germ. infer. Proprætor 4, 73. 11, 19.
Aprorum formæ, insigne superstitionis G. 45.
Apuleia Varilia 2, 50.
Sex. Apuleius 1, 7.
Apuli pop. 3, 2.
Apulia 4, 71. 16, 9.
Aquila cum Varo amissa reperitur 1, 60. 2, 25.
Aquila Julius 12, 15.
Aquila Vedius 2 H. 44. 3, 7.
Aquilæ propria legionum Numina 2, 17. augurium lætum ibid. 1 H. 62. inter aquilas vectæ militum pecuniæ 1, 37.
Aquileia 2 H. 46. 85. 3 H. 6. 8.
Aquilia adultera exsilio punitur 4, 42.
Aquiliferi 1, 39. 48. 1 H. 56. 4 H. 25.
Aquilius primipilaris 4 H. 15.
Aquilius Regulus 4 H. 42.
Aquinas colonia 1 H. 88. 2 H. 63.
Aquinus Cornelius 1 H. 7.
Aquitania 1 H. 76. A. 9.
Ara adoptionis 1, 14. Magna 12, 24. 15, 41. Ubiorum 1, 39. 57. amicitiæ et clementiæ 4, 74. Consi 12, 24. Drusi 2, 7. Herculis 12, 24. Solis 6, 28. Veneris Paphiæ 2 H. 3. Ulyssis G. 3. ultionis 3, 18.
Aræ barbaræ 1, 61. decretæ ob Trib. pot. 3, 57. dicatæ fluminibus 1, 79. statutæ Diis Manibus 3, 2.
Arabes Judæis inimici 5 H. 1.
Arar Galliæ fluvius 13, 53. 2 H. 59.
Araricus Vulcatius 15, 50.
Aratro designata oppida 12, 24.
Aravisci Pannoniæ pop. G. 28.
Araxes Armeniæ fluvius 12, 51. Artaxata adluit 13, 39.
Arbela castellum 12, 13.
Arbor ruminalis 13, 58.
Arcadiæ Reges 12, 53.
Arcas Evander 11, 14. 15, 41.
Arcanum Imperii 2, 36. 59. 1 H. 4.
Archelaus Cappad. R. 2, 42. 6, 41.
Archias Licinius O. 37.
Arcus dicati ob signa Vari recepta 2, 41. ob res bene gestas 2, 64. in honorem Germ. 2, 83. ob Tr. pot. Drusi 3, 57. ob vict. Corbulonis 15, 41.
Ardent. pila 15, 7.
Arduenna silva 3, 42.
Arenacum 5 H. 20.
Areum judicium 2, 55.
Argentum signatum 6, 17. Britannicum A. 12. Germanis nullum G. 5. Mattiacum 11, 20.
Argius dispensator 1 H. 49.
Argivi in Coo 12, 61.
Argolicus Archæus 6, 18.
Aricia oppidum 4 H. 2. nemus Aricinum 3 H. 36.
Arii Asiæ pop. 11, 10.
Arii Germaniæ populi G. 43.
Ariminum 3 H. 41. 42.
Ariobarzanes Armeniæ Rex 2, 4.
Ariovistus Rex 4 H. 73.
Aristobulus minoris Armeniæ Rex 13, 7. 14, 26.
Aristonicus bellum cum Romanis gerit 12, 62.
Arma apud Germanos quæ G. 6.
Arma Suionum sub custode G. 44.
Armorum agger ex victoria 2 H. 70.
Armorum sono Germani dicta Ducis adprobant 5 H. 17.
Armamenta navium 5 H. 22.
Armenia 2, 56. 3, 48. Romanis infida 2, 3. ab Hiberis occupatur 6, 33. bellum cum Hiberis gerit 12, 44. a Parthis occupata 13, 6. suo arbitrio relicta 15, 17.
Armenii inter Parthos et Romanos ambigui 2, 5. 13, 34. olim sub Ægyptiis 2, 60. aditi Corbuloni 15, 12. Reges accipiunt a Cæsaribus 2, 3. quos non defendunt 2, 4. Artaxiam a Germanico accipiunt 2, 64. petuntur Vononi 2, 68. socii Tiridatis 6, 44. subiguntur a Mithridate 11, 9. vastantur a Corbulone 14, 23. 3 H. 24. Armeniorum cultus, instituta 2, 56. perfidia 12, 46.
Arminius Germanorum Dux 1, 55. vinctus a Segeste 1, 58. Cheruscos concitat 1, 60. contra Germanos pugnat 1, 63. castra Romanorum aggreditur 1, 68. cum Flavio fratre colloquitur 2, 9. a Germanico funditur 2, 17. iterum cum Germanis pugnat 2, 21. ejus

favor apud populares 2, 44. manum cum Maroboduo conserit 2, 46. regnum affectans occiditur a suis 2, 88. virtus 2, 17. encomium 2, 88.
Arnus Etruriæ fluvius 1, 79.
Arpus Cattorum Princeps 2, 7.
Arretinus Clemens 4 H. 68.
Arria Galla C. Pisonis uxor 15, 59.
Arria Thraseæ uxor 16, 34. alia hujus mater ibid.
Arrius Antoninus 1 H. 78.
Arrius Varus Præfectus cohortis 13, 9. 3 H. 52. Vitellianos fundit 3 H. 16. 61. Præfectus Prætorii 4 H. 2. apud Mucianum incusatur 3 H. 52. a Muciano timetur 4 H. 39. 68. Prætoria insignia obtinet 4 H. 4.
Arruntius Stella 13, 22.
L. Arruntius 1, 8. Tiberio suspectus 1, 13. 6, 27. 2 H. 65. coercendo Tiberi præponitur 1, 76. de eo negotio agit in Senatu 1, 79. ejus potentia 6, 5. sanctissimæ ejus artes 6, 7. adcusatus seipsum necat 6, 47. 48. ejus adcusatores puniti 6, 7.
T. Arruntius 3, 11.
Ars. Artes civiles A. 39. Græcæ 15, 41. ludicræ 14, 16. O. 10. militares 12, 12. Romanæ 6, 11. seniles 3, 8. theatrales 14, 21. artium corruptarum caussæ O. 28.
Arsaces R. Armeniæ 6, 31. interficitur 6, 33.
Arsaces Parthus 5 H. 8. Arsacis gens 12, 14. regnum G. 37.
Arsacidarum 6, 34. 11, 10. fastigium 15, 1. favor 14, 26. solium 2, 2. 1 H. 40.
Arsanias Armeniæ fluvius 15, 15.
Arsamosata Armeniæ castellum 15, 10.
Artabanus Rex Parthorum 2, 3. 4. legatos ad Germanicum mittit 2, 58. superbus erga Romanos, sævus in suos 6, 31. subsidium in Armeniam mittit 6, 33. regno a suis ejicitur 6, 36. revocatur 6, 43, Seleuciam subjugat 6, 42.
Artavasdes Armeniæ Rex 2, 3.
Artaxata Armeniæ caput 2, 56. 13, 39. ab Hiberis occupantur 6, 33. jugum Parthorum accipiunt 12, 50. a Romanis capiuntur et incenduntur 13, 41. 14, 23.
Artaxias Armeniæ Rex 2, 3. *alius* Zeno a suis coram Germanico consalutatus 2, 56. obit 6, 31.
Arverni pop. Galliæ 4 H. 17.
Arulenus Rusticus Tribunus pl. 16, 26. Prætor 3 H. 80. Thraseam laudat et damnatur A. 2.
Aruseius adcusator 6, 7.
L. Aruseius 6, 40.
Asciburgium Germaniæ oppidum in Rheni ripa 4 H. 33. G. 3.
Asclepiodotus. v. Cassius.
Asconius Labeo 13, 10.
Asiæ urbes templum Tiberio statuunt 4, 15. 55.
Asiæ amœna 3, 7. Proconsules 3, 32. 13, 43. 3 H. 46. A. 6.
Asiæ urbes duodecim terræ motu collapsæ 2, 47. ob id tributo levatæ 2, 47. 4, 13.
Asiaticus Dux Galliarum 2 H. 94. ad supplicium postulatur ibid.
Asiaticus Julius O. 14.
Asiaticus Vitellii libertus 2 H. 57. 95. servili supplicio adficitur 4 H. 11.
Asiaticus Valerius. v. Valerius.
Asinius Agrippa Consul 4, 34. moritur 4, 61.
Asinius Gallus 1, 8. libertas ejus erga Tiberium 1, 12. in Senatu sententiæ 1, 76. 2, 32. 33. 35. 4, 20. 30. 71. Tribunum plebis increpat 1, 77. patronus a Pisone petitur 3, 11. Agrippinæ adulter 6, 25. moritur 6, 23.
Asinius Marcellus 14, 40.
Asinius Pollio 1, 12. 1., 6. O. 17. 21. 25. de ejus scriptis mentio 4, 34. O. 38.
Asinius Pollio alæ Præfect. 2 H. 59.
Asinius Saloninus obiit 3, 75.
C. Asinius Consul 4, 1.
L. Asinius Consul 14, 48.
M. Asinius Consul 12, 64.
Asini effigies Judæis coli credita 5 H. 4.
Asitius O. 21.
Asper Sulpicius. v. Sulp.
L. Asprenas Africæ Proconsul 1, 53. percunctatio ejus in Senatu 3, 18. Calpurnianus 2 H. 9.
Assyrii 5 H. 2. 8.
Asyla apud Græcas civitates 3, 60. 4, 14.
Asylum Romæ 3 H. 71.
Ateius Capito coercendo flumini imponitur 1, 76. de eo negotio in Senatu agit 1, 79. Tiberio in Senatu adversatur 3, 70. moritur 3, 75.
P. Atellius Hister 12, 29.
Ateste oppidum 3 H. 6.
Athenæ 2, 53. 55. 3, 26. O. 40.
Atidius Geminus 4, 43.
Atilius bello Punico pr. ædem Spei vovet 2, 49.
Atilius lib. in exsilium agitur 4, 33. 62.
Atilius Rufus Suriæ præses A. 40.
Atilius Vergilio 1 H. 44.
Atilius Verus 3 H. 22.
Atilla Lucani mater 15, 56. nec absolvitur, nec damnatur 15, 71.
Atimetus Domitiæ libertus et concubinus 13, 19. 21. supplicio afficitur 13, 22.
Atrium libertatis 1 H, 31.

Attia Augusti mater O. 28.
Attici oratores O. 25.
A. Atticus A. 37.
Atticus. v. Curtius. Julius Pomponius. Vestinus.
Atticus Quinctius 3 H. 73. 74. 75.
Attius O. 20. 21.
Attus Clausus 4, 9. 12, 25.
Atys Rex 4, 55.
Auditoria judicialia O. 39. recitationum O. 9. scholasticorum ibid. 28.
Aventicum Helvetiorum caput 1 H. 68.
Aventinus 6, 45. 3 H. 70. 85.
Avernus lacus 15, 42.
Aufidienus Rufus 1, 20.
Aufidius Bassus O. 23.
Augurale 2, 13. 15, 30.
Auguratus 1, 62. 1 H. 77.
Augurium salutis 12, 23.
Augusta. vid. Livia.
Augustæ nomen datum 12, 26. 15, 23. 2 H. 89.
Augusta Taurinorum 2 H. 66.
Augustales ludi 1, 15. 54.
Augustales Sodales 1, 54. 2, 83. 3, 64. 2 H. 95.
Augustani equites a Nerone conscripti 14, 15.
Augustus 1, 1. educatus ab Attia matre O 28. in locum Hirtii se Consulem sufficit O. 17. anno æt. XIX. civilia bella sustinet 13, 6. bellum cum Antonio 11, 7. 3 H. 66. Neroni uxorem aufert 1, 10. imperium invadit 1, 2. quod nomine Principis constituit 1, 9. Rempublicam legibus ornat 3, 28. reperit vocabulum summi fastigii, Tribuniciam potestatem 3, 56. quædam ex antiquitate flectit ad præsentem usum 4, 16. legem majestatis extendit 1, 72. patricios creat 11, 25. pomœrium urbis auget 12, 23. Ægypto Regum loco Equites Romanos imponit 1 H. 11. iis plenam potestatem tradit 12, 60. sæpius in Orientem et Occidentem commeat, comite Livia 3, 34. item senex crebro in Germanias 1, 46. inde inritus discedit 1, 59. in collocanda filia de Equitibus Romanis consultat 4, 39. filiam relegat 1, 53. Drusi corpori obviam progreditur 3, 5. nepotum excessum fert fortiter 3, 6. histrionibus indulget spectaculum prœlii navalis edit 12, 56. 1, 54. rationarium Imperii perscribit 1, 11. coercendos Imperii terminos suadet 1, 11. A. 13. quinquaginta sex annis imperat O. 17. Divinos honores sperat 4, 38. ejus testamentum 1, 8. moritur Nolæ 1, 5. mores et gesta 1, 9. 10. effigies inter Numina 1, 11. 2, 41. inter Jovem et Martem memoratus 2, 22. imago 2, 37. statua 1, 73. templa 4, 37. 55. 57. 6, 45. cultores 1, 73. 4, 67. asylum 3, 63. eloquentia 13, 3. epistolæ O. 13. judicium de Asinio Gallo aliisque 1, 13. forum 4, 25. fortuna in Remp. valida, domi inprospera 3, 24.
Augustodunum Æduorum caput 3, 43.
Aviola. v. Acilius.
Aviones Germaniæ pop. A. 40.
Avitus Britanniæ legatus 14, 29. v. A. Didius.
Avitus Dubius 13, 54. 56.
Aulus Atticus A. 37.
Aulus Plautius Britanniæ legatus 13, 32. A. 14.
Aurariæ 6, 19.
Aurelia Cæsaris mater O. 28.
Aurelius Cotta 13, 34. *alius* 3, 2. 17. Fulvius 1 H. 79. Pius 1, 75. Scaurus G. 37.
M. Aurelius Consul 3, 2.
Auriana ala 3 H. 5.
Aurinia mulier fatidica G. 8.
Aurum Germanis nullum G. 5.
Auspex Julius 4 H. 69.
Auspices 11, 27. 15, 37.
Auspicia apud Germanos G. 10.
Autumnus Germanis nullus G. 26.
Auzea castellum Numidiæ 4, 25.

B.

Bactriani campi 11, 8.
Baduhennæ lucus 4, 73.
Bætica provincia 1 H. 53. civitates Maurorum dono accipit 1 H. 78.
Baianus lacus 14, 4.
Baiæ 11, 1. 15, 52. 13, 21.
C. Balbillus 13, 22.
Balbus Hispanus Cæsaris opibus potens 11, 24. 12, 60.
Balbus Domitius 14, 40. Lælius truci eloquentia 6, 47. 48.
Baleares insulæ 13, 43.
Balista 12, 56. 15, 9. 3 H. 23. 29. 4 H. 23.
Balsamum nascitur in Judæa 5 H. 6, G. 45.
Barba ex voto 4 H. 61.
Barbius Proculus 1 H. 25.
Bardanes a Parthis accitur 11, 8. occiditur 11, 10.
Barditus Germanorum sonus G. 3.
Barea Soranus 12, 53. a Nerone pervertitur 16, 21. 23. mortis arbitrium ei permittitur 16, 33. falso testimonio circumventus 4 H. 10.
Bargioras 5 H. 12.
Barium, Apuliæ municipium 16, 9.
Basilica Paulli reficitur 3, 72.

Basilicæ 16, 72. 1 H. 40.
Basilides Sacerdos 2 H. 78. *alius* e primoribus Ægypti 4 H. 82.
Bassus. v. Lucilius Bassus, Annius, Cesellius, Saleius.
Bastarnæ pop. 2, 65. G. 46.
Batavi Cattorum quondam pop. 4 H. 12. G. 29. Gallis antiquitus infesti 4 H. 73. gens ferox 1 H. 59. tributorum expertes 4 H. 12. 17. 5 H. 25. virtute præcipui G. 29. a Civile in arma rapiuntur 4 H. 21. contra Britannos pugnant cum gloria A. 36. 4 H. 12.
Batavorum cohortes 1 H. 59. 2 H. 27. 66. 69. 4 H. 15. A. 36.
Batavorum insula 2, 6. 5 H. 23.
Batavorum motus 4 H. 13.
Batavodurum oppidum 5 H. 19. 20.
Bathyilus a Mæcenate amatus 1, 54.
Baulos villa 14, 4.
Bebius Massa 4 H. 50. A. 45.
Bedriacum 2 H. 23. 39. 44. 49. 3 H. 15. 20. 27. 31.
Bedriacensis pugna 2 H. 39. 50. 52. 66. 86. 3 H. 31. Bedriacenses campi 2 H. 70.
Belgæ 3, 40. robur Gallorum H. 4. 76. Romanorum amici 1, 43.
Belgarum civitates 1, 34. 4 H. 37.
Belgica 13, 53.
Belgicæ legatus 1 H. 59. procurator ibid. 12, 58.
Bellum Italicum 3, 27. Germanicum 4 H. 12. Perusinum 5, 1. Sabinum 3 H. 72, sociale 6, 12.
Belus amnis 5 H. 7.
Beneventum 15, 34.
Benignus. v. Orphidius.
Berenice regina 2 H. 2. 81.
Berytus 2 H. 81.
L. Bestia O. 39.
Betasii pop. superati 4 H. 56. 66.
Betuus Chilo 1 H. 37.
Bibaculus 4, 34.
Bibliothecæ O. 21. 37.
C. Bibulus 3, 52.
Bigati, pecuniæ species G. 5.
Bingium Germaniæ opp. 4 H. 70.
Bithynia 1, 74. 14, 46. ejus Proconsul C. Petronius 16, 18.
Bithyni adcusant Cadium Rufum et Tarquitium Priscum 12, 22. 14, 46.
Bitumen ex Jordanæ egeritur 5 H. 6.
Blæsus. vid. Innius.
Blæsi duo voluntaria morte peremti 6, 40.
Blandus. v. Rubellius.
Blitius Catulinus 15, 71.
Boadicea Icenorum Regina 14, 31. se ipsa veneno necat 14, 37. A. 16.
Bocchoris Rex Ægypti 5 H. 3.
Bodotria Britanniæ æstuarium A. 23. 25.
Boiemum G. 28.
Boii Gallica gens G. 28. 42. 2 H. 61.
Boiocalus Germanus 13, 55. 56.
Bolanus. v. Vettius.
Boletorum venenum 12, 67.
Bonna Germaniæ civitas 4 H. 19. 70. 77. castra ibi Romanorum 4 H. 20. 25. 62. 70. 77. 5 H. 22.
Bononia 2 H. 35. ejus amphitheatrum ibid. 62. 67. colonia 12, 58.
Bos a Judæis immolatur 5 H. 4. loquitur 1 H. 86. ab Ægyptiis colitur 5 H. 4.
Bosporanum bellum 12, 63.
Boudicca. v. Boadicea.
Bovillæ, oppidum 2, 41. 15, 23. 4 H. 2. 46.
Braccæ tegmen barbarum 2 H. 20.
Brigantes Britanniæ pop. 12, 32. 3 H. 45. domiti a Ceriale A. 17.
Briganticus. v. Julius Briganticus.
Brinno Canninefatium dux 4 H. 15.
Britanni homines immolant 14, 30. sexum non discernunt in imperiis 14, 35. ingenia A. 21. lingua G. 45.
Britannia 1 H. 19. metallifera A. 12. perdomita et statim amissa 1 H. 2. deficit 14, 30. ejus Proconsules ibid. 14. seq. ejus victoriæ 14, 29. 32. clades 14, 37. A. 37. situs et mores A. 10.
Britannicus Claudii et Messalinæ filius 11, 11. 32. 12, 2. Domitius ei anteponitur 12, 25. 41. veneno a Nerone tollitur 13, 16.
Brixellum 2 H. 33. 51. 54.
Brixiana porta 3 H. 27.
Bructeri pop. 1, 51. 60. 13, 56. 4 H. 21. 77. 5 H. 18. excisi G. 33.
Brundisium oppidum 2, 30. 3, 1. 4, 27. 2 H. 83.
Brundisium fœdus 1, 10.
Brutidius Niger 3, 66.
L. Brutus libertatis auctor 1, 1. legem curiatam repetit 11, 22. patricios minorum gentium instituit 11, 25.
M. Brutus 1, 2. laudatur 4, 34. summus orator O. 25. opera 4, 34. O. 18. 21.
Buccina convivium dimittebatur 15, 30.
Burdo. v. Julius B.
Burii Germaniæ pop. G. 43.
Burrus Afranius Prætorii Præfectus 12, 42. Neronis rector 13, 2. eidem suspectus 13, 20. dignationem retinuit ib. super Agrippinæ cæde consulitur 14, 7. moritur 14, 51.
Byzantium Thraciæ urbs 2, 54. 2 H. 83. 3 H. 47. ejus situs 12, 63. Romanis

amicum 12, 62. tributo levatur 12, 64.

C.

Cadicia Scevini uxor 15, 71.
Cadius Rufus repetundarum damnatur 12, 22. in Senatorium locum restituitur 1 H. 77.
Cadmus 11, 14.
Cadra, collis 6, 41.
Cæcilianus Senator 6, 7. Domitius 16, 34. Magius 3, 37.
Cæcilius Cornutus 4, 28. Metellus G. 37. Simplex 2 H. 60. idemque Consul 3 H. 68.
Cæcina Alienus 1 H. 52. habitus ejus et mores 1 H. 53. dux a Vitellio deligitur 1 H. 61. cum Helvetiis pugnat 1 H. 67. 68. modeste per Italiam incedit 2 H. 20. Placentiam oppugnat 2 H. 20. frustra 2 H. 22. favor illius apud milites 2 H. 30. ambitio 2 H. 56. 99. contra Vespasianum mittitur 2 H. 99. perfidiam meditatur ib. Vicetiæ genitus 3 H. 8. ad Vespasianum desciscit 3 H. 13. ejus edictum 4 H. 31.
A. Cæcina Severus 1, 31. 3, 18. 33. Marsos cædit 1, 56. quadraginta annis militavit 1, 64. Arminium vincit 1, 68. triumphalia insignia obtinet 1, 72.
Cæcina Largus 11, 33. 34.
Cæcina Licinius 2 H. 53.
Cæcina Tuscus 13, 20. 3 H. 38.
Cælebs vita 12, 1. cælibum pœnæ 3, 25.
Cælis Vibenna 4, 65.
Cælius mons Romæ deustus 4, 64. mons Augustus appellatus ib.
Cælius. v. Cœlius.
Cæpio Crispinus 1, 74. V. et Servilius.
C. Cæsar Dictator. vid. Julius. Cæsar Augustus. v. Aug. Cæsar Tiberius. v. Tiberius etc.
C. Cæsar Aug. nepos 1, 3. 4, 1. ad res Orientis missus 2, 42. Armeniam obtinet 3, 48. Tiberii æmulus ibid. Liviam uxorem habet 4, 40.
C. Cæsar Caligula 1, 41. 69. Juliam Augustam in funere laudat 5, 1. ejus impudicitia 6, 2. 15, 72. Claudiam Silanam uxorem ducit 6, 20. et Lolliam 12, 22. de eo scitum Passieni dictum ib. effigiem suam in templo Hierosol. poni jubet 5 H. 9. Macroni conscius in Tiberio necando 6, 50. conatus adversus Germanos irriti A. 13. G. 37. occultis insidiis oppressus a Cassio Chærea 3 H. 68. 1, 32.
L. Cæsar Aug. nepos 1, 3. 53. Tiberii æmulus 6, 51. Lepidæ sponsus 3, 23.
Cæsarea urbs Judææ 2 H. 79.
Cæsaris nomen principatus 2 H. 80. recusatum a Vitellio 2 H. 62. receptum ab eodem 3 H. 58. familia Cæsarum ad unum redacta 13, 17. Cæsarum tumultus 3, 9.
Cæsia silva 1, 50.
Cæsianus Apronius 3, 21.
Cæsius Cordus 3, 38. repetundarum damnatus 3, 70.
Cæsius Nasica 12, 40.
Cæsoninus Suilius 11, 36.
Cæsonius Maximus 15, 71.
Cæsonius Pætus Consul 14, 29. idem Cæsennius vocatur 15, 6. 25.
Caianarum expeditionum ludibrium 4 H. 15. G. 37.
Calabria 3, 1. 2. 2 H. 83. a servis turbata 12, 65.
Calavius Sabinus 15, 7.
Caledonia, Britanniæ pars A. 10. 11. 25. 31.
Calendæ Januariæ 4, 70.
Calenus. v. Julius Calenus.
Cales, provincia quæstoria 4, 27. v. *not.* 6, 15.
Calgæus Britann. Dux A. 29.
Caligula. v. C. Cæsar Caligula.
Callistus Claudii libertus 11, 29. 38. Lolliæ Paullinæ fautor 12, 1.
Calpurnia illustris femina pervertitur 12, 22. ab exsilio revocatur 14, 12.
Calpurnia Claudii Imp. pellex 11, 30.
Calpurnianus Decius 11, 35.
Calpurnium genus 3, 24. 15, 48.
Calpurnia scita 15, 20.
Culpurnius aquilifer 1, 39.
Calpurnius Asprenas 2 H. 9.
Calpurnius Fabatus 16, 8.
Calpurnius Galerianus occiditur 4 H. 11.
Calpurnius Repentinus 1 H. 56. occiditur 1 H. 59.
Calpurnius Salvianus 4, 36.
L. Calpurnius Consul 4, 62.
L. Calpurnius Piso. v. L. Piso. Cn. Calpurnius. v. in Cn. Piso.
Calvia Crispinilla 1 H. 73.
Calvina Julia pellitur 12, 4. 8.
Calvisius Consul 4, 46.
Calvisius Sabinus 6, 9. 1 H. 48.
Calvisius Silanæ cliens 13, 19. 21. relegatur 13, 22. pœna exsolvitur 14, 12.
Calusidius, miles 1, 35. 43.
Calvus orator O. 17. 18. ejus libri quot 21. 25. 34.
Camalodunum. v. Camulod.
Camaræ, naves Ponticæ 3 H. 46.
Cameli 15, 12.
Camerinus Sulpicius 13, 52. Scribonianus 2 H. 72.

Camerium 11, 24.
Camillus Scribonianus. v. Furius.
Campani 3, 2.
Campania 3, 47. 4, 67. 13, 26. turbine ventorum vastata 16, 13. haustæ et obrutæ ejus urbes 1 H. 2. Campaniæ lacus 1 H. 23. laus 1 H. 2. 3 H. 60. 66. classis 15, 46.
Campanus Tungrus 4 H. 66.
Campus *scil. Martis* 1, 15. in eo amphitheatrum 13, 31. sepultura Augusti 1, 8. Germanici 3, 4. Britannici 13, 17.
Campi mirabiles ad mare mortuum 5 H. 7.
Camulodunum colonia Brit. 12, 32. 14, 31.
Camurius miles, occisor Galbæ 1 H. 41.
Candidati numero liberorum præferuntur 2, 51. eorum ambitus 15, 20. Præturæ duodecim 1, 14.
Cangi Britanniæ pop. 12, 32.
Caninius Gallus 6, 12.
Caninius Rebilus uno die Consul 3 H. 37.
Canninefas 11, 18. ala 4, 73. tumultus 4 H. 16.
Canninefates pop. 4 H. 15. 32. 56. 79. cohortes 4 H. 19.
Canopus Ægypti oppidum 2, 60.
Cantus Batavorum in acie 4 H. 18. Germanorum G. 2. 3. Britann. A. 33.
Capito. v. Ateius, Fonteius, Cossutianus.
Capito Insteius 13, 39. Lucilius 4, 15. Valerius 14, 12. Verginius 3 H. 77.
Capitolii historia 3 H. 72. Capitolium incensum 6, 12. 1 H. 2. 3 H. 72. malum omen 4 H. 54. a Vespasiano restituitur 4 H. 53. obsidetur a Gallis 11, 23.
Cappadocia olim sub Ægyptiis 2, 60. in provinciam redigitur 2, 42. 56. nova ei jura imponuntur 1 H. 78. situs 15, 12. procurator 12, 49.
Cappadocum nobilitas 14, 26.
Capreæ insula 4, 67. 6, 2. 10.
Capua colonia 3, 31. Vitellio fida 3 H. 57. ideoque punita 4 H. 3. templum ibi Jovis 4, 57. 67.
Caracates pop. 4, 70.
Caractacus Britannorum Dux 12, 33. per dolum capitur 12, 36. 3 H. 45. Romam captivus ducitur 12, 36. a Claudio veniam obtinet 12, 37.
C. Papir. Carbo O. 18. accusatur a Crasso O. 34.
Carinas Celer, Senator 13, 10. Secundus 15, 45.
Cariovalda Dux Batavorum 2, 11.
Carmanii 6, 36.
Carmelus mons et Deus 2 H. 78.
Carmina, Cæsaris, Bruti, Ciceronis O. 21. Neronis in Afranium 15, 49. add. 14, 16. probrosa 14, 48. 16, 14.
Carrhenes Parthorum Dux 12, 12. 14.
Carsidius Sacerdos 4, 13.
Carsulæ oppidum 3 H. 60.
Carthago 1 H. 76. ejus portus 4 H. 49.
Cartismandua Regina Brigantum 12, 36. 3 H. 45. Venusii uxor 12, 40.
Carus Metius accusator A. 45. Julius 1 H. 42.
Casperius Centurio 12, 45. ad Vologesen mittitur 15, 5.
Casperius Niger 3 H. 73.
Caspia via 6, 33. Caspiarum claustra 1 H. 6.
Cassia familia 6, 2. 12, 12. lex 11, 25.
Cassius a Germanis victus G. 37.
Cassius Asclepiodotus Bithynus 16, 33.
Cassius Chærea 1, 32.
C. Cassius interfector Cæsaris 1, 2. 10. 2, 43. 2 H. 6. ultimus Romanorum 3, 34. effigies 16, 7. uxor 3, 76.
Cassius Longus 3 H. 14. Longinus 6, 15. Tiberii progener 6, 45.
Cassius miles 15, 66.
Cassius mimus, s. histrio 1, 73.
Cassius Severus 1, 72. procacia ejus scripta ib. in exsilio consenuit 4, 21. orator, primus ab oratione ætatis aureæ discessit O. 19, 26.
C. Cassius Syriæ rector 12, 11. juris peritus insignis 12, 12. oratio ejus contra servos 14, 43. ejusdem disciplina 15, 52. 13, 41. gravitas morum 16, 7. in exsilium agitur 16, 9. 22.
L. Cassius Tiberii progener 6, 15. v. Cassius Longinus.
Castellum ad Luppiam 2, 7.
Castor et Pollux G. 43. Castrorum locus prope Cremonam 2 H. 24.
Castra Vetera. v. Vetera.
Cataphractæ 1 H. 79.
Catilina O. 37.
Cato *tragœdia* O. 2. 3.
C. Cato O. 34.
M. Cato 4, 34. 16, 22.
Cato Censorius 3, 66. O. 18.
Catonius Justus 1, 29.
Catti Germaniæ pop. 1, 55. 2, 7. 25. 4 H. 37. latrocinia agitant 12, 27. ab Hermunduris vincuntur 13, 57. eorum mores G. 30. 31.
Catualda nobilis juvenis 2, 62. 63.
Catulinus v. Blitius.
Catulli carmina 4, 34.
Catulus Lutatius 3 H. 72.
Catumerus Cattorum princeps 11, 16.
Catus Decianus 14, 32. Firmius. v. F.
Caudina clades 15, 13.
Cecrops 11, 14.
Celendris Ciliciæ castellum 2, 80.
Celer Carinas. v. C. Domitius. v. D. Propertius. v. P.

Celer architectus 15, 42.
P. Celer eques Rom. 13, 1. accusatur 13, 33.
P. Celer sapientiam profitetur 4 H. 10. a Musonio Rufo accusatur ib. damnatur 4 H. 40.
Celsus eques Rom. 6, 14. tribunus 6, 9. conjurationis reus 6, 14.
Celsus Marius. v. Marius. Julius G. 14.
Cenchrius amnis 3, 61.
Censorium funus 4, 15. 6, 27. 13, 2. 4 H. 47.
Census Galliarum 1, 31. 33. 2, 6. 14, 46.
Centeni G. 6. 12.
Centesima rerum venalium 1, 78. 2, 42.
Centum virales caussæ, libera Rep. et sub Cæsaribus O. 7. 38.
Centurionatus 1, 44.
Centuriones a militibus verberati 1, 32. vincti 1 H. 56. interfecti 2 H. 60. classiarii 14, 8.
Cepheus Æthiopum Rex 5 H. 2.
Cercina insula 1, 53. 4, 13.
Ceres Dea 15, 44. 53. Cereris ædes 2, 49. 15, 53. Cereales Circenses 15, 53. 74. ludi Cereales 2 H. 55.
Cerialis Anicius Consul 15, 74. occiditur 16, 17.
Cerialis Petilius 14, 32. inter Duces Vespasiani assumitur 3 H. 59. Romam cum equitibus præmittitur 3 H. 78. in Germaniam mittitur 4 H. 68. 71. culpa ejus in bello 4 H. 75. castra hostium capit 4 H. 78. Domitianum eludit 4 H. 86. contra Civilem ducit exercitum 5 H. 14. Germanos fundit 5 H. 21. Batavorum insulam populatur 5 H. 23. Britanniæ præficitur A. 8. Brigantes superavit A. 17.
Cerius Severus 1 H. 31.
Certamen Asiæ pro templo Augusti 4, 55.
Certamen ob puerperium Poppææ 15, 23.
Certamina sacra 14, 21.
Certus Quintius 2 H. 16.
Cervarius Proculus Eques Rom. 15, 50. Fenium Rufum accusat 15, 66. impunitate ob iudicium remuneratur 15, 71.
Cesellius Bassius Pœnus 16, 1. se ipsum interficit 16, 3.
Cestici ludi 16, 21.
C. Cestius Senator 3, 36. 6, 7. Consul 6, 31.
Cestius Gallus, Syriæ Legatus 5 H. 10. Proculus 13, 30. Severus 4 H. 41.
Cethegus Labeo 4, 73. Cornelius 14, 17.
C. Cetronius Legatus 1, 44.
Cetronius Pisanus 4 H. 50.
Chærea Cassius. v. Cassius.
Chalcedonii 12, 63.
Chaldæi 2, 27. 12, 22. 52. 68. 14, 9. eorum ars 3, 22. 6, 20. 16, 14.
Chamavi Germaniæ pop. 13, 55. G. 33.
Charicles medicus 6, 50.
Chasuarii Germaniæ pop. G. 34.
Chauci Germaniæ pop. 1, 38. Romanis auxiliabantur 1, 60. 2, 17. eorum terra 2, 24. Germaniam incursant 11, 18. Civili auxilium præstant 4 H. 79. 5 H. 19. eorum situs et mores G. 35. majores 11, 19.
Cherusci Germaniæ pop. 1, 56. 13, 56. eorum habitus et militia 2, 64. G. 36. ab Arminio concitantur 1, 59. a Germanico pulsi 2, 17. eorum internæ discordiæ 2, 26. bellum contra Romanos sumunt 2, 45. cum Cattis discordant 12, 28. inertes ac stulti vocantur G. 36. Regem Roma petunt 11, 16.
Chiliarchus 15, 51.
Christus 15, 44. Christiani afflicti ib.
Cibyratica civitas 4, 13.
M. Cicero Catonem laudat 4, 34. ejus carmina O. 21. locus ex ejus Hortensio O. 16. mors O. 17. vitia O. 18. liber Brutus O. 30. ejus orationum censura O. 22. 25.
Cilices 2, 78. 16, 21. agrestes, Clitæ dicti 12, 55.
Cilix Thamyra 2 H. 3.
Cilo Junius 12, 21.
Cimbri Germaniæ pop. 4 H. 73. G. 37.
Cincia lex. v. Lex.
Cingonius Varro 14, 45. Consul designatus 1 H. 6. occisus 1 H. 37.
Cineres exulum in patriam reportati 14, 12.
Cinithii Africæ pop. 2, 52.
Cinna, 1, 1. in urbe confligit 3 H. 83. apud Janiculum 3 H. 51.
Cintius 15, 25.
Cinyras 2 H. 3. Cinyrades Sacerdos ibid.
Circense ludicrum 12, 41. 15, 23. 44. 53. id Germanici effigies præit 2, 83.
Circus 15, 74. Maximus 2, 49. 3, 2. conflagravit 6, 45. 15, 38.
Cirtensium pagi 3, 74.
Civica Proconsul Asiæ occiditur A. 42.
Civilis. v. Claudius et Julius Civilis.
Civis servatus 3, 21. 12, 31. 15, 12.
Civitas Romana donata præmium virtutis 3, 40, 13, 54. 1 H. 8. 78. 3 H. 47.
Clanis fluv. 1, 79.
Clarii Apollinis oraculum 2, 54. 12, 22.
Classes Romanæ 4, 5.
Classiarius 4, 27. 12, 56. 14, 4.
Classica legio 1 H. 31. 36. 2 H. 67.
Classici 2 H. 11. 14. 17, 22. 67.
Classicianus Julius 14, 38.

Classicum canitur in supplicio civis 2, 32.
Classicus Treverorum alæ præfectus 2 H. 14. a Romanis desciscit 4 H. 57. Romani Imperii insignia sumit 4 H. 59. Rhenum transit 5 H. 19. equites Cerialis fundit 4 H. 79. ejus segnities in bello 4 H. 70.
Clavarium, donativi nomen 3 H. 50.
Claudia Pulchra 4, 52. 66. ob adulterium damnatur 4, 52.
Claudia sacrata, mulier Ubia 5 H. 22.
Claudia Silana C. Cæsaris uxor 6, 20. obit 6, 45.
Claudiæ familiæ superbia 1, 4. 16.
Claudiale flaminium 13, 2.
Claudius Apollinaris 3 H. 57. remigibus præerat 3 H. 76. præfectus classis 3 H. 77.
Claudius Civilis (idem Julius Civ.) Batavorum Dux 4 H. 13. *v. not.* in Populum Romanum ruit 4 H. 54. contra Romanos Batavos accendit 4 H. 14. Galliarum societatem affectat 4 H. 17. suos in Vespasiani verba adigit 4 H. 21. viribus augetur 4 H. 28. castra Romana obsidet 4 H. 23. iis per deditionem potitur 4 H. 60. crinem post cædem legionum deponit 4 H. 61. societate Agrippinensium augetur 4 H. 66. ad Cerialem scribit 4 H. 75. exercitum reparat 5 H. 14. a Ceriale fugatur 5 H. 18. navalem aciem ostentat 5 H. 23. Romanis se dedit 5 H. 26.
Claudius Cossus 1 H. 69.
Claudius Demianus 16, 10.
Claudius Drusus 1, 3.
Claudius Faventinus Centurio 3 H. 57.
Claudius Julianus ibid. gladiatoribus præerat 3 H. 76. occiditur 3 H. 77.
Claudius Labeo Batavus 4 H. 18. e custodia perfugit 4 H. 56. Civili resistit 4 H. 66.
Claudius Marcellus 1, 3.
Claudius Phirricus Trierarchus 2 H. 16.
Claudius Sagitta præfectus alæ 4 H. 49.
Claudius Sanctus 4 H. 62.
Claudius Senecio 13, 12.
Claudius Severus Helvetiorum Dux 1 H. 68.
Claudius Timarchus Cretensis 15, 20.
Claudius Victor 4 H. 33.
Tib. Claudius, qui deinde Imperator 1, 58. 3, 18. ejus filio Sejanus socer destinatur 3, 29. bonarum artium cupiens 6, 46. imminutæ mentis ibid. hebes 11, 3. 13. 28. censoria munia usurpat 11, 13. fontes aquarum urbi infert ibid. novas litterarum formas adjicit 11, 13. 14. oratio ejus pro Gallis 11, 24. elegantia in dicendo 13, 3. lustrum condit 11, 25. vitæ cælibis intolerans 12, 1. uxori devinctus 11, 28. 12, 1. Messalinam uxorem necat 11, 38. Agrippinæ conjungitur 12, 5. pomerium urbis auget 12, 23. privignum filio anteponit 12, 41. jus reddit 12, 43. navale prœlium in lacu adornat 12, 56. Judæam equitibus aut libertis permittit 5 H. 9. veneno necatur 12, 67. Divus 12, 69. ejus templum in Britannia 14, 31.
Clausus. v. Attus.
Clemens Arretinus 4 H. 68.
Clemens Julius Centurio 1, 23. 26.
Clemens Postumi Agrippæ servus 2, 39. interficitur 2, 40.
Clemens Salienus 15, 73.
Clemens Suedius 1 H. 87. 2 H. 12.
Cleonicus Senecæ libertus 15, 45.
Cleopatra pellex Claudii 11, 30.
Clitarum natio 6, 41. 12, 55.
Clodius Macer 1 H. 37. 73. 2 H. 97. in Africa interfectus 1 H. 7. 11. 37. 4 H. 49.
Clodius Quirinalis 13, 30.
C. Clodius 11, 7. P. Clodius ibid.
Cluvidienus Quietus 15, 71.
Cluvius 13, 20. historicus 14, 2.
Cluvius Rufus Hispaniæ præses 1 H. 8. laudatur per edictum 1 H. 76. Lucceium Albinum timet 2 H. 58. Vitellii comitatui adjicitur 2 H. 65. 3 H. 65. Hispania discedit 4 H. 39. ab Helvidio laudatur 4 H. 43.
Clypeus defunctis decernitur 2, 83.
Cocceianus Salvius 2 H. 48.
Cocceius Nerva. v. Nerva Cocceius.
Cocceius Proculus, speculator 1 H. 24.
Codicilli Pisonis 3, 16. Sejani 4, 39. Senecæ 15, 64. Vejentonis 14, 50.
Cœletæ Thraciæ pop. 3, 38.
Cœlius Cursor Eques Rom. 3, 37.
C. Cœlius, Consul 2, 41.
Cœlius Orator qualis O. 17. 21. 25.
Cœlius Pollio 12, 45.
Cœlius Roscius 1 H. 60.
Cœlius Sabinus 1 H. 77.
Cœnus Neronis libertus 2 H. 54.
Cœranus philosophus 14, 59.
Cœus Latonæ parens 12, 61.
Cogidunus Britanniæ Rex A. 14.
Cohibus fluvius 3 H. 48.
Cohortes leves 1, 51. 2, 52. 3, 39. 4, 73. subsidiariæ 1, 63. urbanæ 4, 5. 1 H, 20. 87. 3 H. 64. millenariæ 2 H. 93. Prætoriæ 1, 7. etc. Usipiorum A. 28. auxiliariæ 1 H. 59. 2 H. 89. etc. togatæ 1 H. 38.
Cois 4, 14. immunitas datur 12, 61.
Colchi pop. 6, 34.
Collega Consul 3, 16. 31. A. 44.
Collina porta 3 H. 82.

Coloniæ jus, et ratio deducendæ 14, 27.
Colophon urbs 2, 54.
Comæ rutilæ G. 4. A. 11.
Cometes sidus 14, 22. 15, 47.
C. Cominius 4, 31.
Comites Principum in Germania G. 13.
Comitia Consularia sub Tiberio 1, 81. sub Vitellio 2 H. 91. e campo ad Patres transferuntur 1, 15. Magistratuum in quinquennium 2, 36. ambitus O. 37. quibus signis dirimebantur 1 H. 18. comitialis morbus 13, 16.
Commageni 2, 42. 56. 15, 12.
Commanipulares 4 H. 46.
Commentarii Senatus 15, 47. Agrippinæ jun. 4, 53. Claudii 13, 43. principales 4 H. 40.
Comperendinationes liberæ fuere ante Cæsares O. 38.
Conciliabula 3, 40.
Concordiæ ædes 3 H. 68. Concordiæ dona decernuntur 2, 32.
Confarreandi mos 4, 16.
Congiarium plebi datum 3, 29. 12, 41. 13, 31. 14, 11. O. 17.
Conjuratio in Caium 16, 17. in Neronem 15, 48. sq.
Conscientiæ vis 4 H. 41.
Consi ara 12, 24.
Considius Æquus 3, 37.
Considius Proculus 3, 18.
Consules ob mortem Drusi sede vulgari sedent 4, 8.
Consularia insignia 13, 10. 15, 7. 72. 12, 21. 16, 17. 1 H. 79. 4 H. 4.
Consulatus coarctati 2 H. 71. a Vitellio dati abrogantur 4 H. 47.
Contubernia Ducum A. 5. militum 1, 17. 41. 48. 1 H. 54.
Convivium buccina dimissum 15, 30. Germanorum qualia G. 22.
Corbulo Domitius 3, 31. dux Claudii 11, 18. contra Germanos mittitur ibid. in exercenda disciplina severus 13, 35. fossam inter Rhenum et Mosam ducit 11, 20. in Armeniam a Nerone mittitur 13, 8. vires contra Parthos dividit 13, 37. Artaxata capit ac delet 13, 41. Trigranocertis potitur 14, 24. in Suriam abscedit 14, 24. subsidium Tigrani mittit 15, 3. Euphratis ripam insedit 15, 9. Pæto laboranti fert auxilium 15, 12. inter eum ac Vologesem nuntii 15, 17. contra Parthos mittitur 15, 25. occiditur a Nerone 2 H. 76.
Corcyra insula 3, 1.
Corinthus Achaiæ urbs 2 H. 1. Corinthiense litus 5, 10.
Corma flumen 12, 14.
Cornelia Colsa virgo Vestalis 15, 22.
Cornelia Gracchorum mater O. 28.
Cornelia virgo flaminica Dialis 4, 16.
Cornelius Scauri accusator 6, 29. 30.
C. Cornelius O. 39.
P. Cornelius 3 H. 34.
Cornelius Aquinus 1 H. 7.
Cornelius Cethegus Consul 4, 17.
Cornelius Cossus Consul 4, 34.
Cornelius Cossus Cos. *forte ejus filius* 14, 20.
Cornelius Dolabella. vid. Dolabella Cornelius.
Cornelius Flaccus 13, 39.
Cornelius Fuscus Pannoniæ Procurator 2 H. 86. 3 H. 66. ejus auctoritas 3 H. 4. classis Ravennatis præfectus 3 H. 12. Ariminum obsidet 3 H. 42. Prætoria insignia consequitur 4 H. 4.
Cornelius Laco Prætorii præfectus 1 H. 13. 19. ignavissimus 1 H. 6. potentia ejus apud Galbam 1 H. 13. occiditur 1 H. 46.
Cornelius Lupus 13, 43.
Cornelius Marcellus 16, 8. 1 H. 37.
Cornelius Martialis. vid. Martialis.
Cornelius Merula 3, 58.
Ser. Cornelius Orfitus 16, 12. Consul 12, 41.
Cornelius Primus 3 H. 74.
Cornelius Scipio 3, 74. 12, 53.
Cornelius Sulla Senatu movetur 2, 48.
Cornelius Sulla Consul 3, 31. 6, 15.
Cornelius Sulla Dictator. v. Sulla.
Cornelius Sulla Claudii gener 13, 23. socordi ingenio 13, 47. Massiliam ablegatur ibid. interficitur 14, 57.
Cornelius Tacitus de suis annalibus 4, 32. 33. res Domitiani composuit 11, 11. 1 H. 1. quindecimviralis Sacerdos ibid. Prætor ib. ejus dignitatis progressus 1 H. 1. Divinam opem agnoscit 4 H. 78. Agricolæ filiam uxorem duxit A. 9.
Cornu tribunalis 1, 75.
Cornutus Cæcilius 4, 28.
Coronæ aureæ in conviviis 2, 57. 14, 24. civica 3, 21. 15, 12. 16, 15. facundiæ 16, 3. spiceæ 2, 83. querceæ 2, 83. coronæ in modum tumuli congestæ 2 H. 55.
Corsica insula 2 H. 16.
Corvinus. vid. Messala. Valerius.
Coruncanii 11, 24.
Cosa Etruriæ promontorium 2, 39.
Cossus Claudius 1 H. 69.
Cossus Cornelius. v. Corn.
Cossorum familia 11, 22.
Cossutianus Capito lege repetundarum damnatur 11, 6. 13, 33. 16, 21. Senatorium ordinem recipit 14, 48. Antistium Prætorem accusat ibid. Tigellini gener ib. 16, 17. Thraseam accu-

sat 16, 28. ob id quinquagies sestertium donatur 16, 35.
L. Cotta 3, 66.
Cotta Aurelius 13, 34. *alius* 3, 17.
Cotta Messalinus 2, 32. claris majoribus, animo diversus, 4, 20. atrox ejus sententia in Agrippinam ac Neronem 5, 3. accusatur 6, 5.
Cottiæ alpes. v. Alpes.
Cotys Armeniæ minoris Rex 11, 9.
Cotys Bospori Rex 12, 15. 18.
Cotys Rex partis Thraciæ 2, 64. a Rhescuporide occiditur 2, 66. 3, 88. ejus liberi tutorem Roma accipiunt 2, 67. 3, 38. 4, 5. uxor 2, 67.
Covinarii A. 35. 36.
Cous insula 2, 75.
Crassorum domus subversa H. 4, 42.
L. Crassus O. 18. 26. 34. Censor rhetores Latinos ludum claudere jussit ib. 35.
M. Crassus (IIIvir.) Censor O. 35. ejus potentia 1, 1. oratione valuit O. 37.
M. Crassus Pisonis Liciniani pater 1 H. 14.
Crassus ejusdem Pisonis frater 1 H. 48.
Crassus Scribonianus 4 H. 39.
Crassorum domus subversa 4 H. 42.
Cremerensis clades 2 H. 91.
Cremona urbs 2 H. 17. 22. 23. spectaculum gladiatorum a Cæcina ibi editum 2 H. 67. Vitellii in eam adventus 2 H. 70. Cæcina partem equitum ad eam occupandam mittit 2 H. 100. oppugnatur 3 H. 27. Vitellianis partibus obstricta 3 H. 30. exscinditur 3 H. 33. quo tempore condita 3 H. 34.
Cremutius Cordus 4, 34.
Crepereius Gallus 14, 5.
Crescens Neronis libertus 1 H. 76. Tarquitius 15, 11.
Creta insula 4, 21. Proconsules 3, 38. 15, 20. leges 3, 26. O. 40. eloquentiam negligit O. 40. Romam legatos mittit 3, 63. Judæorum patria 5 H. 2.
Creticus Silanus 2, 4. 43.
Crinis propexus ex voto 4 H. 61.
Crispina T. Vinii filia 1 H. 47.
Crispinilla. v. Calvia.
Crispinus Cæpio, 1, 74.
Crispinus Centurio 1 H. 58.
Crispinus Rufius Prætorii Præfectus 11, 1. Præturæ insignibus donatur 11, 4. Præfectura privatur 12, 42. Poppææ maritus 13, 45. pellitur in exsilium 15, 71. se ipse interficit 16, 17.
Crispinus Varus 1 H. 80.
Crupellarii 3, 43.
Cruptorix 4, 73.
Ctesiphon Imperii Parthorum sedes 6, 42.
Cumæ 16, 19.
Cumana litora 15, 46.
Cumanus. v. Ventidius.
Cunctatio noxia 6, 32. 12, 12. 1 H. 21. 38.
Curiæ veteres 12, 24.
Curiatius Maternus. v. Mat.
C. Curio 11, 7. Curiones O. 37.
Curru vehi in ludis vetitum 1, 15. præliari A. 12.
Curtilius Mancia 13, 56.
T. Curtisius 4, 27.
Curtius Atticus 4, 58. a Sejano opprimitur 6, 10.
Curtius lacus 1 H. 41. 2 H. 55.
Curtius Lupus Quæstor 4, 27.
Curtius Montanus 16, 28. famosi carminis reus 16, 29. patri conceditur 16, 33. ejus in Senatu sententia 4 H. 40. 42.
Curtius Rufus 11, 20. 21.
Curtius Severus 12, 55.
Curulis sc. sella 1, 75. 2 H. 59. 83. 15, 29.
Custodia Senatorum in domibus Magistratuum 6, 3.
Custos Jupiter 3 H. 74. legum 3, 28. 4, 30.
Cusus fluvius 2, 63.
Cyclades insulæ 2, 55. 5, 10.
Cyclopes interfecti 3, 61.
Cyme 2, 47.
Cynica secta 16, 34. 4 H. 40.
Cyprus insula 2 H. 2. Cyprii jus asyli defendunt 3, 62.
Cyrenenses Cæsium Cordum accusant 3, 70. Pedium Blæsum 14, 18. Antonium Flammam 4 H. 45.
Cyrrus urbs Syriæ 2, 57.
Cyrus Rex 3, 62. 6, 31.
Cythera insula 3, 69.
Cythnus insula 2 H. 8.
Cyziceni libertate privati 4, 36.

D.

Dacia A. 41.
Daci 1 H. 2. 3 H. 46. 4 H. 54. G. 1.
Dahæ pop. 2, 3. 11, 10.
Dalmatæ 2, 53. in partibus Othonis 2 H. 32. duabus legionibus tenebantur 4, 5. quæ in Othonem jurant 1 H. 76. Vespasiani partibus accedunt 2 H. 86. in classe Ravennate militant 3 H. 12. classem supplent 3 H. 50. Dalmaticum bellum 6, 37.
Damaratus 11, 14.
Dandarica 12, 16.
Dandaridæ 12, 15.
Danubius fluvius 2, 63. 4, 5. 3 H. 46. ejus descriptio G. 1.

Darius Rex 3, 63. *alius* 12, 13.
Davara castellum 6, 41.
Decemviralis potestas 1, 1. Decemviri 3, 27.
Decimus Pacarius Corsicæ Procurator 2 H. 16. interficitur ib. Calpurnianus 11, 35. Saranis O. 21.
Decius Samnis O. 21.
Decrius 3, 20.
Decumana porta 1, 66.
Decumatæ cohortes 3, 21. legiones 14, 44. 1 H. 51. deditos 1 H. 37.
Decumates agri G. 29.
Decuriæ 13, 27. equitum 3, 30. 14, 20.
Decurio equitum 13, 40. 2 H. 29. Decuriones 1 H. 70.
Deiotarus O. 21.
Delphi 2, 54.
Delubrum 4, 43. 70. 5 H. 9. 15, 40. Æsculapii 4, 14. Junonis ibid. Vestæ 15, 41. Fortunæ delubra 3, 71.
Delus 3, 61.
Demetrius, Cynicus 16, 34. male reum defendit 4 H. 40.
Demianus. v. Claudius.
Demonax Præfectus 11, 9.
Demosthenes O. 12. 15. 25. 32. 37.
Densus Julius 13, 10. Sempronius 1 H. 43.
Denter Romulius 6, 11.
Dentheliates ager 4, 43.
Deus regnator omnium G. 39.
Dexter Subrius 1 H. 31.
Dextræ implicatæ in fœderibus 12, 47. concordiæ insigne 2 H. 8. hospitii insigne 1 H. 54.
Diadema imagini Neronis subjectum 15, 29.
Diales, iis non licet egredi Italia 3, 58.
Diana Leucophryna 3, 62. Ephesia 4, 55. Persica 3, 62. Limnatidis templum 4, 43. ejus patria 3, 61.
A. Didius Britanniæ Legatus 12, 40. 14, 29. parta a majoribus continuit A. 14. Gallus vocatur A. 14. Dux contra Mithridatem Bospor. 12, 15.
Didius Scæva 3 H. 73.
Dido 16, 1.
Didymus libertus 6, 24.
Dierum spatia apud Britannos A. 12.
Dii Manes 3, 2.
Dillius Aponianus 3 H. 10.
Dillius Vocula Legatus 4 H. 24. in Gugernos exercitum ducit 4 H. 26. Herennium Gallum a militibus vinctum exsolvit 4 H. 27. Civilis eum aggreditur 4 H. 33. ejus culpa in bello 4 H. 34. militum iras servili habitu evadit 4 H. 36. imperium recipit 4 H. 37. Gallorum fraude decipitur 4 H. 56. desertus a militibus 4 H. 77. occiditur 4 H. 59.
Dinis, Dux Thracum 4, 50.
Diodotus Stoicus O. 30.
Diplomata H. 54, 65.
Dis pater 4 H. 84.
Divodurum oppidum 1 H. 63.
P. Dolabella Africæ Proconsul 4, 23. Tacfarinatem superat 4, 25. triumphalia ei negantur 4, 26. Quinct. Varum adcusat 4, 66. sententia ejus de gladiatoribus 11, 22.
Dolabella Cornelius adulator nimius 3, 47. 68.
Dolabella Cornelius custoditur 1 H. 88. jussu Vitellii occiditur 2 H. 63.
Domitia Decidiana, Agricolæ uxor A. 6.
Domitia Lepida, Neronis amita, Agrippinæ æmula 13, 19. ab hac pervertitur 12, 64. 65.
Domitianus Vespasiani filius 3 H. 59. in Capitolium accitur 3 H. 69. inde elabitur 3 H. 74. Cæsar consalutatur 3 H. 86. 4 H. 2. Prætura ei decernitur 4 H. 3. eam suscipit 4 H. 39. Senatum ingreditur 4 H. 40. adversa ejus fama 4 H. 51. indomitæ libidines 4 H. 2. 68. fidem Cerialis tentat 4 H. 86. licentia A. 7. Tacitum provehit 1 H. 1. ad bellum proficiscitur 4 H. 85. Lugdunum venit 4 H. 86. falsus ejus e Germania triumphus A. 39. anxius erga Duces insignes ibid. præceps in iram A. 42. multas nobilium cædes perpetrat A. 45.
Domitius L. Crassi collega in Censura O. 35.
Cn. Domitius Ahenobarbus *Neronis pater*, Agrippinæ vir 4, 75. Tiberii progener 6, 45. Albucillæ adulter 6, 47. Consul 6, 1. incendium æstimat 6, 45. effigies ei a filio ponitur 13, 10.
L. Domitius *Neronis avus* 1, 63. Antoniam ducit 4, 44. Albim transscendit ibid. moritur ibid.
L. Domitius, *Neronis abavus*, acie Pharsalica cecidit 4, 44.
Cn. Domitius, *Neronis proavus*, civili bello maris potens 4, 44.
L. Domitius Nero. v. Nero.
Domitius Afer 4, 52. primoribus oratorum additus ibid. Varum Quintilium accusat 4, 66. obiit 14, 19.
Domitius Balbus 14, 40.
Domitius Cæcilianus 16, 34.
Domitius Celer 2, 77. triremi in Syriam pergit 2, 78. Laodiceam appellit 2, 79.
Domitius Corbulo. vid. Corbulo.
Domitius Pollio 2, 86.
Domitius Sabinus 1 H. 31.
Domitius Silius 15, 59.
Domitius Statius 15, 71.
Domitius, tragœdia O. 3.

Donaria militaria 1, 44.
Donatius Valens 1 H. 56. occiditur 1 H. 59.
Donativum 12, 41. 14, 11. 1 H. 5. 25. 37. 4 H. 19. 36. 58.
Donusa insula 4, 30.
Doryphorus Neronis libertus 14, 65.
Dos 15, 37. a marito oblata G. 18.
Druidæ 14, 30. 4 H. 54.
Drusiana fossa 2, 8.
Drusilla Cleopatræ et Antonii neptis 5 H. 9.
Drusilla Germanici filia 6, 15.
Drusus accusatus a Calvo O. 21.
Drusus Tiberii filius 1, 24. e Vipsania 3, 75. proavo Pomponio Attico 2, 43. in Pannoniam mittitur ibid. promto ad asperiora ingenio 1, 29. Romam redit 1, 30. Consul 1, 55. gladiatorum editioni præsidet 1, 76. sanguine gaudet ib. concors Germanico 2, 43. in Illyricum mittitur 2, 44. 3, 7. Pisoni super Germanici morte respondet 3, 8. Germanos ad discordiam illicit 2, 62. Illyrico redit 3, 11. ovans urbem init 2, 64. 3, 19. urbe repetendis auspiciis egreditur 3, 19. Consul iterum cum patre Tiberio 3, 31. Tribunitiæ potestatis consors 3, 56. intendit Sejano manus 4, 3. veneno a Sejano necatur 4, 8.
Drusus Claudius Augusti privignus, Tiberii frater Imperator appellatur 1, 3. Germanici pater 1, 33. 2, 8. Agrippinæ socer 1, 41. magna ejus apud Romanos memoria 1, 33. vulgi favor in eo haud prosper 2, 41. tributum Frisiis imponit 4, 72. Suevis Regem dat 12, 29. Rhenum aggere coercet 13, 53. 5 H. 19. Oceanum tentat G. 34. ejus exsequiæ 3, 5. Cæsar vocatur 1, 25. 27. 55. 2, 67. 12, 29.
Drusus Germanici filius 4, 4. togam virilem sumit ibid. Diis a Sacerdotibus commendatur 4, 17. Præfectus urbis 4, 36. atrox ingenio cum Sejano in fratrem conspirat 4, 60. in carcere moritur inedia 6, 23. falsus apud Cycladas 5, 10..
Drusus Libo. v. Libo.
Drusus *Livius* largitor 3, 27.
Drusorum familia 1, 28. 4, 7. 11, 35. Drusi cognomen ademtum Scriboniis 2, 32.
Dubius Avitus 13, 54. 56. v. Avitus Dubius.
Ducennius Geminus 15, 18. Præfectus urbis sub Galba 1 H. 14.
Ducentesimæ vectigal 2, 42.
C. Duilius Jani templum struxit 2, 49.
Dulgibini Germaniæ pop. G. 34.
Duodecim tabulæ 6. 16.
Dyrrhachium 2 H. 83.

E.

Ecbatana 15, 31.
Edessa 12, 12.
Edictum, ne præsides ludos ederent 13, 31. edicto monetur populus 1, 8. 3, 6. increpatur 5, 5. modestiæ admonetur 4 H. 45.
Educatio liberorum O. 28. apud Germanos G. 20.
Effigies Cæsaris in exercitu 12, 17. Germanici 2, 83. Agrippinæ 5, 4. Neronis 13, 8. 15, 22. 29. Octaviæ 14, 61. Poppææ 12, 17. 15, 24. 3 H. 31. Sejani 4, 74. Tiberii 4, 64. 74. Vitellii 3 H. 31. damnatorum demotæ 11, 38. in Gemonias tractæ 3, 14.
Egnatia Maximilla 15, 71.
Egnatii 1, 10.
P. Egnatius Sorani cliens 16, 32.
Eleazarus Judæorum Dux 5 H. 12.
Elephantine, insula 2, 61.
Eleusis 4 H. 83.
Elii 1 H. 37.
Elymæi 6, 44.
Elysii Germaniæ pop. G. 43.
Emeritenses 1 H. 78.
Ennia Macronis uxor 6, 45.
L. Ennius Eques Rom. 3, 70.
Epaphroditus Neronis libertus 15, 55.
Ephesii 3, 61. 4, 55. 16, 23. O. 15.
Epicharis mulier 15, 51. conjuratos Neronis accendit ibid. mira ejus constantia 15, 57.
Epicurus O. 31.
Epidaphne 2, 83.
Epiphanes Rex 2 H. 25.
Eporedia 1 H. 70.
Epponina Sabini uxor 4 H. 67.
Eprius Marcellus uno die Prætor 12, 4. repetundarum absolvitur 13, 33. acri eloquentia 16, 22. O. 5. in Thraseam invehitur, 16, 22. 28. quinquagies sestertium donatur 16, 33. sententia ejus de sortiendis legatis 4 H. 6. 8. Neronem contra multos incitat 4 H. 7. ab Helvidio accusatur 4 H. 43.
Epulum plebi datum 1 H. 76.
Equester ordo 2, 83. 4 H. 39. locus 3, 30. 6, 7. 14, 53.
Equestres Ægypto impositi 12, 60.
Equestris Fortunæ templum 3, 71.
Equites alarii 4, 73. 12, 27.
Equites Rom. ludis prohibiti 2 H. 62. in luctu trabeati 3, 2. locus eorum in circo 15, 23.
Equitum Rom. societates 4, 6. 13, 50.
Equorum præsagia apud Germanos G. 10.
Equus bellator G. 14. Euphrati immolatur 6, 37.
Equus consularia insignia gestans 15, 7.
Erato, Armeniæ Regina 2, 4.

Erindes fluv. 11, 10.
Erythræ 6, 12.
Erycus 4, 43.
Etrusci literas a quo didicerint 11, 14. Lydorum consanguinei 4, 11. primores Haruspices 11, 15.
Evander 11, 14. 15, 41.
Eubœa insula 2, 54. 5, 10.
Eucerus Alexandrinus 14, 60.
Eudemus Medicus 4, 3. 11.
Eudoses Germaniæ pop. G. 40.
Eumolpidarum gens 4 H. 83.
Eunones Aorsorum Princeps 12, 15. 18. Mithridatem Claudio commendat 12, 19.
Evodus Claudii libertus 11, 37.
Euphrates, flumen 4, 5. 6, 37. 14, 25. 5 H. 9.
Euripides O. 42.
Exsequiæ publicæ 3, 48. 16, 6.
Exsulibus jus libertorum restituitur 2 H. 92.

F.

Fabatus Calpurnius 16, 8.
Fabianus Valerius 14, 40.
Fabii 2 H. 95.
Fabius Fabullus legatus 3 H. 14.
Fabius Justus O. 1.
Fabius Maximus 1, 5. moritur ibid.
Fabius Paullus 6, 28.
Fabius Priscus 4 H. 79.
Fabius Romanus 16, 17.
Fabius Rusticus historicus 13, 20. 13, 61. 14, 2. 15, 61. A. 10.
Fabius Valens Legatus 1 H. 7. Vitellii instigator 1 H. 52. Vitellium Imperatorem consalutat 1 H. 57. dux ab eo deligitur 1 H. 61. ejus mores 1 H. 66. 3 H. 62. Othonianos per epistolas increpat 1 H. 74. Gallis auxilia mittit 2 H. 14. in Italiam cum exercitu venit 2 H. 27. vires cum Cæcina jungit 2 H. 30. pontem in Pado struit 2 H. 34. prœlium cum Othonianis committit 2 H. 41. epistolæ ejus ad Consules 2 H. 55. ob lucra et quæstus infamis 2 H. 56. a Vitellio pro concione laudatur 2 H. 59. gladiatores Bononiæ edit 2 H. 71. munia imperii obit 2 H. 92. Romæ etiam gladiatores edit 2 H. 71. 95. dux contra Vespasianum deligitur 2 H. 99. segniter ad bellum incedit 3 H. 40. a Flavianis capitur 3 H. 43. Urbini interficitur 3 H. 62. origo ejus et vita ibid.
Fabricius Veiento 14, 50.
Fabricii 2, 33.
Fabullus Fabius. v. Fabius.
Falanius Eques Rom. 1, 73.
Famisulanus Vectonianus 15, 7.
Famosorum libellorum cognitio 1, 72.
Fasces versi 3, 2. Imperatorii 13, 9.
Fasti adulatione fœdati 4 H. 40. nomen fastis exemtum 3, 17. 18.
Faventinus Claudius 3 H. 57.
Favonius 4, 67. 16, 22.
Faustus Sulla Consul 12, 52.
Faustus Annius 2 H. 10.
Feciales 3, 64.
Felix. v. Antonius Felix.
Felix Sextilius 3 H. 5. 4, 70.
Feminæ belli duces apud Britannos 14, 15. A. 16, 31. ob lacrimas incusatæ 6, 10. feminarum libido coercita 2, 85. honores moderandi 1, 14. feminæ inlustres arena fœdantur 15, 32. lupanaria complent 15, 37. earum, quæ cum servis junguntur pœnæ 12, 53.
Fenius Rufus Præfectus annonæ 13, 22. Præfectus Prætorii 14, 51. Agrippinæ amicus 14, 57. in Neronem conjurat 15, 50. 53. Senecam interfici patitur 15, 61. ab indicibus proditur 15, 66. occiditur 15, 68. amici ejus damnantur 16, 12.
Fenni pop. G. 46.
Ferentanum oppidum 15, 53.
Ferentarius miles 15, 35.
Ferentinum municipium 2 H. 50.
Feriæ Latinæ 4, 36. 6, 11.
Feronia 3 H. 76.
Festus cohortis Præfectus opprimitur 2 H. 59. Martius 15, 50. Valerius 2 H. 98.
Fidena 4, 62. *alibi* Fidenæ oppidum 3 H. 79.
Firmius Catus Senator 2, 27. relegatur et a Tiberio protegitur 4, 31.
Firmus Plotius. v. Plotius.
Flaccus Cornelius 13, 39.
Flaccus Hordeonius. vid. Hordeonius.
Flaccus Pomponius 2, 32. 66. 6, 27.
Flaccus Vescularius. v. Vescularius.
Flacilla Antonia 15, 71.
Flamen Dialis post Merulam diu nullus 3, 58. Augusti 1, 10. Martiales Quirinales 3, 58.
Flaminia via 3, 9. 13, 47. 1 H. 86. 2 H. 64. 3 H. 79.
Flaminica Dialis 4, 16.
Flaminium 4, 16. Claudiale 13, 2.
Flamma Antonius 4 H. 45.
Flammeum 15, 37.
Flavianus. v. Titus Ampius Flav.
Flavianus Tullius. v. Tullius.
Flavius Arminii frater 2, 9. 11, 16.
Flavius Gallorum dux 2 H. 94.
Flavius Nepos Tribunus 15, 71.
Flavius Sabinus. v. Sabinus.
Flavius Scevinus 15, 49. e domo ejus conjuratio in Neronem proditur 15, 54. constanter se defendit 15, 55. occiditur 15, 70.

Flavius Subrius in Neronem conjurat 15, 49. in scena canentem occidere cogitat 15, 50. Senecæ tradere Imperium cogitat 15, 65. pervertitur 15, 67.
Flevum Frisiorum castellum 4, 72.
Floræ templum 2, 49.
Florentini legatos Romam mittunt 1, 79.
Florus Gessius Judææ procurator 6 H. 10. Julius 3, 40. 42.
Florus Sulpicius. v. Sulpicius.
Fœneratores accusantur 6, 17.
Fœnoris duæ partes 6, 17. unciarium et semiunciarium 6, 16.
Fonteius Agrippa 2, 30. 86.
Fonteius Agrippa Mœsiæ præponitur 3 H. 46.
Fonteius Capito Asiæ Proc. absolvitur 4, 36.
Fonteius Capito Consul 14, 1.
Fonteius Capito in Germania occiditur 1 H. 7. 37. caussa cædis 3 H. 62. Jul. Paullum Batavum occidit 4 H. 13. ejus avaritia ac sordes 1 H. 52.
Formiæ 15, 46. Formiani agri 16, 10.
Forojuliensis colonia 2 H. 14. 3 H. 43. A. 4.
Fortis Fortunæ templum 2, 41. Fortunæ templum 15, 53. 3 H. 50. Fortunarum effigies 15, 23.
Fortunatus libertus 16, 10.
Forum Allieni 3 H. 6. Romanum 12, 24. olitorium 2, 49. Julium 2, 63. 4, 5. Boarium 12, 24.
Fosi Germaniæ pop. G. 36.
Fossa Corbulonis 11, 20. Drusiana 2, 8. inter Ararim et Mosellam 13, 53. navigabilis 15, 42. 4000 passuum 4, 49.
Framea G. 6. 18. earum concussio G. 11.
Frigoris vis 13, 35.
Frisii 1, 60. 4 H. 15. pacem frangunt 4, 72. a Corbulone subiguntur 11, 19. agros Romanorum occupant 13, 54. majores et minores G. 34.
Frontinus Julius. v. Julius.
Fronto Julius. v. Julius.
Fronto Octavius 2, 33.
Fronto Vibius 2, 68.
Fucinus lacus 12, 56.
Fufius Geminus Consul 5, 1. 2. ejus materuecatur 6, 10.
Fulcinius Trio. vid. Trio.
Fulvius Aurelius 1 H. 79.
Fundani montes 4, 59. lacus 3 H. 69.
Funditores 20, 20. 13, 39.
Funus Censorium 4, 15. 6, 27. 13, 2. 4 H. 47. publicum 6, 11.
Furnius Claudiæ Pulchræ adulter 4, 52. damnatur ibid.
Furnius O. 21.
Furius Camillus, Proconsul Africæ 2, 52. Tacfarinatem pellit 3, 20.
Furius Camillus Scribonianus Consul 6, 1. 1 H. 89. arma civilia movet 12, 52. interfectus sub Claudio 2 H. 75. ejus filius ibid.
Fuscus. v. Cornelius Fuscus.

G.

Gabinianus orator O. 26.
Gabinum saxum igni impervium 15, 43.
Gabolus Licinius 14, 12.
Gætuli pop. 4, 44.
Gætulicus. v. Lentulus.
Galatia 13, 35. cum Pamphylia sub eodem Præside 15, 6. 2 H. 9.
C. Galba Consularis 6, 40.
Ser. Galba 3, 55. Consul 6, 15. 1 H. 1. 11. Tiberii præsagium de illius imperio 6, 20. fit Princeps 5 H. 16. ejus severitas 1 H. 5. 18. 35. crudelitas 1 H. 6. ingenii mobilitas 1 H. 7. irrisui et fastidio erat ob senectam 1 H. 7. Vitellium in inf. Germaniam mittit 1 H. 9. de adoptando Cæsare cogitat 1 H. 12. militibus non fidit 1 H. 14. oratio ejus Pisonem adoptantis 1 H. 15. cælestia præsagia contemnit 1 H. 18. pro Apollinis æde sacrificat 1 H. 27. aurea ipsius statua 1 H. 36. imago ejus solo affligitur 1 H. 41. occiditur ibid. ejus vita et mores 1 H. 49. ejus imagines in Germania saxis petuntur 1 H. 55. circa templa latæ 2 H. 55. restitutæ 3 H. 7.
Ser. Galba orator O. 18. 25. accusatur a Catone Censorio 3, 66.
Galbiani 1 H. 51. Galbiana legio 2 H. 86. 3 H. 2. 7.
Galeria Vitellii uxor 2 H. 60. Trachalum protegit ib. laudatur 2 H. 64.
Galerianus Calpurnius. v. Calpurn.
Galerius Trachalus orator 1 H. 90. ab uxore Vitellii protegitur 2 H. 60.
Galgæus Britannorum dux A. 29. ejus oratio ibid.
Galilæi, Judææ pop. 12, 54.
Galla Arria 15, 59. Sosia 4, 19.
Galli a Germanis pulsi G. 2. animos tollunt 4 H. 54. delectum et tributa adspernantur 4 H. 26. auxiliares 2 H. 68. 69. 4 H. 31. rebellionem cœptant 3, 40. Romam olim ceperunt 3 H. 72. in Germaniam forte transgressi G. 28. in bellis floruerunt A. 11. fessi ministrandis equis 2, 5. morbis obnoxii 2 H. 93. Romanam civitatem adipiscuntur 11, 23. 1 H. 8. Gallorum fraus 4, 56. inertia G. 28. A. 11.
Gallia comata 11, 23. Lugdunensis 1 H.

69. 2 H. 59. Narbonensis 2, 63. 12, 23. 16, 13. 1 H. 48. 87. 2 H. 28. 3 H. 42. ad Rhenum, Galbæ adversa 1 H. 51. Galliarum aditus 1 H. 87. census 1, 31. 33. 2, 6. 14, 46. litus 4, 5. ora 11, 18. 4 H. 12. fides 1, 34. munificentia in legiones 1, 71.
Gallica incendia 15, 43. Gallicæ cohortes 2, 17. 1 H. 70. Gallicum fœdus 4 H. 77.
Gallio. v. Junius.
Gallus Annius. v. Annius Gallus. Asinius. v. Asinius Gallus.
P. Gallus Eques Rom. 16, 12.
Galvia Crispinilla 1 H. 73. magistra libidinum Neronis ibid.
Gambrivii G. 2.
Gannascus Cattorum Dux 11, 18. occiditur 11, 19.
Garamantes 3, 74. legatos Romam mittunt 4, 26. indomiti ac latrociniis sueti 4 H. 50. eorum Rex 4, 23.
Garucianus Trebonius 1 H. 7.
Gelduba castrorum locus 4 H. 26. 32. 58. a Civili capitur 4 H. 36.
Gellius Poplicola 3, 67.
Geminius Eques Rom. 6, 14.
Geminus. v. Atidius. Ducennius. Fufius. Rubellius. Virdius.
Gemoniæ 3, 14. 5, 9. 6, 25. 3 H. 74. 85.
Gerelanus Tribunus 15, 69.
Germaniæ fines G. 1. vocabulum G. 2. cælum 2, 23. 24. terrarum discrimina G. 5. metallorum inopia ibid. ripa superior 4 H. 70.
Germaniæ inferioris legiones 1, 31. 1 H. 9. superioris 1, 31. 6, 30. 1 H. 12. 53.
Germani indigenæ G. 2. læti bello 4 H. 16. acie et justis locis funduntur 2, 5. ab Agrippinensibus trucidantur 4 H. 79. a Ceriale fugantur 5 H. 18. 21. Imperatorum custodes 13, 18. legatos ad Civilem mittunt 4 H. 17. morbis obnoxii 2 H. 93. natandi artem callent 2 H. 35. 4 H. 66. 5 H. 14. cis Rhenum colentes 1, 56.
Germanorum arma 2, 14. 5 H. 14. G. 6. anni distributio G. 26. bella cum Romanis diuturna G. 37. caussæ transscendendi in Gallias 4 H. 73. compotationes G. 22. consultationum mos G. 11. defectio 1 H. 19. Dii G. 9. domus G. 16. educatio liberorum G. 20. fides et virtus 13, 54. feminæ 5 H. 25, G. 7. 8. 17. 18. 19. fatidicæ pleræque habitæ pro Deabus 4 H. 61. G. 8. festa nox solennibus epulis 1, 50. funera et sepulcra G. 27. heredes G. 20. hospitalitas G. 21. liberalitas G. 15. Magistratuum electio G. 12. militiæ studium G. 14. patrius mos in bello 2 H. 22. migrationes G. 28. pœnarum diversitas G. 12. proceritas corporum 5 H. 14. 5, 4. Regum et Ducum potestas G. 2. 7. signa in bellis imagines ferarum 4 H. 22. G. 7. spectacula G. 24. tumidæ terræ, profundi amnes 2, 23. turbatio 3 H. 46. 4 H. 3. vetus libertas 11, 16. G. 37. vestitus et matrimonia G. 17. 18. lingua G. 43. 46. vini intemperantia G. 23. sepultura G. 27. usura illis ignota G. 26.
Germanica bella a Plinio scripta 1, 69. Germanica clades 4 H. 12. Germanicarum legionum motus 1, 31. sedatur 1, 49.
Germanici cognomen 1 H. 62.
Germanicus Drusi filius 1, 3. a Tiberio timetur 1, 7. legionibus Germanicis imponitur 1, 3. 31. in eum populi favor 1, 33. ejus laudes ib. imperium ei a militibus offertur 1, 35. Germaniam vastat 1, 51. triumphat 1, 55. Imperator vocatur 1, 58. ossa Varianarum legionum sepelit 1, 62. Arminium cum exercitu sequitur 1, 63. comitas ejus in milites 1, 71. classem contra Germanos parat 2, 6. decurrit in honorem Drusi patris 2, 7. ejus somnium 2, 14. navalis clades 2, 2. Romam a Tiberio revocatur 2, 26. de Germanis triumphat 2, 41. Orienti præponitur 2, 43. Spei templum consecrat 2, 49. Athenis uno tantum lictore incedit 2, 53. a Pisone spernitur 2, 57. Ægyptum adit 2, 59. ob id a Tiberio incusatur ibid. ovatio ei decernitur 2, 64. morbo corripitur 2, 69. suspicio de veneno ibid. amicitiam Pisoni renunciat 2, 70. moritur 2, 72. Alexandro Magno æquatur 2, 73. corpus ejus Antiochiæ nudatur 2, 73. 3, 12. honores ei decreti 2, 83. reliquiæ Augusti tumulo inlatæ 3, 4. cineres 2, 75. laudes 1, 33. 2, 13. 43. 73. sapientia 2, 43. successor ab Augusto destinatus 4, 57.
Gessius Florus. v. Florus.
Geta 2 H. 72.
Geta. v. Lusius.
Gindes fluvius 11, 10.
Gladiatores eruptionem tentant 15, 46. Gladiatores milites 2 H. 34. 43. 3 H. 57. 76.
Gladiatoria sagina 2 H. 88.
Gladiatorum editio 1, 76. 4, 63. 11, 22. 12, 57. 13, 5. 15, 32. 34.
Gladiatura 3, 43.
Glesum, Germanis succinum G. 45.
Glicius Gallus 15, 56. 71.
Glota Britanniæ æstuarium A. 23.

Gorneæ Armeniæ castellum 12, 45.
Gotarzes Artabani frater 11, 8. Regno Parthorum potitur 11, 10. contra eum Meherdatem expetunt Parthi 12, 10. moritur 12, 14.
Gothini Germaniæ pop. G. 43
Gothones Germ. pop. 2, 62. G. 43.
Gracchi olim turbatores plebis 3, 27.
Gracchus Prætor 6, 16.
Gracchus. v. Sempronius.
C. Gracchus 4, 13. 6, 38.
C. Gracchus orator O. 18.
Gracilia Verulana 3 H. 69. v. *not.*
Gracilis Ælius 13, 53.
Græci ludicras artes non spernunt O. 10. promti ad nova et mira 5, 10. læti antiquitatibus 2 H. 4. sua tantum mirantur 2, 88. eorum litteræ 11, 14. G. 3. certamina 14, 21. amictus ibid.
Graiæ Alpes 2 H. 66. Graius mons 4 H. 68.
Grampius Britanniæ mons A. 29.
Q. Granius Pisonem incusat 4, 21.
Granius Pisellus Bithyniæ Prætor 1, 74.
Granius Marcellus 1, 74.
Granus Martianus Senator 6, 38.
Granius Silvanus Prætorianorum tribunus 15, 50. ad Senecam a Nerone mittitur 15, 60. se ipsum interficit 15, 71.
Graptus Neronis libertus 13, 47.
Grafidius Sacerdos 6, 48.
Gratianus Tatius 6, 38.
Gratus Julius 2 H. 26.
Gratus Munatius 15, 50.
Grinnes Germ. castra 5 H. 20. 21.
Griphus Plotius 3 H. 52. 4 H. 39.
Gugerni Germaniæ pop. 2 H. 26. 5 H. 16. 18.
Gyarus insula 3, 68. 69. 4, 30.
Gymnasium a Nerone dedicatur 14, 47. conflagrat 15, 22. gymnasia improbata 14, 20.

H.

Hadria opp. 3, 12. mare 3 H. 42.
Hæmus Thraciæ mons 3, 38. 4, 51. 2 H. 85.
Halicarnassii 4, 55.
Halotus Claudii spado 12, 66.
Halus opp. 6, 41.
Hammonis oraculum 5 H. 3. 4.
Haruspicum collegia 11, 15. 15, 47. 2 H. 78. 3 H. 3. 4 H. 53.
Q. Haterius 1, 13. in luxum civitatis verba facit 2, 33. senex fœdissimæ adulationis 3, 57. moritur 4, 61.
Q. Haterius Consul 12, 58.
Haterius Agrippa. v. Agrippa.
Haterius Antoninus 13, 34.
Hebrææ terræ 5 H. 2.
Heliopolis 6, 28.
Helius, libertus 13, 1. 1 H. 37.
Hellusii Germaniæ pop. G. 46.
Helvecenæ Germaniæ pop. G. 43.
Helvetii Gallica gens 1 H. 67. G. 28. a Cæcina diripiuntur 1 H. 67. 68. legatos ad Vitellium mittunt 1 H. 69. impunitatem impetrant ibid.
Helvidius Priscus Legatus legionis 12, 49. Tribunus plebis 13, 28. Thraseæ gener 16, 28. 35. Italia ejicitur 10, 33. sub Galba redit 4 H. 6. Prætor designatus 2 H. 91. libertas ejus in sententiis 2 H. 91. 4 H. 4. 6, 43. patria, origo. ingenium 4 H. 5. O. 5. Prætor capitolii aream lustrat 4 H. 53. ab Herennio Senecione laudatur A. 2.
Helvidius Prisci fil. sub Domitiano in carcerem ducitur A. 45.
Helvius Rufus, miles 3, 21.
Heniochi pop. 2, 68.
Hercules 4, 38. a Germanis colitur G. 9. virorum fortium primus G. 2. Lydia potitus 3, 61. apud Ægyptios celebris 2, 60. incendio perit 15, 41. ejus posteri 4, 43. Herculi sacra silva 2, 12. os Nili dicatum 2, 60. omne magnificum tribuitur G. 34. Herculis columnæ G. 34. venatio 12, 13. Herculis Præsentis fanum 15, 41. Herculis Monœci portus 3 H. 42.
Herculeus trierarchus 14, 8.
Hercynia silva 2, 45. G. 28. Hercynius saltus G. 30.
Herennius Gallus 4 H. 13. legionis Legatus 4 H. 19. Voculæ in partem curarum additur 4 H. 26. vinctus 4 H. 27. custoditur 4 H. 59. occiditur 4 H. 70. 77.
Herennius Senecio A. 2. occiditur A. 45.
Hermagoras rhetor ætate Aug. O. 19.
Hermiones Germaniæ pop. G. 2.
Hermunduri Germaniæ pop. 2, 63. 12, 30. 13, 57. G. 41. Rex 12, 29.
Herodes Judæorum Rex 5 H. 9.
Herthum colunt Germani G. 40.
Hibernia insula 12, 32. A. 24.
Hiero 6, 42. 43.
Hierocæsarea civ. 2, 47. 3, 62.
Hierosolyma urbs Judæorum 2 H. 10. 5 H. 1. ejus origo 5 H. 2. 8. a Tito obsidetur 2 H. 4. 5 H. 9. 11.
Hilarius Vitellii libertus 2 H. 65.
Hirtius Consul occiditur 1, 10.
Hispalienses 1 H. 78.
Hispaniæ tribus legionibus tenentur 4, 5. armis non redundant 2 H. 32. validissima terrarum pars 3 H. 53. His-

paniarum in Romanos munificentia 1, 71. 78.
Hispo Romanus 1, 74. Senecam accusat 14, 65.
Histeius Centurio 13, 9.
Hister. v. Atellius.
Histriones verberum immunes 1, 77. Italia pelluntur 4, 14. 13, 25. a Tuscis acciti 14, 21. eorum immodestia 4, 14. fautores 1, 77. 13, 25. 28.
Homerus 5 H. 2. O. 12.
Homonadenses Ciliciæ pop. 3, 48.
Horatius O. 20. Lucilio postpositus O. 23.
Horatius Pulvillus 3 H. 72.
Hordeonius Flaccus Legatus 1 H. 9. 54. ab exercitu spernitur 1 H. 9. 4 H. 19. ad ripæ curam a Vitellio relinquitur 2 H. 57. Germaniæ Rector 2 H. 97. Civilem monet, ut Vitellii auxilia avertat 4 H. 13. Civilis conatus dissimulat 4 H. 18. socordia innocens 1 H. 56. a militibus vinctus exsolvitur a Vocula 4 H. 27. milites in verba Vespasiani adigit 4 H. 31. a militibus interficitur 4 H. 36.
Horesti Britanniæ pop. A. 38.
Hormus Vespasiani libertus 3 H. 12. culpa ejus in Cremona excisa 3 H. 28. vita fœda ib. equestri dignitate donatur 4 H. 39.
M. Hortalus 2, 37. Hortensii nepos.
Q. Hortensius orator 2, 37. pronepotes ejus pauperrimi 2, 38.
Horti Luculliani 11, 1. 32. 37. horti Pop. Romano a Cæsare legati 2, 41. Mæcenatis 15, 39. Neronis ib. Sallustiani 13, 47. 3 H. 82. Serviliani 15, 55. 3 H. 38.
Hospitales mensæ 2, 65. Dii 15, 52.
Hostiæ 15, 47. Paphiæ Veneris 2 H. 3. humanæ G. 9.
Hostilia Vicus Veronæ 2 H. 100. 3 H. 9. 14. 21. 40.
Hypæpeni 4, 55.
Hyperides O. 12. 16. 25.
Hyrcani pop. 14, 21. 25. 15, 1. Macedones 2, 47.

I.

Jani templum 2, 49.
Janiculum 3 H. 51.
Jason 6, 34.
Jazyges Sarmatæ 12, 29. 3 H. 5.
Iberi Thessalis orti 1, 23. 12, 44. 6, 34.
Icelus Galbæ libertus 1 H. 13. 2 H. 95. Martianus appellatur 1 H. 13. anulis donatur ibid. Laconem contra Vinium stimulat 1 H. 33. ejus rapinæ 1 H. 37. occiditur 1 H. 46.
Iceni Britanniæ pop. 12, 31. 32. eorum Rex 14, 31.
Ida Cretæ mons 5 H. 2.
Idæi 5 H. 2. pulsi cum Saturno 5 H. 4.
Idistavisus campus 2, 16.
Ignes terra editi 13, 57.
Ilienses 4, 55. publicis muneribus solvuntur 12, 58.
Ilium 2, 54. 6, 12.
Illyricum 1, 5. 46. 2, 44. 53. 1 H. 9. 76. 2 H. 86. 4 H. 3. turbatum 1 H. 2.
Imago Cæsaris pro tutela 3, 36. triumphalis 15, 72. imaginum pompa 4, 9. imagines revulsæ 4 H. 62.
Imperatores in cognomentum legionum adsciti 1, 31.
Imperatoris nomen 1, 3. 9. 58. 2, 26. cui postremum Tiberius concesserit 3, 74.
Imperator populus 3, 6.
Imperium Romanum ad rubrum mare patens 2, 61. sub Nerva Trajano floruit A. 3.
Ingævones G. 2.
Inguiomerus Arminii patruus 1, 60. a Germanico fugatur 2, 17. ad Marobodum perfugit 2, 45.
Insechi pop. 13, 37.
Insteius. v. Capito.
Insubres pop. 11, 23.
Intemelium 2 H. 13. A. 7.
Interamna 2 H. 64. 3 H. 61.
Joannes Bargiora dux Judæorum 5 H. 12.
Ionium mare 2, 53.
Jordanes fluvius 5 H. 6.
Isis 5 H. 2. ejus templum 4 H. 84. ei Suevi sacrificant G. 9. v. *not.*
Istævones Germaniæ pop. G. 2.
Italia externæ opis indiget 3, 54. moris antiqui retinens 16, 5. stipendiaria 11, 22. fertilis 1, 79. 12, 43.
Italicus Suevorum dux 3 H. 5. Vespasiano auxilium ducit 3 H. 5. 21.
Italus Cheruscorum Rex 11, 16. ejus filius ibid.
Ituræi Syriæ adduntur 12, 23.
Iturius Silanæ cliens 13, 19. Agrippinam accusat ibid. relegatur 13, 22. pœna exsolvitur 14, 12.
Juba Maurorum Rex 11, 16. Jubæ filius 4, 23.
Jubillius Hermundur. Rex 12, 29.
Judæa tributi diminutionem orat 2, 42. ejus caput Cæsarea 2 H. 79. fit provincia 5 H. 9. bellum cum Romanis gerit 5 H. 1. s.
Judæi provinciæ Syriæ adduntur 12, 23. jus muniendi emunt 5 H. 12. sue abstinent 5 H. 4. eorum origo et mores 5 H. 2. 4. Reges 5, 8. superstitio 2 H. 4. 5 H. 13. sacra 2, 85. mente sola

Numen intelligunt 5 H. 5. primum a Pompeio domiti ib. 9. Jud. bellum 1 H. 10. Judaicum mare 5 H. 7.
Judas 5 H. 2.
Judicia Senatui tradita 11, 22. Equites recuperant ibid. Serviliæ leges Senatui reddunt 12, 60.
Jugantum civitas 12, 40.
Juhones Germaniæ pop. 13, 57.
Julia gens 1, 8. 2, 41. 83. etc. ejus sacerdotium 2 H. 95. origo ab Ænea 2, 58. 4, 9. lex 2, 50. 4, 42.
Julia Augusti filia, uxor Tiberii 6, 51. adultera 3, 24. 4, 44. moritur 1, 53.
Julia Augusti neptis inpudica 3, 24. moritur 4, 71.
Julia Augusti uxor. v. Livia Augusti uxor.
Julia Germanici filia nascitur 2, 54. M. Vinicio nubit 6, 15.
Julia Drusi filia Neroni nubit 3, 29. iterum Rubellio Blando 6, 27. ad mortem agitur 13, 33. 43.
Julia Procilla Agricolæ mater A. 4. a militibus occiditur A. 7.
Julianæ partes 1, 2.
Julianus Claudius. v. Claudius Julianus.
Julianus Tertius. vid. Tertius.
Julianus Titius. vid. ib.
Julius Africanus Gallus 6, 7.
Julius Agrestis Centurio 3 H. 54.
Julius Agricola. v. Agricola.
Julius Agrippa 15, 71.
Julius Alpinus Helvitius 1 H. 68.
Julius Altinus 15, 71.
Julius Aquila 12, 15. Prætoria insignia obtinet 12, 21.
Julius Asiaticus O. 14.
Julius Atticus speculator 1 H. 35.
Julius Auspex Remus 4 H. 69.
Julius Briganticus alæ Præfectus 2 H. 22. sorore Civilis genitus 4 H. 70. eidem infensus et invisus ibid. 5 H. 21. Romanis fidus ib. occiditur ibid.
Julius Burdo 1 H. 58.
Julius Cæsar 1, 8. militum seditionem compescit 1, 42. unicam filiam amittit 3, 6. lex ejus de modo credendi 6, 16. ejus ædes 1 H. 42. statua in insula Tiberis 1 H. 86. summus auctorum de rebus Gallicis G. 28. primus cum exercitu Britanniam ingreditur A. 13. Pompeium evertit 3 H. 66. orator 13, 3. O. 17. 21. 25. 38. Dolabellam accusat O. 34. funus ejus turbatum 1, 8. villa 14, 9.
Julius Calenus Æduus 3 H. 35.
Julius Carus miles legionarius 1 H. 42.
Julius Celsus Tribunus 6, 14.
Julius Civilis Batavus 1 H. 59. idem Claudius Civ.
Julius Classicianus 14, 38.
Julius Classicus. v. Classicus.
Julius Clemens. v. Clemens.
Julius Cordus 1 H. 76.
Julius Densus Equester 13, 10.
Julius Florus Trevir 3, 40. 42.
Julius Frontinus Prætor 4 H. 39. Britanniæ Legatus A. 17.
Julius Fronto Tribunus vigilum 1 H. 20. ab Othonianis vinctus 2 H. 26.
Julius Gracinus Agricolæ pater A. 4.
Julius Gratus castrorum Præfectus 2 H. 26.
Julius Indus Trevir 3, 42.
Julius Mansuetus 3 H. 25.
Julius Marinus mori coactus 6, 10.
Julius Martialis Tribunus 1 H. 28. 82.
Julius Maximus adversus Voculam dux 4 H. 33.
Julius Montanus mori adactus 13, 25.
Julius Paullus Batavus 4 H. 13. 32.
Julius Pelignus Cappadociæ Procurator 12, 49.
Julius Placidus Tribunus 3 H. 85.
Julius Pollio 13, 15.
Julius Postumus Augustæ intimus 4, 12.
Julius Priscus Centurio 2 H. 92. Apenninum obsidet 3 H. 55. desertis castris ad Vitellium regreditur 3 H. 61. se ipsum interficit 4 H. 11.
Julius Sabinus Lingo 4 H. 55. Julii Cæsaris filius putatur ib. Cæsarem se salutari jubet 4 H. 67. novem annis latet ib.
Julius Sacrovir Æduus 3, 40. 4, 18. 19. fugit 3, 46. uno prœlio victus 4 H. 57.
Julius Secundus orator O. 2.
Julius Turgurinus Eques Rom. 15, 50.
Julius Tutor Trevir 4 H. 55. Agrippinenses in verba Galliarum adigit 4. H. 59. proditur funditurque 4 H. 70. Rhenum transit 5 H. 19. a Ceriale fugatur 5 H. 21.
Julius Vindex 15, 74. cæditur 1 H. 51. uno prœlio 4 H. 57. ejus cœpta 1 H. 6. 51.
Julus Antonius 3, 18. interfectus ob adulterium Juliæ 1, 19. 4, 44.
Julii, Alba acciti 11, 24. tumultus 16, 6. domus interiit 1 H. 16.
Iuncus Virgilianus Senator 11, 35. vid. *not.*
Junia familia 3, 24. 69. 15, 35.
Junia M. Bruti soror 3, 76.
Junia C. Cassii uxor moritur ibid.
Junia Calvina Silani soror 12, 4. Italia pellitur 12, 8. patriæ redditur 14, 12.
Junia Scriboniani mater 12, 52.
Julia Silana C. Silani uxor 11, 12. a viro per Messallinam pellitur 11, 12. 13, 19. Agrippinæ accusatores parat 13, 19. in exsilium agitur 13, 22. moritur 14, 12.

Junia Torquata 3, 69.
Junii 3 H. 38.
Junius Blæsus Pannoniæ Legatus 1, 16. Sejani avunculus 3, 35. Proconsul in Africam mittitur ibid. provincia ei prorogatur 3, 58. triumphi insignia obtinet 2, 72. Imperator a legionibus salutatur 3, 74.
Junius Blæsus filius 1, 19. ad Tiberium missus 1, 29. propriam manum ducit 3, 74. Lugdunensis Galliæ rector 1 H. 59. magnificentia ejus erga Vitellium 2 H. 59. ob id Vitellio invisus ibid. dein veneno necatur 3 H. 38.
Junius Cilo Ponti Procurator 12, 21.
D. Junius Consul 12, 58.
Junius Gallio Senecæ frater 6, 3. fratris morte pavidus 15, 73.
Junius Lupus Senator 12, 42.
Junius Marullus Cons. design. 14, 48.
Junius Mauricus 4 H. 40.
Junius Otho Prætor 3, 66. 6, 47.
Junius Otho Tribunus plebis 6, 47.
Junius Rusticus 5, 4.
Junius Senator 4, 64.
Junius Silanus. v. Silanus.
Juno Dea 15, 44. 4 H. 53.
Junonis cella 1 H. 86. delubrum 4, 14.
Jupiter Capitolinus 15, 23. Conservator 3 H. 74. Custos ibid. Dis 4 H. 83. Liberator 15, 64. 16, 35. Salaminius 3, 62. Stator 15, 41. Vindex 15, 74. Saturnum pellit 5, 2.
Juris principia et progressus 3, 25.
Jus belli 12, 17. coloniæ 14, 27. commercii 2, 62. consulare 1, 1. hastæ 13, 28. honorum adipiscendorum 14, 50. hospitii G. 21. hostium 4 H. 58. Imperii 15, 31. 2 H. 40. Latii 15, 32. legationis 1, 39. legatorum 3 H. 80. 4 H. 48. libertorum 2 H. 92. militum 11, 23. muniendi a Judæis emitur 5 H. 12. naturæ 15, 19. patrium 4, 16. Prætoris 2, 56. 77. Proconsulare 3, 21. 13, 21. Senatorum 11, 25. sententiæ dicendæ 13, 49. successionis G. 32. Tribunitiæ potestatis 1, 13. Tribunitium 1, 2. virgarum 1, 77.
Jusjurandum Romanorum pro imperio Galliarum 4 H. 59. 60. solenne initio anni 16, 22.
Justitium 1, 16. 50. 2, 82. 3, 7.
Justus Catonius Centurio 1, 29.
Justus Fabius O. 1. Justus Minucius. v. Minucius.
Juvenales ludi a Nerone instituti 14, 15. iis Nero cecinit 15, 33.
Juvenalium ludicrum 16, 21. 3 H. 62.
Juvenalis ex primoribus Tungrorum 4 H. 66.
Izates Adiabenus 12, 14.

L.

Labeo cognomen Antistiorum, Asconiorum, Cethegorum, Pompeiorum, Titidiorum: ubi vide.
Lacedæmonii eloquentiam contemnunt O. 40.
Laco. vid. Cornelius Laco.
Laco Achæus 6, 18.
Lacus Asphaltites in Judæa 5 H. 6. Avernus 15, 42. Bajanus 14, 4. Curtii 2 H. 55. Fucinus 12, 56. Fundani. v. Fund. Lucrinus 14, 5. Velinus 1, 79. Campaniæ 3, 59. Nili receptacula 2, 61. secretus Germanorum G. 40.
Læcanius Consul 15, 33.
Lælia virgo Vestalis 15, 22.
C. Lælius orator O. 25.
Lælius Balbus 6, 47. in insulam deportatur 6, 48.
Laertes Ulixis pater G. 3.
Lamia Ælius 6, 27.
Langobardi Germaniæ pop. 2, 45. ad Arminium deficiunt ib. Regem Cheruscorum juvant 11, 17. in bello strenui G. 40.
Lanuvium, municipium 3, 48.
Laodicea Syriæ urbs 2, 79. terræ motu affligitur 14, 27.
Lapis ligatus vittis 4 H. 53.
P. Largus Cæcina 11, 33.
Larium sacellum 12, 24.
Latinius Latiaris Prætorius 4, 68. Titium Sabinum circumvenit 4, 68. pœnas luit 6, 4.
Latinius Pandus Mœsiæ Proprætor 2, 66.
Latium vetus 4, 5. Latii jus 15, 32.
Latona 3, 61. 12, 61.
Latus clavus O. 7.
Laurea 2, 26. 3 H. 77.
Laureatæ statuæ 4, 23. literæ A. 18.
Laurus fascibus Imperatoriis addita 13, 9. ea ornatæ domus 15, 71. imagines 2 H. 55. strata via 2 H. 70.
Lecanius Galbam occidisse creditur 1 H. 41.
C. Lecanius Consul 15, 33.
Lectus convivalis 14, 9.
Lectisternia 15, 44.
Legati legionum Prætores destinati 2, 36. Consulares A. 7. Prætorii ib. Legatorum jus v. jus.
Legio adjutrix 2 H. 43. Actiacæ 1, 42. 3 H. 44. Claudiana 2 H. 85. 3 H. 9. 21. Galliana 2 H. 86. 3 H. 7. 10. 21. Gemina 3 H. 7. Hispana 1 H. 6. Italica 1 H. 59. 64. 74. 2 H. 41. 100. 3 H. 14. 18. Macedonica 3 H. 22. rapax 2 H. 43. 100. 3 H. 14. 18.
Legio prima 1, 31. 37. 39. 44. 51. 65. 1 H. 55. 57. et 4, 19. 20. 25. 62. etc.

Legio prima Adjutrix, classicorum 1 H. 6. 31. 2 H. 67. 86.
prima Italica 1 H. 59. 64. 74.
secunda 1, 37. 70. 14, 37.
tertia 13, 40. 15, 6. 26. 1 H. 79. 2 H. 74. 85. 96.
quarta 15, 6. 7. 26. 1 H. 9. 12. 18. 55. cognomento Macedonica 3 H. 22.
quinta 1, 45. 64. 4, 73. 15, 6. 10. etc.
sexta 2, 79. 81. 13, 40. 15, 6.
sexta *Hispanica* 3 H. 44. 4 H. 68. 5 H. 14.
septima Claudiana 2 H. 85. 3 H. 9. 4 H. 39.
septima Galbiana 2 H. 11. 67. 86. 3 H. 25.
octava 1, 23. 30. 2 H. 85. 3 H. 10.
nona 4, 23. 14, 32. 38.
decima 2, 57. 14, 6. 5 H. 1.
decima Hispanica 2 H. 58. 3 H. 44. 4 H. 68. 76.
undecima 2 H. 11. 67. 3 H. 50.
duodecima 15, 6. 7. 10. 26.
tertiadecima Gemina 1, 37. 2 H. 11. 43. 67. 86.
quartadecima 1, 70. 14, 34. 2 H. 11. 32. 43. 66. 86. 3 H. 13. 4 H. 6. 76. 5 H. 14. 16. 19.
quintadecima 1, 23. 30. 15, 25. 1 H. 41. 55.
sextadecima 1, 37. 1 H. 55. 3 H. 22.
duodevicesima 1 H. 18. 55. 3 H. 22.
undevicesima 1, 31. 1 H. 60.
vicesima 1, 31. 37. 39. 42. 51.
prima et vicesima 1, 64. 2 H. 43. 100. etc.
duo et vicesima 2 H. 100.
Legionarii milites 6, 41. 14, 26. 38. 3 H. 50.
Lemovii Germaniæ pop. G. 43.
Lenas Vipsanius 13, 30.
Lentinus. v. Terentius.
Lentulus Gætulicus 4, 42. Consul 4, 46. sup. Germaniæ Legatus 6, 30.
Cn. Lentulus Druso in Germania comes 1, 27. ejus in Libonem sententia 2, 32. augur 3, 59. ejus de Silano sententia 3, 68. majestatis falso adcusatur 4, 29. moritur 4, 44.
Lentuli eloquentiæ studiosi O. 37.
Lepida Æmilia simulati partus rea 3, 22. damnatur 3, 23.
Lepida Æmilia juveni Druso nubit 6, 40. accusata semet interficit ibid.
Lepida Cassii uxor 16, 8.
Lepida Messallinæ mater 11, 37.
Man. Lepidus 3, 22. Pisonis defensionem suscipit 3, 11. sororem defendit 3, 22. socors et majoribus suis dedecorus 3, 32.
Lepidi rogationes turbidæ 3, 27.
M. Lepidus Imperii capax 1, 13. Africæ Proconsulatum recusat 3, 35. ejus de Lutorio reo sententia 3, 50. ejus laudes 4, 20. provinciam Asiam sortitur 4, 56. ejus potentia 6, 5. mors 6, 27.
Lepidus Triumvir 1, 1. 2. 9. 10.
Lepidus Agrippinæ stuprator 14, 2.
Leptini 3, 74.
Leptitani 4 H. 50.
Lesbos insula 2, 54. 6, 3.
Leucorum civitas 1 H. 64.
Leucophryne. v. Diana.
Lex Cæsaris de usuris 6, 16. Cassia 11, 25. Cincia 11, 5. 13, 42. rogatio 15, 20. Cornelia de falsis 14, 40. de sicariis 13, 44. curiata 11, 22. 1 H. 15. Julia de adulterio 2, 50. 4, 42. de ambitu 15, 20. majestatis v. M. Oppia 3, 34. Papia Poppæa 3, 25. 28. repetundarum 11, 6. 12, 22. 13, 33. Roscia 15, 32. Sænia 11, 25. Servilia 12, 60. sumtuaria 3, 52. Syllæ 11, 22.
Leges agrariæ, frumentariæ 4, 32. Atheniensium 3, 26. Tulli R. 12, 8. legum principia et varietates 3, 26.
Libanus mons Judææ 5 H. 6.
Libelli accusatorum 3, 44. famosi 1, 72. libellis præfecti liberti 16, 8.
Libellus Augusti de Imperii opibus 1, 11.
Liber pater 4, 38. a Judæis non colitur 5 H. 5. domitor orientis ib. Liberi Liberæque ædes 2, 49.
Liberi Principum sedentes vescebantur 13, 16.
Liberorum *numerus favorabilis* 2, 37. 51. 71. 3, 33. 15, 19.
Libertatis atrium 1 H. 31. simulacra 1, 77.
Liberti a Claudio legibus æquantur 12, 60. equestri dignitate donati 1 H. 13. ap. Germanos et Britannos quales G. 25. A. 19. ministeria Principum 1 H. 58.
Libertinorum filiis Magistratus mandantur 11, 24. divitiæ 12, 53. 14, 55.
Libertorum fraudes erga patronos 13, 26. jus 2 H. 92. de libertis ingratis deliberatio 13, 26.
Libo Drusus adcusatur 2, 28. 30. se ipsum interficit 2, 31. de ejus damnatione mentio 4, 29.
L. Libo Consul 2, 1.
Libratores 2, 20. 13, 39.
Libya 2, 60. 5 H. 2.
Licinianus Piso 1 H. 14.
Licinius Archias O. 37.

M. Licinius Consul 4, 62.
M. Licinius Consul 15, 33.
Licinius Cæcina 2 H. 53.
Licinius Gabolus 14, 12.
Licinius Proculus Othoni familiaris 1 H. 46. Prætorii Præfectus 1 H. 46. 82. 87. 2 H. 33. ejus vitia 1 H. 87. imperitia 2 H. 33. in exercitu Othoniano potestas 2 H. 39. fuga post prœlium 2 H. 44. prodidisse Othonem fatetur 2 H. 60.
Lictor Liviæ non conceditur 1, 14. duo Agrippinæ concessi 13, 2.
Ligii Germaniæ pop. 12, 29. G. 43.
Ligur Varius. v. Varius.
Ligures 2 H. 14. Ligurum cohors ib.
Liguria 2 H. 15. A. 7.
Liguris feminæ præclarum exemplum 2 H. 13.
Limnatis. v. Diana.
Lingones Galliæ populus 1 H. 53. 54. 57. 59. 2 H. 27. Vitellianis partibus fidi 1 H. 64. civitate Romana donantur 1 H. 78. a Sequanis funduntur 4 H. 67. pro Verginio contra Vindicem stant 4 H. 69. Romanos adgressi 4 H. 77.
Linus O. 12. Thebanus 11, 12.
Literæ a quibus inventæ 11, 14. Ægyptiæ 2, 60. Græcæ in Germaniæ finibus G. 3. novæ a Claudio additæ 11, 13. Sacerdotum Judaic. 5 H. 13.
Livineius Regulus Pisoni patronus 3, 11. gladiatores edit 14, 17.
Livia Augusti uxor 1, 3. dolus ejus in Augusti nepotes ibid. Augusti mortem celat 1, 5. in familiam Juliam adsumitur 1, 8. Reipublicæ gravis 1, 10. adulatio Senatus in eam 1, 14. Agrippinæ infensa 1, 33. 2, 43. 4, 12. Augustæ nomen adipiscitur 1, 8. Urgulaniam maxime diligit 2, 34. 4, 22. Plancinam protegit 3, 15. 17. comes Augusto in provinciis 3, 34. valetudo ejus atrox 3, 64. effigiem Augusto dicat ibid. vota pro ejus valetudine 3, 71. extrema ejus senecta 4, 8. sedes ejus inter Vestales in theatro 4, 16. delubrum ei ab Asia et Hispania dicatum 4, 37. ejus in Tiberium filium exprobratio 4, 57. Juliam neptem exsulem sustentat 4, 71. moritur 5, 1. ejus vita et mores ibid.
Livia Drusi uxor 2, 43. soror Germani 2, 84. adulteratur a Sejano 4, 3. sententiæ in ejus effigies et memoriam atroces 6, 2.
Livia familia 6, 51.
Livineius Regulus 3, 11. 14, 17.
Livius historicus 4, 34. A. 10.
C. Livius 2, 30.
Locusta mulier venefica 12, 66. 13, 15.
Lollia Paullina Claudii conjugium ambit 12, 1. ad mortem adigitur 12, 22. sepulcrum ei exstruitur 14, 12.
Lollianæ clades 1, 10.
M. Lollius Paullinus Consularis 3, 48. Lolliæ Paullinæ pater 12, 1.
Londinium Britanniæ colonia 14, 33.
Longinus. v. Æmilius, Cassius, Pompeius.
Longobardi. v. Langobardi.
Lucania provincia 11, 24. 2 H. 83.
Lucanus Annæus Mellæ fil. poeta 15, 49. 16, 17. O. 20. matrem inter conjuratos in Neronem nominat 15, 56. occiditur 15, 70.
Lucaris modus decernitur 1, 77.
Luceius Albinus Mauritaniæ Procurator 2 H. 58. trucidatur 2 H. 59.
Lucilius Bassus classis præfectus 2 H. 100. classem Vespasiano prodit 3 H. 12. 36. 40. ad componendam Campaniam mittitur 4 H. 3.
Lucilius poeta O. 23.
Lucilius Capito Asiæ Procur. 4, 15.
Lucilius Centurio interficitur 1, 23.
Lucilius Longus Tiberii familiaris 4, 15.
Lucretius poeta O. 23.
Lucretius Spurius 6, 11.
Lucrinus lacus 14, 5.
Luculliani horti 11, 1. 32. 37.
Lucullus 4, 36. 6, 50. 11, 1. 12, 62. 13, 34. 15, 27.
Lucus Vocontiorum munic. 1 H. 66.
Ludi Augustales 1, 15. 54. Cereales 2 H. 55. Cestici 16, 21. Circenses 2, 83. 11, 11. 15, 53. 74. Juvenales 14, 15. 15, 33. 16, 21. 3 H. 62. Magni 3, 64. Megalenses 3, 56. Sæculares 11, 11. olim a stantibus spectati 14, 20. ludorum curator 13, 22. præses 3, 64.
Ludis cohors adsistit 13, 24.
Ludicrum quinquennale 14, 20. 16, 2.
Ludicrum edere magistratus provinciales prohibiti 13, 31. Trojæ inter pueros nobiles 11, 11. Oscum 4, 14.
Lugdunum 3, 41. 2 H. 65. 4 H. 85.
Lugdunensis clades 16, 13. colonia 1 H. 51. 64. ejus in Viennenses odium 1 H. 65.
Lunæ defectus 1, 28. templum 15, 41.
Lupanaria 13, 25. 15, 37.
Luppia fluvius 1, 60. 2, 7. 5 H. 22.
Lupus. v. Corn. Curtius. Junius. Numisius.
Lusitani 13, 46. 1 H. 13. 70.
Lusius Geta Præfectus Prætorii 11, 31. Præfectura privatur 12, 42.
Lusius Saturninus 13, 43.
Lusius Varius Consularis 13, 32.
Lustrum a Claudio conditur 11, 25. 12, 4. secundum 16, 2.

Lustrale certamen 16, 4.
Lustratio Urbis 13, 24. provinciarum, exercitus 15, 26. 4 H. 3. areæ Capitolinæ 4 H. 53.
Lutatia domus 1 H. 15.
Lutatius Catulus capitolium dedicat 3 H. 72.
C. Lutorius Priscus Eques Rom. 3, 49. 50. in carcere occiditur 3, 51.
Lycia 2, 79. 13, 33. Lycium mare 2, 60.
Lycurgus Spartæ legislator 3, 26. O. 25.
Lydia 3, 61. 4, 55. opulenta 13, 33.
Lygdus spado 4, 8. 10. 11.
Lyris fluvius 12, 56.
Lysias O. 12. 25.

M.

Macedones 2, 55. 3, 61. 4, 55. 6, 28. 31. 5 H. 8. nullos oratores habent O. 40.
Macedones Hyrcani 2, 47.
Macedonia Proconsulari imperio levatur 1, 76. Mœsiæ adjicitur 1, 80.
Macer. v. Martius. Clodius. Pompeius.
Machinæ bellicæ Germanis insolitæ 4 H. 23.
Macrina Pompeia 6, 18.
Macro Præfectus Prætorii 6, 15. 23. odium ejus validum ad exitia 6, 29. atrocia in eum a Trione composita 6, 38. nimia ejus potentia 6, 45. Sejanum oppressit 6, 48. Tiberium injectu vestium necat 6, 50.
Mæcenas in Barthilli amorem effusus 1, 54. Romæ atque Italiæ ab Augusto præpositus 6, 11. Cilnius Mæcenas appellatur ibid. ejus horti 15, 39. calamistri O. 36.
Mævius Pudens 1 H. 24.
Magi Italia pelluntur 2, 32. illorum sacra 2, 27. 6, 29. superstitiones 12, 59.
Magius Cæcilianus Prætor 3, 37.
Magnetes 2, 47. 3, 62. 4, 55.
Magnus Pisonis frater 1 H. 48.
Cn. Magnus Pompeius 6, 18.
Magontiacum 4 H. 15. 24. 25. 33. 37. 59. 61. 70.
Majestatis lex 1, 72. 2, 50. 3, 22. 4, 34. 48. 14, 48. accusationum complementum 3, 38.
Malorix Frisiorum dux 13, 54.
Malovendus Marsorum dux 2, 25.
Mamercus. v. Æmilius. Scaurus.
Mancia. v. Curtilius.
Manimi Germaniæ pop. G. 43.
Manlius Variliæ adulter 2, 50.
Manlius Patruitus Senat. ord. 4 H. 45.
Manlius Valens legionis Legatus 12, 40. Italicæ legionis Legatus 1 H. 64.
Mannus Tuisconis filius G. 2.
Manumittendi species 13, 27.
Mapalia 3, 74. 4, 25. 4 H. 50.
Marcellus Augusti nepos e sorore 1, 3. intra juventam eripitur 2, 41. Tiberii æmulus 6, 51. successor ab Augusto ascitur 1 H. 15. Marcelli theatrum 3, 64. statua 1, 74.
Marcellus Cornelius 16, 8. 1 H. 37.
Marcellus Eprius. v. Eprius Marc.
Marcellus Granius 1, 74. add. et in Æserninus. Asinius. Romilius.
Marcia aqua 14, 22.
Marcodurum vicus 4 H. 28.
Marcomanni Germaniæ pop. 2, 46. 62. G. 42.
Mardi pop. 14, 23.
Margaritæ in Oceano gignuntur A. 12.
Mariccus Boius 2 H. 61.
Marinus. v. Julius. Valerius.
Mariti judicium in uxorem 13, 32.
Marius Celsus legionis Legatus 15, 25. Consul designatus 1 H. 14. ad Illyrici exercitus mittitur 1 H. 31. ad Galbam revertitur 1 H. 39. Galbæ fidus 1 H. 45. dux ab Othone deligitur 1 H. 71. 87. qui ejus consiliis in bello utebatur 1 H. 90. a militibus criminibus incessitur 2 H. 23. Consul 1 H. 77. Othoni cunctationem suadet 2 H. 33. Consulatus ei a Vitellio servatur 2 H. 60.
Marius Maturus Alpium Procurator 2 H. 12. Vitellio fidus 3 H. 42. in verba Vespasiani adigitur 3 H. 43.
Marius Nepos Senatu movetur 2, 48.
C. Marius 1, 9. 12, 6. 2 H. 38. Cimbros in Italia devicit G. 37.
P. Marius Consul 14, 48.
Sex. Marius 4, 36. Hispaniarum ditissimus 6, 19. Saxo Tarpeio dejicitur ibid.
Maroboduus Suevorum Rex 2, 26. apud populares invisus 2, 44. ab Arminio funditur 2, 46. deseritur et frangitur 2, 62. 63. Ravennæ custoditur 2, 63.
Mars Cattorum Deus 13, 57. Germanorum 4 H. 64. G. 9. Mars ultor 3, 18. 2, 64.
Marsaci pop. 4 H. 56.
Marsi 1, 50. 56. 2, 25. 3 H. 59. G. 2.
Marsigni Germaniæ pop. G. 43.
Martia Maximi uxor 1, 5.
Martialis Cornelius 15, 71. a Sabino ad Vitellium mittitur 3 H. 70. pugnans in capitolio occiditur 3 H. 73.
Martianus Icelus. v. Icelus.
Martina venefica 2, 74. subita morte extinguitur 3, 7.
Martis campus 1, 8. 3, 4. 13, 17. 15, 39. 1 H. 86. 2 H. 93.
Martis ultoris templum 2, 64.
Martius Festus 15, 50.
Martius Macer 2 H. 23. gladiatoribus

præerat 2 H. 36. Consulatus ejus dissimulatur 2 H. 71.
P. Martius Mathemat. perit 2, 32.
Marullus. v. Junius.
Marus fluvius 2, 63.
Massa Bebius. v. Bebius.
Massilia studiorum sedes ac magistra 4, 44. A. 4.
Massilienses 4, 43. 13, 47.
Mater Deum 4, 64. G. 45.
Maternus poeta, ejus fabulæ O. 2. 11.
Mathematici Italia pelluntur 2, 32. 2 H. 62. ea Senatusconsulta irrita 12, 52. infidum et fallax hominum genus 1 H. 22.
Matii 12, 60.
Matrimi pueri 4 H. 53.
Matrimonium cum fratris filia inauditum 12, 5. Senatusconsulto fit licitum 12, 7. ejus solemnia 11, 27.
Mattiaci Germaniæ pop. 11, 20. 4 H. 37. G. 29.
Mattiacum Cattorum opp. 1, 56.
Mauretaniæ duæ 1 H. 11. 2 H. 58.
Mauri rebellant 4, 23. eorum latrocinia 2 H. 58. civitates Bæticis donantur 1 H. 78.
Mauricus. v. Junius Mauricus.
Maximilla. v. Egnatia.
Maximus. v. Cæsonius. Fabius. Julius. Sanquinius. Scaurus. Trebellius.
Mazippa Maurorum dux 2, 52.
Medea 6, 34. O. 3. Ovidii O. 12.
Medi 2, 56. 60. 6, 34. 13, 41. 5 H. 8.
Mediolanum municip. 1 H. 70.
Mediomatrici 1, 63. 4 H. 70. 71.
Megalesii ludi 3, 6.
Megistanes Armenii 15, 27.
Meherdates Phraatis filius 11, 10. ad Parthorum Regnum vocatur 11, 10. 12, 10. præcepta ei a Claudio data 12, 11. a Gotarze capitur 12, 14. aures ei deciduntur ib.
Melitene 15, 26.
Mella. v. Annæus Mella.
Memmius Pollio Consul des. 12, 9.
Memmius Regulus moritur 12, 22. 14, 47.
Memmius Regulus Consul 15, 23.
Memnonis saxea effigies 2, 61.
Memphis veteris Ægypti columen 4 H. 84.
Menapii pop. 4 H. 28.
Menelaus 2, 60.
Menenius Agrippa orator O. 17. 21.
Mennius castrorum Præf. 1, 38.
Mennius Rufinus 3 H. 12.
Mensium nomina mutata 15, 74. 16, 12.
Mephitis templum 3 H. 33.
Mercurius Germanorum 13, 57. G. 9.
Merula flamen Dialis 3, 58.
Merula Apidius. v. Apidius.
Mesopotamia, unde nomen 6, 36. 37. 44. 12, 12.
Messalla Corvinus Præfectus Urbis 6, 11. 11, 6. 7. orator 13, 34. O. 17. in quo Cicerone melior O. 18. 21.
Messalla Valerius 1, 8.
Messalla Valerius Consul 13, 34.
Messalla Vipstanus. v. Vipstanus.
Messalla Volesus 3, 68.
Messallina Claudii uxor 11, 2. Silium perdite amat 11, 12. 13, 19. adulterorum facilitate fastidit 11, 26. Silio nubit 11, 26. defertur 11, 30. simulacrum vindemiæ celebrat 11, 31. convicta a Narcisso 12, 65. occiditur 11, 38.
Messallina Statilia. v. Statilia.
Messallini atroces sententiæ A. 45.
Messallinus Cotta. v. Cotta.
Messenii pop. 4, 43.
Metapontus 12, 63.
Metelli O. 37. Metellus Cos. G. 37.
L. Metellus 3, 71.
Metius Carus A. 45.
Metrodorus O. 31.
Mevania ab exercitu Vitellii possessa 3 H. 55. 59.
Mevius Pudens Tigellini familiaris 1 H. 34.
Miletus 2, 54. Milesii 3, 63. 4, 43. Apollinis cultores 4, 55.
Milliarium aureum 1 H. 27.
Milichus Scevini libertus 15, 54. conjurationem Neroni aperit 15, 55. præmiis ditatur 15, 71.
Milo O. 37. 39.
Milvius pons 13, 47. 1 H. 87. 2 H. 89. 3 H. 82.
Minerva 2 H. 53. ejus ædes 13, 24. simulacrum 14, 12.
Minos Cretensis legislator 3, 26.
Minturnæ 3 H. 57.
Minucius Justus castrorum Præfectus 3 H. 7.
Minucius Thermus 6, 7.
Miracula 2, 24. 3, 53. 13, 41. Vespasiani 4 H. 81.
Misenum 4, 5. 6, 50. 14, 4. 15, 46.
Misenensis classis 14, 62. 15, 51. 2 H. 9. 100. 3 H. 56. 60.
Missio honesta 2, 67. ignominiosa 3 H. 57.
Mithridates 2, 55. 3, 62. 73. 4, 14. 36.
Mithridates Bosporanus 12, 15. deditus Romam mittitur 12, 21.
Mithridates Iberus 6, 32. Armenia potitur 6, 33. 11, 9. in Regnum remeat 11, 8. a Rhadamisto pellitur 12, 45. necatur 12, 47.
Mitylenæ 6, 18. O. 15.
Mnester Agrippinæ libertus 14, 9.

Mnester Poppææ adulter 11, 4. occiditur 11, 36.
Mœnus Germaniæ fluvius G. 28. v. *not.*
Mœsia 1, 80. 2, 66. 4, 5. 1 H. 76. 79. 2 H. 83. 3 H. 75.
Mœsicæ legiones 2 H. 44. 85. Mœsicus exercitus 2 H. 86. 3 H. 2. 9.
Moles Drusi 5 H. 19. Civilis 5 H. 14.
Mona insula 14, 29. A. 14. 18.
Moneses nobilis Parthus 15, 2. 4.
Monobazus Adiaben. Rex 15, 1. 14.
Monœcus. v. Hercules.
Montanus. v. Alpinus. Julius. Curtius. Traulus. Votienus.
Morini Galliæ pop. 4 H. 28.
Mosa fluvius 2, 6. 47. 11, 20. 4 H. 28. 66. 5 H. 23.
Mosella fluvius 13, 53. 4 H. 71. 77.
Moses 5 H. 3. 4.
Mosteni 2, 47. *v. not.*
Mucianus Licinius Suriæ Præses 1 H. 10. 5 H. 26. Othonis partibus accedit 1 H. 76. ejus virtutes 2 H. 5. ad Vespasianum oratio 2 H. 76. in ejus verba milites adigit 2 H. 80. dux contra Vitellium destinatur 2 H. 82. bellum propriis opibus juvat 2 H. 84. gloriæ avidus 3 H. 8. motus Dacorum reprimit 3 H. 46. ejus calliditas 3 H. 53. victoriam moratur 3 H. 78. superbæ ejus literæ ad Senatum 4 H. 4. Romam ingreditur 4 H. 11. potentia ejus in Urbe 2 H. 95. 3 H. 49. 4 H. 11. 39. Vitellii filium interfici jubet 4 H. 80. ad bellum proficiscitur 4 H. 85. mores 2 H. 5. libros edidit O. 37.
Q. Mucius præceptor Cic. O. 30.
Mulvius pons. v. Milvius.
L. Mummius primus theatralia spectacula edit 14, 21.
Mummius Lupercus Legatus 4 H. 18. vallum murosque castrorum firmat 4 H. 22. Veledæ inter dona mittitur 4 H. 61. interficitur ibid.
Munatius Gratus Eques Rom. 15, 50.
Munatius Plancus 1, 39.
Murcus. v. Statius.
Musonius Rufus philosophus 14, 59. sapientiæ præceptis juvenes imbuit 15, 71. inter legatos ad Flavianos proficiscitur 3 H. 81. 4 H. 10. repetitur cognitio inter illos 4 H. 40.
Musulani Africæ pop. 2, 52. Principes securi percutiuntur 4, 24.
Mutilia Prisca, Augustæ intima 4, 12.
Mutilus. v. Papius.
Mutina 1 H. 50. 2 H. 52. 54.
Myrina 2, 47.

N.

Nabalia fluvius 5 H. 26.
Nabatæorum Rex 2, 57.
Naharvali Germaniæ pop. G. 43.
Nar fluvius 1, 79. 3, 9.
Narbonensis Gallia. v. Gallia.
Narcissus Claudii libertus 11, 29. Messallinam defert 11, 30. in eodem cum Claudio gestamine sedet 11, 33. defensionem Messallinæ impedit 11, 34. ejus cædem properat 11, 37. Quæstoria insignia obtinet 11, 38. Æliam Petinam apud Claudium fovet 12, 1. Agrippinam incusat et illa ipsum 12, 57. verba ejus in illam 12, 65. ad mortem agitur 13, 1.
Narisci Germaniæ pop. G. 42.
Narnia 3, 9. 3 H. 58. 60. 63. 77. 78.
Nasica. v. Cæsius.
Naso. v. Antonius. Valerius.
Natalis dies 6, 18. 14, 2. 2 H. 95.
Natalis. v. Antonius.
Natta. v. Pinarius.
Nava fluvius 4 H. 70.
Naves pari utrinque prora 3 H. 47. G. 44.
Navis dolosa ad Agrippinam necandam 14, 3. 5.
Nauportum 1, 20.
Naxus 16, 9.
Neapolis urbs 14, 10. 15, 33. 16, 10.
Nemetes Germ. pop. 12, 27. G. 28.
Nemus Aricinum 3 H. 36. sacrum 4 H. 14.
Nepos. v. Flavius. Marius.
Neptuni asylum 3, 63.
Nero Tiberii pater 1, 10. 6, 51.
Nero Germanici filius 2, 43. Senatui a Tiberio commendatur 3, 29. 4, 8. Juliam Drusi filiam ducit uxorem 3, 29. grates Senatui agit 4, 17. commendatur Diis 4, 17. Sejanus eum insectatur 4, 59. 67. a Tiberio apud Senatum accusatur 5, 3. ejus effigies a populo geritur 5, 4.
Nero Domitius a Claudio adoptatur 11, 11. Claudii filio anteponitur 12, 25. Octavia Claudii filia ei despondetur 12, 9. toga virilis ei maturatur 12, 41. Proconsulare imperium extra Urbem ib. Princeps juventutis appellatur ibid. Octaviæ conjungitur 12, 58. Iliensium caussam agit ibid. Imperator declaratur 12, 69. Claudium in funere laudat 13, 3. ejus artes 13, 3. 14, 16. statuas recusat 13, 10. Acten libertam amat 13, 12. ab Octavia conjuge abhorret ibid. eandem exturbat 14, 60. dein revocat ibid. tandem interfici jubet 14, 64. Britannicum veneno tollit 13, 16. matris concubitum an expetiverit 14, 2. matrem tollere nititur 14, 3. occidi jubet 14, 7. Neapolim conce-

dit 14, 10. Romam revertitur 14, 13. Juvenales ludos instituit 14, 15. flagitia ejus et infamia ib. ad deteriores inclinat 14, 52. responsum ejus ad Senecam 14, 55. Poppæam deperit 13, 46. cum ea conjungitur 14, 60. Pythagoræ nubit 15, 37. Christianos suppliciis afficit 15, 44. conjuratio in eum 15, 48. cithara in theatro canit 16, 4. Equites cogit actitare mimos 3 H. 62. Poppæam ictu calcis affligit 16, 6. mortuam laudat ibid. profusæ ejus donationes 1 H. 20. ei inferias fecit Vitellias 2 H. 95.
Nero falsus 1 H. 2. 2 H. 8.
Nero Otho 1 H. 78.
Neroneus mensis 16, 12.
Nerva Cæsar 1 H. 1. Principatum ac libertatem miscuit A. 3.
Nerva Cocceius legum peritus 4, 58. voluntaria morte obiit 6, 26.
Nerva Cocceius Prætor designatus 15, 72.
Nerva Silius Consul 15, 48. *alius* 4, 68.
Nerva Trajanus. v. Trajanus.
Nervii Galliæ pop. 4 H. 15. 56. Civili se jungunt 4 H. 66. a Canninesatibus funduntur 4 H. 79. Germanicam originem affectant G. 28.
Nerulinus Suilii filius 13, 43.
Nestor O. 16.
Nicephorium urbs 6, 41.
Nicephorius Armeniæ fluvius 15, 4.
Nicetes Sacerdos O. 15.
Nicopolis Achaiæ urbs 2, 53. colonia Romana 15, 10.
Nicostrati robur O. 10.
Niger. v. Brutidius. Casperius. Veianus.
Nilus fluvius 2, 60. 61.
Ninos Assyriæ urbs 12, 13.
Nisibis oppidum 15, 5.
Noctes non dies Germani computant G. 11.
Nola urbs 1, 5. 9. 4, 57.
Nomen avi materni sumtum 13, 45.
Nonanus miles 1, 23. 30.
Nonianus Servilius O. 23.
Nonius Actianus 4 H. 41.
Nonius Priscus exsul 15, 71.
Nonius Receptus a militibus vinctus 1 H. 56. occiditur 1 H. 59.
C. Norbanus Consul 1, 55. *alius* 3 H. 72.
L. Norbanus Consul 2, 59.
Noricum 2, 63. 1 H. 11. 70. 3 H. 5. G. 5.
Novaria municip. 1 H. 70.
Novellus. v. Antonius.
Novendialis cœna 6, 5.
Novesium Germaniæ oppidum 4 H. 20. 33. 35. 57. 62. 70. 79. eo se Vocula recipit 4 H. 57. castra ibi Romanorum 4 H. 77. 5 H. 22.
Cn. Novius Eques Rom. 11, 22.
Nuceria colonia 13, 31. 14, 17.
Nuithones Germaniæ pop. G. 40.
Numa 3, 26. ejus regia 15, 41.
Numa Marcius 6, 11.
Numantina Silvani uxor 4, 22.
Numantina clades 15, 13.
Numicius Thermus 16, 20.
Numidæ Africæ pop. 2, 40. 52. 3, 21. peditum aciem non tolerant 4, 24. eorum Reges 16, 1.
Numisius Rufus legionis Legatus 1 H. 79. Consularibus ornamentis donatur ibid. octavam legionem ducit 3 H. 10.
Numisius Lupus Legatus legionis 4 H. 22. a Classico vinctus 4 H. 59. occiditur 4 H. 70. Numisii 4 H. 77.
Nuptiales faces 15, 37. tabulæ 11, 30. nuptiarum solennia 11, 26.
Nymphidius Consularibus insignibus donatur 15, 72. origo ejus et vita ibid.
Nymphidius Sabinus Præfectus 15, 72. 1 H. 5. 25. imperium sibi molitur ibid. in ipso conatu opprimitur ibid. et 37.

O.

Obultronius Sabinus ærarii Quæstor 13, 28. in Hispania occisus 1 H. 37.
Occia virgo Vestalis moritur 2, 86.
Oceani Britannici natura A. 10. quando maxime tumescit 1, 70. cetero mari truculentior 2, 24. septentrionalis G. 1.
Ocriculum 3 H. 78.
Octavia Augusti soror 4, 44. 75.
Octavia Claudii filia 11, 32. 12, 2. 68. L. Silano despondetur 12, 3. dein Domitio, qui postea Imperator 12, 9. eidem nubit 12, 58. sed is ab illa abhorret 13, 12. ab eo ejicitur 14, 60. revocatur ibid. in exilium agitur 14, 63. interficitur 14, 64.
Octaviorum tumulus 4, 44.
Octavius Augusti pater 1, 9.
Octavius Fronto Prætura functus 2, 33.
Octavius Sagitta Tribunus plebis 13, 44. in exsilium redigitur 4 H. 44.
Odrusæ Thraciæ pop. 3, 38.
Oēenses 4 H. 50. v. *not.*
Olennius primipilaris 4, 72.
T. Ollius Poppææ pater 13, 45.
Oloaritus Centurio 14, 8.
Onomastus Othonis libertus 1 H. 25. 27.

Operæ theatrales 1, 16.
Opitergium opp. 3 H. 6.
Oppiæ leges 3, 34.
C. Oppius 12, 60.
M. Opsius Prætor 4, 68. 71.
Oraculum 2, 54. 5 H. 13. Apollinis 3, 63. Clarii 2, 54. Hammonis 5 H. 3. Phrixi 6, 34.
Oratio Agrippinensium 4 H. 65. Caractaci 12, 34. 37. C. Cassii 14, 43. Cerialis 4 H. 73. Civilis 4 H. 32. 5 H. 17. 26. Claudii 11, 15. 24. Curtii Montani 4 H. 42. Galbæ 1 H. 15. Galgaci A. 30. Germanici 1, 42. 2, 71. Hortali 2, 37. Julii Agricolæ A. 35. Juliæ Agrippinæ 13, 21. M. Lepidi 3, 50. Muciani 2 H. 76. Neronis 14, 55. Othonis 1 H. 37. 2 H. 47. Pæti Thraseæ 15, 20. Pisonis 1 H. 29. Segestis 1, 58. Senecæ 14, 53. Tencterorum 4 H. 64. Tiberii 3, 12. 4, 37. Tigellini 14, 57. Titi 4 H. 52. Vitellii 12, 5. Voculæ 4 H. 58. Vologesis 15, 2.
Orator nullus apud Lacedæmonios, Cretenses, Macedonas O. 40. inter innocentes supervacuus O. 41. boni descriptio O. 22. 30. Oratorum et poetarum comparatio O. 4. oratores emi prohibitum 13, 5.
Orcades insulæ A. 10.
Ordo Mutinensis 2 H. 52.
Ordovices Britanniæ pop. 12, 33. cæduntur A. 18.
Orientis Imperium penes Parthos 6, 34. Regnorum motus 2, 1. 43.
Ornospades Parthorum dux 6, 37.
Orodes Regis Parthorum fil. 6, 33. 35.
Orpheus O. 12.
Orphidius Benignus Legatus 2 H. 43. interficitur ibid. corpus ejus crematur 2 H. 45.
Orphiti Cornelii domus subversa 4 H. 42. add. 12, 41. 16, 12.
Orphitus Pactius 13, 36.
Ortygia lucus 3, 61.
Oscum ludicrum 4, 14.
Oscus Othonis libertus 1 H. 87.
Osi Germaniæ pop. G. 28. 43.
Osiris Deus apud Ægyptios 4 H. 84.
Ostia 2, 40. 11, 26. 15, 39. 1 H. 83.
Ostorius Sabinus Eques Rom. 16, 23. Baream Soranum accusat 16, 30. Quæstoriis insignibus donatur 16, 33.
P. Ostorius Scapula Britanniæ Proprætor 12, 31. victoriam adipiscitur 12, 35. bello egregius A. 14. partem insulæ in provinciam redigit ibid. triumphi insignia obtinet 12, 38. moritur 12, 39.
M. Ostorius Scapula ejus filius 12, 31. servati civis decus meruit 12, 31. 16, 15. apud Neronem accusatur 16, 14. occiditur 16, 15.
Otho Neronis intimus 13, 12. Poppæam uxorem ducit 13, 45. Lusitaniæ præficitur 13, 46. 1 H. 13. Galbæ partibus primus accedit ib. de Imperio occupando cogitat 1 H. 21. de eo mathematicorum monita 1 H. 22. largitio ejus in milites 1 H. 24. Imperator salutatur 1 H. 27. milites alloquitur 1 H. 37. 83. Pisonis cæde lætatur 1 H. 44. scelera prohibere non potest 1 H. 45. vacationes ex fisco suo militibus solvit 1 H. 46. honores ei a Senatu decreti 1 H. 47. voluptates ac vitia dissimulat 1 H. 71. epistolæ inter ipsum ac Vitellium 1 H. 74. Legatos ad Germanicos exercitus mittit ib. Consulatus aliasque dignitates mandat 1 H. 77. militarem tumultum precibus sedat 1 H. 82. Galliam Narbonensem aggredi statuit 1 H. 87. et aggreditur 2 H. 14. ab Urbe proficiscitur 1 H. 90. Orientis legiones pro eo jurant 2 H. 6. proficiscitur ad bellum 2 H. 11. ejus cum Vitellio comparatio 2 H. 31. de bello consultat ibid. pronus ad decertandum 2 H. 33. duces suos segnitiæ incusat 2 H. 40. exercitus ejus a Vitelliano funditur 2 H. 43. mori destinat 2 H. 46. oratio ejus ante mortem 2 H. 47. se ipsum interficit 2 H. 49. ejus vita et mores 2 H. 50.
Ovidii Medea O. 12.
Oxiones Germaniæ pop. G. 46.

P.

Pacarius Decimus. v. Decimus.
Pacensis. v. Æmilius.
Paconianus Sextius. v. Sextius.
Paconius Agrippinus 16, 28. 33.
M. Paconius Legatus 3, 67.
Pacorus Medorum Rex 15, 2. Vologesis frater 15, 14. ad Medos digreditur 15, 31.
Pacorus Parthorum Rex 5 H. 9. G. 37.
Pactius Africanus 4 H. 41.
Pactius Orphitus 13, 36. primipili Centurio 13, 16. 15, 12.
Pacuvius Legatus 2, 79.
Pacuvius poeta O. 20. 21.
Padus fluvius 1 H. 70. 2 H. 17. 22. 32. 34. 40. 3 H. 52.
Pænulæ oratorum O. 39.
Pætus 13, 23.
Pætus Cesennius Armeniæ rector 15, 6. ejus inconstantia 15, 10. Parthi eum aggrediuntur 15, 11. militiæ munia deserit ibid. Parthorum Regis colloquium petit 15, 14. conditiones a-

Parthis accipit ibid. cum Corbulone colloquitur 15, 17. per Cappadociam hibernat ibid. facetiis eum Nero insectatur 15, 25.
Pætus Thrasea. v. Thrasea.
Pagani 1 H. 53. 2 H. 14. 3 H. 24. 43. 77. 4 H. 20.
Pagida Africæ fluvius 3, 20.
Palatinus mons 12, 24. 15, 38.
Palatium 1, 13. 2, 37. 15, 39. 3 H. 70.
Pallas Claudii libertus 11, 29. 38. flagrantissima apud eum gratia 11, 29. Agrippinam apud eum extollit 12, 2. adoptionem Domitii festinat 12, 25. Prætoriis insignibus donatur 12, 53. Agrippinæ adulter 12, 65. 14, 2. publicis muneribus a Nerone demovetur 13, 14. ejus superbia 13, 23. necatur 14, 65.
Palmæ proceræ in Judæa 5 H. 6.
Pammenes Chaldæus 16, 14.
Pamphylia 2, 79. 2 H. 9.
Pampinea corona 4, 11.
Panda fluvius 12, 16.
Pandataria insula 1, 53. 14, 63.
Pandus. v. Latinius.
Pannonia 3, 9. 12, 29. 1 H. 76. 2 H. 11. 32. Germaniæ finitima G. 5, 28. duabus legionibus tenetur 4, 5. Pannonii 15, 10. 2 H. 14. Pannoniorum cohors 2 H. 17. Pannonicarum legionum motus 1, 16. 31. 67. sedatur 1, 30. Pannonicæ Alpes 2 H. 98.
Pansa 1, 10. Consul O. 17.
Pantomimi 1, 77. certaminibus sacris prohibiti 14, 21.
Paphiæ Veneris templum 2 H. 2.
Papia Poppæa lex 3, 25. 28.
Sex. Papinius Consul 6, 40. jacit se in præceps 6, 49.
Papirius Centurio 4 H. 29.
Papirius Carbo victus a Germ. G. 37.
C. Papirius Carbo. v. Carbo.
Papius Mutilus 2, 32.
Paris histrio 13, 19. Agrippinam accusat 13, 20. validus in gratia Neronis 13, 22. ingenuus judicatur 13, 27.
Parrhaces 12, 14.
Parthi 2, 56. 6, 34. 42. 15, 4. 2 H. 82. Crassum et Antonium vincunt 2, 2.
Parthi nobiles Romam veniunt 6, 31.
Parthorum motus 2, 1. 12, 44. discordia inter ipsos 11, 8. Regem a Tiberio poscunt 6, 31. item a Claudio 12, 10. bellum in Armenia movent 12, 44. rursus in Armeniam prorumpunt 13, 6. acre inter eos Romanosque bellum 13, 34. Hyrcano bello distinentur 14, 25. novi eorum motus propter Armeniam 15, 1. Pætum conditiones accipere cogunt 15, 14. legatos ad Corbulonem mittunt 15, 27. cæduntur a Ventidio 5 H. 9.
Passienus orator 6, 20.
Patavium 16, 21. 2 H. 100. 3 H. 6. 7.
Patricii ex Senatu adsciti 11, 25.
Patrimi 4 H. 53.
Patrobius libertus 1 H. 49. 2 H. 95.
Patruitus. v. Manlius.
Patuleius Eques Rom. dives 2, 48.
Paulli basilica 3, 72.
Paullinus et Paullina. v. Pompeius. Lollius. Suetonius. Valerius.
Paullus Fabius Consul 6, 28. v. et Jul.
Paullus Venetus 15, 50.
Paxæa Pomponii Labeonis uxor 6, 29.
Pecus aurea, Silanus 13, 1.
Pedanius Costa 2 H. 71.
Pedanius Secund. Præf. Urbis 14, 42.
Pedarii Senatores 3, 65.
Pedius Blæsus Senatu movetur 14, 18. restituitur 1 H. 77.
Q. Pedius O. 17.
Pedo Præfectus equitum 1, 60.
Pelago Neronis spado 14, 59.
Peligni pop. 3 H. 59.
Pelignus. v. Julius.
Peloponnesus 4, 43. Lydis habitatur 4, 55.
Penates pop. Romani 15, 41.
Penetrales Dii 2, 10.
Peninæ Alpes. v. Alpes.
Percennius miles gregarius 1, 16. 28. seditionem militum suscitat 1, 17. interficitur 1, 29.
Pergamena civitas 16, 23.
Pergamum 3, 63. 4, 37.
Perinthus Thraciæ urbs 2, 54.
Peripatetici O. 31.
Perperna 3, 62.
Persæ 3, 61. 6, 31. 5 H. 8. olim sub Ægyptiis, 2, 60. O. 40.
Perseus 4, 55. 12, 38.
Perusia 1 H. 50. bellum Perusinum 5, 1.
Petilius Cerialis. v. Cerialis.
Petilius Rufus 4, 68.
Petina Ælia 12, 1.
Petovio oppidum 3 H. 1.
Petra, equites Romani 11, 4.
Petrina ala 4 H. 49.
Petronia olim Vitellii uxor 2 H. 64.
Petronius Norici procurator 1 H. 70.
Petronius Priscus 15, 71.
Petronius Turpilianus Consul 14, 29. in Britanniam mittitur 14, 39. A. 16. triumphale decus obtinet 15, 72. a Galba interficitur 1 H. 6. 37.
C. Petronius Consul 16, 18. occiditur 16, 19. ejus vita et mores 16, 18.
P. Petronius 3, 49. 6, 45.
Peucini Germaniæ pop. G. 46.
Pharasmanes Hiberiæ Rex 6, 32. Mithridatis frater 6, 32. 11, 8. filium in

fratrem instigat 12, 44. Armenia decedere jubetur 12, 48. filium Rhadamistum interficit 13, 37.
Pharsalia 4, 44. 1 H. 50. 2 H. 38.
Philadelpheni 2, 47.
Philippensis acies 3, 76. Philippenses campi 4, 35.
Philippi 1 H. 50. 2 H. 38.
Philippopolis 3, 38.
Philippus Macedo 2, 63. 3, 38. 4, 43. O. 16.
Philippus (Marcius) 3, 72.
Philo Academicus O. 30.
Philopator Cilicum Rex 2, 42.
Phirricus. v. Claudius.
Phœbus Neronis libertus 16, 5.
Phœnices pop. 11, 14. 5 H. 6.
Phœnix in Ægypto visa, 6, 28.
Phrahates Parthorum Rex 2, 1. ejus filius 6, 31. Rex a Tiberio mittitur 6, 32. morbo periit ibid. ejus nepos 12, 20.
Phrahates nobilis Parthus 6, 42. 43.
Phryxi oraculum et aries 6, 34.
Picentina ala 4 H. 62.
Picenum 3, 9. 3 H. 42.
Pignus Imperii 3, 72. societatis 4 H. 61.
Pinarius Natta 4, 34.
Piræeus portus 5, 10.
Piraticum bellum 12, 62. 15, 25.
Pisanus sinus 3 H. 42.
Piso Licinianus 1 H. 14. a Galba adoptatur 1 H. 15. in castra præmittitur 1 H. 34. occiditur 1 H. 43. ejus ætas et fama 1 H. 48.
C. Piso Neroni insidiatur 14, 65. 15, 48. genus ejus et mores 15, 48. occiditur 15, 59.
Cn. Calpurn. Piso 1, 13. libere Tiberium alloquitur 1, 74. sententia ejus de Tiberi 1, 79. Syriæ præponitur 2, 43. Germanicum insectatur 2, 55. jussa ejus negligit 2, 57. cum veneno necasse creditur 2, 69. ejus morte lætatur 2, 75. castellum Calendrin occupat 2, 80. a Sentio fugatur ibid. Romam reversus postulatur 3, 10. Tiberii de eo ambigua oratio 3, 12. effigies ejus in gemonias trahuntur 3, 14. se ipsum interficit 3, 15. Sententiæ Senatorum contra illum 3, 17. codicilli ad Tiberium 3, 16.
Cn. Piso, Cn. Pisonis filius 3, 16. pars honorum paternorum ei conceditur 3, 17.
L. Piso in accusatores invehitur 2, 34. Urgulaniam in jus vocat ibid. Cn. Pisonem defendit 3, 11. ejus sententia in Silanum 3, 68. Calpurnius Piso appellatur 4, 21. majestatis crimine accusatur ibid. opportune moritur ibid.
L. Piso Pontifex moritur 6, 10.
L. Piso Prætor in Hispania occiditur 4, 45.
L. Piso Consul designatus 13, 28. Consul 13, 31. publicis vectigalibus præponitur 15, 18. Africæ Proconsul 4 H. 38. interficitur 4 H. 48. 50. initium et caussæ illius cædis 4 H. 49.
M. Piso, Cn. Pisonis filius 2, 76. 78. a patre apud Tiberium accusatur 3, 17. a Tiberio ignominiæ exemtus 3, 18.
Pisonum nobilitas 3, 17. insigne nomen 4 H. 11.
L. Pituanius mago saxo dejicitur 2, 32.
Pius Aurelius Senator 1, 75.
Placentia 2 H. 17. a Cæcina oppugnatur 2 H. 20. frustra 2 H. 22. Placentinus ager 15, 47.
Placidus. v. Julius.
Planasia insula 1, 3. 5. 2, 39.
Plancina Cn. Pisonis uxor 2, 43. se intra decora feminis non tenet 2, 55. Germanici morte lætatur 2, 75. 6, 26. Romam venit 3, 9. veniam precibus Augustæ obtinet 3, 15. 17. accusata semet interficit 6, 26.
Plancius Varus 2 H. 63.
Plancus. v. Munatius.
Plato O. 31.
Plautius. v. Aulus Plautius.
Plautius Ælianus Pontifex 4 H. 53.
Plautius Lateranus Messallinæ adulter 11, 30. mors ei remittitur 11, 36. Senatui redditur 13, 11. in Neronem conjurat 15, 49. occiditur 15, 60.
Plautius Silvanus 4, 22.
Q. Plautius Consul 6, 40.
Plautus. v. Rubellius Plautus.
C. Plinius historiarum scriptor 1, 69. 13, 20. 15, 53. 3 H. 28.
Plotius Firmus Prætorii Præfectus 1 H. 46. 2 H. 49. milites manipulatim alloquitur 1 H. 82. Othoni animum addit 2 H. 46.
Plotius Griphus legionis Legatus 3 H. 52. Prætor 4 H. 39. 40.
Pœna adulterii 2, 50. G. 19. homicidii G. 20. feminæ quæ servo conjungitur 12, 53.
Pœnius Postumus 14, 37.
Poetarum et oratorum comparatio O. 4. genera et discrimina O. 10.
Polemo Ponti Rex 2, 56. 3 H. 47.
Pollio Julius Tribunus 13, 15.
Pollio. v. Annius. Asinius. Cœlius. Domitius. Memmius. Vedius.
Pollutia L. Veteris filia necatur 16, 10. 11.
Pollux G. 43.
Polycletus Neronis libertus 14, 39. 1 H. 37. 2 H. 95.
Pomerium Urbis a Claudio augetur 12, 23. 24.

Pompeia Macrina 6, 18.
Pompeia Paullina Senecæ uxor 15, 60. mori cum viro constituit 15, 63. a Nerone inhibetur 15, 64.
Pompeiani coloni 14, 17.
Pompeii opp. Campaniæ 15, 22.
Pompeianum Theatrum igne absumitur 3, 72.
Pompeiopolis Ciliciæ urbs 2, 58.
Pompeius Ælianus 14, 41.
Pompeius Eques Rom. 6, 14.
Pompeius Labeo 4, 47. 6, 29.
Pompeius Longinus 15, 71. 1 H. 31.
Pompeius Macer Prætor 1, 72.
Pompeius Magnus 1, 1. 12, 62. 13, 6. 34. Mario et Sulla occultior, non melior 2 H. 38. oratione valuit O. 37. ejus potentia bello piratico 15, 25. ejus suboles 1 H. 15.
Pompeius Paullinus 13, 53. 15, 18.
Pompeius Propinquus 1 H. 12. Belgicæ Procurator 1 H. 12. 1 H. 58. interficitur 1 H. 58.
Pompeius Tribunus 15, 71.
Pompeius Urbicus 11, 35.
C. Pompeius Consul 12, 5.
Sex. Pompeius Cn. fil. 1, 2. 10. 5, 1.
Sex. Pompeius Consul 1, 7. Pisonem defendere abnuit 3, 11. Man. Lepidum incusat 3, 32.
Pomponia Græcina 13, 32.
Pomponius Atticus Drusi proavus 2, 43.
Pomponius Flaccus 2, 32. Mœsiæ præficitur 2, 66. Syriæ Proprætor moritur 6, 27.
Pomponius Labeo 4, 47. Mœsiæ præpositus 4, 47. 6, 29. voluntaria morte extinguitur 6, 29.
Pomponius Secundus accusatur 5, 8. ejus pericula 6, 18. O. 13.
Pomponius Silvanus accusatur 13, 52. absolvitur ibid.
L. Pomponius Consul 2, 41. superioris Germaniæ Legatus 12, 27. Cattos compescit ibid. triumphalia adipiscitur 12, 28. carminum gloria præcellebat ibid.
Q. Pomponius Secundi frater 6, 18. bello civili immixtus 13, 43.
Pomptinæ paludes 15, 42.
Pomtinus Servinus 1 H. 77. v. *not.*
Pons Milvius 13, 47. 1 H. 87.
Pontes Longi 1, 63.
Pontia Postumia ab amatore occiditur 13, 44. 4 H. 44.
Ponticum mare 13, 39. G. 1. os 2, 54.
Pontificatus 1, 3. 3, 29.
Pontificatus Maximus 2 H. 91.
Pontifices a Tiberio incusantur 4, 17.
Pontius Fregellanus 6, 48.
Pontius Pilatus 15, 44.
C. Pontius Consul 6, 45.
Pontus 12, 63. 15, 10. 2 H. 6. 3 H. 47. Procurator Ponti 12, 21.
Poppæa Sabina pulcerrima 13, 45. Messallinæ invisa 11, 12. ad mortem adigitur ibid.
Poppæa Sabina T. Ollii filia 13, 45. Rufi Crispini uxor 15, 71. Othoni nubit ibid. Neronem in amorem sui pellicit 13, 46. matrimonium ejus postulat 14, 1. eidem nubit 14, 60. filiam ex eo parit 15, 23. moritur 16, 6. ejus effigies proruuntur 14, 61. Deum honores ei decreti 16, 21. ejus statuæ ab Othone restituuntur 1 H. 78.
Poppæus Sabinus. v. Sabinus.
Poppæus Silvanus Dalmatiæ Legatus 2 H. 86. Consularis, bello socors 3 H. 50. pecuniariæ curæ præponitur 4 H. 47.
Poppæus Vopiscus 1 H. 77.
Porcius Cato 4, 56. 68. Porcii Tusculani 1, 24.
Porcius Septimius 3 H. 5.
Porsena 3 H. 72.
Portus Herculis Monœci 3 H. 42.
Postumia via 3 H. 21.
A. Postumius Dictator 2, 49. *alius* 3, 71.
Postumus. vid. Agrippa. Julius. Pœnius.
Potitus. v. Valerius.
Præda, quæ ad duces, quæ ad milites pertineat 3 H. 19.
Præfectura ærarii 13, 29. annonæ 1, 7. 13, 22. alæ 2 H. 22. 59. castrorum 1, 20. 23. cohortis 12, 17. legionis 1 H. 82. Præfecti Prætorio 1, 7. 24. 2 H. 92. duo 1, 24. 14, 51. ex equitibus lecti 4 H. 68. remigum 13, 30. ripæ 4 H. 55. vigilum 1 H. 72.
Præfecturæ Urbis origo et progressus 6, 11. 4, 36. 14, 41. 1 H. 14. 2 H. 55. 63. 3 H. 64. supplicii jubendi jus non habet 1, 38.
Præneste 15, 46.
Prætexta puerilis 1, 3. 12, 41. Consulis insigne 3 H. 31.
Prætor ad mulierem interrogandam mittitur 2, 34. Senatum vocat 4 H. 39. ærarii 1, 75. 4 H. 9. Prætorum comitia 1, 15. 2, 36. 14, 28.
Prætoria insignia 12, 21. 53. porta 4 H. 30. navis 5 H. 22. cohors 3 H. 55.
Prætoriani 6, 3. 1 H. 87. 89. 4 H. 46.
Prasutagus Icenorum Rex 14, 31.
Primipilares 2, 11. 4, 72. 1 H. 31. 87. 2 H. 22. etc.
Primus Antonius. v. Antonius.
Principia castrorum 1, 61. 67. 1 H. 48. 54. 3 H. 13. legionum 4, 2.
Priscus. v. Helvidius, Ancharius, Fabius, Julius, Lutorius, Nonius, Petronius, Tarquinius, Tarquitius, Mutilia,

C. Priscus A. 44.
Procilla Julia, mater Agricolæ A. 4.
Proconsulare imperium 1, 14. 76. 12, 41. 59. 13, 52.
C. Proculeius 4, 40.
Proculus. vid. Barbius, Cervarius, Cestius, Cocceius, Considius, Licinius, Titius, Volusius.
Procuratores Cæsarum 14, 54. Africæ 4 H. 50. Alpium 8 H. 42. Asiæ 4, 15. Belgicæ 1 H. 58. Cappadociæ 12, 49. Judææ 12, 54. ludi 11, 35. Mauritaniarum 1 H. 11. Norici 1 H. 70. Ponti 12, 21, Rhætiæ 1 H. 11. Thraciæ ibid. jus 4, 15. potestas a Claudio aucta 12, 60. Equestris nobilitas est A. 4.
Prodigia multa Romæ 12, 43. 64. 14, 12. 15, 7. 47. 1 H. 18. 86.
Propertius Celer 1, 75.
Propinquus Pompeius. v. Pomp.
Propontis 2, 54.
Proserpina, Dea 15, 44. 4 H. 83.
Provinciæ Cæsaris 1, 76.
Provocatio ad Senatum 14, 28.
Proximus Statius. v. Statius.
Pseudo-Philippus Rex Macedonum 12, 62. Pseudo-Agrippa 2, 39. Pseudo-Drusus 5, 10. Pseudo-Nero 2 H. 8.
Ptolemæus *Lagi* Ægypti Rex 4 H. 83. *alius* 6, 28. 4 H. 84. sc. *tertius*. Philopatoris liberi 2, 67.
Ptolemæus mathematicus 1 H. 22.
Ptolemæus Jubæ fil. Maurorum Rex 4, 23. auxilium contra Tacfarinatem præstat 4, 24. a Senatu Romano decoratur 4, 26.
Publicanorum immodestia 13, 50. G. 29.
L. et M. Publicii 2, 49.
Pudens Mævius. v. Mævius.
Pugio *Imp.* velut jus vitæ necisque 3 H. 68.
Pulvillus Horatius 3 H. 72.
Pulvinaria 14, 12. 15, 23.
Puteolani 13, 48. jure coloniæ donantur 14, 27. in Vespasianum proni 3 H. 57.
Pyramides Ægypti 2, 61.
Pyramus fluvius 2, 68.
Pyrenæus 1, 23.
Pyrrhus Rex 2, 63. 88.
Pythagoras Neronis maritus 15, 37.
Pythius Apollo 12, 63. 4 H. 83.

Q.

Quadi Germ. pop. 2, 63. G. 42. 43.
Quadragesimæ vectigal 13, 51.
Quadratus, T. Ummidius Quadratus Præses Syriæ 12, 45. Judæos coercet 12, 54. discors Corbuloni 13, 9. moritur 14, 26.
Quadrigarum curriculum 14, 14.
Quæstura 3, 29.
Quæstores ærarii 13, 28.
Quæstores etiam tempore Regum 11, 22 provincias sortiti 11, 21. A. 6. designati gladiatores edere non coguntur 13, 5.
Quæstor Principis 16, 27.
Quæstoria insignia 11, 38. 16, 33.
Quatuordecim ordines 6, 3. 15, 32.
Querquetulanus mons 4, 65.
Quietus. v. Cluvidienus.
Quinctianus. v. Afranius.
Quinctilianus Trib. plebis 6, 12.
Quinctilius Varus cæsus cum exercitu 1, 3. 43. 55. 65. 71. 2, 45. 4 H. 17. G. 37. Syriam obtinuit 5 H. 9.
Quinctilius Varus accusatur 4, 66.
Quinctius Atticus Consul 8 H. 73. reum incensi Capitolii se offert 3 H. 75.
Quinctius Certus 2 H. 16.
Quindecimviri 3, 64. 6, 12. Quindecimvirale Sacerdotium 11, 11. 16, 22.
Quinquagesimæ vectigal 13, 51.
Quinquatruum festi dies 14, 4. 12. v. *not.*
Quinquennale ludicrum 14, 20. 16, 2.
Quintus Servæus. v. Servæus.
P. Quirinus Sulpicius 1, 42. 2, 30. dives et orbus 3, 22. moritur 3, 48. mors ejus publice honestatur ib.
Quirinus, parens Urbis 4 H. 58.

R.

Ravenna urbs 1, 58. 2, 63. 4, 5. 29. Ravennas classis 4, 5. 2 H. 100. 3 H. 6. 40. 50.
Reatini 1, 79.
Rebilus. v. Caninius.
Receptus. v. Nonius.
Recitationum mos O. 9. poetarum fere fuere: et raræ ibid. 10.
Regiones Romæ XIV. 14, 12. 15, 40.
Regium Lepidum 2 H. 50.
Regulus Consul 5, 11. collegium accusat ibid. incolumis evadit 6, 4.
Regulus. v. Aquilius, Livineius, Memmius, Roscius.
Remi Galliæ populus 4 H. 67. 68.
Remmius evocatus 2, 68.
Repentinus. v. Calpurnius.
Repetundæ pecuniæ 1, 74. repetundarum crimina 4, 19. 13, 43.
Rerum publicarum formæ 4, 33.
Reudigni pop. G. 40.
Rhacotis locus Alexandriæ 4 H. 84.
Rhadamistus Iberus 12, 44. socerum, sororem eorumque liberos necat 12, 47. Armenia potitur 12, 45. a popu-

laribus ejicitur 12, 50. eam recipit ib. fugit 12, 51. bellum deserit 13, 6. a patre occiditur 13, 37.
Rhamses R. Ægypti 2, 60.
Rhætia 1, 44. 1 H. 11. 3 H. 5. 8.
Rhætica juga 1 H. 70.
Rhegini 1, 53.
Rheni fluminis descriptio 2, 6. G. 1. magna siccitas 4 H. 26. agger 13, 53. insula G. 29. ripam ejus qui colant G. 28.
Rhescuporis Thraciæ Rex 2, 64. fratrem Cotyn catenis onerat 2, 65. dein jubet interfici 2, 66. 3, 38. Romam ducitur 2, 67. fugam tentans occiditur ibid.
Rhetores O. 29. 42. claudere ludum impudentiæ jussi O. 35.
Rhodanus fluvius 13, 53.
Rhodii 12, 58. Oratores O. 40.
Rhodiis libertas redditur 12, 58. Rhodius secessus 4, 15.
Rhodus insula 1, 4. 53. 55. 2 H. 2.
Rhœmetalces Thraciæ Rex 2, 64.
Rhœmetalces ejus nepos ex fratre 2, 67. Thraciæ partem accipit 2, 67. 3, 38. 4, 5. Romanis auxilia adducit 4, 47.
Rhoxolani Sarmatæ 1 H. 79.
Rigodulum Germaniæ oppidum 4 H. 71.
Roma a principio sub Regibus 1, 1. a Senonibus incensa 15, 41. a Gallis capta, Porsenæ dedita 3 H. 72. capitur 3 H. 85. facilis ad omnia credenda 1 H. 19. in XIV. regiones divisa 14, 12. 15, 40. incendiis vastata 1 H. 2. reædificata 15, 43. Vetus 15, 38. caput rerum 1, 47. 2 H. 32. ejus incendium sub Tiberio 4, 64. 6, 45. idem sub Nerone 15, 38. ejus pestis notabilis 16, 13. templum Smyrnæ 4, 56. Pergami 4, 37. ejus status sub Tiberio 4, 4. sub Galba 1 H. 11.
Romani vetera extollunt, recentium incuriosi 2, 88. capti a Gallis, Tuscis obsides dederunt, Samnitium jugum subierunt 11, 24. eorum magna cædes in Britannia 14, 32.
Romanus Hispo 1, 74. Senecam adcusat 14, 65.
Romanus Fabius 16, 17.
Romilius Marcellus Centurio 1 H. 56. interficitur 1 H. 59.
Romulius Denter 6, 11.
Romulus 3, 26. 4, 9. 6, 11. 11, 24. 25. 12, 24. 15, 41. ejus effigies 4, 9.
Roscia lex 15, 32.
Roscius histrio O. 20.
Roscius Cœlius Legatus 1 H. 60.
Roscius Regulus uno die Consul 3 H. 37.
Rubellius Blandus 3, 23. sententia ejus in Lutorium Priscum 3, 51. Juliam Drusi filiam ducit uxorem 6, 27. Tiberii progener 6, 45.
Rubellius Geminus Consul 5, 1.
Rubellius Plautus 13, 19. ejus celebre nomen 14, 22. ideo Neroni suspectus 14, 22. 57. in Asiam se recipit 14, 22. a Tigellino apud Neronem accusatur 14, 57. interficitur 14, 59. L. Veteris gener 16, 10. amicitia ejus damnosa 16, 30. 1 H. 14.
Rubrius Eques Rom. 1, 73.
Rubrius Fabatus 6, 14.
Rubrius Gallus 2 H. 51. Cæcinæ proditionis minister 2 H. 99.
Rufilla. v. Annia.
Rufinus. v. Mennius.
Rufinus Dux Galliarum 2 H. 94.
Rufius Crispinus. v. Crispinus.
Rufus. v. Atilius. Aufidienus. Cadius. Cluvius. Curtius. Fenius. Helvius. Musonius. Numisius. Petilius. Sulpicius. Trebellienus Verginius.
Rugii Germaniæ pop. G. 43.
Ruminalis arbor in comitio 13, 58.
Ruso. v. Abudius.
Rusticus. v. Arulenus, Fabius, Junius.
P. Rutilius 3, 66. civis a Smyrnæis factus 4, 43. suæ vitæ ipse scriptor A. 1.

S.

Sabina Poppæa. v. Poppæa.
Sabinorum sacra 1, 54.
Sabinum bellum 3 H. 72.
Sabinus Cælius 1 H. 77.
Sabinus Calavius 15, 7.
Sabinus Calvisius 6, 9. 1 H. 48.
Sabinus Domitius 1 H. 31.
Sabinus Flavius Vespasiani frater 1 H. 46. Præfectus Urbis 1 H. 46. 2 H. 63. Consul ab Othone destinatur 1 H. 77. 2 H. 36. ab Othone copiis rector mittitur 2 H. 36. ad Vitellium post victoriam transit 2 H. 51. milites urbanos sacramento ejus adigit 2 H. 55. Cæcinam ad Vespasiani partes allicit 2 H. 99. cum Vitellio paciscitur 3 H. 65. in capitolium fugit 3 H. 69. expostulatum ad Vitellium mittit 3 H. 70. catenis oneratur et occiditur 3 H. 74. Censorio funere decoratur 4 H. 47.
Sabinus. v. Julius. Nymphidius. Obultronius. Ostorius. Titius.
Sabinus Poppæus 1, 80. provincia Mœsia ei prorogatur ib. triumphi insignia obtinet 4, 46. Macedoniæ et Achaiæ præses 5, 10. moritur 6, 39.
P. Sabinus Præfectus Prætorii 2 H. 92. in vincla ducitur 3 H. 36.

Sabrina Britanniæ fluvius 12, 31.
Sacerdos censetur filiæ Neronis 15, 23. Naharvalorum G. 43. Sacerdotes Augustales 1, 54. 2, 83. 2 H. 95. carpento Sacerdotibus ingredi capitolium concessum 12, 42. Germanorum G. 7. 11. Judæorum 5 H. 5. 13.
Sacerdotia delatoribus tribuuntur 3, 19. 1 H. 2.
Sacerdotii honor apud Judæos 5 H. 8.
Sacrata Claudia. v. Claudia.
Sacrificalis apparatus 2, 69.
Sacrificandi mos apud Parthos 6, 37.
Sacrificia 2, 85. 6, 37. 15, 47. 12, 48. G. 9.
Sacrovir. v. Julius Sacrovir.
Sæculum quid vocetur G. 19.
Sænia lex 11, 25.
Sagittarii equites 2, 16. pedites 2, 16. 13, 40.
Sagitta. v. Claudius. Octavius.
Sal. ejus conficiendi modus 13, 57.
Salaria via 3 H. 78. 82.
Salarium Proconsularium A. 42.
Saleius Bassus poeta O. 5. 9. 10.
Salienus Clemens. v. Clemens.
Saliare carmen 2, 83.
Sallustiani horti 13, 47. 3 H. 82.
C. Sallustius rerum Rom. scriptor 3, 30.
Sallustius Crispus 1, 6. Tiberii secretorum particeps ib. falsum Agrippam capit 2, 40. moritur 3, 30.
Selonina Cæcinæ uxor 2 H. 20.
Saloninus. v. Asinius.
Salvianus. v. Calpurnius.
Salvius Cocceianus Othonis nepos 2 H. 48.
Salvius Otho 12, 52. pater Imperatoris 2 H. 50.
Salvius Titianus Othonis frater 1 H. 75. Consul cum Othone 1 H. 77. Urbi præficitur 1 H. 90. et bello 2 H. 23. honor Imperii penes ipsum 2 H. 39. cum Vitellianis congredi properat 2 H. 33. a Vitellio excusatur 2 H. 60. Asiæ Proconsul A. 6.
Salutis templum 15, 53. 74. augurium 12, 23.
Samaritæ Judææ pop. 12, 54.
Sambulos mons 12, 13.
Samii Asiæ pop. . . Samus 4, 14. 6, 12.
Samius Eques Rom. 11, 5.
Samnis. v. Decius.
Samnites 11, 24. 3 H. 59. G. 37.
Samothracia 2, 54.
Sancia, Considii soror 6, 18.
Sanctus. v. Claudius.
Sanguis gustatus in fœderibus 12, 47.
Sanquinius Maximus Consularis 6, 4. L. Arruntii accusator 6, 7. ejus mors 11, 18.
Santoni 6, 7.
Sardiani 2, 47. 3, 63. Etruscorum consanguinei 4, 55.
Sardinia 13, 30. 14, 62. 16, 9. 17. 2 H. 16. ejus grave cœlum 2, 85.
Sariolenus Vocula 4 H. 41.
Sarmatæ 1 H. 2. 3 H. 24. 4 H. 54. G. 17. nullo scuto utuntur 1 H. 79. in palustris vivunt G. 46.
Sarmatæ Jazyges 12, 29. 3 H. 5.
Satrius Secundus Sejani cliens 4, 34. 6, 8. index conjurationis 6, 47.
Saturnalia 13, 15.
Saturnini, turbatores plebis 3, 27.
Saturninus. v. Aponius. Lusius. Vitellius.
Saturnus Deus 5 H. 2. 4. ejus ædes 2, 41. 1 H. 27. ejus festi dies 13, 15. 3 H. 78.
Saufellus Trogus 11, 35.
Saxa rubra 3 H. 79.
Scæva. v. Didius.
Scantia virgo Vestalis 4, 16.
Scapula. v. Ostorius.
Scaurus. v. Aurelius.
Scaurus Mamercus 1, 13. 3, 23. C. Silanum accusat 3, 66. orator insignis 3, 31. majestatis postulatur 6, 9. se ipsum necat 6, 29.
M. Scaurus Rutilium accusat 3, 66, suam vitam scribit A. 1. concursu totius civitatis adcusatus et defensus O. 39.
Scaurus Maximus 15, 50.
Sceptuchi Sarmatarum 6, 33.
Scevinus. v. Flavius Scevinus.
Scholarum vitia O. 35. Scholastici O. 15. 26. 42.
Scipio 4, 34.
Scipio cohortis Præfectus opprimitur 2 H. 59.
L. Scipio 3, 62. Asiaticus. *alius* 3 H. 72.
P. Scipio Cornelius 3, 74. 12, 53. Poppææ maritus 11, 2. modestum ejus de uxore responsum 11, 4. adulatur Pallanti 12, 53. Consul 13, 25.
P. Scipio Afr. maj. 2, 59. Syphacem captum Pop. R. ostendit 12, 38. ab oratoribus non immunis O. 40.
P. Scipio Afr. min. Cottam accusat 3, 66.
Scipiones adulatores 2, 33.
Scribonia Augusti conjux 2, 27.
Scribonia Pisonis Lic. mater 1 H. 14.
Scriboniana ala 3 H. 6.
Scribonianus Camerinus 2 H. 72.
Scribonianus Crassus Pisonis frater 1 H. 47. a novis rebus abhorret 4 H. 39.
Scribonianus Furius 12, 52. Cf. et Furius.

Scribonii fratres 13, 48. 4 H. 41.
Scribonius 2, 27. 32.
Scydrothemis Sinopens. R. 4 H. 84.
Scythæ 2, 65. 68. 6, 41. 44.
Scythia 2, 60. 6, 36.
Secundus Carinas 15, 45.
Secundus. vid. Julius. Pedanius. Pomponius. Satrius. Vibius.
Sedochezorum Rex 3 H. 48.
Segestani 4, 43.
Segestes Romanis fidus 1, 55. obsidione liberatur 1, 57. Arminio catenas injicit 1, 58. dediti oratio ad Germanicum 1, 58. bene exceptus 1, 59.
Segimerus Segestis frater 1, 71.
Segimundus Segestis filius 1, 57.
Sejanus. v. Ælius Sejanus.
Seius Quadratus 6, 7.
Seius Strabo Prætorii Præfectus 1, 7. Sejani pater 1, 24. 4, 1.
Seius Tubero Legatus 2, 20. majestatis falso accusatur 4, 29.
Seleucia Syriæ urbs 2, 69. 6, 42. 44. 11, 8. 4 H. 84.
Seleucus Rex 6, 42.
Seleucus mathematicus 2 H. 78.
Sellarii, obscenum nomen 6, 1.
Sellisternia 15, 44.
Semnones, Sueviæ pop. 2, 45. G. 39.
Semproniæ rogationes 12, 60.
Ti. Sempronius Consul bello Pun. sec. 3 H. 34.
Sempronius Densus 1 H. 43.
C. Sempronius Gracchus orator O. 18.
C. Sempronius Gracchus Juliæ Augusti filiæ adulter 1, 53. longum ejus exilium ibid.
C. Sempronius Gracchus (*fil.*) 4, 13. Prætor 6, 16. Granium accusat 6, 38.
Senatores domibus pantomimorum prohibentur 1, 77.
Senatoria ætas 15, 28. 4 H. 42.
Senatorum jus Æduis datur 11, 25.
Senatu probrosi moventur 11, 25.
Senatui auctoritas restituitur 13, 4.
Senatus discrimen 2 H. 52. commentarii 15, 74. laus 1 H. 84.
Senatusconsulta ad ærarium delata 3, 51. figebantur 12, 53. fiebant per discessionem 6, 13.
Senatus consultum de edendis muneribus gladiat. 4, 63. de libro Sibyllæ 6, 12. de disciplina haruspicum 11, 15. de Procuratoribus Cæs. 12, 60. de servorum pœna ob interfectum dominum 13, 32. 14, 43. adversus eos, qui pretio caussas orant 13, 42. de numero gladiatorum edendorum 13, 49. contra prævaricatores 14, 41. contra fictas adoptiones 15, 19. contra accusatores 2 H. 10.
Seneca. v. Annæus.
Senecio. v. Claudius. Herennius.
Senecio Tullius in Neronem conjurat 15, 56. diu abnuit 15, 56. impunitate corruptus amicum nominat ibid. mori adigitur 15, 70.
Senensis colonia 4 H. 45.
Senones 11, 24. 15, 41.
Cn. Sentius Syriæ præficitur 2, 74. Martinam veneficam in urbem mittit 2, 74. 3, 7. Pisonem repellit 2, 79. ad deditionem eum compellit 2, 81.
Septemviri 3, 64.
Septimius Centurio 1, 32.
Septimius Porcius 3 H. 5.
Sepultura Judæorum 5 H. 5. Romanorum, Regum externorum 16, 6. ei ne hostes quidem invident 1, 22. prohibiti ea damnati 6, 29.
Sequani Galliæ pop. 1, 34. rebellant 3, 45. 1 H. 51. Sabinum vincunt 4 H. 67.
Serapis 4 H. 81. 84.
Serenus. v. Amulius. Annæus. Vibius.
Serica vestis 2, 33.
Seriphium saxum 4, 21.
Seriphos insula 2, 85.
Serrati, pecuniæ species G. 5.
Sertorius 3, 73. unoculus 4 H. 13.
Q. Servæus Commagenis præponitur 2, 56. Pisonem accusat 3, 13. damnatur 6, 7.
Servi in dominos non interrogabantur 2, 30. tamen interrogati ib. si dominum interfecissent, etiam qui tantum sub eodem tecto fuerant affecti supplicio 13, 32. 14, 43.
Servi Germanorum G. 25.
Servi publici 1 H. 43.
Servile bellum per Italiam 4, 27.
Servilia Sorani filia 16, 30. ad mortem adigitur 16, 33.
Serviliani horti 15, 55. 3 H. 38.
Servilius accusator 6, 49. in insulam amovetur 6, 30.
Servilius. v. Cæpio. Nonianus.
M. Servilius 2, 48. Consularis 3, 22. Consul 6, 31. moritur 14, 19.
Servius Maluginensis Flamen Dialis 3, 58. sorte provinciæ depellitur 3, 71. moritur 4, 16. ejus filius ib.
Servius Orfitus. v. Orphitus.
Servius Tullius 3, 26. 15, 41. 3 H. 72.
Servii 2 H. 48.
Sesostris R. Æg. 6, 28.
Severus architectus 15, 42.
Severus. v. Alledius, Cæcina, Cassius, Cerius, Cestius, Claudius, Curtius, Verulanus.
Sevinus Pomptinus 1 H. 77.
Sexitia Scauri Mamerci uxor 6, 29.

Sexitia L. Veteris socrus necatur 16, 10. 11.
Sextilia Vitellii mater 2 H. 64. 89. moritur 3 H. 67.
Sextilius Felix 3 H. 5. auxiliarium ductor Treveros fundit 4 H. 70.
Sextius Africanus 13, 19. 14, 46.
Sextus Paconianus 6, 3. 4. in carcere strangulatur 6, 39.
Sibyllæ libri 1, 76. 6, 12. 15, 44.
Sicilia 4, 13. 6, 12. 12, 23.
Siculum fretum 1, 53.
Sido 12, 29. Suevorum Rex 12, 30. 3 H. 5. pro Vespasiano militat 3 H. 21.
Signifer 1, 48. 2, 81. 3, 20.
Silanus Creticus. v. Creticus.
Silanus Junius Consul 4, 68.
Silanus Junius Asiæ Proconsul 13, 4. occidit ib.
Silanus Jun. Torquatus mori adigitur 15, 35. *v. not.* L. Silani patruus 16, 8.
C. Jun. Silanus Asiæ Proconsul 3, 66. 4. 15. accusatur 3, 66. 67. sententiæ contra illum 3, 68. in exsilium agitur 3, 69.
D. Jun. Silanus Augusti neptis adulter 3, 24. ab exsilio revocatur ib.
L. Jun. Silanus Octaviæ Claudii filiæ sponsus 12, 3. Præturam ejurare cogitur 12, 4. se interficit 12, 8.
L. Jun. Silanus C. Cassii discipulus 15, 52. accusatur 16, 7. in exsilium missus necatur 16, 9. 12.
M. Jun. Silanus Consul 2, 52. nobilitate et eloquentia præcellit 3, 24. ejus adulatio 3, 57. ejus filia C. Cæsari despondetur 6, 20. eidem C. Cæsari suspectus 4 H. 48. ab eodem accusari jussus A. 4.
Silia mulier in exsilium agitur 16, 20.
Silius Domitius 15, 59.
Silius Italicus 3 H. 65.
Silius Nerva Consul 4, 68. alius 15, 48.
C. Silius superioris Germaniæ legatus 1, 31. fabricandæ classi præponitur 2, 6. in Cattos ire jubetur 2, 7. 25. contra Gallos legiones objicit 3, 42. Sequanorum pagos vastat 3, 45. triumphalia insignia obtinet 1, 72. 4, 18. crimen ei a Sejano intentatur 4, 18. mortem sumit 4, 19. ejus effigies S. C. abolita 11, 35. ejus uxor 4, 19.
C. Silius Consul designatus 11, 5. a Messalina amatur 11, 12. nuptias petit 11, 26. solenniter eas celebrant 11, 27. simulacrum vindemiæ celebrant 11, 13. metum dissimulat 11, 32. occiditur 11, 35. ejus uxor 13, 19.
Silvanus Tribunus 15, 60. V. et Granius. Plautius. Pomponius. Poppæus.
Silurus Britanniæ pop. 12, 32. 38. 40. a Frontino domiti A. 17. eorum habitus A. 11.
Simbruina stagna 14, 22. Simbruini colles 11, 13.
Simon Judæorum Regnum invadit 5 H. 9. a Quintilio Varo punitur ibid.
Simon Judæorum dux 5 H. 12.
Simonides 11, 14.
Simplex Simplex. v. Cæcilius.
Sindes flumen 12, 10.
Singularium ala 4 H. 70.
Sinnaces Parthus 6, 31. 32. 36. 37.
Sinope Ponti urbs 4 H. 83. 84.
Sinuessa oppidum 12, 66.
Sinuessanæ aquæ 1 H. 72.
Siphax. v. Syphax.
Sipylus 2, 47.
Siraci pop. 12, 15. 16.
Sirpicus, Centurio 1, 23.
Sisenna Centurio 2 H. 8. historicus 3 H. 51. Statilius Taurus 2, 1.
Sitones Germaniæ pop. G. 45.
Smyrna 4, 56.
Smyrnæorum origo et merita in Rom. 4, 43. 55. 56. 63.
Sociale bellum 6, 12.
Societatis firmandæ mos mirus 12, 47.
Sodales Augustales 1, 54. 3, 64.
Sodales Titii 1, 54.
Sofonius Tigellinus 14, 48. Præfectus Prætorii 14, 51. validus apud Neronem 14, 57. 15, 50. mirum ejus convivium 15, 37. Fenium Rufum criminatur 15, 50. triumphale decus obtinet 15, 72. hereditatum captator 16, 17. 19. exturbat Octaviam, cujus in eum scomma 14, 60. semet occidit 1 H. 72.
Sohemus Ituræorum Rex 12, 23.
Sohemus Sophenes Rex 13, 7.
Sohemus Rex 2 H. 81. 5 H. 1.
Solis ædes 15, 74. ara 6, 28. cultus 3 H. 24.
Solon Atheniensium legislator 3, 26.
Solymi pop. 5, 2.
Somnium Cæcinæ 1, 65. Germanici 2, 41. Petræ 11, 4. Bassi 16, 1.
Sophene regio 13, 7.
Sophocles O. 12.
Soranus. v. Barea Soranus.
Sortes apud Germanos usitatæ G. 10.
Sosia Galla, Silii uxor 4, 19. 20. 54.
Sosianus. v. Antistius Sosianus.
Sosibius Britannici educator 11, 1. sestertium decies donatur 11, 4.
C. Sosius Judæos subegit 5 H. 9.
Sostratus Sacerdos 2 H. 4.
Soza, oppidum Dandaricæ 12, 16.
Spadonum agmen 2 H. 71. 3 H. 40.

Spartacus 3, 73. 15, 46.
Spartani 2, 60. eorum leges 3, 26.
Spectacula Præsidibus prov. edere vetita 13, 31.
Spectaculum gladiatorum 4, 62. 11, 22. 2 H. 71. 94.
Spei ædes 2, 49.
Spelunca, villæ nomen 4, 59.
Spicea corona 11, 4.
Spintria, obscenum nomen 6, 1.
Spurinna. v. Vestricius Spurinna.
Spurius Lucretius 6, 11.
Stagna in domo Neronis 15, 42. Stagnum Agrippæ 15, 37.
Staius, Tribunus 4, 27.
Statilia Messallina 15, 68.
Statilius Sisenna Taurus Consul 2, 1.
Statilius Taurus 2, 1. Præfectus Urbi 6, 11.
Statilius Taurus ab Agrippina perversus 12, 59. 14, 46.
Statius Annæus 15, 64.
Statius Domitius 15, 71.
Statius Murcus 1 H. 43.
Statius Tribunus 15, 60.
Statius Proximus 15, 50. 71.
Statua Claudiæ vim ignium bis elapsa 4, 64. D. Julii ab Occidente in Orientem sponte conversa 1 H. 86. illustris A. 40. laureata 4, 23. triumphalis 1 H. 79. statuæ honor ducibus decretus A. 40. statuæ oratorum O. 8. auro vel argento solidæ prohibitæ 13, 10.
L. Stertinius Bructeros fundit 1, 60. Segimerum in deditionem accipit 1, 71. perfidiam Augrivariorum ulciscitur 2, 8. eosdem supplices in deditionem accipit 2, 22.
Stipendia tricena 1, 35. quadragena 1, 17. justa 4 H. 46. acta 6, 3.
Stipendium militis diurnum 1, 17. Prætorianorum ibid.
Stipes datæ 14, 15. 4 H. 53. 5 H. 5.
Stœchades Massil. insulæ 3 H. 43.
Stoica secta 16, 32. Stoicorum placita 4 H. 5. arrogantia 14, 57.
Strabo. v. Acilius. Seius.
Stratonicenses 3, 62. Stratonic. Venus ibid.
Suardones Germaniæ pop. G. 40.
Sublaqueum, villa Neronis 14, 22.
Subrius Dexter 1 H. 31.
Subrius Flavius. v. Flavius.
Subsignani milites 1 H. 70. 4 H. 33.
Succinum G. 45.
Suedius Clemens primipilaris 1 H. 87. Narbonensem adgreditur 2 H. 12.
Suessa Pometia 3 H. 72.
C. Suetonius Paullinus Britanniæ Legatus 14, 29. aciem contra Britannos parat 14, 34. victoria ejus insignis 14, 37. dux diligens et moderatus A. 5. prosperæ ejus res A. 14. Othonis dux 1 H. 87. ejus consiliis Otho utitur 1 H. 90. eum Othoniani milites criminantur 2 H. 23. natura cunctator 2 H. 25. de bello disputat 2 H. 31. fuga ejus post prœlium 2 H. 44. prodidisse Othonem fatetur 2 H. 60. alibi C. Suetonius Consul 16, 14.
Suevi, imminent Rhætiæ 1, 44. 2, 26. 44. Suevorum veteres prædæ ap. Marcomannos 2, 62. 1 H. 2. G. 2. 9. 38. 41. 43. 45.
Suevia G. 43. 45.
Sugambri 2, 26. 4, 47. 12, 39.
Suggestus apud signa, in quo aurea Imperatoris statua 1 H. 36.
Suilius Cæsoninus 11, 36.
M. Suilius Consul 12, 25.
P. Suilius Germanici Quæstor 4, 31. in insulam amovetur ibid. Asiaticum accusat 11, 1. accusator insignis 11, 4. 5. ejus prævaricatio ibid. damnatur 13, 42. in Baleares insulas pulsus 12, 43.
Suiones Germaniæ pop. G. 44.
L. Sulla nobilis juvenis 3, 31. Consul 6, 15.
L. Sulla Dictator 1, 1. 2, 55. 3, 27. 62. adjutus a Smyrnæis 4, 56. et Byzantiis 12, 62. cum Mario bellat 12, 60. ab oratoribus haud inmunis O. 40. capitolium instaurat 3 H. 83. a Caligula irrisus 6, 46. sævissimus 2 H. 38. v. et Cornelius.
Sullanus Centurio 3, 75.
Sulpicia domus 3, 48. 1 H. 15.
Sulpicia Prætextata Crassi uxor 4 H. 42.
Sulpicius Asper 15, 49. conspirat contra Neronem 15, 50. occiditur 15, 68.
Sulpicius Camerinus 13, 52.
Sulpicius Florus 1 H. 43.
Sulpicius Quirinus. v. P. Quirinus.
Sulpicius Rufus ludi procurator 11, 35.
C. Sulpicius Consul 3, 52.
Sumtuaria lex 3, 52.
Sunici Germaniæ pop. 4 H. 66.
Suovetaurilia 6, 37. 4 H. 53.
Superstitiones magicæ 12, 59.
Supplicationes ob res bene gestas 13, 41. ob supplicia civium 2, 32. ob occisam a Nerone matrem 14, 12. ob Neronis amorem in R. P.
Surena 6, 42.
Suri, Syri. Suria, Syria.
Surrentinum promontorium 4, 67.
Surrentum 6, 1.
Syene opp. 2, 61.
Sylla. v. Sulla.
Sylla Faustus. v. Faustus.
Syllana ala 1 H. 70. 2 H. 17.
Syphax 12, 38.

Syracusanis gladiatorum edendorum numerum egredi permittitur 13, 49.
Syri orientem solem salutant 3 H. 24.
Syria 2, 42. 69. 70. 74. 78. 4, 5. 6, 27. tributi deminutionem orat 2, 42. Syriæ legiones 1 H. 10. 76. 2 H. 6. Syriæ equites 12, 55. caput Antiochia 2 H. 79.

T.

Tabulæ duodecim 6, 16. publicæ 13, 28. 28. plumbeæ 2, 69. nuptiales 11, 30.
Tabularia, in quibus caussæ actæ O. 39.
Tacfarinas bellum in Africa movet 2, 52. a Furio Camillo funditur ibid. bellum renovat 3, 20. ab Apronio pellitur in deserta 3, 21. vires reparat 3, 73. a Blæso funditur 3, 74. auctis viribus iterum bellum gerit 4, 23. a Dolabella superatur 4, 24. 25. in tela ruens occiditur ibid.
Tacitus. v. Cornelius Tacitus.
Talius Geminus 14, 50.
Tamesa Britann. æstuarium 14, 32.
Tanais fluvius 12, 17.
Tanfanæ Marsorum templum 1, 51.
Tantalus 4, 56.
Tarentum 14, 12. 27. 2 H. 83. Tarentinum fœdus 1, 10.
Tarpeium saxum 6, 19. ejus altitudo et aditus 3 H. 71.
Tarquinius Priscus 4, 65. 3 H. 72.
Tarquinius Superbus 6, 11. capitolium exstruit 2 H. 72. pulsus 3, 27.
Tarquitius Crescens 15, 11.
Tarquitius Priscus 12, 59. repetundarum damnatur 14, 46.
Tarracina 3, 2. 3 H. 60. 76. 4 H. 3. a Vespasiano occupatur 3 H. 57. a Vitellio expugnatur 3 H. 77.
Tarraconensis colonia 1, 78.
Tarsa Thracum dux 4, 50.
Tartarus fluvius 3 H. 9.
Tatius Gratianus 6, 38.
T. Tatius Rex Sabin. 1, 54. 12, 24. 2 H. 95.
Taum Britanniæ æstuarium A. 22.
Taunus mons 1, 56. 12, 28.
Tauranntium regio 14, 24.
Taurina ala 1 H. 59. 64. 70.
Taurina colonia 2 H. 66.
Taurorum litora 12, 17.
Taurus mons 6, 41. 12, 49. 15, 8.
Taurus. v. Antonius. Statilius.
Taurus 3, 72.
Tedius 1, 10.
Telamon 3, 62.
L. Telesinus Consul 16, 14.
Temnii pop. 2, 47.
Templum Cæsaris 1 H. 42. Augusti Romæ 1, 44. in Hispania 1, 78. apud Nolam 4, 57. Tiberii in Asia 4, 15. in Hispania 4, 37. urbis Romæ apud Smyrnæos 4, 56. Claudii in Britannia 14, 31. Jovis apud Capuam 4, 57. Hierosolymitanum 5 H. 8. 9. 12.
Tencteri Germaniæ pop. 13, 56. 4 H. 21. 64. 77. G. 32. 38.
Tendere extra vallum, ignominiæ nota 13, 36.
Tenii 3, 63.
Terentius Evocatus 1 H. 41.
Terentius Lentinus 14, 40.
M. Terentius ob amicitiam Sejani reus 6, 8. se defendit et absolvitur ibid.
Termestini Hispaniæ pop. 4, 45.
Terra mater G. 40.
Terræ motus in Asia 2, 47. 12, 58. Romæ 12, 43. in Campania 15, 22.
Tertius Julianus Legatus 2 H. 85. Prætura ei aufertur 4 H. 39. deinde redditur 4 H. 40. Titius vocatur 1 H. 79.
Tertullianus. v. Vulcatius.
Tesserarius speculatorum 1 H. 25.
Testamentum Acerroniæ 14, 6. Agrippæ A. 43. Anteii 16, 14. Augusti 1, 8. Claudii 12, 69. Juniæ 3, 76. Liviæ 5, 1. Pisonis 1 H. 48. T. Vinii ib. Othonianorum 2 H. 62.
Testamenta nulla apud Germanos G. 20.
Tetrarcha 15, 25.
Teucer 3, 62.
Teutoni pop. 4 H. 73.
Teutoburgiensis saltus 1, 60.
Thala, Africæ oppidum 3, 21.
Thamiras Cilix 2 H. 3.
Theatri licentia 1, 77. 11, 13. 13, 24.
Theatrum locus consultandi 2 H. 80.
Theatrum Marcelli 3, 64. Neapolitanum 15, 33. Pompeii comburitur 3, 72. ejus scena a Tiberio structa 6, 45. magnitudo populi in eo 13, 54.
Theatrum quomodo olim fuerit 14, 20.
Thebæ veteres Ægypti 2, 60.
Theophanes Mityl. 6, 18.
Theophilus quidam 2, 55.
Thermæus sinus 5, 10.
Thermus Minucius 6, 7.
Theseus 4, 56.
Thessali 6, 34.
Thraces 2, 64. 66. a Romanis vincuntur 4, 46. 48. Romanis etiam auxiliantur 4, 48. 1 H. 68.
Thracia 2, 66. 67. 3, 38. 1 H. 11.
Thrasea Pætus 13, 49. Patavio oriundus 16, 21. Senatu exit 14, 12. 16, 21. ejus de Antistio sententia 14, 48. firmitudo animi 14, 49. oratio contra provincialium superbiam 15, 20. occursu Neronis prohibetur 15, 23. 16, 24. apud Neronem accusatur 16, 21. 22. codicillos ad Neronem componit 16, 24. mortis arbitrium ei permitti-

tur 16, 33. venas secat 16, 35. veræ gloriæ exemplar 2 H. 91. ab Aruleno Rustico laudatur A. 2.
Thrasyllus 6, 20. ejus filius 6, 22.
Thubuscum Africæ opp. 4, 24.
Thule insula A. 10.
Thura sudantur G. 45.
Thurii 14, 21.
Thyestes O. 3.
Tiberiana domus 1 H. 27.
Tiberina ostia 15, 42.
Tiberis exundatio 1, 76. 1 H. 86. de remediis disputatur 1, 79.
Tiberius Alexander Eques Rom. 15, 28. Ægypti rector 1 H. 11. in Vespasianum pronus 2 H. 74. legiones sacramento ejus adigit 2 H. 79.
Tiberius Nero Cæsaris pater 1, 10. 5, 1. 6, 51.
Tiberius Nero ab Augusto Imperator appellatur 1, 3. ab eo adoptatur 1, 3. imperium adipiscitur 1, 5. Germanicum timet oditque 1, 7. 52. ejus mores 1, 4. obscura verba 1, 11. ad exercitus se iturum simulat 1, 47. Juliam olim uxorem necat 1, 53. Sodalis Augustalis 1, 54. ejus in Agrippinam suspicio et odium 1, 69. in acta sua jurari prohibet 1, 72. patris patriæ nomen recusat 1, 72. legem majestatis reducit 1, 72. imperia ad finem vitæ continuat 1, 80. Imperator salutatur a militibus 2, 18. Urgulaniæ adest apud Prætorem 2, 34. hereditates, nisi amicorum, non adiit 2, 48. novies ab Augusto in Germaniam missus 2, 56. dominus dici non vult 2, 87. Germanici morte lætatur 3, 2. firmus adversus pecuniam 3, 18. in Campaniam proficiscitur 3, 31. 4, 57. ejus literæ super luxu civitatis 3, 53. in deterius mutatur 4, 6. ejus liberalitas 2, 48. parsimonia 3, 52. Drusum filium mortuum laudat 4, 12. spernendis honoribus validus 4, 73. ejus templum 4, 15. in ulteriore Hispaniæ 4, 37. Smyrnæ 4, 56. omnia facta dictaque Augusti observat 4, 37. ejus effigies 4, 64. 74. habitus corporis 4, 57. munificentia 2, 48. 4, 64. 6, 45. in insulam Capreas se abdit 4, 67. in specu periculum adit 4, 59. ejus dominatio violentior mortua matre 5, 3. sævitia in Druso nepote 6, 23. 24. libidines 6, 1. litteræ 6, 6. scelera 6, 6. debitoribus subvenit 6, 17. Galbæ præsagit imperium 6, 20. Chaldæis dat operam ibid. vestium aggestu necatur 6, 50. vita ejus et mores 6, 51. eloquentia 13, 3. imperat annis XXIII O. 17.
Tiberius Drusi filius 6, 46.
Tibur 6, 27.
Tiburtum fines 14, 22.
Ticinum 3, 5. 2 H. 17. 27. 68. 88.
Tigellinus. v. Sofonius Tigellinus.
Tigranes Armeniæ Rex 2, 3. Romæ supplicio afficitur 6, 40.
Tigranes Cappadox Armeniæ Rex 14, 26. alienigena a Parthis vocatur 15, 1. Adiabenos vastat ib.
Tigranocerta Armeniæ urbs 12, 50. Corbuloni deditur 14, 24. a Tigrane occupatur 15, 4. obsidetur a Parthis 15, 4. obsidione liberatur 15, 5.
Tigris fluvius 6, 37. 12, 13.
Timarchus 15, 20.
Timotheus Atheniensis 4 H. 83.
Tingitana Mauritaniæ prov. 2 H. 58.
Tiridates Regnum Parthorum occupat 6, 32. 37. Regio insigni decoratur 6, 42. fugæ specie discedit 6, 44.
Tiridates Vologesis frater 12, 50. fit Rex Armeniæ 13, 34. 15, 14. Armeniam bello petit 13, 37. de colloquio cum Corbulone agit 13, 38. prœlium cum Romanis parat 13, 40. discedit ibid. ex Armenia abire cogitur 14, 26. 15, 1. diademate a Vologese evinctus 15, 2. diadema Romæ accipere non recusat 15, 24. legatos ad Corbulonem mittit 15, 27. cum illo colloquitur 15, 28. Romam venit 16, 23.
Tiro Apinius. v. Apinius.
Tiro Ciceronis libertus O. 17.
Tirocinii dies 12, 41. *in nota.*
Titianus. v. Salvius Titianus.
Titidius Labeo 2, 85.
Titii sodales 1, 54.
Titius Julianus 1 H. 79.
Titius Proculus 11, 35.
Titius Sabinus 4, 18. ejus accusatio ad tempus differtur 4, 19. dolus in eum struitur 4, 68. in carcerem tractus damnatur 4, 70. circumventus a Latiari 6, 4.
Titus Ampius Flavianus Pannoniæ Legatus 2 H. 86. natura ac senecta cunctator 3 H. 4. militibus invisus 3 H. 10. vinctus ac discrimini exemtus ibid. arma in Pannonia movet 5 H. 26.
Titus Vespasiani filius 1 H. 1. 10. ejus ingenium 2 H. 1. 4 H. 86. Berenicen Reginam amat 2 H. 2. Veneris templum adit ib. Vespasianum Mucianumque conciliat 2 H. 5. consiliorum inter eos nuncius 2 H. 79. Judaico bello præponitur 2 H. 82. 4 H. 51. 5 H. 1. Consulatum absens init 4 H. 38. validissima exercitus pars ei traditur 4 H. 51. pietas ejus erga fratrem 4 H. 52. comitas ejus erga milites 5 H. 1. Hierosolyma obsidet 5 H. 1. 10. 11. aggeres et vineas parat 5 H. 13.

Tmolus urbs Asiæ 2, 47.
Toga Britannis gestari cœpta A. 21. hirta O. 26. picta 4, 26.
Togati 16, 27. 1 H. 38. 3 H. 70. A. 9. O. 6.
Togonius Gallus 6, 2.
Tolbiacum Germ. opp. 4 H. 79.
Toranius O. 21.
Toronæus sinus 5, 10.
Torquata, Silani uxor 3, 69.
Torquatus Silanus. v. Silanus.
Trabeati equites 3, 2.
Trachalus. v. Galerius Trachalus.
Trajanus Imperator 1 H. 1. G. 37. ejus imperii felicitas A. 3. 44. secundus Consulatus G. 37.
Tralliani pop. 4, 55.
Transfugarum apud Germanos pœna G. 12.
Trapezus Asiæ civitas 13, 39. 3 H. 47.
Traulus Montanus Eques 11, 36.
Trebellienus Rufus 2, 67. Cotyis liberorum tutor 2, 67. 3, 38. sua manu cecidit 6, 39.
Trebellius Maximus 14. 46. Britanniæ Legatus 1 H. 60. A. 16. inde profugit 2 H. 65. A. 16.
M. Trebellius Legatus 6, 41.
Trebonius Garucianus 1 H. 7.
Treveri 1, 41. 3, 42. 1 H. 53. 4 H. 18. 28. 37. 69. 70. G. 28.
Treverorum ala 2, 14. 2 H. 28. colonia 4 H. 62. 72.
Triaria L. Vitellii uxor 2 H. 63. ejus licentia 2 H. 64. superbia ac sævitia 3 H. 77.
Triboci Germaniæ pop. 4 H. 70. G. 82.
Tribunal e cespite 1, 18.
Tribuni militum Cons. pot. 1, 1.
Tribuni plebei 1, 15. 2 H. 91.
Tribunitia potestas 1, 3. 7. 9. 10. 1 H. 47. summi fastigii vocabulum 3, 56.
Tribunicii viatores 16, 12.
Tribunicium jus 1, 2. coercetur, 13, 28.
Tribuni militum pelluntur 1, 23.
Tributa necessaria 4 H. 74. tributorum deminutio 2, 56.
Trimerus insula 4, 71.
Trinobantes Britanniæ pop. 14, 31. A. 31.
Trio Fulcinius accusator 2, 28. 30. Pisonem apud Consules postulat 3, 10. a Tiberio monetur 3, 19. Consul 5, 1. facilis capessendis inimicitiis 5, 11. exitium ei differtur 6, 4. metu se ipse necat 6, 38.
Trivia 3, 62.
Triumphales imagines 15, 72. triumphalia insignia 1, 72. 3, 48. 72. 4, 18. 44. 46. 11, 20. 12, 3. 28 38. 15, 72. 1 H. 79. 2 H. 78. 4 H. 4. A. 40. triumphalis vestis 1, 15. 12, 41. 13, 8.
Triumphi de populis Regnisque integris adquiruntur 12, 20.
Triumvirale supplicium 5, 9.
Trogus Saufellus 1, 35.
Troja 12, 58. 15, 39. parens urbis Romæ 4, 55. Trojæ ludicrum 11, 11.
Tropæa 2, 18. de quo posita 15, 18.
Trosobores Clitarum dux 12, 55.
Trutulensis portus Britanniæ A. 38.
Tubantes Germani 1, 51. 13, 55. 56.
Tubero. v. Seius Tubero.
Tuberonum 12, 1. nomen veteri quoque Reip. invisum 16, 22.
Tudri, nobile genus G. 42.
Tugurinus. v. Julius.
Tuisco Germanorum Deus G. 2.
Tullinus. v. Vulcatius.
Tullius Flavianus 3 H. 79.
Tullius Senecio. v. Senecio.
Tullius Valentinus 4 H. 68. concionibus potens 4 H. 69. a Ceriale invaditur 4 H. 71. ab eodem capitur ibid. damnatur 4 H. 85.
Tullius Rex 3, 26. 6, 11. ejus leges 12, 8.
Tumulus Varianarum legionum 1, 62. 2, 7. Cæsarum 3, 9. Juliorum 16, 6. Octaviorum 4, 44. Agrippinæ 14, 10. Patrobii 1 H. 49.
Tungri Germaniæ pop. 2 H. 14, 15. 4 H. 55. 79. G. 2. signa ad Civilem transferunt 4 H. 16. omnes se illi dedunt 4 H. 66. in Britannia pro Romanis militant A. 36.
Turbo ventorum 16, 13.
Turesis Thracum dux 4, 50.
Turonii Galliæ pop. 3, 41. 46.
Turpio Ambivius O. 20.
Turpilianus. v. Petronius.
C. Turranius annonæ præfectus 1, 7. 11, 31.
Turullius Cerialis primipilaris 2 H. 22.
Tusci 11, 24. inde histriones.
Tuscus vicus 4, 65.
Tutor. v. Julius Tutor.
Tyrrhenus 4, 55. Atye Rege genitus.
Tyrus 16, 1.

V.

Vacationes militares 1, 17. ex fisco solutæ 1 H. 46. 58. eorum pretia 1, 35.
Vada 5 H. 20. 21.
Vahalis fluvius 2, 6. 5 H. 26.
Valens. v. Fabius. Donatius. Manlius. Vectius.
Valentinus. v. Tullius.
Valerius Asiaticus bis Consul 11, 1. Viennæ genitus ib. a Messallina pervertitur 11, 2. Suilio accusante 11, 2. 13, 43.

Valerius Asiaticus Belgicæ Legatus 1 H. 59. Vitellii gener ibid. Consul designatus 4 H. 4. 6.
Valerius Capito ab exsilio restituitur 14, 12.
Valerius Corvinus 1, 9.
Valerius Fabianus 14, 40.
Valerius Festus Legatus 2 H. 98. affinis Vitellii 4 H. 49. equites in cædem Pisonis mittit 4 H. 50.
Valerius Marinus 2 H. 71.
Valerius Messalla. v. Messalla.
Valerius Messallinus 3, 18. oratio ejus in Senatu 3, 34.
Valerius Naso 4, 56.
Valerius Paullinus 3 H. 42.
Valerius Ponticus 14, 41.
Valerius Potitus 11, 22.
M. Valerius Consul 3, 2.
Vandali Germaniæ pop. G. 2.
Vangio Suevorum Rex 11, 29. 12, 30.
Vangiones Germaniæ pop. 12, 27. a Romanis deficiunt 4 H. 70. G. 28.
Vannius Suevorum Rex 2, 63. Regno pellitur 12, 29.
Vardanes Vologesis filius 13, 7.
Variana clades 1, 10. 57. 61. 12, 17.
Varianus exercitus 2, 7. 25. 12, 15.
Varilia. v. Apuleia.
Varii poetæ Thyestes O. 12.
Varini, Germaniæ pop. G. 40.
Varius Crispinus Tribunus 1 H. 80.
Varius Ligur, Aquiliæ adulter 4, 42. accusatores pecunia corrumpit 6, 30.
Varius Lusius. v. Lusius.
Varro O. 23.
Varro Cingonius. v. Cingonius.
Varus. v. Alphenus. Arrius. Psancius. Quintilius.
Vasaces, præfectus equitum Parthorum 15, 14.
Vascones pop. 4 H. 33.
Vaticana vallis 14, 14. Vaticani insalubria loca 2 H. 93.
Vatinius scurra 15, 34. gladiatores edit ib. rapinæ ejus 1 H. 37.
P. Vatinius O. 2. 34. 39.
Ubii 1, 31. 36. 37. 71. 12, 27. 4 H. 18. 55. 63. 77. 5 H. 22. prædas e Germania petunt 4 H. 28.
Ubiorum ara 1, 39. oppidum 1, 36. 12, 27.
Vectigalia 13, 50. venalium mancipiorum 13, 31. vectigalium societates 3, 50. vectigalibus viri Consulares impositi 15, 18.
Vectius Valens Messallinæ adulter 11, 30. 31. necatur 11, 35.
Vedii Pollionis luxus 1, 10. potens 12, 60.
Vedius Aquila legionis Legatus 2 H. 44. Patavium venit 3 H. 7.
Veianus Niger 15, 67.
Veiento. v. Fabricius.
Velabrum 1 H. 27. 3 H. 74.
Velamenta et infulas præferre 1 H. 66. 3 H. 31.
Veleda virgo fatidica 4 H. 61. eam alloqui negatur 4 H. 65. dona ei a Germanis mittuntur 5 H. 22. eam Romani hortantur ad pacem 5 H. 24. numinis loco habetur G. 8.
Velinus lacus 1, 79.
P. Velleius 3, 39.
Vellocatus, Cartismanduæ adulter 3 H. 45.
Vena auri G. 5. argenti 11, 20.
Venedi, Sarmatiæ pop. G. 46.
Venenum, quo Athenienses damnatos perimunt 15, 64.
Veneti pop. 11, 23.
Venetus Paullus 15, 50.
Ventidius Cumanus 12, 54.
P. Ventidius Pacorum interficit 5 H. 9. G. 37.
Venus concepta mari 2 H. 3. Amathusia 3, 62. Erycina 4, 43. Genetrix 16, 27. Stratonicis 3, 62. Paphia 2 H. 2. 3.
Venusius Britannorum Dux 12, 40. ferox Romanisque infensus 3 H. 45. Regno potitur ibid.
Verania Pisonis Liciniani uxor 1 H. 47.
Q. Veranius Cappadociæ Legatus 2, 56. accusationem contra Pisonem parat 2, 74. Trioni non concedit 3, 10. 13, 17. Sacerdotio honoratur 3, 19. Consul 12, 5. Britanniæ Legatus 14, 29. intra annum extinguitur A. 14.
Verax Civilis nepos e sorore 5 H. 20.
Vercellæ oppidum 1 H. 70. O. 8.
Vergilio Atilius 1 H. 41.
Verginius Rufus ad imperium sollicitatur 1 H. 8. 9. Germ. inferioris Legatus 1 H. 8. ejus cunctatio 1 H. 52. Consul ab Othone destinatur 1 H. 77. domi a militibus obsidetur 2 H. 49. per aversam portam fugit 2 H. 51. ejus mors a militibus exposcitur 2 H. 68.
Verginius Rufus rhetor exulat 15, 71.
Verginius Capito 3 H. 77. 4 H. 3.
Verona civitas 3 H. 8. 10. 50. 52.
Verritus Frisiorum Dux 13, 54.
Versura vetita 6, 16.
Vertranius. rectius Veranius.
Verulamium Britanniæ municipium 14, 33.
Verulana Græcilia 3 H. 69.
Verulanus Severus Legatus 14, 26. in subsidium Tigrani mittitur 15, 3.
Verus Atilius. v. Atilius.
Vescularius Flaccus 2, 28. necatur 6, 10.

Vespasianus Flavius adstricti moris auctor 3, 55. a Claudio in partem rerum adsumtus A. 13. periculum sub Nerone adit 16, 5. ad Judaicum bellum mittitur 1 H. 10. fatis ei destinatum Imperium 1 H. 10. 2 H. 1. 78. solus Principum in melius mutatus 1 H. 50. Othoni cum exercitu Judaico accedit 1 H. 76. bellum Judaicum profligat 3 H. 4. cum Muciano consilia miscet 2 H. 7. cuncta præter Hierosolyma capit 5 H. 10. ejus virtutes 2 H. 5. liberalitas O. 9. vigilantia, parsimonia, diligentia, sapientia 2 H. 77. bellum adversus Vitellium meditatur 2 H. 74. Imperator salutatur 2 H. 80. Alexandriam pergit 3 H. 48. in privata fortuna fratre minor 3, 65. honores ei a Senatu Romano decreti 4 H. 3. Consulatum absens init 4 H. 38. cæcum et manu ægrum sanat 4 H. 81. Serapidis templum adit 4 H. 82. Judaico bello Titum filium præponit 2 H. 82. 5 H. 11. Britanniam receperat A. 17.
Vestæ virgines 1, 8. testimonium in foro dicunt 2, 34. sedes earum in theatro 4, 16. obviæ ducibus ad pacem conciliandam 3 H. 81. locum restituendo delubro perluunt 4 H. 53.
Vestalia sacra 2, 86.
Vestæ ædes 1 H. 43. templum in capitolio 15, 36. conflagrat 15, 41.
Vestes viris feminisque promiscuæ 3, 53.
Sext. Vestilius Prætorius 6, 9.
Vestinus Atticus Consul 15, 48. acre ejus ingenium 15, 52. occiditur 15, 68.
L. Vestinus Eques Rom. 4 H. 53.
Vestricius Spurinna 2 H. 11. Placentiam obtinet 2 H. 18. 36.
Vesuvius mons 4, 67.
Vetera, castrorum nomen 1, 45. 58. 4 H. 18. 35. 57. a Civile obsidentur 4 H. 36. capiuntur ac diripiuntur 4 H. 60. 62. Civilis ibi consedit 5 H. 14.
Veteranorum vexillum 3, 21.
Vettius Bolanus legionis Legatus 15, 3. Britanniæ præponitur 2 H. 65. inter Vitellium ac Vespasianum ambiguus 2 H. 97. feroci provinciæ nimis placidus A. 8. amorem loco auctoritatis acquirit A. 16.
L. Vetus. vid. L. Antistius.
Vexilla equitum 2 H. 11. nomen Vitellii præferentia 2 H. 85.
Vexillarii 1, 38. 14, 34. 1 H. 41. 2 H. 18. 66. 83. 100. 3 H. 6. 48.
Vexillarius cohortis 1 H. 41. 3 H. 17.
Via Appia 2, 30. 4 H. 11. Bedriacensis 3 H. 47. Caspia 6, 33. Flaminia 3, 9. 13, 47. 2 H. 64. 3 H. 79. 82. Ostiensis 11, 23. Postumia 3, 21. Sacra 3 H. 68. Salaria 3 H. 78.
Viatores tribunicii 16, 12.
Vibenna Cœlis 4, 65.
Vibidia virgo Vestalis 11, 32. Claudium pro Messallina orat 11, 34.
Vibidius Varro Senatu movetur 2, 48.
Vibilius Hermundurorum dux 2, 63. 12, 29.
Vibius Crispus 14, 28. O. 1. dives et potens 2 H. 10. inter delatores nominatur 4 H. 41. Marcellum curia excedentem sequitur 4 H. 43.
Vibius Fronto equitum Præfectus 2, 68.
Vibius Marsus 2, 74. 79. 4, 56. vetustis honoribus vir 6, 47. Syriæ Legatus 11, 10.
Vib. Secundus Eques Rom. 14, 28. repetundarum damnatur ibid.
Vibius Serenus 4, 13. in Amorgum ins. deportatur ibid. pater et filius eodem nomine 4, 28. filius patrem accusat ibid. districtus accusator 4, 36.
Vibulenus miles gregarius 1, 22. 28. occiditur 1, 29.
Vibulenus Agrippa 6, 40. venenum haurit ibid.
Vibullius Prætor 13, 28.
Vicetia municipium 3 H. 8.
Victor. v. Claudius.
Victoriæ simulacrum 14, 32.
Vienna 11, 1. 2 H. 66. colonia 1 H. 66. Viennenses 1 H. 65. 66. 77.
Viennensium cum Lugdunensibus discordia 1 H. 65.
Vigiliarum initia per Centuriones nuntiata 15, 30.
Vigilum cohortes 3 H. 64. 69.
Vigintiviratus 3, 29.
Villæ 3, 53. 14, 9.
Vincire pollices societatis sanciendæ caussa 12, 47.
Vincius Rufinus 14, 40.
Vindelici pop. 2, 17.
Vindex. vid. Julius Vindex.
Vindonissa Germ. opp. 4 H. 61. 70.
Vinicianus Pollio 6, 19.
M. Vinicius Tiberii progener 6, 15. 45.
T. Vinius Consul 1 H. 1. 11. 13. deterrimus mortalium 1 H. 6. ejus de Galba sententia 1 H. 32. occiditur 1 H. 42. ejus vita et mores 1 H. 37. 48. testamentum irritum 1 H. 48.
Vipsania, Agrippæ filia, Tiberii uxor, mater Drusi 1, 12. moritur 3, 19.
Vipsanii porticus 1 H. 31.
Vipsanius Gallus Prætor moritur 2, 51.
Vipsanius Lenas 13, 30.
L. Vipsanius Consul 1, 23.
M. Vipsanius Agrippa. v. Agrippa.

Vipstanus Apronianus Procons. 1 H. 76.
Vipstanus Messalla Tribunus 3 H. 9. 18. ejus opinio de oratorum veterum præstantia O. 14. 15. 23. Saturnium militibus eripit 3 H. 11. historiæ scriptor 3 H. 25 28. pius et eloquens 4 H. 42.
C. Vipstanus Consul 14, 1.
Virdius Geminus 3 H. 48.
Virgilius O. 12. 13. 20. Lucretio postpositus 6, 23.
Virgilianus Juncus 11, 35.
Virgo triumvirali supplicio non afficitur 5, 9.
Visellius Varro Legatus 3, 41. Consul 4, 17. C. Silium accusat 4, 19.
Vistilia stupri licentiam vulgat 2, 85.
Visurgis fluvius 1, 70. 2, 9. 11. 16. 17.
Vitellia Petronii socrus 3, 49.
Vitelliani vincuntur 2 H. 14. in partes transeunt 4 H. 63. 69. eorum virtus et constantia 4 H. 2.
Vitellius Saturninus 1 H. 82.
A. Vitellius Consul 11, 23. pavidum ejus ingenium 14, 49. Legatus in Germaniam mittitur 1 H. 9. 52. ejus defectio ac motus 1 H. 51. apud severos humilis 1 H. 52. Imperator consalutatur 1 H. 57. ejus torpor ac luxus 1 H. 62. 2 H. 31. 62. 3 H. 36. 63. ingenii mobilitas 2 H. 57. cum Othone comparatio 2 H. 31. ad bellum proficiscitur 2 H. 57. curis gravibus impar 2 H. 59. Lugdunum venit ibid. filium Germanici nomine appellat ibid. cæsos cives lætus videt 2 H. 70. Romam ingreditur 2 H. 88. Augusti nomen adsumit 2 H. 90. inexplebiles ejus libidines 2 H. 95. Cæsarem se dici vult 3 H. 58. conditiones ipsi oblatæ 3 H. 63. cum Sabino paciscitur 3 H. 65. surdæ ipsius aures ad fortia consilia 3 H. 67. palatio exit, dein regreditur 3 H. 68. culpam in milites confert 3 H. 70. occiditur 3 H. 85. tempus Imperii ipsius O. 17. imagines ejus dejiciuntur 3 H. 12. ejus filius 2 H. 59. 3 H. 66. occiditur 4 H. 80.
L. Vitellius Imperatoris pater 3 H. 86. Consul 6, 28. ter Consul 14, 56. 1 H. 9. 52. 3 H. 66. Massalinæ obsecundat 11, 3. 33. Censor 12, 4. 1 H. 9. matrimonium Claudii et Agrippæ perpetrat 12, 5. accusatur 12, 42. sinistra de eo in urbe fama 6, 32.
L. Vitellius Imperatoris frater 1 H. 88. adulantibus se offert 2 H. 54. atrox sententia ejus in Cæcinam 3 H. 37. Blæsum accusat 3 H. 38. tuendæ Urbi relinquitur 3 H. 55. ad bellum in Campaniam mittitur 3 H. 58. Tarracinam capit 3 H. 77. infamis, sed industrius ib. interficitur 4 H. 2.
P. Vitellius 1, 70. ad census Galliarum mittitur 2, 6. accusationem in Pisonem instruit 2, 74. Trioni non concedit 3, 10. accusatur 5, 8. se ipsum occidit ib. ejus uxor 6, 47.
Q. Vitellius (*P. frater*) Senatu movetur 2, 48.
Vitia, Fufii Gemini mater 6, 10.
Vitis aurea 5 H. 5.
Vitrum in Judæa 5 H. 7.
Vittis coronisque evinctum spatium templi exstruendi 4 H. 53.
Vitulus cui caput in crure 15, 47.
Vivianus Annius 15, 28.
Ulixis in Germania monimenta G. 3, O. 16.
Ultionis ara 3, 18.
Umbria 4, 5. 3 H. 41. 42. 52.
Umbricius Haruspex 1 H. 27.
Ummidius Quadratus Syriæ præses 12, 45. v. *not.* et supra Quadratus. mors ejus 14, 26.
Unciarium fœnus 6, 16.
Voadica. v. Boadicea.
Vocetius Helvetiæ mons 1 H. 68.
Vocontii pop. 1 H. 66.
Vocula. v. Dillius et Sariolenus.
Volaginius 2 H. 75.
Volandum, Armeniæ castellum 13, 39.
Volesus Messalla 3, 68.
Vologeses Parthorum Rex 12, 14. ex pellice Græca ortus 12, 44. Armeniam invadit 12, 50. inde abscedit 13, 7. obsides Romanis tradit 13, 9. iterum bellum movet 13, 34. defectione Hyrcanorum attinetur 13, 37. 14, 25. concilium vocat 15, 2. arma Romana vitat 15, 5. adversus Pætum Proficiscitur 15, 10. illum ad deditionem compellit 15, 14. legatos ad Neronem mittit 15, 24. Vespasiano auxilia offert 4 H. 51.
Volsci 11, 24.
Volusius Proculus 15, 51. 57.
C. Volusius 3 H. 29.
L. Volusius moritur 3, 30.
L. Volusius decrepitæ ætatis moritur 13, 30. ejus divitiæ 13, 30. 14, 56.
Q. Volusius Consul 13, 25. census per Gallias agit 14, 46.
Vonones Medis præsidens 12, 14. ad Regnum Parthorum accitur ib. moritur ibid.
Vonones Parthorum Rex 2, 1. 2. pellitur Regno 2, 3. ab Armeniis Rex creatur 2, 4. inde amovetur 2, 56. in Ciliciam amovetur 2, 58. 68. occiditur 2, 68.
Vopiscus Poppæus 1 H. 77.

Votienus Montanus 4, 42.
Urbicus Pompeius 11, 35.
Urbinia O. 38.
Urbinum 3 H. 62.
Urgulania Augustæ percara 2, 34. in jus a Pisone trahitur 4, 21. pugionem nepoti mittit 4, 22. nimia ejus potentia 2, 34.
Uri 4, 72.
Usipetes vel Usipii 1, 51. 13, 55. 56. 4 H. 37. G. 32. A. 28. 32.
Uspe urbs 12, 16. Uspenses 12, 17.
Vulcatius Araricus 15, 50.
Vulcatius Moschus 4, 43.
Vulcatius Tertullinus 4 H. 9.
Vulcatius Tullinus 16, 8.
Vulsinii 4, 1.
Vulsiniensis Sejanus 6, 8.
Uxores exsulum comites 15, 71. virorum comites in provinciis 3, 33.

X.

Xenophon O. 31.
Xenophon Claudii medicus 12, 61. 67.

Z.

Zeno Armeniæ Rex creatur 2, 56.
Zenobia Rhadamisti uxor 12, 51.
Zeugma oppidum 12, 12.
Zorsines Siracorum Rex 12, 15. 17. 19.

INDEX LATINITATIS.

A, ab *omissum* 6, 31. 14, 17. 32. 15, 65.
Ab annis XVI. missio 1, 19. 26. ab legibus puniuntur delictat 3, 69. a quo inciperet Resp. dignus 1 H. 15. a Romanis pedes confertus, *apud eos* 4, 25. a semet vulnerata 6, 48. ab Sipylo Magnetes 2, 46. a metu paruere, *propter* 4 H. 72. ab epistolis. ab rationibus 15, 35.
Abdere in insulam, *relegare* 2, 85. offensione gravi et dissimulata 3, 64.
Aberant ab exitio Legati haud multum, *parum aberat, quin eum interficerent* 1, 32.
Abire (et ascendere) supra Tribunatus O. 7.
Ablativi usus.
Ablatus. v. *auferre.*
Abnuere cædem 1, 23. adversa 3 H. 52. nihil abnuendo 2, 22.
Abolere vires alicui, *adimere* 4 H. 39. abolentur in posterum præmia accusatorum, si reus se-interfecisset 4, 30. abolita effigies SCto 11, 34. abolitum igni corpus 16, 6.
Abolitio manet, *res abolita non restituitur* 14, 51.
Abrogati consulatus, quos Vitellius dederat 4 H. 47.
Abrumpere blandimenta vitæ 2 H. 53. fidem per scelus 4 H. 60. dissimulationem 11, 26. venas 15, 59. 16, 9. vitam a civitate, *discedere e civ.* 16, 28. voluptates, *negligere, amovere* 4 H. 64. abruptæ naves 2 H. 36. v. *not.* abrupta contumacia 4, 20. per abrupta, *contumaciter* A. 42.
Abscedere a corpore 1, 7. v. *not.* accusatores abscedere *dicuntur, cum accusationem deponunt* 2, 34. abscessum manibus æquis (*sc. e prœlio*) 1, 63.
Abscessus pro *secessu* 4, 57. continuus, *absentia* 6, 38.
Abscindere venas 15, 69. 16, 11.
Absens sponte. v. *Sponte.*
Absentiæ consilium suscipere 4, 64. absentiæ longæ conditione amissus. v. *Conditio.*
Absistere, pro *discedere*, miles abstitit 2, 31. accusator abstitit *sc. ab accusatione* 2, 34.
Absolvere fidem. v. *Fides.* populum bello 4, 23.
Absolutioni erat hoc 3, 13.
Absterrere vulnere aliquem, *repellere* 13, 44.
Abstinere auribus Principis, *parcere* 13, 14. manibus 2 H. 44.
Abstractus adversis paternis, *simul perditus* 4, 13. *add.* 4 H. 2.
Abstrudere tristitiam 3, 6. metum 15, 5.
Abstrusus Tiberius, *tectus* 1, 24.
Absumi non utilitate publica, sed in sævitiam unius 15, 44.
Absurdus (non) ingenio 3 H. 62. petere ib. absurdum ætati eorum, *parum conveniens* 12, 9. non absurdum ab etc. pro *non abhorrens, conveniens* 3, 47. 4 H. 48. ingenium 13, 45. absurdum non reor, noscere 13, 45. non absurda cognitu 6, 28.
Abunde ratus, *satis fore* 2 H. 95.
Ac pro *at* 6, 40. 12, 65. 14, 64. *init.* 3 H. 30. *init.* pro *itaque* 11, 29. *init.* pro *nam* 3, 54. v. *n.* pro *sed* 12, 11. ac non pro *nec* 3, 12. ac tamen, *inservit argumentando* 3, 29. ac tamen res dignæ fuerunt 2, 73. unus ac alter O. 39. *si vera est lectio.*
Accedere aliquem 3 H. 24. accedere sacramento alicujus 1 H. 70. societatem 12, 31. suadentibus speciosiora, *facere, quod illi censuerint* 1 H. 34. venditionibus (hortorum ac domuum), *una vendi* 1, 73. accedi clementer loca poterant 12, 33.
Accelerari pro *nunciari cito* A. 43.
Accendere contumacia et odiis, *ad cont. et od.* 1, 53. delicta remediis intempestivis 12, 54. dolorem, *augere* 15, 1. ira magis, quam metu 15, 3. (*per syllepsin*) pro *indignius et invidi-*

osius reddere 1, 69. injurias interpretando A. 15.
Accinctus *absolute* pro *gladio succinctus* 11, 18. studiis popularium 12, 44.
Accingere ad fastigium paternum aliquem 6, 31. se juvene, *eo adoptando subsidium sibi parare* 12, 25. turmas ad munia peditum 12, 31. accingi in audaciam 3 H. 66.
Accipere dicta, *audire*, 1, 66. aliquid ex utilitate, *instituere propter utilitatem* 15, 43. cærimonias annuus *dicitur, quo primum institutæ* 1, 54. census per Gallias 1, 33. in majus 1 H. 52. sacramentum alicujus 2 H. 6. societatem 4 H. 26. suspiciones adversus aliquem 14, 4. id miles accepit omen præsentium, pro *in omen, pro omine* 1, 28. aspere aliquid 4, 31. excusatius 3, 6. intemperanter nuntium 2, 75. in deminutionem sui fastigium muliebre 1, 13. lætius 6, 10. preces superbius accipere 2, 37. sub imperium cuncta 1, 2. quæ vilia accipirbantur, *ut vilia* 2 H. 91. ultra gaudium mortale 15, 23.
Accita ars haruspicum 2 H. 3. accita, quæ usquam egregia 3, 27. lascivia, *externa* 14, 20. accitus in adoptionem, v. *adoptio*.
Accolis (fluviis) orbatus amnis 1, 79.
Accrescit emptoribus in partem pretii vectigal vicesimæ 13, 31.
Accusare criminosius 3 H. 38. accusabant violatum ab eo thesaurum 14, 18. accusabantur missi a Pisone, pro *accusabatur Piso misisse* 2, 69. accusandis utrisque immittit eum 11, 1. accusandis reis sævus et continuus ib. c. 5. accusare auctorem aliquem, *tanquam auctorem* 1, 39. fœda multa in aliquem 5, 7.
Accusationem exsequi 4, 29. subire, v. *subire*. accusationes capessere 4, 52. accusationes et crimina instruere 2, 74. accusationis complementum, v. *complementum*.
Accusator districtus, v. *districtus*. accusatori obtemperare, v. *obtemperare*. accusatorem (et crimina) moliri 12, 22. accusatores cedunt, corripiunt, ingruunt, irrumpunt, v. *suis locis*.
Accusativi usus more Græco, 1, 50. 2, 13. 15. 6, 5. 9. 15. 15, 64. 2 H. 20.
Acer militiæ 2 H. 5. acre discrimen 15, 3. servitium 4, 46. acrius periculum 15, 3. acria vincula 3, 28. initia 2 H. 72. acer accendendo bello 4 H. 1. acrior ambitus 14, 28. caussa odii, quia iniqua 1, 33. acrior gloria virtutibus, pœnitentia flagitiis (*per syllepsin*) 3 H. 51. acrior libertas Germanorum regno Arsacis, *major ad pugnandum stimulus* G. 37. acris (etiam tum) libertas P. R. 13, 50. acris custodia 1, 5. annona 4, 6. memoria facetiarum asperarum 15, 68. acerrimam facem prætulit bello 2 H. 86.
Acerbitas, *publicationis* 13, 50.
Acies densa armis virisque 14, 30. diversa, v. *diversus*. protrita, (*hostium scil.*) 2 H. 26. stetit postero die 2, 11. aciem ausus hostis 12, 28, 32. aciem adversam nobis instruxere 11, 24. aperuit dies v. *aperire*. in aciem assistit ordo agminis 2, 17. aciem componere, v. *componere*. acie compositi 4, 73. in acie prædæ nihil 2, 13. acies diriguntur incursibus vagis 2, 45. miscentur 2 H. 25.
Acquiescere morte, *ad quietem redigi* 14, 64.
Acquirere fidem 15, 37.
Acris, v. *acer*.
Acriter fovere gratiam alicujus 6, 45. incendere 13, 12. rapere spem (adoptionis) 1 H. 13. repellere aliquem 13, 25. sumere bellum 13, 34. acrius experiri 4, 54.
Acto et instantia simul fugere 6, 48. acta fato 2 H. 72. nobilitas sine probro 12, 32. Patrum (s. Senatus) componere 5, 4.
Actiones ceteræ promiscuæ ac pares, *sc. in libertos ingratos* 13, 27.
Actori publico mancipati servi 2, 29. 3, 67.
Actu eodem invisior 1 H. 12. v. *not.*
Ad æs informe liquefacta imago 15, 22. ab ambigua sonitus casum aperire 4, 50. ad amicitiam Cæsaris validus, pro *in amicitia* 6, 8. ad amœnitates omnes municipiorum resistere 2 H. 87. ad celebritatem nominis erecti 2 H. 8. ad cupidinem et fastidium proturbatus 11, 26. ad curas publicas intentus 4, 72. ad deterrima æmulus 12, 37. ad diem illum, pro *illo die* 15, 60. ad dicendum testimonium exterriti, v. *exterritus*. ad ea, veniam ei tribuit, *ob hæc, s. cum hæc dixisset* 12, 37. ad epistolas (primas filii) dixit, *acceptis lectisque* 2 H. 64. ad exemplar delegit eum 2 H. 91. ad externa obscuratur scelus intestinum 16, 23. ad facinus omne corruptus 1 H. 72. add. 16, 8. ad fallendum propior ei fides 2 H. 8. ad flagitia subsidium, v. *subsidium*. ad flagitium omne exercita 14, 25. ad gaudia facilis credulitas 14, 4. ad hæc, pro *his auditis* 1, 44. ad hoc pro *insuper* 1 H. 6. ad hostem ducere mi-

lites, pro *in* 2, 52. ad id, pro *hactenus* 12, 11. 38. ad imperia nova lætantes 2, 1. ad metum mutare spes alicujus 13, 9. ad minas erumpere 11, 35. ad misericordiam evinci 11, 37. ad modestiam composuit eos damnum 2 H. 27. ad mutationem lætus 2 H. 36. ad obsequium certare pro *de obs.* 2, 97. ad obsequium firmavit eos 13, 40. ad nomen dictatorium erecti 14, 57. ad occasiones infida gens 14, 22. ad officia legum imbuere socios 14, 32. ad pericula degener 1, 40. præcipuus 14, 58. ad perniciem arguere 3, 49. ad pœnitendum libertas 3, 51. ad pœnitentiam mutari 11, 33. primi 1, 28. ad posteros jactantia gloriaque 1, 8. ad præsentiam v. *præsentia.* ad regionem aliquam irrumpere 1 H. 79. ad res novas tentare aliquem, v. *tentare.* ad secretum omne particeps 15, 50. ad servitium omne fracti 2 H. 17. ad supplenda damna certavere 1, 71. ad usque bellum evalescunt auxilia, v. *evalescere.*

Adæquare formam, ætatem etc. fatis Alexandri M. 2, 73.

Adcumulator opum 3, 30.

Addere aram defunctæ 14, 3. civem sibi aliquem, *recipere in cives* 4, 43. classi cohortes 1 H. 87. custodes (*honoris caussa*) 13, 18. gloriam alicui, *comparare* 3 H. 6. legiones provinciæ 2 H. 81. miserationem alicui, pro *eo excitare* 3, 22. ludibria pereuntibus 15, 44. ludos fastis 1, 14. rectorem copiis 2, 11. nomen alicui 1 H. 62. addere opinionem A. 40. v. *not.* terrorem et odium alicui 1 H. 31. additus in ordinem Senatorium 3 H. 52. additus legioni miles, *in eam conscriptus* 3 H. 25. addito tempore 12, 6.

Addicentibus auspiciis, v. *not.* 2, 14.

Adductus, *serius* 14, 4. adductum servitium et quasi virile 12, 17. adductius, *severius* imperare, s. regnare 3 H. 7. G. 43.

Adempta pernicitas equorum lubrico itinerum 1 H. 79.

Ademptiones bonorum aberant 4, 6. ademptio provinciæ 2, 76.

Adeo pro *nam* O. 2, 24. init. A. 1. extr. pro *multo magis* (*post quoque, et, ne quidem*) 6, 15. 3 H. 64. p. 215. extr. 4 H. 80. adeo nimia potentia 2, 34. pro *multo magis, enimvero* 1 H. 9. adeo nunquam, pro, *nedum, unquam,* (*præcedente ne quidem*) 3, 34. adeo non, pro *nedum* ibid. 3 H. 39. 6, 15. adeo ut, vid. *ut.*

Adepti Imperii primus dies 1, 9. adepto Principatu 1, 7. adeptus rerum 3, 55. v. *not.*

Adesse intentius ludis 11, 11. adesse rudimentis pueritiæ alicujus 14, 53. adesse Senatui *de Principe* 4, 55. non adesse pro *deesse* 1, 13. 4, 16. adest eis lascivia A. 32. virtus ib. adesse tributo, *sc. exigendo,* 4, 72. aderant in barbaros (cum) concentu et clamore 4, 25. aderant corpori custodes 6, 37. aderat excubiis cohors 12, 69. aderat ei licentia 3, 33. modestia 4, 15. robur ætatis 14, 63. aderat vulgus ad magnitudinem beneficiorum, *offerebant se illis accipiendis* 3 H. 55.

Adhærere ancoris, *de navi quæ ancoris detinetur* 2, 23. castris, pro *hærere in iis* 3, 21. egressibus alicujus 11, 12. vineis silva dicitur 2 H. 25.

Adhærescere egressibus 11, 12.

Adhibere epulas in voluptatem novissimam 2, 31. cruciatus 1, 23. adhibere. pro *accommodare* O. 35. metum alicui 1 H. 71. munificentiæ Principis aliquid, *cum re aliqua promereri* 14, 54.

Adhortari in bellum 3 H. 61.

Adigere se in verba alicujus 4 H. 61. 70. adigere ritu barbaro et patriis exsecrationibus, v. *not.* adigere, *absolute* pro *subigere* A. 28. adigere vulnus, 1, 61. 6, 35. adigitur edere conscios (*nec tamen edit*) 4, 45. adigebatur cupidine acriori frequentandi 15, 33. adiguntur naves 2, 7. v. *not.*

Adjecta vulnera corpori jam trunco 1 H. 41. adjectus comitatu, pro *adjunctus* 2 H. 65.

Adjectiones familiarum datæ civitatibus et coloniis 1 H. 79.

Adjicere constantiam dictis, *ea constanter atque intrepide proferre* 15, 55. destinationem vindictæ (et questus) v. *ind. not. voc. Substantivum.* adjicere modum, pro *adhibere* 3, 6. adjicere clamorem A. 26.

Adimere fines. v. *Fines.*

Adiit in Marium Salvianus Drusum, *accusandi Marii potestatem a Druso petiit* 4, 36. adire dedecus 1, 39. inter primores equo 3, 45. invidiam 4, 70. iter 15, 31. 36. municipia 2, 38. adire pro *obire* 2, 13. 2 H. 12. pugnam 13, 36. v. *not.* scripto aliquem 4, 39. quoquo adisset, pro *venire* 2, 43. adeuntur clementer juga 3 H. 52.

Aditus prompti (*ad Regem*) 2, 1.

Adjumentis nullis extrinsecus velare 12, 61.

Adjungere (sibi) pignore parentes 3, 43. adjungit proximam (priori) necem Laterani 15, 60.

Adlevatur animum 6, 43.
Administratio officii, sc. *cum honos alicui tralatitius habetur* O. 6.
Admittere, quo minus etc. pro *committere* 2, 40. v. *not*.
Admixtum caput corpori jam cremato 1 H. 49.
Admonere, v. *Monere*. admoneri *dicuntur præsides a rebellantibus* G. 37. v. *not*.
Admotæ victimæ (int. *aris*) 2, 69. admotus spei alicujus, *de præceptore* 14, 53.
Adnare equis 14, 19. *juxta eos*.
Adnectere, simul adnectebat, pro *addebat* 2, 26. adnexa hostibus, *vicina* 2, 64. adnexa sanguini ejus 5, 1.
Adolere aras cruore captivo 14, 30. igne puro et precibus 2 H. 3.
Adolescere, pro *potentiorem fieri* 4 H. 24. adolescunt herbæ in solitam speciem 5 H. 7.
Adolescit jus legatorum, *augetur* 4 H. 48. lex de majestate 2, 50. adolevit auctoritas 4 H. 61. adoleverunt opes privatæ auctu Imperii 2, 33. adolevit quantum superbiæ socordiæque Vitellio, *accessit* 2 H. 74. adolevit erupitque cupido 2 H. 38.
Adolescens ver 13, 36. æstas 2, 23. autumnus 11, 31. nox 1 H. 23. seditio 1 H. 31. vitium 3, 53.
Adolescentia sumtuosa 2 H. 49.
Adoptio in Domitium festinatur 12, 25. senilis, (v. *Senilis*). adoptionem nuncupare, v. *nuncupare*. in adoptionem accitus, *ut adoptaretur* 2 H. 1. adoptionis brevitas 15, 20.
Adorare vulgum 1 H. 36. *de Imperatore*.
Adpugnare 2, 81. 4, 48. 15, 13.
Adrepere sævitiæ 1, 74. animis 3, 50.
Adsciscere, v. *Asciscere*.
Adscribi militiæ, v. *militia*.
Adseveratio, v. *asseveratio*.
Adsistere, v. *assistere*.
Adstare. Adstantes imagines (in theatro) 2, 23. adstat Deus ipse habitu tali apud templa 14, 14. qui adstiterant in campis (hostes) 2, 17.
Adstrepere alicui 1, 18. clamore et vocibus 2 H. 90. adstrepunt reliqui, quæ pauci incipiunt 2, 12.
Adstricti moris auctor 3, 55.
Adstruere decus alicui 1 H. 78. adstruere ei fortuna nihil aliud poterat A. 44.
Adsuetudo omissa 4, 16.
Adsultare castris 2, 13. adsultibus uti 2, 21.
Advehere, *male* pro *avehere* 16, 1. 4 H. 53. advehi *cum accusat*. 2, 45. ut quosque advehebantur 5 H. 16.
Adventare 6, 44. 14, 32. alicui sc. *auxilio* 6, 44. propinqua Seleuciæ ib. 33. adventat excidium Reip. 4 H. 13.
Adversa inferre alicui 3, 4. adversa alicujus solatio afficere ibid. 24. adversa valetudinis rimari 2, 69. adversam nobis aciem instruxere 11, 24. adversis paternis abstractus, v. *abstractus*. adverso rumore esse 14, 11. 2 H. 26.
Adversari (pro *aversari*) *cum accus*. 1 H. 1. etc. v. *not*.
Adversum (s. us) aliquem judicis partes assimulare 4, 59. adversus Romanos sumta fides 11, 17. adversus aliquem suspiciones accipere 12, 4. adversus aliquid ira 14, 1. adversus externa floruimus 11, 4. 24. adversus Deos dolor, v. *dolor*. adversus flaminem responsum 3, 71. adversus fortuita refoveri 15, 36. adversus imperia lentæ aures 1, 65. adversus modestiam corruptor disciplinæ 2 H. 12. adversus nepotem necessitudo 3, 29. adversus proximos egens 4, 69. v. *not*. adversus veteranos exitiosum prœlium 1 H. 68. adversus sitim intemperantia G. 23. adversus victores terror 12, 29. adversus vim veneni clausum corpus 15, 64. *in comparatione* O. 33. pro *ad*.
Advertere, pro *conspicere, observare* 13, 54. advertere durius parcimoniæ antiquæ, *cum tueri* 3, 52. odia vetera et recentia 4, 21.
Adulari aliquem 1 H. 32.
Adulationes 2, 32. sævæ 4, 20. adulatio quæsitior. v. *quæsitus*.
Adulta auctoritas 1, 46. conjuratio 15, 73. adultus pro *educatus* 2, 2. 11, 16. adulti Parthi, *satis validi* 5 H. 8.
Adulter in nepte Augusti 3, 24. pervicax 1, 53. adultero vacuo potiri, v. *vacuus*. ob adulterum servum 6, 40.
Adulterium Octaviæ fatetur 14, 62. adulterio placere alicui, v. *placere*. adulteria flagrantissima 14, 51.
Adumbrata lætitia, *simulata* 4, 31.
Advocare sacramento nomina S. P. Q. R. 1 H. 55.
Advocati pro *caussidicis* 11, 5. 6.
Advocationum desidia, *in caussis defendendis* O. 4.
Advolvi genua 1, 35. 6, 49. 15, 71.
Æger morbo corporis 3 H. 38. ægra municipia A. 33. v. *not*.
Ægrescere sollicitudine longiori 15, 25.
Æmulari sectam veterum 6, 22. vitiis 12, 64. severitatem 2 H. 68. placita Stoicorum et studium philosophiæ 3 H. 81. æmulabantur illicere, *æmulatione tacti studebant ill.* 2 H. 62.

Æmulatio gloriæ 2, 44. honoris A. 21. municipalis, *diversa municipiorum studia* 3 H. 57.
Æmulatus agit in urbe 13, 46. æmulatus exstinctus 3 H. 66.
Æmulus ad deterrima 12, 54. pro *competitore* 2 H. 74.
Æqua Regibus insolita, nedum infima 2, 42.
Æquabilis in suos 6, 31. æquabili auctoritate et gratia 4, 20. æquabilis officiis cunctis vitæ 4 H. 5.
Æqualitas exuta 1, 4. 3, 26. super æqualitatem ceterorum non erat 3, 74. rebus modicis æqualitas facile habetur 2 H. 38.
Æquare artibus alterius aliquem, v. *artes*. cælo 4, 34. vota longa patrum 15, 19. æquare ictu contrario 15, 9. æquabant legionariis eos militiæ 3 H. 18.
Æque, bis pro *æque ac* (v. *n.*) A. 15.
Æqui absentium (Regum) Parthi 6, 36. æquo jure complecti Pop. R. 2, 82. æquis manibus abscessum 1, 63. ex æquo agere, pro *obsequium detractare* A. 20. at 4 H. 65. pro *æqualem aliis esse*. in æquo tenere 12, 12. in æquo videre homines, *eadem sorte* 2 H. 20. in æquum eniti 2, 80. v. *not.* virtus ducum in æquo, pro *æqualis* 2, 44.
Æquinoctii sidus 1, 70.
Æquitas Deum erga bona et mala documenta, sc. *nihil discriminis faciens* 16, 3. v. *not.*
Ærarium tractabatur a Prætoribus 4 H. 9.
Æs. Ad æs alienum hortatur 2, 27. æs alienum simul omnium commotum. v. *commotus*. ad æs informe liquefacta imago 15, 22. æra pro *statuis* O. 11. æra legum vetustate dilapsa 4, 39.
Æstas insulæ obversa in Favonium 4, 67.
Æstimare 13, 17. contubernio aliquem A. 4. *dignari*. per ambitionem homines, v. *ambitio*. a Diis æstimatur, *in honore habetur* 15, 2. lecto æstimatoque carmine 6, 12.
Æstimatione recta severus 1 H. 14.
Ætas composita 6, 46. 13, 1. fessa 1, 46. 1 H. 12. innoxia (liberorum) 3 H. 63. ætas (virginum) instat, v. *instare*. ætate ante alios 1, 27. sistens, v. *sistere*. prima ætate imperii, *initio Imp.* 12, 29.
Æterna erunt munera tua erga me 14, 55.
in Æternitate temporum manere A. 46.
Affectare rumorem omnem plebis 2 H. 91. civitates, *ad suas partes trahere* 4 H. 66. famam, *quærere* 2 H. 63. imperium, *assumere* A. 7. studia militum 1 H. 23.
Affectatio Germanicæ originis G. 28.
Affectiones lætæ audientium 4, 16. adfectiones privatæ 3, 58. affectio animi, *amor* G. 5.
Affectu perrumpi 3, 15. affectus citra damnum, v. *citra*. affectus veri venenum adulatio, *animi, sensus* 1 H. 15. sine affectu peragitur assentatio ibid. sine affectu militia 4 H. 31. affectus aliorum in amorem sui accendere 1 H. 83. sine affectibus mutuis 14, 27. affectibus privatis obnoxius 3, 58.
Afferre lacrimas et preces 3 H. 38. affertur ei dolor gaudio mixtus 3 H. 36.
Afficere in mortem vulnere aliquem 4, 45. oculos miseratione 14, 63.
Affirmare virtutem pop. Rom, armis, n. eloquentia, *ostendere* 4 H. 73. affirmabant arma bellumque Vitellii 1 H. 1.
Afflictari a vulneribus 6, 35. morbo comitiali 13, 16.
Afflixit in mortem strages eos 4, 62. afflictus lapsu equi 2 H. 33. afflicta fides ære alieno 1 H. 88.
Affluentes auditores (et vagi) *opp. assistentibus et remanentibus* O. 14. affluentes provinciæ 2, 35. ex affluenti illis præsentia 1 H. 57.
Affluentius (solito) initum convivium 15, 54.
Affunditur amnis mari 5 H. 23. affunduntur cornibus equites, *in iis locantur* A. 34. affusum vulneri venenum 1, 10.
Afuturum 2, 35.
Agere pro *esse* 4 H. 68. agere ambigue, v. *ambigue*. in ore vulgi, v. *os*. animo mœsto, cultu lugubri 13, 32. caussa, quam armis malle ibid. 37. centurionatum 1, 44. v. *n.* clarum bello 3 H. 44. cœtus 16, 32. concordia subdola 2, 64. donandæ obtinendæve provinciæ aliquid 15, 14. ex æquo, v. *æquum*. facile A. 9. (v. *n.*); agere ferre cuncta v. *ferre*. agere aliquem in bellum, *facere, ut arma capiat* 14, 32. exercitum in bellum, *de duce* 1 H. 62. liberis certis, matrimonio uno 2, 73. limitem, *recte*, v. *n.* G. 29. remediis fortioribus 1, 29. proditionem fratri 2 H. 26. pœnitentiam sententiæ suæ O. 15. superbia magna 11, 36. se ferocius 3, 2. supra aliquem ibid. 38. vecordem aliquem 1, 59. qui tum agebant, pro *vivebant* 3, 19. agere verbere aliquem G. 19. agunt primo in agmine, sc. *onere gravatum* 1, 20. viribus non

spernendis 2 H. 58. *habere* (v. *n.*) agit utrinque prora frontem appulsui paratam G. 44. agebat impunita 6, 40. agebat inquies Germanos 1, 68. agebant inter auxilia Rom. Chauci 2, 17. agi loco eo res suas 14, 61. agitur validius a læsis 13, 25. agebatur (præceps) in gloriam A. 41. acto ad vallum equo 2, 13.

Agger armorum 2 H. 7. viæ 2 H. 24. 42. aggeris munimenta 14, 25. aggere agresti septus locus 12, 31. aggerem instruere 2 H. 22. perfringere 12, 31.

Aggerata ossa 1, 61. aggeratus trames a L. Domitio 1, 63.

Aggestus copiarum, v. *copiæ.* lignorum et pabuli 1, 35.

Aggredi crudelitatem Principis, *incitare* 16, 18. mare hibernum, *ingredi* 4 H. 51. largitione animos 1 H. 78. precibus aliquem 13, 37. acrius aggreditur modestiam ejus 2, 26.

Agitabant læti, nec procul 1, 50. num depellerent 11, 29. agitabat propius eos timor, v. *prope.* agitabantur frumenta et vectigalia pop. Rom. societatibus publicanorum 4, 61. agitabatur ex libidine locupletium 6, 16. agitandi odii adversus aliquem occasio 3, 32. populi, quo vellent licentia 3, 28. agitare plus quam civilia 1, 12. arbitrium, v. *arbitrium.* de aliquo 6, 46. honorem per quinquennium, *de designatis post quinquennium* 2, 36. fenus, v. *fenus.* incultis montium, eoque ferocius 4, 46. inter se mala, *expendere, commemorare* A. 15. disciplina provinciam ibid. 16. honorem 2, 36. munia cuncta in armis 11, 18. provincias orientis imaginationibus secretis, *iter eo meditari* 15, 36. latrocinium 12, 27. agitat secretus 11, 21.

Agmen carpere ex occulto 12, 32. scindere v. *scindere.* in agmen velut et numerum, *exultum sc. explendum* 15, 71. agmine propero, *itinere* 1, 50. agmine turpi reduxit legiones ibid. 37. agminis ordo assistit in aciem 2, 17. agminis coactores, v. *coactores.* agmen porrectum 5 H. 16.

Agnati pro *natis* G. 19. extr. v. *n.* pro *gentilibus s. popularibus* 5 H. 5.

Agnoscere audita pro *recogn. s. recensere* O. 3. agnoscentes mancipia 15, 15. agnoscere prospera 3 H. 52. (opp. *abnuere adversa*), *illa sibi arrogare.*

Agri captivi 12, 32. sepositi usui militum 14, 54. agros exercere 11, 7. agris referti 2 H. 56.

Alacritas secuta finem orationis, *alacer clamor* A. 35. sic et 2, 6. alacritate militum augebantur naves in speciem ac terrorem, v. *not.*

Albentes spumæ 6, 37. v. *not.* albentia in pallorem membra 15, 64.

Alere conatus alicujus dissimulatione 4 H. 18. alit mons fluvium 5 H. 6.

Aliena materia expressæ imagines pro *alia,* (*quam ex ipso sc. corpore*) A. 46.

Aliena moribus 2, 2. alienus Vespasiano 2 H. 74. alienum imperium, *cujus jam Princeps non esset* 1 H. 29.

Alienatus erga aliquem animus 4 H. 49. vultu, *iram præferens* 2, 27.

Alienatio 2, 43. pro *mente alienata.* alienatio in aliquem 2 H. 60.

Alienus *alicui* 2 H. 74.

Alimenta expedire arcu 6, 43. vitæ orare ib. 24. alimentis miserandis detinere se ib. 23.

Alimonium 11, 16.

Alioquin exarserat pro *ceterum* 2 H. 27. alioquin ditem coloniam, *in se* 3 H. 32.

Aliquid pro *aliud quid* 1, 4.

Alius, non tam unum aliquem fovebat, quam alium: *quemcunque scilicet, dum ne ille esset* 1 H. 13. non alia pietate in Liviam, *non minori* 3, 16. sic G. 5. non alia vilitas aliud subsidii 12, 45. aliud mare, *alterum* 5, 10. alii pro *reliquis s. ceteris* 1, 30. 4, 48. 5, 3. 6, 33. aliæ dominationes, *priores Principes* 13, 1. partes, *contrariæ* 1 H. 8. aliorum Principatibus composita 2, 55. alio ex genere mortalium collecti, *alius ex alio* 14, 27. alio vertunt, *ad aliud consilium* 1, 18. alii *omissum in membro primo* 1, 63.

Alias, non alias magis indoluit, quam quod ageret, *alia re* 3, 73.

Allegare *munera, preces, mandata,* legati dicuntur 4 H. 84.

Allevatæ notæ 1 H. 52. v. *not.*

Allicere, *sollicitare ad defectionem* 1 H. 61. mores alicujus, *favorem ejus assequi obsequendo moribus ejus* 2, 5.

Alligare pro *vincire* G. 24.

Alloqui *simpliciter* (alloquente eo) A. 35. alloqui per seria amicos 16, 19.

Altaria adolentur, v. *adolere.*

Altercatio, *opp.* continua et infesta oratio 4 H. 7.

Alterius (tanquam) civitatis Senatus 2 H. 89. *alius, non istius, sed peregrinæ.*

Alti ordines militum 2 H. 24. v. *not.* altis ordinibus attollere, v. *attollere.* altior iracundia 2 H. 91. altiores spiritus, v. *spiritus.* altiores initio repetere 2 H. 27. altior sermo, *de re gravi* O. 14.

Altitudo animi, de *celandis animi sensi-*

bus 3, 44. v. *not.* ædificiorum cohibita 15, 43. perrumpitur vapore solis ibid. in altitudinem conditus (*corrupte*, v. *n.*) 4 H. 86.

Altius animis mœrebant 2, 82. conjectare animos 1, 32. metuere, *graviora* 4, 41. altius expedire, v. *expedire.* altius consilium 4, 14. altius, *gravius, ad perniciem usque* percellere aliquem ib. 54.

Alveo certus Rhenus, v. *certus.* alvei, quo levarentur, sc. *naves qua inferiorem et imam partem* 2, 23.

Alumnus legionum 1, 44. Italiæ 1 H. 48. tabernæ sutrinæ 15, 33. urbis 12, 11.

Ambages. Ambage non abdita, *plane* 6, 46. ambages aperire, v. *aperire.* per ambages interrogare de se 2 H. 4. v. *not.* ambages prædixerant, *oraculum* 5 H. 13.

Ambigere, *vitare* 6, 15. v. *not.* ambigebat, quemadmodum notescerent, *quærebat* 16, 20. ambigebant legati, ubi templum ponerent, *certabant, disceptabant* 4, 55. ambigens patriam, *declinans urbem ambagibus* 6, 15.

Ambiguus consilii, num transiret 2 H. 83. imperandi, *dubius, an capesseret Imperium* 1, 7. metus ac pudoris 2, 40. prœliis, *varia fortuna in iis usus* 2, 88. ambigua fides 13, 34. gens 2, 55. ambiguum aut adversum nationum quod fuerat, vastatur 14, 38. ambiguos inter turbatæ res, *quia discordes ac dubii erant* 11, 10. ambiguæ formæ hominum belluarumque 2, 24. ambiguæ vires, *non satis firmi auxilii* 3 H. 60. ambiguæ res opp. *prosperis* 1, 64. 11, 15. 12, 32. 38. ambigua persecreta, v. *secreta.* ambigua summa Imperii 11, 8.

Ambigue agere, *novas res moliri* 3 H. 35. equites ambigue certavere 2, 21. *dubia victoria* cf. 5 H. 11.

Ambitur accipere consulatum 2, 43. ambiri auxiliis sociorum (*offerentium*) 4 H. 51. ambiri nuptiis pluribus, *ad eas expeti* G. 18.

Ambitio conciliandæ provinciæ 16, 22. municipalis 4, 62. Regum in augendo pomœrio 12, 24. in posteros 6, 40. per ambitionem æstimare homines, *cultus externi splendore* A. 40. nulla ambitione, *non gratiæ studio* 1, 67. ambitio cohibetur 15, 21. ambitio stolida, *vana ostentatio* 1 H. 88. 5, 27. ambitione aliena trahi 3, 69. pari ambitione certabant 4, 55. ambitio gloriæ 15, 16. ambitio scriptorum 1 H. 1. A. 40. (v. *n.*)

Ambitiosus artibus malis 2 H. 52. ambitiosum imperium 1 H. 83. ambitiosa mors A. 42. ambitiosi sinus pecuniæ, v. *sinus.* ambitiosæ preces, *accuratissimæ* 2 H. 49.

Ambitiose ferre casum A. 28. ambitiose habita provincia 3, 13. tanquam parum ambitiose, *non satis ad captandam gratiam* 1, 69. amicitias insignes ambitiose coluerat 1 H. 10.

Ambitus pro *ambitione* 4, 2. 12, 42. 13, 6. etc. civitatis 2 H. 64. v. *n.* eundi aut remanendi 1 H. 20. Senatorius, *gratiæ apud Senatum captatio* 4, 2. suffragiorum, *in suffragiis petendis* 13, 29. uxorius, *studium uxoris* 1, 7. ambitus officiorum A. 18. feminæ ambitu exarserant 12, 1. ambitum super extremum campi posuerant currus, *marginem* 14, 34. in tenuem exsurgens orbis 2 H. 3. ambitu acriore exarserant comitia 14, 28. (duorum) distrahuntur cohortes 12, 42. (eorum) evasit 4, 52. leges turbantur 1, 2.

Ambusti artus vi frigoris 13, 35. pars coloniæ ambusta, *combusta* 2 H. 66.

Amicitia pro *amicis* 2, 27. 77. etc. tentatur onere novo 4, 46. amicitiæ fallaces 4, 33. 16, 32. amicitiam exuere falso 6, 8. in amicitia Principis flagrantissimus 13, 45. amicitiæ muliebres 5, 2. amicitias paternas anteire, *amiciorem filio esse, quam patri fueris* 4, 40. amicitiarum dehonestamenta, *turpes amici* 2 H. 87.

Amita forsan pro Magna amita 2, 27.

Amittere pro *omittere*, v. *dimittere* 2, 71. 14, 26. O. 5. amissæ funditus familiæ 3, 6. amissa ædificia, sc. *igni aut terræ motu* 15, 41. 16, 13.

Amœnus usus aquarum salubrium 1 H. 67. amœna vita 15, 55. amœnum ingenium Senecæ, *venustum* 13, 3. *at* 2, 64. opponitur *barbaro et fero.*

Amœnitati hortorum inservire 16, 27.

Amor carminum venit Neroni, *studium* 14, 52. *add.* 4 H. 86. obsequii 1, 28. in amorem delapsus (libertæ) 13, 12. effusus 1, 54. in amorem sui accendere affectus aliorum 1 H. 38. non amore dicendus quisquam, et sine odio 1 H. 1. amore prosperiore civium erat 6, 51. validus (aut ingenio *per syllepsin* 2, 83.) in amore falsi 6, 44. amores P. R. breves, (*hactenus, ut, quem amaverint, brevi moriatur*) 2, 41.

Amotus *de simplici absentia*, amoto patre, *cum pater abesset* 3, 31.

Amovere, *relegare* 16, 9. etc.

Amplecti gloriam confessionis 15, 67. objectum crimen pervicacius, *diligentius et studiosius purgare* 4, 42. natio-

nis partem magnam victoria aut bello A. 17.

Ampliare servitia, *numero augere* 2 H. 78.

Amplius. non multo amplius vulneratis 14, 37.

Amputare aliquid, pro *multa ex eo* O. 32. numeros legionum 2 H. 69. in surculos virgam G. 9.

An pro *annon* 1, 5. 3, 53. 6, 50. 11, 30. 16, 31. pro *sive* 11, 26.

Ancipitia inter probatum scelus ibid.

Ancoris adhærere, v. *adhærere.*

Angi de infamia alicujus, *studere illum infamare* 15, 28.

Angusta domus, *tenuiter instructa atque exornata* 2, 33. angusta oratio 2, 87. *cum facile offendimus in dicendo. nescimusque, quibus verbis tuto uti possimus.*

Angustiæ familiares, v. *familiaris.* paternæ illi 1, 75. stipendii ib. 35.

Angustius imperare 4, 5.

Animus exitiabilis in suos 6, 24. magnus mihi est, fore hanc diem etc. *spes magna* A. 30. animo haurire aliquid, v. *haurire.* animum induere artibus bonis 15, 45. magnum 11, 7. animum insumere interficiendi domini 14, 44. sumturi ex eventu 1 H. 27. sustulerant animum, v. *not.* 6, 63. vertere in bonum (*indomitum sc. alterius*) 1, 33. vincire, v. *vincire.* animo coaluere 6, 44. animo (vultuque) præ se ferre speciem A. 48. v. *not.* exierunt offensæ 1 H. 47. animos ambiguos aggregabat partibus 3 H. 12. præruptus, v. *Præruptus.* animos conjectare altius 1, 32. animos (militum) emere 4 H. 57. irrepere militares animos 4, 2.

Animare, animantur acrius, *sunt fortiores* G. 29.

Animæ servientium, *servilia ingenia* 4 H. 32.

Animosus corruptor, *largitor effusus* 1 H. 24.

Animadvertere. non animadversum est in præsens, *ante eventum non prodigii loco habitum, neque observatum* 15, 74.

Annalibus (Græcorum) ignotus vir 2, 88.

Annectebatur crimini ejus mater 12, 52.

Annexus ager hostibus, *vicinus* 3, 64. per affinitatem Hyrcanis 6, 63. sanguini Augusti 5, 1. annexa litori classis 2 H. 14.

Annexu gentium, *vicinia* 3 H. 34.

Annonæ (*genit.*) secunda provincia 1 H. 11. annonæ ex modo, *pretii quo esset frumentum* 15, 72. annonæ claustra, v. *claustra.* annonæ sævitia 2, 87. annona pellexit populum, *frumentaria largitione* 1, 2. annona acri fatigabatur plebs 4, 6. in annonam egerere frumentum, bona in tributum A. 31.

Annus accepisse, fecisse, habuisse, *dicitur* 1) *ea, quæ eo gesta, aut instituta:* 2) *eos, qui eo anno fuere Magistratus* 1, 54. 2, 53. 4, 14. 23. 6, 45. 13, 33. 15, 32. continuus reis postulandis A. 36. annum in species digerere, v. *species.* expectare, *annuam frugum maturitatem* G. 14. annos per plures oblitterantur conjugia 3, 34. potentiæ XII. explevit, vitæ XXXVII. 2, 88. annis maturus 1, 4. vergens 13, 19. annis vergentibus 12, 44.

Annuus Prætor, *anni cujusque* 1, 14. annua designatio, *in annum sequentem* 2, 36.

Annuere falsa, *affirmare* 14, 60. annuit an—destringeret, *nutu eum percunctatur* 15, 58.

Annulo clausa 2, 2. annulis honorare aliquem 2 H. 57.

Anquirere aliquid 2 H. 51. non anquirendum, quin—*dubitandum* 12, 6.

Ante alios ætate et gloria belli 1, 27. 2, 3. ante alios omnes tua experientia 2 H. 76. nec cuiquam ante pereundum fuisse 11, 36.

Antefixa ora truncis 1, 61.

Anteire in animo Principis aliquem 15, 50. criminando bonos, *potentiorem illis esse* 3 H. 87. pro *occupare, maturius facere* 4, 71. anteire reditus justos gravitate sumtuum 15, 18. anteire spes suasmet ipse paratus, *plura appetere, quam ante ausus erat sperare* 3, 66. anteire vera seu falsa, *mature obviam iis ire* 5, 10. anteibat questus omnium immanitas Neronis 14, 11. remedia incendium velocitate mali 15, 38.

Anteponere, *proditores dicuntur ad quos transfugiunt* 1, 58. anteponi filio *dicitur adoptatus, vivo eo* 12, 25.

Antevenire beneficia *dicuntur, cum sunt majora iis, quæ accepimus* 4, 18.

Antiquarius O. 21.

Antiquitas valida et laudata 15, 13. spectaculorum, *mos priscus* 14, 20. antiquitatis imaginem præbebat Senatui 3, 60. specimen unicum antiquitatis, *virtutis antiquæ* 3, 4. cognoscendæ (*caussa*) profectus 2, 59.

Anxius, *absolute pro rerum novarum et majorum cupido* 4 H. 49. anxius sui, v. *sui.* potentiæ 4, 12. anxium judicium 1, 80. anxio edicto increpuit eos 4 H. 49.

Aperire aciem *dies ortus dicitur* 4 H. 29. ambages 11, 36. fama aperiebat, *de oraculo* 2 H. 78. casum insidiantibus, v. *casus*. cunctationes Principis 4, 71. v. *not.* aperuit bellum Reges et gentes, *notas nobis reddidit* G. 1: *sic et* A. 22. aperuit terras omnes, uti lucem diemque, natura hominibus, *communes et liberas esse voluit* 4 H. 64. aperire specus, pro *effodere* G. 16. Italiam 2, 17. menses honoris vacuos alicui 2 H. 71. si mors Germ. Syriam aperuisset, sc. alii præsidi 2, 70. casum insidiantibus aperire 4, 50.

Apertus. In aperto gravia, opp. humum infra moliri. in aperto est, *facile, promptum* 3 H. 56. apertior in dies fama 2 H. 37. in aperto pugna, *cominus* (v. *not.*) A. 36.

Apisci artem, *addiscere* 4, 20. dominationis 6, 45. v. *not.* quæsturam 11, 22. pro *petere*.

Apparatus (epularum) incompti G. 14.

Appellare, pro *appellandum censere* 4, 52. pro *exigere pecuniam* 1 H. 21.

Appositus custodiæ 1, 6. 2, 68. mensa 2, 31. apposita gubernacula navi 2, 6.

Appressum pectori scutum 2, 21.

Approbare mortem majoribus et posteris 15, 59.

Appulsu fidissimum oppidum, v. *fidus*.

Aptior sermone, provisu, dispositque, *melior* 2 H. 5.

Apud pro *a* 1, 9. 4, 62. 72. A. 22. pro *ad* 1, 42. 2, 24. 2 H. 51. apud aliquem clarus, *qui ei clarus videtur* 2 H. 76. apud aures Galbæ 2 H. 26. apud aures cujusque crebrescit (*scil. rumor.*) v. *aures*. apud aliquem relicta, pro *alicui* 1 H. 20. apud civitatem ominis loco acceptum 2 H. 91. add. 4, 26. apud Deos sacrificare 11, 27. apud eos pro *dativo* 2 H. 16. 3, 1. apud eos nulla loricarum galearumque tegmina 12, 35. apud eos pro *eorum temporibus* 2, 33. pro *erga, adversus* 1, 9. 15, 23. pro *in cum ablativo* 3, 46. 48. 59. 72. 4, 13. 18. 43. 64. 6, 32. 11, 8. 16. 12, 69. 13, 8. 15, 74. 16, 15. apud ipsum juravit exercitus, *ipsi præsenti* 2 H. 79. apud libidines Principis validior, v. *validus*. apud rostra laudare, *pro rostris* 16, 6. apud vexillum retinentur milites, *sub vexillo* 1, 16.

Aquila in fastigio ædium 3 H. 71.

Aræ offundere sanguineum 2 H. 3. aram addere defunctæ, v. *addere*. aras Deum censuere. v. *censere*.

Arbiter pro *moderatore* ac *præside* 1, 26. 15, 17. litterarum *per quem utrinque epistolæ commeant* 4, 41. elegantiæ 16, 18. Regni 13, 14. sine arbitro mors 16, 11.

Arbitrium mortis breve, *breve tempus quo de genere mortis deliberare possint morituri sponte* 15, 60. rerum Rom. agere 4 H. 21. sine arbitrio alicujus abesse, *permissu* 3, 71. arbitria pacis bellique tractare 12, 60.

Arcana dictionis semotæ, v. *dictio*. arcana Imperii tentare 2, 35. v. *not.* arcano Imperii evulgato 1 H. 4. v. *not.*

Arcere aqua et igni aliquem, *arcendum censere* 3, 23. 50. morem, *de alimentis* 16, 10. visus, v. *visus*. colloquia et congressus, *aliorum inter se* 4 H. 64. arcebatur misericordia, quantum glisceret sævitia 6, 19. arcuit—conferre 3, 72. arcuit testatores procul, *eorum voluntate non admisit* 2, 48.

Arcessere majestatis 2, 50.

Arcu expedire alimenta 6, 34. arcus sistere 15, 18.

Arctus. v. *artus*.

Arcus sellæ 15, 17.

Ardere in cædem alicujus nominatim 1 H. 43. ardens domus, *multis luminibus collustrata* 15, 50. atrox prœlium arsisset, pro *exarsisset* 2 H. 66.

Ardescere pro *exardescere in omnibus locis* dicitur: ardescit exitium 1, 73. prœlium 2 H. 66. pugio in mucronem 15, 54. questus 3, 17. in nuptias incestas 11, 25.

Ardor ac ferocia deteritur 2 H. 76. militum secutus orationem, *clamor ardoris index*, 2, 15.

Arduus modus rerum omnium 1 H. 85. arduum onus 1, 11. in arduo spes primæ dominandi 4, 7. societas 12, 15. in arduo videre 2, 47. arduum *dici videtur pro impossibili* 2 H. 76. aut certe non arduum sit ibid. nihil arduum sit ibid. nihil arduum satis.

Arenæ operas promittere 14, 14. per arenam fœdari, *opera gladiatoria* 15, 32. *sic* 2 H. 62. arena pollui, arenæ disjectæ ac vix perviæ 2, 61. v. *not.*

Arguere pro *increpare, castigare* 15, 51. pro *reprehendere* 1, 9, 40. ad perniciem 3, 49. virtus arguens diversa 4, 33. v. *not.* arguere *prave* pro *arcere* 3, 72. argui occupandæ Reip. 6, 9. pleraque ib. 5. reum criminis 1 H. 48.

Argumentum. in argumentum fabulæ assumtus, *ad fidem ei faciendam* 2 H. 72.

Arma pro *bello* 1, 9. 49. 3, 55. 4, 25. 6, 23. 15, 1. 1 H. 73. 2, 6. 7. 11. pro

ipsa *pugna*, s. *tumultu* 1, 27. arma bellumque Vitellii affirmabant 1 H. 1. *opp.* caussæ, v. *caussa :* et conditionibus, v. *conditio.* arma Lepidi et Antonii cesserunt in Augustum, *exercitus vires ad eum translatæ* 1, 2. coalescunt in atrox bellum, v. *coalescere.* interjicere tumultuantibus 12, 54. interponere certantibus O. 29. pro *militibus* 2 H. 32. objectare alicui 5, 3. pertinacia 3 H. 67. poscebat in Segestem 1, 59. publica nulla 1, 2. temperare consilio 1, 67. victa tractare 3 H. 9. utraque invitabant, *ad utrasque partes inclinabant* 13, 34. armorum decora argento insignia 1 H. 57.

Armorum fas 4 H. 58. quidquid mali dirimitur, *exercitus in provinciis transmarinis* 1 H. 76. armorum tumultu truces 4, 47. armis ambire vallum 1, 68. amisit, quæ armis tuebatur 3, 28. circumsidere 1, 42. complecti 1 H. 36. v. *not.* densa acies (virisque) 14, 30. falsis velare externa 4 H. 32. v. *not.* lecta juventus 12, 40. legionariis fuere parte sui quinta 3, 43. armis laudare aliquem G. 11. malle conditiones 12, 46. repetita provincia *a Pisone post Germanici mortem* 2, 77. 3, 12. truces 1 H. 40. acies telis et armis truces 1, 46.

Arrecta civitas, *avide exspectans* 4, 11.

Arrepere ad sævitiam Principis occultis libellis 1, 74. v. *not.*

Arripere imaginem Principis 3, 36. suspiciones, *concipere* 15, 54.

Arrogans minoribus 11, 21. moderatio 1, 3. *opp. comi et civili* 1, 33. mora v. *mora.*

Arrogantia tristis 13, 2.

Ars accita, v. *accitus.* artem apisci, v. *apisci.* artis ejusdem alii 1, 73. et falsi breve discrimen 4, 58. arte diversa, *artibus contrariis* 13, 2. artes obscuræ 1, 9. artes audire, v. *audire.* artibus bonis inducre animum 15, 45. bonis malisque mixtus 1 H. 10. honestis copiosus 3, 66. hostium infectus 12, 2. mariti composita bene Livia 5, 1. sanctissimis ejus æquabatur 6, 7. mixti nostris 11, 24. tuis pares 14, 55.

Artissimum divortium inter Europam et Asiam 12, 63. arto comitatu profectio 4, 58. arti commeatus 4 H. 26.

Artus elapsi in pravum, v. *elabi.* artus singulos exprimit vestis G. 17.

Arva exercere, v. *exercere.*

Arx dominationis 11, 31. v. *not.*

Ascendere classem 2, 25.

Asciri per adoptionem 1, 3. in societatem 4 H. 24. 80. add. ad A. 19.

Asciscere pro *conciliare* 2 H. 5. 8. laudem sibi uni 14, 52. nationes, *devincire sibi, conciliare benivolentiam et studia* O. 5. in nomen suum aliquem 3, 30. Principem G. 21. ascisci in cognomentum suum Imperatores 1, 31. asciti in commilitium 1, 60. in Senatum 2 H. 52.

Aspectare jussa Principis 1, 4.

Aspectus infernus, v. *infernus.* aspectui dum consulitur, conscientia spernitur 15, 18. aspectui et voci parcere, v. *parcere.* aspectum (civitatis) exuere *per syllepsin præcedente caritatem* 16, 28. aspectu cruento Oceanus 14, 32. aspectus prohibebatur 2 H. 41.

Aspera maris 4, 6.

Asperare pro *exasperare* 1, 72. 2, 29. 3, 12. 3 H. 38. crimina 2, 29. iram victoris 2 H. 48. pugionem saxo, *acuere* 15, 54. sagittas ossibus *spiculorum vice præfixis* G. 46.

Aspere acceptum 4, 31. asperis facetiis illusus 15, 68. asperrimo hiemis 3, 4.

Aspernari, pro *detractare, recusare* 1, 16. 4, 46. pro *improbare*, aspernari flagitia militiæ 1, 27. 14, 42. aspernari legatos, *aspere accipere* 15, 27. militiam longinquam, *ægre tolerare* 11, 10. obsidia, v. *obsidium.* rumorem falsum 2 H. 52. pro *non accipere in re bona et honesta* 3 H. 68.

Aspicere pro *conspicere* 1, 16. 2, 75. 12, 24. 2 H. 68. A. 29. 3 H. 10. (p. 171.) pro *inspicere* s. *diutius contemplari* 14, 9. aspici satis visum, *se tantum conspectui præbere* 4, 74. aspiciuntur ministri scelerum ut exprobrantes 14, 62.

Assectari corpora, *de custodibus* 4, 19. assensu brevi 14, 12.

Assensu celebrata sententia 15, 22.

Assentatio peragitur sine affectu, v. *affectus.*

Asseverare pro *affirmare, contendere, defendere* 2, 16. 4, 55. 14, 42. 14, 16, 5. 2 H. 80. gravitatem, *affectare, præ se ferre* 13, 18. asseverat locum hunc vel illum promissi specus 16, 3. ordinem agminis, *ut certo cognitum describere* 3 H. 22. pro *indicare*, (*de signo et argumento*) A. 11.

Asseveratione eadem peracta accusatio, *æque serio* 2, 31. magna censere 6, 2. niti 4, 42. coguntur in curiam Patres 4, 19.

Assidere castellum pro *obsidere* 6, 43. castris 2 H. 22. mœnia urbis 4, 53. ludis et theatro solita statio, *præsidere* 13, 24. 25. ruinis sepultæ urbis

5 H. 35. *ibi habitare.* valetudini alicujus, v. *valetudo.*

Assignare aliquid fraudi suæ 2 H. 60. assignatæ domibus inimicitiæ O. 36.

Assimulare defectum lunæ laboribus suis, *comparare* 1, 28. cf. 15, 39. partes judicis, *agere* 4, 59. assimulare Deos in speciem oris humani G. 8. assimulatur finis, qui videretur sponte sumptus 6, 25. morbus fortuitus 4, 8.

Assistere pro *remanere* 5, 6. assistit in aciem ordo agminis 2, 17. assistunt tribunalibus Coss. Italia et provinciæ 13, 4. assistentes auditores (et remanentes) O. 19. assistentes milites ordine solito (cubiculo sc. Legati) 2 H. 80.

Assultabant ut Bacchæ 11, 31. assultatum castris 2, 13. assultare pilo aut lanceis 12, 35. telis ib.

Assumere cæstus 14, 20. conjugem 12, 2. consilium uxoris quoque 15, 54. exemplo aliquem 6, 5. nomen sibi 15, 71. assumtus in argumentum fabulæ 2 H. 72. in conscientiam 13, 12. in contumelias, v. *contumelia.* inter inania belli 2 H. 69. assumta arrogantia et secta Stoicorum 14, 57. Livia in familiam Jul. nomenque Augustæ 1, 8. materia oratoribus 16, 2. *in laudem Principis.*

Assurgere e gravi morbo 2 H. 99.

Assurgit in edita incendium 15, 38.

Astrepere *alicui* 11, 17.

At, *transitionibus servit* 12, 62. 14, 23. etc.

Atque ipse (v. *et*) pro *tum* 2 H. 2. pro *sed* 15, 1. 54. pro *et statim* (v. *n.*) 3 H. 17. pro *tunc* 3 H. 36.

Atrata plebes 3, 2.

Atrox Agrippina 4, 52. v. *not.* dolore longo 16, 10. atrox et mæstus, *torvo vultu* O. 13. atrox odii 12, 22. atrox mendacium, *quod terrorem* incuteret 2 H. 53. fama 4, 11. imperium Reip. *opp. læto* 2 H. 1. opus (historiæ) prœliis 1, 2. valetudo 3. 64. in re summa, *difficilis* 15, 28. pro *terribile aspectu* 12, 33. 2 H. 32. atroces notæ additæ nominibus Cæsarum 2, 29. v. *Lips.* atrocia circumstrepere 3, 36. mandata, *severa, urgentia* 2 H. 40.

Atrocitas morum 4, 13.

Atrociter deferre crimen, *tumultuose, invidiose* 13, 19. loqui, *ferociter* 2 H. 1. atrocius accipere aliquid ib. 1, 23.

Attentantem vi repellere 13, 25.

Atteri pro *vinci in lite, succumbere* A. 9. v. *n.* attritus (*et exsanguis*) *de oratore nimis tenui* O. 18. attritæ res Italiæ 2 H. 56. attritum pabulum, *absumtum* 15, 16.

Attinere pro *retinere*, s. *cohibere* 1, 35. 2, 10. 13, 50. attinere castris milites, pro *continere* 2, 52. pro *detinere, morari, impedire* 1, 50. 6, 19. 12, 25. 13, 27. 2 H. 12. attinebant ripam (Danubii) legiones, *tuebantur, custodiebant* 4, 5. attineri cura alicujus, *in custodia apud aliquem esse* 13, 15. custodia publica 3, 36. carcere 6, 19. fisco argentum signatum *dicitur* 6, 17. indicio alicujus, *eo reum esse, consortem facinoris declarari* 15, 57.

Attingere legiones, *per syllepsin* et Syriam 2, 55.

Attollere auctibus immensis. v. *auctus* 4, 40. insignibus triumphi aliquem 3, 72. Remp. bello armisque 4 H. 52. ordinibus altis aliquem et præmiis 4 H. 59. attolli pro *non mergi aqua* 5 H. 6. 14. attollitur adulationibus exquisitis 3 H. 37.

Attonitas terrore mentes in languorem vertere 2 H. 42.

Attritus, v. *atteri.*

Attrectare pro aliquid suscipere 3, 52. attrectare feralia, *interesse, participem esse funeris* 1, 62.

Avare habita provincia 3, 13. 13, 30.

Avaritiam alicujus emercari, *avarum hominem pretio inducere ad aliquid* 12, 45. mutare in melius, h. e. *quæ ille per avaritiam male constituit* 1 H. 52.

Auctor in diversum nullus 12, 69. Regni utriusque, *qui divisionem Regni fecerat, et utrique Regum partem attribuerat* 2, 64. relationis, *Princeps vocatur, cum eam fieri permittit* 13, 26. rerum florentissimus, *de historico* 3, 30. uti et c. 3. et 14, 64. consilii, *effector* 3 H. 2. validissimus 6, 31. auctorem accusare aliquem, *quasi sit auctor* 1, 39. auctore aliquo noscere casus temporum, *e libris historici* 14, 64. auctores incerti et vagi 2 H. 74. sibi quisque auctor 3 H. 71.

Auctoritas adulta 1, 46. auctoritas adolevit, v. *adolescere.* auctoritas et consilium simul, centeni singulis adsunt G. 12. coaluit, v. *coalescere.* fluxa, *imminuta, infirma* 1, 21. inest consiliis 2, 17. gliscit, v. *gliscere.* auctoritatem destruere (contradictionibus) 14, 43. Senatus ferre, v. *ferre* auctoritates Senatorum, *sententiæ* 2, 32.

Auctus, immensis auctibus 4 H. 28.

Audacia coalita. v. *coalescere.* audacia extemporalis O. 6. servilis 14, 40. audaciæ proximi, *post ipsum ducem* 4, 27. in audaciam accingi 3 H. 66. in audaciam opportuna nox 4, 51. promtus 14, 43. audaciis hominum 1, 74.

Audentia rara et privata usurpatum G. 31. pro *audacia s. fortitudine* c. 34. audentiæ plurimum 15, 53. v. *not.*

Audere aciem 12, 28. 32. contra (*aliquid*) 4, 59. 2 H. 71. flagitium formidine 1, 69. ex loco aliquo *impetum* 2 H. 25. fugas civium, neces etc. v. *fuga.* pro *longius progredi* 5 H. 10. pœnam alicujus 2, 40. machinas 4 H. 23. stuprum (*de femina*) 1 H. 48. plus in delectu, *juris et potentiæ sibi plus arrogare* 2 H. 93. vim cultoribus et oppidanis, v. *vis.* audendi itinera duo 4 H. 49. audendo potentior, *audacia nactus potentiam* 1 H. 60. audentiora spatia, *de itinere maritimo* 2 H. 2. audentior sermo, sc. *qualis poetarum est* O. 14. ausis codicillis ad Cæsarem 3, 67. ausi nullius capax natura 13, 47.

Audire artes O. 31. (*v. not.*) perite, v. *peritus.* supplices 1, 29. *videre submissos et supplicantes.* audiendi, quæ faceret, insolens 15, 67. audiri cum fide, v. *fides.* in majus ex longinquo 4, 23. audita agnoscere, v. *agnoscere.*

Auditio, auditiones depellere, *rumores vulgi* 4, 11.

Auditor fori, v. *forum.* auditores affluentes, v. *affluentes.* vagi, *expl. præc.* auditoria *opp.* foro et caussis veris O. 10.

Auditu brevi transigere quamvis magna 2 H. 59. plurium accipiuntur 4, 69. auditus adimere 13, 4.

Avellere libertatem Augusti, *adimere ab Augusto data* 4, 20. castris milites, *a ceterorum contubernio* 1, 44.

Aversa hosti porta 1, 66. aversi nobis animis 14, 26.

Auferre legionem Proconsuli 4 H. 48. abstulerat (ei) deformitas exitus misericordiam (passive) 3 H. 85. abstulerat nox obsequia meliorum 1 H. 80.

Augere nomine Imperatorio 1, 3. pomœrium, v. *pomœrium.* auget quæstionem hoc mihi O. 16. turres et vallum, *firmare* 4 H. 35 augebatur in speciem ac terrorem classis alacritate militum 2, 6. auctus omine, sc. *læto* 2, 14. auctum in barbarum cognomentum 5 H. 2. aucti ex rebus novis 1, 2. numero 2, 29. auctæ turribus naves 15, 9. aucta in falsum 13, 56. in deterius 2, 82. auctus Imperii 2, 33. auctibus immensis attollere aliquem 4 H. 23.

Augurabantur Vespasianum et arma Orientis 1 H. 50.

Augurium pro *consecratione* G. 39.

Avidus *absolute*, pro *gloriæ avidus* A. 22. pro *studiosus* 13, 6. 2 H. 1. subitis 1 H. 7. (*aut venalis*) in omne fas et nefas (*per syllepsin*) 2 H. 56.

Aulæ cetera, (*præter excubias*) 1, 7. ostentum aulæ 15, 34. aula potiri, v. *potiri.*

Aurariæ 6, 19.

Aures impartire studiis 14, 21. lentæ adversum imperia 1, 64. polluere voce nefaria 3, 50. aures populi diversæ O. 34. cognitæ sæpe (*versatis in foro*) O. 34. auribus populi abutuntur O. 40. aures verberatæ sermonibus A. 41. aures promptæ 2, 39. trepidas implere 1, 41. ad aures alicujus conferre spes votaque sua 4, 39. apud aures Galbæ quædam cluserat 1 H. 26. apud aures nostras ominabatur, *audientibus nobis* A. 45. auribus atque oculis competere, v. *competere.* auribus Principis abstinere, v. *abstinere.*

Auspicia incipere 3, 59. auspiciis addicentibus 2, 14. et consiliis potius, quam telis et manibus 13, 6.

Auspicium pro *imperio* 3, 19.

Aut pro *an*, post *num* 4, 17. pro *et* 12, 12. 15, 47. v. *not.* aut *rursus* pro *et r.* 3 H. 52. pro *neque* (*neque* paci, *aut* prœlio paratus) 13, 39. pro *et* vel *partim* 4 H. 71. montibus aut Mosella septum.

Avus. *avi de uno tantum* 14, 1. v. *not.*

Avunculus de *proavunc.* 2, 43. v. *not.*

Auxilium pro *auxiliis s. militibus auxiliaribus* 6, 34. ductare. v. *ductare.* auxilium loci vetus *præsidium solitum*, v. *vetus.*

Auxilia facere mercede 6, 33. auxiliorum miles 1 H. 54.

Auxiliaria stipendia meritus 2, 52. auxiliator inglorius 6, 37.

B.

Balneis interfici 2 H. 16. cf. 14, 64.

Barbarus, pro *barbaricus* 3, 33. in barbarum auctum cognomentum 5 H. 2. in barbarum corrupta, *in mores barbaros* 6, 42.

Beatus eventus, v. *eventus.*

Bellator equus G. 14.

Bellum et arma (Vitellii) affirmabant 1 H. 1 (*obs.* bellum *et* arma *distingui.*) bellum civium, pro *civile* 4 H. 72. alere dubitatione 3, 38. concidit 2 H. 57 eludere metu, v. *eludere.* exercere 12, 32. habere, quam gerere malebant 15, 3. facere patriæ 3, 18 incertum victis ac victoribus 2 H. 46. inferre provinciæ, *de Legato* turbas in provincia sua movente 3, 13. impellitur, v. *impellere.* bellum inter ac pacem du-

bitare 12, 32. navare alicui, v. *navare.* proferre ultra, v. *proferre.* prolatatum initiis mollibus, sumitur acriter 13, 34. secutum est trans mare Pompeium 2 H. 6. sistere loco aliquo 3 H. 8. spargere, v. *spargere.* sumere 2, 4. 45. 13, 34. A. 16. tractare cunctatione 6, 44. transmittere aliquo 2 H. 17. urgere, v. *urgere.* in bellum agere exercitum, v. *agere.* belli (pacisque) arbitria tractare 12, 60. commercium *quod exercetur in captivis permutandis, nec interficiendis,* 14, 33. commercia dirempta 3 H. 81. concurrentis minæ 4 H. 22. v. *not.* consilia expendere 1 H. 87. decus omne concedit illuc, v. *concedere.* ditissimi victoria 1 H. 51. externi domitor 2 H. 76. inania inter assumptus, *auxiliorum imbellis numerus* 2 H. 69. iter, pro *ad b.* 1, 86. jure cadere, *de deditis non servatis* 12, 17. lues immensa, v. *lues.* malo circumveniri 2 H. 12. meditamenta, v. *meditamenta.* mole tota secuturus 1 H. 60. molem ciere, v. *ciere.* in pretium cedit provincia 1 H. 11. requies, pro *a bello* 4, 25. sedes, *de urbe, in qua dux alteruter cum exercitu consistit* 14, 33. semina mota 4, 27. spem omittere, v. *spes.* subita, v. *subitus.* summam tolerare, *de ducibus,* v. *tolerare.* bello (aut victoria) complecti partem magnam nationis. delegit eum inter duces 1 H. 71. destinare, itinera et duces ib. 60. facem acerrimam prætulit 2 H. 86. frui, *qua potentiam et gloriam* 3 H. 11. infensare, v. *infensare.* minister datus, v. *minister.* præponere aliquem, v. *præponere.* satisfactum 3 H. 49. sueta alia 15, 12. tentare provinciam 2, 79. bella exercere secunda 6, 31. permixta 1 H. 2. v. *not.* tractare 4 H. 73. bellorum expers, v. *expers.* præmiis referti 11, 7. bellis inexpertus 1 H. 8. obsidetur urbs 3, 34. belli et prœlii discrimen 2, 88. 12, 39.

Bellare, pro *debellare* 2 H. 40. in decus aut sollicitudinem unius 1 H. 89.

Bellator pro *milite* 1, 67.

Bene usus est morte, pro *bene fecit, quod u. c. m.* 6, 48.

Beneficiorum numerus æquatus 4 H. 48. v. *not.*

Benignitate animi promtior 2 H. 30.

Binoctium 3, 71.

Blandimenta vitæ abrumpere, v. *abrumpere.* blandimentis infectæ epistolæ 1 H. 74. vitæ evinci 15, 63. sine blandimentis expellere famem G. 23.

Blanditiæ, venenum affectus veri 1 H. 15. verniles 2 H. 59.

Bonum. nulla boni spe, *felicis eventus* 2, 15. bona societas, *fida* 1, 57. boni ad prœlium campi 2, 14. bonæ recordationes 4, 38. bona facta, v. *facta.* bona petita in fiscum 2, 48. vera implere, v. *implere.* in bona sævire 2 H. 62.

Bonitas pro liberalitate 1 H. 52.

Brachia exsolvere ferro, v. *exsolvere.*

Brevis venia, v. *venia.* breve arbitrium mortis, v. *arbitrium.* breve confinium artis et falsi, v. *confinium.* breve litus et incertum 14, 29. brevius visum incipi crimina suburbana, *expeditius* 15, 43. breves amores P. R. v. *amores.*

Buccina dimittitur convivium 15, 30.

C.

Cadere ab aliquo, *interfici* 16, 9. crimine conjurationis 6, 14. repetundarum 1 H. 77. exitu voluntario ib. 40. frustra, *de cœptis* 2, 80. jure belli, *de deditis interemptis* 12, 17. manu sua 3, 42. 4, 29. in melius, *de cœptis* 2, 77. in irritum 15, 39. 3 H. 26. 53. ore impudico, *accusatoris* 11, 3. per acies 1, 2. pro optimatibus, *scil. prœliantem* 4, 44. proscriptione 1, 2. pro *interfici, extra aciem scil.* 2, 71. 4 H. 49. 50. cadit nox infra cœlum et sidera A. 12. v. *n.* cecidit huc gloria, pro *imminuta est eo usque* 3 H. 13.

Cæco reluxit dies 4 H. 81.

Cædere igni ferroque, v. *ignis.*

Cæde continua *ablativ. absol. quasi index capp. sequ.* 6, 29. v. *n.* nobili imbuere ingenium, de accusatore. cæde recentia vestigia. v. *recens.* cædem abnuere, v. *abnuere.* festinare 1, 6.

Cærimonias accepit annus, v. *accipere.* vetustissimis cærimoniis præditus, de *sacerdote* 1, 62. cærimonia loci, *sanctitas* 4, 64. 14, 22.

Cæstus assumere. v. *assumere.*

Calamistri Mæcenatis, de *oratione* O. 26.

Callidus rei militaris 2 H. 31. temporum 4, 33.

Campum eripere, v. *eripere.* tradere alicui, *pugnam liberam ibi conferendam* 2, 20. campi fallaces, v. *fallax.* habitati urbibus 5 H. 7. camporum fallacitate præveniens eques 15, 17. campis exuere hostem, v. *exuere.* præficere aliquem, *regionibus.* (*de Mesopotamia*). campus, *locus amplus et vacuus* 15, 40.

Candidatos nominare, v. *nominare.* cum

candidatis comitia celebrat Princeps, v. *celebrare.*
Canere exitium, *prædicere oraculo* 2, 54.
Canorum (et profluens) genus dicendi 4, 61.
Cantus exercere, v. *exercere.*
Capax fortuitorum mare 14, 3. molis 1, 11.
Capere castris montem 12, 55. militiam 2 H. 97. primordiæ Imperii 6, 50. cepit ea species, *scil. animum: animo obvenit* 11, 31. captus commeatus 15, 8. capti vertuntur in prædam 2 H. 44. captæ (cœptæ, v. *ind. not. h. voc.*) offensiones ob Remp. 6, 15.
Capessere accusationes 4, 52. clementiam ac justitiam 12, 11. noctem tutam et vigilem in castris 4, 48. orbem terræ, *regere* 12, 5. partem, *sibi vindicare* 3 H. 64. principium facinoris 15, 49. Remp. consiliis paribus, *eodem modo administrare* 11, 24. sacra, *obire, curare* ib. 34. solemnia Regni 6, 42. tuta, *præferre* 15, 29. capessiturus meliora 6, 48. capessendi Imperii consilia 13, 4. *add.* 16, 26. capessendi Vigintiviratus munere absolutus 3, 29.
Capillum obliquare; sequi retro, v. *suis locis.*
Captivi agri 12, 32. captivus cruor 14, 30.
Captivitas (veluti) in curiam infertur, *Senatores et turba captivorum* 11, 23. captivitatis in modum, *captæ civitatis* 13, 24. captivitates urbium, *expugnationes* 3 H. 70.
Caput non adest Reip. v. *adesse.* repressum (in utero) v. *repressus.* rerum hum. aliud paratur 15, 47.
Caritate (et sanguine) propior ei 6, 46.
Carmen pro *oraculo* 3, 63. carmine deflevit suprema Germanici 3, 49. carmina levia, v. *levis.* carminum amor venit ei, v. *amor.* carminum relatus, species, v. suis ll.
Cassa habere, *irrita* 3 H. 55.
Castella imposita fontibus 15, 3. castelli in stipendium missa pecunia 1 H. 67. castellis dispositis 3, 74.
Castra componere 1 H. 33. erigere, *hiberna scil.* 5 H. 22. facere 2, 21. moliri 11, 20. primæ legionis, *ea pars castrorum, ubi prima legio tendebat* 1, 39. tentare corruptoribus, v. *corruptores.* trucia 1, 44. castrorum decus convulsum, v. *decus.* experimenta, v. *experimenta.* otium 1, 34. primores, v. *primores.* principes 1 H. 57. v. *not.* quidquid prætenditur Armeniis 2 H. 6. secreta affectare, *infrequentiam militum* 3 H. 13. castris adsidere, v. *assidere.* capere montem, v. *capere.* totis se miscuerat plebs 2 H. 88. premere gentem 12, 32.
Castum nemus G. 39. v. *not.*
Casus pro *copia, facultate, occasione* 1, 13. 12, 28. 50. casum insidiantibus aperire 4, 50. casum tam incredibilem providerat nemo, ut careret urbe 4, 58. casum novissimum experiri 12, 33. casus festinati, (et prœlia) 6, 44. maris non excepti 15, 46. rerum hum. *opp. cladibus naturalibus* 1 H. 3. superare vita 1, 17. turbidi 16, 13. casibus dubiis reservatus captivus 3 H. 66. casibus opimum opus. v. *opus.* in casum dare se, Remp. 1, 47. casum pugnæ præbere 12, 28.
Cavillari verba Senatus, pro *calumniari* 1, 46.
Caussa connexa dolori meo 3, 12. ex formidine 1, 7. intima, v. *intimus.* propria, v. *proprius.* caussam partium prætendere simultatibus 2 H. 85. sequi, v. *sequi.* in caussam descendere, v. *descendere.* caussa agere malle, quam vi, *jure, disceptando* 13, 34. caussa jactandi ingenii 13, 11. v. *n.* caussæ acriores odii, quia iniquæ 1, 33. corruptæ, v. *corruptus.* cædem exitu 4, 33. vagæ 6, 15. caussas expedire, v. *expedire.* struere 2, 42. 2 H. 1. (*diverso quidem sensu.*) caussis muliebribus perdi, v. *muliebris.*
Cedere *dicuntur accusatores, accusationem deponere* 13, 30. pro *concedere* 12, 41. pro *obsequi* 3, 16. pro *succedere, evenire* 1, 28. vita 2 H. 55. non vulneribus, non telis 12, 34. cedit ab extremis spiritus 15, 70. in ducem summa rerum et gloria, in vulgus præda 3 H. 83. in pretium belli provincia 1 H. 11. in provinciam cesserant, *ad formam provinciæ redacti* 14, 31. in præmium victoriæ, ib. 70. cedunt in unum omnes, *ei se subjiciunt* 6, 43. cedunt ripæ 2, 15. v. *not.* cessit in austrum omne cœlum ac mare 2, 23. in sapientiam victoria illis, *sapientiæ opinionem peperit* G. 36. potentia (Crassi et Pompeii) in Cæsarem 1, 2. cesserunt arma Lepidi et Antonii in Octavium, ibid. ingenia magna, *non amplius scriptis sese prodiderunt.* 1 H. 1.
Celebris pro *celeber* 2, 88. 13, 47. 15, 47. v. *not.* alicui, pro *apud aliquem* 1, 51. 2, 88. celebris ars medica inter posteros Æsculapii, *frequens, vel, ex iis celeberrimi medicorum* 12, 61. pons

illecebris nocturnis, v. *illecebræ.* celebre primoribus convivium 1 H. 8. forma vitæ celebris, *frequens* 1, 74. celebri convivio 14, 48. celeberrimo fori 4, 67.

Celebrare admiratione aliquem 2 H. 71. aliquem obsequio 16, 33. assensu magno sententiam 15, 22. ut socium laborum celebraret, *sæpe appellaret* 4, 2. ubi omnia pudenda confluunt celebranturque, *multos adseclas inveniunt* 15, 44. comitia cum candidatis, *princeps dicitur* 2 H. 91. (v. *n.*) diem ludorum Cereri 15, 53. multitudine et cœtibus clandestinis, *advenientem impostorem* 2, 40. funere publico aliquem 6, 11. spectaculum 4, 62. v. *not. sic* celebrare convivium, *frequens efficere, adesse* 4, 59. celebrata mors funere censorio 6, 27. in vulgus salus ejus 1 H. 71.

Celerrimum naviganti oppidum, *proximum appulsu* 3, 1.

Censere ut etc. 4, 20. quo loco censebis? 1, 74. contra studium alicujus 2 H. 91. pro *decernere, cum scil.* aram, clypeum, effigiem, templa, triumphalia etc. *Senatores dicuntur, idque vel absolute, vel* alicui 2, 83. 3, 57. 4, 74. 12, 38. 13, 8. cet. pro *exponere, judicare, (in Senatu scil.)* 16, 8. censeret, quid corrigi—vellet. censebatur una victoria (accusator) *unam adhuc retulerat* 4, 45.

Censor, nec dignum tantæ rei censorem, *qui reprehendat, corrigat* 3, 34.

Censoriæ mentis levamen, *animi censuræ curis gravati* 12, 5. Censorium funus 4, 15. 6, 27. 13, 3.

Censura incubuit acerrime in eos 4 H. 41.

Census accipere 1, 34. deferre, v. *deferre.* juvare Senatorem 2, 37.

Centesima (venalium) instituta 1, 78. eam deprecatur pop. ibid.

Centuriones cohortium, v. *Cohortes.*

Cernere de qua re 15, 14.

Certare ad supplenda damna, v. *ad.* de alienis 15, 1. gaudio, v. *gaudium.* certatum sententiis 1, 29. certantibus interponere arma (*sua*) 12, 29.

Certamen ex honesto, v. *ex.* facere armorum virorumque, *committere, tentare* 15, 1. gliscit, v. *gliscere.* pro studio 1 H. 32. v. *not.* testatum orationibus, v. *testatum.* vitiorum 14, 15. certaminum spatia, v. *spatium.* certaminibus proximorum concussi, v. *concutere.*

Certus alveo amnis G. 32. destinationis 12, 32. exitii 1, 27. relinquendæ vitæ 4, 32. sceleris 12, 66. certis liberis (matrimonio uno) agere 3, 37. certa maris, *tempestas m. cui credi potest* 4 H. 81.

Cessatur a privilegiis parentum, *cunctantur homines ineundis matrimoniis capessere emolumenta destinata iis, qui liberos susceperint* 3, 28.

Ceteræ victoriæ præmium 1 H. 70. ceterum vulgus 4 H. 56. cetero ingenio aulæ 2 H. 71. mari violenter Oceanus 2, 24. ceteri Consulatus, pro *ceterorum* 1 H. 77. cetera aulæ 1, 7. cetera Equestri familia, (patre atque avo Consularibus) 6, 15.

Ceterum pro re vera *opp. specie* 1, 44. 15, 52. pro *sed* 3 H. 9. 66. *init.*

Chiliarchus, *de Trib. mil. in classe* 15, 51.

Chlamys aurata 12, 56.

Cibos inter militares, *dum milites cibum capiunt* 2, 13.

Ciere vires intimas molemque belli 15, 2. civerat eos fama, pro *exciverat, s. conc.* ibid. 33. ciere in quem sc. *ad seditionem adversus quem* 1 H. 84. locum testem virtutis ciens 5 H. 17.

Cingere aliquem insignibus fortunæ principalis 2 H. 59.

Circa artes bonas socordia 11, 15. circa consilium eligendi successoris scindebantur in factiones 1 H. 13. circa necem Cæsaris narratus 11, 29. scelera summa distentus 16, 8. ambitiosi circa affectationem originis Germ. G. 28.

Circum adulantibus, *cum circumstantes ei adularentur* 14, 47. trepidi, *vagantes trepide* A. 32.

Circumdare famam egregiam paci A. 20. lamenta, planctum et imaginem supremorum alicui 4 H. 45. ministeria principis 2 H. 59. pecuniam sibi et carissima, *ad* iter 4 H. 62. robore juventam filii, v. *robur.* secretum extremis suis, *in occulto mortem sumere* 16, 25. circumdedit moribus corruptis nulla colluvies plus libidinum 14, 15. circumdare quem pecuniam 14, 53.

Circumferre incendia, cædes etc. 2, 52.

Circumfundere, *intell. se* 3, 46. agmen 13, 40. circumfusæ (lecto) imagines pro *circumpositæ* 3, 5.

Circumgredi, *a latere et tergo irruere* 1, 64. lacessunt, circumgrediuntur, occursant.

Circumjecti custodes, *corporibus* 6, 19. circumjecta saltibus planicies, *cincta* 2, 11.

Circumibant nomen ejus vitabundi 3 H. 37. circumiri locorum peritia, v. *peritia.*

Circumluit amnis insulam 4 H. 12.

Circumposuit eos sellæ curuli, *juxta eam considere utrinque jussit* 2 H. 59. stagno nemus 14, 15.
Circumsedere armis et vallo aliquem 1, 42.
Circumspectare bellum 2 H. 74. sermones *et vultus, sylleps.* 4 H. 8.
Circumspicere munimenta, *explorare* 13, 39. vires suas 2 H. 6. (v. *n.*)
Circumstat eum metus alius 4 H. 79. paupertas et angustia rerum nascentes O. 8.
Circumstrepebant quidam atrociora 3, 36.
Circumvadere clamoribus 12, 43.
Circumveniri criminibus 1, 13. jactu ignium, *in turri obsessa* 15, 11. securitate pacis, et malo belli 2 H. 12.
Cis Vectium, cis Plautium, dissimulavit ei, *quamdiu illis contentæ libidines et adulteria Messallinæ fuerant* 11, 30.
Citra damnum affectus, *sine fraude amicitiæ* O. 27. delectationem aut speciem, *nullo istarum respectu* G. 16. citra fidem fuit, *non creditum* A. 1. obtrectationem, *sine obtr.* O. 41. citra sanguinem Rom. bellare, *sociis commisso prœlio* A. 35. citra ultima stetit vis Agrippinæ 12, 22.
Citus equo aderat 2 H. 40. citi advenere 12, 12. citis cum militibus misit eum 11, 1. citæ remis naves 2, 6. ignis vento citus 15, 38.
Civium supplicia, *quibus cives affici solent* 6, 40.
Civilis modus Legatorum Augusti 1, 8. victoria, *de civibus, s. belli civilis* 4 H. 38. civile ratus 2, 34. civilis discidii specie movetur (*conjux*) 14, 60.
Civiliter habere *aliquid, non aspere accipere* 4, 21. civiliter comitia celebrat Princeps. v. *celebrare.*
Civitatis vocabulo frui, v. *vocabulum.* in civitates patescit regio, vid. *patescere.*
Clades de morbo scabiei 5 H. 4. rei navalis 15, 46. clades eadem fuit illi municipio 14, 33. exoleverat, v. *exolescere.* Romana 13, 37. cladis plus facere hosti 12, 28. reliquiæ insepultæ 1, 60. superstes 1, 61. e clade Variana quosdam exemit servitio 12, 27. clades (novæ vel) repetitæ 1 H. 2. cladium Romanarum pars erit ille, *aliquando in Romanis interemptis commemorandus mihi* 15, 72.
Clamitare sæva ac detestanda alicui, *imprecari* 3, 23. clamitando suscepit.
Clamor prosper 3 H. 17. clamore et vocibus adstrepere 2 H. 90. (et plausu) fovere suos, v. *fovere.*
Clarescere properus, v. *properus.*
Claritas. in claritatem Herculis referre, quicquid magnificum G. 34.
Claritudo ea Belgarum est, subvenisse, cet. *gloria, decus* 1, 43. insons virtutum 15, 65. militiæ 4, 6. nominis expulit eum, v. *expellere.* claritudinem suam protegere obsequiis 3, 65. ad claritudinem omnem sublatus, *scil. capessendam* 15, 52. claritudine erat multa sed improspera 4, 44. nova generis erat 14, 47.
Clarus annus Othoni 1 H. 22. rumor 15, 49. pro *honorificus:* nec minus id clarum 12, 38.
Classis pro *militibus classicis* 2 H. 100. 3 H. 12. cet. annexa litori 2 H. 14. augebatur in speciem ac terrorem, (alacritate militum) 2, 6. conversa 2 H. 14. (v. *n.*) prætenditur fronte minaci ibid. classi addere cohortes 1 H. 87. classem ascendere 2, 75. classe reportare exercitum 1, 63. classes pop. R. perfringere, v. *perfringere.*
Classica, classicorum, e classicis legio 3 H. 31. 36. (*ubi v.*) 3 H. 55. (v. *n.*)
Clavarium, *donatici genus* 3 H. 50.
Claudæ naves 2, 24. v. *not.*
Claudere corpus adversum vim veneni, *medicamentis præsumptis* 15, 64. domum janua ac limine tenus 1 H. 33. latera, *de militibus, qui in lateribus incedunt* 1, 51. humum, (aut congerere) *in sepulcro* 14, 9. os *alteri, obligare,* obdurare 2, 40. pontem, *de turri* 2 H. 34. viam miseratione, v. *miseratio.* utensilia annulo 2, 2. clausum spatium, *locus designatus et circumscriptus* 14, 14. Tiberium clausum vidit, *occultantem sensum suum* 3, 15.
Claustra montium 3 H. 2. ærarii 5, 8. annonæ, Ægyptus, *quo loco occupato, intercludi posset frumenti subvectio* 3 H. 8. contrahere, v. *contrahere.* Imperii R. *termini extremi* 2, 61. terræ ac maris ib. 69. v. *n.*
Clementer adiri juga possunt 3 H. 52. cf. 12, 33. clementer adsurgentes colles 13, 38. editum jugum G. 1.
Clementiæ titulum petere ex aliquo, *servando scil.* 1 H. 71. clementiam capessere, v. *capessere* (majorum) egredi, *acerbitate nimia* 3, 24. (suam) obstringere, v. *obstringere.* clementiam offerre alicui, *gratiam, veniam* 2, 42. victoris ferre, *præmii loco, ut servatus arbitrio ejus sis* 3 H. 19. ad clementiam trahere aliquid, v. *trahere.* in clementiam eandem secuta verba Cæsaris, *scil. composita* 11, 3.
Clientelæ pro *clientibus* 14, 61. per clientelas (et nomen) illustrior 3, 55. clientelis redundare O. 36.
Cludere, v. *claudere.*

Coactus, coactor, v. *cogere.*

Coalescunt arma in bellum, s. *ipsi homines,* v. *arma.* animo (pro *animis*) ad obsequium 6, 44. in consensum 2 H. 37. victi victoresque nunquam solida fide 2 H. 7. coaluit auctoritas, *firmata est* 1 H. 21. *sic:* coalita audacia, *firmata,* vetustate Imperii 14, 1. libertas 4 H. 55.

Coarctare forum, de multitudine O. 39.

Cœlestes honores tribuere 4, 18. religiones decernere 1, 11.

Cœlum decretum Augusto 1, 73. fœdum imbribus ac nebulis A. 12. cœli mollities 12, 66. positio, v. *positio.* truculentia 2, 24. cœlo æquare aliquem, *laudibus* 4, 34. cœlo ac spatio—obtenditur regio etc. v. *spatium.* (Germaniæ) incognita siccitas 4 H. 26. infra cœlum (ac stellas) cadit nox, *v. cadere.* cœlo (ac laboribus) dura hiberna 2 H. 80.

Cœnum grave 1, 63.

Cœpit e domo ejus conjuratio 15, 54. e domo ejus proditio, (conjurationis) *per libertum scil.* ibid. ex sodalitate intima odium ib. 68.

Cœpta affinitas cum eo, *agitata* 6, 30. cœpta hiems 12, 31. lux 2, 13. 15, 55. cœptum exemplum 14, 10. initium 2 H. 79. theatrum, *institutum* 4, 62. v. *not.* cœpta accelerare 2 H. 85. cadunt secus 2, 80. urgere 12, 12. cœptis instare 3 H. 52. cœptæ offensiones ob Remp. 6, 15. v. *not.*

Cœptare arma 12, 32. pro *conari* 2 H. 29. pontem, *struere* 1, 56. seditionem, *moliri,* de duce adversæ partis 2, 81. cœptans conjuratio disjecta 4, 27. cœptatam libertatem omittere 4 H. 44.

Coercere spes alicujus 2, 43. imperium intra terminos 1, 11. coerceri mœnibus Massiliæ jubetur, *præc.* cedere patria 13, 47. jus coercendi G. 11. propinquis frustra Pisonem coercentibus, *a proposito avocantibus* 2, 34. temeritas magnis documentis coercita, *punita, castigata* 14, 33. fama male coercita 1 H. 17.

Cœtus odium, v. *odium.* cœtus agere, v. *agere.* miscere 1, 16. in domo assiduos arcere 4, 41. cœtibus clandestinis vocabat servitia ad libertatem ibid. 27. cœtu adhuc multo, *multis adhuc præsentibus* 5, 7. *cœtu multitudinis, concursu seditioso* 4 H. 45.

Cogere obsidione urbem, *intell. ad deditionem* 14, 24. in naves hostem 3 H. 48. ministros auro ad scelus 6, 33. coacta ab eo accusatio, *eo jubente suscepta* 15, 43. deditio. *expressa* 4, 51.

Coactores agminis, *de extrema parte exercitus, cum prægressi non amplius sint in itinere* 2 H. 68.

Cogitationibus privatis regressus 2 H. 74. v. *not.*

Cogniti mihi nec beneficio, nec injuria 1 H. 1.

Cognitionis imagine absumptum biduum 3, 17. cognitionem tractare 1, 72. cognitiones Patrum 1, 75. *opp.* judicia.

Cognomentum pro *nomine ipso ac solo* 2, 6. 4, 65. in cognomentum adscitus 1, 32. 2, 60.

Cohibentur provinciæ Procuratoribus, *reguntur* 1 H. 11. cohibita altitudo ædificiorum 15, 43. omnia taciturnitate ib. 54.

Cohors togata 1 H. 38. cohortes civium Rom. 1, 8. v. *not.* cohortium Centuriones ib. 18. peditatus, *opp. sociali* 13, 35. signa 1, 18. in cohortem suam, *amicos, comites* 6, 9.

Colere comitate aliquem in speciem liberum, v. *species.*

Collegam se Consulatui ejus destinavit 2, 42. collegæ *de Præsidibus provinciarum vicinarum* A. 9.

Collegium patris atque filii 3, 31.

Colligere hastas 2, 21. v. *not.* animum 1, 12.

Collocare de re aliqua (*in libro* v. *not.*) 6, 27. collocatum ea munificentia millies sestertium, *erogatum* 6, 45.

Collustrare equo cuncta, *obire* 2, 45.

Coloniæ novæ, *opp. patriæ* 1, 59.

Comes exitii 3, 15. comite uno et electis consciis 1, 5. *intell. præterea, super conscios.*

Comere pro *ornare* G. 18. v. *n.* compti, *s.* incompti, apparatus epularum ib. 14.

Cometes expiatus sanguine illustri 15, 47.

Cominus prævenire, v. *prævenire.*

Comis via, *morum scil.* (*ut* 1, 54.) 4, 6. comi congressu 15, 49.

Comiter administrare provinciam 1 H. 13. exceptum, *non aspere* 13, 54.

Comitas curandi, v. *curare.* obvia 2, 2. comitate cultus, v. *colere.* permulcere militem 1, 29.

Comitare rem militarem, munus Quæstorum, 11, 22. comitatur fama, *decedentem provincia* A. 9. comitantes recipere, *comitari volentes* 14, 33.

Comitatu (pro *ui*) adjectus 2 H. 65. comitatu arto fuit profectio 4, 58.

Comitatus gradus G. 13.

Comitia componere, quæ ambitu acriore exarserant 14, 28. celebrare, v. *celebrare.* Imperii transigere, *successorem constituere, idque* adoptione, *de Imperatore* 1 H. 14.

Commanipulares 4 H. 46.
Commeare in Germaniam 1, 46. posse sermones commeare eo internuntio 2, 28.
Commeatus arti, v. *arctus s. artus.* commeatibus vim facere 13, 38. per commeatus sparsi milites, *data venia passim digressi* 1 H. 46.
Commendat eventum (*prosperum*) sollicitudo (*ante habita*) *gratiorem reddit* O. 6. commendatus periculis, *scil. ad favorem hominum* 12, 26.
Commercium s. commercia belli, v. *bellum.* dirempta 3 H. 81. sortis humanæ interciderat 6, 19. v. *not.*
Commoda militum rejicere ad Senatum, v. *rejicere.*
Commodare nomen et periculum suum ad spem inanem 15, 53. sanguinem dominationi alienæ A. 32. severitatem magnis peccatis, veniam parvis ib. 19.
Commodum, bellum ex commodo parare 13, 9. v. *not.*
Commodus, *prave haud dubie* pro commendatus O. 12. (*nisi est* pro *aptus, jucundus.*)
Commotus ingenio 6, 45. commota domus Cæsaris, *turbata, labefactata* 4, 52. commotum æs alienum simul omnium 6, 17. v. *not.* commotior Agrippina, *fervidioris ingenii* 1, 33. verbis 2, 27.
Communis luctus parentum 6, 49. v. *not.* in commune alacres, *opp. propriis stimulis* 15, 12. in comm. disserere, *in concione* (*supra MS. habebat* concionem, pro commune: *forte hic contra*) 15, 63. in comm. exterrebantur omnes, *pari et communi de caussa* 1, 25. in comm. postulata ib. 28. in comm. turbabant nihil ib. 85. in communi ponere libertatem, *opp. dignitatem ordinum dividere, s. distinguere* 13, 27. communes curæ, *de summa Rep.* 1 H. 89.
Communicare, *absolute, omiss.* cum aliquo A. 8.
Communione parietum non ambiuntur domus, sed propriis quæque muris 15, 43.
Comparare Principes forma ac decore 1 H. 7.
Comparatione deterrima gloriam quærere 1, 10.
Compellere in mortem 2 H. 27.
Compendiis propioribus ire 12, 28. viarum antevertere 1, 63.
Competere lingua, auribus atque oculis, *sibi constare, sui compotem manere* 3, 46. 3 H. 73. initium finemque cum Othonis exitu competisse 2 H. 50.
Complecti armis aliquem 1 H. 36. v. *n.* dextras 11, 9. manum 6, 50. familias multas nobilitate 15, 48. jure æquo Populum R. reddita libertate 2, 82. opulentiam priorem gentis, *de literis s. monumentis* ib. 60. complecti vim Principis, *usurpare, arrogare* 4 H. 11. complectitur notitia Rom. insulas A. 10.
Complere cædibus nurum, neptem (domumque omnem) 6, 24. cornu, *in acie, dicuntur, qui in eo locati* 2 H. 23. mortem (*cujus culpam sustineas*) nova insuper invidia, *cumulare, indigniorem reddere* 16, 7. senectam extremam 4, 58.
Complementum accusationis omnis erat crimen majestatis; 1) *huc omnia alia crimina redibant,* 2) *hoc vim et invidiam reliquis criminibus addebat* 3, 38.
Complexus armorum A. 36. v. *n.*
Componere aciem per cuneos G. 6. acta S. P. Q. R. 5, 4. animum precibus amicorum etc. *pati se mitigari* 4, 42. castra 1 H. 33. copias in hibernaculis, v. *hibernacula.* destinata, *susceptam narrationem aggredi* 1 H. 4. diversos, v. *diversus.* insidias 12, 54. monumenta (belli) *de historicis* 2 H. 101. milites viæ ac pugnæ 13, 40. locum et tempus 4, 10. multa et atrocia in aliquem tabulis extremis 6, 38. ordinem insidiarum 15, 53. pace rebelles animos 15, 39. penates familiæ adversus vetera odia fratrum, *prospicere, ne solitis inter fratres odiis turbentur* 15, 2. pro *disponere, ubi sequitur* per, *quod vide.* rationes familiares 6, 16. res P. R. *de historicis* 1, 1. 4, 32. 34. seditionem, *parare, instruere* 4 H. 14. componunt concire, *parant* 3, 38. composuit res Cæsarum Augustus, *domus Cæs. potentiam fundavit* 1 H. 89. ad modestiam eos damnum 2 H. 27. compositus hostis per angustias saltus 4, 47. ore 2, 34. in dissimulationem sui, veste servili 13, 24. in securitatem 3, 44. in squalorem mæstitiamque 1 H. 54. compositus vultus, *falsus* 1, 7. compositus ita, pro *ita compositis literis* 3 H. 52. cum indice reus 15, 51. composita bene cum artibus mariti Livia 5, 1. indignatio, *elaboratis et quæsitis indiciis demonstrata* 3 H. 37. compositi (milites) acie 4, 73. in numeros legionis, v. *numeri.* cuneis 4 H. 16. pro ripa 12, 29. compositi, clade eorum, qui pacem inter et bellum dubitabant ib. 32. pro *pacati.* compositæ effigies, *fictæ* 5 H. 5. composita (a Senatu)

Principatibus aliorum, *constituta, decreta* 2 H. 55. composita ætas 6, 46. componendæ Armeniæ, *ordinandæ, Rege dato* etc. 2, 4. paucioribus lacrimis compositus es, *sepultus* A. 45. ex composito 4 H. 66.
Comprehendere scientiam, *præter alias et ipsam tractare* O. 31.
Comprimere manus intra sinum 1, 57.
Computare tempus 2 H. 47.
Concedere, pro *concedendum censere* 4, 20. pro *mori* ib. 38. 13, 30. fato 2, 71. vita 1, 3. reum precibus alicujus 2, 55. 4, 31. in adulationem 2 H. 33. obsidioni, *obsessis opem non ferre* 13, 40. concedit illuc omne decus belli 2 H. 24. concessus mos (carpentis utendi) Sacerdotibus ac sacris 12, 42. v. *not.* concedere alicui de gloria 3 H. 64. summo nomine 15, 2. ad victorem 2 H. 51. concessa materies ad ostentandum 1, 76. concessis animalibus placare Deos; *opp. victimis hominum* G. 9.
Concentus virtutis, *index scil.* G. 3.
Concertator Corbulonis, *æmulus* 14, 29.
Concessio agrorum 3, 73.
Conciliare misericordiam 11, 3. provinciam (*sibi*) ad spes novas 16, 23. conciliandæ provinciæ ambitus ibid.
Concipere verba jurisjurandi 4 H. 31. v. *not.* concepit ferre Agrippam, *consilium cepit* 2, 39.
Concionabundus 1, 16.
Concionem parare 2 H. 79.
Concire nationes, *sollicitare* 12, 15. hostes, pro *exire*, s. *irritare* 11, 19. concitum cujus instinctu, quod tam multi sumsere; *conjuratio scil.* 15, 49. concire motus, *excitare* 1 H. 4.
Concitator belli, *ad bellum* 3 H. 2.
Concitor belli 4, 28. 4 H. 56.
Conclamare, *de uno* 3 H. 29. qui conclamabantur exercitus impetu, *intell. ex præc.* imperatores 3, 74. v. *not.*
Concors filiæ 11, 37. concordes egregie 2, 43.
Concordia et potentia eodem loci est 4, 44. gignitur inter eos auctoritate liberti 14, 39. concordiæ fides, v. *fides.* concordia subdola agere 2, 64.
Concubia nox 1, 39. 3 H. 69.
Concurrere instantius 6, 35. cuneis 2 H. 42. concurrentis belli minæ 4 H. 22. v. *not.*
Concursu plurium injectæ catenæ, *postea quam plures accucurrerant* 12, 47.
Concutere, concussa fide, *labefactata* 5 H. 25.
Condemnator, *de accusatore, qui facit, ut damnetur* 4, 65. v. et *damnare.*
Condere pro *abscondere* 1, 28. 2, 27. condiderant pecuniam agris mercandis 6, 17. conditum odium, *positum* 2 H. 30. conditus in altitudinem, v. *altitudo.* condere iram 2, 28.
Condicere, *de die vadimonii* G. 11.
Condire mortuos 5 H. 5.
Conditio. per conditionem ponere arma, *pro plural.* 3 H. 65. conditione absentiæ longæ amissus A. 45. v. *not.* conditiones audire ac reddere 2 H. 41. incruentas malle armis 12, 46. pacis tentare 1, 56.
Conditor, *gen. femin.* G. 28. conditoris retinens civitas 6, 42. v. *not.*
Confector belli exercitus 14, 39.
Conferre ad aures Principis spes ac vota sua, priusquam ad Deos 4, 39. ad gloriam posterorum exuvias hostiles 3, 72. alicui aliquid, pro *dare* 1 H. 16. in aliquem aliquid, *ei mandare* 4 H. 53. injurias suas, *de pluribus* A. 15. lamentationes suas in testamentum 15, 68. collatus in eum dies Præturæ reliquus 12, 4. collata in eum sors Asiæ 3, 71.
Conferto gradu 12, 35. conferta acies 6, 35. v. *not.* conferta moles, *referta, plena, de amphitheatro* 4, 62.
Confessionis gloriam amplecti 15, 67. confessionem scribere tali oratione 14, 11.
Conficere. confectus numerus annorum, *transactum tempus* 6, 28.
Confingere, v. *fingere.*
Confinium breve artis et falsi 4, 58.
Conflictare pro *urgere, premere, vincere* 3 H. 82. Remp. per scelera, *vexare* 6, 48. conflictabantur ictibus 2, 20. ludibrio 1, 58. (*ablativ.*) metu suo et angustiis viarum 3 H. 16. (metu ac) sordibus 6, 8. tempestatibus A. 22. conflictatus hieme sæva exercitus 3 H. 39.
Confundit animum imagine tristi recordatio 1 H. 44. confusus ordo disciplinæ ib. 60. ordo militiæ 2, 39. confusior facies, *sc. ex elisione, ut nosci non posset* 4, 63.
Confusio pro *consternatione* 3 H. 38. oris crebra 4 H. 40.
Congerere alicui consulatus triumphos 1, 4.
Congestus copiarum, *de multitudine* 2 H. 87.
Conglobati in testudinem milites 13, 39.
Congredi prœliis 12, 54.
Congregari in cuneis 4 H. 20.
Congregata signa in locum unum 1, 28.
Congressus comis 15, 49. durus, v. *durus.* congressu dejici 15, 46.
Congruit fatum rebus, *se immiscet* 6,

22. congruebat vitiis ejus abditis 13, 1. congruentia exta (et læta) 2 H. 4. forte congruerat, ut nuntiarentur 1 H. 7.

Conjectare animos altius 1, 32. ceteros ex aliquo 12, 49. offensionem (alterius) vultu 1, 12.

Conjectura ut demonstrat 16, 1. conjectura herbidi soli, *cum conjectasset esse ibi sol. herb.* 5 H. 3.

Conjugium pro *conjuge* 12, 65. conjugium in fratris filiam 12, 6. conjugio accipere aliquam 6, 20. in eodem manere 2, 85. conjugia frequentantur 3, 25. illæsa manent custodia præsenti ib. 34. obliterantur per plures annos ib.

Conjungere abstinentiam cibi, v. pro *continuare*, v. *adjicere ipsam consilio de ea capto*: vel *referas ad præced.* aversari sermonem: conjunxit, *postea commemoravit, subjecit de abst. c.* 6, 26. annos sex pari secreto, *annos sex continuos exegit.* 4, 57. orbem G. 6. v. *n.* conjunxit nox eadem necem et rogum Britannici 13, 17.

Conjuratio adulta, reperta, revicta, v. *suis ll.* conjurationis scientia, v. *scientia.*

Connexus honor natura 3, 31. v. *not.* connexa criminibus mariti uxor 16, 32. discrimini patris filia ib. 30. dolori meo caussa, v. *caussa.* connexum odium uno amne discretis 1 H. 65.

Conscientia tibi est Augustæ 3, 77. inest eis (flagitii) 4 H. 41. conscientiæ noxia habetur pro fœdere 6, 4. matris innexus 3, 10. suæ grave id fore 4, 26. conscientiam ejus adhibet, provisam olim sibi 12, 66. simulare, *quasi sciret, vere illum esse, quem se ferret* 2, 40. subire, *pati se conscium fieri et assumi* 13, 21. in conscientiam sumi 4, 3. 13, 12. conscientia illigare aliquem 15, 51. vecordes conscientia, *sc. sceleris,* cunctabantur 1, 39. sic 1, 57.

Conscius alicujus 1 H. 39. exercitui flagitiorum: *qui tamen ea non simul commiserit* 1, 42. interficiendi Agrippæ 3, 30. consciis electis 1, 6. conscii Deorum equi G. 10. v. *not.*

Consciscere fugam 3 H. 9.

Consectari aliquem odio 4 H. 1.

Consensus pro *consuetudine recepta* G. 31. consensum (multitudinis) extenuare 4 H. 46.

Consentire, *cum infinit. consensu tradere* 6, 28. consensimus—referre etc. G. 34.

Consequentes, pro *insecuti posteriores. de historicis* 15, 54. *bis.*

Considunt in igne omnia, *collabuntur* 3 H. 34. consederunt præsentia satis, *quieta facta erant* 1, 30.

Consiliaturi 2 H. 53. v. *not.*

Consilium absentiæ suscipere 4, 64. pro *consultatione,* s. *deliberatione* 6, 46. eligendi successoris, *deliberatio de el. succ.* 1 H. 13. eximunt res adversæ, v. *eximere.* publicum adire, *in Senatum venire* 6, 15. in turbido illi omne 1 H. 21. simulatum, *v. simulare.* consilii improvidus 3 H. 56. occultus 6, 37. suasor idem et auctor, v. *auctor.* consilio addita fides, v. *fides.* consilia belli expendere 1 H. 87. (*quod* 2, 5. *præliorum vias tractare.*) capessendi Imperii, v. *capessere.* dubia, v. *dubius.* (alicujus) fovere, v. *fovere.* militiæ 1 H. 90. miscere 2 H. 7. referre, v. *referre.* sociare 2 H. 74. stant in eo ceteris mortalibus, quid conducere putent 4, 40. propiora illi, mater et avia ibid. sumere pacis petendæ 2, 26. suscipere rerum magnarum 2 H. 76. tractare, *belli scil.* 3 H. 1. consiliorum vis penes eum, *ejus consilia valebant ac spectabantur* 3 H. 50. consiliis bonis notescere 4, 7. distrahi, *omiss.* in, h. e. *in deliberando* 6, 44. consiliis inest auctoritas 2 H. 18. consiliis alicujus idoneus 4, 12. implicatus, v. *implicare.* permixtus 3, 38. in suis, aut in alienis, constantia 15, 10.

Consociare vocem 13, 23. consociata (et delecta) ex formis diversis *Resp.* 4, 33. consociare facinus cum aliquo 15, 67.

Consonare pro *resonare* 14, 32.

Consortium. ad consortium Regni impulit eum, v. *impellere.* consortia rerum secundarum eripiuntur maritis 3, 34.

Conspectior mors 4 H. 11.

Conspicuus voce ac manu 3 H. 29. conspicua arma, *pulcra* 1 H. 88. conspicua femina 4 H. 42.

Constare. constat iis fides, *manent in fide* 2 H. 96. ratio Imperii 1, 6. v. *not.*

Constans, fidei 3 H. 57. constantius est, *fortius* 3 H. 1. constanter exorsus carmen, *intrepide* 13, 15. constantia exempla, *fortia* 16, 35.

Constantia exitus 15, 49. fortis exitus ib. 49. in consiliis suis aut alienis ib. 10. mortis, *fortitudo ad mortem subeundam* 1, 53. morum, *æquabilitas consensus* 3 H. 86. v. *n.* victoriæ, *corrupte;* v. *not.* A. 27. pro *fortitudine, ut in præc.* 4 H. 25. constantiæ primus dies, v. *dies.* constantiam adjicere dictis, v. *adjicere.* eximere 1, 32. constantiam vocis egregiæ (*semel emissæ*)

mutavit nullis terroribus aut morte 2 H. 13. ad constantiam sumendæ mortis sufficere 13, 30.
Consternatio vulgi, *tumultus* 1, 39. 63. 1 H. 83. 4 H. 50.
Constituta ædes, pro *exstructa, condita* 2, 49. constituta Resp. non Regno, neque Dictatura, sed Principis nomine 1, 9.
Consul negatur esse qui id non est e Rep. 4, 19. Consules pro *anno* 6, 45. 13, 9. 1 H. 1. destinare, v. *destinare.* habuit annus sequens illos 2, 53.
Consulatus ejus dissimulatus, v. *dissimulare.* Consulatui ejus collegam se destinavit 2, 42. Consulatus abrogati, quos dederat 4 H. 47. geminati, v. *geminare.* ceteri, v. *ceteri.* coarctati 2 H. 71. congesti 1, 4.
Consulere, *absolute, omisso,* sibi 1 H. 51. *sine accusat. obscurius* 4, 40. consulere Deos fibris 14, 30. exercitibus mandatis 13, 4. extremis suis 15, 64. gloriæ pariter ac prædæ 13, 39. pro *parcere* 3, 46. visui 12, 47. ultioni 2, 26. clementer 14, 38. durius A. 16. consulturus ex re mittitur 1, 24.
Consulto patrum, *SCto* 2, 85. Senatus 11, 34. 16, 9. consultis magnis annuit Dea 2 H. 4.
Consultare, *absol.* pro *Augures consulere* 2, 29. inter proximos, v. *inter.*
Consultationes (et nuntii) ad eum veniunt 16, 14.
Consumere. consumsit vocem ejus metus instans 1 H. 42. consumsisse ignominiam 3 H. 24. *v. n.*
Consummatur opere illo, quicquid ante laboris hauserunt 3 H. 84.
Contactu meditabantur bellum, *ceterorum exemplo incitati* 2 H. 60. a contactu discedere, *improborum scil.* 1, 43. oculi a contactu dominationis inviolati A. 30.
Contemnere pro *non timere* 2, 34. v. *not.* pro *eludere,* irritum dimittere 15, 57. contemni tributis G. 29. v. *not.*
Contemptio ex barbaris, in Romanos 11, 20.
Contemptus ambitionis 6, 45. moriendi H. 55. contemptu famæ, contemnuntur virtutes 4, 38.
Contendere nobilitatem, formam etc. suam, *cum aliarum, conferendo extollere ac præferre* 12, 1. labore cum amplitudine et ubertate soli G. 26.
Contentus non pœna semper, sed sæpe pœnitentia, *placabatur, satisfactum putabat* A. 19.
Continere firmitatem pontis 2 H. 34. provincias, *regere, administrare* 1 H. 49. continentur Romana (*Resp. Rom.*) vectigalibus 15, 49. parendo res militares 1 H. 84.
Contingere usu modico aliquem 4, 68. contacti opere nullo equi G. 10.
Continuare ignavia dies totos theatro 14, 20. omnia læta alicui 4 H. 49. v. *not.* pacem, duces dicuntur, *perpetuam præstare* 13, 53. continuaverat domo sua palatium et hortos Mæcenatis 15, 39.
Continuus accusandis reis et sævus 11, 5. annus postulandis reis 4, 36. Principis, *proximus* ib. 26. continui duraruut Claudii (nemine in gentem cooptato) 12, 25. Rhenus uno alveo continuus etc. 2, 6.
Contra audere (aliquid) 4, 59. contra dat fortuna 15, 31. 1 H. 65. contra eveniunt tormenta, v. *tormenta.* contra excipit veteranus, (incurrentes temere) 2 H. 14. contra fuit experimentum, v. *experimentum.* contra ire v. *ire.* contra itum ei 11, 10. contra singulos rependitur utilitate publica 14, 43.
Contradicere sententiis aliorum 1 H. 39. Thraseæ 2 H. 91. precibus 4 H. 46.
Contradictionibus crebris destruere auctoritatem aliorum 14, 43.
Contrahere claustra, *arctiora reddere: claustra enim sunt munimenta, quibus ex propinquo magis cincti hostes* 4, 49. contracta pecunia ex viatico etc. 1, 37. contractos in principia, *convocatos* 1, 66. pro colligere *v. c. libros* O. 37.
Contrarium, e contrario lætum, *parti adversæ* 1 H. 27. contraria vulnera, *mutua v. not.* 3 H. 84.
Contrectare corpus oculis 3, 12. pudicitiam virginum 14, 35.
Controversia. de controversiis transigi colloquio potest 2, 65.
Contubernium, *de habitatione* 3 H. 74. contubernia, *de tentoriis* 1, 41. 48. in contubernio legionum eductus, *apud legg. in castris* ibid. provinciales gaudebant sueto militum contubernio, *consuetudine cum iis et castris apud se* 2 H. 80. assiduitas contubernii O. 5.
Contumacia deserere locum, *quem obtineri jussi* 1, 65. contumacia et odiis accendere, v. *accendere.* contumaciæ propior vultu 1, 24.
Contumeliæ ejus datum, v. *dare.* ad contumeliam Senatus penetravit vox, v. *penetrare.* in contumelias assumtus, *de scurra* 15, 34.
Contumeliosum id militibus 2 H. 27.
Contundere, contusis Thracum gentibus

4, 46. prælio contusus 12, 31. labor contudit animos 2 H. 19.

Convellere fidem aliorum, *sollicitare* 4 H. 30. convelli discordia aliorum 4, 40. convulsos laniatosque Centuriones 1, 32. convulsa domus (*familia*) *opp. integræ* 6, 40. convulsum decus castrorum, v. *decus.*

Convertere ad similitudinem incessus barbari agmen Rom. 3, 33. classem, v. *classis.* remigium 2, 6. v. *not.* converti ad manus, v. *manus.* ad vim dominationis, *potestate et imperio uti* 15, 69. ad usum manus *dicitur, integritati restitui* 4 H. 81. conversa cuncta ad opes victoris, *in earum incrementum cessere* 3 H. 44. conversus animum vultumque 1 H. 85. conversi pœnitentia 1, 45. ad sapientiora 3, 55. convertere pro *converti* 4, 3.

Conversatio scurrarum (*ex emendat. Lips.*) 12, 29.

Convictus carminis probrosi 4, 31. pecuniam cepisse ibid. pro *accusatus et damnatus. nam et accusandi notionem adjungendam, sequentia docent:* parens nunc accusandi caussas 12, 65. convictum crimen, *probatum* 3, 13. 14, 40. convicti in crimine haud perinde, quam odio generis humani 15, 44.

Convictus in longum tractus 14, 4. convictus sobrios quoque, nedum temulentos, ignorare 13, 15. convictibus adhibere aliquem 2, 27.

Convivales fabulæ 6, 5. v. *n.*

Convivium appositum effluvio lacus 12, 57. tempestivum 2 H. 68. celebre primoribus erat Othoni, 4. *celeber.* dimittitur buccina 15, 30. initum affluentius ibid. 64. irrumpere 1 H. 82. ad convivium ruere, *intro ad convivantes* 2 H. 68. movetur tractu navium 15, 37. superpositum rati ibid. convivii inter secreta largiri aliquid (quod palam abnuerat) 2 H. 56. per speciem convivii numos dividere, *sportularum nomine* 1 H. 24. convivio vigilata nox 13, 20.

Cooriuntur insidiæ, pro *ex insid.* 2 H. 24.

Copia pro *copiis* 4, 4. 13, 55. honorum multa, *intell. præditus, ornatus* 12, 40. levis, *exercitus modicus* 2, 52. minore edita pugna, *militum numero* 12, 56. præsens, v. *præsens.* navalis missa 4, 56. copia rerum fessi 3, 63. fatiscere 6, 7. Senatus data 11, 1. copiæ, *simpliciter* pro *commeatu, frumento* 1, 68. 2 H. 32. 3 H. 60. militares *exercitus* 15, 24. frumenti, quas pendebant 2, 60. majores, *pars major copiarum* 2, 25. copias expedire, v. *expedire.*

Copiosus artibus honestis 3, 66.

Coram, an procul, atrocior Princeps 15, 36. mandatis fungebatur, Seneca coram, Burrus 13, 21. coram secuta vox, *opp. iis, quæ dixit, obversus ad aliam* (*matrem*) 4, 54.

Corona civis servati 15, 12. facundiæ *scil. præmium* 16, 3. coronæ (querceæ) statuuntur super sedes 2, 83.

Cornu tribunalis 1, 75.

Cornu complere, v. *complere.* cornibus affundi, v. *affundere.*

Corpus clausum, v. *claudere.* deserit eum (et vires) 6, 50. fusum late, (libertinorum) 13, 27. imminuere otio 2 H. 93. Imperii librari sine rectore nequit 1 H. 15. insigne 11, 36. per corpus legati ire, v. *per.* corporis decor ac forma 1 H. 7. corporis deridiculum, mollities, probra, vis, v. *suis ll.* corpori adjecta vulnera (jam trunco) 1 H. 41. curando solita exsequi 3, 15. hærentia tegmina, v. *hærere.* corpore ægro fatigari 1, 4. infamis, v. *infamis.* placere alicui, v. *placere.* sistens, v. *sistere.* corpore truces 2 H. 47. corpora fluxa 2 H. 32. speculatorum lecta comitabantur 2 H. 11. salubria, v. *saluber.* tincta, v. *tingere.* corpora labefecit impatientia æstus 3 H. 93. corporum salubritas, v. *salubritas.* verbera 4, 6. corporibus pellicum illarum insueverat 11, 29.

Corripuit eos delator 3, 49. correpti indicio eorum, *eandem in caussam tracti* 15, 44. in prædam locupletissimus quisque 2 H. 84.

Corrumpere cubicula feminarum 15, 42. jus concessum, *fructum ejus et usum impedire* 2 H. 92. officium prudentum, *intempestive adjuvando* 2, 23. veniam impetratam vanitate exitus (*sponte sumpti*) *irritam facere* 15, 71. corruptus delectus militaris ambitione et pretio 14, 18. honor ducis, *mixti gregario militi* 5 H. 1. impunitate promissa, *scil.* ut confiteretur 15, 56. ad judicium 16, 18. ad scelus 13, 21. 1 H. 72. ad societatem 2, 62. v. *not.* adversus modestiam disciplinæ dux (s. corruptor) 2 H. 12. in libidinem ac sævitiam 3 H. 33. in similitudinem vini potus G. 23. v. *not.* in spem rapinarum, *spe rap. injecta traductus in partes* 3 H. 47. in spem sociandæ classis, ei præfectus 15, 51. v. *not.* corrupta in barbarum civitas 6, 42. corruptum iter luxu 2 H. 11. corruptum in miracula verum 4, 11. corruptæ in adulationem caussæ 2 H. 101. dis-

cordia legiones ib. 76. corruptius habiti servi 1 H. 22.
Corruptionis eo usque provectus (*active*) 2, 55.
Corruptor animosus, v. *animosus*. corruptoribus tentare castra 2, 79.
Cortina. in cortina assistere O. 19.
Creber. crebra fama, *magna*, *multa*, 11, 34. 3 H. 71. vis fulgurum 15, 47. crebræ mortes in vulgus 2 H. 93. crebris criminibus insectari 6, 40. creberrima caussa seditionum ibid. 16.
Crebro ventitare 12, 3. 15, 52.
Crebrescere, *de fama*, *augeri*, *crescere*, *extendi* 3, 60. 1 H. 39. 3 H. 34. crebrescit per eos, vivere Agrippam: *int.* rumor 2, 39. apud aures cujusque ibid. rumore vago ibid.
Credere (creditur) de re aliqua 1 H. 34. 2, 60. famæ 2 H. 62. potentiam sibi parem, *scil. esse* 12, 64. vera esse 2 H. 54. cui credas, dabo 3 H. 54. credi supra fortunam *scil. esse* 5 H. 1. creditur fiducia ipsis, metus in ceteros, *corrupte* v. *not.* 4, 2. in majus 3, 44. 1 H. 18. credebatur, *cum accusat.* ib. 90. credita in deterius 3, 10. fama 4 H. 34.
Credibile (vix) memoratu 2 H. 74.
Credulus humillimo cuique 2 H. 23. credula fama inter gaudentes et incuriosos, *passive* 1 H. 34.
Credulitas inanis vanescit tempore ipso 2, 40.
Cremavit omnes incensa villa (*nominat.*) 3, 46.
Crescit vinculum sceleris 4 H. 70.
Crimen convictum, v. *convictus*. deferre atrociter 13, 10. inest adulationi 1 H. 1. in crimen deducere, *crimini* 6, 5. in cr. detorquere 1, 7. in cr. evaluit caussa, v. *evalescere*. criminis reus arguebatur 1 H. 48. scena, v. *scena*. crimine (conjurationis) cadere 6, 14. in crimine convicti 15, 44. crimine sub eodem vinxerant eum 2 H. 26. crimina approbata, v. *approbare*. asperare, v. *asperare*. prætentata in aliquo (reo) 1, 73. suburbana, v. *suburbanus*. ob crimina finem vitæ implevit 2, 42. criminum libelli, v. *libelli*. criminibus crebris insecuta maritum 6, 40. circumveniri, struente alio 1, 13. mariti connexa 16, 32. nobilitari, *accusando aliquo* O. 37. provincialibus uxorum plectuntur mariti 4, 20, (falsis) subdi reum, v. *subdere*.
Criminari, criminando anteibat bonos, v. *anteire*.
Criminator in ceteros 4, 1.
Criminationibus exarsit, *ad criminationes* 6, 25.
Criminose deferre aliquid 16, 20. criminosius incusare 3 H. 38.
Cruciatus adhibere 1, 23. per cruciatus interrogare 2, 13.
Crudelitati insistere 16, 25. crudelitatem Principis aggredi, v. *aggredi*.
Crudescit seditio 3 H. 10.
Cruda (et viridis) senectus A. 29. crudum servitium 1, 8.
Cruenta pax 1, 10. 2, 46. cruentum iter, *per quod cædes peractæ* 1 H. 5. cruentæ epistolæ, *Tiberii de damnatione reorum* 3, 44.
Cruentare se sanguine 1 H. 58.
Cruore captivo adolere aras 14, 30. suorum multo pulsus 2 H. 21.
Cubicula feminarum corrumpere 15, 42.
Culpa ex Cæsare nulla 4, 6. vulgata inter viros et feminas, de stupro 3, 24. culpæ alienæ nescius, v. *nescius*. culpam ostendere ratione, *aliis suam* 2 H. 19. culpam exsolvere, *expiare* 4 H. 62. vertere in alium, v. *vertere*. ad culpam usque ignarus 1 H. 49. in culpam novissimi 1, 28.
Cultores *opp. oppidanis* 12, 55. (et arva) vastabantur 2 H. 87.
Cultus (ad spectaculum gladiatorium) advectus 2 H. 71. cultus Numinum iis, venerari Apollinem et Dianam 3, 63. cultus multum præfert oratio 12, 3. cultu externo infectus, v. *infectus*. læto mutare luctum 2, 75. urbium nullo gens ibid. 52.
Cum aliquo nomen fraternitatis usurpare 11, 24. cum expeditionibus transigere, v. *transigere*. cum fide audiri, v. *fides*. cum honore levi eorum scripsit, *de iis* etc. 6, 15. *ut contra* 14, 26. cum multo honore ejus, v. *honor*. cum invidia magna, v. *invidia*. cum insectatione ejus scripsit literas 1, 53. cum lætitia habetur scelus externum 12, 48. cum libertate occidere, *liberum mori* 4, 50. cum (Magistratibus et) precibus occurrunt civitates 1 H. 63. cum præmio peraguntur scelera 12, 67. cum pudore et flagitio disserere *turpiter et flagitiose* 3, 17. cum terrore (et catervis) volitare 2 H. 88.
Cumulare Cæsarem, Augustum, et omnia vocabula 2 H. 80. cumulata gaudio (*quæ læto audierant*) transferunt in alios 2, 82. cumulant probra in Legatum, pro *congerunt* 1, 21.
Cumulus. mille equites cumulus prosperis ducebantur 2 H. 24.
Cunctari, *deliberare*, *dubitare* 14, 13. 1 H. 70. 2 H. 63. 3 H. 50. inter metum et iram 2, 66. non cunctatum apud latera 3, 46. cunctantem perpu-

lit 4, 41. v. *not.* cunctante ad ea Mithridate 12, 46.
Cunctanter excipere victoriam, v. *excipere.*
Cunctatio *opp. virtuti* 15, 2. cunctationem afferre 11, 9. 12, 54. cunctatione tractare bellum 6, 44. cunctationes Principis aperire, v. *aperire.*
Cunei militares 1, 51. 2, 83. 14, 37. 46. 16, 27. 2 H. 82. 3 H. 29. 4 H. 16. 20. 5 H. 16.
Cupere flagrantissime, specie recusantis 1, 3. cupiens erogandæ pecuniæ ib. 75. cupientibus erat bellum ib. 59.
Cupiditas studiorum mira O. 3. cupiditates hiantes 1 H. 12. novæ, *rerum novarum* ib. 24.
Cupido adolevit, erupitque, v. *adolescere.* profusa 1 H. 52. *sic et plurali* 3, 52. solvere, pro *solvendi. Infinitivus.* cupidinem elicere, v. *elicere.* ad cupidinem et fastidia proturbatus, v. *proturbatus.* cupidine muliebri incensus 4, 39. severitatis acerbus, *studio* 1, 75. cupidines malæ dominationis 13, 2. primas (Principis) velare, v. *velare.* pro *avaritia* 12, 57.
Cupitor incredibilium 15, 42. matrimonii talis unus exstitit 12, 7.
Cupitus, moram cupitis adferebant, *consiliis destinatis* 4, 3.
Cur. invasit eos, cur nunc silerent? v. *invadere,* materia, cur fideret 4, 39. trahebant varie, cur abstinuerit, v. *trahere.* cur—arceret, querebatur 15, 60.
Cura de condiendis mortuis 5 H. 5. pro *libro, opere* 3, 24. 4, 11. perdendi (*pecuniam scil.*) *studium* 2 H. 94. vetus illi, insistere curriculo, *studium, voluptas* 14, 14. pro *Præfectura, præsidio* 12, 42. 2 H. 57. instantior, præverti etc. 2, 55. intenta 4, 72. maligna in omnes 1 H. 85. publica, v. *publicus.* curam successoris obruere, v. *obruere.* peditum equitumque sumere, *eos ducendos* 2 H. 24. curam facere, v. *facere.* cura ejus attinebatur, v. *attinere.* cura (sine) Deum evenere prodigia 14, 12. v. *not.* impetu magis quam cura viguit (orator) 4, 61. cf. A. 10. cura sustentare saucios ib. 63. curæ communes, v. *communis.* simplices, v. *simplex.* curarum delenimenta 2, 33. in partem additus ei 4 H. 26. in partem vocari 1, 11. curas malas exercere 3, 37. onerare, v. *onerare.* ad plures vitam producere ib. 24. curis obtendere luxum, v. *obtendere.* virilibus vitam feminarum exuere 6, 25.
Curare Asiam, pro *regere* 4, 36. curabant longius exploratores 3 H. 10. curandi comitas A. 16. curatissimæ preces 1, 12.
Curriculo quadrigarum insistere, cura illi 14, 14. cf. 15, 44.
Curru pressi equi, v. *premere.*
Cursare tempora, *perlustrare* A. 1.
Cursim percensere 4, 4.
Cursus honorum inoffensus 1 H. 48.
Custodia socors, v. *socors.* honorata, *libera* 3 H. 12. custodiæ appositus 1, 6. 2, 68. elabi 5, 10. custodiam rumpere 2 H. 63. in custodiam velut dare urbem 15, 58. condere 4 H. 2. in custodiam habiti, v. *in.* custodia circumdare aliquem 2, 4. militari haberi 3, 2. 14, 60. præsenti manent illæsa conjugia, v. *præsens.* publica attineri, v. *attinere.* custodiis acribus sepserat domum 1, 5. intectis 4 H. 28.
Custodire sermones, *observare, captare* 2 H. 52. custodita observatio dierum 15, 55. incustodita nox 2, 40. custoditi transitus 4 H. 65.
Custos, sine custode transire, 6, 41. sub custode coire 4 H. 64. custodes additi, inditi, v. *suis ll.* adpositi 4, 60. amoti 13, 24.

D.

Damnare, *de accusatore* 3, 36. v. *condemnare.* damnatus Cyrenensibus, *eorum caussa,* vel *accusantibus* 4 H. 45. de vi 4, 14. damnatum concedere precibus alicujus 2, 55.
Damnatio ingruit ei 6, 35. damnationem frustrari, v. *frustrari.*
Damnum armorum, *jactura.* intra unum stetit vis (incendii) *unius. ædificii* 3, 72. obliteratum clade majori 2 H. 66. damno (ac remedio) proximi, v. *proximus.* damna exercitus supplere 1, 71. sæva 2, 26.
Dare duces tentandis Alpibus, *ad eam rem constituere* 2 H. 12. epulas alicui 2, 57. exitum alicujus inimicitiis 1, 10. in casum se et Remp. ib. 47. ingenium studiis 4 H. 5. nomen in conjurationem 15, 48. pugnam, *copiam pugnæ facere* 2, 13. sacrificium (suovetaurilia) 6, 37. se legionibus, *iis obsequi* 1, 31. dat contra fortuna 15, 13. 1 H. 65. dabant suspicionem in eos literæ (Principis) 6, 47. dabo, cui credas 3 H. 51. dari acies media *dicitur iis, qui in ea locantur* 4 H. 76. datur casus, v. *casus.* datus dies, *ortus* 13, 40. datum ei deducere, *mandatum* 12, 11. contumeliæ ejus 2, 58. (*ut ante,* honori) secundum eos, *decretum* 4, 43. dare exitium alicui 15, 70.

Dativus pro accusativo cum præpositione ad 3, 31. 15, 24. 40. 3 H. 32.
Dativus pro ablativo cum præpos. a 6, 41.
Dativus quartæ in u 1, 10. 2 H. 65.
De *aliqua re* creditur 1 H. 34. cura 5 H. 5. expedire 4 H. 48. ignarus 1 H. 67. inquirere 16, 34. de controversiis transigitur 2, 65. de Imperatore rapti fisci, *ex ejus domo et re* 1, 37. de Augusto laus, pro *Augusti* 1, 12. de imperio exire 3 H. 68. de pecuniis (repetundis) itum ad recuperatores 1, 74. de populis parta tributa 11, 10. de sequentibus plerique 15, 54.
Debellare hostem A. 34.
Debilis ingenio 4, 62. v. *not.*
Debilitari, *quibus pedes, bracchia confracta* 4, 63.
Decedere in juga montium, *e prœlio* 12, 35. v. *not.* decedere alicui 3, 31. decedit infamia, *tollitur* 15, 44. *sic Hor. decedit febris.*
Decentior quam sublimior A. 44.
Decernere cœlum alicui 1, 73. laudes gratesque 4 H. 39. religiones cœlestes 1, 11. mihi decretum est, *certo scio* A. 33.
Deciderunt huc omnia, pro *reciderunt* 3, 59. v. *not.*
Declinare adversa in inscitiam alterius 15, 26. impudicitiam uxoris, *vitare aspectum uxoris impudicæ* 6, 50.
Decoraverunt fidem eorum ut etc. *tali præmio affecere* 3, 62.
Decorus pro *pulchro* 12, 4. 13, 12. 15, 69. facundia 2 H. 80. decora juventa 1 H. 53. decorum genus 6, 27. ingenium 1, 1. pudori suo ib. 12. ad decorum imperii composita cuncta 1 H. 71. decora decernere, *honorifica* 3, 47.
Decurrere. bonori ejus cum legionibus decurrit 2, 7.
Decursus cohortium 2, 54. v. *not.* in litora, *sc. e montibus*, 12, 55.
Decus avitum recolere, v. *recolere.* decus belli concedit illuc, retinere sibi, v. *concedere, retinere.* decus (ac nobilitatem) adstruere alicui, v. *adstruere.* castrorum convulsum, *disciplina corrupta* 2 H. 94. disciplinæ veteris 1, 35. suum cuique rependit posteritas, *gloriam meritam* 6, 35. retinet quisque, *dignitatem cum insignibus* ib. 37. triumphale ib. 10, 39. in decus unius bellare 1 H. 89. decore Consulari ac triumphali præfulgens 13, 45. imperatorio spectabant eum, *habitu, ornatu* 12, 41. decora alicujus adjicere nobilitati suæ, *per adoptionem* 1 H. 15. artium Græcarum, *pretiosa operis Græci artificia* 15, 41. longa præferre, *de nobilibus* 14, 43. e militibus lecta 2 H. 81.
Dedecorus majoribus suis 3, 32.
Dedecus adire 1, 39. amoliri 14, 14. lenire 3 H. 61. natalium 11, 21. dedecori nihil refert, *æque turpe est* 15, 65. dedecore notabili insignes sententiæ, *turpiori adulatione* 3, 65. in dedecora prorumpere, v. *prorumpere.* per dedecora quem foverant, cum scelere insectantur 5, 6.
Dedere reum senectæ et orbitati alicujus, *damnare in gratiam senis orbi* 3, 23. cf. 16, 10. simultatibus 16, 20.
Deditio coacta, v. *cogere.* in deditionem venire 13, 39.
Deducere, *absolute intell.* domum, e curia, *et quidem in lectica:* 3, 14. sibi quemque jubet, si qua asportari possent, *auferre* 16, 11. deductus in Regnum 2, 3. v. *not.*
Deerrabat sors ad parum idoneos 13, 29.
Deesse, dicendis temporibus alicujus 1, 1. rebus prosperis, *non adesse, dum geruntur* 3 H. 50. tempori deesse, *non uti* 4 H. 34.
Defectio pro *languore, imbecillitate* 6, 50. defectionem recreare, *deficientem* ibid.
Defectores 1, 48. 3 H. 57. patris, *a patre* 11, 8.
Defectus, defecto corpore 4, 29.
Defendi scuto, *uti* 1 H. 79. defensum crimen, *dilutum* 3, 12.
Defensio trepidavit in ceteris 3, 13. defensioni diffidere, v. *diffidere.* defensionem (silentii sui) aperire, *per syllepsin:* et quid in futurum statuerim 6, 37. dividere, spernere, v. *suis ll.*
Defensoribus datis missus, *præsidio* 3 H. 31. *extr.*
Deferre atrociter crimen 13, 9. census 6, 40. ferrum in pectus 1, 35. pro *mittere dono* 13, 13. defertur moliri res novas 2, 27.
Deficere. defecit dies 15, 44. deficientis momenta nunciabantur A. 43. defectus, (*particip.*) *desertus* 2, 70. defectum corpus 4, 29.
Defigere oculos, *intell. humi* 3, 1. quasi ob metum defixo: *alias dicitur* metu 1, 68.
Definire formam, *describere* 6, 28.
Deflagrat seditio 2 H. 28.
Deflere carmine suprema alicujus 3, 49.
Deformis memoria et visu locus 1, 61. deforme obsequium, *servile* 4, 20.
Deformitas exitus 3 H. 85. ludicra 16, 4.

Degener ad pericula 1, 40. ut degeneri, Pseudophilippo nomen impositum, *qui ex ea familia non esset* 12, 62. pro *ignobili genere natus* 12, 51. degeneres insidiæ, *alienæ moribus Rom.* 11, 19. preces, *timidorum* 12, 36. 62.

Degenerare a labore et virtute 2 H. 62. a servitute quoque G. 45. v. *not.* ad artes theatrales, *de hominibus* 14, 21. non degeneraverunt a vita sua quamvis pessimo facinore 3 H. 27. cf. 15, 68. degeneraverat vita a nomine Sempronio 1, 53.

Degredi in æquum A. 18. jugis, sc. in Italia 1 H. 61. cf. A. 4, 49.

Degustare imperium 6, 20.

Dehonestare bonas domi artes 3, 70. egregium publicum, *libertatem scil. adulatione* ibid. famam 16, 24. dehonestari theatro publico, *in quod scil. prodeas* 14, 15.

Dehonestamentum in nos 12, 14.

Dehonestamentum amicitiarum, *turpes amici* 2 H. 87.

Dehortari *cum infinit.* 3, 16.

Dejici ad mare diversum, *per tempestates* 2, 59. congressu et familiaritate alicujus 13, 46. dejecti crines 14, 30. v. *not.* dejectus, studio feriendi O. 26. v. *not.* infra eum Oriens, *ei subjectus* G. 37. dejectus Regno, *opp.* impositus 2, 3. dejecta uxor, *sc. matrimonio* 11, 29. dejectæ solo regiones, *dirutæ igni* 15, 40.

Dein pro *denique* 2, 69. v. *not.*

Delabi in amorem (libertæ) 13, 12. ad inopiam 2, 38.

Delationem subire, v. *subire.* delationes factitare 2 H. 10.

Delator majestatis 2, 50.

Delegare natos nutricibus G. 20. v. *not.* O. 28. scelera aliis, *adscribere* 13, 43.

Delenimenta curarum ac periculorum 2, 1. vitiorum A. 21. v. *n.*

Deliberatum inter Sardianos Smyrnæosque, *a Senatu scil. utris concederetur, quod petebant* 4, 55. quo minus —decerneretur 5, 5.

Delicta accendere remediis intempestivis 12, 54. prosequi venia 13, 35. delictis hostium novus (dux) A. 16. ex delicto latæ leges, v. *ex.*

Deligere bello aliquem inter duces 1 H. 71. dextram alicujus petendæ veniæ 12, 19. in aliquo sanguinem propinquum, *in eo deligendo spectare ac sequi* 4, 75. legiones, unam dextro lateri, alteram in lævum 1, 64. deligi ad fastigium summum 15, 65.

Delectus (militaris) corrumpitur, v. *corrumpere* 3 H. 50. 4 H. 70. utilissimus et brevissimus est, cogitare etc. 4 H. 16.

Deliciæ muliebres G. 18.

Deminuitur arbor 13, 58. lenitas imperii contumacia inferiorum 16, 28.

Deminutio. in dem. sui accipere fastigium muliebre 1, 14.

Demittere. demissus Troja Romanus, *oriundus* 12, 58. classem Rheno 1, 45. demissus in adulationem 15, 73.

Demonstrat hoc conjectura 16, 1. demonstrari exilium sibi intellexit 3, 24.

Demovere, demoverat Syria 2, 43. demoti in insulas, *relegati* 6, 30. parietes ib. 24. labefactum demovere 4, 60.

Demutare nihil instituto 4, 16.

Denegare objecta 15, 57.

Denique, aut seditione, aut proditione denique male gesta Rep. *aut omnino* 1, 72.

Denotare pallores A. 45. ora ac metum 3, 53. v. *n.*

Densa acies armis virisque 14, 29.

Densare ictus, *frequentare* 2, 14.

Denubere in domum 6, 27. v. *not.*

Denuntiat iis, exequi cædem 11, 38.

Depellere pro *arcere, prohibere* 11, 34. pro *expellere* 12, 41. pro *repellere, vincere* 2, 1. 54. 3, 73. auditiones falsas, *refellere* 4, 11. Italia, *sc. in exilium* 6, 33. 14, 30. urbe 3, 24. sorte provinciæ 3, 32. vento depelli, sc. cursu 2, 54. Senatu 11, 25.

Deponit et prosequitur Cattos suos saltus Hercynius, *cum eorum regione porrigitur et finitur* G. 30.

Depopulari, quos fidos rebatur 13, 37. depopulatur vis pestilentiæ genus omne mortalium 16, 13.

Deportare lauream, *et quidem intell. ex præc.* apud Germaniam, *per syllepsin* 2, 26.

Deposcere morti aliquem 1, 23.

Deprecari pro *precari, rogare* 3, 22. 24. onera, *dudum quidem imposita* 1, 78. suspicionum tacita, rumorem vulgi, *ne scil. Princeps iis credat* 4, 41.

Deprecabundus, pro *supplice, beneficium rogante* 15, 53.

Deprehendi nuntio, *in itinere* A. 7.

Deprimere fossam 15, 42. v. *not.*

Deridiculum 3, 57. per deridiculum audiri 6, 2. deridiculo corporis despiciendus 12, 49.

Deripere. derepta Romanis spolia 2, 45. v. *not.*

Derumpere. derupta et avia 4, 45. 6, 21. deruptus collis 2, 80.

Descendere in caussam 3 H. 3. in partes 15, 50.

Desciscere. fidus Principi et desciscentibus suspectior erat 1 H. 51.

Describere pro *mandare* s. *præscribere* 6, 23. v. *n.* originem, vitam, stipendia alicujus 1, 81. v. *not.* descripti agri, *assignati* 11, 19. descripta per dies dictorum factorumque ejus 6, 24.
Deserere pericula aliena 13, 56. saucios, *relinquere in itinere* 15, 16. deserebat eum corpus, nondum tamen simulatio 6, 50.
Desertor ac proditor, *eodem sensu* 1 H. 72.
Desideria militum ferre ad Cæsarem 1, 19. frustrari ib. 26.
Desidia advocationum, v. *advocationes.*
Designatio annua, v. *annuus.*
Desistere pro *relinquere consilium, nondum scil. inceptum* 11, 29.
Desolatus discessione aliorum 1, 30. ministeriis servilibus, *a servis relictus* 12, 26.
Despicere gesta alicujus, *sermone elevare* 15, 6. despiciendus deridiculo corporis 12, 49. despecta natura, *abjecta indoles* 13, 47.
Despectare pro *despicere* 2, 43.
Destinare pro *constituere* 3, 16. Consules pro *designare* 1, 3, 9. collegam se Consulatui alicujus 2, 42. pro *eligere* 3 H. 12. excidio urbem 1, 36. 2, 13. inediam 6, 48. iræ unum aliquem 1 H. 82. prædæ aliquem 2, 13. reum 6, 7. destinari pro aliquo, *in locum ejus deligi* 1 H. 26. proximum imperantibus, *haberi* ib. 21. destinatus morti animus 16, 9. destinata ei mors, h. e. *statuit mori* 15, 63. destinata alicui uxor 3, 23. destinata componere, *aggredi propositum libri opus* 1 H. 4. proveniunt, v. *provenire.* retinere 6, 32. destinatus alicujus adversari 4, 41. destinata Deo, *voluntatem* 4 H. 84.
Destinationis certus, ne—moliretur 12, 32. destinationem vindictæ adjicere, v. *adjicere.* ex destinatione Neronis aut Galbæ manserunt Consulatus 1 H. 77.
Destruere auctoritatem Senatus 14, 43. destruere hostem 2, 63.
Detegi formidine, *eam prodere* 1 H. 81. detecta corpora objicere hosti 13, 38.
Deterere, deteritur ardor ac ferocia 2 H. 76.
Deterius (in) aucta 2, 82. credita 3, 10. trahere 1, 62. deteriora *opp. honestis* 4, 33. deterrima comparatio 1, 10.
Determinare ætatem aliquam signatione veterum O. 16.
Deterrere studia accusantium 12, 54. pro *repellere hostem scil.* 2 H. 41. deterrentur ingenia bona, adulatione gliscente 1, 1.
Detestari acrius 2 H. 35. detestanda clamitare alicui, v. *clamitare.*
Detinere se alimentis miserandis ad nonum diem 6, 23. pecuniam apud se longa senecta 14, 65. detineri amore 11, 12. v. *not.* in contumelia 13, 36.
Detorquere in crimen verba et vultus 1, 7. detortum corpus pro *distortum.* v. *not.* 15, 34. detorta natura O. 28.
Detrahere infamiam Senatui, *prohibere, ne eam subeat* 16, 26. muros urbi 4 H. 64. pugionem templo 15, 53.
Detractor haud quaquam sui 11, 11. v. *not.*
Detrectare pro *obtrectare* O. 26. fortunam adversam alicujus, *in ea non fidelem manere,* s. *ejus participem esse nolle* 2 H. 97. sacramentum alicujus 1, 42. imperium 1, 45. vim equos regentis, *non agnoscere, elevare* 15, 52. detrectare poetas, *deprimere* O. 11.
Detrudere, *de pugna in æquo loco, loco movere* 6, 35. detrusus ad necessitatem belli 13, 43. (tempestate) in (s. ad) insulam 2 H. 8.
Deturbare telis, pellere umbonibus 4, 51.
Devincire populum jure Divino et religionibus 3, 26.
Devotiones 3, 13. 12, 65. 16, 31. invocare, v. *invocare.* veneficia et devotiones in Principem 4, 52.
Deustus mons Cælius 6, 64. deusta pars circi 6, 45.
Dexter, dextra frons 2 H. 24. v. *n.* 3, 4. dextram alicujus deligere petendæ veniæ 12, 19. fatigare osculis 15, 71. dextros agere equos G. 6. dextras ferre ad aliquem, nomine exercitus 2 H. 8. implicare 12, 47. miserat civitas hospitii insigne 1 H. 54. v. *not.* renovare, *fœdera* 2, 58.
Dicatus inter Numina 1, 59.
Dicere pro *prædicere* 11, 4. v. *not.* amore aliquem, et sine odio 1 H. 1. pro sententia aliquid 15, 74. repudium alicui 3, 22. tempora alicujus 1, 1. dicitur, *cum accusat.* 1, 10. 4 H. 52. dicta alicujus infringere, noscere, v. *suis ll.*
Dictare, pro *dictitare* 1, 72. v. *not.*
Dictionis semotæ arcana, *sermo domesticus ac familiaris* O. 2. dictionibus oratoris omnibus interesse ib. 34.
Didita per provincias fama 11, 1.
Diducere hostem 2, 11. diductus miles lascivit 11, 1. in studia Senatus 4 H. 6. *add.* 2 H. 68. diducta, ut bello civili, civitas 4, 17.
Dies aperit aciem, v. *aperire.* datus, v. *dare.* defecit 15, 44. fatalis et meus, *de morte naturali* O. 13. flexus in vesperam 1, 16. præceps in occasum 3

H. 86. *fecisse* dicitur, *quod eo gustum* 14, 41. *init.* dies magnus A. 34. fœdus imbribus 1 H. 18. ludorum celebratur Cereri 15, 53. primus fidei et constantiæ, *scil. susceptæ, demonstrandæ* 1, 58. primus quæstionis contemptus 15, 57. præcipuus, v. *præcipuus.* princeps adepti Imperii 1, 8. reliquus prætturæ collatus in Marcellum 12, 4. reluxit cæco 4 H. 81. vastus per silentium 3, 4. vesperascit 16, 34. 2 H. 9. diem disponere, v. *disponere.* qualem induisset etc. v. *induere.* diem lucemque natura aperuit mortalibus, v. *aperire.* diem ducit nox, v. *ducere.* obtendere (an obtundere) nube 3 H. 56. prædicere, v. *prædicere.* posterum petivit reus 2, 30. diem ex die prolatare 6, 42. supremum qualem exegit 3, 16. supremum explere 1, 6. 3, 76. diem vitare latebra, *periculum ejus dici* 3 H. 85. die immoto ac sereno 1 H. 86. Senatus 1, 7. 2, 29. dies negotiosi, *opp. sacris* 13, 41. festos frequentare 14, 4. rerum terere verbis 3 H. 50. totos continuare theatro ignavia 14, 20. dierum observatio incustodita 15, 55. diebus feriarum Latinarum 6, 36.

Differre pro *serere, spargere* 3, 12. per manipulos 4, 25.

Differre aliquem, 1) *honorem ejus* 2, 36. 2 H. 71. 2) *præmium ejus* 3 H. 51. 3) *accusationem alicujus* 4, 19. arma, v. *arma.* exitium, religione, *arcere* 1 H. 43. mortem, *de veneno lento* 12, 66. negotium integrum ad Principem 3, 52. offensas, *opp. omittere* 1 H. 47. rumoribus dominos 1, 4. vocabulum *nomen* Augusti, *scil. capessere* 2 H 62. differri non potuit Nero, *retineri ab incipiendo* 12, 20. differtur per manipulos, *imperium ducis* 4, 25. dilatæ res *ac* prolatæ, *eodem sensu* 2, 35. castra vi fluminis differebantur 5 H. 23.

Differentia inter bellum et prœlium 2, 88. 12, 39. 2 H. 40. G. 30. coercere et componere 1 H. 85. congiarium et donativum 12, 41. decus et scelus 6, 51. facile et libenter A. 44. flagitia et scelera G. 12. fletum et lacrimas 14, 33. gentem et nationem G. 2. parere et servire A. 13. plebem et populum 1 H. 35. 40. poetam et vatem O. 9. severum et tristem 1 H. 14. stationes et vigilias 13, 35.

Differentia desidiæ adversus studia O. 33.

Differtum odoribus corpus 16, 6.

Diffidere *cum ablat.* 2 H. 23. v. *n.* defensioni, *desperare eam* 15, 36.

Diffidentia præsentium, *passive* 1 H. 72.

Diffugia proximorum 1 H. 39.

Dignus *cum genit. personæ s. hominis* 15, 14. v. *not.* suscipiendo Imperio 13, 14. dignum ob præmium est bellum 1, 3. digna (et inviolata) tradere posteris G. 18. v. *not.*

Dignari visu aliquem 4, 74.

Dignatio, pro *dignitate, munere* 13, 20.

Dignitas (nostra) inchoata a Vespasiano 1 H. 1. Senatoria, *de Equitibus R. ordine Senatorio dignis* 16, 17. dignitatem ordinum dividere, v. *dividere.* ex dignitate P. R. repertum 13, 31.

Digredi domum 2, 30.

Dii cesserunt in prædam, *spoliatis scil. templis* 15, 45. Dii penetrales, v. *penetrales.* Deorum æquitas, v. *æquitas.* conscii, v. *conscius.* Deorum honoribus nihil relictum 1, 10. formæ, *vitiose,* v. *not.* G. 44. Deorum vocabulis appellare formam vocemque Principis 14, 15. Deos adsimulare etc. v. *adsimulare.* Deos impios invocare, v. *impius.*

Dilapsa (vetustate) æra legum 4, 40. ædes dilapsa 4, 43. v. *not.* 1 H. 86.

Dilargiri fœdera sociis, Latium externis 3 H. 55.

Diligentia prima hæc erga pecuniam alienam 4, 20.

Dimittere *tributa* pro *remittere* 4 H. 55. v. *n.* oblivione pari instantia et præterita ib. 36. dimittitur buccina convivium 15, 30.

Dimovere, dimotis omnibus, pro *submotis, abire jussis* 2 H. 49.

Diplomata negliguntur 2 H. 54. revalescunt ibid.

Direptor 3 H. 33.

Dirigere acies per catervas disjectas, aut incursibus vagis 2, 45.

Dirimere æmulationem 3 H. 57. commercia belli ib. 81. diversitatem consiliorum 4 H. 76. diremptи moderatione meliorum 2 H. 53.

Diripere socios 13, 43.

Dirumpere imagines 1 H. 55. v. *not.*

Dirus ore, *de eo, cui oculus alter effossus* 4 H. 62. dira quies *diro scil. somnio* 1, 65. diras meditatas et compositas imprecari 6, 24.

Discedere a contactu, *improborum scil.* 1, 43. in manipulos ibid. 34. discessum fugæ specie, *defectum ab eo, relictus est* 6, 44.

Disceptare, pro *litem habere* 6, 4.

Disceptator agrorum 14, 18.

Discere experiendo 1, 11.

Discernere eloquentiam fortuna, *ex ea æstimare* 2, 83. jus et injuriam, *sta-*

tuere, uter alterum violaverit 2, 65. discreti uno amne 1 H. 65. discretum fulguribus, quod mœnibus cingebatur 18, 41. non discreverim, utrum miserius sit 5, 6.

Discessus, discessu Romanorum, pro *decessu* 2, 44. v. *not.*

Discidium ortum, pro *divortium factum* 12, 40. discidium suum nosse, *perfidiam uxoris alii nuptæ* 11, 30. discidii civilis specie movetur (uxor) 14, 60. discidio imminuere domum, *divortio* 2, 86.

Disciplinæ decus 1, 35. fas ibid. 19. ordo confusus 1 H. 60. disciplinam aspernari 1, 16. disciplina agitare provinciam A. 16.

Discors alicui 3, 42. 11, 6.

Discordantis patriæ remedium 1, 10.

Discordia adversus patrem 12, 44. et pravitas, v. *pravitas.* discordiam veterem accendere 1 H. 65. per discordiam consumptus dies, *in Senatu* 4 H. 43. discordia aliorum convulsi 4, 40. discordia corrupti 2 H. 76. discordiæ adseverantium contraria 14, 16.

Discrimen acre 15, 3. ambiguum, ac prope ultimum 6, 21. vertitur in eo, *summa rei, eventus* 11, 28. discriminis summi incuriosus, *summæ rei* 3 H. 56. v. *n.*

Discumbere ultra solitum 6, 50.

Discursu subito terga cinxerant equites 2 H. 24.

Discussit famam fortuna 2 H. 9.

Diserte saltare O. 26.

Disjicere tumulum 2, 7. disjecit ventus naves in aperta Oceani 2, 23. disjectum, pro *impeditum* 14, 2. disjecti, *dispersi* 1, 32. 3, 2. 6, 44. *opp.* modestis, *in agmine* A. 20. disjectæ arenæ 2, 61. v. *not.* disjectas per catervas diriguntur acies ib. 45.

Disjunctus, *de oratore* pro *dissolutus, qui fuse et sine periodorum compositione scribit* O. 18.

Dispartire 13, 37.

Dispergere exercitum in manus plures, pro *dividere et dimittere* 3, 74. libellos, *distribuere* O. 9. dispergitur vicis Judæa 5 H. 8.

Dispicere insulam, *incognitam adhuc* A. 10. pro *expendere* 13, 27. 4 H. 55. haud facile quis dispexerit, *cognoverit, decreverit* 3, 22.

Disponere curas Imperii 16, 8. diem G. 30. ministeria Principatus in Equites Rom. 1 H. 58. dispositi cuneis propriis 4 H. 16.

Dispositu aptior 2 H. 5. v. *not.*

Dissensione civium latæ leges, *per dissensiones civium* 3, 27.

Disserere aliquid, pro *de re aliqua* 1, 4. 2, 27. 2 H. 3.

Dissertare de his, quæ in publicum consuluntur 13, 38.

Desidebant in Arminium ac Segesten, *factionum capita.* v. *not.* 1, 55.

Dissimilis, v. *similis.* forma haud dissimili in dominum 2, 39.

Dissimulare alicui, pro *reticere, occultare* 11, 30. intellectum, v. *intellectus.* honorem alicujus, *quasi non destinatum omittere* 2 H. 71. dissimulata seditio creditur in majus 1 H. 18. dissimulatus, *bellum et vindicta, adversus eum dilata* 4, 19. dissimulati rei, sine absolutione, sine supplicio 15, 71.

Dissimulationem abrumpere 11, 26. eximere, v. *eximere.* in dissimulationem sui compositus, v. *compositus.* per dissimulationem alere conatus alicujus, *per dilationem, ex simulata ignorantia* 4 H. 18.

Dissimulator alienæ culpæ, *qui non impedit, punit, tanquam nesciat* 2 H. 56.

Dissociare caussam suam, *a ceteris* 13, 56. 4 H. 37.

Dissolvere, pro *refellere* 13, 21. dissoluta luxu mens 15, 49. dissoluta, quæ voluerat, *jussa ejus irrita* 3, 24.

Dissolutionem Imperii docebant (*futuram scil.*) si vectigalia omitterentur 13, 50.

Dissoni questus 1, 34.

Dissuadere pœnam suam 13, 26.

Distare, *de exercitu hostili,* pro *abesse* 3, 60. distanti haud multum tempore 3, 24.

Distentus circa scelera 16, 8.

Distinguere crimina majestatis, *non omnia eodem nomine complecti, eodemve modo punire* 2, 50.

Distinctus *subst.* 6, 28.

Distinebant eum sententiæ duæ 1 H. 32.

Distrahere Remp. 1, 4. turmas, *diducere, extendere* 6, 35. distrahi consiliis 6, 44. qua fama distraheretur 3, 10. distrahere hostem 1, 60.

Distribuere cohortes, *partiri, disponere, in oppugnatione* 2, 31. naves in legiones ac socios, v. *in.*

Districtus accusator 6, 36. v. *not.*

Ditissimus Hispaniarum 6, 19. ditissimi belli victoria 1 H. 51.

Diversus ab institutis majorum Rex 2, 2. diversus animi 4 H. 84. morum 14, 19. diversa acies, *hostilis.* diversa arte, *via contraria* 18, 2. fama ferre 16, 1. simulatione, *omnia alia simulans* 14, 10. diversum mare, *contra-*

rium ei, quod petebatur 2, 59. in diversum auctor, *contrarii* 12, 69. ex diverso directa acies, *ex adverso* 4 H. 16. ex diverso paratum præmium, *ab hoste* 2, 75. add. 3, 73. diversi interpretabantur, *alius aliter* 2, 73. interrogabantur, *separatim* 15, 55. ordiuntur, *alter contra alterum* 2, 9. diversi reperiuntur, *contraria sentientes* 6, 22. diversos componere, *discordes* 13, 9. diversæ terræ, *remotæ* 1, 17. spes *non directæ ad salutem Principis* 14, 57. diversa induere *parti utrique per factiones favere* 6, 33. diversa oppida, *alia regione sita* 3, 2. sciscitari, *res hostium explorare* 2 H. 34. per diversa inquies nox, *contrariis de caussis* 1, 65. *cf.* 3, 14. diversis studiis certabatur 11, 23. *add.* 12, 60. 1 H. 32. O. 1. diversi, *opp.* sui O. 34.

Diversitas inter ducem et exercitum 1 H. 62. licentiæ patientiaque inerat eis 4 H. 27. diversitatem consiliorum dirimere ib. 76. diversitatem exprobrare, *contrarium fortunam, speciem* 15, 16. diversitas naturæ, *secum ipsa pugnans* G. 15.

Dividere defensionem (*suam*) a marito 3, 15. dignitatem ordinum, *gradibus distinguere* 13, 27. turbidos, *scil. a se* 1, 43. divisum in eos Regnum, v. *in.* divisi per itinera, qui percunctarentur 2 H. 53.

Divisiones agrorum facere 1, 10.

Divortium artissimum inter Europam et Asiam, *de freto* 12, 63. divortia itinerum indicebantur A. 19.

Diurna actorum scriptura, pro *diurnorum* 3, 3. diurna P. R. *scil. acta* 16, 22.

Docere dissolutionem Imperii, *scil. hanc esse, vel instare* 13, 50. doctus domum Principum a Tiberio ibid. 47.

Doctor institutionis Cynicæ 16, 34. doctoribus instructus 14, 52.

Doctrinæ elementa insunt ei 13, 3. doctrina Græca exercitus 15, 45.

Documentum judicii mei. v. *judicium.*

Dolor adversus Deos, *indignatio* 2, 71. gaudio mixtus 3 H. 36. dolor liber 2, 34. dolori meo connexa caussa 3, 12. dolorum suum implere lacrimis 1, 23. proferre 3 H. 37. v. *not.* in dolorem eundem mæsta alia ferebat, *intell. composita, congruentia* 6, 49. dolore longo atrox, v. *atrox.* pari metiebantur suas injurias et commoda aliorum 1 H. 8.

Dolus abstulit eum (*e vita scil.*) 1, 3. dolo (et casibus) objectare aliquem 2, 5. dolum parare 14, 24. per dolum comitari aliquem 5, 10.

Domini imminentes, *futuri* 1, 4. dominorum ingenia exspectare, v. *ingenium.*

Dominatur mare A. 10. v. *not.* dominandi spes primæ in arduo 4, 7. in Italia dominantibus, *in bonam partem* 3, 54.

Dominatio urgens et prærupta 5, 3. dominationis arx, v. *arx.* dominationis magistri 2 H. 63. dominationis ad vim conversus 15, 69. dominationi alienæ sanguinem commodare A. 32. subsidia 1, 3. v. *not.* dominationes adipisci 12, 30. dominationum ingruentium provisor ibid. 4. dominationes provenere, *tyrannidis imperia orta* 3, 26. dominationibus aliis fastiditus, *sub imperio aliorum* 13, 1.

Domitor belli externi, *de exercitu* 2 H. 76.

Domus commota, v. *commovere.* convulsa, *opp.* integræ 6, 40. finita, *exstincta* 1 H. 16. fundata imperio longo 2 H. 75. Principis intra paucos libertos erat 4, 6. plena, v. *plenus.* regnatrix 1, 4. revirescit 4, 12. domi retinere provincias *dicitur Princeps, quas per Procuratores suos administrat* 1 H. 11. domi sectator, *opp.* comes in publico 4, 68. domui ejus innexus per affinitatem 4 H. 68. triumphale nomen 2 H. 77. domum imminuere discidio, v. *discidium.* domum introit privignus 6, 51. latius tenent avunculi, *ad plures pertinet eorum necessitudo* G. 20. domum occupare affinitate 6, 8. domum Principum edoctus a Tiberio usque, *aulæ peritus* 13, 47. per domum canere, pro *domi* 15, 33. domo, (paratu, opibus,) speciosus 3, 55. a domo sua seponere aliquem, v. *seponere.* domus et insulæ 6, 45. et tecta 1 H. 84. subversæ interpretationibus delatorum 3, 24. domos figere 13, 54. fingere, v. *fingere.* per domos singulas fatigare se, *scil. eundo* 4 H. 42. domibus illaborare G. 46. bonæ domi artes, *bonæ artes privatæ* 3, 70.

Donare innocentiam alicui A. 45. v. *n.* donari statua triumphali 1 H. 79.

Donaria, *de donis militaribus* 1, 44. sed v. *not.*

Donativum exprobrare, v. *exprobrare.* instat ei, v. *instare.* donativi (*capiendi*) necessitas usurpata a militibus 1 H. 18.

Donec pro *quamdiu* 1, 51. 68. 14, 47. 6, 51. 13, 33. 1 H. 37. O. 8. *cum conj.* 2, 6.

Donum sterile usu 1 H. 90. tradere 14, 24. dono datæ libertates 15, 55.

Dubia consilia A. 18. v. *not.*

Dubitare pro *deliberare* 4, 40. 2 H. 39. pro *pugnare cum periculo, ambigue* A. 41. inter pacem et bellum 12, 32. ne dubitaret malle ib. 46. dubitavit de tradenda Rep. primum inter nepotes 6, 46. dubitaverat inter nepotes ibid. dubitaverat imponere, *agitaverat* 4, 57. dubitantes, *opp.* strenuis, *in prœlio* 6, 35. dubitatum, *eventus prœlii dubius fuit* 2, 80.

Dubitatio inducta 1, 7. dubitatione alere bellum 3, 41.

Ducere agmen, *vel simpliciter* ducere, *dicitur ea pars exercitus, quæ prima incedit* 1, 51. 64. agmine lento exercitum 1 H. 66. diem, *de nocte* G. 11. v. *not.* in crimen aliquid, *crimini* 6, 5. in partes 15, 51. inter prospera aliquid 4, 1. iter et tempus sermonibus 2, 34. lacrimas et quæstus 11, 37. ludos abundantiæ et rationis A. 6. v. *not.* provincias, *sortiri* 3, 58. per filium legiones, *opp. ipse duxit* etc. 2, 57. quo ducerentur, inclinatura respondit 11, 34. ducti sorte, *electi* 1, 54.

Ductare exercitum, pro *ducere* 2 H. 100. auxilium, *auxilia adducere* 4, 64.

Dum *cum imperf.* A. 41. pro *quia, nam* 1, 23. dum res componuntur, pro *componerentur* 12, 68. pro *dummodo* 1, 9. 22. 6, 45.

Duo et vicesima legio 1 H. 55.

Duplicatus numerus, pro *duplex* 2 H. 30.

Durare pro *vivere* 3, 16. O. 17. durant colles, *continuo porriguntur* G. 30. duravit in necem nullius suorum 1, 6. duratura ad cædem matris odia filii 14, 1. durat simulacrum rei, quoties—præficitur 6, 10. durare animum, *firmare* 3, 15. durato ad omne facinus animo 4 H. 59.

Durus congressus Sejani 4, 74. duri judices, *severi* 15, 55. loci, *asperi.* dura cœlo et laboribus hiberna 2 H. 80. ad duriora vertere populum 1, 54.

Duritia operum 1, 35.

Dux servitutis, *auctor, vel ad servitutem* 1, 59. ducem ostentare se 2 H. 63. duce eo amisit oculum, *sub eo militans* 2, 9. duces dederat etc. v. *dare.* ducum ingenio quietæ res 13, 53.

E.

E v. *ex.*

Eblandiri diem unum Consulatus 3 H. 37.

Edere. edendis gladiatoribus præsedit 1, 76. editum clementer jugum G. 1. editis montium agitare 4, 46.

Edicere *de cærimoniis* 2 H. 91.

Edictum anxium 4 H. 49. ponere 1, 7. edicta jacere in populum 3 H. 73.

Educata in umbra studia 14, 53.

Educatio quædam eloquentiæ suæ O. 30. educationes liberum frequentantur 3, 52.

Educator 11, 1. v. *n.* add. 13, 15. 15, 62. pueritiæ Neronis 14, 3.

Educere pro *educare* 1, 4. 41. educta in Rhenum moles 5 H. 19. educere pyramides 2, 61. turrim 4 H. 30.

Edurare G. 45.

Efferre in odium aliquem, *ei exponere* 4 H. 42. lætius acies Rom. et Punicas 4, 33. efferre, quæ omnes animo agitabant, *proloqui* 6, 9. seditionem in tempore, *opportunius ea prorumpere* 3, 41. extulit se vallo hostia 15, 7. elatus ad injurias minorum 15, 20. latus lato aggere extulerant 2, 19.

Efficere cœpta 2, 26. Liburnicas, *conficere* 3 H. 48. rumorem 14, 4.

Effigies abolita SCto 11, 35. pro *forma solius vultus et capitis* 1, 74. composita, v. *componere.* in effigies ejus atroces sententiæ dictæ 6, 2.

Effingere sensus mentis per figuras animalium 11, 14.

Effluvium, *de emissario* 12, 57. effluvium lacus.

Effodere agrum, *perfodere* 16, 3.

Effugere, pro *fugere* 2, 63.

Effugium subvenit 2, 47. effugia lenta sanguini præbet corpus senile 15, 63. vaga, v. *vagus.*

Effulgere audacia (et insignibus) 4 H. 29. ornatu aliquo 13, 13.

Effundere milites in hostem 6, 33. spiritum novissimum 3 H. 66. effundi in vota 1, 11. in adulationem 2 H. 80. effusus in amorem 1, 54. in lacrimas 2 H. 45. effusa clementia 6, 30. effusi, *offusi, circumfusi* 4, 25. effusi loci, *lati, patentes* G. 30. effusius favere 1 H. 19. *affluere* 4, 62.

Effuse indulgere, *sensu honesto* G. 21.

Egens adversum proximos 4, 69. v. *not.*

Egenus commeatu 12, 46. *de loco* 15, 12. spei omnis 1, 53.

Egerere bona (*aliorum*) in tributum, annonam A. 31. egestum spiritus vitalis multum, *per venas apertas* 15, 64.

Egestate venales 14, 14.

Egredi clementiam majorum suasque leges, *nimia acerbitate* 3, 24. *cum accusat. loci* 1, 30. 15, 45. exilium, v. *exilium.* relationem 2, 38. sexum, *de*

femina ferociori 16, 10. in vallum, *escendere* 3 H. 29. egressus haud militum annos XXX. 2, 73. non egressa Praturam familia 3, 30.
Egregium, pro *honorificum, decorum* 3, 6. publicum, *libertas, decus publ.* ib. 70. egregie concordes 2, 43. egregie supersunt illa, v. *superesse*. egregius nostrorum poeta O. 9.
Egressu rarus 15, 53. libero memorare, *de historico* 4, 32. egressus alicujus colere 3, 33. obsidere 16, 10. egressus oratorum O. 6, 11. egressibus alicujus adhærescere 11, 12.
Ejectæ apud insulas naves, 2, 24.
Ejectamenta maris G. 45.
Ejurare Consulatum 3 H. 37. Imperium 3 H. 68. Magistratum 12, 4. patriam, *oblivisci* 4 H. 28. ejurare multitudinem 13, 14. v. *n.*
Elabi custodiæ 5, 10. custodias 3 H. 59. pugnam, vincula 1, 61. elapsa vim ignium statua 4, 64. elapsi in pravum artus 4 H. 81.
Electio inventionis O. 23. electionem vitæ relinquunt, qui fato omnia agi credunt, *libertatem in deligendo vitæ genere* 6, 22. electione propria, v. *proprius*.
Elegans temperamentum 11, 4. v. *not.*
Elementa doctrinæ insunt ei 13, 3.
Elicere cupidinem 16, 14. misericordiam 3 H. 58. festinationem hostium, v. *festinatio*. accusatores, *illicere* 4, 30. studia civium 15, 33. elicere umbras carminibus 2, 28. pro *exprimere*, nullam vim tantam—fore, ut eliceret 4, 45.
Elidere. elisa eodem corpora, *ejecta* 2, 24.
Eligere. elegit fama aliquando A. 9. v. *n.* electi exercitus, *ex exercitu* 1 H, 61.
Eloquentia oratoria O. 8. pacata ib. 38. sanguinans ib. 12. v. *not.* eloquentiæ auctores, v. *auctores*. educatio O. 30. vultus non unus ib. 18. eloquentiæ ac foro pa.atur juvenis ib. eloquentia percolere aliquid A. 10. trux 6, 48. vigere multa 14, 19. eloquentia (et præceptis) fovere studia juvenum 15, 71.
Eloqui. elocutus est in hunc modum, *disseruit* 3, 65.
Eluctari. eluctantium veluti verborum erat 4, 31.
Eludere bellum metu, v. *metus*. pro *irridere* 6, 46. ultionem, *impedire artibus* 14, 41. pro *illudere* 16, 28. v. *not.* elusit quædam apud aures Galbæ, *ei audita refellit* 1 H. 26. eludens respondit, *irridens* 2, 29. eludentes optatæ pugnæ 4, 25.
Elumbis orator O. 18.
Eluvie maris arescens unda 13, 57.
Emercari aditum Principis 16, 1. avaritiam alicujus, v. *avaritia*.
Emere animos militum 4 H. 57. saginæ emtus, *ut addictus* 4 H. 71.
Emetiri Principes aliquot fortuna prospera 1 H. 49. spatium urbis pedibus 11, 32.
Emicare, pavor emicuit 13, 16.
Emittere, *exitum dare, elabi sinere* 2, 17. emittere manu, pro *manumittere* 15, 19.
Emunire silvas ac paludes A. 31.
Enim pro *autem* 4 H. 11.
Enitescere toga, *caussis agendis famam consequi* 11, 7.
Eniti opibus fratris, *pervincere* 14, 28. dum in æquum eniterentur 2, 80. eniti multitudinem ingruentem 16, 5. *perrumpere*.
Enotescere, pro *innotescere* 3 H. 34.
Enormes vici 15, 38.
Epulum offerre, v. *offerre*. epulæ patriæ, *cibi majoribus usitati* 2, 2. epularum lascivia 4, 48. libido fœda 2 H. 62. epulas struere liberales 15, 55. adhibere in voluptatem novissimam 2, 31.
Eques illustris 6, 18. cf. 11, 4. *ibique not.* equites alarii, v. *alarius*.
Equestri nomine appellabant Martianum 2 H. 13. equestres, pro *equitibus* 12, 60. v. *not.* equester, pro *equite* 13, 10.
Equi. equorum regimen exercere 13, 3. virisque lecti milites 2 H. 55.
Erga aliquem anxius 4, 74. alienatus 4 H. 49. erga domum suam inscitia, v. *inscitia*. erga duces honor 3, 74. erga exitus dominantium fama atrocior 4, 11. erga epulas patrias fastidium 2, 2. erga aliena sumtus 1 H. 20. erga memoriam alicujus munera 3, 2. erga pecuniam diligentia 4, 20. erga eos decretæ laudes, grates 2 H. 55.
Erigere castra 5 H. 22. montes, *de regione, in qua sunt* ib. 6. sepulcrum erigit cespes G. 27. erigere tenebras, *negantur terræ planæ* A. 12. v. *n.* erectæ provinciæ ad nomen Dictatorium 14, 57. ad celebritatem nominis ejus 2 H. 8. erecta studia in eum ib. 11. erectis animis petendæ ultionis 3, 7. v. *not.*
Eripere cumpum 1, 63. v. *n.* purgamenta hortorum vehiculo 11, 32. Senatui aliquem, *potestatem ejus puniendi* 3, 17. ereptus intra juventam studiis populi 2, 41.

Erogare pecuniam per honesta 2, 75. in aliquem, *ei legare* 16, 17.
Erogationum necessitas et quæstuum ratio congruunt 13, 50.
Errare civitas *dicitur, quæ non certo imperio regitur* O. 40. non ultra verba vocesque 1 H. 18. intra sacramentum utrumque, *de milite utrinque obligato* 4 H. 58.
Error veri, *ignoratio* 2 H. 72. errorem fecit agnoscentibus confusa obtritorum facies, *dubitationem, quo minus agnoscerent* 4, 63.
Erubescere origine G. 28.
Eruditus luxus 16, 18.
Eruere abditos 3 H. 83. civitatem, *exscindere* 4 H. 72.
Erumpere cuneis 14, 37. ad minas 11, 35. pro *impetum facere, in acie scil.* 2 H. 26. v. *not.* erumpit pontum vis piscium, *scil. in* 11, 63. v. *not.* erumpunt in servitium *res, quæ imagine libertatis teguntur* 1, 81. erupit adolevitque cupido, v. *adolescere.* erupit ex amne, *quem scil. vado transiverat* 2, 11. licentia gravius 1, 77. erupere primi, *apud eos primum eripuit seditio* 3, 41. erumpendi initium exspectabant, *commodum tempus proferendæ seditionis* 1 H. 55. eruptura in scelus nox 1, 28. erupturæ manus in direptionem ib. 36.
Escensu capta munimenta 13, 39.
Esse pro *manere* 1, 47. cum invidia 1 H. 16. *de eo, qui aliquid esse potest studere* 6, 8. v. *n.* est fato inclinatio Principum in hos, offensio in illos 4, 20. est pro *licet, copia est* A. 32. misericordia cum accusantibus erit 2, 71. fuere pro cognitis moribus, *valuere* 14, 51. est videre G. 5. erat amore prosperiore civium, *scil. in* 6, 51. fuit clades eadem municipio illi, *accidit* 14, 32. erit duorum pœna 1 H. 84. ne fueris territus 1 H. 16.
Esse videatur O. 23.
Et *abundat* 13, 56. pro *cum* nondum quartus mensis, et æquabat etc. 2 H. 95. *repetitum* pro *aut*, *præcedente nec* 1 H. 40. pro *deinde* 14, 31. (et victor) *explicat* 12, 43. (benignitate Deum *et* modestia hiemis.) *incipit tres deinceps periodos* 14, 31. v. *n.* pro *iique:* vulgus et plures 1 H. 83. pro *itaque* 5 H. 22. 2 H. 16. pro *nam* 3, 38. *jungit tempora diversa* 1, 18. 21. pro *sed* 3, 12. v. *n.* 5, 3. v. *not.* 6, 14. 21. 14, 9. 12. *init.* 31. v. *n.* et majore odio, pro *sed tanto m.* 12, 30. 3 H. 67. add. 1 H. 31. 2 H. 49. *cet.* pro *quibus.* monumenta manent, et testantur (*illi*) etc. 11, 14. usus est ruinis, *et* exstruxit domum 15, 42. v. *etiam, que, atque, ac.*
Etesiæ 6, 33. 2 H. 98.
Etiam, v. *tum.* Regibus etiam tum imperitantibus instituti 11, 22. A. 39.
Evadere juventam imminentem Principis 6, 48. regiones, *prætervehi* 5, 10. amnem 12, 35. retro, *refugiendo evadere* 15, 7. sententias judicum 3, 14.
Evalescunt adusque bellum auxilia 14, 58. evaluit tempus (*agendæ rei*) in suspicionem, (*spatio suspicioni dato*) caussa in crimen, (*quia invidiosa*) affectatio quietis in tumultum 1 H. 80.
Evecta insulas fama ejus 12, 36.
Evenire, evenit forma talis Reip. *existit, componitur* 4, 33. eveniunt contra tormenta servorum 4, 29. prodigia 12, 43. evenerunt illis plana, *scil. occupanda, idque imperio ducis* 2, 20.
Eventus beatus prosequitur rem O. 8. *absol. de prospero* A. 27. in eventum belli totius certare 2 H. 42. eventu utendum 2, 77. eventuum satis 2, 26. eventibus hibernis pensare damna æstatis A. 22.
Eventis aliorum doceri 4, 33.
Eversæ provinciæ pecuniis conferendis 15, 45.
Evincere pro *vincere* 3, 46. evinci ad misericordiam 11, 37. blandimentis vitæ 15, 64. in gaudium 2 H. 64.
Evolutus sede patria rebusque summis, *privatus* 13, 15.
Evomentis adjuvare nisus 12, 67.
Evulgare pudorem, v. *pudor.*
Ex æquo, ex affluenti, ex commodo, ex contrario, ex diverso, ex iniquo, *cet.* v. *suis ll.* ex aliquo metus 2 H. 67. metuere 1, 80. 3, 50. periculum 1, 80. ex delicto latæ leges 3, 27. ex domo ejus cœpit proditio 15, 54. ex eo, pro *deinde* 6, 9. 12, 7. ex eo culpæ nihil 4, 6. ex fama ignotis tribuere honores, v. *fama.* ex formidine caussa 1, 7. ex facili ratus cetera 3 H. 49. A. 15. ex honesto certamina, *de* 3, 55. ex hostibus signa et vexilla rapere 2 H. 43. ex legibus pœna et metus 3, 55. ex legionibus miles, *legionarius* 4 H. 46. ex infamia priore vixit 13, 46. ex majoribus 4 H. 55. v. *n.* e servitio esse 1, 23. ex memoria fortunæ prioris scribere 2, 63. ex mœrore solatia, *post mœrorem* 3, 6. ex posteritate et infamia metus, v. *metus.* ex provincia rei, v. *provincia.* ex provincia Asia præpositus Mœsiæ, *postquam illi præfuisset* 3 H. 46. ex provinciis, Hispaniæ præerat etc. *quod ad provincias attinet* 1 H. 8. ex

quibus (agminibus) præfuit Scipio, *sc. uni, s. illi quod* etc. 3, 74. ex rebus novis aucti 1, 2. ex rebus infaustis alia, *tanquam, milli sub jugum, cet. qualia post rem male gestam accidere solent* 15, 15. ex se natus 11, 21. ex se metus aut spes 2, 38. ex sodalitate intima cœpit odium ib. 68. e tribunis, *tribunus*, e procuratoribus Afr. *procurator* 4 H. 50. v. *not*, ex vocabulo eorum dictus mons, 4, 64. ex urbibus nobilissimis, Laodicea — prolapsa 14, 27. ex utilitate accepta, *propter util.* 15, 43. ex petulantia perfidiam suspectabant 2 H. 27. ex vulneribus truncati 1, 17. quibus præsentia ex affluenti, *affluentia* 1 H. 57. ex nunciis minori cum invidia, *prout nuncii erant* 2 H. 85. e *vel* ex *omissum* 1, 12. 3 H. 72. et passim.

Exagitare odium etc. *irritare* 4, 12.

Exardescere criminationibus, *ad criminationes* 6, 25. exarsere in prœlium, *vel milites, vel jurgia* 1 H. 64. studia plebis ne modica quidem 14, 21. exarserant ambitu acriore comitia ib. 28. exardescere in aliquem, *amore capi* 11, 12.

Excedere pro *mori* 1, 5. 33. obitu miti 3, 19. excedit eo laudis, *tantum assequitur* A. 42. *de Senatoribus, cum id, de quo refertur censent augendum, longius progredi, addere aliquid* excessit Fronto et postulavit 2, 33.

Exceptiones, *conditiones, quibus circumscripta regnantium potestas* G. 44.

Excessus *de morte* 1, 7. 14. circa excessus otiosus orator O. 22.

Excidere caussas bellorum A. 19. v. *not.* cespitem 1, 65. multorum status excisi, v. *excisi.*

Excidium gentis opponere malis suis 5 H. 25. excidiis castellorum imminere 4 H. 15. add. ib. 3, 75. excidium legionum 4 H. 61.

Excipere cognitionem, h. e. *recipere* 3, 10. comiter aliqnid, v. *comiter.* contra, *incurrentes hostes* 2 H. 14. prœlium, *de subsidio recipientibus* 12, 39. verba loquentis, *interpellare* 16, 32. victoriam cunctanter *non alacriter satis victori se submittere* 2 H. 52. vox una excepta, *audita* 3 H. 85. O. 29. non excepti casus maris, h. e. *etiam turbido mari navigare jussi* 15, 46.

Excire auxilia 2 H. 97. lacrimas alicui 11, 2. excire domo Principes, *cogere adesse in judicio.*

Excisi status multorum, *salus eversa* 3, 28. *dicitur et de his, qui, sedibus suis moti, alii populo miscentur* 12, 39.

Excitare fortunam partium 2 H. 16. excitari ad nomen alicujus, *eo terreri* ib. 74.

Exclamationes quædam honestæ Epicuri, *breves et raræ sententiæ* O. 31.

Excrementa oris 4 H. 81.

Excubiis adest cohors 12, 69.

Excusare, *scil. se, de judiciibus* O. 5. aliquid, *ad excusationem afferre* 3, 11. 5, 2. 15, 61. pro *deprecari, negare petenti* 1, 44. excusari alicui rei, *eam non suscipere* ib. 11. excusatum eis est, rejicere, *licet* 1, 47. excusatius accipiuntur sub exemplo 3, 68.

Exedit Remp. hæc res per tot annos 2, 27. exesa vis luminis 4 H. 81.

Exemplar (ad) legere aliquem 2 H. 91. pro *exemplo* 12, 37. exemplaria litterarum ἀρχίτυπα 4 H. 25.

Exemplum constans, *constantiæ* 16, 35. magnum, *de pœna*, 14, 44. modestum, *modestiæ* 2 H. 64. exemplum dare, 1) *simpl.* 1, 74. 2) præcavendi 16, 32. 3) in provincias 1, 78. 4) ultionis 3, 36. exemplum erit penes me, ne— certetur etc. *a me præbebitur* 2 H. 47. probatum, v. *probare.* imputare alicui 1 H. 71. v. *n.* ad exemplum (alterius) vocare aliquem, *excitandi caussa* O. 13. in exemplum ibit interfectus, v. *ire.* ut exemplum referre 15, 37. exemplo bono facere aliquid magis quam jure 1, 38. exemplo assumere aliquem 6, 8. invidere, v. *invidere.* exemplo juvare partes; *ut plures amplectantur* 3 H. 8. exemplo quo majores miserant 2, 67. quo exemplo (*scil. usus confirmatus,*) literas adjecit 11, 14. sub exemplo excusatius accipiuntur illa 3, 68. exempla novissima meritus, *ultimum supplicium* 12, 20. provisa, v. *providere.* exemplorum spatium habuere virtutes A. 8. *exempla edendi.* exempla sua in consultores recidisse 6, 10.

Exercere arva, metalla, portus A. 31. bellum 12, 32. bella secunda 6, 31. cantus et regimen equorum 13, 3. imperium per injurias matris ib. 14. judicium et pœnas 1, 44. leges ib. 72. libidinem ingeniorum, *acerbis scriptis* 5, 4. cuncta quæstione majestatis, *omnia crimina et judicia eo revocare* 4, 19. solum 12, 43. 13, 54. veno aliquid 13, 51. vigilantiam mæstam et curas malas 3, 37. exercitus adulatione 4 H. 4. doctrina græca 15, 45. exercita ad flagitium omne 14, 2. exercita æstas 1, 17. militia ib. 35. potestas magistratuum, *usurpata, retenta* 4, 6. exerciti luxus profusis sumtibus 3, 55. exercitus tantis rebus, pro *exercitatus* 4, 11.

Exercitatus pro *vexatus* A. 5.

Exercitus. exercitum agere in bellum. v. *agere*. inferre genti 4, 73. exercitus tractare turbide et seditiose 3, 12. in exercitibus iisdem habere 1, 81. *de ducibus.*

Exhaurire cædibus fratres, propinquos etc. 12, 10. ictu uno Remp. A. 44. exhausta nox 4 H. 29. exhaustæ acie nulla legiones 2 H. 76. familiæ 11, 25.

Exactor mortis, 3, 15.

Exigere diem supremum 3, 16. 1 H. 47. exactum ab eo, cur etc. *quæsitum* 2, 85. pro *expellere* 1, 35.

Exilium egredi, *locum exilii* 4 H. 44. statuitur in eam 6, 18. in exil. pulsus ruina soceri 4 H. 6. exilii honor, *exilium per speciem honoris* 1 H. 21. venia, v. *venia*. exilia data illis 15, 71. in exilia secutæ maritos conjuges 1 H. 3. exiliis plenum mare, *exulibus insulæ* ibid. 2.

Eximere aliquem dicendæ primo loco sententiæ 3, 22. ignominiæ ib. 18. ludibriis 3 H. 85. morti 1, 48. constantiam 1, 32. consilium 11, 32. exemit nox eos pugnæ adversæ 1, 64. dissimulationem 13, 15. non eximitur iis, quin — destinentur, *constanter credunt* 6, 22. si quæstio majestatis eximeretur, *exciperetur* 4, 6.

Exin pro *deinde*. 1) *de ordine temporis* 11, 2. 2) *de ord. rerum* 2, 16.

Exire de imperio, *abdicare* 3 H. 68. lubricum juventæ 6, 49. exisse (animo) *prave*, pro *hæsisse* 1 H. 47. v. *not.*

Existere. non crimine existente, non accusatore 15, 69.

Existimare, pro *inquirere* 4 H. 81.

Exitium gravissimum 1, 73. ardescit ib. corripit cuncta ib. irrepit ib. reprimitur ib. publicum, v. *publicus*. intendere alicui 5, 4. offerre 4, 11. exitii comes 3, 15. tanti reus 2, 24. futuri in Agrippinam series incipit 4, 52. exitio habendus error 6, 30. pari Reip. stetit viguitque 4, 1. exitium sumere 3, 7. in exitium usque insistere alicui 2, 62. in exit. vertere iras hostibus 1, 43. ad exitia validum odium 6, 29.

Exitiabilis in suos animus 6, 24. superstitio 15, 44. morbus 16, 5.

Exitiosus (suis) Rex adversis prœliorum 6, 36. in publicum 11, 17. exitiosum adversus veteranos prœlium, *veteranis* 1 H. 68.

Exitus pro *morte* 3, 12. 2 H. 81. informis 6, 48. exitus constantia 15, 49. deformitas 3 H. 85. exitus vanitate corrumpere veniam impetratam 15, 71. exitu præmaturo rapi 2, 71. voluntario cadere 6, 40. exitus eorum dati inimicitiis paternis 1, 10.

Exolescere. exolevit clades. *in oblivionem venit* 4, 64. dolor 6, 25. luxus 3, 55. spreta exolescunt, *vim amittunt* 4, 34. *propter consuetudinem non movere* 14, 21.

Exonerare fastos 4 H. 40. multitudinem in terras proximas 5 H. 2. exoneratur pars laborum meorum 3, 53.

Exorari stupris et adulteriis 1 H. 67.

Expassus, pro *patens*, expassæ repente fores 5 H. 13.

Expedire pro *exponere* 4, 1. 1 H. 48. 51. pro *expeditionem suscipere* 1 H. 88. alimenta arcu, *parare sibi* 6, 43. altius aliquid 4 H. 12. consilia sua 3 H. 73.

Expeditio fingitur, v. *fingere*. expeditionis summam permittere alicui 1 H. 87. expeditionum ludibria 4 H. 15.

Expellere. expulit eum claritudo nominis, *exilii caussa fuit* 15, 71. vitam præceps 16, 19.

Expendere caussam alicujus, *cognoscere* 13, 27. consilia belli 1 H. 87.

Expergisci. nisi quid—expergiscerentur 14, 7.

Experientia rerum 1, 4. rerum multarum cogniti 13, 6.

Experimentum fuit contra, *eventus alius* 2 H. 97. post experimentum domini minoris (v. *n.*) contenti qualicunque 1 H. 11. experimentis castrorum nullis, *expers militiæ* A. 16.

Experiri acrius aliquid 4, 54. fortunam 1 H. 31. jus 3, 36. expertus, *passive* 3, 17. 12, 2. belli 4 H. 76. experti invicem, ego et fortuna 2 H. 47. se et Gallias 2 H. 51. v. *not.*

Expers bellorum, *imperitus* 2, 52. consilii ejus 6, 8. Senatus *dicitur rei, de qua non consulitur* 1, 25.

Expiare cometen 15, 47.

Explere diem supremum 1, 6. 3, 76. judicium justum *de accusatore nocentis rei* 4 H. 40. locum, *de multitudine* 2 H. 14. militiam per oppida 13, 35. mortalitatem 6, 50. simulationem, *ad summum perducere* 14, 4. stipendia ib. 27. superbiam 15, 15. ultione se et sanguine 4, 25. explebat annum etc. *de mortuo, expleturus erat* 1 H. 48. explevit annos etc. v. *annus*. explete vicem meam vestramque 4, 9. explere odium in aliquem 15, 52.

Explorato proficisci 2 H. 49.

Exponere cohortes, pro *submittere* 12, 39. v. *not.* exposita ad venditionem di-

cuntur, *etiam noctu, tabernis clausa* 13, 24.
Exposcere. exposcunt—prægredi, b. e. *petunt ut sibi detur* 14, 13.
Expostulare vim illatam, *queri* 15, 5. pro *postulare* 3 H. 83.
Exprimere artus singulos, *de veste adstricta undique* G. 17. spiritum laqueo 15, 57.
Exprobrare aliquid, *non addito, alicui* 1, 18. donativum, *poscere, ut diu debitum* 1 H. 37. exprobrantes 1, 68. *ut alibi increpantes, acclamantes* (contumeliæ caussa). promere, pro *dicere* 16, 1.
Expugnati viri militares cum cohortibus A. 41.
Expugnationem sumere, v. *sumere.*
Exquirere interrogationibus crebris 3, 16. sententiam Principis, *veniam petere proficiscendi.*
Exsanguis et attritus, *in dicendo* O. 18. senectus G. 31.
Exscindere hostem 2, 25. 5 H. 16. virtutem ipsam 16, 21.
Exsequi accusationem, *ad finem perducere* 4, 29. signum mortis intellexere, exsecuti statim sunt 6, 40. obsidiones, *obire*, 15, 4. pro *punire* A. 19. pro *commemorare, recensere* 3, 65. 12, 58. solita curando corpori 3, 15. munia Reip. 1, 11.
Exsecutio muneris, *procuratio* 3, 31. exsecutio provinciæ, *administratio* 15, 25.
Exsolvere venas 4, 22. 11, 3. 16, 17. bracchia ferro. *incidere venas* 15, 63. sanguis, quo feminæ per menses exsolvuntur 5 H. 6. culpam, v. *culpa.* pudore proditionis 6, 44. 3 H. 61. aliquem cura cohortium, *removere a Præfectura* 12, 42. vacationes, *redimere* 1 H. 46. beneficia, *remunerari* 4, 19.
Exspectare annum, *messem* G. 14. ingenia ducum, v. *ingenium.*
Exspectabilem operam præbere 16, 21.
Exspectatio publica circumstat palatium 1 H. 17.
Exspes vitæ 6, 54.
Exstimulator seditionis 3, 40.
Exstruere ædem spoliis *intell. ex* 3 H. 72. exstructus in modum municipii longa pace locus 1 H. 67.
Exsul, v. *Exul.*
Exsultare 14, 34. O. 18.
Exsurgere *ex insidiis* 2 H. 25. in colles, *de exercitu* 2 H. 14. v. et *Sanguis.*
Exta congruentia (*votis*) et læta 2 H. 4.
Extemporalis audacia O. 6.
Extendere fenus in usuras G. 26.
Externus. externo sanguine ulcisci audaciam hostium 14, 23. externæ fidei homines 1, 41. v. *not.* externi fremitus, *voces populorum externorum* 14, 32. externæ victoriæ 3, 18. externa in verba jurare 4 H. 57. externa moliri 3 H. 5. velare armis falsis 4 H. 32. v. *not.* adversus externa floret Resp. 11, 24.
Exterrere plura fama, quam pugna 13, 37. exterriti ad dicendum testimonium 3, 49. exterritæ provinciæ, *turbatæ ad seditionem* 5, 10. 2 H. 8. subitus pavor exterruit 1 H. 63. v. *not.* exterritus falsa 4, 28.
Extollere auctibus immensis aliquem 4 H. 28. hortos magnificentia 11, 1. v. *not.* 13, 21. studium suum 14, 43.
Extra. *postpositum nomini* 13, 47. extra animum cetera Stoici neque bonis, neque malis annumerant 4 H. 5. extra ipsos virtus omnis Sarmatarum 1 H. 79. extra vitia magis ingenium, quam cum virtutibus 1 H. 49.
Extremus. extrema jam salus addit animum, *reputatio, hanc esse unam et ultimam salutis viam* 4, 51. extremi, sicut terrarum, ita libertatis, *ad quos servis perveniat servitus, quia siti longissime* A. 30. extremi finium pagi, v. *fines.* extremæ terræ, *ultimæ Imperii Rom.* 2, 82. extremis suis secretum circumdare 16, 25. extrema, *mors* 2 H. 47. *manus pedesque* 15, 70.
Extrudere a latebris A. 33. cf. 1, 23.
Extundere librum, *perficere, elaborare* O. 9.
Exuberare agrorum spatiis, fenore lato 14, 53.
Exuere amicitiam alicujus falso 6, 8. aspectum (et caritatem) civitatis 16, 28. campis hostem, *expellere* 12, 45. cupiditatem gloriæ 4 H. 6. fidem 1, 35. 12, 14. jus et fas 3 H. 5. justitiam, *speciem ejus demere urbi* 3, 7. magistrum, *repudiare* 14, 52. munia imposita 4, 39. obsequium 3, 12. 13, 13. ordinem Senatorium 11, 25. 2 H. 86. pacta, *iis non stare* 6, 43. pædorem, v. *pædor.* patriam, *patrium nomen et mores* 5 H. 5. promissa 13, 44. præmiis datis aliquem 14, 55. reverentiam imperii 1 H. 55. ritus profanos 2, 85. terminos officii, *per syllepsin τοῦ obsequium* 3, 12. tributa, supplicia etc. 1, 59. virtutes 1, 75. exuerant avaritiam, *cet. plane omni carebat: non quo ante habuerit* A. 9. exuta æqualitas 1, 4. 3, 26.
Exul loci ejusdem 16, 14.
Exuvias hostiles conferre ad gloriam posterorum 3, 72.

F.

Fabulæ in argumentum assumti 2 H. 72. fabulæ convivales 6, 5. fabulas cum auditoribus habent, *sermones* O. 29.

Facere pro *committere, ut alii faciant* 14, 19. v. *n.* bellum patriæ 3, 18. auxilia mercede 6, 33. certamen armorum virorumque 15, 1. cladis plus hosti 12, 28. divisiones agrorum 1, 10. curam 3, 52. inopiam ac discordiam hosti 3 H. 48. Imperatorem 1 H. 56. metum belli 6, 36. inferias 2 H. 95. periculum 1) insonti 13, 33. 2) gloriæ meritæ 15, 6. 3) pecuniæ ejusdem, *subire per. tantundem perdendi* 14, 28. perniciem alicui 2 H. 70. prœlium acre 12, 40. proscriptiones civium 1, 10. simultates 3, 54. terminum O. 19. facit superstitem eum fortuna 2 H. 7. factus natura, (et consuetudine exercitus) ad etc. 14, 56. facti servitio, *apti.* v. *not.* ib. 31. facta *dicuntur ab his, quorum tempore facta* A. 45. facta bona 3, 40. v. *not.*

Facetiæ. per facetias incusavit eum 14, 1. facetiis insectari 15, 25. asperis illusus 15, 68. militaribus inditum ei nomen 1, 23.

Facies interstincta medicaminibus 4, 57. pro *adspectu, forma rei* 1, 4. sic de *pompa*, decora facies 2 H. 89. facies pugnæ 2 H. 42. victoriæ, de *specie campi, in quo victoria fuit* A. 38. laborum 3 H. 30. v. *not.* in faciem stagni 5 H. 23. litoris 14, 8. locorum 14, 10. in faciem pacis venitur sine armis 13, 38. v. *not.* facie consilii publici 2 H. 54. facies eloquentiæ *distinguitur* ab imagine, *ut plus sit in illa* O. 34.

Facilis ad gaudia credulitas 14, 4. ex facili tolerare A. 15. faciles inanibus, *sc. credendis et sequendis* 2, 27. occupantibus 2 H. 17. bello A. 21. in indulgentia A. 6. facili damno, *quod facile toleratur* 4 H. 28. facilior usui, *aptior, commodior* G. 5.

Facile agere A. 9. v. *not.*

Facilitas imperii, *lenitas* A. 3. poscendi, *ut scil. non vereare* G. 21. facilitas adulterorum 11, 26. facilitate camporum prævenit eques 15, 17. facilitate commendabatur 6, 15. v. *n.* ex facilitate tribuentium 11, 22.

Facinus instituere, *moris autorem fieri* 4 H. 25. in nece cujusque vindicandum 3, 12. primum Principatus novi 1, 5. 13, 1. præsens, publicum, v. *suis ll.* facinorum non rudis, v. *rudis.* ad facinus omne corruptus 1 H. 71.

Factitare carmina 14, 48. delationes 2 H. 10.

Factus servitio 14, 31.

Facultas incidit 6, 30. oritur 15, 51. facultatum substantia O. 8.

Facundiam præcipitare violentia 3, 19. facundia Græca decorus 2 H. 80. compta 6, 15.

Facundus prave 1, 53.

Fallax amicitiæ 16, 32. fallaces campi 1, 61. sperantibus Mathematici 1 H. 22.

Fallere. ad fallendum propior ei fides 2 H. 8. falluntur quibus — imponit 1 H. 30. ut plerique falluntur, *falso credunt* 11, 24.

Falsus pavor 1, 67. Phœnix 6, 28. falsa, *simulatrix* 13, 13. falsi specie bonarum artium, *fallentes* 16, 32. falsum renidere 4, 60. in falsum aucta 3, 56. falsi et artis confinium breve 4, 58. falsa simulationum discere 6, 45. falsa vanescunt, vulgantur in majus, v. *suis locis.* falsa *opponuntur* majoribus vero 2 H. 70. falsis armis velare externa 4 H. 32. v. *n.* falsis ingravescit malum, *lætiora fingendo* 3 H. 54. falsis obsistere, v. *obsistere.* tela in falsum jacere 4, 50.

Falso usurpare aliquid, *nullo jure* 3, 60. falso quiescas inter validos, *male* G. 36.

Fama atrocior erga aliquid 4, 11. crebra, v. *creber.* credita 4 H. 34. credula inter gaudentes 1 H. 34. comitatur eum A. 9. non errat semper, aliquando eligit ib. evecta insulas 12, 36. eadem tulit 1, 5. flagitiosa 2 H. 31. hominum 13, 55. v. *n.* incessit 4 H. 54. futura in cetera, ut etc. 2 H. 20. læta 11, 9. mæsta 2 H. 46. improspera ib. 30. prospera 1 H. 14. pallens, *studium famæ sollicitum* O. 13. senescens 2 H. 24. recentior tradit ib. 3. vagatur 1, 70. (cædis) vertitur in eum 1, 53. famæ dissimilis 2 H. 11. inania 2, 76. famæ ejus pars modica, triumphalis honor 12, 28. sinus ac recessus A. 30. v. *n.* venditator *opp. incurioso* 1 H. 49. famæ instare A. 18. nomen (*suum*) inserere O. 10. famam ingredi ib. 11. avertere, *a re aliqua* 5, 54. circumdare alicui O. 37. egregiam paci A. 20. dare præceps 6, 17. in posteros cogitare 11, 6. interpretari A. 40. v. *n.* gliscentem discussit fors 2 H. 9. famam victoriæ lacerabant damna crebra 4 H. 79. prævenire ac relinquere 2, 38. v. *not.* famam successoris obruere, v. *obruere.* retinere sine experimento, *consequi, tueri* 12, 26. inter famam hominum 13, 55. v.

n. ad famam proferre aliquem 16, 18. contra famam sui facere aliquid, *ab eo non exspectatum* 15, 49. fama apud populum actæ illi grates 4, 64. diversa ferre aliquid 16, 2. dispari nomen celebre illis, *ob diversas virtutes* 2 H. 4. fama distrahi, v. *distrahere.* fama sui frui, *audire bene de se opinantes* 2, 13. fama majore elicere studia civium, v. *elicere.* militari multa erat 16, 15. fama (et præda) onustus 12, 28. fama turpi divulgatum, *quia scil. ipsa res turpis* 12, 49. recessus ac sinus famæ A. 30. in fama rerum manere A. 46. fama et vita laudatus 15, 50.

Fames, *de inopia frumenti, ceteris abundantibus* 14, 24. famem expellere sine blandimentis G. 23. moliri P. R. 1 H. 71.

Familia. in familiam novam inferre Imperium 2 H. 49. in familia nobilitas vetus 1 H. 49. familiæ majorum et minorum gentium 11, 25. familiæ exhaustæ, amissæ, v. *suis ll.* familiarum ditium heredes 11, 17. nobilium posteri 14, 14. familias multas insignesque complexus nobilitate paterna 5, 48.

Familiares rationes componere 16, 6. *rei familiaris.*

Familiaritas pro *familiaribus* 15, 50. familiaritate dejici 13, 46.

Famosi probris 11, 25.

Fanatica multitudo 2 H. 61.

Fas armorum 4 H. 58. disciplinæ 1, 19. gentium 1, 42. patriæ 2, 10. et jus exuere 3 H. 5.

Fasti, fœdati adulatione temporum exonerati 4 H. 40.

Fastidium. fastidii ejus levissimum 11, 38. v. *not.* in fastidium versa ib. 26. ad fastidia et libidinem proturbatus ib. 36.

Fastiditus aliis dominationibus *contemtus* 13, 1.

Fastigium Equestre 4, 40. regimen fastigii 14, 54. fastigium alicujus spernere 15, 1. suum altius extollere 14, 42. ad fastigium summum deligi 15, 65. ad fastigium accingere, v. *accingere.* ad f. p. permittere al. v. *permittere.* fastigium pulcherrimum P. R. 3, 73.

Fastus erga epulas, *fastidium* 2, 2. v. *not.*

Fatale præsagium 11, 21. fataliter 1 H. 71.

Fatigare Deos, *scil. votis, victimis* 1 H. 29. v. *not.* dextram osculis 15, 71. per domos singulas se, *scil. eundo* 4 H. 42. fatigabatur corpore ægro 1, 5. annona acri plebs 4, 6.

Fatiscere, pro *fatigare, deficere* 3, 38. 6, 7. 16, 5. 3 H. 10.

Fatum congruit rebus, v. *congruere.* fato majore, effugit perniciem 16, 5. v. *not.* fato acta 4 H. 73. volvuntur res hum. 6, 22. fato est hoc, v. *esse.* fata, *de omnibus externis hominis, ut forma, ætate, cet.* 2, 73.

Fauces laqueo vexatæ 6, 40. in se tumescentibus faucibus obire 14, 51.

Favor inanis, inclitus, habebat eum, v. *suis ll.*

Faustæ precationes 4, 9.

Fax. facem acerrimam prætulit bello 2 H. 86. faces addere animis flagrantibus 1 H. 24.

Fecundum mare, *piscibus plenum* 12, 63. fecunda latrociniis gens 4 H. 50. fecundissima studia O. 33.

Felix ramus 4 H. 53. v. *n.*

Femina. ultra feminam ferox 2 H. 63. in femina quæ nox operit, *in feminarum concubitu* 15, 37. feminarum cubicula corrumpere 13, 42.

Fenus pro *pecunia* 6, 17. (v. *n.*) 14, 55. G. 26. fenore lato exuberare 14, 53.

Feralis vestis, pro *furiali* 14, 30. umbra G. 43. urna 3, 1. ferales tenebræ 2, 31. reliquiæ ibid. 75.

Ferire umbonibus A. 36.

Ferocia deteritur 2 H. 76.

Ferox pro *forti* 4, 21. animi 1, 32. linguæ 1 H. 35. scelerum 4, 12. ultra feminam 2 H. 63. secundis 3 H. 77. stolide 1, 3.

Ferrati milites, *ferreo tegmine induti, cataphracti* 3, 45.

Ferre aciem peditum 4, 24. ferre agere, *de oratoribus potentibus* O. 8. clementiam victoris, (*præmii loco, per syllepsin*) gloriam, inania 3 H. 19. credulitate et fama diversa aliquid 16, 2. desideria militum ad Cæsarem 1, 19. pro *præ se ferre* O. 25. pro *nunciare* 15, 60. auctoritatem Senatus, dignationem Cæsaris, *sustinere* 1 H. 19. imperium ad aliquem 2 H. 79. v. *not.* ingrate aliquid 1 H. 52. ambitiose, muliebriter A. 28. ferre (*s. serere*) mæsta alia in eundem dolorem 6, 49. palam sententiam, v. *palam.* ferre aliquem supra 14, 46. vultu lætitiam gratulationemque 2 H. 65. preces militum ad aliquem ib. 51. dextras ad al. v. *dextra.* ferre agere cuncta O. 8. ferebat vultu, *indicabat* 4 H. 85. fortunam adversam tulisti, *habuisti* 1 H. 15. avunculum Augustum ferens, *jactans* 2, 43. ferens laborum 5 H. 5.

Fervidum pectus 15, 70.

Ferus animus, pro *duro, immiti* 14, 4. *tribuitur victoriæ certis* ib. 34.

Fessa ætas 1, 46. 3, 59. 1 H. 12. v. *not.* 3 H. 67. fesso imperio subventum 11, 24. fessi copia rerum 3, 63. nivibus et montibus 12, 13. fessæ ministrandis equis provinciæ 2, 5. fessis mederi 1, 35.

Festinare mortem in se 4, 28. virgines, *mature nuptum elocare* G. 20. festinavit cetera plebs sine modo, *studiose egit* 1 H. 77. festinantes, *studiosi in obsequio declarando* 1, 7. festinati casus, v. *casus.* festinatis manibus lictorum rapi 6, 40.

Festinatio pro *immodestia, cupiditate* 1 H. 67. festinationem hostium elicere, *fuga simulata* 2 H. 24.

Festus. festo cultu Senatus 14, 13. festa ornatu domus 3, 9. festa plebs 2, 69. festos dies frequentare, v. *frequentare.* festa loca, *quod Deu venerit* G. 40. omnia, *prave* pro *faustu* 5, 4.

Fetus novi, *de ramis arboris* 13, 58.

Fex sermonis quotidiani O. 32.

Fibræ hominum, *exta hom.* 14, 30.

Fidere officio aliquo, *præstito gloriari* 4, 56. cur fideret, materia ibid. 59. fidens animi 4, 59.

Fides addita consilio 1 H. 44. afflicta, *ære alieno* ib. 88. certissima fibris hædorum 2 H. 3. constat iis, v. *constare.* contumax 1 H. 3. fluitat, v. *fluitare.* fluxa 2 H. 75. 4 H. 23. fides in libidine victoris 3 H. 66. refecta ibid. obstinata 5 H. 5. propior ei ad fallendum 2 H. 8. pro Nerone pertinax 1 H. 51. salutis fuit, *credidere salvum eum* 1, 70. fidem auctoris et rei spectare 16, 2. fides vera præmiis defectorum 3 H. 61. v. *n.* fidei commissæ patiens 3 H. 5. v. *n.* crimine damnati 1 H. 59. fidem abrumpere per scelus 4 H. 59. absolvere 2 H. 60. convellere 4 H. 30. metiri exercitus, v. *metiri.* ominis implere, *de eventu* 2 H. 78. fidem parare inscitiæ, v. *inscitia.* fidem alicujus petere, v. *petere.* incorruptam profiteri 1 H. 1. sumere adversus aliquem 11, 17. omittere ib. retinere, v. *retinere.* fidem ex eo trahunt mira 6, 30. ad fidem mutandam lubrici 2 H. 100. citra fidem fuit, v. *citra.* per fidem! O. 35. fide fluxa, tradidit perfugas 3 H. 48. qua venisset abiturum promisit 2, 63. fide rerum tradere, *simpliciter* A. 10. cum fide audiri, *cum assensu et auctoritate* 4, 59.

Fiducia morum, *conscientia virtutis* A. 1. fiducia rerum ingens 2 H. 4.

Fidus pons 15, 15. nivibus mons, *in quo non facile dilabuntur* 5 H. 6. fida potentia, *tuta* 2 H. 92. fida oratione laudare, *ex animo* 1, 52. fidissimum appulsu oppidum 3, 1. subsidium horti 5, 8.

Figere domos 13, 54. figendum offerre, v. *offerre.* fixus in silentium 6, 50.

Fingere domos G. 46. expeditionem 4 H. 4. v. *not.*

Finire, absolute, *mori* 6, 50. *extr.* 14, 51. finita domus, *extincta familia* 1 H. 16.

Finis aderat, *scil. Augusto* 1, 4. 2, 71. 14, 9. 15, 63. juris æqui 3, 27. v. *not.* impositus armis 4, 25. incuriosus, *in servandis decretis* 6, 17. injuriæ non stetit hic 4 H. 44. pro *morte* 1, 16. 2, 2. sumtus sponte 6, 25. finem apud eorum, *in finibus eorum* 16, 15. potestatis accipere 6, 11. Principis scrutari 12, 52. vitæ implere 2, 42. finem motus laudat, *h. e. quod ille fecerit f. m.* 1, 52. finis voluntarius 4, 20. fine ejus, *mortuo eo* 1, 31. fines fluviorum, *ostia* 1, 79. *pro agris* 3, 45. 1 H. 8. 24, 53. is finis ulciscenda morte, pro *u. mortis* 3, 19. finibus eorum ductus exercitus, *per fines* 1, 60.

Firmare pro *affirmare. certo tradere* 1, 81. 6, 6. 50. sibi et prœlio milites 1, 71. vultu firmato adversus metum 2, 57. terga agminis 1, 51. firmare Drusum credebatur 1, 27. firmare animos exemplo ad obediendum 13, 40.

Firmator pacis 2, 46.

Firmus adversis A. 35. adversum pecuniam 3, 18. adv. largitionem 2 H. 82. adv. fortuita 4 H. 5.

Fiscus suus, *otiose additur.* v. *n.* 1 H. 46. fisco attinetur argentum 6, 17. in fiscum petita bona 2, 48.

Flagitare in tormenta ministros 3, 13. pro *accusare:* flagitare ut peculatorem 1 H. 53.

Flagitiosa fama, v. *fama.* senectus 6, 32. servitus 1, 59.

Flagitium audere formidine 1, 69. in fuga 2 H. 12. navare alicui, v. *navare.* flagitii primi potitus, *de adulteri primo concubitu* 4, 3. publici incuria 16, 4. flagitio obtinere Regnum 12, 50. cum flagitio et pudore disserere 3, 17. flagitia militiæ, *licentiam, seditiones* etc. 1, 27.

Flagrare pro *conflagrare* 5 H. 7. flagrat etiamnum libertas, *acriter servatur* 14, 39. flagrabat invidia recens 13, 4. flagrans et incensus A. 4. flagrantissimus in amicitia ejus 13, 45. flagrantissima cohortium 4 H. 79. flagrantissima gratia erat 11, 29. flagrantissima adulteria et flagitia 14, 51. flagrantissime cupere 1, 3.

Flamma pinguis et olens G. 45.

Flammare pro *inflammare* 1) *proprie* 4 H. 24. *improprie* pro *ira, indigna-*

tione accendere 2 H. 74. flammati s. flammandi 15, 44. v. *n.*

Flectere ad aliquid, *in dicendo* 13, 3. aliquo, *de consilio* 4, 41. vultum, *opp. indurare* 2 H. 46. oculos ib. 70. flecti sermone aut vultu 4, 54. 1) *per sermonem alterius*, 2) *qua vultum suum.* flexus genu 16, 4. in vesperam dies 1, 16. flexum in mæstitiam os 3, 16. flexo mari alluitur villa, *sinu maris* 14, 4.

Flexus autumni 5 H. 23.

Florere adversus externa 11, 24. florentissimus auctor, *de historico* 3, 30. florens *oppon. labenti* 16, 33.

Fluctuans turba 1 H. 40.

Fluere gloria minori, *de amne* 1, 79. fluunt in eum omnia 11, 9. super votum cuncta 3 H. 48. fluens non ore, neque impetu uno species carminum 14, 16. v. *not.*

Fluitat fides 2 H. 93. fluitant fures ib. 34. fluitans vestis, *opp. adstrictæ* G. 17. fluitans (et disjecta) testudo hostium 3 H. 27.

Fluvius demotus alveo solito 1, 79. orbatus accolis fluviis ibid. effunditur ore alterius in mare 2, 6. prævehitur regionem ibid. objacet, v. *objacere.* fluvii coercendi remedium 1, 76. fluvio tradere aliquem 12, 51. fluvium alit mons 5 H. 6. fundit m. ibid. fl. perrumpere vi equorum 15, 15. in flumen adversum dirigere naves 2 H. 34. per flumen adigere naves 2, 6. ex fluvio erumpere, v. *erumpere.* fluvii patrii, v. *patrius.* accolæ, v. *supra.* fluviorum fines, v. *finis.*

Fluxa auctoritas 1 H. 21. fides 2 H. 75. 4 H. 23. senio mens 6, 38. fluxa ævo 2 H. 22. noctu dieque fluxi, *voluptatibus dediti* 3 H. 76. fluxa arma 3 H. 99. corpora 2 H. 32. studia, de *scribentibus carmina*, etc. 3, 50.

Fœdare. ne fœdaret serica vestis viros 2, 23. fœdari in habitum, *gentis feræ* G. 46. verberibus 3 H. 77. fœdati illustres per arenam 15, 32. fœdare merita erga aliquem, *sc. perfidia* 4 H. 37.

Fœdus et maculosus 13, 33. 2 H. 30. fœdus imbribus dies 1 H. 18.

Fœdus. fœdere pacis accipere aliquem, h. e *in societatem* 12, 37. fœdera assecuti 11, 23. dilargiri sociis 3 H. 55.

Fontibus imposita castella 15, 3.

Fore pro *esse*, *fuisse* 3, 24. (*bis*) 47. 3 H. 50. 59. 66. habiturus foret 2, 30.

Fores moliri 1, 39. operire, v. *operire.*

Forma adest ei 4, 18. (rei) habita varie, *ratio* 13, 29. indecora 4, 3. pro *magnitudine* ibid. 72. forma scripti, *sententia* 4, 39. formæ cupido, *amor ob f.* 5, 1. formam animi reddere A. 1. (rei) definire, pro *describere* 6, 28. Principatus futuri præscribere, v. *præscribere.* in formam eandem alia decernuntur 13, 41. formam vitæ celebrem inire 1, 74. formæ ambiguæ hominum belluarumque 2, 24. putres hominum equorumque 2 H. 70. sollicitudinum diversæ oriuntur 4, 60.

Formido incessit 2 H. 63. propria, v. *proprius.* pro *religione* G. 39. v. *n.* ad formidinem opportuna nox, *qua fugam scil.* 4, 51. formidine detegi 1 H. 81. formidine implicantur omnia 3 H. 75.

Formidolosum in vulgus 1, 6.

Forte dicere, *non meditate* 1, 12. jacere pila, *temere*, *sine destinatione* 4 H. 29. forte (an fato) volvuntur res hum. 6, 22.

Fortuitus cibus (Gr. ὁ τυχὼν) 2 H. 5. fortuita mors 2, 4. fortuitæ caussæ, *distinguuntur a naturalibus* 1 H. 86. fortuita, *ut bona corporis, forma cet. opp. eloquentiæ, comitati, largitioni* 15, 48. adversus fortuita refoveri 15, 36. fortuitorum capax mare 14, 3. fortuitos sermones jacere 4, 68.

Fortuna dat contra 15, 13. 1 H. 66. (partium) transacta alibi, *constituta* 3 H. 5. (imperii) transit v. *transire.* valida ei in Remp. domi improspera 3, 24. pro *exitu* 1, 31. fortunæ angustiæ 2, 38. modum exigere ab aliquo 2 H. 20. molem (suæ) omittere, v. *moles.* fortunæ ejus mæror afficit omnes 12, 26. ruentis libido novissima, v. *libido.* fortunæ inops 4, 23. fortunæ inserere se 2 H. 61. instare, v. *instare.* fortunam (adversam alterius) detrectare, v. *detrectare.* (partium) excitare 2 H. 46. (alicujus) fovere, v. *fovere.* (prœlii) mutant hostes, *aucti subsidiis* 2 H. 23. ad fortunam a metu transit mens ib. 80. in fortunam suam recipere opes alterius 14, 54. post fortunam credidimus, *eventu docti* 1 H. 10. fortuna illustri agere 6, 27. in fortuna magna hiantes cupiditates 1 H. 12. in f. summa, *apud imperantes* 13, 6. fortunæ victus diurni amissæ 15, 38. fortunas (suas et aliorum) versare spe ac metu G. 46. fortunis provolvi 6, 17.

Fori celeberrimum, *sc. tempus* 4, 68. fori auditor, *oratorum in foro* O. 35. fori tabes, *litium sumptus* 11, 6. forum coarctare, v. *coarctare.* foro et eloquentiæ parari O. 34. fora reposita 3 H. 34.

Fovere aliquem. s. *consilia, partes etc*, ejus, s. *simpliciter s. per aliquid*, ei *fa-*

vere, *eum juvare, colere* 2, 72. 5, 6. 11, 44. 12, 1. 1 H. 8. 46. 3 H. 83. si me potius, quam fortunam fovebatis, *amabatis* 2, 71. fovere gratiam alicujus acriter, *captare, tueri* 6, 45. juventam alicujus præceptis 14, 55. studia juvenum eloquentia et præceptis 15, 71. foveri (s. refoveri) adversum fortuita aspectu Principis 15, 36. plausu 3 H. 83. fovere *opp.* insectari 3 H. 85.

Framea G. 6. 18. earum concussio G. 11.

Frangere catervas hostium 2, 11. fracti ad omne servitium longa pace 2 H. 17. fracti artus fluctibus et procellis 2, 15. fracti soni 14 20.

Frater pro *fratris filio* 3, 38. fratres pro *fratre et sorore* 12, 4.

Fraternitatis nomen cum aliquo usurpare 11, 25.

Fraus. fraudi suæ assignare aliquid 2 H. 60. fraudi locum parare 13, 40. fraude Acbari spretum id, *ille eum decepit persuadendo, ut sperneret* 12, 12. fraude locorum prior, *peritia, locis ad insidias utendi* ibid. 33.

Fremitus externi, v. *externus.*

Freni veluti eloquentiæ O. 38.

Frequens adest Senatui 4, 55. frequens locus propugnatoribus 12, 35. usu aquarum 1 H. 67. secretis, *qui sæpe iis adhibetur* 4, 3. frequens silvæ mons 4, 64. frequens ubique dux A. 37. frequenti die ac ripa 3, 9. frequens erat hoc iis, *solemne* 2, 33.

Frequentare aliquem 5, 10. 2 H. 16. dies festos 14, 4. scenas frequentare, *de actore, vel cantore.*

Frigidus artus, *sc. qua* 15, 64. frigidissimus orator, *lentus* O. 39.

Frons dextra, *recte, uti et læva* v. *not.* 2 H. 24. frontis ac tergi vice v. *vice.* frontem revelare, v. *revelare.* in frontem pulchrum ac decorum, *specie* A. 33. v. *n.* fronte minaci prætenditur classis litori 2 H. 14.

Fructus. fructui rerum sufficiens ætas 14, 56. fructuum publicorum cetera agitabantur societatibus equitum 4, 6. fructus ceteros (*præter frumenta*) laborare G. 44. fructibus provinciæ levatur vectigal centesimæ, v. *levare.*

Frui bello, *qua gloriam et præmia* 3 H. 11. fama sui, v. *fama.* spectaculo insolito nimium, *nimis avide spectare* 4 H. 63.

Frumentum plebis 15, 18. v. *not.* egerere in annonam, (bona in tributum) A. 31. frumenti millia, *recte* v. *not.* 6, 13. frumenta laborare G. 44.

Frustra pro *falso, temere* 6, 6. 11, 7. pro *in speciem* 2 H. 90. frustra habita mox, quæ ante servata *neglecta* 13, 51. frustra habitus, *elusus* 13, 37.

Frustrari damnationem, *evadere* 16, 8.

Fucata vestis O. 26.

Fuga. fugæ ultimus 3 H. 16. fuga consternari, *in fugam* ib. 79. v. *not.* fuga perrupit hostia opera 15, 7. fuga punire aliquem, *exilio* 3, 24. fugas civium audere (*proscriptiones per syllepsin*) et neces 5 H. 8.

Fugere pro *transfugere* 4 H. 18. acta et instantia 6, 48. fugientium pavore auferri 4, 73. fugientium visu abstinere, *eos non aggredi* 15, 15.

Fulgent armis virisque campi 2 H. 22.

Fulgores armorum erant jam A. 39. v. *not.*

Fulgurum vis crebra 15, 47. fulguribus discretus locus 13, 41.

Fulminum monitus 1 H. 3.

Fundamenta subdere per solidum 4, 62.

Fundata imperio longo domus 2 H. 76.

Fundere probra in aliquem 6, 42. fundit fluvium mons 5 H. 6. fusum late corpus libertinorum 13, 27.

Funditus amissæ familiæ 3, 6. Remp. funditus trahet 3, 54.

Fungi gaudio, *de legatione, ejus interprete* 2 H. 55. sumtu 14, 20.

Funus Reipubl. 4 H. 42. Censorium 4, 15. v. *not.* 6, 27. funere publico celebratus ibid. 11. funestæ tenebræ 1, 65.

Furari, melior furandi, *aptior ad insidias* 3, 74.

Furor. in furore turbati, v. *turbare.*

Furtim, *opp. bello* 4 H. 56. furtim tradere arcem, *de proditore* 3 H. 77.

Furtum. furto noctis aggressi A. 34.

Futura volvere 1, 64.

G.

Ganeæ ac ventris paratus 3, 52.

Ganeo 16, 18.

Gaudere. gaudentium impetu primo læta res 1 H. 4.

Gaudium volucre O. 9. ultra mortale accipere quid 15, 23. gaudio læta nox A. 38. gaudio cumulata transferre in alios, *læto nuntio audito* 2, 82. gaudia felicium, *res, quæ tantum felicibus contingunt* 15, 45.

Gelu solutum 1 H. 79.

Gemitum vincere, v. *vincere.*

Gener pro eo, qui filii viduam duxit 5, 6. 6, 8.

Genitalis hora 6, 21. genitalem vim affundit nido Phœnix ib. 28.

Genticus mos 3, 43. 6, 33.

Gentilis levitas, *ei genti solita* 12, 14. utilitas ib. 17. gentili religione obstringi, v. *religio*. gentile imperium obtinere, *gentis suæ* 6, 32. solum, *partium* 3, 59. gentiles nationes turbare, *suas cognatas* 11, 1.

Genu flexus 16, 4. genibus alicujus provolvi 11, 30. 12, 18. genua advolvi 1, 13. 6, 49. 15, 71. genua prensare 1, 21. 2 H. 46.

Genus, pro *gente*, *s. familia* 6, 27. decorum, v. *decorus*. indecorum 2 H. 52. paternum ei ex Flavio 11, 16. generis libertini 2, 85.

Gerere effigiem, *portare* 5, 14. spiritus 3 H. 63. 4, 85.

Gerundii usus infrequens 2, 43. 47. 13, 11. 15, 5. 21.

Gestamen lecticæ 2, 2. gestamine sellæ pervehi aliquo 14, 4. retrahi 15, 57.

Gestare cibos et hortamina pugnantibus G. 7. gestabantur ex urbe irritamenta, *adferebantur* 2 H. 62.

Gestus histrionum juvare 16, 4.

Gignere. gignitur concordia auctoritate ejus 14, 39. gignendis aquis humidum nihil 15, 42.

Gladiatores offerre, *ludos gladiatorios edere*, 1, 76. gladiatoribus edendis præsedit ibid. gladiatoria sagina 2 H. 88.

Gladiaturæ destinati 3, 43.

Gladio impresso hausit jugulum 1 H. 41. gladiis portam perfringere, *prave*, v. *not*. 3 H. 29. gladios regere, v. *regere*.

Glandes missiles 5 H. 17.

Gliscere, *crescere, augeri, sive natura, sive decreto* 1, 1. 2, 33. 3, 19. 25. 69. 4, 5. 27. 35. 6, 19. 11, 22. 12, 54. 14, 15. 2 H. 9. 4 H. 43.

Globo atro nubium effusa grando 2, 23. globo frangere ingruentes catervas 2, 11. cf. 4, 50. 12, 43. 54. 14, 61. G. 13.

Gloria et jactantia ad posteros 1, 8. gloria acrior, v. *acer*. gloria frontis, *de cornibus boum* G. 5. gloria et pudor intrat milites 1, 43. gloria obsequii relicta nobis 6, 8. gloria inclaruit 12, 37. gloria posterorum, *apud posteros* 3, 72. gloriæ æmulatio 2, 44. gloriæ (*quam consecutus erat*) comitatem addidit, *adversum eum a quo præstitus honos* 15, 30. gloriam confessionis amplecti 15, 67. in gloriam præceps agebatur A. 41. v. *not*. gloria sui imple e animos aliorum 4, 19. gloriæ veteres 3, 45.

Gnarus, *conscius* 4, 67. 14, 41. 15, 54. periculorum, *subeundis ac declinandis exercitus* 4 H. 29. gnarum, *notum* 1, 5. 3, 6. 6, 46. 11, 32. 12, 45. 15, 61. 5 H. 17. gnarum duci, *sc. factum est* 1, 6. 51. conspicui, eoque gnari 6, 35.

Gradu immoti 14, 37. tertio heres 1, 8. locus instabilis ad gradum 1, 64.

Græca adulatio 6, 18. comitas A. 4. doctrina 15, 45. literatura 11, 13.

Grandis ævo 16, 30.

Grassari artibus et simulatione 4 H. 56. veneno 3 H. 39. eminus grassari, *de sagittariis* 4, 47.

Gratari. gratatur præscium periculorum, et incolumem fore 6, 21. v. *not*.

Grate accepta oratio 1 H. 85.

Gratia simulata partium, *quasi illis esset reconciliatus* 1, 10. gratiam alicujus fovere acriter 6, 45. negligere ibid. recte factorum trahere sibi 3, 53. ad gratiam alicujus inclinare, *benigne de eo sentire* 4, 48. gratia flagrantissima Pallas erat 11, 29. gratia ejus impulsus fecit hoc, *ejus gratiæ ferendæ caussa* 12, 7. gratia juvare aliquem 1 H. 23. gratia infamis 3 H. 6.

Gratus in vulgus 1, 28.

Gravari aspectum alicujus 3, 59. spem ac metum juxta 5, 8.

Gravidus uterus 1, 57. gravida partu 3, 61.

Gravis in Remp. mater 1, 10. gravis ingenti agmine, *de duce* 14, 39. gravis sagina 1 H. 62. gravior remediis, quam delicta erant 3, 28. gravissima civitas 2 H. 62. v. *not*. grave conscientiæ suæ 6, 26. gravius erupit licentia 1, 77. gravissimum exitium ib, 73. 11, 4. v. *not*. grave cœnum 1, 63.

Gravitas cœli 2, 85. annonæ 6, 13. odoris 5 H. 6.

Gremium Italiæ 4 H. 72.

Gubernacula apposita navi utrinque 2, 6.

Gulæ irritamenta 2 H. 62. gula ac ventre hostis sibi ib. 31.

H.

Habere annus *dicitur, quod eo factum*, v. *annus*. habere bellum quam gerere malebant, v. *bellum*. habere civiliter aliquid, *excipere* 4, 21. habere expertem Senatum, v. *expers*. dicendum O. 31. 37. respondendum ib. 36. statuendum 14, 44. cum lætitia aliquid, *lætum audire* 12, 48. molliter 1, 54. opes, amicitiam modeste 4, 44. 6, 7. laudes gratesque alicui 1, 69. nescium aliquid 16, 14. infensos homines 4, 33. obvium aliquem 1, 39. pensi fas, fidem 13, 15. privatim aliquid, v. *privatim*.

in victoria vim, *ponere* 1 68. in sermone aliquem 4, 14. sermones sinistros de aliquo 1, 74. pro *retinere* 1, 80. habet promptum, turbare, *facile ei est* 11, 1. favor illum, hunc invisum nomen Regis, pro *fecit* 2, 44. habet heredes testamentum 1, 8. stipendium illud quadragesimum militandi 1, 64. habet eum hoc lætum, *efficit* 1, 57. habebant secreta ejus Mathematicos multos 1 H. 22. habuere Reges urbem 1, 1. haberi, pro *esse* 3, 55. 6, 48. 14, 40. 15, 36. 16, 18. 2 H. 1. haberi coram, *in aperto esse* 6, 8. in Rep. *ad honores admitti* 16, 34. pro *commodo geri, tractari* 2, 14. non eodem honore 1 H. 8. haberi inter veteres scriptores, *imagine inter eos posita* 2, 83. habetur facile æqualitas, rebus modicis retinetur 2 H. 38. jure eo Siciliæ, *Siculi eo jure utuntur* 12, 23. disciplina militiaque nostra 3, 42. habetur invasurus Bosporum 12, 15. pars provinciæ illi, *ei subjecta, attributa est* ib. 54. habetur potentia tutius consiliis cautis 11, 29. sermone vulgi parens, *appellatur* 2, 55. habentur decreta perinde, *valent* 12, 60. sine cura externa, *de his nihil timendum* 1 H. 79. habendus error illi sine fraude, aliis cum exitio 6, 30. habendum non impune maleficium 3, 70. habitus frustra, *elusus* 13, 37. in uno miles, *opp. disperso* 15, 10. habita avare et ambitiose provincia 3, 13. 13, 30. corruptius 1 H. 22. varie, ac sæpe mutata rei forma 13, 29. Hispaniæ tribus legionibus habebantur, *obtinebantur, custodiebantur* 4, 5. habitum in levi 2 H. 41. imperio duro vulgus 12, 47. quicquid habitum Neronibus 11, 35. habiti agri Regis quondam 14, 18. in custodiam 1 H. 87. habitæ rectius cærimoniæ 11, 15. quibus modis habitæ ad eum diem partes Reip. 4, 6. verba in aliquem habita, *maledicta, dicteria* 2, 50.

Habilis juventa, *scil. marito ducendo* 4, 53. habiles velis naves 2, 6.

Habitare. habitantur Senones pagis 100 G. 39. habitati urbibus magnis campi 5 H. 7.

Habitus animorum 1 H. 8. 2 H. 28. occultus, v. *occultus.* pro *situ, collocatione* 4, 59. in habitum gentis (*feræ*) fœdari G. 46.

Hactenus respondit, *nil aliud, nisi hoc* 14, 51.

Hærere crimine aliquo, *teneri* 4, 19. tergis 4 H. 19. hærent membra, *torpent metu* 14, 30. hærentia corpori tegmina 2, 14.

Hasta et sector 1 H. 20. hastas colligere 2, 21. protendere ibid. hasta sævire, de *publicationibus bonorum* 3, 51.

Haurire animo expugnationes, raptus, cet. 1 H. 51. jugulum alicujus 1 H. 41. studium philosophiæ A. 4. voluptates cupide 3, 2. hausta igni colonia 12, 58. haustum igni theatrum 3, 72. hauritur paludibus os G. 1. haurientes sua, *prodigi* 16, 18.

Hebere, *nil agere* G. 15.

Hebescunt sidera 1, 30.

In herba velut vel flore præcepta laus O. 9.

Heredes familiarum ditium 11, 7. habuit testamentum 1, 8. in spem secundam, gradu tertio ib.

Hereditates usurpare, *adire* 15, 19.

Hiantes cupiditates 1 H. 12. hians compositio O. 21.

Hiatus præmiorum 4 H. 42.

Hibernus Auster 6, 35. hiberna dura cœlo et laboribus 2 H. 80. in hiberna cujusque differtur largitio, *donec eo venissent* 1, 37. hibernis reddi 1 H. 67. 1, 30.

Hic ille, *de uno* 14, 22. quicquid hoc in nobis auctoritatis est 14, 43. hic, ille, ubi *hic* ad remotius refertur 2 H. 77. hic — hic, pro *hic — ille* 4 H. 55.

Hiemare, pro *in hibernis esse* 1, 39.

Hiems. hiemis modestia, v. *modestia.* hiemi suffugium, v. *suffugium.*

Hinc æstiment me 2 H. 47. pro *deinde* 3, 13. hinc — adigere, pro *huc* 12, 20. hinc illinc appellere 2, 6. 3 H. 47.

Histrio, pro *pantomimo* 1, 54. histriones intersunt ludis, v. *interesse.* histrionale studium 1, 16.

Hominum fama, jus, v. *suis ll.*

Honestum. per honestum insignes sententiæ, *libertate et gravitate* 3, 65. honesta in castris, *opp.* adversa 1, 67.

Honor armentorum G. 5. v. *not.* connexus natura, v. *connexus.* exilii, *exilium per speciem honoris* 1 H. 21. imperii, *opp. vis ac potestas* 2 H. 39. judiciumque, *judicium honorificum* A. 44. pro *Prætura* A. 6. proprius, v. *proprius.* supremis ejus supersunt omnia, v. *superesse.* honorem agitare, inire, proferre, v. *suis ll.* honore solito crematur corpus 2 H. 45. cum honore levi eorum scripsit, *non nimis honorifice de iis* 6, 15. honores cœlestes tribuere 6, 18. 5, 1. (*in singul.*) permittere, v. *permittere.* honor in Principem 4, 64. honor mansit ei, sc. *quamquam res, munus ipsum ablatum* 2 H. 40. honorum alia 1, 9. copia, v. *copia.* cursus inoffensus 1 H. 48. honoribus et eloquentia vigere 14, 19. et

opibus pervigere 4, 34. honoribus Deorum nihil relictum 1, 10.
Honora facere 3, 5. disserere 4, 68. oratio 1, 10,
Honorare annulis 2 H. 57. nomine Augustæ ib. 89. honorata sedes, *ubique degit, omni honore fruitur* 2, 63. honoratissimum genus laudandi, *honestissimum* G. 11.
Honorate custodire quem 4 H. 63.
Hora genitalis 6, 21.
Horrida antiquitas, *severa* 4, 16.
Horride, mitius aut horridius allocuti sunt 1 H. 82.
Hortamina pugnæ gestare, v. *gestare.*
Hortari *cum infinit.* 6, 37. 12, 49. *cum accusat. rei, omisso* ad 11, 3. v. *not.*
Hostis ingruit, v. *ingruere.* sibi ipsi ventre ac gula 2 H. 31. hostem exscindere, v. *exscindere.* perrumpere 3 H. 2. perfringere et obruere, v. *perfringere.* sustentare promptius 15, 10. hostes novos incipere, v. *incipere.* hostium more agit latro, *quasi justum secum bellum sit* 3, 73. hostibus annexus ager, *terræ hostili vicinus* 2, 64. incumbere, v. *incumbere.*
Hostiles provinciæ, *in quas propter bella vel gerenda, vel metuenda, Præsides cum imperio mittuntur* 3, 34. hostilia invicem cuncta, v. *invicem.* resumere 12, 15. induere 12, 40. cœptare 3 H. 70.
Huc intendit, *ad hoc consilium* 2, 6.
Humanæ sortis commercium, v. *commercium.*
Humidum gignendis aquis nihil ibi 15, 42.
Humus clausa, in sepulcro 14, 9. humum rimari pilis et lanceis 2 H. 29. recludere, v. *recludere.* humo quæ finguntur (vasa) G. 5.

I.

Jacent agri (s. campi) 13, 55. v. *n.* jacent infra magnitudinem Principis munera data 14, 54. jacentia loca, *humilia, plana* 1 H. 86.
Jacere caput, pro *jactare* 6, 31. 11, 31. edicta in populum 3 H. 73. exempla, *commemorare* 3, 66. oscula 1 H. 36. probra 2, 50. 11, 13. 1 H. 47. 85. voces 6, 46. 12, 64. in præceps aliquem 4, 22. 6, 49. in longum odia 1, 69. sermones fortuitos 4, 68.
Jactantia sui abstinere 2, 46.
Jactantius 3 H. 53. mœrere 2, 77.
Jactare. jactat esse hostis quam socius 4 H. 55. v. *not.* jactatur inter metum ac spem vicit spes 2 H. 2. v. *n.* jactata rumore vario mors 3, 19. magnis contentionibus 4 H. 8. jactatum SCtum, *varie valuit* 2 H. 10.
Jactu ignium circumveniri, v. *circumvenire.*
Jam jamque 1, 47. 12, 15.
Ibi, *tum temporis* 15, 10.
Ictus. ictu suo invenire mortem 1, 61. Tribuni transfigitur 11, 37. uno exhaurire Remp. A. 44. *continuo.* ictum inferre venis 5, 8. ictus miscere A. 30. mutuos inter se parare 4, 49. ictibus spatium quærere 6, 35. singulis transacta bella 2 H. 38. inferendis inhabiles loricæ, accipiendis impenetrabiles 3, 43.
Id ætatis 5, 9. temporis 13, 18. 20. ad id *scil. temporis* 12, 11. honoris 16, 14. auctoritatis 12, 18.
Idem ætatis ceteri 13, 16. idem in tempus pro *tantundem* 2, 47. sic 14, 28. eadem pecunia, *non minor.* eodem loci potentia et concordia 4, 4.
Idem ille 4 H. 25. 1 H. 43. 3, 54.
Ideo, pro *ea re* 1, 12. 72. 4, 26. 1 H. 74. 4 H. 44.
Idoneus consiliis ejus 4, 12.
Jejuniis fateri famem olim longam 5 H. 4. *sic* fateri pro *declarare* ibid. 25.
Ignarus, *ignotus* 2, 13. 3, 69. 4, 8. 12, 11. 45. 15, 62. 3 H. 8. pro *eo, qui aliquem non novit* 1 H. 33. 70. 75. 4 H. 50. pro *incertus, obscurus* 6, 22. libertorum suorum 1 H. 49. de re aliqua ibid. 67.
Ignavus questus 2, 70.
Ignis. Igne gravi afficit urbem annus 6, 45. 4, 64. igne puro adolentur altaria, *sine victimis* 2 H. 3. igni hausta colonia 12, 58. haustum theatrum 3, 72. cf. 15, 39. involvere 14, 30. in igne considunt omnia 3 H. 34. v. *n.* ignes invalidi 1, 65. ignium jactu circumveniri 15, 11. ignibus impervius lapis ib. 43.
Ignobilis loco 1, 3. mercenario milite Iberus 6, 35.
Ignobilitatem suam inserere nominibus magnis, v. *inserere.*
Ignominia Romana, *Romanorum* 15, 25. remissa 1 H. 52. ignominiæ eximere aliquem 3, 18. ignominiam consumsisse, v. *consumere.* pro *metu ignominiæ* 12, 40.
Ignominiosus, *ignominia notatus* 3, 21. G. 6.
Ignoscendo transigitur res 12, 19.
Ignotus. ignotum rus 3 H. 68. ignotæ situs urbis ib. 20. v. *not.* ignotæ Penatium artes militares 12, 12.
Illa *scil. parte* 2, 17. 3 H. 8. 5 H. 18. G. 34.

Illaborare domibus G. 46.
Ille. quis ille—sprevisset? 12, 36. quem illum tanta superbia esse? 11, 7. quicquid illud tribui 14, 55.
Illecebris nocturnis celeber pons 13, 47. variis illecebris potens 5 H. 10. 12, 3.
Illic, *ab illo* 2 H. 47. pro *illuc* 12, 30. illic certaret (post obviam iret legionibus) 3 H. 70.
Illicere, *cum ablat. rei*, pro *ad aliquid* 6, 45. (v. et *pellicere*) *cum conjunct. omissa ut* ib. 36. *cum infinit.* 4, 12. insidiis ibid. 31. perfugas 12, 15.
Illiciti honores, *quos per ætatem et ordinem capere non licet* 3, 27.
Illigare aliquem conscientia 15, 51. bello externo 3 H. 46. indiciis 2, 27. veneno lento 6, 32. illigatus aliqua re, *occupatus, detentus* 3, 21. 15, 1. stupro 12, 25. illigare se impeditis locis 13, 40.
Illinc pro *illuc* 2, 16. G. 44.
Illo pro *illuc* 15, 60.
Illuc pro *in* v. *ad eum* 1, 3. 2 H. 24. 3 H. 38. illuc decurrere, quod promptum 4, 40.
Illudere *cum accusat.* 1, 71. 2, 50. 3, 27. 29. *de stupro* 15, 72. pueritiæ alicujus 13, 17. pecuniæ 2 H. 94. viribus Principis, *pecuniæ* 15, 42.
Illustris eques 6, 18. 11, 4. statua 4, 40.
Illuvies placida, pro *eluvies* 12, 51.
Imaginari pavorem alterius et irridere 15, 69.
Imaginationibus secretis agitare quid 15, 36.
Imago ejus comitatur exequias posteriorum 2, 32. eloquentiæ O. 34. facundiæ paternæ inest ei 3 H. 34. mortium ibid. 28. provinciæ administrandæ, *imaginaria administratio* 6, 27. retinendi largiendive penes Rom. vis penes Parthos 15, 14. v. *not.* imaginem antiquitatis præbere 3, 60. Principis arripere, v. *arripere.* imago quietis nocturnæ 16, 1. imaginem servitii perferre, *signa* 15, 31. supremorum (*mortis*) circumdare alicui 4 H. 45. per imaginem ejusmodi mortis obisse, *genus m.* 15, 70. imagine cognitionis absumtum biduum 3, 17. libertatis tegere aliquid 1, 81. pacis decipi 1, 10. imagines adstantes 3, 23. imagines pro *vexillis* 5, 4. proponere, v. *proponere.* imaginibus intercedere, v. *intercedere.*
Imbecillus super casu tali animus 6, 49.
Imbellior numerus 4 H. 33.
Imbuere ingenium cæde nobili 4 H. 42. præda civili militem, *adsuescere* 3 H. 15. socios ad officia legum 12, 32. imbutus sacramento longo miles, *adsuetus* 1 H. 5. imbutæ favore legiones 2 H. 85.
Imitamenta doloris 3, 5. tristitiæ 13, 4. veterum præferre 4, 57.
Imitari mæstitiam 1, 24.
Immensum attolli 4, 41. 6, 37. gliscere 4, 27. prorupit luxus 3, 52. vigere opibus ib. 30.
Imminere excidio urbis 3 H. 75. imminet provinciæ classis 2 H. 14. imminens Princeps, *futurus* 6, 48. *ut*, imminentes domini 1, 4. imminentes foro ædes 15, 69.
Imminuere aliquem, *potentiam ejus* 14, 57. animum libidinibus, corpus otio 2 H. 93. domum discidio, v. *discidium.* imminuta mens 6, 46.
Immiscere sibi aliquem necessitudinibus 4, 40.
Immitis, *de acerbo exactore operis* 1, 20. immiti a Principe excipi 2, 42. immite rescriptum 6, 9.
Immittere accusando alicui 11, 1. immisso percussore extinctus 3, 16. uxorem suam immittere alicui, *sc. ut in amorem pelliceat* 6, 45. v. *n.*
Immodesti fautores histrionum 13, 28.
Immodestia publicanorum, *avaritia* 13, 50.
Immortalia tributa 4 H. 32.
Immotus vultus 2, 29. immota pax 4, 32. 15, 27. 46. immoto die ac sereno 1 H. 86. immotum adversus ea Tiberio fuit 1, 47. immoti gradu 14, 37.
Immo. quædam immo virtutes odio sunt 15, 21. frueretur immo iis, sed redderet 11, 30. statueretur immo documentum 12, 6.
Immunire castellum, *aliquo in loco communire* 11, 19.
Immunis ceterarum rerum præterquam propulsandi hostis 1, 37. verberum.
Immunitatibus juvare quosdam 3 H. 55.
Impar consilio, v. *consilium.* temperandæ 4 H. 1. apud Vitellium, *haud perinde validus* 2 H. 99. moribus patriis, *scil. suscipiendis* 6, 32. flagitiis 3, 53.
Impartire tempus doctoribus 14, 16. aures studiis et voluptatibus 14, 21.
Impatiens spei 2 H. 40.
Impatienter indoluit 4, 17.
Impedimentum erat (iterandi vulneris) prælatus equo 6, 35. impedimenta conquisivit, *jumenta*, vehicula 1, 48.
Impedire. pudor impediebat justum dolorem, *quo minus erumperet, s. questus* 11, 35. dignitas impediebat fuga 1, 39.
Impellere aliquem ad promissa Chaldæorum, facta magnorum et interpretes

somniorum 2, 27. ad spem conjugii, consortium Regni et necem mariti 4, 3. in aliquid, pro *compellere ad al.* 3 H. 69. aciem impulit, *impetum fecit in aciem* 2, 17. impellere ad bellum, *cogere ad bellum administrandum* 3 H. 36. coloniæ impulsæ, sc. *ad perfidiam* 3 H. 57. impellitur bellum A. 25. v. *not.* mare velis 2, 23. impulsæ res 3 H. 2.

Impendere vitam suam usui alicujus 12, 65.

Impenetrabilis pudicitia 4, 12. impenetrabile adversus ictus 1 H. 79. accipiendis ictibus 3, 43.

Impense regere aliquem 14, 56.

Imperare segetem terræ G. 26. *cum infinit.* 2, 5. imperandi aviditas, *passive* 1 H. 52. v. *not.*

Imperatorem facere 1 H. 56.

Imperatoria auspicia 15, 26.

Imperatoriæ juventæ rectores 13, 2.

Imperatorium, *Imperatori conveniens* 2, 11.

Imperfectum pro plusquam perfecto 3 H. 81. *pro præsente* 3, 38.

Imperitare. quanto imperitatum angustius 4, 4. si Nero imperitaret, pro *imperium acciperet* 12, 65.

Imperitiæ juvenum suetus, *imperitis juvenibus regendis* 13, 42.

Imperium alienum 1 H. 29. ambitiosum 2 H. 13. gentile v. *gentilis.* magnificum ei 2 H. 67. exercere per injurias matris 13, 14. moliri sibi 1 H. 5. rumpere, v. *rumpere.* imperii comitia transigere, v. *comitia.* corpus librare 1 H. 15. honor, *opp. vis ac potestas* 2 H. 39. primordia capere 6, 50. spatia prima ingredi 14, 56. vis apud Romanos valet, inania transmittuntur 15, 31. imperio duro habitum vulgus 12, 47. imperia accipere, v. *accipere.* in incerto relinquere, v. *incertus.* interpretari. sciscitari, servilia. v. *suis ll.* in imperiis fuit Tiberius, *sub Augusto* 6, 51. in imperiis sexum discernere A. 15.

Impervius ignibus lapis 15, 43. impervia itinera 3, 31.

Impetrabilis, venia impetrabili 4 H. 69.

Impetrat deduci veteranos coloniamque 12, 27. impetrat veniam exilii pro Seneca 12, 8.

Impetus antiqui (*scil. facinus*) 13, 54. impetum attinere 13, 50. gaudio et impetu exercitus conclamantur Impp. *gaudio repentino* 3, 74. impetu primo gaudentium læta res 1 H. 4. impetu magis quam cura viget orator 4, 51.

Impexa antiquitas O. 20.

Impiger militiæ 3, 48. 1 H. 87.

Impii Dii, *qui in perniciem alterius implorantur, ut in magicis* 16, 31.

Impingi *de hostibus*, et exercitu 2 H. 41. v. *not.* 3 H. 22. impacti litoribus 15, 46.

Implacabilis motus 1, 32. implacabilem timere quem 15, 64.

Implere bona vera, *plane assequi* A. 44. consilium *totum efficere* 1 H. 16. dolorem suum lacrimis 1, 22. finem vitæ 2, 42. locum principem 4, 38. 11, 16. munia 3, 31. præsagium fatale 11, 21. implere rudes animos, pro *imbuere contagione, anstecken* 1, 31.

Implexus luctu continuo 16, 10.

Implicare dextras 12, 47. implicari consiliis alicujus 12, 4. implicantur ei verba in incertum et ambiguum 1, 11. formidine omnia 3 H. 77. implicata humore, *obducta* G. 45.

Imponere, *præficere* 1, 3. 2, 43. 6, 23. 39. 12, 29. 54. 13, 14. 15, 28. *absolute*, pro *aliquem præficere urbi* 6, 23. sic 2, 8. *absol.* pro *Regem dare.* otio nomen pacis 14, 39. ædificium solo 4, 63. pontem flumini 1, 69. summæ rei aliquem 6, 31. regendis populis 4, 72. castella fontibus 15, 3.

Importare sibi negotium novum O. 3.

Importuna provincia, *rebus gerendis non apta* 12, 12.

Importuosum mare 4, 67. 12, 20.

Impotens mater, *quæ nimis indulget potentiæ filii* 5, 1. impotentes, de *injustis et potentia abutentibus* G. 36. v. *not.*

Impotentia, *violentia* 1, 4. 4, 57. 12, 57. 14, 31. G. 35.

Imprecari, quas mentes nobis imprecentur 1 H. 84.

Imprimere. impresso gladio jugulum haurire 1 H. 41.

Improspera claritudo generis 4, 44. fama 2 H. 30. fortuna 3, 24.

Improvidus consilii, *ignarus* 3 H. 56. futuri 1 H. 88.

Improvisior 2, 47.

Impubem filium 3 H. 25. v. *not.*

Impune, *ut hostes non resistant* 3 H. 5. impune ratus sibi cuncta 12, 54.

Impunitas asyla statuendi 3, 60. impunitatis tantum accessit iis 2 H. 69. impunitatis vices, *ut alter alteri condonet* 1 H. 72.

Imputare initium belli alicui 2 H. 31. exemplum 1 H. 71. v. *not*, non erat, cui imputaretur, *in cujus gratiam fieret* 1 H. 55. quis mihi plurimum imputet, *quis præcipue me colat et devinciat* 1 H. 38.

In. 1) *cum accusat. loco ablat.* 3, 24. 68. 12, 6. 14, 4. 1 H. 87. 3 H. 67. *extr.*

4 H. 1. pro *ad* 1, 6. 37. 2, 31. 68. 4, 45. 62. 11, 5. 14, 8. 1 H. 45. 53. 67. 2 H. 1. 16. 20. 56. 63. 72. 84. 3 H. 61. 66. 68. 69. 4 H. 32. 37. 49. 76. O. 24. pro *adversus* 1, 8. 10. 3, 51. 4, 11. 25. pro *apud* 1 H. 45. 2 H. 26. pro *de* 2 H. 42. pro *inter* (*de divisione*) 2, 7. 67. 3, 38. 3 H. 58. pro *per* 3, 71. pro *tanquam* 1, 13. 6, 13. pro *dativo nominis* 1, 76. 2, 39. 6, 45. 12, 32. 3 H. 83. pro *genitivo* 12, 25. in meridiem, *a meridie* A. 10. in mercedem tueri negotia, pro *mercede* 11, 6. in munera hæc accipitur uxor G. 18. v. *n.* in Romanos portarant catenas, *quas Romanis injicerent* 2, 18. in sævitiam unius absumi, *propter s. ad eam satiandam* 15, 44. in mortem parentum pecunias dare, *post mortem p. reddendas* 11, 13. *cum ablat. redundat* 11, 29. 15, 44. 2 H. 86. pro *cum* 4 H. 3. pro *ad* 1, 50. 4, 62. pro *apud* 12, 28. pro *de* 1 H. 13. pro *per* 6, 46. 15, 63. pro *ex* O. 38. pro *genit. rei* 1, 41. 3, 24. 14. pro *dativo* O. 11. in levi habitum 8, 54. 2 H. 21. in stagno fabricari ratem, *stagno immittendam* 15, 37. *omissum*, v. c. 2, 31. 4, 46. 6, 51. et *nimis multis locis*. contra in eo tempore 13, 47. 15, 7. 39.

Inanis credulitas 2, 40. inanis favor, *ob inania et vana* 2 H. 30. v. *n.* inane auxilium, etiamsi provenisset, v. *provenire*. inane subsidium ventorum remorumque 2, 15. inanes offensiones, v. *offensiones*. inania 15, 31. famæ 2, 76. inanium spes 5, 10. inanium specie validus 13, 8. inanis animus, *vanus* 4 H. 39.

Inauditæ volucres 2, 24. v. *not.*

Inausum, quid inausum vobis 1, 42.

Incalescere nocte ac lætitia 4 H. 14.

Incallidus vitandæ suspicionis 3, 8.

Incautus sibi 4, 1. incautus insidiis, *adversus insidias* 2, 26. incautum hostibus iter 1, 50. v. *not.*

Incedere (propius) pro *accedere, succedere* 4, 47. itineri et prœlio, *paratum itineri et prœlio* 1, 51. scenam 14, 51. *superbiæ habet adjunctionem* ib. 53. incedit rumor 1, 5. 2, 54. 6, 23. 15, 15. certamen 2, 51, formido 2 H. 63. suspicio 6, 21. fama 4 H. 54. incedebat cuique licentia 3, 36. incessit seditio legiones 1, 16. principium fœdum anni 4, 68. cunctatio 3 H. 28. incedunt undique nuntii 11, 32.

Incelebratus, *non memoratus* 6, 7.

Incendere, *indignius reddere* 1, 23. 69. incendit sermones vulgi mors audita, *auget* 2, 82. incendebantur stimulis propriis 15, 12.

Incendia legionum, *locis sc. ubi fuerant, crematis* 5 H. 25.

Incertus rebus prosperis (inter adversa melior) 2 H. 23. incertum fuerit persequi hoc, *non certo satis et accurate ista recenseri possunt* 4, 5. in incertum implicantur verba 1, 11. in incerto est successor 3, 56. 1 H. 47. judicium mihi 6, 22. in inc. relinquere imperia ducum 2 H. 33. v. *not.* incertæ latebræ, *obscuræ, non facile detegendæ; vel etiam intutæ* 1 H. 81. incertæ undæ maris mortui 5 H. 6. v. *not.* incerta *opp.* solidis 1, 70. maris ac tempestatis 3, 54. oceani vetantur fossa 11, 20. incertis et festinatione valescunt falsa 2, 38. incertis latebris frustratur victores, *sæpe mutatis* 3, 42.

Incessere nando fontem 14, 22. v. *n.* pro *accusare, criminari* 3 H. 77.

Incessus turbidus, *adventus* 2, 55. pro *via ipsa* 6, 33. incessu sui primo solvit obsidium 4, 24. tres incessus, totidem agmina parantur, *a tribus partibus petitur* 3, 74.

Incestare filiam 6, 19.

Inchoare dignitatem alicujus 1 H. 1. pro *mentionem, relationem* (*in Senatu*) *facere* 4 H. 41. 44. inchoatur luna G. 10. initium ib. 30.

Incidere, *de reis, eleganter*, pro *obvenire* 2 H. 10. *cum accusativo simpl.* pro *in manus venire* 3 H. 29. v. *n.* incidit facultas 6, 30.

Incipere auspicia 3, 59. hostes novos (*per syllepsin, novum bellum*) 12, 32. crimina 13, 43. relationem A. 26. arma, v. *arma*. incipit—exstitisse O. 16. incipiunt mandata in hunc modum (*legati sc. exponere*) 12, 10. incipientes Principis curæ 1, 19.

Incitare pœnas cælibum, *augere* 3, 25.

Incitamenta victoriæ A. 32. acerrima, interfectores 2 H. 23.

Inclaruit gloria 12, 37.

Inclinat finis *opp.* meliora initia 15, 21. inclinabat in eum per occulta et magis fida, *ei favebat occulto et majori fide* 12, 13. inclinantes legiones 1, 64.

Inclinationes variæ in hunc vel illum 2 H. 92. uti inclinatione, *conversione animi*, et saltem initio mutationis 1, 28. inclinatio Senatus sc *ad misericordiam, ad partes alicujus* 2, 38.

Inclitum per indigenas advenasque templum 2 H. 2. inclitus favor 3 H. 44. v. *n.*

Incompositus armis O. 26. incompositi in agmine 2 H. 40.

Incomti apparatus, *epularum* G. 14. incomta signa militaria 3, 2.

Inconcussi fratres proximorum certaminibus 2, 43.
Inconditi homines, *rei militaris rudes* 2 H. 16.
Incorrupta præda, *integra, non in paludibus, aut alio modo vitiata* 1, 68. incorruptum quonam modo foret, *satis certum* 2, 11.
Increpat fatalem rabiem 1, 39. v. *n.* desertorem proditoremque, *eum ut* etc. 2 H. 44.
Incruenta pax 2, 46. incruentæ res illi possunt contingere, *pax* 13, 37. incruentæ conditiones, v. *conditiones.*
Incumbere hostibus 2, 17. 4, 73. terrore et vi propria 2 H. 10. ad excidium urbis 3 H. 32. incubuit in eum ira proditionis 3 H. 10. in eos censura acerrime 4 H. 41. incumbunt ea mihi, *mihi gravia et periculosa sunt* 14, 54.
Incuriosus finis, *sc. in servandis decretis* 6, 17. incuriosi serendis frugibus 14, 38. melioribus *pro* meliorum 2 H. 17.
Incurrere. ut Romanis prœliantibus desuper incurrerent 2, 16.
Incursari non duce Romano, sed temeritate obsidis 15, 1.
Incursu gravi nec uno consectari hostem vagum 4, 24. incursibus vagis diriguntur acies 2, 45.
Incurva proceritas, *curva* 4, 57.
Incus. in incude studiorum positi juvenes O. 19.
Incusare in aliquem multa et fœda 5, 7. incusatur toleraturus exilium facile 6, 3.
Incussu amorum præcipitati 4 H. 23.
Incustoditi transitus 4 H. 65.
Indecora forma 4, 3. indecorum genus 2 H. 49.
Indere effigiem in statua, v. *effigies.* castella rupibus 4, 46. ritus populo 5 H. 4. cervici laqueum 15, 57. inditus lecticæ 3, 14. 12, 69. inditi custodes 3, 28. indita vincula 11, 1. 32. v. *n.* odium et judicium, pro *subjectum animo* 13, 3. v. *not.*
Indicativus pro conjunctivo 4, 9. 56.
Indicere longinquitatem regionum, devortia itinerum A. 19. numerum servorum, pondus argenti, *conferendum imponere* 3 H. 58. prælia et supplicia 1, 26. supplicium reo 3, 49. indicit quædam usus præsens 1, 32.
Indicium labat 15, 55. ad indicium corruptus 16, 18. indicio eorum correpti 15, 44. indicio percellere *aliquem accusator dicitur* 4, 31. indicia justa 1 H. 2. præveniunt, premuntur, v. *suis ll.* indiciis illigare aliquem 2, 27.
Indignatio composita, v. *compositus.*
Indiligentia veri 4 H. 49.
Indiscretus cuique sanguis suus 4 H. 64. v. *not.*
Individuus, *absolute, scil. a Principe* 6, 10.
Indoles morum inest iis O. 6. segnis, v. *segnis.*
Indomitus animus, *crudelis, acerbus* 1, 33. integri et indomiti, *nondum victi* A. 31.
Inducere *cum infinit.* 12, 9. seditionem 2, 15. inducti, *rei facti* 6, 7. inducta dubitatio, *recte* pro *induta* 1, 7. v. *not.*
Induere adulationem 6, 42. animum magnum 11, 7. artibus bonis animum 15, 45. diversa, v. *diversus.* munia ducis 1, 69. habitum vocesque dolentium 4, 12. 6, 20. proditorem et hostem 16, 28. hostilia 12, 40. seditionem 2, 15. falsos pavores 4 H. 38. induere alicui spiritus hostiles 4 H. 57. societatem alicujus 12, 18. speciem judicis 15, 69. qualem diem induisset, *qualis quoque die fuisset* 6, 20. induta dubitatio, *prave* pro *inducta* 1, 7. v. *not.*
Indurare vultum 2 H. 46.
Indurescere. induruerat pro eo miles, *pertinaci fide eum fovebat* 3 H. 61.
Industria quieta, v. *quietus.*
Indutui quam gerebat vestem 16, 4.
Inediam destinare 6, 48.
Inermis senectus, *sine liberis* 6, 31. inermes legati, *sine exercitu* 2 H. 81. provinciæ, *ubi nulli sunt exercitus* 1 H. 11. 16. 3 H. 5.
Iners otium 12, 49.
Inest adulatio amicis 2, 12. auctoritas consiliis 2 H. 18. crimen adulationi, species malignitati 1 H. 1. conscientia ei 4 H. 41. notitia moris nostri 15, 31. imago facundiæ paternæ 3, 34. tarditas ac fiducia 2 H. 11. inerat ei, vitare etc. *solitus erat* 4, 58.
Inexpertus bellis 1 H. 6. 2 H. 75. inexperta illis supplicia 1, 59.
Inexplicabile bellum, *perpetuum* 3, 73.
Infamia insignitior fuit 3, 70. infamia et rubore tempus agere, *rubore ob infamiam* 4 H. 62.
Infamis corpore 1, 73. muliebriter ob libidines 13, 30. infamia loca, *intell. ob impuritatem aeris* 2 H. 93. infamis gratia 3 H. 6.
Infantiæ Domitii affuere dracones 11, 11. infantiam Romuli et Remi texit arbor per 840 annos 13, 58.
Infectus artibus hostium 2, 2. alimonio, cultu, omnibus externis 11, 16. infecti quasi valetudine aut contactu 6, 7.

infectæ blandimentis epistolæ 1 H. 74. pro *mixtus* G. 4. ubi Germani dicuntur nullis aliarum gentium connubiis infecti.
Infensare pro *infestare* 6, 34. bello regionem 13, 37. infensantibus Diis ib. 41.
Infense invectus 5, 3.
Infensus, pro *infestus* 11, 1. infensa valetudo 14, 55. infensum servitium 1, 81. infensos habere homines 4, 33.
Infernus aspectus, *infernalis* G. 43.
Inferre castris aliquem, *inducere* 11, 35. exercitum populo 4, 73. ictum venis 5, 8. semina arvis 13, 54. odia, *ad conjurationem afferre* 15, 49. inferant potius opes suas, quam separati habeant 11, 24. infertur eques, *impetum facit in hostes* 2, 17.
Infestus. infesto ictu appetere aliquem 3 H. 85. infestis mucronibus coactus ibid. infesta tabo humus 2 H. 70. ad infesta transgredi a decoris, *infestare, quem ante turpiter colueris* 3, 66. infestæ saxis abruptis insulæ 2, 24.
Infidi inter opes Parthorum et Rom. 2, 3.
Infinitivus pro imperfecto 3 H. 49. 53. 4 H. 11. 29. 42. 46. 54. 62. 81. 84. A. 18. 19.
Infixum erat vetandi 15, 5.
Informare sapientem, *describere* O. 31.
Informis exitus 6, 49. sors, *opp. magnificæ* 12, 37.
Infra. ut multum infra, ceteros despectare 2, 43. infra cœlum et sidera cadit nox A. 12. v. *n.* infra libertos ingenium, *eorum potentiæ subjectum* 13, 2.
Infrequentia locorum, *ex inopia incolarum* 14, 27.
Infringere dicta alicujus, *contra ejus instituta facere* 1, 77. tributa, *detrectare* 4 H. 57. veritatem 1 H. 1. ferociam, *sc.* suam, *remittere a ferocia,* 11, 19. infracta fama 2 H. 22. potentia 13, 12. 14, 1. tributa 4 H. 57.
Ingemere agris G. 46.
Ingenium absurdum 13, 45. amœnum 2, 64. 13, 3. avidum famæ malæ 2, 28. celebre inter accusatores ib. promtum 1, 23. pro *invento, artificio* 3 H. 28. aulæ Neronianæ, *apparatus* 2 H. 71. montis ib. 4. ingenium illustre dare studiis 4 H. 5. imbuere cæde nobili, *de accusatore juvene* ib. 42. proferre 16, 29. propitiare, v. *suo loco.* ingenio cunctator 15, 1. debilis 4 H. 62. v. *n.* non absurdus 3 H. 62. sollers 1, 53. (*hæc omnia pro ablat.*) ingenio ducum quietæ res, *prout illi erant, vel opera eorum* 13, 53. ingenio ejus paratum virus 12, 66. ingenio incolarum tuta urbs 3 H. 57. v. *n.* locorum tutari se 6, 41. suopte petere honesta, *sponte* 3, 26. v. *not.* suone an servitii? 12, 30. suo tantum uti 6, 51. ingenia decora 1, 1. deterrentur adulatione ibid. cessere, v. *cedere.* noctium, *libidines exquisitæ* 16, 20. ingenia dominorum exspectare, *ut paratus sis subire, quicquid illis visum fuerit* 4 H. 32. punire 4, 35. ingeniorum libidinem exercere acerbis et procacibus scriptis 5, 4. ex ingenio quisque vel demat vel addat fidem G. 3. ingenio alicujus uti, sc. *oratoris ad scribendas orationes* etc. *quibus utare* 1 H. 90.
Ingens rerum 4 H. 66. fiducia rerum 2 H. 4. ingentes termini ibid. 78.
Ingenuitatis judicium perpetratum, *assertus in libertatem* 13, 27.
Ingerere vulnera 1, 65. 3 H. 85. pro *inculcare, crebro commemorare* 2, 79. *extr.* pro *offerre, obtrudere* 1, 72. nomen a populo sæpius ingestum, sc. per exclamationem 1, 72.
Inglorius auxiliator, *spernendus* 6, 37. militiæ 3 H. 59.
Ingrate ferre aliquid, *non remunerari* 1 H. 52.
Ingravescit falsis (rumoribus) malum 3 H. 54.
Ingredi pro *aggredi* 6, 4. defensionem 11, 2. famam O. 11. forum, *de die tyrocinii* 3, 29.
Ingressus hostiles intercipere præsidiis 15, 3. v. *n.*
Ingruere, *irruere, aggredi,* 1) *de hostibus* 1, 27. 2, 11. 3 H. 34. 2) *de accusatoribus* 3, 50. 6, 38. pro *appropinquare, instare* 12, 12. ingruit damnatio, *fit, decernitur in quem* 4, 35. ingruentium dominationum provisor 12, 4.
Inhabilis ad parendum 2 H. 87. inhabilis labori 3 H. 59. inhabile hostibus A. 36.
Inhiare hortis 11, 1. 12, 59.
Inhibere mortem, *prohibere aliquem a morte sibi inferenda* 15, 64.
Inhonora signa militum 4 H. 62.
Inhorrere, domus inhorruerat, *ægre ferebat, fremebat* 11, 28.
Inhumana via, *humili et insolenti adulatione ornata* 2 H. 70.
Injectu vestis opprimi 6, 50.
Iniquitas. ad iniquitates obtinendas 2 H. 84.
Inire, *absolute* pro *ingredi urbem, scenam* 3, 10. 15, 32. convivium affluentius 15, 54. formam vitæ 1, 74. honorem 2, 53.

Initium, pro *caussa* s. *ἀφορμῇ* 16, 10. pro *occasione, modo rei gerendæ* 15, 51. *init.* initium cœptum 2 H. 79. inchoatur G. 30. ortum 2, 1. 3 H. 44. initio altiore repetere quid 2 H. 27. initia fastigii 3, 29. struere 2 H. 1. initia acria in servandis decretis 6, 17. pugnarum penes eos G. 31. initia Tiberii audita, *eum Principem factum* 1, 16. initiis acribus cœptum mendacium 2 H. 72. mollibus prolatatum bellum 13, 34.

Injucundus, *opp. comi* A. 22.

Injuria et invidia turbat res, animos vulgi, *ira ex injuria et indignitate* 12, 69. injuria cognitus mihi 1 H. 1. in nullius injuriam 2 H. 20. injuriæ Deorum Diis curæ 1, 73. augebantur adversus omnes 13, 24. injurias accendere, conferre, largiri Reip. v. *suis locis.* ad injurias minorum efferri 15, 20. per injurias matris exercere imperium 13, 14. injuria virtutum A. 9.

Innat mari classis 1, 70.

Innecti cervicibus, *eas amplecti* 4 H. 46. innexus domui alicujus per affinitatem 6, 36. 4 H. 68. conscientiæ matris 3, 10.

Initi *cum ablat.* 15, 60. innituntur ei secreta Principis 3, 30. innixus amicitiis (*leg. innexus*) 16, 14. nullis testibus innixus 15, 31.

Innocens socordia, *ejus est, qui metu nihil turbat* 1 H. 56.

Innocentia segnis, v. *segnis.* innocentiam (aut pœnitentiam) Dii dent militibus 4 H. 58. donare alicui A. 45. v. *n.*

Innoxia paupertas, *sine probro contracta* 13, 34.

Inopia rei numariæ 6, 17. veri, *ignoratio* 1 H. 35. inopia hominum, pro *ἀδυναμίᾳ, defectu ingeniorum* O. 28.

Inops, *in quo nil auxilii est* 3, 32.

Inoritur memoria 11, 23.

Inquies agebat Germanus 1, 68. moribus 6, 18. ploratibus dies 3, 4.

Inquietare victoriam 3 H. 84.

Inreligiose dicere, *violare majestatem* 2, 50.

Insatiabiliter parare aliquid 4, 38.

Inscitia erga domum suam 2, 25. Reipublicæ ut alienæ 1 H. 1. inscitiæ fidem parare, *probare se ignarum conjurationis* 15, 58. per inscitiam ceterorum occidi, *illis ignaris* 1 H. 54.

Insectari irrisu et verberibus 1, 20.

Insectatio in aliquem 3 H. 53. insectationibus petere aliquem 2, 55.

Insenescere negotiis iisdem 4, 6.

Insequi vestigiis, *sc. hostes* A. 26. pro *insectare, vituperare* O. 4, 21.

Inserere nobilitatem suam magnis nominibus 6, 2. se fortunæ, *per occasionem turbarum aspirare ad eam* 2 H. 61. nomen famæ O. 10

Inservire amœnitati hortorum, *indulgere* 16, 26. inservientes Reges, *clientes adjuvantes* 2 H. 81.

Insidere insulam nominibus et molibus XII villarum 4, 67. insidere Rhenum 4 H. 73. insidere aram, de *supplice* 3, 61. arcem milite 3 H. 69. insidens capulo (gladii) manus 2, 21. insedit fastigio apum examen 12, 64. insessum diris avibus capitolium 12, 43.

Insidiæ cooriuntur 2 H. 24. occultæ 3 H. 68. insidiarum ordo 14, 24. remedium, si non intelligerentur 14, 6. insidiis illicere aliquem 4, 31. insidiis opportunus, *passive* 4, 60. incautus 11, 26. ordo compositus 15, 53.

Insidiantibus casum aperire 4, 50. *committere, ut insidiatores aliquid audeant, efficiant.*

Insigne corpus 2, 36. insignes Centuriones, *primorum ordinum* 4, 73.

Insignia armorum argento decora 1 H. 57. insignibus lugentium abstinere 2, 82. insignis dedecore 3, 65. contumeliis 2 H. 48.

Insignitior infamia 3, 70.

Insistere munimentis pluribus 1, 8. usque in exitium alicui 2, 62. destinatis 3, 42. curriculo quadrigarum 14, 14. membris nequibat 15, 57. crudelitati 16, 25. cædibus 2, 21. spei 2 H. 46.

Insita adhuc oculis exercituum cædes 15, 29. natura mortalibus, v. *natura.*

Insociabilis, *implacabilis* 4, 12. *non aptus societati consiliorum* 15, 68.

Insolens bellorum 1 H. 87. contumeliarum, *intolerans* 6, 34.

Insolentia nostri imperii 3, 38.

Insomnis et pervigil (*illud inviti, hoc volentis*) 1, 65.

Insons claritudo virtutum 15, 65.

Inspicere pro *conspicere* 2 H. 6.

Instabilis ad gradum locus 1, 64.

Instar, quod erat municipii instar 1, 20. Principes instar Deorum esse 3, 36.

Instare cœptis 3 H. 52. famæ A. 18. *cum infinit.* 11, 34. instat ætas virginum, *poscit maritum* 6, 15. donativum ei, *solvendum erit* 2 H. 94. metus iis 2 H. 52. instantior cura, *magis urgens* 2, 55. 4 H. 83. instantia futura 3 H. 36. instantius concurrere 6, 35.

Instaurare sacrum, *facere* 2 H. 70.

Instigare in arma 1 H. 73.

Instigatrix 1 H. 51.

Instinctor sceleris 1 H. 22. belli 4 H. 83.

Instinctus, *irritatus* A. 35. concitatus et velut instinctus ἐνθουσιῶν, *de poeta* O. 14.

Instinctu et furore flagrare 2 H. 46. v. *not.*

Instituere facinus, *de moris mali auctore* 4 H. 25. institutum pro *institutis* 3, 30. instituto Flaminum nihil demutare 4, 16.

Instruere accusationem et crimina 3, 74. v. *not.* aggerem 2 H. 22. pericula illustribus 14, 11. triumphum, *ornare, capto Rege hostium* 3 H. 45. instructus doctoribus, *scil. a* 14, 52. instructa ut omnis ætas sit, *scil. exemplo* 4 H. 42. instructi ordinibus et subsidiis 2, 80.

Instrumentum matrimonii principalis 1 H. 22. inter instrumenta Regni Locusta, *venefica* 12, 66.

Insuescere pro *assuescere* 2, 45. 11, 3.

Insulæ et domus 6, 45.

Insultare aquis, *dicuntur nantes per voluptatem etc.* 2, 8. patientiam alicujus 4, 59.

Insumere pro *assumere* 6, 32. *sed* v. *not.* animum interficiendi domini 14, 44. v. *not.*

Insurgunt opes Rom. 11, 16. silvæ 2, 16. insurgere pro *surgere* G. 39.

Intacta seminibus belli civitas 3, 41.

Intectus sibi 4. 1. intecto corpore, *nudo* 4 H. 46. 77. 5, 22.

Integer. integra plebs, *opp. sordidæ et flagitiosæ* 1 H. 4. quies, *non turbata* 2 H. 4. integrum judicium 3, 8. inter duos tenere, *ad neutrum inclinare* 3, 56. integrum se alicui præbere 4 H. 52. in integro vita ejus est, *nihil adhuc adversus eum tentatum* ibid. 50. integri a dominatu Parthico 6, 34. a conjuratione 15, 52. integræ offensiones 3, 24. opes, *opp. ademtis* 15, 71.

Intellectus. intellectum ac vocabula habent apud Germanos ver, æstas G. 26. v. *not.* intellectum rerum cognoscere O. 31. dissimulare alicujus rei 13, 38. intellectu et judicio transferre se ad aliquid O. 19.

Intelligere discrimen (suum) 4, 52. signum mortis, *aliquid ut s. m.* 6, 40. intelligere talia, mos illis 4 H. 83.

Intemerata (a) seditione modestia 1, 49.

Intemperanter accipere nuntium, *nimio gaudio et aperto* 2, 75. intemperanter demissa 13, 13.

Intemperantia civitatis destinandi multos (Imperio) 2 H. 1.

Intemperies militum, *immodestia* 1 H. 64.

Intendere gloriam, *augere, cumulare* 4, 26. largitionem 1 H. 24. 2 H. 54. aliquo, *ad consilium applicare animum* 2, 6. pro *tendere* 3, 37. animum miraculis 2, 61. discrimen capitis alicui G. 12. exitium 5, 4. lusus (s. luxus) Principis 13, 20. manus, pro *intentare* 4, 3. 13, 14. *item pro injicere alicui velle* 1, 65. intendere metum 1, 28. 39. 13, 47. morem antiquum per sævitiam, *acerbiorem reddere* 14, 45. negotiis sese alienis, *immiscere* 11, 7. probra et minas 3, 36. vera, *ad invidiam augere* 2, 57. intendit arcere eos, *conatur* 2 H. 12. petere Cremonam ib. 22. prout intendisset animum, pravus aut industrius 1 H. 49. intentus ad curas 4, 67. intentus Macedoniæ, *de præside* 5, 10. sermone ac vultu, *cautus* 6, 50. Numini, *ad sedem Dei conversus* 4 H. 82. intenta cura 4, 72. custodia 4 H. 28. intentior metu 16, 8. pretia alimentorum 1 H. 89. intentius adesse ludis 11, 11.

Intentare manus 1, 27. verberibus, v. *verbera.* probra ac verbera (*om. cui*) 12, 47.

Intentio, suspicatus ex ipsa intentione, sc. *vultus* O. 14.

Inter, pro *apud* 2, 85. 4, 2. 16. 11, 10. 12, 61. 1 H. 1. 34. pro *cum* 15, 23. pro *in, cum ablat.* 1, 64. 2, 82. 38. 11, 26. 37. 2 H. 23. 3 H. 3. 40. 4 H. 12. pro *per* 1, 32. 14, 33. *ambiguitati, dubitationi et varietati exprimendæ eleganter inservit* 2, 3. 66. 4, 50. 6, 46. 12, 32. 1 H. 50. 2 H. 10. 95. 3 H. 39. 4 H. 59. (*cf. singula verba dubitandi, deliberandi* etc.) inter bona et mala mixtus 6, 51. inter secreta convivii largitur 2 H. 57. inter accolas fecunda gens, *scil. maxime* 4 H. 50. inter hostes rarum 1, 39. inter spectacula, *ludis, in ludis* 3, 31.

Intercedere imaginibus, *improbare, ut ponantur* A. 46. intercedunt prodigia 14, 12.

Intercidit commercium sortis humanæ 6, 19. v. *not.*

Interceptor donativi 3 H. 10.

Intercipere gesta per alios A. 22. v. *not.* intercipere ingressus hostiles præsidiis 15, 3. intercipi naufragio 14, 2. veneno 3, 12. A. 43. intercepti in cubilibus impetu aquarum repentino 1 H. 86.

Interesse ludis, *de histrionibus* 1, 73. exercitui, *de militibus ex quibus compositus* 3 H. 33. interesse in ordine, *scil. Senatorio* 14, 43.

Interfici balneis 2, 16.

Interjacere multa sermone Latino 2, 10.

Interjicere equiti peditem 3 H. 79. arma

militum, *tumultuantibus* 12, 54. minas 1, 23. interjecti lictores, *intervenientes* 16, 32.
Interjectu noctis, *nocte interposita* 6, 39. interjectum dierum paucorum petere 3, 67.
Interim, *per aliquod tempus* 1, 5.
Interior potentia, *major* 1 H. 2. v. *not.* interiores, *longius a mari habitantes* 2, 24.
Interitus, *plur.* 16, 3.
Internatus, herbas saxis internatas 4 H. 60.
Internus pavor, *de interno statu Reip.* 4, 79. internæ cædes 2, 2.
Interponere arma (sua) certantibus 12, 29.
Interpretari aliquem callidum et simulatorem 13, 46. famam A. 40. v. *n.* jussa ducum 2 H. 39. v. *n.* pro confecto bello 3, 74. sibi aliquid, *ut de se prædictum* 5 H. 13. interpretantur alii modestiam (*i. ut mod.*) multi quia diffideret, quidam, ut degeneris animi 4, 38. diversi, *diverse* 2, 73. (*ibid. est*, pro *rationem reddere*) interpretando accendere injurias, *exaggerando, reputando* A. 15.
Interpretationem trahere huc illuc, *prave, loco ablat.* 3 H. 3. interpretatione Romana, Deum vocant Castorem G. 43. interpretationes delatorum, *artes et calumniæ cuncta ad crimen majestatis detorquendi* 3, 25.
Interrogare per cruciatus 2 H. 13. per tormenta 2, 30. tormentis 3, 67. simulacrum Apollinis 12, 22. voces volatusque avium G. 10. pro *accusare* 14, 46.
Interrumpere pontes 1 H. 70. venas 16, 15. interruptæ voces 1, 65.
Interscindere venas 15, 35.
Interstincta medicaminibus facies 4, 57.
Intervenire gloriæ alienæ 4 H. 85.
Intervertere pecuniam, *absumere* 2 H. 95. interversæ res patroni 16, 10.
Intervisere manipulos 1, 69.
Intestabilis, *detestabilis* 6, 40. 51. *extr.*
Intestatus, *intestato mortuus* 2, 48. intestatis rata lex 2 H. 62.
Intimi libertorum 15, 35. medicorum A. 43. questus 3, 36. intima Africæ 3, 73. caussa 1, 53.
Intolerans, *intolerabilis* 11, 10.
Intonare vitæ cælibi 12, 1. v. *n.*
Intorquere pila 14, 36.
Intra unum damnum stetit vis tanta 3, 72.
Intrare mare 2, 5. viam 11, 32. intrat pudor et gloria milites 1, 43. metus ib. 39.
Introire domum, *de privigno* 6, 51.
Introspicere felicitatem aliorum ægris oculis 2 H. 20.
Intumescit motus 1, 38. vox plenior et gravior repercussu G. 3.
Inturbidus externis rebus annus 3, 52.
Intus ruere, pro *intro* 1 H. 35.
Intutæ latebræ, *in quibus aliquis jam deprehensus* 1, 38. intuta amicitia, *periculosa* 2, 42. intutum defendentibus oppidum, *ad defendendum* 14, 33.
Invadere in aliquem 1, 32. genua alicujus 12, 47. nomen regium 5 H. 9. invadit biduo 3000. stadiorum 11, 8. invasit torpedo animum 3 H. 63. Invasit eum minaciter, *increpuit* 1 H. 33. invasit eos, cur nunc silerent, *tumultuose interrogavit* 6, 4. exercitum, *imperium et regimen exercitus* 4 H. 68.
Invalidus, *ægrotus* 6, 47. invalidi ignes 1, 65.
Invehere Oceano milites 2, 23.
Invenire perniciem sibi aliisque 1, 74. inventa Britannia, *tota peragrata, cognita* A. 33.
Inventionis electio O. 23.
Invertere dicta alicujus, *aliis verbis exprimere* 15, 63.
Invicem hostilia cuncta 3 H. 46.
Invidere *cum accusat. rei* 1, 23. v. *n.* exemplo, *impedire invide, quo minus ab aliquo edatur* 15, 63. operi, *eodem modo* 13, 53. non inviderunt nobis spectaculo Dii G. 33.
Invidia, pro *vocibus et querelis invidiosis* 4, 53. 11, 34. 15, 19. 16, 10. crebrescit, v. *crebrescere.* præsentium, (*ex facinoribus, quæ nunc parabantur,*) spreta 12, 67. invidiæ initium, *scil. faciendæ alteri,* v. *not.* 4, 52. invidiam adire, v. *adire.* intelligere, *quam invidiosa tibi res sit* 13, 15. regerere, v. *regerere.* per invidiam patris aggressi cum accusatores 13, 43. invidia nova complere aliquid, v. *complere.* invidia culpam velare, *morte sponte sumpta, Principi invidiosa* 6, 29. invidia unius (*scil. cum*) peccatur ab omnibus 3, 53. cum invidia esse 1 H. 16. invidiam serere in alios 2 H. 86.
Invidiosæ opes 14, 47.
Invisitata species 2 H. 50.
Invitare arma utraque, *ad utrasque partes inclinare* 13, 34. invitatus ad fidem observandam, *corrupte* v. *not.* 1 H. 87.
Inumbrat vespera 3 H. 19.
Invocare arma Rom. adversus hostem 2, 46. auxilia libertati 15, 59. invocare Deos, devotiones etc. *per syllepsin,* pro *adhibere* 16, 31. leges, *de accus.* 2, 71.

Involat animos cupido 1, 49. involavere hiberna 4 H. 33.
Involvere hostes igni suo 14, 30. v. *not.* involvi fraudibus 16, 32. involvitur iniquitas aliqua, *inest*, 3, 63. involvuntur cuncta pari violentia 1, 70.
Jocus, licentia joci, *de conviviis* G. 22.
Ipse *de Principe* 15, 71. v. *n. add.* c. 74. ipsi, *opp. urbi* 3 H. 57. v. *n.* ipsæ legiones, *opp.* inde præmissis 2 H. 11.
Ira cladis, *ob cladem* 13, 57. adversus aliquid 14, 1. vanescit, v. *vanescere.* militum incubuit in eum 3 H. 10. iræ properus 11, 26. occasione, v. *occasio.* iræ destinare unum, v. *destinare.* iram meditari 1, 4. iræ civiles, *civium inter se* 1, 43. retinere 1, 45. revolvit animus 4, 21. premere pro *reprimere* 4 H. 72.
Iracundia exercitus in eum exarserat 1 H. 57. pro *ira* 1 H. 66. 2, 64. 4, 11. iracundiam iniquam ulcisci 2 H. 100. iracundiæ parentum ferendæ 14, 4.
Ire contra *opp.* cunctatione bellum tractare 6, 44. adversus hostem 2 H. 14. eundi aut remanendi ambitus 1 H. 19. itura in perniciem odia 5, 11. ibit servatus in periculum, (Reip.) interfectus in exemplum 3, 50. it in melius valetudo 12, 68.
Irrepere animos 4, 2. penitus (*absolute scil. in gratiam Principis*) 13, 12. irrepit paullatim venenum, *per corpus diditur* 4, 8. irrepunt magistri dominationis 2 H. 63.
Irreverentia 13, 26. 3 H. 51.
Irrevocabilis natura, *implacabilis* A. 42.
Irridere facetiis 5, 2.
Irrisu insectari 1, 20. irrisus pueri 13, 15.
Irritamenta gulæ 2 H. 62. pacis A. 20.
Irritare exitium, *sibi accelerare* 13, 1. prœlium 2 H. 24. irritari suppliciis, *ad supplicia* 6, 19.
Irritationes conviviorum G. 19.
Irritus discessit, *infectis rebus* 1, 59. assidet 2 H. 22. legationis 4 H. 32. irritam prædam militibus efficere, *ut non multum inde fructus aut lucri capiant* 3 H. 44. irritum aliquem ludificari impune 3, 21. irriti revertere 15, 7. irriti hostes A. 22. remittuntur ib. 25. stabimus 3 H. 20. irritæ offensiones, v. *offensiones.* irrita prodigia 14, 12.
Irrogare in aliquem pœnam 6, 7.
Irrumpere quietem alicujus, *interpellare* 4, 67. stationes hostium 3 H. 9. in aliquem, *de accusatore* 6, 16. *pro erumpere vel irruere de colle* 2 H. 15. Marsos (*provinciam*) 2, 25. convivium, v. *convivium.* ad Mœsiam, v. *ad.*
Is. ejus, *additum contra morem Tac.* 14, 51. v. *n.* sic ibid. c. 59. 62. *redundat* eum, c. 51. in eo, 16, 34. ei. eum pro *semet* 2 H. 9. ea contumelia paratur, *per eam rem* 11, 6. id auctoritatis nemo aderat 12, 18. id corpus, pro *eorum* 13, 22. id temporis, pro *eo tempore* ib. 18. eo, pro *ideo* 6, 16. 13, 41. 54. 4 H. 34. A. 28. G. 28. 41. 44. eo flagitiorum venit ludicrum 4, 14.
Istuc scelus imminet, pro *ab istis* 1, 42. non preces sunt istuc 2, 38.
Ita natus, *eo loco* 4, 9. pro *itaque* 4, 15. 16. 1 H. 45.
Iter *de via ex palatio in forum* 2, 34. ducere sermonibus ibid. *opp. hibernis adhuc Alpibus* 1 H. 70. belli iter, v. *bellum.* capessendæ Reip. 16, 26. iter acquirendæ pecuniæ 16, 17. iter aquarum, *de emissario* 12, 57. corruptum, cruentum, v. *suis ll.* iter penetrare 15, 27. pergit in viam sacram, v. *pergere.* iter vertere 2 H. 68. itineri et prœlio incedere 1, 51. *intell. aptum, compositum* in itinere, in agmine 1 H. 23. itinera audendi 4 H. 49. destinare bello 1 H. 61. itinera impervia 3, 31. urbis 3, 4. itinera adversa, *quæ ante progredientem sunt* 3, 42.
Iterare tumulum, *restituere* 2, 7.
Jubere, *constituere* 2, 69. cædem alicujus 13, 15. supplicium ibid. tributa, *imponere* 2, 60. tributum iis jusserat 4, 72. v. *not.* jubere alicui ut etc. 11, 32. v. *not.* 13, 15. *cum infinitivo act. recte* 1 H. 38. non jubentur Germani, non reguntur 4 H. 76. jussa aspectare, 1, 4. jussa legis 6, 16. ad jussa promtissimi 14, 7. jussa exuere, interpretari, sciscitari, v. *suis locis.* spernere 14, 3.
Judex, sub judice, *per judicem*, judicio 3, 36.
Judicari, pro *disceptari, decerni, de bello:* judicatur inter eos (*uter Princeps fiat*) prœliis legionum captivitatibus urbium, deditionibus cohortium 3 H. 70.
Judicium Tiberii auxium 1, 80. mihi est in incerto 6, 22. judicia majestatis reddere 1, 72. v. *not.* integrum inter duos tenere, v. *integer.* ingenuitatis perpetratum 13, 27. judicium aut veritas, *hendidays* 1 H. 31. judicii mei documentum, *te non ambitione, sed justis caussis et vera æstimatione a me delectum* 1 H. 15. judicio (*s. indicio*) percellere aliquem, *accusator dicitur* 4, 31. judiciorum in possessione locatus ordo Equester 12, 60.

Jungere pontem 1, 49. questus 4, 63. jungitur adulterio matrimonium, *statim sequitur* 13, 45.

Jurare in aliquem 1 H. 76. in externa verba 4 H. 57.

Jurgia aut rixæ 2 H. 27.

Jurisdictionibus in iisdem habere plerosque, *in provinciis* 1, 80. v. *not.*

Jus, pro *copia, libertate* 2, 30. 13, 49. 54. dicendæ sententiæ adolescit, *potentia augetur* 4 H. 48. exuendi ordinis 11, 25. hominum, *naturæ* 3 H. 51. v. *n.* militum, *imperium in eos* 11, 33. jus libertorum, *in libertos* 2 H. 92. virgarum in histriones Prætoribus 1, 77. jus civium tractare, v. *tractare.* jus fasque exuere 3 H. 5. ad jus Imperii transire, *potestate uti* 2 H. 40. cf. 15, 31. ad jus Prætoris translati Comageni, *Prætori subjecti, qui eis præesset* 2, 56. Consulare 1, 1. Proconsulare 3, 21. 13, 21. Legatorum 3 H. 80. in jus Latii translatæ nationes 15, 32. cf. 3 H. 55. jure æquo complecti Pop. Rom. (reddita libertate) 2, 82. 3, 27. jure belli cadere, v. *bellum.* quo jure ille receptus est: *præcedit exemplum Rutilii probatum* 4, 43. licitum jure 3, 24. quo habetur Sicilia 12, 23. jure suo disertum appellavit, v. *n.* 4, 52. jura mittunt civitates externæ Romam, *documenta sui juris* 3, 60. v. *not.*

Justa indicia, *idonea* 1 H. 21. justa loca: pro *æqua* 2, 5.

Justitium sumere, v. *sumere.*

Juvare auxilio 2, 78. immunitatibus quosdam, *sublevare* 3, 75. lintres sagulis (pro *velis*) 5 H. 23. nobilitatem alicujus pecunia, v. *nobilitas.* juvare gestus histrionum 16, 4. v. *not.* jutus, pro *adjutus* 3, 35. 14, 4.

Juveniliter haurire poculum 4, 10.

Juventa decora 1, 53. modesta 2, 36. 4, 59. habilis, v. *habilis.* juventæ Imperatoriæ rectores 13, 2. juventam ad nostram duravere 3, 16. juventam filii robore circumdare, v. *robur.*

Juxta pro *apud* 2 H. 89. pro *ad, prope* 6, 13. 14, 42. *similitudinem exprimit* 6, 42. G. 30. juxta libertatem, *in libera Rep.* G. 21. laqueum juxta, *posito juxta laqueo* 4, 9. rostra juxta, pro *rostris* 12, 22. cf. 2, 41. 6, 39. etc.

L.

Labare. hostis labat, *ad pacem inclinatur* 2, 26. labat indicium 15, 55. in moribus aliquid 2, 33. labat acies 3 H. 23. v. *not.* G. 8.

Labefacere pro *perdere* 6, 29. labefacta fides, *compellendo ad seditionem* 13, 21. labefactæ ædes mole viæ publicæ 1, 75. labefacta corpora 2 H. 93.

Labem abolere 3 H. 24.

Labi pro *mori* 2, 11. labitur spiritus 6, 50. labuntur testudine tela, *super eam delabuntur* 3 H. 29. lapsa forte vox, *emissa* 11, 31. lapsa saxa, *delapsa* 4, 59.

Labor additus loco aut munimentis 4 H. 23. labore et opere ante alias turris 5 H. 12. labores pro *morbo* 3 H. 38. laborum facies nova ib. 30. laboribus ac cœlo dura hiberna 2 H. 80.

Laborare frumenta et fructus ceteros G. 45. laboratur legibus, ut antea flagitiis 3, 25.

Lac concretum G. 23.

Lacerari rumore crebro 15, 73. lacerant famam victoriæ crebra damna 4 H. 79. lacerare imperium, *violare* 3 H. 55.

Lacessere pacem 4, 32. 15, 2. otium, *petere, capessere* 14, 3.

Lacrimæ subeunt eos, v. *subire.* lacrimas (et questus) ducere 11, 37. in lacrimas effusi 3, 23. 4, 8. per lacrimas torpere 5 H. 3. lacrimis implere dolorem suum 1, 23.

Lacus fluunt in vindemia 11, 31.

Lædere religiones 3, 24. læsurum et jucundum (*tantummodo*) accipiunt aures, *jucunda in præsens, et specie, nocitura in posterum* 3 H. 56.

Lætantes ad imperia nova 2, 2.

Lætus ad aliquid 2 H. 36. antiquitatibus 2 H 4. læta gaudio nox A. 38. fama, *opp. sinistra* 11, 19. memoria, *accepta* 3, 48. quies, *læto somnio* 2, 14. læta voluptatibus adolescentia 2 H. 2. lætum e contrario, v. *contrarium.* lætior res, *prospere gesta* 15, 28. lætiores loci O. 21. v. *n.* lætius efferre aliquem 4, 33. in lætius (et melius) mutata multa ex duritie veterum 3, 34.

Lætitia misera, *iis tribuitur, qui hostes antea bellis civilibus, nunc conjuncti priora miserantur* 2 H. 45. temporum, *qua eloquentiam* O. 21. lætitiæ propior, *vultu et gestu* 16, 35. lætitia incalescere 4 H. 14.

Lævus. amne lævo 2, 8. v. *not.*

Lamentari *cum accusat, et infinit.* 1, 28.

Lamenta circumdare alicui, v. *circumdare.*

Lamentationes suas conferre in testamentum 15, 68.

Languescere visa luna 1, 28.

Languida nox 1, 50.

Laniatu canum interire 15, 44.

Lapis, *omiss. in formula, ad quartum duodecimum cet.* 2 H. 24. 39. in lapide quinto posita castra, *ad lapidem* 1, 50. lapidum caussa, *de gemmis* 3, 53.

Laqueus. laqueo vexatæ fauces 6, 40. laqueum juxta, v. *juxta.*

Large factum SC. 6, 15.

Largiri injurias Reip. *Reip. illatas injurias condonare* 3, 70. item pro *concedere:* omnia alia largiebatur 2 H. 94.

Largitio pro *munificentia, donis* 4, 63. 12, 58. vulgi, *passive* 1 H. 46. adversum largitionem firmus 2 H. 82. largitione afficere servos, *alios verberibus* 16, 19. aggredi animos 1 H. 78.

Largus privatim, quod — sumeret 2 H. 84. v. *not.* animo ib. 59.

Lascivia epularum 4, 48. fautorum, *in theatro* 1, 77. lascivia uti 13, 45. lasciviis paribus proturbatus ad libidinem et fastidia 11, 36. lascivia audax, *de ludentibus saltu* etc. G. 24.

Late quæsivit favorem ea res 13, 15. latius metuitur *terræ motus, quam factus est* 12, 43. latius tenent domum avunculi G. 20.

Latebræ incertæ, intutæ, v. *suis ll.* a latebris extrusi A. 33.

Latini Magistratus 11, 24. v. *not.*

Latium dilargiri externis, *jus Latii* 3 H. 55.

Latus pro *lateribus* 3, 74. 3 H. 5. latus claudere *dicuntur, qui ad latera sunt in agmine* 1, 51.

Latus *adj.* latum genus dicendi et sonans 1 H. 90. mare 2, 87. v. *n.* lato fenore exuberare 14, 53. lati artus 2, 21. latior arbor virebat 2 H. 78.

Latrocinia agitare 12, 27. latrociniis fecunda gens 4 H. 50.

Laudare armis G. 11. *extr.* fida oratione aliquem 1, 52. finem motus *aliquem quod fecerit f. m.* ibid.

Laurea gestæ prosperæ rei 3 H. 77. laureatis prosequi res gestas, *scil. litteris* A. 18.

Laus regia, certare de alienis 15, 1. laudes erga aliquem 2 H. 55. habere alicui, v. *habere.* laus *de* Augusto 1, 12.

Legare aliquem Præsidi provinciæ, *Legatum dare* 4 H. 57.

Legati legionum 1 H. 7. v. *not.*

Legatio fungitur gaudio 2 H. 55. legationis irritus 4 H. 32. sacra 1, 42. legationum officio advenerant 16, 5. legationibus sortem ponere 4 H. 8. legationis specie seponere 1 H. 13.

Legere pro *prælegere* 3, 49. 4 H. 25. lecta armis juventus 12, 40.

Legio classica, classicorum e classicis, v. *classicus.* legioni additus miles, v. *addere.* legionem auferre Proconsuli 4 H. 48. regere ibid. in legionis numeros componere milites 2, 80. v. *n.* pro *militibus* 11, 24. 3 H. 49. legionum velocissimi, *ex legionibus* 3, 21. legionum alumnus 1, 44. nomina, v. *nomen.*

Legionarii civium R. 1, 8.

Lenire crimina *opp. asperare* 2, 29. dedecus 3 H. 61. lenivit fors noctem in scelus erupturam 1, 23.

Lenocinari feritati insitæ arte ac tempore G. 43. lenocinatur voluptati *(ex eventu prospero)* sollicitudo ante habita O. 6.

Lenocinium orationi addere 1 H. 18.

Lentescit in picem resinamve G. 45.

Lentitudine mortis durante 15, 64. de *oratione* O. 21.

Lentus in dolore suo 3, 70. lenti sceleris impatiens 13, 15. lento veneno illigare aliquem 6, 32. lentæ adversus imperia aures 1, 65.

Levamen Censoriæ mentis assumere 12, 5.

Levamentum uxorium, v. *uxorius.*

Levare. quorum sermonibus levaretur, *recrearetur* 4, 58.

Levis cultus, *scil. in frigore* 13, 35. necessitudo 3, 29. in levi habendum 2 H. 21. leves abeuntes, *sine onere sarcinarum* etc. 4 H. 60. levissimum fastidii ejus, v. *fastidium.* leviter audita 2, 82. levia carmina 16, 19. v. *not.*

Lex adolescit, v. *adolescere.* lex vincitur 2, 52. *cum efficitur, ut contra leges aliquid fiat.* legis jussa 6, 16. necessitudo 4, 20. legem ferre, *de relatione in Senatu* 4 H. 47. lege majestatis liberavit eum, v. *liberare.* leges citharæ, *a citharœdis in publico certamine observandæ* 16, 4. *opp. dominationi* 3, 26. quæsitiores ib. publici cujusque, v. *publicum.* leges turbantur 1, 2. 11. exercere 1, 72. egreditur ipse suas, v. *egredi.* legum aera 4 H. 39. munia, in se trahere 11, 5. ad officia imbuere socios 12, 32. suarum auctor idem et subversor 3, 28. latarum tituli anteferuntur funeri 1, 8. super leges præstare alicui quid, *præter ea, quæ cuivis civium ex lege sunt præstanda* 3, 12. legibus laboratur, v. *laborare.* nocens 2 H. 86. in legibus geruntur omnia, v. *in.*

Liber. liberi doloris documenta 2, 34. libero egressu memorare, *longo ambitu* 4, 32. libero *simpl.* pro *cum liberum esset* 3, 60. libera potestas G. 7. libera corpora, *ingenui* 12, 17.

INDEX LATINITATIS.

Liberi mutantur a parentibus, v. *mutare.* liberorum ætas, *apta liberis procreandis* 3, 35. liberorum in speciem cultus, v. *species.* liberis certis, (uno matrimonio) agere 2, 73. liberorum numerum finire G. 19.

Liberales epulæ 15, 55.

Liberalitas pro *ipsis donis ac beneficiis* 2, 37. 4, 20. 1 H. 18. 20. G. 14.

Liberaliter audire omnes artes debet, *non exacte et omnino, sed mediocriter, ut ne rudis sit* O. 31.

Liberare aliquem lege majestatis, *ex ea non damnare* 2, 50. obsidium, *vi tollere* 4 H. 37.

Libertas pro *studio libertatis* 13, 50. 14, 39. 16, 22. pro *temporibus liberæ Reip.* 3 H. 72. moriens 1, 74. ad pœnitendum 3, 51. Senatoria, *ut Senatores nihil vereantur censere* 13, 49. libertatis alienæ patientia 6, 38. extremi sicut terrarum A. 30. simulacra præbere Senatui 1, 77. speciem præcipere 2, 35. libertati promptus, v. *promptus.* libertatem ponere in communi 13, 27. libertatem proxime acta vita 16, 11. libertatem supra regnare, *ita, ut ea jam fere nulla sit* G. 43. sine libertate, *παῤῥησία* insectatio 4 H. 4. v. *not.* cf. 3, 70. 1 H. 1. O. 23. libertas servis dono data 15, 55. *oppon. licentiæ* 2 H. 10. O. 40.

Libertini generis 2, 85.

Libertos intra paucos domus Cæsaris 4, 6. libertorum jura 2 H. 92. v. *not.*

Libido ingeniorum, *in lacessendis viris illustribus* 1, 72. 4, 35. novissima fortunæ ruentis 3 H. 41. v. *not.* sanguinis 4 H. 41. servitii 1 H. 90. libidini Regiæ propior dominatio paucorum 6, 42. ad libidinem alicujus provoluta 14, 2. libidine seposita pars tenebrarum 13, 44. libidines ceteræ crudelitati cedebant 16, 18. ad libidines incognitas profluere 11, 26. apud libidines Principis validus, v. *validus.* ob libidines muliebriter infamis 13, 30. libidinum socius 2, 27.

Libidinosæ vigiliæ 6, 4.

Libita sua 6, 1.

Librari corpus imperii sine rectore nequit 1 H. 16. librare pila 1, 64. libratus ictus 2 H. 22.

Licere, *prave* pro *libere* O. 21. licet, *facultas, occasio data est* 4 H. 75. licitum jure 3, 24. per licita et illicita fœdatus 15, 37.

Licentia *in bonam partem* 6, 49. pro *potestate* 1, 26. adest, v. *adesse.* cœpta anno priore, erupit gravius 1, 77. theatri ibid. 13, 24. incedit cuique, v. *incedere.* licentiam stupri vulgabant matronæ apud Ædiles 2, 85. licentia conjugali 2, 27. licentia vetustatis, *in rebus vetustis fingendi* etc. G. 2. in omnes 1 H. 82.

Limes viæ 3 H. 25. limitem agere, *recte* v. *n.* G. 29. scindere 1, 50. v. *not.*

Lingua professoria 13, 14.

Linquere pro *relinquere* 3 H. 25.

Liquefacta ad æs informe imago 15, 22.

Literarum arbiter, v. *arbiter.*

Literas misit: cœptam sibi, *cet. in quibus scribebat* 6, 30. secreta literarum G. 19. v. *not.* literæ Ægyptiæ *sunt inscriptiones obeliscorum* 2, 60.

Litteratura Græca, *alphabetum* 11, 13.

Litus breve et incertum 14, 29. litore Oceanum petere *scil. legendo* 1, 63.

Livere alicui, pro *invidere* 13, 42.

Locare, ultra Danubium locantur, *habitandi caussa* 2, 63.

Locus minimus, *infimus* O. 8. prospectans late, v. *prospectare.* datus testibus, *auditi* 16, 30. loci eo 15, 74. eodem potentia et concordia 4, 4. loco ignobilis 1, 3. loco non eo agi res suas 14, 61. quo loco censebis? 1, 74. locum suum præcipuum in dolore 3, 8. in loco pro *illo ipso loco* 2, 20. 4, 46. v. *in.* in locum gazæ (*cujus spem fecerat*) adempta ei bona 16, 3. locus Principatus, *conditio* 3 H. 58. loci effusi, v. *effusus.* loca festa, *incolæ festum agentes* G. 40. veteres locos 2, 53. de *sedibus in Circo*, locos *dixit* 15, 32. jacentia, v. *jacere.* locorum infrequentia. v. *infrequentia.* ingenio tutari se 6, 41. fraude locorum prior 12, 33. loca castris capere A. 20.

Longe, *procul inde* (*ab ara scil.*) 3 H. 56. longius siti, *opp. propinquis genere* 11, 10. in longius 2 H. 95.

Longus principatus 2 H. 55. longa senecta, *provecta* 14, 40. 65. at sc. 65. *est diuturna vivax.* opulentia, *diuturna* ibid. 31. potentia 1, 8. longum non fuerit — disserere. *non nimis a proposito alienum* 2 H. 2. in longum jacere odia, v. *jacere.* per longum, *diu ante et sæpe* 6, 28. longo sacramento imbutus miles 2 H. 4. longa decora præferentes nobiles 14, 53. longæ provinciæ, *remotiores* 16, 5. v. *not.*

Longinquitas pro *longitudine* 3, 5. 6, 44. exilii, *diuturnitas s. quod in remoto loco* 1, 53. longinq. regionum indicitur, *frumenta subvecturis* A. 19.

Longinquum iter, *longe remotum ab exercitu hostili* 13, 41. 14, 24. longinqui nuncii, *ex longinquo* 6, 39.

Lorica vallumque 4 H. 37. in acie O. 5.

Lubricus status 1 H. 10. ad mutandum

fidem 2 H. 10. lubrico itinerum 1 H. 79. in lubrico agere 6, 51. lubricum adolescentiæ 14, 56.
Lucra (ob) et quæstus infamis 2 H. 56.
Luctus amissæ sororis mutatus læto cultu 2, 75. luctu continuo implexa 16, 10. luctibus tot funesta civitas 6, 27.
Ludibria addita pereuntibus 15, 44. seriis permiscere 6, 2. expeditionum 4 H. 15. ludibrio falsi Neronis mota arma 1 H. 2. ludibria rerum humanarum, *mutabiles et inopinatæ rerum vicissitudines, eventus* 3, 18.
Ludicra deformitas, *Principis in scenam prodeuntis* 16, 4. nox epulis sollemnibus, *intell. cum* 1, 50. ludicrum initium seditionis 2 H. 68. in modum canere 14, 13.
Ludi additi fastis 1, 15. augusti tantæ voci, *theatrum* 15, 34. ludis intersunt histriones 1, 73. assidere solita statio, v. *assidere*.
Ludus litterarius 3, 66.
Luere pœnam 14, 11. v. *not.*
Lues pro *pernicie*, lues belli immensa 3 H. 15. 2, 47. v. *not.*
Luna inchoatur G. 10. languescit 1, 28.
Lustrare aream suovetaurilibus 4 H. 53. lustrarunt arma civilia provincias exercitusque omnes, *per vagatum omnia bellum est* ib. 3.
Lusu Regnum sortiri 13, 15. lusus (s. luxus) Principis intendere, v. *intendere.*
Lux cœpta 1, 65. 3, 15. 15, 55. reddidit terram pro *luce orta, aquæ recesserunt* 1, 70.
Luxus rerum secundarum, *qualis esse solet in re s.* 3 H. 54. luxu propior, pro *luxui* 3, 30. proruperat immensum ad omnia, quibus pecunia prodigitur 3, 52. luxum obtendere curis, v. *obtendere*. per l. uti præda 12, 27. luxu erudito habebatur 16, 18. dissoluta mens 15, 49. solutior non alias, v. *solutus*. luxus mensæ exerciti sumtibus profusis, exolevere paullatim 3, 55. in luxus occultior 4, 67. v. *not.*
Lymphati, pro *furiosi* 1, 32.

M.

Machinamenta barbaris ignara 12, 45.
Machinator (et magister) ædificii exstruendi 15, 42. doli 1, 10.
Mactare perfidos ultioni et gloriæ 2, 13.
Maculosus fœdusque 13, 33. 1 H. 7. 2, 30.
Magis *omissum* 1, 57. 3, 5. 17. 4, 61. 5, 6. G. 6. etc.
Magister. magistrum exuere 14, 52. magistri ædificii exstruendi 15, 42. magistri, *de Sacerdotum magistris* 6, 12. libidinum 1 H. 73.
Magistratum occœpit 3, 2. Magistratus patricii, plebeii, Latini, ceterarum Italiæ gentium, *his mandati* 11, 24. Magistratuum vocabula eadem 1, 3.
Magnificentia municipum 3 H. 34. v. *not.*
Magnificus. magnifica sors tibi, informis mihi 12, 37. magnificum sibi id credidit, 2, 2. imperium 2 H. 76.
Magnitudo, *majestas* 2, 79.
Magnus, *magnæ potentiæ et auctoritatis apud Principem* 4, 59. magnæ res Pop. Rom. (*de statu Imperii*) 4, 55. magna vestigia Thebarum veterum 2, 60. magnis inimicitiis clarescere, *cum magnis viris* 2 H. 53.
Magorum sacra objectare 6, 29.
Majestatis delator 2, 90. odio peribant bonæ leges 1 H. 77. majestas Sacerdotiorum 3, 64.
Majus (in) audiri ex longinquo, *de exercitu* 4, 23. celebrata 13, 8. creditur seditio dissimulata 1 H. 18. innotescere 4 H. 50. vulgare falsa, v. *vulgare*. majora vero distingu. *a falsis*, v. *verum*. ostenduntur hosti 1, 68.
Majores (posteros, se,) fœdabat adultero 4, 3. e majoribus 4 H. 55. v. *not.*
Male alacres 4, 74. v. *not.* male mori, v. *mori.*
Maleficia, *propr. de veneficiis et rebus magicis* 2, 69. v. *not.*
Maligna cura in omnes 1 H. 85.
Malitia pro *avaritia* 13, 31. 15, 21. tot Principum inoffensa 13, 31. v. *tamen not.*
Malus. malo vertit hoc 6, 19. malo belli circumveniri 2 H. 12. malas curas exercere, *de perdendis aliis* 3, 37. mala domestica operire tristitia 3, 18.
Manantes alvei (navium) per latera, *in quas aqua manat* 2, 23. v. *not.*
Mancipati actori publico servi 2, 30.
Mancipium, actor publ. mancipio acceperat servos 3, 67.
Mandare alicui *scil. jurisdictionem* 6, 11. fluminis coercendi remedium 1, 76. regionem cum insignibus Regiis 13, 7. in urbem aliquid 14, 38. v. *not.* mandat minora castella Legato *sc. expugnanda* 13, 39. mandatis exercitibus consulere, *regere, quorum imperium datum est* 13, 4.
Mandata atrocia, v. *atrox*. mixta, *duorum Præsidum ejusdem provinciæ,*

propria 2, 77. v. *not.* 4 H. 48. incipere, v. *incipere.*

Manere, pro *esse, versari* 1 H. 70. *simpl.* pro *fidem servare* 1 H. 76. pro *superesse* 1, 74. 4, 43. tempus ultionis 6, 4. manet abolitio 13, 52. manet fato res 1 H. 18. manebant literæ structis molibus 2, 60. ut maneret, rogavit, *ut ei manere permitteretur. sic et Sallust. Jugurth. petenti, ut sellam— juxta poneret* 2, 81. maneat provincialibus potentiam suam ostentandi 15, 21.

Manifestus alicujus rei, *qui eam prodit in se* 4, 53. 14, 29. 15, 54. pro *criminis compertus* 11, 6. 13, 26. manifestum conjurationis compererat 15, 61. manifesta delicti 2, 85. vitæ 12, 51.

Manipularis (miles) centuriæ 1, 20. 21. *ut mox,* centuria, cujus manipularis erat, manipulares singuli 15, 2.

Manipulatim 4 H. 82.

Manipulus quisque promtissimus eccidere, pro *e manip. milites* 12, 38. et Centurio *junguntur* 14, 59. v. *not.* manipulos intervisere 1, 69.

Manus insidet capulo gladii 2, 21. procerum O. 37. propria, v. *proprius.* manum alicujus complecti, v. *complecti.* manu sua cadere 3, 42. 4, 29. conspicuus, v. *conspicuus.* venerari 16, 14. in manu ejus legiones 1, 7. in manu tua positum est 2 H. 76. aditus Tiberii 4, 41. manus militares, *de singulis et paucis hominibus* 15, 50. erupturæ in direptionem 1, 36. ad manus (et arma) conversi A. 25. ad manus et tela transire 3 H. 10. manu emittere, pro *manumittere* 15, 19. intendere alicui 4, 3. hostium non tolerare, *impetum* 3 H. 24. in manus venire pro *ad* 4 H. 70. manibus æquis abscessum 1, 63. manibus non abstinere, non probris 2, 14. festinatis lictorum raptus 6, 40. nesciis fatiscere 16, 5.

Mapalia 3, 74. 4 H. 50.

Marcentem pacem nutrire G. 36.

Mare quod Hiberniam insulam adspectat 12, 32. hibernum ingredi 2 H. 7. 4 H. 50. intrare 2, 5. latum, v. *latus.* omne cessit Austrum 2, 23. inseritur jugis ac montibus A. 10. placidum strepit mille navium remis 2, 23. velis impellitur ibid. plenum exiliis, *insulæ exulibus* 1 H. 2. vacuum, v. *vacuus.* maris animalia 15, 31. asperis obviam ire 4, 5. maris casibus non exceptis 15, 46. maris ac tempestatis incerta 3, 54. maris subsidium, *quod a mari venit* 2 H. 32.

Materia cur fideret, *caussa* 4, 59. pecuniæ, *sc. sumendæ* 1 H. 66. secura, *scribenti scil.* 1 H. 1. sermonis, *caussa, occasio, species: veluti, studium civitatis* 2 H. 1. materiam prædandi patefacere 11, 5.

Materies ad ostentandum concessa 1, 76. vetustissima militaribus odiis, *caussa* 1, 32.

Materna origine Arsacides 6, 42.

Matrimonii Principalis instrumentum Mathematici 1 H. 22. matrimonio amici auferre feminam 15, 48. tenere aliquam 12, 40. 15, 71. uno agere 2, 73. matrimonia pro *uxoribus* 2, 13. v. *not.*

Maturare parat nuptias 14, 59. maturata Neroni virilis toga 12, 41.

Maturus annis 1, 4.

Maxime *omissum* 4 H. 50.

Meatus impeditus, *scil. spiritus* 14, 51. *de ostio fluminis* G. 1. meatui par, *aggrediendo itineri* 6, 28. meatu leni prævolavit aquila 1 H. 62.

Mederi *simpl. omisso Dat.* 4, 16. fessis 1, 35. periculis 6, 18. subitis, *de præfecto urbis* 6, 11. vitiis intra animum 3, 54.

Medicaminibus interstincta facies 4, 57.

Meditamenta belli, *ut, struere aciem, vallum etc.* 4 H. 26. meditamenta summæ curæ, *quæ indicent cogitationes et præparationes Principatus* 15, 35.

Meditari iras et secretas libidines 1, 4. paullatim absentiam longam 3, 31. meditatus; pro *meditans* 2 H. 99. meditato temperamento orationem habuit 3, 12. meditari semina exitii, *præparare* 4, 60.

Meditatio, *deliberatio* 16, 26. belli, *exercitatio* 3 H. 2. meditationes Cæsaris inspicere, *consilia nosse* 5, 4.

Medius. medium ingenium, extra vitia magis, quam cum virtutibus 1 H. 49. in medium consultat exercitus 2 H. 37. in medium relinquere aliquid G. 46. medio diei 14, 2. legio collocatur 2, 52. montium et paludum 1, 64. temporis 13, 28. 14, 53. 2 H. 53. medio triennio 6, 23. in medio pro *in medium,* palam 3 H. 19. medio inter Britanniam et Hisp. sita A. 24, mediæ spes reo 3, 15.

Medie, *adverb.* 1 H. 19.

Melior. ei *opp.* incertus, *mixtus vitiis* 2 H. 23. interpretatio, *mitior, lenior* 3 H. 65. melius habetur in castris 2, 44. in melius mutata multa duritie, (*ex duritie*) veterum, *lenius mollius* 3,

34. in melius it valetudo Principis 12, 68. pro meliore nobis pugna fuit, *nostri* pro *victoribus abscessere* 12, 39. meliores *opp. liberto* 16, 5. meliorum obsequia nox abstulerat 1 H. 80.
Membra hærent, v. *hærere.*
Memini me audire 3, 16.
Memoratu vix credibile 2 H. 74.
Memoria pro *conscientia* 1, 44. 51. ejus læta, v. *læta.* prospera 4, 38. vetus firmat, *traditio, narratio* 6, 28. inoritur 11, 23. memoriæ alicujus decernere quid 4, 9. memoria patris nobis infensus, *memoria eorum, quæ nos patri ejus fecissemus* 2, 3. erga memoriam alicujus suprema munera 3, 2. adeptus apud posteros 1, 32. egregiam alicujus tradere 4, 34. sui acrem relinquunt facetiæ 15, 68. ad memoriam temporum 3, 57. per memoriam et laudes ejus celebre funus, *commemoratione ejus* 2, 73. e memoria veteri facinus, *simile priscæ virtuti* 3 H. 21. ad memoriam sui non perinde valent divisa (*in historia scil. tradenda*) 12, 40. memoria in longum 5, 2.
Mendacio eos perculit atroci 2 H. 54.
Mens imminuta 6, 46. cœlo recepta 1, 43. senio fluxa 6, 38. mentes inter se suspectæ 1, 28. suspectæ provinciarum 2 H. 4.
Mensura legati Consularis, *modo potestatis* 1 H. 52.
Mentionem vulgarem et modicam alicujus facere 3 H. 9.
Mercimonium pro *mercibus* 15, 38.
Merere. commemorandis, quæ meruisset, pro *meritis suis* 4 H. 80. pro *consequi* 2 H. 37. fidem O. 21. pro *mereri* 15, 67. 3 H. 78. 86. pro *meritum esse* 12, 58. mereri vulnera G. 14. v. *n.* meritus diu, *vetus stipendiis* 11, 18. merita per tot annos gloria 15, 6. meritum simulare, v. *simulare.* meriti male, *de ingratis* 13, 26.
Merces sordidæ 4, 13. v. *n.*
Metallis confusum aurum 16, 2.
Metiri aliena commoda et suas injurias pari dolore 1 H. 8. fidem magni exercitus (*per syllepsin, molem manusque gentis*) G. 37.
Metuere altius, v. *altius.* in pavore præcipue aliquid, v. *pavor.* metuentior 13, 25.
Metus erat visus, *metui* 4, 69. ex posteritate et infamia metus pravis dictis factisque 3, 65. proprius, *de semet* 16, 67. instat Senatoribus 2, 52. intrat, venisse, *suspicio* 1, 39. sidit 2 H. 15. unus, *id unum metuebat* 1, 11. metus nihil in vultu A. 44. metum adhibere alicui 1 H. 71. v. *not.* metum adjicere, *sc. novum, alium* 1, 29. mortis intendere alicui 1, 39. ad metum mutare spes alicujus 13, 9. ante metum et rumorem interfici 1 ?, 57. metu, pro *metui* 11, 32. 15, 69. metu conflictari, v. *conflictare.* eludere bellum, *refugiendo et detrectando prælio* 2, 52. v. *n.* sine metu insidiarum aperta planities 14, 34. metu, quisnam exitus foret 3 H. 12. metus Principis rimari, v. *rimari.* adversum metus constans 4 H. 5. nil provisum 2 H. 12.
Meus cultus, *mei* 4, 37. dies, et fatalis O. 13. v. *not.*
Miles proprius, v. *proprius.* militem quærere, *studia militum ambire* 1, 69. 1 H. 35. *distinguuntur a legionibus, omiss. singuli* 3 H. 2. *simpliciter opponuntur hostibus Britannis* 14, 37. turbidi 1, 38. militum animos emere 4 H. 57. jus, v. *jus.*
Militaris ambitio, *apud milites* 3, 13. modestia 1, 35. odia 1, 32. pecunia, *ærarium* 5, 8. militare exemplum, v. *exemplum.* otium redimebat miles 1 H. 46. militari custodia haberi 3, 22. multa militari fama 16, 15. militares res continentur parendo 1 H. 84. militarium præsidia 14, 33.
Militariter loqui 2 H. 80.
Militiæ acer 2 H. 5. claritudo, *gloria militaris* 4, 6. consilia 1 H. 90. impiger 3, 48. flagitia 1, 27. ad militiæ summa provehi 2 H. 75. spectatæ vir 3 H. 48. urbanæ impiger, bellorum insolens 1 H. 87. militiæ urbanæ adscribi 2 H. 94. Romanæ dare ferocissimos 4, 46. militiam capere 2 H. 94. 97. explere, (*transigere*) per oppida 13, 35. inire 1, 17. sumere sponte 2 H. 67. militia fungi 2, 36. solvi *scil. invitum, non commodi caussa* 1, 44. militiæ (*usus belli et expeditiones*) æquabant eos legionariis, v. *æquare.*
Millia frumenti 6, 13. v. *not.*
Mimos actitare 3 H. 62.
Minæ accusantium, *in dicendo contra reum* 3, 10. vertunt in ipsos, v. *vertere.* per minas jacere aliquid 6, 31. ad minas ignium progressa seditio 13, 48.
Minax nox 1, 28. silentium 3 H. 67. minaci fronte prætenditur classis littori 2 H. 14.
Minaciter invasit eum, v. *invadere.*
Minister bello datus, *duci scil.* 15, 28. v. *n.* veneni 12, 66. sermonum 2 H. 99. ministri stuprorum ejus, *a quibus stuprata fuerat* 6, 48.
Ministerio acerrimo juvare aliquem 6, 43. ministeria militum vulgare 1, 6.

Principatus 1 H. 58. e ministeriis secretioribus libertus A. 40. servilibus desolatus, v. *desolare*.
Ministra Dei insula 12, 61.
Ministrare pecuniam 4, 28. fictilibus 1 H. 48. semina bello 2 H. 76. ministrantur velis naves, v. *n*. G. 44. ministrandis equis fessæ Galliæ 2, 5.
Minimus locus, pro *infimo* O. 8.
Minores, *impares* 1, 13. *de iis, qui per adversam fortunam deterioris conditionis sunt* 15, 16. *opponitur et prævalidis et locupletibus* 15, 20.
Miraculum per aciem, *admiratio, stupor, et quidem rei atrocis* 3 H. 25. miraculi caussa nihil compositum 11, 27. in miraculum corrupta 4, 11.
Mirum fuit, pro *mirati sunt homines* 2, 37.
Miscere se, pro *adjungere* 1, 21. 4 H. 53. 55. cœtus 1, 16. consilia 2 H. 7. A. 38. ictus A. 36. dextras 15, 28. in unam tres legiones 1, 18. pericula sua cum sorte damnati 16, 34. se victoriæ 3 H. 17. usibus magnis partem valentissimam Imperii A. 24. miscuerant conjurati cum Vestino 15, 68. misceri partibus pro *adjungi* 4, 44. voluptatibus vulgi, civile Augusto visum 1, 54. miscentur acies 2, 25. miscebantur nec vitiis nec virtutibus nostris 1 H. 9. mixtus inter bona malaque 6, 51. luxuria, industria, malis bonisque artibus 1 H. 10. mixi artibus, moribus, affinitatibus nostris 11, 24. necessitudinibus et propinquitatibus 2 H. 80. seditiones 4 H. 68.
Miserari facunde 1, 39. nobilitatem domus, *quod tam nobili in domo hoc accidisset* 3, 17. miseranda alimenta 6, 23.
Miserationem addere alieni 3, 22. miseratione clausit viam 1, 66.
Miseriæ temporum 1, 74. miseriarum exemplum atrox 4, 28.
Misericordia cum accusantibus erit 2, 71. misericordiam Cæsaris prævenire sumta morte 3, 50. elicere 3 H. 58. ad misericordiam Parthorum fugere 6, 14. misericordia nulla cujusquam 11, 32. ex misericordia periculum 3 H. 66.
Missilem ignem jaculari 2 H. 21.
Missio honesta 2 H. 67. ignominiosa 3 H. 57.
Missu Germanici 1, 60. patris prosperam pugnam facit, 3, 21. Principis obtinere imperium 2, 43.
Mitescit seditio 2 H. 18.
Mitigare secreta patris, *lenire invidiam tristis vitæ, et secretæ, qua pater offendebat cives, versando inter homines et civiliter vivendo* 3, 37.
Mitis, *æquus, benivolus* 4, 17. 11, 20. miti obitu excessit 3, 19. mitior pœnitentiæ A. 16. spes 15, 64.
Mittere rem in discrimen 2 H. 40.
Mobilis pœnitentia, *ad pœnitentiam* A. 13. nobilissimus ingenio 1 H. 24.
Moderari fortunæ 15, 5. exundationes 1, 79. moderans verbis 6, 2. quibus Silius moderabatur, pro *præerat* 1, 31. moderabatur cursui, *tardius navigabat* 2, 70.
Moderatione meliorum dirempti (jurgantes) 2 H. 58. moderatio rerum prosperarum 12, 37.
Modeste distraxit partes, *sensim, sine turbis* 2 H. 68. modeste habitæ opes 4, 44.
Modestia, moderatio 1, 4. disciplinæ 2 H. 12. hiemis 12, 43. vitæ 2, 52. v. *not*. intemerata seditione 1, 49. cf. 4 H. 45. modestiam precari 4, 7. v. *not*. ad modestiam compositi 2 H. 27. modestiam suam eorum ardori non parem, *sc. ad resistendum* 3 H. 70. modestia pari cetera tractentur, *in ceteris nihil præferatur ceteris civibus et secundum leges judicetur* 3, 12. modestia subita 1 H. 83. pro *mediocritate* 11, 1.
Modestus sensus edicti 1, 7. modestum exemplum, *modestiæ* 2 H. 64. modesta servitia Cæsaris 4, 7. v. *not*. ad externa modestiores 4 H. 72.
Modicus dignationis 4, 52. privatis ædificationibus 6, 45. originis 6, 39. Senator 11, 7. voluptatum 2, 73. serenitate 6, 30. modici egressus 15, 36. ad modicum redactus 5 H. 9.
Modus pro *fine temporis* 4, 6. magistratuum nullus, (*quem ipsi scil. imponant*) O. 40. difficilis, initio cædis orto 1 H. 39. omnium rerum arduus ibid. 85. modum adjicere, v. *adjicere*. fortunæ exigere ab aliquo 2 H. 20. modum in nostrum, pro *more nostro* 6, 4. modum obsidii, *intell. in* 6, 34.
Mœrebant altius animis 2, 82. mœrent nulli jactantius, quam qui maxime lætantur ibid. 77.
Mœror omnes afficit fortuna Britannici 12, 26.
Mœstitiam (in) flexo ore 3, 16. mœstitia restringere animum 16, 16.
Mœstus. mœsta alia in eundem dolorem ferebat 6, 49. mœsta fama 2 H. 46.
Moles magna insidiarum, sed improspera 14, 65. externa ingruit 3 H 46. molis capax 1, 11. plus ei adversus ignaviam militum, quam contra perfidiam

hostium erat 13, 35. molem fortunæ suæ omittere, *apparatum et comitatum ei convenientem* 15, 52. mole haud magna trahi in sententiam 2, 78. belli tota sequi 1 H. 61. mole majore concursum 2, 46. mole tota Regni ultum ire 6, 36. 15, 2. mole publicæ viæ labefactæ ædes 1, 75. v. *not.* moles operum 4 H. 28.

Moliri castra in hostili solo 11, 20. crimina et accusatorem 12, 22. famem populo R. 1 H. 73. fores 1, 39. externa 3 H. 5. v. *not.* res externas astu et consiliis 6, 32. paullulum adversus formidinem præsentem 15, 63. v. *n.* sibi imperium 1 H. 5.

Molle affluentia 16, 18. jugum G. 1. in mollius relata 14, 39. mollia consulta 1, 40. 72. molliora 12, 46. mollius 2, 30. 1 H. 74.

Molliter habere 1, 54. 2, 66.

Mollitia corporis, *impudicitia* 11, 2. mollities cœli 12, 66.

Momentum aliquod raro sunt liberti G. 25. grande 2 H. 86. socii aut adversi 1 H. 59. momenta deficientis nunciantur A. 43. momentis brevibus vertuntur summa 5, 4.

Monere (s. adm.) *cum infinit.* 6, 7. 11, 1. v. *n.* 13, 37. 5 H. 24. monet sitis 15, 45. moneri verbere, *castigari* 5, 9. monet eum ne etc. 11, 1. v. *not.* pro *jubere* 12, 27. monuit insectandi 2, 43. in posterum 4, 16. monitos colligi et propinquare 1, 63.

Monitus fulminum 1 H. 13.

Monstrare, pro *tradere, exponere* 2 H. 50. urbem *dicuntur duces militibus, cum ostendunt spem ejus diripiendæ* 3 H. 28. monstrabantur ea ambage, *eo oraculo significabantur* 12, 63. monstratus satis A. 13. v. *not.* nomine vetusto et propinquitate Galbæ 1 H. 88.

Monumenta Æmilia, *opus ab Æmiliis vel Æmiliis structum* 3, 72.

Monumenta *de uno tantum ædificio publ.* 3, 23. belli componere 2 H. 101. memoriæ humanæ antiquissima impressa saxis 11, 14.

Mora arrogans, *quam arroganter sumit reus* 3, 7. subdola ibid. mora subvertere probationes scelerum ibid. moræ nihil interjacebat, *nullum ædificium, quod vim incendii moraretur* 15, 38. mora æger 2 H. 40.

Morari supremas tabulas 16, 14. morans 15, 38. morantur mulieres pacem luxu, bellum formidine 3, 33.

Morbus exitiabilis, de *comitiali* 16, 5. morbo corporis æger 3 H. 28.

Morientis libertatis vestigia 1, 74. moriendi contemtus 5 H. 5.

Mors indicta 12, 65. permissa iis sine arbitro 16, 11. pessima, pro *ingloria* 2, 71. v. *not.* mortis arbitrium liberum permittere alicui 11, 8. constantia 1, 53. ad mortis sumendæ constantiam sufficere 13, 30. mortis exactor 3, 15. morti obvius, v. *obvius*. deposcere quem 1, 23. mortem differt venenum, v. *differre.* mortem exequi, v. *exequi.* festinare in se 4, 28. invenire dextra infelici et ictu suo 1, 61. in mortem affecit eum vulnere 4, 45. afflicti strage ib. 62. morte fortuita absumptus 2, 4. morte mutare quid, *mortis metu* 2 H. 14. mortes crebræ in vulgus ib. 93. obitæ 16, 16. multæ perpetratæ jussu ejus 11, 29. mortium imago omnis 3 H. 28. mortes promptas facit metus 6, 29. in mortem parentum pecunias dare 11, 13. v. *in.*

Mortale ultra gaudium accipere quid 15, 23. mortali opere contacti equi G. 10. mortalium quisnam esset 2 H. 72.

Mortalitatem explere 6, 50. mortalitas communis 16, 13.

Mos illis intelligere talia 4 H. 83. mos, pro *moribus* 1, 4. 35. 4, 28. obsequii 1, 19. mos (carpentis utendi) Sacerdotibus ac sacris concessus 12, 42. liberos vesci sedentes 13, 16. in more erat munificentia publica 3, 77. moris adstricti auctor ibid. 55. morum atrocitas 4, 13. morum constantia, v. *constantia.* morum diversus 14, 19. indoles est iis O. 7. alicujus peritus 1, 20. morum Tiberii id quoque fuit 1, 80. morum spernendus 14, 40. morum tempora diversa Tiberio 6, 51. via alia Tiberio quam Augusto 1, 54. moribus patriis impar 6, 32. moribus nostris mixti 11, 24. moribus corruptis agere 6, 27. moribus inquies ib. 18. in moribus aliquid labat 2, 33. mores alicujus allicere, *similitudine morum ejus benevolentiam consequi* 2 H. 5. in mores externos proruperat sævitia, libidine, raptu 2, 74.

Motus intumescit 1, 38. implacabilis ib. 32. motu terræ nullo mutarunt sedes suas 4, 55. motu undique pari, *impetu undique facto* 13, 39. motus animi, quibus misericordia concitatur O. 21.

Movere pro *amovere, removere* 14, 32. moveri pro *removeri, pelli* ibid. 60. moveri a libertate, *ejus dulcedine capi* 15, 52. motæ res, *motus orti, bellum* 1, 57. mota Regna et provinciæ 2, 1. 43. 3, 32. motis rebus facile reperitur dux 14, 61. mota semina belli 4, 27. mo-

sere offensiones 1, 76. classem 15, 46.
Mox, *deinde* 4, 8.
Mucrones (ad) adducere rem A. 36.
Mulcatum corpus *ex aqua emersis tribuitur* 1, 70.
Muliebris fraus 2, 71. 11, 3. muliebre fastigium 1, 14. muliebri cupidine incendi, *stimulante muliere* 4, 39. impotentia mater 1, 4. 12, 57. muliebres amicitiæ, *cum mulieribus* 5, 2. offensiones 1, 33. muliebribus caussis perdita, *quales inter se mulieres odiorum habere solent* 12, 64. muliebria 11, 36. 14, 60.
Muliebriter 13, 13. A. 28. infamis, ob libidines 13, 30.
Multus pro *magnus* 4, 18. 44. 5, 8. 6, 30. multæ vestis injectu opprimi 6, 50. multam post noctem 3, 15. multo jam noctis 3, 79. multum superque vitæ 4, 39. multum fluminum A. 10. in multa pace 1 H. 77. multum post mortem ejus 5, 3. multo usu maris lætabatur apud Puteolos 15, 31. multa laudis et artium 3, 55. apud multos, *si multi sint* 3, 10.
Munditiis multis præparari ad aliquid 4, 28.
Munia ducis induere 1, 69. imposita exuere 4, 39. implere 3, 31. 15, 69. legum et Magistratuum in se trahere 11, 5. Reip. exsequi 1, 11. Romanorum (*militiæ Rom.*) ægerrime tolerabant legiones 13, 35. sua sustinere 2, 53.
Municipalis adulter 4, 3. æmulatio 3 H. 57. ambitio 4, 62.
Municipium. in municipii modum exstructus locus longa pace 1 H. 67.
Munificentia publica, v. *publicus*. munificentiæ Principis adhibere aliquid, v. *adhibere*. munificentia ea millies sestertium collocatum 6, 45.
Munimenta subsidia 1, 3. aggeris 14, 25.
Munire (s. emunire) silvas et paludes A. 31. v. *not.* munitus latera concædibus 1, 50.
Munitores 1, 64.
Munus. muneris tui id primum habeo 14, 55. munere capessendi Vigintiviratus solutus 3, 29. publico omni liberantur, *tributo* 3, 29. mune a tua erga me æterna erunt 14, 55. suprema erga memoriam alicujus 3, 3. munerum vacationem redimere 1, 17. muneribus alicujus obniti 14, 53.
Murus muros augere, v. *augere*. muros det ahere urbi 4 H. 64. solidare 2 H. 19.
Mutabile vulgus subitis 1 H. 69. cf. 2 H. 92. remigium G. 44.
Mutare placitas semel artes, *relinquere* 2, 66. ad metum spes alicujus 13, 9. bello imperia servilia, et libertos Regios 4, 23. constantiam vocis egregiæ (semel emissæ) nullis terroribus aut morte 2 H. 14. Principem (expertum jam) *deserere* 3 H. 44. promissum O. 24. mutant hostes fortunam prœlii 2 H. 23. mutarunt beneficia libertos 13, 26. sedes nullo motu terræ 4, 55. mutari ad pœnitentiam 6, 37. 2, 33. in pœnitentiam 4 H. 7. 6, 32. mutatus mensis Maius Claudii, Junius Germanici vocabulis 16, 12. mutantur non perinde a parentibus liberi, quam ab impudicis adulteri 13, 21. v. *not.* non mutabatur gens, quin bellum exerceretur, castrisque legionum premenda foret 12, 32. mutata a militibus, quæ per seditionem verterat vulgus, *restituta* 14, 61.
Mutatio. mutatione temporum dimissus 1 H. 58. mutatione ementium A. 28.
Mutuari domum O. 9. præsidium ab audacia 1, 38.

N.

Nam, *redundat ab initio narrationis* 16, 18. in ratione reddenda, *non præcedente diserte, cujus ratio redditur* 14, 44. v. *not.*
Nando incedere vel incessere fontem 14, 22.
Nascendi sors 4, 20. natus ex se 11, 21.
Natalium dedecus ibid.
Natio *et* gens *distinguuntur ut totum a parte* G. 2, 38. nationes gentiles, v. *gentilis*. Alpium 15, 32. prætextæ Rheno G. 33. vastare A. 22. nationum infima Italia 13, 30. nationibus propriis distincta gens G. 38.
Natura insita mortalibus, *sequ. infinit.* 1 H. 55. 2 H. 20. despecta et nullius ausi capax 13, 47. succini pro *ipso* G. 45.
Navale stagnum 14, 45.
Navare alicui bellum 5 H. 25. flagitium, *operam ad fl.* 4 H. 59. v. *not.*
Navigabilia inter se litora facere 13, 53.
Naviganti celerrimum oppidum, v. *celer*.
Navigatio maris hiberni 3, 1.
Naves claudæ, raro remigio 2, 24. habiles velis 2, 6. citæ remis ibid. planæ carinis ibid. plano alveo 14, 29. ministrantur velis G. 43. v. *not.* utero lato 2, 6.

Ne, pro *ut non* 2, 29. 12, 32. 14, 7. 16, 16. v. *n.* 4 H. 85. pro *neve* 15, 63. pro *quo minus* post *attineri* 6, 27.

Necessitas armorum, *belli suscipiendi* 2 H. 84. donativi (*scil. capiendi*) usurpata militibus in pace quoque 1 H. 18. Senatoria 11, 24. necessitatis gnarus, *intelligens se cogi, neque evadere posse* 2, 67. ad necessitatem belli detrusus 3, 43. in tanta necessitate, *cum ei tanta vis adhiberetur* 15, 57. necessitate uti, *ei se accommodare, s. uti extremo refugio* 16, 11. necessitates tolerare, v. *tolerare.* necessitatum et libidinum socius 2, 27. v. *not.* necessitates, *expensæ necessariæ* 1, 11. *inopia et debita* 2, 27. *usus necessarius* G. 15.

Necessitudo pro *necessitate* 1, 9. 3, 40. 64. legis 4, 20. levis 3, 29. necessitudines pro *necessariis* 3 H. 59. *extr.* necessitudinibus mixti 2 H. 80. immiscere sibi aliquem 4, 41.

Negligens amicorum, inimicorumque 3 H. 38. v. *n.* cum vis negligeretur, *contemneretur, nil efficeret* 12, 45.

Negotiatores 2, 87. 14, 33. *in urbe frumentarii.*

Negotium novum importare sibi O. 3. negotiis permisceri 4, 40.

Negotiosi dies et sacri 13, 41.

Nemo unus, v. *unus.*

Nemus castum G. 40.

Neque et, pro *et non* 1, 35. 2, 51. 15, 28. pro *sed non* 6, 37. neque paci aut prœlio pro *et nec p. nec pr.* 13, 39. neque—nisi—retinuerat, *nil aliud fecerat nisi etc.* 14, 29. nec quidem, *prave*, v. *not.* 4, 35.

Nervo firmata scuta, *corio.* v. *not.* 2, 14, nervis æger 15, 45.

Nescio an, *clare est affirmative* 3, 53.

Nescius culpæ alienæ, *expers* 4, 20. nescium habere, *ignorare* 16, 14. *add.* 1, 59. nescios invadere, *nec opinos* 4 H. 37. nescia manus, *plaudendi scil.* 16, 5. nescia tributa, *gnota* 1, 59. nescia tolerandi 3, 1.

Neutrum (in) loqui de re aliqua, *nec bene, nec male* 3 H. 32.

Nex. necem præparare alicui 14, 24. patrare 2, 88. in necem ejus mittit equites 4 H. 50.

Nexus legis exsoluti 3, 28. firmi 4, 62.

Nihil pro *non* 3, 1. 48. 6, 29. A. 29. nihil aliud, quam—firmavit 13, 41. nihil tam ignavum pro *nemo tam ign.* 1 H. 79. nihilque pro *nec quidquam* 6, 28. 1, 32.

Nimius jam, *justo potentior* 3 H. 52. nimius commemorandis 4 H. 80. nimii verbis 1. H. 35.

Nisi *cum conjunct.* pro *sed, cum indicat.* 6, 9. 3 H. 28. *init.* 46. 2 H. 68. 4 H. 36. A. 37. *init.* nisi quod, *præterquam quod* 14, 13.. nisi parta, *nil nisi parta* 14, 29. nisi si 6, 25.

Nisus (*rejiciendi cibi*) adjuvare evomentis 11, 6. nisu nullo ad resistendum, *cum non possent niti ad res.* 3, 46.

Niti pro *eniti* 4, 51. pro *fretum esse* 3, 62. niti, ut 1, 11. impense pro aliqua ibid. 34. cuneis 3 H. 29. nixum per tot annos regimen 14, 54. v. *not*, visere nitentem, *volentem* 2, 54.

Nitor ac lætitia temporum, v. *lætitia.*

Nobilitas acta sine probro 3, 32. per matrem ei ex familia Julia 14, 22. Sabina Attus Clausus 4, 9. in familia vetus 1 H. 49. ingenita 1, 29. v. *not.* nobilitatem (ac decus) adstruere alicui v. *adstruere.* (alicujus) juvare pecunia, *ut scil. eam tueri, eaque digne possit vivere* 2, 48. nobilitas *et* modestia *opponuntur* 1 H. 30. nobilitas equestris A. 4. veterrimam usui publico postponere, *haberi se patiendo inter ministros Principis* 12, 53. nobilitate paterna complexus multas familias 15, 48.

Nobilitatibus externis mitis 12, 20.

Nocens legibus 2 H. 86.

Nolle libertatem publicam 3, 65.

Nomen exilii pro *ipso exilio* 4, 44. triumphale domui 2 H. 77. servatoris assumsit sibi 15, 71. nomen inserere famæ O. 10. nominis aliquid in nobis est ib. 11. in nomen alicujus, familiamque transire 12, 26. suum adsciscere aliquem 3, 30. nomine eo supplicationes decretæ 15, 23. vetusto monstratus, *ob antiquam nobilitatem* 1 H. 88. nomine principis constituta Resp. 1, 9. nomine tenus usurpatæ oppugnationes urbium 15, 6. nomina ærarii obliterata retrahere 13, 23. Equitum R. prævalida 12, 60. legionum supplere, *vel ipsas legg. vel. leg. numeros* 2 H. 57. S. P. Q. R. advocare sacramento 1 H. 55. nominibus propriis, *nominatim singula* 1, 35. nominibus villarum XII. insidere insulam 4, 67.

Nominatione Coss. additus 6, 45.

Non—aut, pro *neque, neque* 12, 36. non—ac, pro *neque* 3, 51. non—neque 1, 4. 2 H. 46. 4 H. 70. non—et, pro *aut* 1, 70. non, quia non habeam 1 H. 15. pro *nihil* 6, 2. 3, 58. pro *nondum* 14, 33. non animo, nisi mœsto, non cultu, nisi lugubri 13, 32. non, *male repet.* G. 15. v. *n.* non modo—etiam, *omisso* sed 3, 19.

Noscere pro *agnoscere* 4, 35. 62. 15, 60.

1 H. 90. 2 H. 72. pro *cognoscere* 4, 33. 6, 10. 12, 24. 60. 2 H. 37. 3 H. 21. pro *explorare* 2, 12. 16, 2. *init. scire* 1, 48. 62. *visere* 2, 52.
Noscitare, pro *habere, nosse* 2 H. 12.
Notæ atroces additæ nominibus Cæsarum 2, 10. allevatæ 1 H. 52.
Notabilius turbare 1 H. 45.
Notescere 1, 73. consiliis bonis 4, 7.
Notio pro *cognitione, judicio* 3, 59. 6, 12.
Notitia nostri inest ei 15, 31. notitiæ aliquid in nobis est, *famæ* O. 11.
Nota per eos dies mors, *celebrata* 3 H. 38.
Novercales stimuli 1, 33.
Novitas vultus 1 H. 75. sub novitate stupri cujusque flagitia ejus perscripsit 16, 20.
Novus (dux) delictis hostium, *qui ea non vidit committi* A. 16. novum obsequium, *novo Principi præstandum* 3 H. 59. novæ cupiditates, *rerum novarum* 1 H. 24. coloniæ 1, 59. v. *n.* novæ gentes, *recens subactæ* A. 38. spes, v. *spes.* novissima libido ruentis fortunæ, v. *libido.* novam in familiam intulit Imperium 2 H. 48. novissima exempla meritus 12, 20. metuere ibid. 68. (alicujus) exspectare 6, 50. novissimis superest tempus, *nondum mors instat* 5, 6. novissimi in culpam 1, 28. novissima securitas, v. *securitas.* novissimum mare 2, 24. A. 10. servitium 16, 11.
Nox concubia 1, 39. 3 H. 69. festa 1, 50. ludicra solennibus epulis ibid. minax et in scelus eruptura ibid. 28. eadem conjunxit rogum et necem Britannici 13, 17. exhausta 4 H. 29. vigilata convivio 13, 20. cadit infra cœlum ac sidera A. 10. v. *n.* ducit diem, v. *ducere.* noctem assumere, v. *assumere.* vallare, *se noctu* G. 30. noctis furto aggressi hostes A. 34. successus, *rei per occasionem notis gestæ* 4, 49. nocte ac lætitia incalescere 4 H. 14.
Noxa. sine noxa sidunt naves 2, 6.
Noxia conscientiæ 6, 4.
Noxius, *consors, particeps* 5, 11. noxia tabo humus, v. *tabum.*
Nubere post aliquem, *de secundis nuptiis* 4, 40.
Nube ipsa (pulveris sc.) operire hostes 2 H. 2. nubium globo atro effusa grando 2, 33. tractu immenso validus auster ibid.
Num — aut, pro *utrum,* an A. 17. *ante, an,* pro *utrum* ibid. 35.
Numen. Numine oblatum 13, 41. Numinum simulatio, *de eo, qui se Deum fingit* 2 H. 61. inter Numina dicatus 1, 59. Numina inferna, *manes* 2, 69.
Numerare pro *recensere, commemorare* 1, 35. 2, 71. vacationes, *pretium pro iis persolvere* 1 H. 58. numerari post aliquos 2 H. 77.
Numerosior orator O. 25.
Numerus magis, quam colonia 14, 27. numerum segnem onerare armis 4 H. 15. numero aucti 2, 25. gliscere, v. *gliscere.* numeri pro *cohortibus* A. 18, 32. legionum 1 H. 87. 2 H. 69. A. 18. *cohortes,* v. *not.* numeris iisdem persequi, ex pluribus audita, *sub nominibus singulorum* O. 1.
Nunciare cum *infinit. jubere monere* 16, 11. it. *denunciare* 2, 79. insontem, *pronunciare* 13, 32.
Nuncius assequitur eum 2, 75. nuncio deprehensus, v. *deprehendere.* nuncii longinqui, *ad procul absentem perferendi* 6, 89. præcipites 2 H. 6. nuncia malorum prodigia, *prænuncia* 15, 47.
Nuncupare adoptionem 1 H. 17.
Nuper *de longo tempore* G. 2. 1, 31.
Nuptiale verbum subire 11, 27. v. *n.* nuptiales faces 15, 37. tabulæ 11, 30. v. *not.*
Nutare pavoribus 2 H. 76. nutantem fortunam occupare 1 H. 56.
Nutrire pacem marcentem G. 36.
Nutrix. nutricibus delegare natos G. 20. v. *n.*

O.

Ob (pro *ad*) 1, 79. luxum egens, per flagitia infamis 6, 7. ob Remp. obire mortem, pro *Rep.* 2, 83. ob rem pecuniariam disceptare 6, 5. ob metum defixus 1, 68.
Objacet flumen, *tanquam munimentum scil.* 2 H. 32.
Objectare consensu 1, 44. pro *objicere* 2, 5. 4, 11. 2 H. 33.
Objectus molium 14, 8. objectu montis arceantur venti 4, 67.
Objicere alicui Chaldæos, magos, interrogatumque Apollinis simulacrum 12, 22.
Obitæ mortes 16, 16.
Obitu miti excessit 3, 19.
Oblectationis apud vulgum levissimæ ludicrum 4, 14. oblectationi oculisque cadere G. 33.
Oblidere fauces 5, 9.
Obliquare crinem G. 38. v. *not.*
Oblique castigare 3, 55.
Obliterantur conjugia per plures annos, *per absentiam diuturnam velut in modum discidii* 3, 34. obliterare vetustos ritus, *in oblivionem et neglectum*

adducere 11, 15. seditionem 1, 51. obliterata retrahere ad sævitiam novam 15, 73. obliteratum cladibus majoribus damnum 2 H. 66. oblivione pari dimittere præterita et instantia 2 H. 36. 4 H. 9. ad oblivionem procedere sacramenti 15, 65.

Obniti trahentibus 1, 21. muneribus alicujus, *ea recusare* 14, 53.

Obnoxius *cum ablat.* 16, 6. æmulationi, odio, privatis affectibus, *de eo qui potest iis capi, et abripi* 3, 58. obnoxius infidis consiliis, *obediens* 3 H. 55. obnoxia urbs *simpl. omiss. incendiis igni* 15, 38. amori conjugis 16, 6. obnoxius, *de assentatore* 1 H. 1. *de ducibus* 2 H. 56.

Obruere famam et curam successoris A. 17. *v. n.* hostes, *eorum opera* 2 H. 21. obruitur animus miseratione et cura, *quo minus sc. fortia consilia admittat* 3 H. 67. obruta dimovere, *ruinas* 4, 63.

Obscurus adversus alios (sibi incautus) 4, 1. tegendis sceleribus 6, 24. obscura natura, *tecta* A. 42. nex longinquitate exilii 1, 53. obscurum noctis attinuit victorem 2 H. 14. cœptæ lucis 4 H. 50. obscuro diei 11, 39. obscura, nunquam, etiamsi obumbrentur 2 H. 32. obscura credere, *quorum incertus eventus* 1 H. 22. obscuræ artes 1 H. 3. vultus obscurus, *simulatus* 1, 33.

Obsequium deforme 4, 20. novum *v. novus.* obvium 1 H. 19. erga aliquem exuere 3, 12. 13, 13. ad obsequium animo evaluisse 6, 44. Imperatori reddere 1, 43. obsequii amor 1, 28. mos ib. 19. obsequio celebrare aliquem 16, 33. obsequii gloria relicta nobis 6, 8. ad (vel in) obsequium regentis paratus O. 41. obsequia 1, 40. mala, *in rebus malis* 2, 55. obsequia meliorum nox abstulerat 1 H. 80. obsequiis protegere claritudinem suam 3, 65.

Observare. ad observandam (s. colendam) fidem invitatus 1 H. 87.

Obsidere hibernis 4 H. 23. bellis urbem 3, 34. obsidere Apenninum, *transitum per Ap.* 3 H. 55.

Obsidioni concedere, v. *concedere.*

Obsidium exsolvere 3, 39. obsidium liberare 4 H. 37. v. *not.* solvere, *de opem ferente* 4, 34. urgere 4 H. 28. subire, v. *subire.* obsidio datus *de obside* 11, 10. obsidio circumdare urbem 13, 91. obsidia aspernari, *nolle obsidendis locis bellum gerere* 3, 21. urbium capessere, v. *capessere.*

Obsignare tabulas testamenti illustribus viris 14, 40.

Obsistere falsis, *vanum rumorem inhibere* 2, 82. ruentibus 1 H. 82. obstitit inquiri 11, 34.

Obsolescit laus 4, 26.

Obstinans, *scil. se* v. *n.* 2 H. 84. obstinatus claususque 3, 15. obstinata severitas, *in bonam partem* 15, 21. fides 5 H. 5.

Obstinatio fidei (erat illi) 3 H. 39.

Obstrepere sibimet verborum tumultu 1 H. 85.

Obstringere aliquid, *affirmare* 1, 14. 4, 31. clementiam suam crebris orationibus, *confirmare, testari* 13, 2. obstringitur gentili quisque religione, *more jurandi, genti suæ solemni* 12, 34. obstringere se matrimonio alii 15, 53. obstricti in omni flagitio 11, 2. obstringere pace, *ad pacem redigere* 2, 26.

Obstruere Alpes, *præsidiis occupare* 3 H. 1. obstructæ mentes consiliis 3 H. 21.

Obstupefacere hostes A. 18.

Obtegere cetera flagitia magnitudine unius sceleris 13, 33. obtegens sui, *tectus* 3, 65. 4, 1.

Obtemperare accusatori, sc. *cum v. c. vocatus in jus venias* etc. 11, 24.

Obtendere diem nube atra 2 H. 56. obtendere curis luxum 3 H. 36.

Obtentui esse 1 H. 49. fugientibus obscurum noctis 2 H. 14. obtentum habere 12, 7.

Obterere, pro *interficere, cædere* 15, 11. A. 18.

Obtestari, pro *affirmare* 12, 5. 3 H. 10.

Obtinere arbitrium Reip. 6, 51. curam aliquam, *muneri præesse* 1 H. 46. leges, *iis præesse* 11, 44. iniquitates, *perficere ac tueri* 2 H. 84. v. *n.* obtinere Britannos, *Britanniæ præesse* 14, 29. obtineri oppidum, *relicto præsidio insideri* 12, 16. de obtinenda Armenia bellum 13, 34. quæ obtineri negabant, *retineri* 15, 8.

Obtrectare aliquem 1, 17.

Obturbare, *obstrepere* 3, 34. 6, 24. pro *sternere* 1, 66. obturbari vocibus militum 3 H. 10.

Obtusior jurisdictio militaris A. 9. v. *not.*

Obvenire. nobis pleraque digna cognitu obvenere 6, 7.

Obversus ad sanguinem et cædes 3 H. 83. obversi ad aliquem 4, 54. obversi in aliquem 16, 35. 4 H. 16. obversa militum studia, *scil. ad eum* 3 H. 11.

Obversari in urbe inter cœtus et sermones hominum 3, 37.

Obviam ire periclitantibus clementia O. 41.

Obvius morti, *ad subeundam promtus* 16, 25. obvia comitas 2, 2. obvia similitudo rerum 4, 38. obvium obsequium 1, 19.

Obumbrare. etiamsi obumbrentur, nunquam obscura 2 H. 32.

Occanere cornua jussit 2, 81. v. *not.*

Occasio. occasioni terga patefacere A. 14. ad occasionem odii privati (explendi) abuti malis publicis 15, 73. verti, v. *vertere.* in occasionem retinere A. 24. in occasionem gratiæ trahere mala publica 5, 3. occasione iræ, *per iram, seu, offensione orta* 1 H. 65. occasionum segnis 16, 14. velocitas 1 H. 83. ad occasiones infida gens 14, 20.

Occidio. occidione occumbere 12, 38.

Occœperunt magistratum 3, 2.

Occulere. pro *tacere, simpliciter* 3, 16.

Occultare semet 3 H. 85. 86. occultatus metu temporum Neronianorum, *qui se occultaverat* 2 H. 72.

Occultus consilii 6, 36. odii 4, 7. occultus hoc fert, pro *occulto* 4, 40. sic occulti 4, 12. per occultum subvertere, *occulto, fraude* 4, 71. occulto habitu, *vestitu falso, assumto, quo fallerent, se milites esse* 1 H. 85. occultior in luxus 4, 67.

Occumbere occidione 12, 38.

Occupare copias 1, 10. domum affinitate 6, 8. nutantem fortunam 1 H. 56. pericula, *prævenire periculum molientes* 1 H. 40. occupantibus faciles 2 H. 17. occupatu proxima loca 4 H. 15. apud eos plurimum biems occupat G. 22.

Occurrere cum precibus et magistratibus 1 H. 62. jugulo, *admovere collum dextræ servi pugionem admoventis* 16, 15. orationi, *respondere* 14, 55. prœlio, *adjungere se ad pugnam* 4 H. 16. occurrit continuæ violentiæ (ignis) campus ac velut vacuum cœlum 15, 40. quæ occurrunt non ambigua, *quæ oculis proposita cuivis facilia sunt reputatu* 2 H. 20.

Occursus. occursu lembunculorum vecta in lacum 14, 5. prohibitus, *ne Principi obviam iret salutatum* 16, 24.

Oceanus victus A. 25. oceani aperta 2, 23. oceano invexit milites 2, 23. oceano abusque petiverat 15, 37. oceanum mare 4 H. 12.

Oculus. oculorum tabes 4 H. 81. oculis adhuc insita cædes 15, 29. oculis (vulgi) contrectandum (corpus) permittere 3, 12. oculos defigere, v. *defigere.* hostium non tolerare, *adspectum* 3 H. 24. meos subtrahi (in hac relatione) melius fuit, *rem non in meo conspectu agi* 3, 53. *add.* A. 45. oculis ægris introspicere felicitatem aliorum 2 H. 20. competere, v. *competere.*

Odisse, *silentio transmittere* 16, 16. v. *not.*

Odium cœtus, *fastidium vulgi, et cum eo congrediendi* 1, 76. redditum, v. *reddere.* connexum, v. *connexus.* validum ad exitia 6, 29. perinde est pravis et honestis (rebus) 2, 2. odii atrox 13, 22. occultus 4, 7. ad odii privati occasionem abuti malis publicis 15, 73. odium agitare adversus aliquem, v. *agitare.* velare blanditiis 14, 56. odium cædes Galbæ addiderat Othoni 2 H. 31. in odium summum efferre aliquem, 4 H. 42. in odium Vinii 1 H. 12. odio condito eandem utilitatem fovere 2 H. 30. odia duratura ad cædem matris 14, 1. strata 2 H. 58. virida 15, 49. odiorum vetera nomina, (*homines olim exosos*) æquare (*odio hominum in se*) 2 H. 95. odia in longum jacere, v. *jacere.* promere, recondere 1, 69. odiis et contumacia accendere aliquem in alterum 1, 53. mutuis Agrippinæ iuvisus 14, 3. uti adversus aliquem novercalibus 12, 2. propriis infensus 12, 18.

Odoratus philosophiam O. 19.

Offensas omisisset, an distulisset, in incerto fuit 1 H. 46.

Offensio. offensione gravi et dissimulata aliquid abdere 3, 64. offensiones inanes et irritæ, *opp. iis quæ Reip. caussa suscipiuntur* ib. 54. integ. æ, v. *integer.* offensiones filii non dissimulavit, *professus est, se ab eo offensum esse* 2, 42. accendere 2, 57. populi movere 1, 76.

Offerre epulum plebi, ob lætitiam Imperii recentis: *de recens creato Imperatore* 1 H. 76. exitium alicui 4, 2. familiam, *torquendam scil. de reo dicitur* 3, 13. filio figendos captivos, *proponere* 4 H. 61. gladiatores suo nomine 1, 76. preces 14, 22. 15, 25. rebus novis ærarium et pecuniam 5, 6. 8. se suscepturum 11, 33. pro *præstare* 12, 62. oblatum Numine 13, 41. oblata in singulos annos quingena sestertia, *data, constituta* 13, 34.

Officere gloriæ alicujus (*obtrectando*) 3 H. 53. officere visui 1, 28.

Officinas exercere armorum 2 H. 82.

Officium augere, *plus ceteris præstare* A. 14. per officii simulationem milites adjuncti 1 H. 74. per speciem officii manum complexus 6, 50. officii terminos exuere, v. *exuere.* officio damnandi cedere 3, 22. v. *n.* legationum advenisse 16, 5. officio in Principem

12, 56. h. e. ut e. 2. officium in Principem rati. officia cærimoniarum Magistratus exsequebantur 11, 11. ad officia legum imbuere socios 12, 32. prudentium corrumpere: intempestive adjuvando 2, 23. venerantium cuncta ad Augustum verterat 2, 1. per officium obvius 1, 24.

Offundere aræ sanguinem 2 H. 3. offundebantur multa simul, metus ex Imperatore etc. 11, 20. quanto inopina, tanto majora offunduntur 1, 68. *oculis, animis.* eo pavore offusum Claudium, pro *eum pavorem off. Claudio* 11, 31.

Olim, pro *aliquando* 15, 74. *jam pridem* 3, 54. 12, 66.

Omen. ominis fidem implere, *de eventu* 2 H. 78. omine auctus, v. *augere.* omina læta continuare alicui, v. *continuare.* ad omina rei vertere quid 15, 74. 1 H. 86.

Omittere maritum, *relinquere* 13, 44. delationem 6, 30. mentionem alicujus 3, 18. nihil e libidinibus 6, 46. provinciam, *mutare consilium eo proficiscendi* 15, 36. vectigalia 13, 50. v. *not.* urbem, pro *exire ea, cum adjunctione tamen neglectus* 3, 47. omittere caput rerum, *urbem* 1, 47. omittere reum 4 H. 6. omitti *dicuntur, a quibus custodes abscedunt* 15, 69. non omissum, quin sciscerentur multa 2, 27. nec nisi provecta nocte omissi sunt, *dimissi* 15, 69.

Omnis ripa, *tota* 4 H. 26.

Onerare multitudinem pro *augere accessu suo* 2 H. 87. armis numerum segnem 4 H. 15. curas parentium 2 H. 52. curas Principis 1, 19. *idem quod accendere, quod vid.* onerare aliquem pretio, et promisso 1 H. 25. onerabat licentiam ejus modestum exemplum 4 H. 64. hæc onerabat Sejanus, *augebat verbis, ut graviora viderentur* 1, 69.

Onus arduum 1, 11. onere novo tentatur amicitia et obsequium 4, 46. onera deprecari, *sc. ut leventur vel tollantur, cum jam sustineantur* 1, 76. oneribus novis turbantur provinciæ 4, 6.

Onustus præda famaque 1, 21. 12, 28. tergum vulneribus 11, 15. onusta frumenti vis camelorum 15, 12.

Operæ theatrales 1, 16. arenæ 14, 14.

Operari, *absol.* pro *sacrificare* 2, 4. studiis 3, 43. materiis cædendis 5 H. 20.

Operire domestica mala tristitia 3, 18. privata vulnera malis Reip. 1 H. 53. pulsu sonituque equites 3 H. 2. operta offensarum 3 H. 65. operiri fores jussit 3, 15. opertus infamia 3, 68. paludamento 2 H. 59. operire reliquias pugnæ, *sepelire* 15, 28.

Opes viresque 4 H. 19. Imperii affectæ 2 H. 69. opum, quibus domus ista immensum viguit, primus accumulator 3, 30. validus 2 H. 19. opibus Galliarum subnixus 1, 47. pervigere 4, 34. invidiosis esse 14, 47. opibus, domo paratu speciosus 3, 55. *sic et* 2, 2. auxit opibus, *copiis ad pompam Regiam.*

Oppidanum ei genus 6, 15.

Opimum casibus opus, *plenum* 1 H. 2. v. *not.*

Opinari, *loqui de aliquo* O. 2.

Opinio. opinionem addere, *facere insuper, ut homines opinentur* A. 40. opinio est, tanquam portendat 14, 22.

Opperiri ægritudinem, *ejus eventum* 2, 69. senectutem Principis 11, 26. alienam stultitiam, loco sapientiæ est 2 H. 34. opperiri intentum aliis curis, *dum ei commodum sit te audire* 13, 54.

Oppetere *de morte quæsita* 2 H. 24.

Oppidana lascivia 14, 17.

Opprimere, *capere* 3 H. 43. *interficere* 12, 44. 15, 24. bellum, *exstinguere* 11, 1.

Oppugnationes urbium usurpatæ nomine tenus 15, 6.

Optio speculatorum 1 H. 24.

Opulentia longa, v. *longus. de multitudine incolarum et latitudine Imperii* 2, 60.

Opus amphitheatri, situm extra muros, conflagravit 2 H. 21. (historiarum) opimum casibus, atrox prœliis, sævum ipsa pace 1 H. 2. operi invidere, *nolle tam præclarum opus ab altero fieri* 13, 53. opere mortali contactus equus G. 10. opera semifacta fuga perrumpere, v. *perrumpere.*

Orare aliquid, *expetere* 6, 24. 11, 10. 14, 25. 15, 45. aliquem, *cum infinitivo act.* 6, 2. 13, 13. pro *deprecari, veniam petere* ib. 25. tempus sermoni 14, 53. caussam, *agere* 6, 29. 11, 5. 13, 42. 14, 19. oravit ut exstrueret, *ut sibi liceret exstruere* 4, 37. orandi nescius, *dicendi* 3, 67. validus 4, 21.

Oratio Principis audita per Quæstorem 16, 27. orationes Principum incisæ in æs, et Kal. Jan. recitatæ 13, 4. oratione fida laudare quem 1, 52. tali scripsit confessionem 14, 11. oratio angusta et lubrica 2, 86. v. *angusta.*

Oratore eo, subventum coloniæ igni haustæ 12, 58. oratorum certamen 16, 2. sævitia in *accusando* 2, 34. oratoria eloquentia (*quia sc. et poetica*) O. 8.

Orbari auxilio 2 H. 28. orbatus accolis fluvius 1, 79.
Orbis raptores A. 30. orbis inest rebus 3, 55. orbis continuus, initio latiore in tenuem ambitum exsurgens 2 H. 3. orbem conjungere G. 6. v. *n.* orbes sinuare 6, 37.
Orbitas pecuniosa 13, 52. prævalida, v. *prævalidus.* orbitati alicujus dedere quem, v. *dedere.*
Orbus,* *absol.* pro *sine liberis* (sc. *nunquam susceptis, aut amissis*) 11, 26. orbas sine posteris domos relinquere 14, 27.
Ordiri magnifica de re aliqua, *in dicendo* 15, 25. scelera alicujus ibid. 51.
Ordo agminis in aciem assistit 2, 16. insidiarum 14, 24. insidiis compositus (sc. talis) ut *etc.* 15, 53. pro *Senatu* 13, 48. v. *n.* 2 H. 52. navium, pro *naves ordine positæ* ibid. 34. non idem inter nos rerum adversarum secundarumque, *non æque pares in utrisque alter alteri erimus* ibid. 77. ordo sceleris patefactus 4, 11. ordinis sui cujusque milites deducti, pro *in suo quisque ordine* 14, 27. ordinem (Senatorium) exuere 2, 32. 2 H. 86. ordine remotum, reddit Senatui 13, 11. v. *not.* ordines abrumpuntur 3 H. 25. ordines alti, *in acie* 2 H. 27. v. *not.* densi 3 H. 63. ordines retinet Centurio, *qui suum locum servat* 1, 44. ordines redditi 1 H. 52. assignare ordines et adimere ibid. ordinibus et subsidiis instructi 2, 80. ordinibus altis aliquem attollere 4 H. 59. v. *not.* ordo Mutinensis, *Decuriones* 2 H. 52.
Origo mali Judæa 15, 44. origo gentis, *auctor* 4, 9. origo ei utrinque gentis Claudiæ 6, 51. origo illi e municipio 2 H. 50. v. *not.* originis modicus 6, 39. origine nostri veneranda loca 2, 54. origine Sabina 11, 24.
Oritur facultas 15, 51. oriebatur in nos plus vulnerum, et pleræque cædes 12, 35. ortus matre libertina 15, 72. orto discidio 12, 40.
Ornare aliquem provincia 4, 2. muneribus G. 13. (præceptis) robur (ætatis) 14, 56.
Ornatus militaris, *arma* 5 H. 22. tragicus 15, 65. ornatu effulgere 13, 13. festa domus 3, 9.
Ortus primus, *nativitas* 6, 22.
Os, in ore alicujus, *in conspectu* 3 H. 77. in ore agere vulgi 3 H. 36. v. *n.* erat hostis, *adversus* 3, 74. in ore famaque erat Vespasianus 2 H. 74. ore impudico alicujus cadere 11, 3. intento dicere O. 11. in mœstitiam flexo 3, 16. ore Mosæ Rhenus effunditur in Oceanum 2, 6. ore placidus 2 H. 48. ore tenus exercitus doctrina 15, 45. ora, *facies* 3, 53. A. 36. seditionis multa, *multi seditiose loquebantur* 1, 31.
Osculum post breve digressus 13, 18.
Ostendere honorem in Principem 4, 64. licentiam 1, 16. laudem strenuis, solatium ignavis, exemplum omnibus 13, 35.
Ostentare alicui bona sua, *nempe quæ ipse habeat in se, commonefacere eorum* 2, 27. rebus novis aliquem 16, 7. v. *not.* se invicem 2 H. 63. militibus se, *jactare, venditare* 3, 9. ostentantes Vologesen a se pro pignore amicitiæ attineri etc. 14, 25. luxus, adulteria 1 H. 22. promtas res alicui 12, 12. pro *ostendere* 6, 37. carmina, *edere* 15, 49.
Ostentator arte quadam omnium quæ diceret faceretque 2 H. 80. periculorum et præmiorum 1, 31.
Ostenta inter aulæ fœdissima 15, 34.
Ostentui magis quam mansura dedit jura 1 H. 78. iturus gentibus 15, 29. corpora abjecta ostentui, *in malam partem* 1, 29. ut ostentui esset, *insignius in oculos incurreret* 15, 64.
Otiosus (et disjunctus) in dicendo O. 18. v. *n.* quibus otiosum est contendere 13, 3.
Otium iners oblectare conversatione scurrarum 12, 49. velut peregrinum in urbe 14, 50. segne terere 14, 39. 2 H. 34. usurpare 14, 55. otium est iis conferre vetera et recentia 13, 3. otium castrorum 1, 35. per otium habiti ibid. 31.
Ovans retulit se de Britannis 13, 32.

P.

Pabulum attritum 15, 16.
Pacare. pacaverat eloquentiam quoque tranquillitas temporum, *ab accusando avocarat* O. 38.
Pactus dies 13, 38. pacta 15, 28.
Pactum. pacto matrimonii vincire aliquem 6, 45. salutis accipere captivum, *pacta salute* 12, 20. pacta exuere 3, 43. perfidiæ firmare 3 H. 9. transitionis rata apud Vespasianum 2 H. 99.
Pædorem exuere 6, 44.
Pagani, *non milites* 1 H. 53. 3 H. 24. 43. 77.
Pagi trahuntur, v. *trahere.* pagis C. Semnones habitarunt G. 39.
Palam induerat societatem ejus, *specie* 12, 13. ferre sententiam, *non dissimulare* 1, 74. laudares, secreta male

audiebat, *quæ palam faciebat* 1 H. 10. v. *not.*
Palari, plures extra palarentur 4, 48. 3 H. 80. 4 H. 17. 18.
Pallens fama, *cujus anxia cura terret homines* O. 13.
Pallores hominum denotare A. 45.
Pangere carmina 13, 3. 14, 16. pepigere — ulcisci 11, 9.
Par pro *idem* 4, 57. 4 H. 54. pro *æquum* 1, 25. 6, 3. 14, 49.
Parare concionem 2 H. 79. dolum alicui 6, 3. ferrum inter se 1, 23. 6, 3. signa 1 H. 31. studia exercitus 2, 44. parat maturare nuptias 14, 59. victoriam G. 30. ultorem filium 6, 33. parari foro et eloquentiæ O. 34. paratur mors Silani, pro *Silano* 13, 1. parabatur sententia, qua lege repetundarum (illi) tenerentur 11, 6. paratus in res novas 4 H. 32. parati animi, *compositi, promti ad aliquem accipiendum* 2 H. 9. parata peccantibus provincia A. 6. v. *n.* præda parata 15, 2. v. *n.* paratus servitio 4 H 2.
Paratus pro *apparatu* 3, 52. 55. 6, 37. 11, 12. 30. 13, 17. 15, 9. 2 H. 58. 95. A. 25. paratu facinoris, *cum pararet* 1 H. 23.
Parcere voci et adspectui, *in conspectum et colloquium alicujus non venire* 15, 61.
Parcimonia, pro *minor sumtus* 14, 21.
Parcus sanguinis civium 3 H. 75.
Parere socii jussi, prout bello conduceret, *in omnibus, quæ usus belli postularet* 13, 8. parebant æqualius duci 2 H. 27. parendi amor 2 H. 19.
Pariter probatus XX. annis, *eodem tenore* 6, 11.
Pars consilii pacisque erat exercitum Vitellii — spargi 3 H. 46. ea pars morum placebat 1 H. 14. et ipse Romanarum cladium pars erit, *in Romanis civibus interfectus post reperietur* 15, 72. familiæ *dicitur aliquis* 6, 8. modica pars famæ ejus triumphalis honos 12, 28. mœroris, *alia caussa* 6, 27. in partem accitus adversus omnes valescit 6, 42. in partem curarum additus 4 H. 26. in partem vocatus 1, 11. agminis recipere comitantes, *tanquam partem* 14, 33. partem capessere famæ victoriæque 3 H. 64. partes pro *alterutra parte et nominatæ opposita* 2, 43. 76. 2 H. 68. 87. 93. 3 H. 60. secessionem jam id et partes et bellum esse 16, 22. partes surgunt cum maxime 3 H. 4. partium specimen, v. *specimen.* partes vocare se alicujus 4, 17. partibus prætenditur consulare nomen honesta specie 3 H. 4. partes judicis assimulare 4, 59.
Particeps pro *conscio, sodali* 6, 10. secretorum 1, 6. ad secretum omne alicui 15, 50.
Partivere inter se Regnum 12, 30.
Partiri in Coss. curam 3 H. 58.
Partus. partu gravida, v. *gravidus.*
Parum effugerat, pro *vix* 3 H. 39. per se, magni momenti locum obtinuit 3 H. 8.
Pascere quotidie servitutem suam et emere A. 31. v. *not.*
Passim disperguntur 6, 50. passim edere conscios 15, 57.
Pastus. pererrare pastus 4, 25.
Patefacere majora 12, 9. v. *not.* prædandi materiam 11, 5. terga occasioni, h. e. *ut tibi a tergo noceri possit* A. 14. patefecit solatium populo exturbato et profugo campum Martis, ac monumenta Agrippæ etc. 15, 39. patefieri occasio etiam adversus me potest 1 H. 84.
Paternus. paterni spiritus, *a patre accepti* 2, 43. paternæ illi angustiæ 1, 75. 3, 52.
Patescit in civitates Germania G. 30. patescit Romanum Imperium usque ad Rubrum mare, pro *patet* 2, 61.
Pati tributa 6, 41. G. 43. patitur tenuem aciem planities 1, 64. patiens arborum frugiferarum terra G. 5. frugum solum A. 12.
Patientia. in patientia (*libidinum sc.*) firmitudinem simulans, *de eo, qui exerceat libidines* 6, 46. patientiam libertatis alienæ ostentare ib. 38.
Patrare bellum, *finire* 2, 26. 3 H. 64. necem 2, 39. 88. 14, 44. remedium, *scil. quod opera manuum orisque peragendum* 4 H. 81. patrata victoria 13, 41. patrata formidine Regis et minis Corbulonis 15, 6. quibus patratis, *peractis decretis* 12, 26.
Patriam exuere 5 H. 5.
Patrius. patria benivolentia (in liberos fratris) *paternæ similis* 4, 4. patrii amnes 1, 79. v. *not.* epulæ patriæ, v. *epulæ.*
Pavere. pavent venæ (balsami) ferro admoto 5 H. 6. paventium curas onerare 2 H. 52.
Pavidus offensionum 4, 38. ad suspiciones 2 H. 68. nandi 5 H. 14.
Paullatim meditatus longam absentiam 3, 31.
Pavor internus, falsus, v. *suis ll.* hinc in omnes 6, 50. præcipuus et cum præsenti exitio, etiam futuri pavor subita exundatione Tiberis 1 H. 86. in pavore præcipuo metuere aliquid 12, 64. pavoribus, *cogitationibus periculorum,* nutare 2 H. 76. pavores induere 4 H. 3.

Paupertas innoxia, v. *innoxius.*
Pax ignara 1 H. 62. cruenta 1, 10. incruenta 2, 46. languida et soluta inter temulentos 1, 50. marcens G. 36. pacis bellique arbitria tractare 12, 60. fœdere accipere aliquem, *qui sc. offert societatem* 12, 37. pacis irritamenta A. 20. emolumenta, *quæ tantum in pace haberi possunt* 11, 7. pacis modo effusi 4 H. 15. paci formidolosus vir insignis 11, 19. in pacis summam nihil proficitur 13, 38. pacem exuere 4, 72. pacem nostram metuebant, *Imperium Roman. in pace* 12, 33. v. *n.* pacem morari luxu, v. *morari.* nutrire marcentem G. 36. pace componere animos rebelles 14, 39. pace incuriosus, *quia pax erat* 4, 45. in pace obtinebat duas legiones, *ad nullum iis bellum utebatur* 2 H. 1.
Peccare pecunia, v. *pecunia.* peccantibus parata provincia, *peccare amantibus* A. 6. v. *not.*
Pectus fervidum et compos mentis 15, 70.
Peculatus pecuniæ publicæ 13, 43.
Pecunia pro *divitiis* 13, 30. pro *omni re familiari* 2, 33. militaris 5, 8. pec. publ. avarus, *parcus* 1 H. 49. opulentus 2 H. 8. pecunia peccatum, *largitione* 1, 40. adversum pecuniam firmus 4, 35. (v. *firmus.*) erga pecuniam alienam diligentia ib. 20. pecuniis mercari quid 3 H. 55.
Pecuniosa orbitas 12, 52. senecta 3, 55.
Pedester dux ante signa 2 H. 11. pedestris acies *opp. navali* 5 H. 15.
Pellere umbonibus, deturbare telis, *permutatio* 4, 51. pro *relegare* 13, 48. pro *impellere, percutere* 11, 37.
Pellicere *cum ablat. rei,* pro *ad aliquid.* stupro 4, 3. v. *not.* pro *tentare, sollicitare* 3, 42. pelliciebat arma seditio 13, 48. *simpliciter, scil. ad obsequii facilitatem* 1, 2, vacui 6, 41. v. *n.*
Pellis, sub pellibus habitus miles 13, 35. 14, 38.
Penates pro *re familiari* 3, 34. intra Penates abolere, quæ censuerint Patres, jusserit populus 12, 41. Penates modici, *familia* 2, 84. Penatibus avi reddi 1, 5. 17.
Penes eum auctoritas 6, 44. penes eos initia pugnarum, *ab his incipiuntur* G. 31. penes eos potentia, et si res verterit, formido 11, 28. penes eosdem facti et sævitia et invidia 1, 44. penes unum fore præmia 15, 54. penes me erit exemplum, *a me edetur* (*in opposit.*) 2 H. 46. penes incuriam caussa potissima rei 4, 16. penes Remp. esse (*de exercitu*) *ab ea stare* 1 H. 57. *sæpe postponitur, ut* quos penes potentia 11, 28. *sic et* 15, 1. 5 H. 8.
Penetrabilis altitudo inquirentium spatiis 2, 61.
Penetrales Dii Germaniæ 2, 10. v. *n.*
Penetralia, in penetralibus siti, *locis remotissimis populi* A. 29.
Penetrare amnem vado 2, 68. animum altius, *de re invisa et suspecta* 1, 69. iter 15, 27. altius, *plus justo sibi arrogare* 3, 28. v. *n. de sententia Senatoris* 2, 36. v. *not.* pro *sollicitudine afficere* 3, 4. penetravit ad contumeliam Senatus vox ejus, *etiam Senatum contumelia affecerat* 15, 20. penetrantia lacrimis et arte adulteræ 14, 1. ad penetrandum aptus numerus militum, *ad perrumpendum, non in prœlio, sed in itinere* 3 H. 41. penetrare in vitam famamque alicujus, *scrutari* 4 H. 7.
Penitus ad Medos porrigitur Armenia 2, 55. haurire philosophiam O. 30.
Pensare exitu famam eloquentiæ O. 40. v. *n.* pensantur vulnera et sanguis aviditate prædæ, *non curantur, quasi pensata* 3 H. 26.
Per pro *ablat. solo* 1, 65. 2, 3. 33. 73. 3, 4. 55. 5, 10. 15, 1. 16, 19. 25. 11, 37. 6, 40. 13, 9. pro *ab* 1, 44. 16, 27. pro *ad* 1, 75. 12, 27. pro *cum* 14, 5. pro *ex* 2, 17. 68. 3, 49. 6, 46. pro *in cum ablat.* 1, 51. 47. 50. 2, 13. 3, 54. 4, 62. 6, 22. 11, 17. 12, 52. 14, 56. 60. 15, 38. 2 H. 24. 89. pro *propter* 1, 24. 65. 2, 23. 3, 14. 6, 7. 14, 51. 33. 44. 15, 33. 16, 4. pro *quoad* 1, 68. 2, 23. 3, 30. 38. 12, 13. 13, 2. 19. pro *trans, super* 1, 66. *occasionem et ἀφορμὴν eleganter exprimit* 13, 43. 1 H. 24. per conditionem, *sub c.* 3 H. 65. ut 1, 17. per nomen. per filium duxit legiones, *ei ducendas tradidit* 2, 57. per flumen adigere naves 2, 6. per Quæstorem audita oratio Principis 16, 27. per Chaldæos scrutari, *a Ch. s. eos jubere scr.* 12, 52. per licentiam militum vinctus 2 H. 11.
Peragere. peractus reus 4, 21. v. *n.*
Percellere indicio aliquem (s. judicio) accusator dicitur 4, 31. perculit eos atroci mendacio, *exterruit* 2 H. 54. v. *not.* perculerat damno finium civitates 1 H. 53. perculso Seneca, *fracta ejus potentia* 14, 57.
Percensere, percensuit cursim numerum militum 4, 4.
Percolere non omisit eum 4, 68. percoluit eos Præfecturis, Procurationibus 2 H. 82. percolere eloquentia aliquid A. 10.

Percunctari consessum caveæ, *quærere de singulis ibi sedentium, quinam sint* 13, 54.
Percunctationes sævæ 15, 58.
Percursis officiis ejus 11, 3.
Percussor. percussorem vocat, *aliquem, qui se interficiat* 2, 31. percussore immisso extinctus 3, 16.
Perditum sanguinis tantum, *fusum* 16, 16.
Perducere, pro *ad partes illicere* 1 H. 25.
Peregrinum velut in urbe otium 14, 53.
Perferre visu magnitudinem mali non toleravit 3, 3. pertulit ventus violentiam ad vicina urbi 16, 13.
Perficere decretum Senatus, *exsequi* 14, 49. victoriam G. 3. 60. (*utrumque* pro *efficere*.)
Perfidiæ locum quærere 3 H. 4. pacta firmare ib. 9. in perfidia strenuus, v. *strenuus*.
Perfidiosus ex animo 16, 23.
Perfringere ærarium pro *effringere, extorquere precibus, etc. pecuniam ærario* 2, 38. aggerem 12, 31. stationes 1, 64. cohortes et classes Imp. R. *perrumpere, penetrare* 14, 11. hostes, *eorum opera* 2 H. 21. *in acie de equitibus* 14, 37.
Perfugæ pro *supplicibus* 3 H. 48. perfugas illicere, v. *illicere*.
Perfugium Dianæ, *asylum* 3, 62.
Pergere pro *ire, contendere, abire aliquo* 1, 40. 41. 5, 10. 6, 27. 11, 32. 12, 66. 14, 18. 15, 55. iter, 4, 20. 15, 27. pergit iter in viam sacram 3 H. 68. v. *n.* pergitur Danubio Germania *f. leg.* porrigitur, *vitio orto ex contracta scriptura* porgitur G. 42. pro *agere* 1, 28. prospere cessura pergerent, sc. *facere* 1, 28.
Periculum anceps, *duplex* 4, 59. facere insonti 13, 33. v. et *facere*. suum adjicere consilio, *non modo suadere, sed et operam suam obligare* 2 H. 76. sumere, v. *sumere*. in periculum ire, v. *ire*. a periculo vacuus animus, v. *vacuus*. pericula occupare, v. *occupare*. aliena deserere 13, 55. intendere alicui 3, 48. instruere, polliceri, ad pericula degener, præcipuus, v. *suis ll.* pericula sua miscere cum sorte damnati 16, 34. periculorum avidi 3 H. 41. v. *not.* 5 H. 19. delenimenta 2, 33. gnarus 4 H. 29. acrius periculum 15, 3.
Perinde, quam 2, 5. quam si 1, 73. insigni familia, ac perinde opibus, *scil. qui erat: ut Terent. Hec. perinde ego ero fama foris* 6, 31.
Perire. perit nihil præsentibus viribus, *decedit* 1 H. 1.
Peritia morum alicujus 1, 70. locorum circumveniri, *ab hostibus locorum peritis* A. 25.
Peritus prioris Regiæ 11, 29. *cum infinit. et accusat.* ib. pro *docto historiarum veterum* 3 H. 37. perite audire 14, 20.
Perlicere, seditio necem et arma perliceret 13, 48.
Perluere, *respergere* 4 H. 53. sed v. *not.*
Permansit ira et dies 1, 68.
Permeare saltus, *cum exercitu* 1, 50. permeant longius saxa et hastæ tormentis excussæ 15, 9.
Permisceri consiliis alicujus 3, 38. negotiis 4, 40. permixtus flagitiis, *intentus, occupatus inquirendis* 2 H. 16. permixta bella 1 H. 2. v. *not.*
Permittere aliquem (*mittere, pati abire*) ad fastigium patrium *scil. capessendum* 11, 10. bellum alicui, *gerendum dare* 4, 74. curas imperii 1 H. 90. honores, *mandare* 13, 29. sibi plus occultæ vocis aut silentii suspicacis 3, 11. insulas, *ut in insulas exulatum abeant* 15, 71. licentiam vulgo et satietatem, *copiam sui satiandi* 1, 49. *cum infinit. pass.* ibid. 12.
Permoveor plerumque, num verius sit, *sæpe dubito, annon rectius* 4, 57. tantum misericordiæ permovit 3, 23. misericordiam permovent 1, 21.
Perniciabilis 4, 34.
Pernicies gliscit, v. *gliscere.* perniciem fecere hæc illis 2 H. 70. inveniri sibi aliisque 1, 74.
Pernicitas equorum adempta, v. *adimere.* pernicitate equi profugus 2, 68. 4, 45.
Pernotescere 1, 23. 13, 25. 14, 8.
Perorare (pro *dicere*) in reum 3, 17.
Perornare Senatum 16, 26. v. *not.*
Perpellere pro *cogere* 12, 50. aliquid pecunia et vi 2 H. 62. perpulit preces suscipere 13, 54.
Perpeti gratiam juxta et fastus *per syllepsin* 4, 74. ingruentes accusatores 6, 38.
Perpopulari aliquos 14, 26.
Perrumpere hostem 3 H. 2. montem, *pervadere* 12, 56. *peculiari modo dictum* 4, 40. v. *n.* perrupit hostia semifacta opera fuga 15, 7. perrumpuntur angustiæ itinerum et altitudo tectorum non perinde solis vapore 15, 43. perrupta castra (hostium impetu) 2 H. 15. ne quo adfectu perrumperetur, *ne quem adfectum proderet* 3, 15.
Perscribere consensum Senatus 13, 26.

Persistere pro *incipere, quod constitueris* 11, 29. *sic contra* ibid. *desistere.*

Perstringere animos, *opp. mulcere* 1 H. 85. leviter perstringere, *reprehendere* 4, 17. animum suspicacem 1, 13. sordes et obscuritatem alicujus splendore et gloria (sua) pro *præstringere* 1 H. 84.

Perstare. perstatur in bello 13, 37.

Perstimulare spiritus sermonibus 4, 12.

Persuasio de infernis eadem, cœlestium (pro *de cœlestibus*) contra 5 H. 5. veneni accepti 2, 69.

Persultare ut captam Italiam 3 H. 49. pro *vagari populabundum* 12, 40. persultabant tripudiis et carminibus 4, 47. silvas A. 37.

Pertentare pro *tentare, sollicitare* 1 H. 25. pugionem 2 H. 49.

Pertinax, pro Nerone fides 1 H. 51. pertinacia arma 3 H. 67.

Pertinere. pertinet ad eos præda, *iis cedit* 3 H. 19. quo pertinuit, *quem usum habuit* 3, 12.

Pertrahere pro *violenter ad libidinem deducere* 6, 1.

Pervadere. pervaserat fama circumventi exercitus, et, peti Gallias 1, 69.

Pervastata conferendis pecuniis Italia 15, 44.

Pervertere aliquem pro *evertere, perdere* 4, 12. 12, 22.

Pervicacia pro *constantia* 1, 19. 12, 20. 35.

Pervicax iræ 4, 35. recti 4 H. 5. pervicacius amplecti aliquid objectum, v. *amplecti.*

Pervigere opibus et honoribus 4, 34.

Pervigil et insomnis *distinguuntur, illud volentis, hoc inviti* 1, 65.

Pervius. pervium illa—exercitibus est 3 H. 8.

Pes. pedibus emensa spatium urbis 2, 32.

Pessima mors, v. *mors.*

Pessum ituri campi 1, 79.

Petere alicui aliquid 2, 31. 3, 57. 13, 10. aliquem insectationibus 2, 55. devotionibus conjugium 12, 65. aliquem pro (*ad defectionem*) *tentare* 14, 58. Cremonam intendit 2 H. 22. fidem alicujus, *ad eum confugere* 12, 36. gloriam facinoris 11, 1. v. *not.* nationes, *ad eas contendere* 6, 42. supra petere, *altius repetere* 4 H. 48. veneno aliquem 6, 23. petita in fiscum bona 2, 48.

Petitiones (*int. debiti*) resumere, omittere 13, 51.

Piaculum furoris 1, 49. piacula petita Diis, *placandis* 15, 44.

Piari scelus (pro *expiari*) *dicitur sanguine ejus, in quo exercetur* 1, 42.

Pignus. pignore adjungit parentes eorum, v. *adjungere.* pro pignore scribere testamentum O. 13. v. *not.*

Piissimus A. 43.

Pila muralia 4, 51. militum arsere 15, 7.

Placamenta iræ tendere 1 H. 63.

Placare. placatus, pro *propitius, nulla sc. ante offensa, in precationibus Deorum solitum adhiberi* 2, 18. placatos Manes precari, v. *precari.*

Placare corpore et adulterio 4 H. 55. placitum, ut mitteretur 3, 6. ut scriberetur 1, 36. cum *infin. pass.* 4, 19. 6, 6. placita majorum, *mores* 14, 22.

Placidus ore 2 H. 48. placida illuvies 12, 51. placidum mare 2, 23.

Plane sita colonia 3 H. 19. pro *potius* 13, 55. pro *quidem, vel sane, sequente sed* 3, 34.

Planitas sententiarum O. 23.

Planus, naves planæ carinis 2, 6.

Plausus. in plausus ruere et immodica studia 1 H. 35.

Plebs festa 2, 69. opponitur (equitatui) 3, 5. urbis, *opp. municipibus* 16, 4. plebis frumentum, *ad usus plebis destinatum, publicum* 15, 18. plebiscita publicare 6, 17. 11, 14. v. *not.* plebis Tribunus 16, 26.

Plecti criminibus, *propter crimina* 4, 20.

Plenus constantis silentii 15, 16. plena domus, *int. liberis* 4, 3. plenior orator O. 18. 25.

Plerique et pleræque, pro *multi et multæ* 3, 28. 4, 9. 12, 35. 13, 25. 1 H. 86. O. 15, 31.

Plerique *et* plurimi *differunt* 4 H. 84.

Plerumque pro *sæpe vel nonnunquam* 4, 57. 74. 3 H. 63.

Plures. vulgus et plures, v. *et.*

Plurima auctoritas 6, 44.

Pœna duorum erit 1 H. 84. pœnæ luendæ primus 6, 4. adversus impudicas satis pœnæ in professione flagitii 2, 85. pœnam non palam ausus 2, 40. irrogare in aliquem 6, 6. ad pœnam vocare v. *vocare.* pœna luere. v. *not.* 13, 21. solutum pœna id ante fuerat, *nulla multa pecuniaria imposita ei rei* 14, 28. in Balbum cædem decernuntur 6, 48. pœnas exercere de singulis 4, 44. incitare, v. *incitare.*

Pœnitentia. pœnitentiam agere sermonis sui O. 15. amicorum prævenire, v. *prævenire.* ad pœnitentiam mutari 2, 33. 6, 36. ad pœn. primi 1, 28. in pœnitentiam verti 2 H. 63. 4 H. 35. pœnitentia mobilis, v. *mobilis:* pœnitentia converti 1, 45.

Pœnitere. non pœnitet clementiæ ac severitatis, *satis utraque præstatur* 3, 51. cum non pœniteret virtutis, *virtus non deesset* 2 H. 19. ad pœnitendum regressus 4, 11. v. *not.*

Pollere. parsimonia pollebat, *usitata erat* 3, 54. inferendo bello pollebat, *sufficiebat inf. bello* 3 H. 55.

Polliceri fidem, pericula 1, 39.

Polluere mentem suam et aures hominum nefaria voce 3, 50. pollui arena et ludo 2 H. 62. stupris pubem 6, 1. scena 14, 20. feminam 12, 46.

Pomœrium auxit Cæsar 12, 13. v. *not.*

Ponere in communi libertatem, v. *communis.* sibi finem vitæ 6, 40. bellum 2, 38. 2 H. 52. edictum 1, 7. castellum 1, 56. A. 22.

Pons fidus et validus 15, 15. pontis principium 1, 69. firmitatem continere 2 H. 34. pontem imponere paludibus et campis 1, 61. Rheno 1, 69. jungere, v. *jungere.* turris claudit 2 H. 34. pontes fluminum interrumpere 1 H. 70. pontibus firmare æstuaria 4, 73. stratæ naves 2, 6.

Pontificum summus 3, 58.

Pontificatus sacerdotium A. 10.

Populari (*passive*) excursibus A. 20.

Popularia 15, 39. 2 H. 65.

Populatio lata 1, 57.

Populus. Populi Rom. vita volvitur per incerta maris 3, 54.

Porrigere venas brachiorum 16, 35. porrigitur Armenia penitus ad Medos 2, 56. G. 41. porrigitur agmen, *procedendo extenuatur* 1, 51.

Porro *inservit argumentationi*, pro *atqui, enim vero* O. 23.

Portare. portaverant catenas in Romam, *attulerant* 12, 64.

Portendi mutationem, cognitum est crebris prodigiis 12, 64. portenditur Imperium 2 H. 78.

Portus exercere, *per syllepsin arva, metalla* A. 31.

Poscere sibi reum aliquem 16, 23.

Positio cœli, *clima* A. 11. positus siderum 6, 21.

Posse pro *audere* 5 H. 8. eo usque, *adeo potentem esse* 16, 8. potuerunt primi, Cæsaris opibus, pacis bellique arbitria tractare, *primi per Cæsarem tantam assecuti sunt potentiam, ut possent etc.* 12, 60.

Possessio pro *occupatio* A. 18. v. *not.* possessionem usurpare 14, 26. in possessione judiciorum locatus ordo Equester 12, 60.

Possessor proximus quisque, *vicini* 14, 18.

Possidere. possessa Achaia Asiaque 10, 21. possessa ipsa transitu Vicetia *occupata* 3 H. 8.

Post Cremonam *sc. deletam* v. *not.* 3 H. 49. post grave vulnus pugnam deseruit 1, 88. post paucos dies 11, 2. 15, 37. post tot clientes, *ex tot clientibus unus* 4, 68.

Posteritas. posteritatis cura, *gloriæ a posteris* 2 H. 53. posteritate gliscit utrumque, *posteritatis fama* 3, 19.

Posterum. in posterum abolita 1, 78. *int. diem* 4, 73. celebratus dies 2 H. 79. monere aliquem 4, 17. valescere, *apud posteritatem* 4, 61. postero, *omiss. die* 4, 45. posteros fœdabat adultero municipali 4, 3. posterum gloria, v. *gloria.*

Post hac, pro *deinde* 3, 62. 5, 8. 6, 7. 12, 38. 60. 62. 14, 30.

Postquam *cum præsenti* 14, 44. campos propinquabat, pro *campis adpropinquaverat* 12, 13. utebatur, pro *uti cœpit* 6, 51.

Postulare *cum infinit.* 2, 50. *pass.* 6, 2. repetundis aliquem 3, 38. cf. 3, 66.

Potens neque jubendi neque vetandi 3 H. 70. orbitate 1 H. 73.

Potentia et concordia eadem loci est 4, 4. Principatus divisa in T. Vinium et Cornelium 1 H. 13. pro *facultate* 6, 8. et vis distinguuntur, v. *vis.* potentiæ annos XII. explevit 2, 88. prioris instituta commutat 14, 56. prompta juvenis, v. *promtus.* potentia fratris ausus, *fisus ea* 3, 24. potentiam propriam tentare 2 H. 65. potentia Romana jubentur tributa 12, 60. non potentia, sed, ex jure statuere 4, 43. potentia et potestas *junguntur* O. 5.

Potestas pro *potentia* 3, 69. potestate Senatus non opus, *jussu* 16, 3.

Potiri rerum, *ademptum esse Imp.* 1, 5. potiebatur aula et novo Rege, *eum ex arbitrio suo regebat* 6, 42. Cappadocia quinquagesimum jam annum, *tenebat eam* 2, 42. potitus Persis, Medis, Bactriano, et Scytha 2, 60. primi flagitii (in adulterio tentando) 4, 3. quondam Armeniam, *qui tenuerat olim* 6, 40.

Potior retinendo Regno visus 11, 9.

Potus sacri pro *fronte vel lymphis simpl.* 14, 22.

Præ, *in composit.* pro *præter* 6, 35. 5 H. 23. loco *pro* 2, 13. 3, 5. 14, 44.

Præbere simulacra libertatis Senatui 1, 77. antiquitatis 3, 60. visui aliquem populo 12, 21. semina seditionis 11, 19. casum pugnæ 12, 28.

Præcavendi exemplum dare, v. *exemplum.* ad præcavendum exterritus 16, 8.

Præcellere modesta juventa 16, 7. genti, *præesse* 12, 15.
Præceps expulit vitam 16, 19. pro *in pr.* 4, 62. in præceps jacere 4, 21. præcipites nuncii 2 H. 6.
Præceptis forere pueritiam alicujus 14, 55.
Præcipere bellum, *maturius facere* 1, 55. laus velut in herba—præcepta O. 9. speciem libertatis 2, 35. aviam aliquam 4, 75. præceperant animo orationem, *vel Principis, prævidebant, quid esset dicturus: vel suam, paraverant* 8, 57.
Præcipitare facundiam violentia 3, 19.
Præcipuus ad pericula, v. *periculum.* ad scelera, *sc. suscipienda* 6, 7. circumveniendi alicujus ib. 7. dies, *honorificentissimus* 4 H. 4. præcipuæ opes ad etc. *egregie aptæ* 13, 30. 16, 14.
Præclarus eloquentiæ ac fidei 4, 34.
Præcolere nova, ancipitia 14, 22.
Præcurrere, *antecellere* O. 22.
Præda. inter prædam et cædem (reperta aquila) *inter prædandum (nisi ipsa aquila,* præda *dicitur)* 1, 60. prædæ (pariter et gloriæ) consulere 13, 39. prædæ destinare aliquid 2, 13. præda civili imbuere militem 3 H. 15. prædam irritam efficere, v. *irritus.* ad prædam viles 3 H. 33. in prædam correpti locupletissimus quisque 2 H. 84. in pr. vertuntur capti ib. 44. prædarum accusare aliquem 12, 57. in prædarum occasionem 1 H. 80.
Prædabundus 3, 39. 11, 18.
Prædatio qua prædatio erat, *qua parte ad prædandum missus exercitus* 3, 74.
Prædatoriæ manus 4, 24.
Prædicere pro *edicere* 13, 36. pro *constituere* 2, 6. diem reo ib. 79. ubi v. *not.* pro *interdicere, cavere* 16, 33.
Præditus sacerdotio 11, 11. 16, 22. studiis 4, 53.
Præfecturæ, *satrapiæ* 11, 8. a Præfectura cohortis, *postquam ei præfuisset* 2 H. 92.
Præferre pro *præ se ferre, ostendere in se* 13, 3. 14, 57. 16, 32. prælatus ad hoc tantum 1 H. 7. epistolæ servorum nomina præferebant, *habebant* 6, 24.
Præfestinans, *præterire festinanter* 5, 10.
Præfracta audacia 16, 7.
Præfulgere decore Consulari et triumphali 13, 44.
Prægredi fines, *egredi* 14, 23.
Præire sacramentum 1 H. 36. 2 H. 74. ludos, *de imagine in pompa prælata* 2, 83.
Præjudicium, *omen* G. 10.
Prajuverat, *antea juverat* 3 H. 65.
Prælabi, *de natantibus* 2 H. 35.
Præliator, *de duce, qui multa prœlia commisit* 2, 73.
Præmatura properare 3, 66.
Præmium. cum præmio peraguntur scelera, v. *cum.* præmia pro *præda* 1 H. 16. 42. legis 3, 28. præmiis datis exuere aliquem 14, 55. vocare, v. *vocare.* præmiorum hiatus, *cupido* 4 H. 42.
Præparari munditiis multis 4, 28.
Præpeditus, *de equis, quibus pedes vincti in pascuis* 4, 25.
Præpollere, *plus valere* 2, 52. alibi *multum valere.*
Præponere bello aliquem 2 H. 23. classi fabricandæ 2, 6. præpositi, *præfecti* 1 H. 36.
Præposse, postquam Macedones præpotuere 5 H. 8.
Prærigere 13, 35.
Præripere vitam, *auferre* 15, 59.
Præruptus animo 16, 7. prærupta dominatio 5, 3. v. *n.*
Præsaga responsa 2 H. 1. v. *n.*
Præsagium fatale implevit 11, 21.
Præscium et rectorem habere aliquem 2 H. 78.
Præscribere pro *jubere* 1, 6. pro *inscribere* 3, 57. 3 H. 13. pro *prætendere* 4, 52. 11, 16. pro *describere* 13, 4.
Præscriptione Trib. pot. ponere edictum *scil. sub v. cum* 1, 7.
Præsens facinus, *atrox, audax* 2 H. 75. copia *opp. accitis militibus, etsi nunc itidem præsentibus* 4, 47. præsenti custodia manent illæsa conjugia 3, 34. præsentia bona, *divitiæ Principis, quas tunc habebat* 16, 2. pars præsentia turbant, *iis locis ubi erant* 3, 38. præsentium gratia, *eorum, qui tum viverent* 6, 46. e præsentibus tutissima, *quorum copia erat* 2, 80.
Præsentia. ad præsentiam Cæsaris 11, 8. in præsentia laturi, *corrupte* A. 32. v. *n.* præsentium omen 1, 28.
Præsidere *cum accusat.* 3, 39. 4, 5. 72. 12, 14. 29. sacris Vestalibus 2, 86. edendis gladiatoribus 1, 76. signis Romanis, *militibus congregatis* 12, 37. præsidere legionibus 4 H. 74. tormentis servorum 6, 47. *de Imperatore legatos audiente* 13, 8.
Præsidium Regium 14, 25. præsidium petere *dicitur, qui opes suas ultra sustinere non potest* 14, 54. mutuari ab audacia 1, 38. præsidio stetere milites ibid. 8. præsidia p. *castris et ipsis copiis* 2, 64. v. *n.* 15, 17. pro *auxiliis* 3 H. 45. abscissa ibid. 78. præsidiis trinis occurrere hosti, *globis agminibus* ibid. 82. *de operibus, quibus circumvallantur hostes* 4, 49.

Præstringere nodo digitos 12, 47.
Præstantissimus sapientiæ 6, 6.
Præstare *terga hostibus* A. 37. præstat eloquentiæ plurimum magnitudo caussarum O. 37. truculentia cœli præstat Germania 2. 24.
Præsumere aliquid, *maturare* 1, 48. de caussa magnifice, cet. *judicare ante* etc. 3 H. 9. *ante sumere* 14, 3. *ut sæpe apud Plinium.* præsumtum habere 14, 64.
Prætendere culpæ alienæ aliquem 2 H. 39. classem fronte minaci (*litori*) 2 H. 14. nomen Consulare partibus honesta specie 3 H. 4. prætenta late gens provinciis nostris 2, 55. quicquid castrorum prætenditur Armeniis 2 H. 8.
Prætentata in aliquo crimina 1, 73.
Præteritum nihil excusandum in vita 1 H. 55.
Prætextæ Rheno nationes G. 33. *add.* 42.
Prætexto Reip. pacem suadere 3 H. 80. cf. 2, 100. majore proficisci, *specie, apparatu* 1 H. 19.
Prætor Bithyniæ pro *Propr.* aut *Proc.* 1, 74. v. *not.*
Prætorium, *de cohortibus prætorianis* 1 H. 20.
Prævalere pugna equestri, *quæ tum nulla erat, equitatu ad pugn. equ.* 3 H. 8. prævaluit ambitus pro eo 13, 33.
Prævalida orbitas, *potior habita* 3, 25. nomina Equitum R. 12, 60.
Prævehitur Rhenus Germaniam 2, 6. prævehi missilia 4 H. 71.
Prævenire excidium domus suæ opportuna morte, *vitare, ne videas* 3 H. 67. misericordiam alicujus *facere, ut locum non habeat* 3, 50. multa sceleris indicia præveniunt, *antecedunt facinus* 14, 44. famam 2, 40. v. *not.* infensos fuga, *evadere* 4, 72. impetu et cominus, *superiorem esse* 6, 35. indicio (*omiss. ceteros*) 15, 54. præventa gratia, *occupata* 1 H. 5.
Præverti pro *reverti* 4, 32. v. *not.* ad aliquos, *ante omnia eo tendere* 2, 56.
Prævidere pro *negligere* 12, 63. v. *n. non videre.*
Præumbrat fastigium Imperatoris 14, 47.
Prave facundus 1, 53.
Pravitas et discordia 3, 48. v. *not.* pravitate eadem insectantur mortuum, qua foverant vivum 3 H. 85. pravitatibus corrupti 3, 34. pravitatibus detorta O. 28.
Pravus aut industrius 1 H. 48.
Precari pro *deprecari* 2, 42. 6, 9. annum efficiendis cœptis ib. 26. Regnum potentiamque pro aliquo 12, 19. placatos manes, *ut sint placati* 3 H. 25. precanda modestia 4, 7.
Precationibus faustis, *votis*, audita *scil. cum* 4, 9.
Precariam animam trahere 1, 42. toties captis precaria vita 4 H. 76.
Preces curatissimæ 1, 13. degeneres, v. *degener.* prece degenere 12, 19. occultas mittere 11, 10. suscipere 13, 54. offerre 15, 25. 16, 23. precum socius, *qui idem cum altero precatur* 2, 10. precibus aggredi aliquem 13, 37. cum precibus occurrere 1 H. 66. sine precibus juvare aliquem, *non rogatum* 4, 64. precibus alicujus concedere damnatum 2, 55. precibus adolere altaria 2 H. 3.
Prehendere pro *deprehendere* 4, 45.
Prela urgentur, v. *urgere.*
Premere castris gentem 12, 32. *add.* 4 H. 23. iras 6, 50. 4 H. 72. pulsos, *instare* 2, 15. sanguinem, *sistere* 15, 64. pro *continere, de fugituro* 4 H. 2. pro *opprimere* 16, 9. premere sermones 3, 6. pavorem vultu 13, 16. premunt seu bona seu mala facta semel invisum 1 H. 7. pressus curru equus G. 10. v. *not.* pro *oppressus ruina tecti* 14, 5. naves onere ruentium pressæ, *depressæ* 3 H. 77. circumjecti pressere, pro *oppressere* 4 H. 2. sermo pressus O. 2.
Prensare propugnacula, *ad ea eniti* 4, 51. *add.* 1, 68. pectora, *amplecti* 4 H. 46. vestigia 1 H. 66.
Pretium pro *præmio* 2, 10. 3, 40. 6, 3. pro *dono* 1 H. 18. ib. 25. fuit ei, *dignum opera visum* 1, 57. fuit in Veronensibus, *eorum deditio magni momenti visa* 3 H. 8. laboris petuntur legiones et castra Rom. 15, 12. pretio vendere A. 19. in pretium belli cedit provincia, *quod al. in præmium victoriæ* 1 H. 11. pretia nascendi, *res, ob quas dignum fuerit nasci* G. 31. pretiis veris æstimare scelus 11, 26.
Pridie insidiarum, *perpetrandarum* 15, 54.
Primitiæ metallorum, *Stufen* 4 H. 53.
Primordia, *arcana, antiqua sacra* G. 40. Imperii capessere 6, 50.
Primordio tristis, *novi principis initio* 1, 7.
Primores castrorum 3 H. 31. e primoribus peritia legum 13, 30. primori in acie 3 H. 21.
Primus adspernatur, *præ ceteris* 1, 27. pœnæ luendæ 6, 4. fugæ 3 H. 16. prima diligentia hæc ei fuit, *tum primum se ostendit diligentem* 4, 20. cui prima ætas, *major natu contra sensum: f. leg. proxima* 16, 11. primipili honore perfunctus 13, 36. primo, *omiss. ante mox* 4, 41. *et sæpius.*

Princeps imminens, v. *imminere.* sumitur minori discrimine, quam quæritur 1 H. 56. Principis vi ulcisci inimicitias privatas, *quam ut Princeps habeas* 3, 12. Principe Vitellio dignus exercitus 2 H. 89. Principe quibus uteremur, jura dedit 3, 28. v. *not.* Principes, *simplic. de primoribus patrum, et quidem sub Cæsaribus* 2 H. 94. castrorum 1 H. 57. v. *not.* principes asciscere, v. *asciscere.* principibus Remis, *auctoribus* 4 H. 67. princeps dies 1, 9. locus 1, 10. Principes quinque emensus 1 H. 49.

Principalis fortuna 2 H. 59. paratus ib. principale matrimonium 1 H. 22. scortum 1 H. 13.

Principatus potentia divisa 1 H. 13. novi facinus, *in n. pr.* 1, 6. 13, 1. Principatibus longis composita 2 H. 53.

Principium incipit 13, 10. oritur 15, 41. favoris, *scil. declarandi* 4, 12. de *loco castrorum, ubi conciones* 1, 67. pontis 1, 69. bello parant fata 2 H. 69. principia belli secundum eos 3 H. 7. legionum pro *principibus s. prima acie* 2 H. 43.

Prior, *opp. inferiori, in acie* 12, 33. priores, *majores* 3, 55. A. 1. *antecessores* A. 14, 20.

Priori proximo anno, v. *proximus.*

Privatim aucta odia, *privatis de caussis* 1, 58. privatim degener, in publicum exitiosus 11, 17. privatim objectum, *opp. publice*, habere quid *opp. ad Prætorem deferre* 14, 41.

Privatæ inimicitiæ Principis 3, 12.

Privilegia pro commodis 3, 28.

Pro, *in, ex* 2, 81. 12, 29. pro *non minus, s. secus ac* 4, 38. 11, 24. pro *tanquam* 4, 13. 12, 39. 1 H. 52. pro concione stant milites (*quæ ipsa concio*) 1, 44. pro caussa decorum 3 H. 8. pro aliquo destinari, v. *destinare.* pro aliquo pertinax fides 1 H. 51. pro eo induruerant, v. *indurescere.* pro optimatibus cadere, *in eorum partibus pugnantem* 4, 44. pro Romanis ciere pugnam 3, 41. pro aliquo hostilia facere 15, 13. pro aliquo precari quid 12, 19. pro virili portione 3 H. 20. pro Catone magis mirantur Appium O. 18. pro Rep. honesta vox 1 H. 5.

Probare munera, *inspicere* etc. G. 18.

Probationes criminum 2 H. 63. scelerum mora subvertere 3, 7.

Probra corporis 6, 25. v. *not.* fundere in aliquem ibid. 42. intentare alicui 12, 47. probris famosi 11, 25.

Probrosus vita 6, 29. probrosum carmen 4, 31.

Procax chorus 11, 31. ingenio 14, 15. lingua 1, 16. otii 13, 46.

Procedere ad oblivionem sacramenti 15, 65. procedit venenum, *effectum habet* 15, 60. procedunt voces, *excidunt ei* 4, 59.

Procellis fracti artus 2, 15. procella equestris 3 H. 53.

Procera pueritia 4 H. 14.

Proceritas incurva et prægracilis 4, 57.

Procinctus. miles in procinctu habitus, *sub armis* 3 H. 2.

Procul pro *eminus* 1, 64. 2 H. 68. procul gravitate operis, *ei non conveniens* 2 H. 50. alia haud procul fabulis, *similia* 12, 56. non procul exitio, campis procubuerant 5 H. 3. procul voluptatibus habiti 4, 62. procul arcere 2, 48. procul habere caussas odii et studii 1, 1.

Procumbere ad infimas obtestationes 1, 12. procubuerunt Arminio tres legiones 1, 59. *ab eo cæsæ sunt.*

Procurationes incesti, *ut prodigiorum scil.* 12, 8.

Procuratoribus cohibentur provinciæ 1 H. 11.

Prodere hostibus tempora prima belli 3 H. 9. v. *n.* prodidere venenum in Regem Pyrrhum, *indicarunt Regi, venenum ei parari* 2, 88. prodi *dicuntur, qui nominantur conscii, etsi non sint* 4, 28.

Prodigentia opum 6, 14. cf. 15, 37.

Prodigium. in prod. vertitur res a naturalibus caussis 1 H. 86. prodigia malorum nuncia 1, 3. 15, 47. irrita, v. *irritus.*

Prodigus, *in omne genus voluptatis effusus* 11, 26.

Proditio ceterorum suspecta, *ceteri de proditione suspecti* 12, 14. proditionem agere fratri, *in ejus gratiam moliri* 2 H. 26. proditione ejus vitatum venenum, *indicante eo* 15, 45.

Proditorem induere 16, 28.

Producere vitam 6, 48. ad plures curas 3, 24.

Prœliator 2, 73.

Prœlium pro *toto bello* 14, 38. prœlium excipere, v. *excipere.* irritare 2 H. 24. sumere 4 H. 34. prœlii fortunam mutare, v. *mutare.* prœlio occurrere, v. *occurrere.* prœlio et itineri incedere 1, 51. et sibi firmare milites ibid. 71. prœliorum vias tractare 2, 5. v. *not.* prœliis congredi 12, 54. ambiguus, v. *ambiguus.*

Profanus Princeps, *incestus* 14, 2. profana vestimenta 13, 57. v. *not.* profana fœdaque animalia in usum (*cibi*) vertit necessitas (*famis*) 4 H. 60. verba, *male ominata* 4, 70.

Proferre bellum, *plures subigere* 14, 29. dolorem suum 3 H. 37. v. *not.* ingenium *speciminibus* 16, 29. metum ac spem, *præ se ferre, ostendere* 2, 12. honorem, *differre ovationem* 3, 11. ad famam aliquem 16, 18. in æternum, *propagare, constituere* A. 32. protulerat eum Claudius insigni triumphalium et magnificentia muneris gladiatorii, (*quod ei edere concesserat*) ad studia vulgi 11, 3. prolatum sæpius consilium, *jactatum* 4, 57. prolatæ ac dilatæ res *idem* 2, 35.

Professoria lingua 13, 15.

Profiteri fidem incorruptam 1 H. 1.

Profligare bellum 2 H. 4. v. *n.* cf. G. 13. extr. turmas ad subsidium missas 12, 39. prœlia 14, 36.

Profligator et ganeo, *prodigus* 16, 18.

Profluere ad incognitas libidines 11, 26. profluens sermo O. 2. 4, 61. genus dicendi 4, 61.

Profugus pernicitate equi 4, 45. Regni 15, 1.

Profunda altitudo 2, 61. silvarum ac montium A. 25.

Profusa cupido 1 H. 52.

Progener 5 H. 9. 6, 45.

Progressa ad minas ignium et saxa seditio 13, 48.

Prohibere *cum infinit. pass.* 4, 37. prohibitus quin 14, 29. prohibebatur adspectus 2 H. 41.

Projicere, *relegare* 1, 3. 4, 71. qui ultra quinquennium projiciantur, *differantur* 2, 36. pro *abjicere* 6, 25. projectus vultus 3 H. 65. projecta illis Senatus auctoritas 1, 42. patientia servientium, *sordida, humilis* 3, 65. projecti ad libidinem 5 H. 5.

Prolabi in rabiem 1, 31. studio magnificentiæ 8, 55. prolapsus fortuito sc. *in hanc sententiam* 12, 60. prolapsa urbs tremore terræ 14, 27. prolapsi ad jurgia paullatim 2, 10.

Prolatare agros 2 H. 78. diem ex die 6, 42. spem ac metum, *conatum spe ac metu retentum* 15, 51. vitam 11, 37. prolatatum initiis mollibus bellum 13, 34.

Prolatio 3 H. 82. *vulgo* prolatatio *male* v. *not.* 4, 3. 5, 8.

Prolicere ad spem 3, 73.

Promere inter proximos 12, 65. orationem de se magnificam 2 H. 89. sævissima 12, 59.

Promiscuus. ad promiscuum argenti usum vertere imaginem Principis 3, 70. in promiscuo spectaculo, *ut omnibus spectare liceret* 14, 14. promiscua, *τὰ τυχόντα* G. 5. promiscuæ vestes viris ac feminis, *non diversæ* 3, 53. promiscua cum marito, *communia* 3, 34. promiscui commeatus militum 15, 10. promiscua ista sunt recidere ac reparari 1 H. 84. v. *not.* scenæ promiscuæ, *quæ patent omnibus ad spectandum* 15, 32.

Promittere. promissum specus, *in quo thesauros latere dixerat* 16, 3. promissis (et pretio) onerare aliquem 1 H. 25.

Promovere pro *admovere* 15, 4. promoti contra asseres, *incussi* 4 H. 30.

Promte refutaveris, *facile* 4, 11.

Promtus *cum dat.* 1, 2. 48. 2, 78. *cum ablat.* 14, 49. 2 H. 30. *in aliquid* A. 35. animi 2 H. 23. libertati (aut ad mortem) *utrumque æque cupide amplexurus* 4, 46. alicui, pro *pronus* ib. 60. pro *facilis* 1, 68. 2, 82. promtæ potentiæ juvenis, *cui promtum et paratum potentiam assequi* 12, 44. v. *n.* promtum habet, turbare, *facile possit t.* 11, 1. promto ad honores aditu 3, 30. O. 8. promtæ aures, *ad credendum* 2, 39. promtas res ostentare cui, v. *ostentare.* mortes facit metus 6, 29. promta *opp. occultis insidiis* 2, 20. promta studia alicui, *parata* 2, 75. in aliquem, *proniora* 13, 8. promtius adversari 2, 38. retinere obsequium 14, 24. sustentare hostem 15, 10. promtum quod cuique offerunt ei 1, 71. promtum, *dictum, prolatum* 3, 36.

Pronus, *absol. de eo, qui alterius conatibus non resistit, atque adeo favet* 4, 2. misericordia aut favore in aliquem 2, 73. 2 H. 58. pronior celebrat laudes ejus 2, 52. pronis animis audita, *cum assensu* 13, 3. pronis auribus 1 H. 1. pronus offensioni 4, 29. prona victoribus omnia, *ex voto cedunt s.* pro *omnes benevoli* 3 H. 64.

Propagare infamiam, pro *augere* 15, 58. terminos urbis 12, 23.

Prope. propius agitabat eos timor ex Legato A. 16. v. *not.* nusquam audiuntur preces 13, 57. quo propius regrederetur, pro *ex propinquo regressum habere* 2, 69.

Propellere obscura initia impudentibus ausis 3, 66. *sed* v. *not.*

Properanter accepit codicillos, *cupide* 16, 24. properantius 2, 55. 3, 74. 3 H. 48.

Properare præmatura 3, 66. properando, pro *properans* 1 H. 77. mortem properare *sc.* sibi 2, 31. 13, 17. ad desperationem formidine 2 H. 46.

Properato 13, 1.

Properus iræ 11, 26. vindictæ 14, 7. clarescere quoquo facinore 4, 52. sibi quisque 1, 65. propera fato mors 1,

3. properi inferuntur balneis 16, 11. propera occasionis oblatæ 12, 66.
Propinquare *cum accusat.* 12, 13.
Propinquitas. propinquitatibus multis ac validis subnixus 11, 1. G. 7.
Propinquus sanguis 2, 71. 3, 12. 4, 75. propinqua spes solatur repulsam 2, 36. ob propinquum vitæ finem, *quia statim secutus est finis* 6, 45. e propinquo diversa arguit virtus, *superioris proximæ ætatis* 4, 33.
Propior caritate et sanguine, *propinquior* 6, 46. fides ei ad fallendum, *pronior* 2 H. 8. illi usus cum Tiberio 2, 27. lætitiæ 16, 35. Regiæ libidini paucorum dominatio 6, 42. vultu contumaciæ 1, 24. propiora consilia, mater et avia 4, 40. omnia propiora pervigiliis et Bacchanalibus, quam castris et disciplinæ, *similiora* 2 H. 68. cf. 13, 20. vulnera 6, 35. propioribus compendiis ire 12, 28. propior iræ quam timori 16, 9. ignaro 11, 35.
Propitiare ingenium suum O. 9. v. *not.*
Propius, *majus* A. 16.
Propolluere 3, 66. *sed* v. *not.*
Proponere imagines Principis (*in signis et vexillis*, vel locis publicis) 1 H. 78.
Proprius honor, *peculiaris, præcipuus* 15, 74. metus 3, 67. 3 H. 38. miles *cui præfectus aliquis est* 3 H. 64. propria caussa, *quæ me movet meis commodis* 2, 46. gens, *nulli exterarum permixta* G. 4. v. *n.* manus ipsi pedites, *domestica ex popularibus oppon. equites ex Jazygibus* 12, 29. propria ira offensus, *injuria quæ ad ipsum solum pertinebat* 2, 55. propriæ circa oratoriam artes O. 34. propria mandata 2, 77. v. *n.* proprias contentiones adversus aliquem exercere, *e caussis privatis* 13, 28. propriis cuneis dispositi 4 H. 16. nationibus distincta gens Suevorum G. 38. propriis nominibus, *nominatim singula* 1, 35. propriis odiis non infensus 2, 18. propria pecunia, *privata* 1, 71.
Propter hostem translata castra, *propius ad* 4, 47. cf. 2, 41. 14, 9. 15, 47.
Proripere se custodibus 4, 45.
Prorogare ruinam ultra 5 H. 25. prorogatur id spatium vita damnatis 3, 51.
Proruere fossas 1, 68. ac profligare hostem 3 H. 22. prorutæ arbores, *succisæ* 2, 17. v. *not.* domus terræ motibus, *eversæ* 12, 43. cf. 15, 40.
Prorumpere in aperta 2, 47. in dedecora 6, 51. proruperat in externos mores sævitia, libidine 2 H. 73. luxus immensum ad omnia, quis pecunia prodigitur 3, 52.
Proscribere leges, *publico loco scriptas proponere* 13, 51.
Proscriptione cadere 1, 2. proscriptione facere 1, 10. 26.
Prosequi res gestas (*suas*) laureatis *sc. literis* A. 18. venia delictum 13, 35. prosequitur saltus et deponit Cattos suos G. 30.
Prospectare acrius servitium, *prævidere* 6, 48. pro *prospicere* 3, 1. prospectans late locus 3 H. 60.
Prosper. prospera memoria 4, 38. populi et militum fama, *apud eos* 14, 51. cf. 1 H. 14. prosperi transgressus auspicium, *non quod ipse transgressus prosper, sed quod prosperi successus initium futurus* 6, 37. prosperis deesse 4 H. 34.
Prosperare. prosperant consilia ejus Reip. 3, 56.
Prospere (dona illa) aut in metu Pop. Rom. sacraverat 15, 45.
Prospergere, *adspergere* 15, 44.
Prospicere, *conspicere* 4 H. 1. prospectum urbanæ servituti, *curatum, ut cives domi serviant* 1, 46.
Prosternere studium carminum, *despectum facere* O. 11.
Proterere jacentes 1, 65. protrita acies hostium 2 H. 26.
Proturbare. proturbatus erat paribus lasciviis ad cupidinem et fastidium 11, 36. proturbatis, qui nunciabant, *spretis, rejectis* 2 H. 85.
Provehi. provectus eo audaciæ 4, 10. eo usque corruptionis, v. *corruptio.* stipendiis nullis 2 H. 76.
Provenire pro *succedere* 1, 19. 4, 12. 14, 25. 4 H. 18. 69. provenit victoria suis 4 H. 34. ut provenerunt initia belli 2 H. 20. etiamsi provenisset auxilium inane 2 H. 16. provenere dominationes, *ortæ sunt* 3, 26. terram provenire nova ubertate 16, 2. v. *not.*
Providere pro *prævidere* A. 58. provisa conscientia medici, v. *conscientia.* provisa exempla Caudinæ ac Numantinæ cladis, *in promtu, quibus suam ignaviam defenderent* 15, 13.
Provincia habita avare et ambitiose 3, 13. peccantibus parata A. 6. v. *n.* vacua discessu Præsidis 4 H. 39. provinciæ bellum inlatum, (a Legato ejus) *turbæ in ea motæ* 3, 14. provincia ornare aliquem (et honoribus) 4, 2. e provincia rei, *qui post decessionem e provincia accusantur* 13, 52. provinciæ affluentes, v. *affluere.* hostiles, inermes, v. *suis ll.* publicæ, (*populi* opp. *Cæsareis*) assistunt tribunalibus Consulum 13, 4. v. *not.*

Provisor, *prospiciens*, ingruentium dominationum 12, 4.
Provisu, cura, perinde agit ac si hostis adesset 12, 12. Deum ib. 6. rei frumentariæ nullo 15, 8. periculi, *quia providebat periculum* 1, 27.
Provivere 6, 25. v. *not.*
Provolvi fortunis 6, 17. genibus alicujus 11, 30. 12, 18. 14, 61. usque ad libidinem liberti 14, 2.
Proximus successioni, *jure scil.* 4, 59. proximus lictor, v. *lictor.* proximus quisque, *de ministris* etc. 13, 15. proximus Regem 15, 15. proximo priore anno, *non frustra*, v. *not.* 1, 77. proximi damno ac remedio habiti 2, 47. proximorum certaminibus inconcussi ibid. 48. proxima occupata loca 4 H. 15. e proximo 2 H. 64.
Proxime libertatem acta vita 16, 11.
Prudentes, *periti* 1, 9. 2, 24. officia prudentium 1, 70. sapiens a prudenti nil differre, v. *not.*
Pubertas inexhausta G. 20. v. *not.*
Pubes, *stirps* 3, 29.
Publicare omnia studia sua 16, 4. plebiscita, *publice proponere* 11, 14.
Publice loqui 4 H. 4. v. *not.* objectum iis, *eorum civitati* 4, 36. publice valebant, *in Rep.* 12, 60.
Publicus. publica cura, *Reipublicæ* 1 H. 19. munificentia, *privatorum in Remp.* 3, 71. publicum quod statuit, domi servat 3, 33. exitium 1 H. 33. facinus 3 H. 25. v. *not.* in publicum hæc respondit, opp. *ipsi Boiocalo, privatim scil.* 13, 55. in publicum magnifica largitio 2, 48. publici cujusque leges, *vectigalium* 13, 51. publico theatro dehonestari 14, 15. publicis cervicibus depellere Principem 1 H. 16. publica arma nulla 1, 2.
Pudet dictu A. 32. pudendus somno et luxu incessit 2 H. 90.
Pudicitia inpenetrabilis 4, 12. contrectata 14, 35.
Pudor absolutæ Plancinæ 3, 18. evulgatus 14, 14. cum pudore (et flagitio) disserere 3, 17.
Puella, *uxor* 16, 30.
Puellares anni 14, 2.
Pueritia procera plerisque 4 H. 14. pueritiæ Neronis educator 14, 3.
Pugna daretur, *copia pugnandi* 2, 13. fuit nobis pro meliore, v. *melior.* pugnæ casum præbere 12, 28. pugnam adire 13, 36. v. *not.* deserere, v. *deserere.* facere ancipitem hosti 6, 35. resumere 2 H. 41. pugna prævalebant equestri, *equitatu* 3 H. 8.
Pugnacitas Academicorum O. 31.
Pulsus. pulsum venarum attingere 6, 50.
Punire aliquem fuga, v. *fuga.* punitus dolus, si (hostes) ex occulto corpore agmen tentarent 12, 32.
Putare, pro *reputare, numerare* 3 H. 2.
Putres formæ virorum equorumque 2 H. 70.

Q.

Quærere pro *conquirere* 6, 1. de Principatu, *pugnare* 2 H. 38. in domum Cæsaris per Chaldæos 3, 22. militem, *studia militum ambire* 1, 69. ora mucronibus 2, 14. oceani avia 2, 15. negotium non abundantia pecuniæ, sed in sordida mercede 4, 62. quæsita asperitas 5, 3. quæsitior adulatio 3, 57. quæsitiores leges, *opp.* simplicibus 3, 26. quæsitissimus 2, 53. pro *parare* 1, 35. 4, 68. 13, 15. 35. 14, 56. 58. pro *parere* 6, 4. 14, 48. quæsitus pro *exquisitus* 2, 53. 3, 57. 12, 26. quæsita mors, *opp. naturali* 1, 5.
Quæsitio, *quæstio* 4, 45.
Quæstio. quæstionem auget hoc mihi, *quærendi studium* O. 15. quæstione majestatis exercita cuncta 4, 19.
Quæstor Consulis 16, 34. v. *n.*
Quæstuosus, *locupletatus* 12, 63. 13, 35.
Quæstus. ob quæstus et lucra infamis 2 H. 56.
Quam. anno 64mo quam Augustus ediderat 2, 11. pro *ac, post* perinde 1, 73. 2, 5. pro *quanto* 2, 77. *omisso ante* magis 3, 32. honori, quam ignominiæ habendam. v. *magis. sic et Livius.*
Quamquam *postpositum.* hæc mira quamquam 6, 30.
Quandoque pro *nonnunquam* 1, 4. pro *quandocunque* ib. 6. v. *not.*
Quantus modus urgendo trahendoque bello, pro *quis* 3 H. 56. quantum sævitia glisceret, misericordia arcebatur, pro *quanto magis, tanto magis* etc. 6, 19. *sic* c. 21. quantum introspiceret, pro *quanto magis,* in quantum 13, 54. 14, 47. quanto propior, *non præcedenti* tanto 3, 43. quanto dites, tanto magis imbelles 3, 46. in quantum satis O. 2.
Quasi Græcam urbem Neapolin delegit 15, 33. pro *fere, prope* 14, 52.
Quatenus, pro *quod, vel quod ad hoc attinet* O. 19. pro *quoniam* 3. 16. O. 5. v. *n.*
Quatere regionem 4 H. 28. segne ingenium, *leviter movere* 1 H. 53.

Que *apud primum vocab.* 16, 61. 4, 3. 12, 37. 14, 31. *init.* pro *enim* s. *explicandi caussa* 14, 51. *init.* 2, 14. pro *itaque* 3, 6. 16. 63. 4, 59. 63. pro *quoque, s. deinde, præterea* 2, 37. 69. 6, 19. 12, 58. 13, 37. 14, 28. G. 7. pro *sed* 2, 69. 14, 9. pro *ve, s. vel* 13, 25. v. *n.*

Quercea corona 2, 83.

Queri cur etc. 15, 60. sæva de aliquo 1, 5.

Questus in eam ardescunt 3, 17. irritos ducere 11, 37. per vulgum, v. *per.* dissoni 1, 34. questibus intimis multorum ea res tegitur, *tacite homines de ea queruntur* 3, 36.

Qui pro *quis, s. aliquis* O. 36. pro *quantus* 15, 25. 16, 3. quod, *prave* pro *quid* 1, 41. quod alarum cohortiumque 15, 26. *similia* 2, 52. 4, 37. 73. 14, 32. 38. 2 H. 44. 55. 5 H. 16. 23. G. 15. quo, pro *cujus tempore* 1, 57. (*ut Virg. Ecl.* 4, 9.) post quæ, inter quæ, pro *postea, interim* 1, 13. 2, 58. 86. 3, 11. quæ pauci incipiunt, reliqui adstrepunt, pro *si qua* 2, 12. quæ Haruspicum retinenda 11, 15. quæ muniuntur hibernaculis assistere 15, 7. quibus memoraretur, nulla ei prospera aut adversa 12, 14. quis pro *quibus* 1, 57. 3, 30. 52. 53. 14, 43.

Quia. frequens usus ejus particulæ 4, 25. v. *n.*

Quidem, *appositum extremæ sententiæ, incommode* O. 41. *init. insolentius usurpatum* 13, 25. *v. n.* et quidem *præpositum verbo ad quod pertinet* 2 H. 67.

Quidquid illud, v. *ille.*

Quies dira, læta, v. *suis ll.* solida domi (*in Rep.*) 11, 24. quietis nocturnæ imago 16, 1. species 11, 4. quietem alicujus irrumpere, v. *irrumpere.* sumere 1, 64. urbis (et curas Imperii) permittere alicui 1 H. 90. quiete respondere 14, 54. v. *not.* quiete defensus 14, 47. quiete sumta 1, 64. quietis cupidine, *de vita privata* etc. 2 H. 56.

Quiescere, Imperium quiescenti offeram, *non armis petenti* etc. 1 H. 15.

Quieta industria, *moderata, consilio gubernata* 3 H. 50. quietos eos simul nox habuerat, *una dormiverant* 1, 49.

Quin pro *quo minus* 14, 29. pro *ut ne* 6, 38.

Quinquiplicari honores 2, 36.

Quire. non quivere restitui 3 H. 25.

Quis pro *quisque, ut et in plural.* quibus 1, 7. 69. 2, 24. 26. 54. 83. *init.* 6, 7. 21. 3 H. 58. A. 18. v. *n.* quis ille, v. *ille.* quid, *omiss. futurum est, s. fiet?* 4, 40.

Quoad pro *quamdiu* 6, 51.

Quomodo, *utcunque* 2, 50. 3, 5. 73.

Quoquo adisset 2, 43.

R.

Rabies fatalis 1, 39. resurgit ib.

Radere fastis nomen 3, 17.

Radiantur auro templa O. 19.

Ramalibus mortuis imminuta arbor 13, 58.

Rapere pro *capere* 2 H. 17. pro *vastare, diripere* 13, 6. arma, *corripere* 1, 41. 2, 19. in arma gentem, *cito ad arma concire* 4 H. 21. exercitum, *raptim ducere* 1, 56. 15, 8. filiam alteri pactam rapuerat 1, 55. rapere spem conceptam acrius in dies 1 H. 13. rapi parentibus etc. exitu præmaturo 2, 71. *de reo,* ut te indefensum planctus Agrippinæ—rapiant, *opprimant, faciant, ut statim damnere* 2, 77. v. *not.* rapiuntur pariter vox et spiritus 13, 16. rapti de imperatore fisci 1, 37. cito agmine rapiuntur 4, 25. res Romanas raptum ire 4, 1. 2 H. 6.

Rapidis equis irrumpere forum 1 H. 40. venenum rapidum 12, 67. rapidum agmen, *raptim ductum* 2 H. 30.

Raptare Africam, *populari* etc. 4, 23. raptari turbine, *de signis* 1, 30.

Raptim ducere 3 H. 18. extingui, *subito statim* 16, 13.

Raptores orbis A. 30.

Raptus pro *rapinis* 15, 88. pro *rapacitate* 2 H. 74.

Rarus pro *raro* 4, 34. egressu 15, 53. per urbem 14, 56. raram vocem occulti pectoris elicere 4, 52.

Ratio constat 1, 6. v. *not.* fuit, profligare 3 H. 22. *v. n.* rationis *caussæ* ignarus 1, 28. ratione culpam (*alicui*) ostendere 2 H. 21. rationis et abundantiæ duxit ludos A. 6. v. *not.* res familiares componere 6, 16. rationibus moriendi nullis vitam fugit ib. 26. ratio fuit promere, *consilium* 3 H. 22.

Rebellatio, *rebellio* 14, 31.

Recens, *omisso ab* 4, 52. recens (ab) dolore et ira 1, 41. e castris 2 H. 26. victoria miles 3 H. 78. stipendiis 15, 59. in dolore 3, 1. recenti cæde vestigia 3 H. 19. recens et nuper G. 2. v. *nuper.*

Receptari subsidio, v. *subsidium.*

Recessus ac sinus famæ A. 30. v. *n.*

Recidere aliquid ad priscum morem *ex luxu* 3, 53.

Recidunt exempla sua in consultores 6, 10.
Reciperare obsides jubet 13, 9. *per injuriam præreptos auferre.* reciperator urbis 2, 52. reciperatores 1, 74.
Recipere pro *accipere* 1, 28. 2, 31. 11, 9. 14, 48. 4 H. 32. opes alterius in suam fortunam 14, 54. recipi pro *excipi, reservari* 13, 55. v. *not.* recepti rei 2, 74. v. *not.*
Reciprocum mare 1, 70.
Reclinis super pedes cubitantis 14, 5.
Recludere humum 2, 25. pecunia occultatas libidines alicujus 16, 33.
Recognoscere dona templorum, *etiam de* conquisitione ablatorum A. 6.
Recolere decus avitum, *reficere monimenta majorum,* v. *eadem facere, quæ illi gloriose fecerant* 3, 72. recoluit eos Sacerdotiis patriis avitisque 1 H. 77. recoli imagines jussit, *restitui ac denuo coli* 3 H. 8.
Recondere voluptates, *occulto iis indulgere* 4, 57. aliquid, *ad futuram sc. vindictam* 1, 7.
Recordationes bonæ 4, 38.
Recreare defectionem 6, 50.
Rector additus copiis 2 H. 17. provinciæ 2, 4. rectorem copiis misit 2 H. 36. rectores, *de equorum sessoribus* 1, 65. v. *not.* juventæ Imperatoriæ, v. *juventa.*
Reddere, pro *exponere, tradere* 2, 4. pro *attribuere* 3 H. 84. filio materna bona, *servare non adimere* 3, 68. judicia majestatis pro *exercere* 1, 72. formam, *exprimere* O. 1. obsequium Imperatori 1, 43. supplicium, *ei scil. qui ante vexaverit* 14, 34. jus 3 H. 68. v. *et n.* reddi conjugio alicujus 14, 1. Penatibus avi 1, 5. dissimulatum ad præsens et redditum mox odium, *prolatum* 16, 5. redditæ hibernis legiones 2 H. 67. reddere exta 4 H. 53.
Redemtare 3 H. 24.
Redigere hostem in aperta 1, 51. redigere in fiscum 4 H. 72. in insulam, *rursus relegare* 4 H. 44.
Redimitur latro Tacfarinas 3, 73. add. 1, 17. redimere dissimulationem A. 6.
Redintegrant res animum legentis 4, 33.
Redit Germania in septentrionem *ab occidente sc.* G. 35. rediturus sæpe in caussas malorum 4 H. 50. v. *not.*
Reducere usuras ad semuncias 6, 16.
Redundare clientelis O. 36.
Referre animum ad firmitudinem 3, 6. artes easdem 1, 26. manum ad capulum gladii 15, 58. aliquos sermone ac cultu G. 43. consilium *rursus adhibere* 4, 4. v. *n.* caussam rei ad artes alicujus ib. 57. in mollius cuncta 14, 39. non refert dedecori, *non minuit dedecus* 15, 65. retulit ad Senatum, capiendam virginem Vestalem 2, 86. 4, 22. 6, 16. retulit se ovans de Britanniis 13, 32. referuntur cuncta ad Remp. *tale esse, qualis sit R. P. conditio* 2, 33. v. *n.* referre in claritatem ejus, tribuere ei G. 34.
Refovere vires mollitie cœli 12, 66. refoveri adversum fortuita adfectu Principis 15, 36. qui præsentia spectaret refoveretque 2, 47.
Refusus Tiberis strage obstantis molis (*pontis dejecti*) 1 H. 86.
Regere gladios et contos, pro *gerere* 1 H. 79. legiones 15, 7. cohortes 4 H. 12. valetudines Principis 6, 50. regente eo, *absol.* pro *imperante,* (*nisi* pro Reip. *leg.* Remp.) 13, 3. regendis, Frisiis impositus 4, 72. provinciis agere prisca virtute 6, 32. Regis subsidio impensius ornatum (*præceptis*) robur (ætatis meæ) 14, 56.
Regerere invidiam, *ulcisci invidia invidiam* 3 H. 78.
Regia inanis, *sine liberis* 6, 34. Regiæ prioris peritus 11, 29. Regia, *domus Principis, ut Cæsaris* 14, 13.
Regimen equorum exercere 13, 3. summæ rei penes eum 1, 31. virtutis vestræ mihi relinquite 1 H. 84. urbs unde regimen in omnia 3, 47.
Regione patria cultum telum 15, 55.
Regius. laus Regia, certare de alienis 15, 1. Regiæ amicitiæ quadriennium 13, 42. Regiæ libidini propior paucorum dominatio 6, 42.
Regnator omnium Deus G. 39.
Regnum, de imperio Rom. 12, 66. 13, 14. sollemnia Regni capessere 6, 42. Regni instrumenta, sacra, utriusque auctor, v. *suis ll.*
Regredi propius, v. *prope.*
Regressus exercitui est per eos saltus 1, 51. *regrediendum.* regressus ad pœnitendum 4, 11.
Relabi, *de flumine redeunte intra ripas* 1, 76.
Relatio. relationis repertor, v. *repertor.* relationem in aliquid postulare *de r. a.* 13, 49. relationem egredi 2, 38. incipere 5, 4.
Relatus carminum G. 3. v. *n.* abnuere relatum 15, 22. v. *not.* relatus virtutum 1 H. 30.
Relegatus, *missus* A. 15.
Religio incessit, quonam in templo locaretur donum 3, 70. religio insita, eos locos propinquos cœlo 13, 57. ad religionis Atticæ (s. Actiacæ) exemplar certamen decretum 15, 23. religionem

afferre pro *injicere* 1 H. 89. religione gentili obstringi, v. *obstringi*. religiones cœlestes decernere alicui 1, 11. *et in singul* 5, 1

Relinquere famam, *sensu rariori*, v. *n.* 2, 40. curiam, *inde abscedere* 2, 34. relinquite mihi regimen *permittite* 1 H. 84. sic et 3, 54.

Reliquiæ ferales, v. *feralis*. alienas reliquias, an suorum, humo tegeret 1, 62.

Relucescere. reluxit cœca dies 4 H. 81.

Remeare in terga, *recedentes insequi* 3, 21.

Remedium ex bello, rapti, *quod rapti sunt* 4, 72. remedium coercendi fluminis 1, 70. remedio quærere aliquid 6, 17. remedio, et damno proximi, v. *proximus*. remedia flagitiorum (*per hendiadyn*, suppliciis et remediis temperare) 3, 54. remediis fortioribus agere 1, 29. majoribus servabatur auctoritas ejus, *temporibus, quæ majus remedium postularent* 1 H. 28.

Remigium pro *remigibus* 14, 39. convertere 2, 6. remigium mutabile G. 44. 3 H. 47.

Remittere pro *permittere, concedere* 1, 8. *condonare*. privata odia publicis utilitatibus remittere 1, 18. curam alicui (*quam nondum sumsit, debet tamen obire, si recte velit* exsequi munus suum) *eam non imponere* 3, 55. cum ut suscipiatur, ad Senatum relatum sit 3, 55. remissa ignominia, *sc.* militaris 1 H. 52. remissum munus, *non acceptum* 3 H. 5. nomen remittere, *non usurpare* 4 H. 11. nihil remissum, *omnes intenti* 2, 13. remissiones scil. *curarum* A. 9.

Removeri propinquis suis *sc. ab* 2, 50. removere ordine (Senatorio) 13, 11. v. *not.*

Remus. remis citatæ naves 2, 6.

Renidere falsum vultu 4, 60.

Renovare dextras, v. *dexter*.

Repellere segnitiam pro *expellere* 2 H. 4.

Rependit posteritas decus suum cuique 4, 34.

Repens caussa accesserat 15, 68. non repens, sed priori populo factitatum 11, 24. v. *not.* pro *recens add.* 6, 7. v. *not.*

Repentinum venenum et præceps 12, 66. repentinis hostibus circumventi 15, 4.

Reperit hoc Augustus (sc. Trib. pot.) summi fastigii vocabulum 3, 56. reperiebatur in eodem casu (incendii) quæ (ædificia) longinqua (remota ab igne) 15, 38. reperta conjuratio, *detecta* 16, 15. repertum ex dignitate Pop. Rom. *institutum* 13, 31.

Repertor relationis, *auctor* 12, 53. repertor facinorum 4, 11. v. *n.*

Repetere amicitiam alicujus 6, 37. casum alicujus paucis, *inde a primordio narrare* 3, 4. repetere pauca, pro *referre* (*nempe ab initiis rei*) 15, 72. aliquid altiore initio, v. *initium*. repetita armis provincia, *violenter occupata* 3, 12.

Reponere amissa urbi 16, 13. fora 3 H. 34. repositus in secretum Asiæ 1 H. 10. pontem 1, 63.

Reposcere. id Augusta exprobrabat, reposcebat, *sc. Imperium, ipsi sua ope paratum, s. beneficii sibi debiti gratiam referri volebat* 4, 57. pecuniam legatam, *poscere, ut debitum* 1, 35.

Reprimere. repressum caput in utero 15, 45. v. *n.* repressi milites seditiosi duorum supplicio 1, 38.

Repudium dicere, v. *dicere*.

Repulsam solatur propinqua spes 2, 36.

Reputare pro *putare* 2, 40. *quærere, cognoscere* 3, 12.

Reputatio morum novorum veterumque 2 H. 38.

Requies belli, *a bello* 9, 25.

Requirere acriter rem familiarem (defuncti), *repetere* 16, 17. pro *desiderare, abesse queri:* qui publici funeris pompam requirerent 3, 5.

Res. rei familiari Principis impositus. v. *imponere*. numariæ inopia 6, 17. re dubia, pro *rebus* 4, 73. res attritæ Italiæ 2 H. 56. incruentæ 13, 37. militares continentur parendo 1 H. 84. prolatæ ac dilatæ 2, 35. promtæ, v. *promtus*. rerum æternitas, *Reip. Romanæ* 1 H. 84. rerum auctores, *historici* 3, 3. in fama rerum manere A. 46. dies verbis terere, v. *dies*. rerum humanarum immemor, *quam mutabiles essent* 3 H. 63. secundarum ambiguarumque sciens 1, 64. transitus, *mutatio dominorum* 1 H. 21. res gestas componere 1, 1. 4, 32. 33. prosequi laureatis A. 18. prosperas Principis spernere, v. *spernere*. rebus motis 1, 57. ad res novas tentare aliquem 4 H. 49.

Res publica sita in manu eorum 1, 31. rei publicæ occupandæ argui 6, 9. partes ceteræ quibus modis habitæ ad eum diem 4, 6. ob rem publicam obire mortem v. *ob.* e re publica 2, 33. 3, 53. 4, 31. rem publicam obtinet judicaturus v. *judicare*. a quo resp. inciperet, *libertas* 1 H. 15.

Rescriptum immite 6, 3.

Reserare cubiculum pro *intrare* 3 H. 38. Italiam 2 H. 2.

Reservare semet summæ rerum et imperii 2 H. 33. pro *conservare* 4 H. 42.
Resistere. resistunt montes 2, 15. v. *n.*
Resolvere venas 6, 9. 48. vectigal et onera, *tollere* 4 H. 65.
Respectus. sine respectu veniæ, *sine cura ejus impetrandæ* 2 H. 30. cf. 3, 59.
Responsa, *simpliciter de oraculis* 1 H. 10.
Restant laminæ adversum pila et gladios, *resistunt* 3, 46.
Restaurare 4, 43.
Restringere. restringunt (ea) animum mœstitia 16, 16. restringi vinculis 14, 64. v. *not.* restricto vinclo ad arcum sellæ 15, 57. restrictum imperium, *parcum voluptatum* 15, 48.
Resultare. resultantes saltus clamore complere, *vocem reddentes* 1, 65.
Resumere hostilia 12, 15. militiam 2 H. 67. pugnam 2 H. 41. sacramentum 4 H. 37.
Resurgere in ultionem 3 H. 2. resurgit bellum 3, 74. urbs 15, 41. rabies pro *surgit* 1, 39.
Retentare, pro *retinere* 4 H. 13. de *custodibus* 4 H. 60.
Reticere pro *silentium tenere* 1, 67. 2, 38. 50. 12, 33. *cum dativo* 14, 49.
Retinere ætatem Principis concessis voluptatibus, *detinere, occupare, ne ad illicitas ruat* 13, 2. curam navium, *habere* 1 H. 87. destinata 6, 32. fidem, *suam sc.* ib. 37. iras 1, 45. multitudinem ædificio pro *continere* 4 H. 53. ordines, v. *ordines.* promtius obsequium 14, 24. sacra, *servare* 1, 54. retinent res animum legentis 4, 33. retinebat supremus aspectus matris quamvis ferum animum 14, 4. retinens conditoris civitas 6, 42. v. *not.* retinens omne decus belli sibi, *cupiens solus auferre* 3 H. 8. retinebatur SCtum infirmum aut validum 2 H. 10. retentum poscit infamiam et ignominiam illustrium, *si obtentum, effectumque sit* 3, 52.
Retractare librum, *corrigere* O. 3.
Retrahere nomina ærarii obliterata, *debitores ejus rursus appellare* 1 H. 55. retraxit imaginem nocturnæ quietis ad spem haud dubiam, *traxit interpretando* 16, 1.
Retro crinem sequi G. 38. nullum retro subsidium perculsis 2 H. 26.
Retundere quem, *respondere fortiter* 5, 11.
Revalescere pro *convalescere* 14, 27.
Revehi. in aciem postremam 2 H. 64.
Revelare frontem, *comam ponere* G. 31.
Revenire 2, 24. 12, 59.
Reverti. revertitur ira in vulgus, *convertitur* 3 H. 31.
Revirescere. revirescit arbor in novos fœtus 13, 58. domus 4, 12. partes 3 H. 7.
Revocare. revocandæ libertatis jus patronis adversus male meritos 13, 26. revocabo in animum, quod temporis hortorum ac villarum curæ seponitur, *animo colendo impendam* 14, 54.
Revolvere iras 4, 21.
Reus receptus 2, 74. v. *n.* 4, 21. peractus ib. v. *n.* tanti reus exitii 2, 24. reum aliquem sibi poscere 16, 23. subdere quamvis falsis sc. *criminibus* 1, 3. 9. reos accusare, 11, 5. plures idem annus habuit 13, 33. trahere, v. *trahere.* reis postulandis continuus annus 4, 36.
Rex pro *Regis filio* 2 H. 25. v. *not.* Rege novo potiri, v. *potiri.* Regum externorum consuetudine, *ut Reges solent sepeliri* 16, 6.
Rigore vicini septentrionis horridior Auster 2, 23.
Rimari adversa valetudinis alterius 1, 69. metus Principis, quos maxime metuat 14, 57. offensam 4 H. 11. tabernacula, ipsam humum pilis lanceisque rimabantur 2 H. 29.
Ripa ac die frequenti 3, 9. ripam victam colere 1, 59. ripæ cedunt, v. *cedere.*
Rivis incerta loca 1, 61.
Rixæ aut jurgia 2 H. 27.
Robur et saxum 4, 29. v. *not.* et sedem bello legere coloniam 2 H. 19. et vires exercitus 1 H. 87. ætatis adest ei 14, 63. maturrimum precatur ei 12, 65. ad robur quantum deest ei, *ad maturam ætatem* 13, 6. robore circumdare juventam filii, *adoptando alio* 12, 25. robore legionum æquata pugna ibid. 39.
Robustiores, *doctiores* O. 35.
Rogum et necem ejus conjunxit una eadem nox 13, 17.
Romanus. Romana continentur vectigalibus, legibus, *ratio Reip. R.* 13, 49. Romanorum munia, *militiæ R.* 13, 35.
Rosis consternere viam 2 H. 70.
Rostra. apud rostra laudare quem 16, 6.
Rubor est mihi rubori 14, 55. 1 H. 30. rubor proprius 4 H. 7. nec rubor inter comites adspici G. 13.
Rudimentis adfui juventutis tuæ 14, 53.
Rudis (non) facinorum, *solitus magna audere* 12, 51. ætas rudis nepotum 4, 8.
Rudus. ruderi accipiendo destinat et paludes 15, 43.

Ruere contis gladiisque, pro *irruere* 6, 35. imprudentia in servitium 1, 7. 2 H. 34. certatim adproperare 4, 23. ruit vis alia per Alpes, *irrumpit* 3 H. 34. ruunt tempestates 1, 30. ruens in Galliam Rhenus 5 H. 19. ruentia *opp. prosperis* 3 H. 64. moles ruentium, *fugientium* 2, 17.

Ruina soceri in exsilium pulsus 4 H. 6. trahi G. 36.

Rumor incedit occultus 2, 54. incesserat 1, 5. surgit 2 H. 42. rumorem omnem affectare ibid. 91. falsum aspernari ibid. 52. ante rumorem et metum interfici 14, 57. rumore adverso in vulgus est oratio 14, 11. 2 H. 26. multo testamentum fuit 3, 76. primo rapi, v. *rapere*. subito, tanquam invasurus, *scil. esset* 6, 36. vario jactatum 3, 19. rumor secundus 3, 2.

Rumpere pro *erumpere* 2, 17. fas gentium, sacra legationis, *violare* 1, 42. custodiam 2 H. 62. imperium, *spernere, contra imp. facere* 13, 36. tabulas nuptiales, *rescindere* 11, 30. reverentiam sacramenti 1 H. 12. servitutem aliorum sua libertate 14, 49. rupta vox, *expressa* s. *edita* 6, 20.

Rursus, pro *e contrario* 1, 80. A. 28. *opp. hinc* s. *ex altera parte* 13, 14. v. *not.*

Rus ignotum, v. *ignotus*.

S.

Sacer operi magno pugio 15, 53. sacra apud lucum Dianæ danda et piacula 12, 8. mensæ 13, 17. 15, 52. sacra, *fas*, legationis 1, 42. majorum objectare alicui 6, 29. capessere, v. *capessere*. Regni pro *sanctitas Regii nominis* 2, 64. sacris concessus mos 12, 42. Sabinorum retinendis hoc fecit 1, 54. Vestalibus præsidere 2, 86.

Sacerdotium Pontificatus A. 10. Sacerdotio præditus 16, 22.

Sacramentum. sacramenti fides nemini jam 1 H. 56. ejusdem omnes 4 H. 46. sacramentum inter vetus et recens errare *dicuntur milites, qui apud duos exercitus juraruut, neutri fideles* 4 H. 58. sacramento advocare Senatus, populi nomina 1 H. 55. alicujus accedere ibid. 70. Othonis adigere exercitum ibid. 37. 76. in eodem omnis Syria fuit 2 H. 81. detrectare 1, 42. alicujus accipere 1 H. 36. 4 H. 21.

Sacrare donum Jovi 6, 25. templum, seque in sinu Dei 4 H. 74. ludos in memoriam alicujus 1, 73.

Sacrificalis apparatus 2, 69.

Sacrificare apud Deos 2, 27.

Sævire in bona alicujus 4, 20.

Sævitia annonæ 2, 87. creditorum 11, 13. hostium superest, *expectandi adhuc sunt sævi hostes* 1, 67. pro *violento impetu* 2, 12. facti et invidia penes eosdem 1, 44. oratorum 2, 84. sævitiæ Principis arrepere occultis libellis 1, 74. sævitiam in populares, superbiam in nos sumsit 6, 31. præsentem allevare 14, 63. in sævitiam trahere quid, v. *trahere*. ad sævitiam novam retrahere obliterata 15, 73.

Sævus accusandis reis 11, 5. sævæ percunctationes 15, 58. sæva damna 2, 26. *oppon. prosperis* 2, 5. ventorum 4, 67. ac detestanda clamitare 3, 23. queri de aliquo 1, 6.

Sagina *epulæ* 2 H. 71. gladiatoria 2 H. 88.

Sagittas asperare ossibus G. 46.

Sagula versicoloria pro *velis* 5 H. 23.

Sagum spina consertum G. 17.

Saltare diserte O. 26. commentarios ibid.

Salubria corpora 1 H. 56. O. 41.

Salubritas corporum, *valetudo prospera* 2, 33.

Salus extrema, v. *extremus*. una in armis 1, 67. salutis pacto accipere captivum, v. *accipere*.

Salutantium ambitio O. 29. agmina inmensa 2 H. 92.

Sancire, ne pro *cavere* 6, 16.

Sanctitas. sanctitatem dominæ tueri, v. *tueri*. sanctitas domus priscum ad morem 5, 1.

Sanctor legum 3, 26.

Sanctus. sanctissimæ artes 6, 7. sanctior eloquentia, *poesis* O. 4.

Sane crematum corpus, *particula concedendi* 3, 5. 11, 23.

Sanguinans eloquentia O. 12. v. *n.*

Sanguis exsurgit toris O. 21. propinquus 3, 12. pressus pavore *quo minus scil. ex venis effunderetur* 14, 64. sanguinis tantum perditum 16, 16. sanguini alicujus annexus 5, 1. sanguinem commodare dominationi alienæ A. 32. sanguine modico hostium pellere eos 4, 47. sanguine se cruentare 1 H. 58. ad sanguinem (et cædem) obversi 3 H. 83.

Sanitas pro *integritate et valetudine corporis* 1, 68. victoriæ in Italia vertitur 2 H. 28.

Sapientia. in sapientiam illis cessit victoria, *laudem sapientiæ peperit* G. 34. in sap. vertere, quæ casus obtulit 1, 28. in sapientia cedit fortuna G. 36. sapientia vocatur, quod segnitia est 1 H. 49.

Satiare. satiatus secreto suo, *diu in secreto fuerat* A. 39.
Satias, *satietas* 6, 38.
Satietas vulgo permissa, v. *permittere*. satietate conjungere res gestas, *ita ut fastidium oriatur* 4, 33.
Satisfacere. satisfactum bello 3 H. 49.
Satisfactio, pro *purgatione* 13, 44. pro *pœna* G. 21.
Saxum vivum, *nativum* 4, 55. et robur, v. *robur*.
Scandere supra Principem, *sibi plus arrogare, aut ita agere, tanquam superior sis* 4 H. 8.
Scelus. sceleris instinctor 1 H. 22. memoria efferat animos 1, 44. ordo 4, 11. summam poscere, *sibi sc. perficiendam* 14, 5. scelus piare, v. *piare*. probatum inter ancipitia, veris mox pretiis æstimare 11, 26. ad scelus corruptus 4, 10. in scelus eruptura nox 1, 29. scelere ejus agitatur miles, *sollicitatur, turbatur* 1 H. 5. scelerum ferox 4, 12. inventor s. repertor 4, 11. v. *not.* ad scelera præcipuus 6, 7.
Scena criminis, *confictio* 14, 7. scenam incedere ib. 15. scenæ scholasticorum s. rhetorum, *eleganter* pro *scholis* O. 35. v. *not.* promiscua, v. *promiscuus*.
Scholasticæ controversiæ *opp. forensibus* O. 14. scholasticorum clamores ib. 15, 26.
Scientia conjurationis inter patrem filiumque 16, 17. scientiam juris comprehendere, v. *comprehendere*. scientia vetus, v. *vetus*.
Scindere agmen hostium, *perrumpere* 1, 65. limitem ibid. 50. vestem 4 H. 27.
Scire. sciens secundarum ambiguarumque rerum, *illis uti* 1, 64.
Sciscitari imperia ducum, *in eorum caussas inquirere, nec simpliciter obedire* 1 H. 84.
Scito sermone erat 1 H. 53.
Scribere cum alicujus insectatione literas 1, 53. scripto adire aliquem 4, 39. scripti forma, pro *sententia* ibid.
Scriptitare 2 H. 86. 3 H. 52.
Scriptores, pro *scribis* 15, 63.
Scriptura actorum diurna 3, 3. pro *opere, libro* 4, 32.
Scrutari abditos 4 H. 1. finem Principis per Chaldæos 12, 52. testudinem (hostium) lanceis contisque 3 H. 27. omnium oculis vultus eorum scrutantibus 3, 3. 16, 5. scrutari mare, *adire et loca in mari sita* A. 30.
Scutula oblonga A. 10.
Scutum pectori adpressum 2, 21. scuto defendi, v. *defendi*.
Se *omissum* 11, 3.
Secessus. secessum longinqui ruris orat, *ut sibi liceret secedere* 15, 44.
Secors futuri miles, *incuriosus* 3 H. 31.
Secretus agitat 11, 21. secretum pro *arte et via arcana* 4, 54. Mitylenense 14, 53. circumdare extremis suis 16, 25. secretum illud, quod sola reverentia vident G. 9. secreto pari conjunxit VI. annos 4, 57. suo satiatus, v. *satiatus*. secreti opp. *ad concionem convocatis* 2, 12. secreta Poppææ habuerant multos mathematicos 1 H. 22. secreta convivii 2 H. 57. Campaniæ offerre alicui, *recessus* 3 H. 63. v. *n. de exsulis sedibus et solitudine* 13, 43. imperatoris ei innituntur 3, 30. patris mitigare 3, 37. v. *mitigare*. secretum Asiæ, *locus remotior ab urbe in Asia* 1 H. 10. secreta castrorum affectans, *solitudinem in castris efficere cupiens* 3 H. 13. per secreta ambigua irrepere in gratiam Principis, *occultarum voluptatum societate* 13, 12. secretis frequens, v. *frequens*. secretiora gaudio O. 6. Germaniæ G. 41.
Secta. sectam assumere 14, 57. veterum æmulari 6, 22.
Sectari virtutes, *requirere homines illis instructos* 1, 80. contumaciam, habitum vultumque alicujus 16, 22.
Sectator Quæstoris 11, 21. v. *not.*
Sectiones Neronianæ 1 H. 90. v. *ib. c.* 20. in fiscum conversæ ib.
Seculum, *mos temporum* G. 19.
Secundare, secundante vento 2, 24.
Secundum eos datum, v. *dare*.
Secundus. secunda annonæ, *genitiv.* provincia 1 H. 11. secundum tutumque bello parando mare 2 H. 6. secundarum ambiguarumque rerum sciens 1, 64. v. *sciens*. secundarum rerum luxus 3 H. 45.
Securis. a securibus vacui, v. *vacuus*.
Securitas. securitatis novissimæ tantum illi fuit 11, 3. v. *n.* securitatem annonæ sustentare 15, 18. morari, *non celerare ea, quæ ad reddendum securum aliquem pertinent* 13, 15. in securitatem compositus, v. *compositus*.
Secura et obtusior jurisdictio militaris A. 9. v. *n.* secura materia *sc. scribendi* 1 H. 1.
Secus loqui 2, 50. haud multo virium, *minus* 4, 5. cadebant cœpta, *infelicius* 2, 80.
Secus. *subst.* virile ac muliebre, ætas omnis 4, 62. 5 H. 13.
Sed pro *at vero, contra* 16, 5. *omissum post* non 4, 40. *repetitum continuo* 1, 10. pro *tamen, post quamquam* 1 H. 83. v. *n.*
Sedere. sedit metus 2 H. 15. sed ut

montes, pro *in imum desident* 2, 41. sedente Claudio, *præsidente* 11, 11.
Sedes belli, v. *bellum*. servitutis, *urbs ubi sunt domini* A. 16. vulgaris, v. *vulgaris*. destinata, *cremandis mortuis* 1, 8. sedes ac domicilia G. 46. mutaverunt nullo motu terræ 4, 55.
Seditio crebrescit 1 H. 39. incessit milites 1, 16. deflagrat 2 H. 28. exarsit 2 H. 27. incipiens adhuc, et nondum adulta, melioribus consiliis flectitur 1 H. 31. mitescit 2 H. 18. seditionem cœptare, v. *cœptare*. componere, v. *componere*. efferre, v. *efferre*. induere 2, 15. seditionis ora vocesque multæ 1, 31.
Seditiose ac turbide tractare exercitus 3, 12.
Seges. segetem imperare terræ G. 26.
Segnis adulatio, *non tumultuosa, studii effusi* 1 H. 36. indoles, *stupida* 12, 26. innocentia, *ejus est qui nec mali, nec vero boni quicquam facit* 14, 51. occasionum 16, 14. aliorum, *cetera negligens* 14, 34. segnius edicere 6, 13. v. *not*. segne otium tenere 2 H. 34.
Sejungere se a labore O. 11.
Sellarii 6, 1.
Semermi milites 1, 68. 3, 39. 45.
Semet pro *solos, aut omisso hoc* 6, 34. semet occultare 3 H. 85. 86.
Semifacta opera 15, 7.
Semina belli movere 4, 27. restinguere 4 H. 80. inferre arvis 13, 54. ministrare bello 2 H. 76. seditionis præbere 11, 19. seminibus ejus motus nulla intacta civitas 3, 41.
Seminces 3 H. 28. A. 36.
Semirutum castellum 4, 25. vallum 1, 61.
Semotæ dictionis arcana, v. *dictio* O. 2.
Senatorius ambitus, v. *ambitus*. senatoria ætas 15, 28. libertas, dignitas, v. *suis ll.* necessitas 11, 4.
Senatus. Senatus copia datur 11, 2. dies Senatus 1, 8. 2, 20. Senatui eripere aliquem, v. *eripere*. Senatu depellere, v. *depellere*. Senatu proximo, *conventu Senatus* 3, 35. 4 H. 44.
Senatus consultum large factum, v. *large*. retinebatur infirmum aut validum 2 H. 5. adulatione novum, aut patientia postremum 14, 64. ad Senatus consulti formam exercita res 6, 17.
Senecta vergens 4, 41. senectæ ejus et orbitati deditur, v. *dedere*. senectam extremam complere 4, 58. ad senectam pecuniosam pervenire 2, 55. senecta longa detinere immensam pecuniam 14, 65. mortem obire 13, 33.
Senectus cruda et viridis A. 29. exsanguis G. 31. inermis, *sine liberis* 6, 31. longa, v. *longus*. senectutem Principis opperiri, v. *opperiri*.
Senescere socordia 1, 10. senescit fama 2 H. 24.
Senio fluxa mens 6, 38.
Sensus edicti permodestus 1, 7. sensus incomti et validi, *sententiæ* 15, 65. inconditi pro *periodis, comprehensionibus* O. 21. 23. sensibus validus, *sententiis* 13, 3. a sensibus communibus ducta oratio O. 31. in paucissimos sensus — detrudunt eloquentiam, *διανοίας, νοήματα*, pensées O. 32. sensus suos abdere 1, 11.
Sententia strepit intra villam *scil. accusatoris apud Princ.* A. 45. altius penetrat et arcana Imperii tentat 2, 36. v. *not*. sententiæ alienæ indigens 15, 10. abolitionem suadere 6, 2. atrocis initium factum, v. *initium*. dicendæ eximere aliquem 3, 22. sententiam in aliqua caussa palam ferre 1, 74. expromere, qua oraretur Claudius 12, 9. Principis exquirere, v. *exquirere*. ante sententiam Senatus vim vitæ suæ attulit, *decretum* 12, 59. pro *sententia dixit, ut — decerneretur* add. 6, 12. 15, 74. sententia, *ablat.* pro *ex sententia, decreto* 4, 43. ejus indictum reo ultimum supplicium 3, 49. sententia ejus pellitur in exsilium, *censet ille pellendum eum* 4, 20. sententiæ duæ distinebant Galbam 1 H. 32. sententiis aliorum contradicere 1 H. 39. sententias suas versare atque huc et illuc torquere 1 H. 85.
Separare pro *distinguere sc. signo* G. 38. separati habent aurum suum, pro *separatim* 2, 24.
Sepelire. sepultæ urbis ruinæ 3 H. 35.
Seponere aliquem a domo sua, *ea interdicere* 3, 12. pro *judicio eximere, quod cum altero res subiit simul, vel, caussam separare* 16, 32. *de honesto exilio* 4, 44. libidine partem tenebrarum, *consumere* 13, 44. sibi aliquem, *servare sibi, vel amoris, vel consuetudinis caussa* 13, 19. tempus curæ hortorum et amœnitati villarum 14, 54. seposuit Ægyptum *sibi soli vindicavit, ab aliis attingi noluit, exemit provinciis, quæ regerentur a privatis* 2, 59. sibi viros tales regio (*quæ scil. remotior ceteris*) A. 31. seponuntur imperatores, *opp. interesse pugnæ* 2 H. 33. sepositus servilibus pœnis locus 15, 60. sepositi usui militum agri, *destinati* 13, 54. v. *n. ad c.* 55. *add.* 15, 60. seponi, pro *a prœlio amoveri* 2 H. 33.
Septa pudicitia G. 19.

Sepulcrum cespes erigit G. 27. pro *busto s. monumento* 2, 73. 83.
Sepultura *de cremando corpore* 2, 73. v. *not.* sepulturæ concedere corpora 1 H. 47.
Sequi longius pilo adulationem, *longius ei indulgere* 3, 68. fortunam *uti fortuna* 4 H. 78. sequi retro crinem G. 38. sequuntur auxilia plura, *se adjungunt* 14, 58. secutus orationem ducis militum ardor 2, 15. secutum est civile bellum trans mare Pompeium 2 H. 6.
Serere prœlia 5 H. 11. serendæ in alios invidiæ artifex 2 H. 86.
Series incipit futuri in eam exitii 4, 52.
Serium et grave nihil metuere ex aliquo 3, 50.
Sermo. sermoni tempus accipere, orare, *Audienz* 14, 53. in sermone habere aliquem, *rationem ejus in deliberando* 4, 39. sermone ac vultu intentus, v. *intentus.* sermones custodire, incendere, circumspectare, v. *suis ll.* sinistros habere de aliquo 1, 74. sermonum avida urbs, *rumorum* 13, 6. sermonibus assiduis vulgatur 3, 52. verberatæ aures A. 41.
Sero diei 2, 21.
Servare pro *cavere* G. 26. servatur remediis majoribus auctoritas ejus 1 H. 29. Senatui quid, *ad eum rejicere* 1, 25.
Servilis amor, *in servum* 14, 59. servili audacia admissum, *a servo* 14, 39. servilia, *nimis adulatoria* 16, 2. servilia imperia, *libertorum* 4, 23. servilibus probris increpare 11, 37. 1 H. 48. pœnis sepositus locus, *servorum* 15, 60. 3, 50.
Servitium acre 6, 48. adductum et quasi virile 12, 7. pro *ingenio servili, obsequio humili* 15, 61. in infensius erumpunt 1, 81. ad servitium omne fracti pace longa 2 H. 17. ad s. suum patriæque arma ferre 4, 48. servitii publici victor, *assecutus, ut ei Resp. serviat* 14, 13. servitii decem millia 12, 17. ingenium, *servientium mores* ibid. 30. imaginem perferre, *signum* 15, 31. servitio novissimo fœdate vitam proxime libertatem actam 16, 11. servitia modesta 4, 6. v. *not.*
Servitus. servitutis flagitiosæ dux, *ad s.* 1, 59. sedes, v. *sedes.* servituti urbanæ prospectum, *ut cives in urbe serviant* 1, 46. servitutem aliorum rupit libertas Thraseæ 14, 49.
Serus. ad serum usque diem 3 H. 82.
Sesqui plaga interfectus 15, 67.
Seu, *omiss. ante aliud* 5, 4.
Severitas, *opp. ambitioni* 1, 36. 14, 29. severitatis cupidine acerbus 1, 75. severitatem æmulari 2 H. 68. accommodare peccatis A. 19. severitate modicus 6, 30. v. *not.*
Sexus. sexum egressa mulier 16, 10.
Si, *abundat post nisi* 6, 25. pro *cum vel quando* 4, 19. pro *ne* metus unus, si 1, 11. pro *an forte* 1, 48. si evaserat, pro *evasisset* 5, 38.
Sibi aliisque perniciem invenire 1, 74. interpretari aliquid, *ut de se prædictum* 5 H. 13. moliri imperium 1 H. 5. pavere in alieno discrimine 2 H. 63. sibi et prælio firmare milites 1, 71. sibi quisque properus, *ut se servaret* 1, 65. sibi quisque tendentes, rebus minoribus 1 H. 13. sibi quæque gens consistit, pro *se* 4 H. 23. sibi incautum reddere aliquem, *ut adversus te non sit* 4, 1. sibi destinatam mortem, *se destinasse mori* 15, 63.
Siccus orator O. 21.
Sidere, metu sidente 2 H. 15.
Sidus cometes illustri sangui expiatur 15, 45. sideris (lunæ) defectus 1, 28. sidere æquinoctii, quo maxime tumescit oceanus 1, 70. sidera hebescunt 1, 30. siderum motus et responsa vatum referre, *de themate* 2 H. 77. motibus iis siderum excessit urbe, ut reditus ei negaretur 4, 58. v. *not.* novi siderum motus, *præsagium rerum novarum* 1 H. 22. 2 H. 78. sideribus illustris nox 1, 50. 14, 5.
Signare. pro *designare, indicare* O. 16.
Signatio. signatione (*vel* significatione) ætatem determinare, *verbo temporis, ut* vetus, novus O. 16.
Significare. significat nomen memoriam veterem loci, *servat, retinet* G. 28.
Significatio. pro *descriptione* 1, 81.
Signum dare, pro *edicere, jubere, imperare* 4, 25. 3 H. 16. ultionis in accusatores, *exemplum* 4 H. 40. signa militaria incomta 3, 2. signis Romanis præsidere 12, 37. v. *not.* adire signa, *milites* 1, 69. signa objecerant cohortes, *se* 2 17. parare 1, 31. amplecti 1, 39. et bellorum Dii 3 H. 10. p.o *aquilis* 2, 41.
Silentium magni metus et magnæ iræ 1 H. 40. contumax 1 H. 25. minax 3 H. 67. silentii suspicacis plus sibi permisit populus 3, 11. per silentium adstitit 11, 37. queri 15, 1. perire 16, 25. silentio vastus dies 3, 4. vastum silentium 4, 50. 3 H. 13. A. 38. silentio victo prorupit, *finito* 11, 2. v. *n.* silentia passim 2, 82.
Silere. non silebant nationes ceteræ, *quietæ erant, bello et turbis non abstinebant* 3 H. 46.

Silvâ insurgit 2, 16. silvarum profunda A. 25.

Similis in dominum forma et ætate 2, 39.

Similitudo rerum obvia 4, 33. ad similitudinem incessus barbari convertere agmen Romanum 3, 33. in similitudinem vini corruptus potus G. 23.

Simplex. simplices curæ 1, 69. v. *n.* simplices cogitationes, *lenes, quæ ad res tenues, domesticas pertinent* G. 22.

Simplicitas candor 4 H. 86. fabularum convivalium in crimen ducitur 6, 5.

Simpliciter, *candide, ingenue* O. 21. 25.

Simplicius, *apertius*, nutrire simultates 3 H. 53.

Simul cum 3, 64. 6, 9.

Simul cœptus dies, et aderant 4, 25. simul *postpos.* 3, 64. *ubi est cum abl. pro* una cum 4, 55. 6, 9.

Simulacrum non effigie humana 2 H. 3. vindemiæ per domum celebratur 11, 31. Apollinis interrogare 12, 22. simulacra libertatis præbuit Tiberius Senatui 1, 77. simulacrum, *exemplum*, usurpatum 15, 15.

Simulare conscientiam, v. *conscientia.* jussa patris 1, 6. gratiam partium 1, 10. meritum, *jactare* 3 H. 69. speciem venturi 5, 11. 6, 1. simulatum consilium, *prætexti caussa et vero consilio tegendo assumtum* 4, 4.

Simulatio eum non deserebat 6, 50. Numinum 2 H. 61. simulationum falsa perdidicerat 6, 45. nescius, *ignarus rem simulari tantum* 4, 54.

Simultas. simultates facere 3, 54. simultatibus dedere aliquem 16, 20.

Sincerus populus, *non permixtus* 4 H. 64. caritas 2, 42.

Sine arbitrio mors permissa 16, 11. sine avaritia aut crudelitate Magistratuum provinciæ tolerant vetera onera 4, 6. cura habebatur externa, v. *haberi.* experimento famam retinuit, v. *fama.* sine metu insidiarum aperta planities 14, 34.

Sinister rumor 2 H. 93. sinistros sermones de Principe habere 1, 74.

Sinistre accepta, *inique* 1 H. 7.

Sinuare orbes albentibus spumis 6, 37. donec in Cattos usque sinuetur, *flexu veniat ac desinat* G. 35.

Sinuatus inæqualiter campus 2, 16.

Sinus ac recessus, *locus remotior, ultimus* A. 30. v. *n.* sinum suum (cubiculumque) offerebat, *in adulterium scil.* 13, 13. in sinu Præfectorum opes Cremonensium, *in illorum potestatem cessuræ* 3 H. 19. sinus occulti et ambitiosi 2 H. 92. v. *not.* sinus novos exquirere 4 H. 40. sinus famæ, v. *fama.* in sinu avi perdidicerat falsa simulationum 6, 45. sinus et varia prædandi vocabula, sc. pecuniæ 4 H. 14. in sinu et urbe cavendus hostis 3 H. 38.

Sistere, pro *consistere* 4, 3. 40. 3 H. 21. arcus et tropæa 15, 18. templum 4, 37. bellum in loco aliquo 3 H. 8. populationem intra lucem 4, 48. sistit miles ducem suum victorem in terris 2, 14. sistens neque corpore neque ætate 1 H. 35. v. *not.* pro *coerceri, reprimi, contineri* 2 H. 11. 5 H. 21. nec mediocribus remediis sisti potest 3, 52. sisti non possunt scandentes 3 H. 71. sisti non potuit, quin haurirentur cuncta igni 15, 39.

Situs, pro *positus, collocatus, conditus* 4, 64. 2, 7. de *ara* etc. 1, 74. 3, 39. 6, 41. 1, 39. sita in manu ipsorum belli fortuna omnis 2 H. 27. Resp. 1, 31. situm duabus legionibus vallum 4 H. 22. siti longius, v. *longe.* sitæ procul vel juxta vires 2 H. 74.

Sive *semel positum* 3, 2. cf. *seu.*

Sobrius. sobrii convictus, v. *convictus.*

Socialis perfidia, *sociorum* 2 H. 46. socialia cuncta prospere composita 2, 57.

Sociare consilia 2 H. 74. labores 1, 11. sociata cum marito mors 15, 64. sociati per connubium 4 H. 65.

Sociatus. sociati in matrimonium Regnumque 2, 3.

Societas bona, *bene culta, fida* 1, 57. societatem alicujus accipere 4 H. 26. inducere 12, 13. ad societatem corrupti, v. *corruptus.* societates vectigalium 13, 50. societatibus Equitum Romanorum agitabantur frumenta, vectigalia, cetera publicorum fructuum 4, 6.

Socius libidinum (*in luxu*) et necessitatum (*ex ære alieno*) 2, 27. socia precum mater, *idem cum filio petens* ib. 10. sociæ cohortes 1, 49. victoriæ, v. *victoria.* sociis fœdera dilargiri 3 H. 55. socios diripere 13, 48.

Socors futuri 3 H. 31. nimia fortuna, *arrogans, audax* 4, 39. socordi custodia circumdare clausos, *soluta, negligente* 3 H. 69. stultus ac demens 4, 39. v. *not.*

Socordia innocens, *quia nihil audebat movere* 1 H. 56. pro *inscitia, dementia, stultitia* 4, 31. 35. per socordiam Præfecti, *non sentiente, impediente Præfecto* 1 H. 24. socordia senescere 1, 10.

Sodalitas. sodalitate ex intima cœperat odium 15, 68.

Solatium ex mœrore 3, 6. solatiis hone-

stis tolerare desiderium mariti in contemplatione vitæ 15, 63.
Solemnia Regni capessere, *inaugurari* 6, 42. repeterent solemnia, *redirent ad usitatos labores etc.* 3, 6.
Solidare ædificia saxo 15, 43. muros 2 H. 19.
Solidus. solida domi quies 11, 24. in solidum appellare debitores 6, 17. solida *oppon.* campis fallacibus 1, 65. *incertis locis ab aqua obductis* 1, 70.
Sollicitudo. sollicitudine longiore ægrescere 15, 25. sollicitudinum formæ, v. *forma.*
Solvi militia 1, 44. omni munere publico, v. *munus.* munere capessendi Vigintiviratus 3, 29. solvitur pecunia præmium 1, 17. soluta pax inter temulentos 1, 50. solutum gelu 1 H. 79. solutum pœna, v. *pœna.* solutum fuit, *liberum* 4, 35. solutior non alias luxu 11, 31. *non effusior.* solutius, *liberius* 13, 47. loqui 4, 31. solutus orator O. 18. soluta alvus 12, 67.
Solum velut patrium exercere 13, 54. subtracto solo 1, 70. v. *subtrahere.*
Solus et unus O. 34. sola gens 13, 55.
Sola in equite vis 6, 34. v. *not.*
Somnus. somno et luxu pudendus incessit 2 H. 90. somnos alicujus patefacere, *quid per somnum faciat aut dicat* 4, 60. somno connivere 16, 5. et vino procumbere 4, 48.
Sonat acies G. 3. sonans genus orandi 1 H. 90.
Sonor prœlii 4, 48. sonore truci 1, 65.
Sonus vocalis 2, 61.
Sordem et avaritiam Fonteii integre mutaverat 1 H. 52. v. *not.* sordibus ac metu conflictari 6, 8. sordes indignæ, *de reo* 12, 59. cf. 4, 52. O. 12. sordes verborum O. 21.
Sordidæ merces 4, 13. v. *n.*
Sors deerat ad parum idoneos 13, 29. mea mihi informis, tibi magnifica 12, 37. provinciæ collata in eum 3 H. 71. sortis humanæ commercium 6, 19. v. *n.* sorte Asiæ depellendus 3, 32. v. *n.*
Spargere bellum 3, 21. v. *n.* A. 38. venenum in tres 4, 12.
Spatium clausum, *locus designatus ac circumscriptus* 14, 14. vivendi ei 93. anni 13, 30. exuendi pacta 6, 43. spatium ac moras suadere 2 H. 37. exemplorum habuere virtutes A. 8. urbis emensa pedibus 11, 32. in spatium (id) prorogatur vita, v. *prorogare.* spatio ac cœlo A. 10. v. *n.* ipso gliscit fama 2 H. 83. valida initiis spatio languescunt 3 H. 58. spatia certaminum, *pugnæ loca* 2 H. 70. siderum, *intervalla* 6, 21. spatia Imperii prima ingredi 14, 56. spatiis audentioribus Syriam petebat, *longioribus, non per insulas* 2 H. 2. spatiis exuberare agrorum 14, 53. nullis inquirentium penetrabilis altitudo, *mensuris* 2, 61.
Species adulandi, *genus* 1, 8. carminum non impetu et instinctu, nec ore uno fluens 14, 16. v. *not.* ea ceperat, v. *capere.* invisitata 2 H. 50. sua Consulibus, sua Prætoribus, *dignitas, ornamenta* 4, 6. speciem induere judicis 15, 69. libertatis præcipere 2, 35. magis quam vim tenuit in amicitia Principis 3, 30. venturi simulare 5, 11. 6, 1. in speciem ac terrorem augebatur classis alacritate militum 2, 6. in speciem simplicitatis, tanto gratius accipiebantur, *quia speciem habebant simplicitatis* 16, 18. in speciem solitam adolescunt herbæ floresque 5 H. 7. speciem ullam oris humani assimulare Deum G. 9. per speciem necessitudinis crebro ventitare ad aliquem 12, 3. per spec. studiorum petere scalprum 5, 8. specie artis frequens secretis, *adhibitus iis, quasi ob artem suam arcesseretur* 4, 3. civilis discidii movetur 14, 60. defendendæ provinciæ mittuntur 1, 44. specie inanium validus 13, 8. specie legis de majestate cognitionem tractavit de famosis libellis 1, 72. specie magna volitant hostes 15, 9. specie militum inimicos suos interficere, *quasi milites essent* 2 H. 56. specie orationum et carminum (*sc. recitandorum*) scena polluitur 14, 20. specie Senatus misit legatos 2 H. 52. species duæ manu mittendi institutæ 13, 27. in species annum digerere, *in diversa tempora* G. 26.
Specimen partium Mucianus, *ex quo ceteros liceret conjectare* 3 H. 66.
Speciosus opibus, domo, paratu 3, 55.
Spectaculum. in spectaculo promiscuo, *ut omnibus liceret spectare* 14, 14. spectaculorum gradus, *spectacula, loca unde spectetur, per gradus structa* ib. 13. spectaculis gladiatorum ferarumque opplere circum 2 H. 94.
Spectare statum provinciæ 14, 39. stipendia singulorum 4 H. 46. spectabantur ex more ludi 2 H. 55. spectatæ militiæ vir 3 H. 48.
Speculabundus pro *exspectans eventum* 4 H. 50.
Speculari fortunam alienæ seditionis 1, 31. noctem incustoditam 2, 40.
Speculator 1 H. 24. 25. 2 H. 11. speculatorum optio, v. *optio.*
Specus nativus 4, 59.

Sperare. sperans ex eo irrisum pueri 13, 15. sperantibus fallaces Mathematici 1 H. 52.

Spernere pro *non timere* 4, 31. v. *not.* et *contemnere.* defensionem, *opp. tentare* 16, 24. jussa 14, 3. prosperas res Principis, *iis non lætari* 16, 22. spernendus morum 14, 40.

Spes boni nulla 2, 15. incesserat 1, 55. propinqua, *cujus eventus propinquus est* 2, 36. in aliquem 1, 33. victoriæ partæ 4, 51. spei impatiens 2 H. 39. irritæ vestigia, *conatus vani* 15, 42. omnis egena 1, 53. spei summæ propior 1, 13. Principis admotus, *primæ ejus ætati* 14, 53. spem omnem in Armeniam vertere, *nihil aliud quam huic intentum agere* 15, 9. rapere 1 H. 13. ad spem majorem accingi 2, 28. prolicere 3, 73. in spem secundam heres scriptus 1, 8. in spem erigi 1 H. 4. in spem corrupti, v. *corruptus.* spe corruptus 3, 27. mitiore oblata 15, 64. in spe potentiæ, sc. *constituti* 14, 15. spes dominandi primæ in arduo 4, 7. meæ movent aliquos, *miseret eos, ad nihilum recidisse* 2, 71. mediæ res, v. *medius.* novæ 1, 4. 3 H. 84. spes alicujus ad metum mutare 13, 9. coercere 2, 4. diversas spectare 14, 57. suas anteire parat, *plura et majora, quam ante speraveras, appetere* 3, 66. suas conferre ad aures alicujus 4, 39. ad spes novas conciliare provinciam 16, 23.

Spiramenta temporum, *intervalla* A. 44.

Spiritus labitur 6, 50. spiritum novissimum effundere 3 H. 66. spiritus altiores 3 H. 66.

Splendidus, inter præsentes splendidissimus, *de fortitudine milit.* 1 H. 13.

Spoliare. spolianti uberrimum oppidum 14, 33.

Spolium. spoliis hostilem exstruere ædem 3 H. 72.

Sponte alicujus pro *auctoritate, jussu, voluntate, permissu* 2, 59. 6, 31. 12, 42. ejus 3, 16. pro *consilio* 4, 7. sponte incolarum in deditionem venere loca 13, 39. sponte litigatoris assequi præmium 13, 42. prævenire necessitatem 1, 30.

Squalor 4, 28. 1 H. 54. G. 31.

Stagnare. stagnaverat Tiberis plana urbis 1, 76.

Stagnum struere 12, 56. stagnum calidæ aquæ, *solium* 15, 64.

Stare. stant in eo consilia mortalibus ceteris, *nihil aliud deliberant* 4, 40. stetit intra unum damnum vis illa 3, 75. Præturam intra *ibid.* stetit circa ultima vis Agrippinæ 12, 22. quo tantæ cladis pretio stetit 3 H. 72. v. *not.* stetit impetus belli, *substitit* 4 H. 67. urbs stat domibus 1 H. 84. res stant fama, vi 6, 30. discordiæ steterunt Reip. damno 3, 53.

Statio cohortis ludis assidere solita, v. *assidere.* stationem hostium irrumpere 3 H. 9. stationes perfringere 1, 64. statio pro anno O. 17.

Statua clapsa vim ignium 4, 64. illustris A. 40. statua triumphali donari 1 H. 79.

Statuere de se, *sibi mortem consciscere* 6, 29. exilium in aliquem 6, 18. asyla 3, 60. templum 4, 15. statue sex et quinquag. annos O. 17. statuuntur sedes, superque eas coronæ querceæ 2, 83. statuendum habere 14, 43. statuendi vim eripere 3, 70.

Status. status multorum excisi, *salus* 3, 28. statum provinciæ spectare, v. *spectare.* quem statum filio fore, *conditionem vitæ* 3 H. 56.

Sternere. strati per cubilia 1, 50. stratæ pontibus naves pro *constratæ* 2, 6. strata odia 1 H. 58. v. *not.*

Stimulari ad (iram sæpius quam ad) formidinem 2 H. 44.

Stimulatio cuique privata, et vile decus publicum 1 H. 90.

Stimuli novercales 1, 36. propriis stimulis incendebantur 15, 12. 3 H. 45. 53.

Stipatores 2, 9. 4, 25. 11, 16.

Stipendiarii pro *sociis provincialibus* 4, 20.

Stipendium illud parendi aut imperitandi quadragesimum habebat 1, 64. stipendii angustiæ 1, 35. stipendii annus sextus 1, 17. stipendia pro *pecunia consumenda stipendiis* 4 H. 36. auxiliaria meritus 2, 52. explere 14, 27. tolerare 1, 17. stipendiis actis 6, 3. nullis provectus, *per nullam militiam id dignitatis consecutus* 2 H. 76. stipendiis vetus 2, 66.

Strages. strage obstantis molis refusus Tiberis 1 H. 86.

Strangulare laqueo 6, 25.

Strenuus militiæ 3 H. 42. in perfidia 3 H. 57.

Strepere. strepit æquor placidum mille navium remis 2, 23. strepebat sententia ejus intra villam Albanam. *de accusatore apud Domitianum in eo secessu criminante* A. 45 strepunt itinera ab utroque mari 2 H. 62.

Struere causas, *excogitare, fingere* 2, 42. convivia publicis locis 15, 37. epulas liberales et vitam amœnam 15, 55. stagnum 12, 56. viam ad potentiam 3 H. 49. v. *not.* struebat fortuna

initia causasque Imperio 2 H. 1. struente eo, circumventi criminibus 1, 13. struebantur, qui monerent, *subornabantur* 4, 67.

Studere. *simpl. pro literis vel eloquentiæ operam dare* O. 21. 32.

Studium histrionale 1, 16. contra studium ejus censuerat 2 H. 91. studio popularium accinctus pro *studiis* 12, 48. studia diversa ordinum 12, 60. quæ vicerant, publice valebant ibid. fecundissima et acerrima O. 33. fluxa atque inania, *nullam vim aliis noxiam habentia*, s. *vana*, *qualia carmina*, *panegyrici* 3, 50. in Othonem erecta 2 H. 11. in umbra educata 14, 53. legionum prompta illi 2, 76. militum obversa (ad eum) 3 H. 11. plebis exarsere ne modica quidem 16, 21 plena vecordiæ 3, 50. viritim prompta, v. *viritim*. studiorum cupiditas mira O. 2. per speciem studiorum petere scalprum 5, 8. studia sua publicare omnia 16, 4. accusantium deterrere 12, 54. ad studia vulgi protulerat eum, v. *proferre*. in studia diduci 2 H. 68. 4 H. 6. studiis diversis certabatur apud Principem 3, 63. 1 H. 90. honestis refertus O. 34. liberalibus præditus 4, 58. plebis flagrantibus ereptus 2, 41. talibus non abhorrebat 1, 54. publicis frequentatur adveniens 5, 10.

Stultitiam alienam opperiri loco sapientiæ est 2 H. 34.

Stuprum. stupro alicujus illigatus 12, 25. stuprum ausa mulier 1 H. 48. veno dare alicui 4, 1. stupro prius quam veneno pollutus 13, 17. stuprorum ejus ministri, v. *minister*.

Sub crimine eodem vinxerant eum 2 H. 26. exemplo claro depellere falsas auditiones 4, 11. s. e. excusatius accipi 3, 68. nominibus et novitate cujusque stupri perscripsit flagitia Neronis 16, 19. judice (aliquo) damnavit eum fraudis 3, 36. sub signis nondum milites 2 H. 14. v. *not.* sub vexillo missi veterani 1, 39. sub muros ipsos 5 H. 11. 3 H. 21.

Subdere reum falsis (criminibus) 1, 39. testamentum alicui 14, 40. subdi imperio feminæ 12, 40. subditur aratro taurus 12, 24. subditus rumor (consilio ducis) 3 H. 25. 6, 36. subdebantur crimina majestatis, *commemorabantur* absterrendis defensoribus rei 3, 67.

Subesse. subest spectaculum, *instat* 3, 6. 7. suberat vigor animi 3, 30.

Subigere pro *cogere* 1, 39. 14, 26.

Subjicere. subjecti campi, *flumini adjacentes* 15, 9. subjecta oratori materia O. 31. vallium 1, 65.

Subire conscientiam, *pati conscium se fieri et assumi* 13, 21. corpus 6, 28. v. *n.* delationem, *suscipere* 11, 29. *nuptiale verbum* 11, 27. v. *n.* in spem potentiæ accusationem 2 H. 42. obsidium, *pati se obsideri* 3 H. 64.

Subitarii gradus, subito structi 14, 20. cf. 15, 39.

Subitus irrumpit pro *subito* 3 H. 47. subita modestia, v. *modestia*. subita belli, *oppugnatio violenta et accelerata* 5 H. 13. subitis avidus 1 H. 7. mederi, v. *mederi*.

Sublevare metum blandimentis, *lenire* 14, 4.

Submittere animum fortunæ 2, 72.

Subnixus Galliarum opibus 1, 47. multis ac validis propinquitatibus 11, 1. 4, 12. v. *n.* subnixa consulari matrimonio 1 H. 73. viris illustribus civitas 1, 11. subnixus urbis gratia, *utens*, *gaudens* O. 6.

Subruere animos obstinatos, *labefactare etc.* 2 H. 101.

Subscribere suspiria, *notare* A. 45. v. *not.*

Subsidium ad flagitia, *dicuntur templa, quibus pro asylis uti possunt improbi* 3, 36. colonia Veterum adversus rebelles subsidium 12, 32. inane ventorum remorumque 2, 15. navigiis 4, 67. v. *not.* nullum maris Italiæ Transpadanæ 2 H. 32. periclitanti 1, 39. pro *præsidio* 4, 5. 6, 2. subsidio co hortis recepti 4, 47. venire *adversus ruinam speluncæ* 4, 39. subsidium habet Resp. *defuncto Principe successorem* 14, 47. subsidio impensius Regis ornatum (præceptis) robur (ætatis) 14, 56. subsidia minuebantur crescentibus malis 14, 51. subsidiis et ordinibus instructi (in acie) 2, 80. subsidio eodem receptabantur, *de asylis* 3, 60. subsidium tutissimum 5, 8. ad subsidium sui, *securitatem suam* 6, 7.

Substantia facultatum, ex Gr. *οὐσία* O. 8.

Subtrahere nomina pro *reticere*, *omittere* 1, 81. significationem ibid. oculos A. 45. subtrahi oculos meos in hac relatione melius fuit 3, 53. subtracto solo, *crescentibus aquis, ut attingere solum pedibus non possent* 1, 70.

Subvectare frumentum Tiberi 15, 43.

Subvectio 15, 4. temperata, (qua pretium frumenti et modum vecturæ) 13, 51.

Subvectus, *subvectio* 15, 4.

Subvenire. subveniebat effugium, *dabatur* 2, 47.

Subversor legum 3, 28.
Subvertere leges 2, 36. Senatum 4 H. 42. probationes scelerum mora 3, 7. domum interpretationibus 3, 25.
Suburbana crimina 13, 43. v. *not.*
Succedere murum 2, 20. 81. testudine 3 H. 27. successit navis, *vocab. proprium de ingressu in portum* 3, 1.
Successio. successioni proximus, v. *proximus.*
Successor in incerto est, v. *incertus.* successorem constituere (adoptione 1 H. 14.
Successus noctis, v. *nox.*
Sudare. sudantur thura et balsama G. 45.
Suescere militiæ, pro *adsuescere* 2, 44. sueto militum contubernio gaudebat pro *suetorum* 2 H. 80. sueti suscipiendis conjugiis, alendis liberis 14, 27. sueta illis apud paludes prælia 1, 64. sueta bello alia, sc. *portare* 15, 12. suetus regibus oriens 4 H. 17. suetus superbiæ externæ 15, 31.
Sufficere *absol.* pro *parem esse Principatui* 1, 13. ad constantiam sumendæ mortis, 13, 30. sufficit terminus esse Rhenus G. 32. suffecerint in eum neque laqueus, neque carcer 3, 50.
Suffigere. suffixum caput pro *præfixum* 1 H. 49.
Suffragium. suffragio Principis adsequitur Præturam, *commendante eo* 11, 21. suffragium ad honores 3, 19.
Suffugium malorum 4, 66. hiemi, ferarum, *adversus* G. 16. suffugia Garamantum, *ad eos* 3, 74.
Suggerere cibum pro *objicere* 3 H. 63.
Suggestu loqui sc. *de* 1 H. 45.
Suggredi acie 4, 47. suggressi propius speculatores 2, 12. cf. 14, 37. 15, 11.
Sui anxius pro *de se* 4, 59. 3 H. 39. sui fama frui 2, 13. jactantia abstinere 2, 46. obtegens 3, 65. quinta sui parte (fuere) legionariis armis 3, 43. sui spes bona O. 7.
Sumere bellum 2, 45. 13, 34. A. 16. generum 1, 3. consilia petendæ pacis 2, 26. exitium 3, 7. *conari.* finem 6, 25. expugnationem 15, 5. militiam 4, 5. 2 H. 94. periculum, *subire* 3 H. 69 plus minusve ex fortuna, *destinare* 2 H. 74. pretium 4 H. 34. pro *repetere* 2 H. 84. quietem 1, 64. sumsit justitium populus (ante edictum, ante SC.) 2, 82. superbiam in nos, in populares sævitiam 6, 31. sumsere probra, dehinc saxa, postremo ferrum 14, 17. multi sumsere, *de conjuratione* 15, 49. sumturi animum ex eventu 1 H. 27. sumi Principem, quam quæri minori discrimine 1 H. 56. in conscientiam 4, 4. sumtus sponte finis 6, 25. sumta sponte mors 2, 66. ad sumendæ mortis constantiam sufficere 13, 30.
Summus munificentiæ et severitatis 1, 46. Pontificum 3, 58. summum discrimen, v. *discrimen.* summæ rerum et Imperii semet servare 2 H. 33. penes utros summa belli fuerit 2, 45. summa potentiæ in Antonio 4 H. 2. summam expeditionis permittere alicui 1 H. 87. belli tolerare, v. *tolerare.* sceleris 14, 7. v. *not.* in summam nihil profutura 2 H. 16. pacis nihil proficitur commeantibus nuntiis 13, 38. non atrox in summam 15, 28. summo nomine cedere, *Regio* 15, 2. summa Imperii ambigua, minora sine cura habentur 11, 8. ad summa militiæ provectus 2 H. 75. vehere aliquem 14, 54. summis rebus evolvi, *Principatu* 13, 15. sed v. *not.* sic ibid. 13. summa fortuna.
Sumtus, erga aliena, *in alienis pecuniis facti* 1 H. 10. sumtu fungi 16, 21.
Super, *simpl.* pro *in summo* 1, 68. incensa super villa (*nominat*) omnes cremavit (*ihnen über dem Kopfe*) 3, 47. *conf. Liv. XXI,* 14. *extr.* pro *ante* 13, 58. pro *de, vel in* 2, 35. 4, 74. 6, 20. 11, 15. 12, 61. 14, 34. 43. pro *præter* 3, 17. 4, 14. 15, 52. 1 H. 51. 2 H. 8. 24. 30. 44. 101. 3 H. 26. 39. 45. 4 H. 55. 58. 5 H. 26. super æqualitatem ceterorum erat 3, 74. super hæc absumtum biduum imagine cognitionis 3, 17. v. *not.* super humum spargens, *rep. ex antec. cruorem* 16, 35. leges præstare alicui aliquid. v. *leges.* super naves (pontibus stratas) vehuntur tormenta 2, 6. portiones erant, *tuesis* 2 H. 20. super profectionem adit Capitolium 15, 36. super tali causa imbecillus animus 6, 49. fluentibus cunctis super vota 3 H. 48. super eo crimine, *specie ejus criminis* 15, 52. super ea profectione, *ejus caussa profectionis* 15, 36. super *postpositum* 1, 68. 3, 46. 16, 35.
Superabilis hostis 2, 25.
Superare vita casus 1, 17.
Superbia pro *magnitudine animi* (*ut deinde* altiores spiritus) 3 H. 66. v. *not.* superbiam sumere 6, 31. in superbiam accipere aliquid 6, 13. in superbiam ornatum alicujus trahere 2 H. 20.
Superesse pro *abundare, adesse* 1 H. 51. alicui pro *superstitem esse* 1 H. 22. ignariæ infamiæque suæ 4 H. 11. pro *in viris manere* 4, 7. 6, 40. 51. pro

opem ferre 3, 47. superest pro *abunde suppetit* 1 H. 83. *cum adverb.* egregie et G. 6. 26. sævitia hostium, *exspectandi adhuc sunt sævissimi hostes* 1, 61. superfuere honori tuo omnia, *satis honoratus es* A. 45.

Superfundere hostes ac nube ipsa operire 2 H. 2.

Superior exercitus 1, 37. 40.

Superstagnat amnis 1, 79.

Superstes bellorum 2, 71. G. 6. cladis 1, 61. iniquorum 3, 4. superstitem fecit eum fortuna 2 H. 7. superstites, *nondum victi* A. 3, 34.

Superstitio nominis, *vana fiducia in nomine collocata* 3 H. 58. superstitionis externæ rea. *Christianismus aut Judaismus videtur intelligi* 13, 32. superstitione non intactus 2 H. 78.

Superventu legionis cæsi victores 2 H. 54.

Superurgere 2, 23.

Suppeditare Senatum urbi 11, 23.

Supplere classem, v. *classis.* damna exercitus 1, 71.

Supplices audire, v. *audire.*

Supplicium indictum reo 3, 49. triumvirale, v. *triumv.* in servilem modum sumtum de eo 2 H. 72. de se persolvere manu sua 6, 26. in malos præsumere 1, 48. supplicia civium 6, 40. exuere, v. *exuere.* pro *supplicatione* 3, 64. indicere, v. *indicere.*

Supra ferre 14, 46. libertatem regnari G. 43. repetere, *altius* 16, 18. 4 H. 48. supra sanguinem et spolia revelare frontem, *ubi ea relata sint* G. 31. tricena aut supra stipendia 1, 35.

Supremus. v. *honor.* suprema necessitas, *mors subeunda* 1 H. 72. supremi Tiberio Coss. v. *Consules.* supremæ tabulæ, v. *tabulæ.* suprema munera erga memoriam alicujus 3, 2. supremorum imaginem, planctum, lamenta circumdare alicui 4 H. 45. supremis appropinquare 6, 50. ejus habitus honor 4, 44. suis consulere, *de sepultura prospicere* 15, 64. suprema Germanici carmine deflere 3, 49. solvere militibus, *justa* 1, 7. 61.

Surculi G. 9. *e virga secti.*

Surgere. surgunt cum maxime partes 3 H. 4. surgit (in edita) incendium 15, 38. surgit rumor 2 H. 42. surgentibus circum jugis 1, 64. surgens luna 3 H. 23.

Suscipere bellum 2, 78. consilium absentiæ 4, 64. officium in alterius honorem 2 H. 1. partes alicujus 2 H. 86. preces 13, 54. vota Diis 12, 13. periculum 1, 17.

Suspectari alicui 4, 3. suspectari scelus alicujus, *scelus ejus factum* 1, 5.

Suspectus. suspecta severitas 3, 52. proditio, *suspecti ceteri ut prodituri* 12, 14. in aliqua suspectus, *de amore* 1 H. 13.

Suspensus. in suspenso tenere aliquid, *non recipere, non pro rato habere* 1 H. 78. suspensus super aliquo genu, vultu etc. *extensus* 4, 59.

Suspicax silentium 3, 11.

Suspicio in aliquo, pro *de* 14, 62. add. *suspectus.* suspicionem dare in aliquem 6, 47.

Suspiria subscribuntur A. 45. v. *n.*

Sustentaculum, victoriæ, sanitas, in Italia vertitur 2 H. 28.

Sustentare aciem, *de Præfectis* 1, 15. 2 H. 15. hostem, *cohibere* 15, 10. se et Remp. 1, 4. pugnam 2, 17.

Sustinere aciem 3 H. 23. sua munia 2, 35. sustineri per humeros 1, 22.

Suus. suam invidiam quæsitam, pro *sibi* 3, 16. sui cujusque ordinis milites, v. *ordo.* sui obtegens 4, 1. pro *ejus* 15, 74. *extr.* suum dolorem præferebant (veluti de Vitellio conquerentes) 3 H. 37. v. *n.* suo pro *eo* 1 H. 69. v. *n.* suo igni involvit hostes, *quem hostes ad se terrendos extulerant* 14, 30. suo ictu mortem invenire 1, 61.

T.

Tabes pro *tabo* 2, 69. v. *n.* pro *pestilentia* 17, 50. fori, *accusationes, lites* 11, 6. oculorum 4 H. 81. v. *not.*

Tabidum venenum, v. *venenum.*

Tabulæ supremæ, *testamentum* 6, 38. 16, 14. tabulas supremas morari, *scripto testam. vivendo.* testamenti poscere *dicitur testamentum scripturus*, v. *poscere.* nuptiales rumpere, v. *rumpere.* plumbeæ 2, 69.

Tabum. tabo noxia humus 3 H. 35. noxia, *pestilens, infecta, infesta* 2 H. 70.

Tacentes loci 3 H. 85.

Tacita suspicionum 4, 41.

Taciturnitas rupta, *silentium* 1, 74. taciturnitate omnia cohibita 15, 54.

Tali occasione, omine, pro *hoc* 11, 21. 12, 41. his atque talibus, *pluribus locis.*

Tam, *adjectum superlativo:* tam intima caussa 1, 53. tam *omissum* 3, 8. 5, 6.

Tamen, *omiss. post* quamquam, cum, *cet. innumeris locis.* quod unum jam et tamen pulcherrimum haberet, *sed idem p.* 15, 62. pro *tantum* 3 H. 45. utique A. 45.

Tandem Deos veneratur 14, 61. v. *n.*

Tanquam, pro *non secus ac* s. *quemad-*

modum A. 32. tanquam apud senem festinantes 1 H. 7. tanquam innocentes perierant ibid. 6. v. *n.* tanquam dolus pararetur, territus 6, 43. tanquam in multitudine tanta, *redundat*, v. *pro ut* 1 H. 8. *init.* tanquam seponeretur . . . confossus, *cum simulatum esset eum seponi, in via conf. est* ibid. 46. *extr.* tanquam sævitiam Principis prævenirent, *quia putabantur prævenire* 16, 13. tanquam inediam destinasset, produxit vitam, *specie destinatæ inediæ* 6, 48.

Tantum in modum—quem 15, 25. tantum itineris adire ibid. 36. tanto (magis,) *omiss. ante vel post* quanto 1, 2. 2, 5. 4, 42. 69. 6, 26. 1 H. 14. cet.

Tarda sunt, quæ—postulantur, *tarde conceduntur* 1, 28.

Tardare libidines 14, 13.

Tecta et domus 1 H. 84.

Tegere aliquid imagine libertatis 1, 81. tegitur res intimis multorum questibus 3, 36. tegendis sceleribus obscurus 6, 24. texere lucis equitem, *occultavere* 2, 18.

Tegmina hærentia corpori, v. *hærere.*

Telis assultare 12, 35. clamore, telis, suo quisque periculo intentus, sonorem non accipit, *propter strepitum armorum* 4, 48. tela navalia 14, 5.

Temerare opus saxo aurove 4 H. 53. feminam, sc. *stupro, adulterio* 1, 53.

Temperamentum Principatus egregium, *duo duces* 2 H. 5.

Temperamento meditato orationem habuit 13, 12.

Temperanter habita plebs 4, 33. v. *n.* cetera temperanter adjungit, *modeste* 15, 29.

Temperare arma consilio 1, 67. verbis ac minis 1 H. 69. subvectionem frumenti, *qua pretium et vecturæ incommoda* 13, 51.

Tempestatis (ac maris) incerta 3, 54. tempestates ruunt 1, 31. tempestatibus sævis conflictari A. 22.

Tempestivæ epulæ 11, 37. temp. convivia 2 H. 68.

Templum *de nemore sacro* G. 40. sistere 4, 37. statuere ibid. 5. templis dona decreta 14, 64.

Tempus morum, egregium, occultum, subdolum 6, 51. sermoni accipere 14, 53. orare ibid. ducere sermonibus 2, 34. in tempore, *in præsenti* 12, 46. *suo tempore* 3, 41. 12, 46. 13, 7. parum in tempore 1, 19. temporis medio, *interea* 14, 53. tempora alicujus dicere 1, 1. morum diversa Tiberio 6, 51. prima belli prodere hostibus 3 H. 9. v. *n.* temporum callidi 4, 33. adulatione fœdati fasti 1 H. 40. spiramenta, v. *spiramenta.* temporum ad memoriam, *omnis posteritas* 3, 57. temporum in æternitate manere A. 46. metus 1 H. 49.

Temulenti convictus, v. *convictus.*

Tenacia cœno gravi loca 1, 63.

Tendere placamenta iræ 1 H. 63. voces supplices (et manus) ad aliquem 2, 29. tendunt . . . tentare, *pergunt* 1, 9. in quæ tendi, effecta 3, 24. v. *n.* catapultas et ballistas 12, 56. sibi quisque tendit 1 H. 12. odiis 4 H. 43.

Tenebræ ferales, *per quas aliquis mortem sibi illaturus est* 2, 31. *funestæ, in castris clade afflictis* 1, 65. tenebras erigere, *erigere.*

Tenere dicere O. 26.

Tenere aliquem inter intimos amicorum 6, 21. matrimonio aliquam, *habere* 12, 40. nationem, *regnare* 2, 64. speciem magis, quam vim in amicitia Principis 3, 30. in suspenso aliquid, v. *suspensus.* sub vexillis milites 1, 17. tenet pax in æquo industrios aut ignavos, *neutrum præ altero patitur eminere* 12, 12. teneri in munere eodem, sine modo 4, 6. teneri, *reum esse* 2, 50. 3, 13. 50. 67. 11, 6. 7.

Tentamenta bellorum, interfectores 2 H. 38.

Tentare pro *rogare* 2, 28. arcana Imperii, *de sententia Senatoris* v. *not.* 2, 36. arma 6, 23. conditiones pacis 1, 56. castra corruptoribus, provinciam bello 2, 79. amicitiam et obsequium sociorum onere novo 4, 46. vallum legionum ib. 48. ad res novas aliquem 4 H. 49. ferrum, *conari se eo interficere* 4, 22. potentiam propriam 2 H. 65. cuncta tentanti, *consultanti, examinanti* 4, 3.

Tenuari in cuneum A. 10. tenuatum victu parvo corpus 15, 63.

Tenuem aciem patitur planities 1, 64.

Tenus. janua ac limine tenus claudere domum 1 H. 33.

Terere, pro *atterere, frangere, de rebus secundis* A. 32. otium segne 2 H. 34. tempus cunctatione, segnitia 1 H. 33.

Tergum tuebantur equitis 13, 40. terga agminis firmare 1, 51. hostium promittit perfuga, *eos circumveniri opera sua posse* 5 H. 18. patefacere occasioni 6, 34. A. 14. præstare hostibus ib. 37. vertere in suos, *retro ad eos fugere* 4 H. 33. neque ducis neque exercitus terga tuta sunt, *fuga* A. 33.

Terminus esse sufficit Rhenus G. 32. terminum antiquitatis facere usque ad aliquem, pro *constituere in aliquo* O. 19. termini ingentes, *lata possessio*

2 H. 78. terminos officii exuere, v. *exuere.*
Terræ extremæ, tumidæ, v. *suis ll.*
Terror gravioris motus, *timor* 12, 54. terrorem latiorem facere 4 H. 38. v. *not.* terrorem atque odium ei addiderat cædes 2 H. 31. ad terrorem et minas ruere 13, 14. in terrorem ac speciem augetur classis 2, 6. cum terrore (et catervis) volitare 2 H. 88. terrore et vi incumbere 2 H. 10.
Testamentum habuit heredes eos 1, 8. testamenti tabulæ, v. *tabulæ.* testamento diffidere, *timere, ut ratum sit* 15, 55. testamentum pro pignore scribere O. 13. v. *n.*
Testari pro *affirmare* 1, 40. 12, 34. pro *obtestari, cohortari* 2, 15. pro *indicare, prodere memoriæ cum accus.* 11, 10. pro *prædicare, ferre* 2, 80. testatur, se relinquere iis, *cet.* 15, 62. testatum orationibus certamen 4 H. 6. v. *not.*
Testificari. testificando, quam honesta præciperet, *ut ostenderet, declararet* 13, 11.
Testem adferre 4, 55.
Textus viminum 2, 14.
Theatri licentia 1, 77. theatralis lascivia 11, 13. theatralium operarum dux 1, 16. v. *not.*
Timere implacabilem aliquem 15, 64.
Timor. timoribus magnis hæc natura 15, 36.
Tincta corpora G. 43. v. *not.*
Tinnitus Gallionis, de *oratione in malam partem* O. 26.
Titulum clementiæ petere ex aliquo, *laudem eo conservando* 1 H. 71. tituli legum latarum anteferuntur 1, 8.
Toga hirta O. 26. virilis maturata Neroni 12, 41. toga enitescere, *caussis in foro agendis* 11, 7.
Tolerare pro *sustinere, nullo respectu patientiæ* 1, 53. 2, 46. 4, 56. 71. 14, 61. fluctus, *de navibus firmis et apte fabricatis* 2, 6. munia 13, 35. ex facili A. 15. potestatem egregie, *eam administrare* 6, 11. necessitates 1 H. 3. 2 H. 4. vitam exercendo agros 1, 7. summam belli, *de ducibus, parem esse bello gerendo* 4 H. 68. tolerandum habere in Penatibus iisdem 4, 40. non toleravit perferre visu mali magnitudinem 3, 3. toleravere esurientes corpora equorum, *iis alimento fuere* 2, 24. toleraturus facile exilium accusatur 6, 3. tolerantur similia per plures provincias 11, 20. toleratiora 12, 11.
Tollere animum 6, 36. 13, 11. 3 H. 45. sublatus ad omnem claritudinem, *appetendam scil. et capessendam* 15, 52.
Tormenta servorum eveniunt contra, *servi non indicant in tormentis, quæ accusator volebat et exspectabat* 4, 29. tormentis, per tormenta interrogare 2, 30. 3, 67. tormentis servorum præsidere 6, 47. tormentis eorum patefactus ordo sceleris 4, 11. ministros in tormenta flagitare 3, 14. tormentis ingerere saxa, hastas, *cet.* 2, 81. 3 H. 23.
Torpedo invasit, v. *invadere.*
Torquere glandes 13, 39.
Torus. toris exsurgit sanguis (sc. *oratio*) O. 21. v. *not.*
Torvitas vultus 2 H. 9.
Torvus visu 2, 14.
Tot liberorum parcus, *quæ tres tantum pepererat* 3, 34. v. *not.*
Tractare ærarium, *de quæstoribus* 4 H. 9. Regnum, *administrare* 2, 67. arbitria pacis et belli 12, 60. bella 4 H. 73. bellum cunctatione 6, 44. proditione 1, 59. adversus aliquem ibid. palam ibid. cognitionem de 1, 72. consilia belli 3 H. 1. exercitus turbide ac seditiose 3, 12. jus civium, preces sociorum 4, 13. vias prœliorum et quæ sibi evenerint 2, 5. vi pauca 1, 9. pro *commemorare, exponere* ib. 11.
Tractatio pro *recitatione publica* O. 3. v. *not.*
Tractus sanguinis, *lentus effluxus* 15, 64. mortis ibid. tractu nubium immenso validus auster 2, 23, tractu belli, *trahendo bello* 15, 10.
Tradere pro *distribuere dono* 1, 67. pro *nuptum collocare* 4, 40. 75. fide rerum aliquid A. 10. posteritati A. 46. donum 16, 24. flumini aliquem, *eo dejicere* 12, 51. memoriam alicujus egregiam 4, 34. Rempublicam, *scil. alii* 6, 46. pro *instituere* 2 H. 78.
Traditor, *proditor* 4 H. 24.
Trahere, pro *interpretari, vel simpliciter* 1, 76. *vel cum* in, ad 1, 62. 3, 22. 13, 46. 2 H. 19. 20. 52. pro *vastare, diripere* 3, 74. pro *abripere* 2, 7. 13. A. 37. trahere aliquem, ut, *impellere* 2 H. 10. pro *distrahere discordiis* A. 12. plurimum in eos misericordiæ traxit, *adversus eos commovit* 2, 47. trahere conjuges, *np.* hostiliter 2, 13. trahi, de *contagio* 1, 31. trahere animam precariam 1, 42. munia legum et Senatus in se 1, 2. otium 4 H. 70. præceps *sc. in* 4, 62. vi sua cuncta 1, 31. reum, qui absolvi non poterat, *judicium et damnationem ejus proferre* 13, 33. trahunt flumen ad se quisque, *ejus usum sibi vindicant* 13, 57. gratiam recte factorum quisque 3, 53. fidem ex eo quanquam mira 6, 30. trahet Remp. funditus omissa hæc

cura, *perdet* 3, 54. traxit eam pernicies Agrippinæ 6, 26. trahitur plerisque origo non aliunde 18, 27. trahuntur singulis in occasionem gratiæ mala publica 5, 3. tracti ruina eorum et Fosi ci. 36.
Trames aggeratus 1, 63.
Tramittere 1, 56. 2, 11. 54. 6, 1. 37.
Transferre ad alia vocabula ignaviam suam v. *vocabulum*. invidiam 2, 66. in alios leviter audita 2, 82. fluvium in alium 1, 79. in jus Latii nationes Alpium 15, 32. ad jus Prætoris provinciam, v. *jus*. translatæ res, *Princeps mutatus* 1 H. 29. translatus in Galbam, *ad Galbæ partes transierat* 1 H. 53.
Transfigere. transfigitur ictu Tribuni 11, 37.
Transfugia crebra 2 H. 34. transfugiis nudatus 2, 46. v. *not.*
Transgredi Rheno 12, 27.
Transgressus prosper, *et ipse sine noxa, et prospere gerendæ, rei initium* 9, 37.
Transigere pro *transfigere* 2, 68. 14, 9. 37. comitia Imperii, *constituere successorem adoptione* 1 H. 14. cum expeditionibus, *eas absolvere* A. 34. de controversiis colloquio 2, 85. ignoscendo, *vel simpliciter, vel bellum* 12, 19.
Transire auditu brevi quamvis magna 2 H. 59. ad spes novas 14, 58. ad jus Imperii, *uti potestate* 2 H. 39. in familiam nomenque alicujus 12, 26. in diversa ac deteriora 15, 10. transit fortuna Imperii, *f. p.* transigit v. *n.* 3 H. 49. seditio ad manus et tela ibid. 10. *add.* 88. transiturum brevi Imperium, *alii cessurum* 1 H. 52.
Transitionis pacta rata 2 H. 99. v. *n.*
Transitus rerum, *mutatio principis* 1 H. 21. incustoditus et inermis *sc. fluminis* 4 H. 65.
Transmittere bellum, *alium, in locum transferre* 2, 6. mensem 16, 12. v. *n.* munia Imperii, *alii permittere* 4, 41. poma, *in convivio, non gustare* ib. 54. milites, *ponte scil. per flumen* 1, 49. amnem 12, 13. venenum, exsoluta alvo 13, 15. vim, *alii scil. illatam in alterum* 2, 38.
Transmotæ Syria legiones 13, 35.
Transverberare ferro 13, 44. transverberatus in latus utrumque 1 H. 43. *sed* v. *not.* 1, 43.
Trepidare inter scelus metumque 3 H. 39. trepidat defensio 3, 14. *non bene successit.*
Trepidus admirationis et metus 6, 21. trepidæ aures 1, 31.
Trepidatione apta occultare artem dicendi 1 H. 69.
Tribuere veniam 12, 37. tribuentium facilitas, v. *facilitas.* tribuit pretium ædium, *vel simpliciter*, dedit; *vel* attribuit, *ut ex ærario solveretur* 1, 75.
Tribunal pro *monumento* 2, 83. v. *n.*
Tribus. per tribus clamitat populus 3, 3. v. *n.* tribus vocare 3 H. 58.
Tributum. tributo adesse, *scil. exigendo* 4, 72. v. *n.* tributa immortalia 4 H. 32. in tributum egerere bona A. 31. tributa exuere, v. *exuere.* pati 5, 41. tributis contemni G. 29. v. *not.*
Tristis arrogantia, *immodica, intolerandа* 13, 2. adulatio adversus superiores 11, 21.
Tristitia operire mala domestica 3, 18. tristitiis multis 11, 38.
Triumphari, *per triumphum duci* 12, 19. G. 37.
Triumphale decus 6, 10. 39. nomen domui 2 H. 77. triumphalia parta 4, 18.
Triumphum instruere, v. *instruere.*
Triumvirale supplicium 5, 9.
Truculentia cœli 2, 24.
Truculentius aliquid audere 2 H. 69.
Trudere, *impellere*, adversos 2, 11. in arma 5 H. 25.
Trudis, *vectis* 3, 46.
Trux eloquentia 6, 48. pro *iratus, offensus* 3, 8. sonor 1, 65. truces armis et telis 1 H. 40. 4 H. 46. tumultu armorum et cantuum 4, 47. corpore 2 H. 74. trucia castra 1, 44.
Tueri sanctitatem dominæ, *in tormentis nil contra castitatem ejus dicere* 14, 60.
Tum, *post ablativos consequent.* 11, 31. v. *n.* etiam tum, pro *nunc, s. ex persona Taciti, in aliorum oratione* 3, 61.
Tumere. tument Galliæ, *turbas et defectionem moliuntur* 2 H. 32. de *oratore* O. 18.
Tumescere. vulnera tumescentia 2 H. 77. v. *n.*
Tumidæ terræ 2, 23. v. *not.*
Tumultu armorum et cantuum truces 4, 47. verborum obstrepere sibi 1 H. 85. tumultus hostilis arcessi 4, 29.
Tunicatus populus O. 7.
Turbamenta vulgi, *idonea ad vulgus turbandum* 1 H. 23.
Turbare *absol.* pro *turbas movere* 6, 47. 1 H. 85. pro *pellere, fundere* 12, 55. turbant præsentia, v. *præsentia.* turbat res animos injuria et indignitate 12, 69. turbantur, *turbæ moventur* 1, 26. 31. turbatur clamore 1, 26. turbantur leges vi et. 1, 2. oneribus novis provinciæ turbatum vulgus, *lætitia ge-*

stiens 14, 61. turbatus equus 15, 7. feminæ in furore turbatæ 14, 32. v. *not*.
Turbator præcipuus 1, 30. 55. 3, 27.
Turbide (ac seditiose) tractare exercitus 3, 12.
Turbidus, *turbulentus, seditiosus* 1, 38. 2 H. 28. 39. 6, 11. moribus 4, 23. mens turbida, *male sana* 16, 1. v. *n*. turbidi casus 16, 13. in turbido consilium illi omne, *rebus turbulentis* 1 H. 21. turbidus incessus, *ad terrendum compositus* 2, 55. turbidus miscendis seditionibus 4 H. 68.
Turbo ventorum 16, 13. turbine quodam poscebatur, *impetu repentino* 3 H. 10.
Turpi fama vulgatum, v. *fama*.
Turres eductæ, facibus atque hastis turbabant obsessos 12, 16. turribus auctæ naves 15, 9. turris collucet ignibus 3 H. 38.
Tutari frontem, media, terga, *de iis, qui singula tenent in agmine* 12, 16.
Tutela pro *præsidio militari* 1, 41. pro *septo, munimento* 14, 32.

V.

Vacare gaudio mens cœpit 1 H. 44.
Vacationes pro *pretio vacationum* 1 H. 46. v. *not*. 1, 58.
Vacuus a periculo animus, *ejus metu liberatus* 1 H. 86. vacuus metu 2, 44. vacuus adulter, *qui priorem et veram uxorem abegit* 11, 12. *sic:* vacua mulier, *a marito separata* 13, 44. provincia, *discessu Præsidis* 4 H. 39. vacuum mare, *a classe ad defendendam oram maritimam* 2 H. 24. v. *n*. vacuum id ante, solutumque pœna fuerat 14, 28. vacuum fuit, securas opes concupiscere 2 H. 38. v. *n*. vacui, *otiosi, nondum impugnati* A. 37. *init*. a securibus et tributis, *liberi ab Imp. R.* 12, 34. Penates 6, 51. v. *n*. vacuos honoris menses aperuit eis 2 H. 71. vacuæ legiones, *sine duce: (et quidem provido ac sapiente: ducem enim habebant)* 2, 46. vacuæ rerum litteræ 15, 8.
Vagatur fama 1, 70. vagare gaudio 1 H. 44.
Vagus per amœna loca pro *vagatus* 3, 7. vagi auctores, et incerti 2 H. 74. vagis incursibus diriguntur acies 2, 45. vagis sermonibus lætitiam simulare 15, 53. vagæ caussæ 6, 15. v. *n*. vaga effugia, *libera, aperta* 12, 56.
Valentior orator O. 21.
Valere pro *posse, nullo virium respectu* 6, 35. pecuniosa orbitate et senecta 13, 52. non valent perinde ad memoriam sui divisa (*in tradendo*) 12, 40. valebant publice studia, quæ vicerant 12, 60.
Valescere adversum omnes 6, 42. valescit in posterum meditatio oratorum, *apud posteros laudem adipiscitur* 4, 61. valescunt vera visu et mora, falsa festinatione et incertis, *ad fidem scil. sui* 2, 39.
Valetudo atrox 3, 64. infensa 14, 56. gravescit 1, 5. it in melius 12, 68. valetudinis adversa rimari, v. *rimari*. dies omnes 4, 8. valetudini alicujus assidere, *lecto ægrotantis* A. 45. valetudine æger 14, 47. fessus 16, 18. valetudine quasi et contactu infecti 6, 7. valetudines Principis regere ib. 50. valetudinibus fessi 3 H. 2.
Validus, *gratiosus, potens* 2 H. 100. 13, 8. 14, 64. amore 2, 83. v. *n*. orandi, v. *orare*. ad amicitiam Principis pro *in amicitia Pr.* 6, 8. in animo Principis 14, 51. apud libidines Pr. *gratus ei, quia libidinibus ejus congruebat* 13, 22. validus sensibus, *sc. in dicendo* 13, 3. *sic* sensus validi 15, 67. spernendis honoribus 6, 8. rumoribus 3, 10. validissimus auctor 6, 31. valida (et laudata) antiquitas 15, 13. civitas, *opulenta* 2 H. 82. add. 4, 55. fortuna in Remp. ei 3, 24. incolis insula 14, 29. valida virium et opum colonia 2 H. 19. validum ad exitia odium 6, 29.
Vallare noctem, *se noctu* G. 30.
Vallum moliri 2 H. 40. scindere 4 H. 28. legionum tentare 4, 48. situm duabus legionibus 4 H. 22. semirutum 1, 61.
Vanescit credulitas inanis tempore ipso 2, 40. ira, *resedit* 5, 9. vanescunt falsa tempore ac spatio 2, 82. vanescere in cinerem 5 H. 7. lacerti jactu disci vanescunt O. 10.
Vaniloquentiam (per) et minas jacere aliquid 6, 31. per vanil. legerat (*prælegerat*) carmen 3, 49.
Vanitas exitus 15, 74. suspicio vanitatis 6, 21. per vanitatem ipsius, *crudelitatem* 14, 1.
Vanus assimulatione 15, 49. v. *n*. vanus, *sine effectu*, et irrisus castris assidet 2 H. 22. vana formido 1, 66. vana mirari 1, 4. rumori 4, 59. objicere alicui, *ficta s. criminis non habentia* 15, 55.
Vapor pro *fervore, æstu* 11, 3. 14, 51. 15, 43.
Variare gyros, *de equis* G. 6.

Variat constructionem Tacitus multis modis. v. *ex. gr.* 6, 18. 36. 16, 19. 5 H. 15.
Varie caussatus nunc hiemem aut negotia, *modo h. modo n.* 1, 74. trahebant ib. 76. v. *trahere.* varie disserere, *in utramque partem* 1, 11.
Vastare nationes 14, 38. A 22. *add.* 15, 1. 16, 23. cultores et arva 2, 87.
Vastationibus intactum Regnum 15, 27.
Vastus Oceanus 2, 24. per silentium dies 3, 4. vastum silentium 4, 50.
Vates pro *poetis* 4, 43. *ab iis, ut majus quid distinguuntur* O. 9.
Uberrimum spolianti oppidum 14, 33. uberiora probra quam laudes 2 H. 21.
Ubertate nova proveniunt terræ, *fructu insolito* 16, 2.
Ubi pro *quo* 1, 22. v. *not. cum conjunct.* pro *indicat.* ubi vinceretur 2 H. 39.
Vecordia veneficiis injecta 4, 22. plurium constantiam exemerat 1, 32. vecordiæ plena studia 3, 50. vecordiam injicere carminibus, *furorem* 4, 22.
Vecors. vecordem agere 1, 59. vecordes conscientia 1, 39. libelli criminum, *in quibus crimina vecordis hominis, vecordiæ argumenta* 2, 30. vecors facundia 4 H. 68.
Vectigalia agitabantur societatibus Equitum R. 4, 6. vectigalium societates 13, 50.
Vehere ad summa aliquem 14, 54. super naves tormenta 2, 6.
Vehiculo eripiuntur purgamenta hortorum 11, 32.
Vel pro *an* 6, 23.
Velare adjumentis externis aliquid, v. *adjumenta.* cupidines alicujus, *nomen iis præbere* 13, 13. culpam invidia, v. *invidia.* cf. et *odium.*
Velle finem vitæ honestum 6, 26. quietem ceteris quoque 12, 11. quæ voluerat dissoluta, *jussa ejus irrita* 3, 24.
Velocissimi legionum, v. *legiones.*
Velocitas occasionum 1 H. 83.
Velum. velis habiles naves 2, 6. impellitur mare ib. 23.
Vena. venas abrumpere 6, 29. 16, 9. abscindere 15, 69. 16, 11. exsolvere 4, 22. 11, 3. interrumpere 16, 15. interscindere 15, 35. resolvere 6, 48. venarum pulsum attingere ib. 50. venis ictum inferre 5, 8.
Venalis egestate 14, 14. in aliquid, v. *in.* venale servare aliquid 1 H. 47.
Vendere pretio A. 19.
Venditare, pro *vendere* 1 H. 66.
Venditator famæ, *opp. incuriosus* 1 H. 49.
Venditio. ad venditionem exposita *dicuntur etiam quæ noctu in tabernis servantur* 13, 24. venditionibus hortorum et domuum simulacra accedunt, *unà venduntur* 1, 73.
Venenum non crediderim, *scil. datum* 16, 6. lentum ac tabidum 12, 66. repentinum, præceps, rapidum ib. differt mortem, v. *differre.* irrepit, v. *irrepere.* spargitur in tres 4, 12. in Regem Pyrrhum vetuere majores, prodideruntque (*ei*) 2, 88. veneni minister, v. *minister.* veneno illigare aliquem, v. *illigare.* interceptus 3, 12. petere al. 3, 23. vim inferre cui 12, 46. venena vertere in aliquem, v. *vertere.* venenis ante cognitis rapidum virus 13, 15.
Venerabilis auditu et visu 2, 72.
Venerari manu 16, 4. venerantium officia vertere ad aliquem 2, 1.
Veneratio, *absol.* pro *cultu divino* 15, 74. a veneratione Augusti orditur sc. *orationem, a laudibus et precibus ad eum* 1, 34. veneratio cultusque, *de Imperatore* 1 H. 10.
Venia data in reliquos 12, 32. exilii, *remissio* 12, 8. *at* 16, 14. pro *intervallo et remissione ad tempus.* veniæ ac sævitiæ Vitellii eos reliquit, *integrum Vitellio, ignoscere iis an punire mallet* 1 H. 68. veniæ petendæ dextram alicujus deligere 12, 19. veniam tribuere ib. 37. commodare delictis A. 19. pro errore et juventa precari 1, 58. venia ordinis (*Senatorii*) *jus relinquendi ord.* ib. 75. veniam habet—recepisse, *ignosci potest, quod etc.* 4, 38. venia illa recepti plerique, *ea spe facta* 3, 74. prosequi delictum 13, 35.
Venire pro *reverti* 2 H. 38. *extr.* pro *succedere, vim suam habere* 12, 32. venit amor carminum ei 14, 52. venturi speciem simulare 5, 11. 6, 1. ventum juxta v. *prope.* seditionem, *prope orta est* 6, 13. 3 H. 21. non ventum eo, ut opperirentur: *transposit.* pro *ventum eo, ut jam opperiri non possent* 11, 26.
Ventitare crebro 12, 8. ventitant consultationes (et nuncii) ad eum 16, 14.
Ventosus, *inusitatiori sensu* G. 55.
Ventris ac gaucæ paratus 3, 52. ventre ac gula hostis sibi 2 H. 31.
Ventus. in ventum (Austrum) cessit cœlum et mare, v. *cedere.* ventorum sæva 4, 67. turbo 16, 13.
Venum dare 13, 39. 14, 33. veno dare 4, 1. v. *n.* veno exercere aliquid, *vendere* 13, 51. veno ponere 14, 15.

Verber. verbere agere quem G. 19. sub verbere Centurionis 6, 24. verbera corporum 4, 6. verberum immunis 1, 77. verberibus aliis, et ictu fustium 13, 57. verberibus fœdari 3 H. 77. verberibus intentare manus 13, 26.
Verberatæ sermonibus aures A. 41.
Verbum nuptiale subire 11, 27. v. *n.* verba profana, v. *profanus.* eluctantia 4, 31. verba ejus secuta in eandem clementiam, *sermo æque clementer compositus* 11, 3. verba in aliquem habita, *dicteria, maledicta* 2, 50. cavillari 1, 46. excipere loquentis 16, 32. non ultra verba et voces errare 1 H. 18. verborum tumultu sibimet obstrepere 1 H. 85. sordes O. 21. verbis ac minis temperare, *conviciis* ib. 69. commotior 2, 27. terere dies rerum, v. *dies.* moderans 6, 2.
Vergere. vergit ætas 2, 43. vergens annis 13, 19. dies 13, 38. senecta 4, 41. vergentibus annis suis 12, 44.
Veritas. veritati consulere, *æquitati, severitati* 1, 75. aptior eloquentia O. 38. v. *not.*
Vernacula multitudo 1, 31. urbanitas 2 H. 88. vitia vernacula O. 28.
Verniles blanditiæ 2 H. 38. dictum 3 H. 32.
Verno tempore anni 2 H. 59.
Versare fortunas suas aliorumque spe ac metu G. 46. sententias suas, et huc atque illuc torquere 1 H. 85.
Versura ad semuncias redacta 6, 16.
Versus. in Occidentem versus G. 1. v. *not.*
Versus, qui flecteretur in eum, *qui accommodari posset* 6, 29. faciles 16, 19. v. *not.*
Vertere pro *mutare* 3, 22. 13, 13. 2 H. 68. 93. (*in priori loco intell. se, aut junge,* vertere ac miscere signa iræ ac clementiæ). pro *avertere.* flumen 1, 79. aquas in subjecta 1, 64. rumorem sinistrum, *sc. a se* 2 H. 93. pro *evertere* 3, 36. 54. 12, 45. alio, *aliud quid incipere* 1, 18. ad omnia rei aliquid 15, 74. ad aliquem officia venerantium 2, 1. ad duriora populum 1, 54. in ludibrium officia intempestiva, *ridere* 12, 26. in prædam captos 2 H. 44. in exitium iras civiles hostibus 1, 43. in sapientiam, quæ casus obtulerit 1, 28. in se, *alii data eripere* 2, 64. in prodigium aliquid a naturalibus caussis 1 H. 86. venena et artes in alium, (expertas in altero) 3, 17. 1) socium Regem, 2) donum Populi R. scelere et (pro) pecunia, 1) *evertere,* 2) *adimere* 12, 45. vertit contra hoc, *contrarium eventum habet* 14, 31. *add.* 13, 37. in favorem simulatio officii, *pro favoris signo haberi* 3 H. 58. vertit malo ei hoc 6, 18. in perniciem astus hominum ipsis 2, 18. vertunt in ipsos (*sc. hostes*) minæ hostiles 13, 57. in ludibria et contumelias memoria et nomen Cæsarum 6, 46. verti, *oppmanere, retineri* 4, 7. in fastidium 11, 26. in exitium, *exitio esse* 3 H. 86. vertitur discrimen in eo ib. 28. in discrimine verti, pro *versari* 4 H. 85. fama cædis in eum 1, 53. sanitas victoriæ, sustentaculum et columen in Italia 2 H. 28. versa suboles Cæsarum, *mortuis veris et aliis ascitis* 2, 42. versæ in Orientem provinciæ, *ibi sitæ* 1 H. 76.
Verus animus, *sincerus* 14, 1. vera progenies ib. 61. vera fides ei, *certa* 3 H. 61. veri copiam facere *missis ambagibus* 11, 34. veri error, inopia, v. *suis ll.* vero atrocius, *quam ut haberi pro vero possit* 4, 21. majora *distingu. a falsis* h. e. *plane fictis, cum in illis aliquid veri sit* 2 H. 70. vera intendere, v. *intendere.* verius pro *rectius* 4, 57.
Vesci, *absol.* pro *cibum capere* 1, 49. 4, 59. *cum accusat.* A. 28. mensa propria et parciore 13, 16.
Vesperam (in) flexus dies 1, 16. vespera inumbrante 3 H. 19.
Vesperascente die 1, 65. 16, 34. 2 H. 49.
Vestigium. vestigio (ac pede) alicujus calcari 4 H. 81. eodem resurgit arbor 2 H. 78. vestigia morientis libertatis manent 1, 74. prensare 1 H. 66. vestigiis insequi *sc. hostes per v.* A, 26.
Vestis fluitans G. 17. v. *n.* exprimens artus singulos ibid. veste servili compositus in dissimulationem sui 13, 24.
Vetare venenum in aliquem, *oblatam veneficii operam non admittere* 2, 88. vetabitur hoc genus hominum semper in civitate 1 H. 22. vetita, *scil. dici,* miscere, *sermonibus* 2, 38. pro *arcere* 11, 20.
Vetus *alicujus rei, peritus, diu in ea versatus* 1, 20. 6, 12. regnandi 6, 44. stipendiis 2, 66. veteris, *an* veteres Pop. R. res 4, 32. v. *n.* veterrimus pro *natu maximus* 6, 31. vetus loci præsidium 2 H. 14. Vologesi vetus erat, *diu usitatum* 15, 5.
Vetustas stipendiorum 2 H. 80. vetustati incertæ affingere aliquid ib. 4. in vetustatem vertuntur consuetudine jura nova 4 H. 65.
Vetustus, *natu maximus* 2, 43. 1 H. 23. vetustum nomen, v. *nomen.* vetustæ opes 16, 7. vetustissima Vestalium

11, 32. vetustissimus liberorum 2, 2.
Vexatæ laqueo fauces 6, 40.
Vexillum sub eo apud illud, habentur, retinentur milites 1, 17. 26. vexilla legionum 4, 73. A. 18. vexillarii 1, 38. *cet.* v. *exc.* A.
Via comis, *scil. morum, quod plenum est* 1, 54. inhumana, *fœda adulatione ornata* 2 H. 70. viæ agger, v. *agger.* limes 3 H. 25. publicæ moles 1, 75. viam claudere miseratione 6, 66. intrare 2, 32. vias castrorum adire ibid. 13.
Viaticum 1, 37. v. *not.*
Vibrare. vibrantur viscera, *jactatione itineris* 12, 51. vibratus humeris *sustinentium cum in scuto* 4 H. 15.
Vice frontis ac tergi, *nunc secedentes, nunc adversi* 6, 35. vice legis observare alicujus dicta et facta 4, 37. vicem meam vestramque explete ib. 8. vices impunitatis, *ut alter alteri mutuo conniveat* 1 H. 72. vicem reddere, *parem gratiam* 13, 20. vicem exsolvere injuriæ, — beneficio 4 H. 3. per vices G. 26.
Vicinus. vicinæ provinciarum administrationes pro *vicinarum* 2 H. 5.
Victor publici servitii, *assecutus, ut ei Respublica serviat* 14, 13.
Victoria civilis 4 H. 38. belli 1 H. 51. victoriæ constantia, incitamenta, miscere se, v. *suis ll.* victoriam excipere cunctantes, *tarde victori cedere* 2 H. 52. inquietare 3 H. 84. perficere, patrare, v. *suis ll.* parare G. 30. victoria una censetur accusator A. 45. in victoria habere vim, sanitatem, copias 1, 68. victoriæ sanitas sustentaculum 2 H. 28. victoriæ externæ 3 H. 18. sociæ, *communiter partæ* 12, 61. victoriis antiquis par ea laus 14, 37.
Videre pro *tolerare* 4 H. 42. v. *not.* vidit se operatum, *de somnio* 2, 14. videtur illis, opperiri, trahere 3 H. 1. videtur in eo summum robur, *sc. esse* 15, 50. visum obtineri oppidum, *placuit occupare* 12, 16. visa cæde, *ostentato interfecti capito* 3 H. 62. visus militibus 3, 42.
Vigere impetu magis, quam cura, *de oratore* 4, 61. honoribus et eloquentia 14, 19. immensum opibus 3, 30. quibus quisque ætatibus viguisset 12, 16. opibus 3, 30.
Vigilantiam mœstam exercere 3, 37.
Vigilata convivio nox 13, 20.
Vigiliæ pro *cohortibus vigilum* 1 H. 20. libidinosæ 6, 4. vigiliis ejus innititur, ne quid detrimenti Resp. capiat 4, 19.
Viles ad prædam 3 H. 33. vilia pretia 2, 10.
Villarum 12. nominibus ac molibus insulam insedit 4, 67.
Vincere gemitum, *reprimere* 4, 8. vicit spes jactatum inter spem et metum 2 H. 2. v. *n.* quæ vicerant studia, publice valebant 12, 60. vinci in lacrimas 1, 57. ut vincerentur, inducti sunt spe victoriæ 2, 52. victus Oceanus A. 25. victa ripa 1, 59. urbs ib. 41. victa arma 3 H. 9. metalla fornacibus 4 H. 53. victo silentio prorumpere 11, 2.
Vincire animum, *devincire* 4, 10. v. *not.* pacto matrimonio vincire aliquem 6, 45.
Vinculum sceleris crescit 4 H. 70. vincula acria 3, 28. indita 11, 1. 15, 56. vinculorum per speciem, *quasi in vincula duceretur* 1 H. 58. vinclum silendi 3, 67.
Vindicatum in convictos 4 H. 54.
Vindicta manumissi 13, 27.
Vineæ nexu traducum impeditæ 2 H. 25.
Vino et somno procumbere 4, 48.
Vinolenti G. 22.
Violator juris 1, 40.
Violenter increpare aliquem 6, 3,
Violentia pari involvuntur cuncta 1, 70. violentia præcipitare facundiam 3, 19. violentiam (ignis) pertulit ventus ad vicina urbi 16, 13. insita violentia, *vehementia* 1, 59.
Vir virum legit 1 H. 18.
Vires ambiguæ, v. *amb.* pro *copiis ipsis* 2 H. 74. A. 38. pro *potentia, auctoritate* 2 H. 99. *extr.* legionis ib. 66. et robur exercitus 1 H. 87. vires abolere, v. *abolere.* refovere 12, 66. viribus Principis illudere 15, 42. v. *not.*
Virgarum jus in histriones 1, 77.
Virgines festinare, v. *festinare.*
Virile servitium, et quasi adductum v. *adductus.* virilia scelera 1 H. 72. virilis eloquentia O. 5.
Viritim promta studia *opp. publ.* 3, 43.
Virilitatis ademptæ erat, *eunuchus* 6, 31. incertæ s. incestæ ibid. 5.
Virtus eorum extra ipsos, v. *extra.* virtutis concentus G. 3. virtutis regimen 1 H. 84. virtutes exuere 1, 75. sectari, *quærere homines virtute ornatos* ib. 80. cum virtutibus ingenium 2 H. 49. virtutum sterile sæculum 1 H. 3.
Virus cognitis ante venenis rapidum 13, 15.
Vis pro *imperio, jussu* 2, 60. 62. 5, 5. pro *potentia* 11, 1. 12, 27. *init.* 13, 48. 15, 2. pro *potestate* 1, 6. 3, 12. pro *viribus, robore* 1, 68. 12, 44. pro *virtute, dexteritate* 11, 28. 14, 52: pro

impetu hostili, bello 13, 54. 3 H. 34. pro *numero* 3 H. 5. pro *jure, facultate* 3, 70. pro *auctoritate legis ratæ* 12, 60. *opp. speciei* 3, 30. 2 H. 39. vis ac potestas ibid. vis consiliorum, v. *consil. de strage, qua afflicti homines* 4, 62. de incendio 3, 72. fulgurum crebra 15, 47. extrema 1, 39. vis *in genit.* O. 26. p. 552. *extr.* vim audere cultoribus 12, 55. ante vim Rom. *ante Imperium R.* 3, 60. inferre veneno ib. 46. facere commeatibus 13, 39. necessitatis affert merces 14, 14. vis in turbas plurima 4 H. 1. struere ad potentiam 3 H. 49. v. *n.* (*illatam in alterum*) transmittere 2, 38. vi non sua nixa potentia 13, 19. vi imbrium 6, 37. vi vulnerum absumti 1 H. 79. de vi publica damnatus 4, 13.

Viscera vibrantur 12, 51.

Visere pro *videre* 2, 60. 12, 36. 56. 13, 46. v. *n.* 14, 1. 63. 16, 4. per nuncios aliquem A. 43. copias hostium, *explorare, speculari* 15, 10.

Visus erat metus 4, 69. v. *n.* visus ejus perfudit nos A. 45. v. *n.* consulere visui 12, 47. visu adstantium facere quid, *in oculis* 3, 13. dignari aliquem 4, 74. visu ac mora valescunt vera 2, 39. perferre magnitudinem mali 3, 3. torvus 2, 14. venerabilis ib. 72. truculentior 4 H. 22. visui præbere populo aliquem 12, 21. visum arcere, *ne videatur* 13, 4. visus redeunt ac vox 6, 50. visus alicujus avertere 11, 34. visus nocturnus, *insomnium* 12, 13.

Vita adducta in extremum 14, 61. exemta præsagio malorum ib. 64. v. *n.* degeneravit a nomine Sempronio 1, 53. Populi R. volvitur per incerta maris, *annona* 3, 54. in integro est, v. *integer.* vitæ alimenta 6, 24. addere paucos annos 15, 64. electio 6, 22. genus decernere ib. elegantia 14, 19. finem implere 2, 42. f. v. ponere sibi 6, 40. vitæ forma celebris, *usitata multis* 1, 74. formam inire ibid. vitæ manifestus 12, 51. vitam abrumpere a civitate, v. *abrump.* expellere præceps ib. 19. fugere 6, 26. suam impendere usui alicujus 12, 65. producere ad plures curas 3, 24. prolatare, v. *prolatare.* struere amœnam 15, 55. (*per syllepsin*) tolerare exercendo agros 11, 7. ultra vitam aliorum producere senectam 13, 52. vita cedere 2 H. 55. concedere 1, 3. superare casus 1, 17.

Vitabundi circumibant nomen ejus 3 H. 37. invicem A. 37.

Vitare aures notas ignotasque. diem latebra 3 H. 84. *sic* 6, 48. dies paucos et supremos Principis. ingenium acre alicujus, *sibi ab eo cavere* 15, 52. vitari frequentiam comitum et servorum, ne sequi possint 1 H. 81.

Vivere cum pietate et fide in aliquem 3, 16.

Vivida odia 15, 49.

Uligines paludum 1, 17.

Ulteriora, *præterita* 4 H. 8.

Ultimus fugæ, *ex emend.* pro *primus* 3 H. 16. citra ultima stetit vis, *mortem* 12, 22. ultimum, *summum* A. 2.

Ultio ex filio timebatur 12, 9. ultioni consulere 2, 26. et gloriæ mactare perfidos ib. 13. ultionem eludere, v. *eludere.* præripere 14, 33. ultione explere se 4, 25.

Ultra pro *diutius* 1, 17. pro *amplius, jam* 1 H. 56. ultra aciem sævire 4 H. 39. pro *extra* 4 H. 39. ultra gentes, *longius sitæ* A. 45. pro *ulterius justo* 3, 29. ultra feminam ferox 2 H. 63.

Ultro pro *insuper* 3, 36. 13, 26. 16, 1. 2 H. 65. 70. *extr.* pro *etiam magis* 1 H. 8. pro *quin potius* 6, 31. ultro petere gloriam, *nemine tribuente, sibi arrogare* 11, 1. ultro exemplum ei imputavit 1 H. 71. v. *n.*

Umbonibus ferire, pro *impellere* A. 36. niti 2 H. 42.

Umbra ferialis G. 43. in umbra educata studia 14, 53. honoris, de *prætextu* 3 H. 73.

Umbracula hortorum 4 H. 36.

Unciarum fenus 6, 16. v. *not.*

Undans sanguis 6, 39. undantes bitumine moles 5 H. 6.

Unde, pro *ex, in qua parte* 1 H. 56.

Unicus, *egregius* 3, 3. *at pro unus* A. 1, 3. nepotem unicum. *item* 3, 6. unica filia Augusti, *de Julia.* subsidium unicum 16, 34. 2 H. 44.

Universus affuerat bello 1 H. 53.

Unus non una vox ducis, pro *unius* 6, 35. una et vicesima, pro *prima* 2 H. 100. unetvicesimani 1, 31. v. *not.* 36. *cet.* in uno habitus miles; *opp. dispersis* 15, 10. in unum consulere, *in medium* 1 H. 68. unum neminem destinare iræ, *præ ceteris, nominatim* 1 H. 82. unum damnum, *unius ædificii* 3, 72. una in castra 4, 2.

Vocabulum pro *nomine*, appellatione 1, 22. (*et quidem ibi de duobus vocabb. junctis*) 2, 6. 4, 67. 6, 41. 11, 7. 12, 62. 14, 15. vocabulum Augusti differre 2 H. 62. vocabulo civitatis frui 11, 23. judicium inducti 16, 8. vocabula prædandi, *prætexta* 4 H. 14. ad alia vocabula transferre ignaviam suam, *in alium conferre culpam* 3, 34. vocabulis Deorum appellare formam vocemque Principis 14, 15.

Vocalis sonus 2, 61.
Vocare pro *advocare, jubere accedere* 16, 23. ad exempla aliquem O. 13. hostem ad pugnam 6, 34. pro *lacessere* G. 15. offensas, *concitare sibi* 4 H. 30. ad pœnam 1 H. 84. præmiis, *ad transeundum pellicere* 2, 81.
Volatus avium interrogare G. 10.
Volentia, *grata, accepta* 15, 36. 3 H. 52. remanere volentibus fuit 3 H. 43. A. 18.
Volitare cum terrore, v. *terror.* acie tota 2, 21. volitant hostes campis, specie magna 15, 9.
Volucre gaudium O. 9.
Volvere bellum 3, 38. 1 H. 64. futura 1, 64. volvitur vita Pop. R. per incerta maris 3, 54. volvuntur fato an forte res hominum 6, 22. intra me ipse volvor, *cogito* 14, 53.
Voluntates hominum introspicere 1, 7. voluntatem alicujus quærere, *benivolentiam parare* 4, 68.
Voluptates haurire 3 H. 2. abrumpere 4 H. 64. voluptates concessæ 12, 13. voluptatibus impartiri aures 14, 21. vulgi misceri 1, 54. voluptatum modicus 2, 73.
Volutare inter se rationes, *ponderare et comparando indicare* 1, 29. 36. intra animum 4, 40. animo curas 2 H. 49.
Votum ei adversus Galbam non erat 1 H. 10. vota in aperto habebant pugnæ priores A. 33. v. *n.* pro incolumitate solvere 2, 69. sua conferre ad aures alicujus 4, 39. vota longa 15, 19.
Vox ambigua ipsi, pro Rep. honesta 1 H. 5. lapsa, v. *labi.* vocis (ac vultus) securitas 15, 55. occultæ plus sibi permittere in Principem 3, 11. vocem consociare 13, 23. consumsit metus 1 H. 42. poscere adversus pericula 2, 29. voce conspicuus, v. *conspicuus.* nefaria polluere aures hominum et mentem suam 3, 50. voce Principis vulgare, *a se composita Principi recitanda dare* 13, 11. seditionis multæ, *multi seditiose loquentes* ib. 31. procedunt, v. *procedere.* illudere 14, 52. voces supplices (et manus) tendere ad aliquem 2, 2. avium G. 10.
Urbana militia 1 H. 8. servitus, *civitatis* 1, 46.
Urbis sepultæ ruinæ 3 H. 35. plebs urbis *opp. municipibus* 16, 4. urbium cultus 2, 52.
Urere pro *comburere* A. 2. uti in usum nocturni luminis 15, 44.
Urgere cœpta 12, 12. necem ferro 13, 15. bellum, *opp. trahere* 3 H. 56. prela, *(in vindemia)* 11, 31. urget superstitio, *angit, obnoxios habet* 1, 29. urgebatur male administratæ provinciæ: *sc. crimine* 6, 29. *sed* v. *n.* urgens dominatio 5, 3. v. *n.* domum alicujus urgere, *premere, periculum afferre* 2, 84. urgentibus Imperii fatis G. 33. v. *n.*
Urna feralis, v. *feralis.*
Usura. in usuras extendere fenus G. 26. usura ad semuncias redacta 6, 16.
Usurpare hereditates 15, 19. munus Consulare, *ejus vices interim gerere* 6, 11. nomen fraternitatis cum aliquo 11, 25. expugnationes urbium nomine tenus 15, 6. vinolentiam, libidines 11, 16. otium 14, 55. possessionem provinciæ ib. 26. vocabula Gr. *habere nomina Gr.* 6, 41. multa in vulgus grata usurpavit 2, 59.
Usus propior illi cum Tiberio 2, 27. usui cetera allaturus 3 H. 20. usui fuere literæ, pro *in usu* 11, 14. non usui crebræ mutationes 12, 11. usum ad promiscuum argenti vertere imaginem Principis 3, 70. usu modico contingere quem 4, 68. in usu belli nullo fuit 2 H. 86. pro *utilitate, salute* 12, 65. per usus varios sectari Principem, *vel suos, vel ipsius* 15, 33. usibus magnis invicem miscere valentissimam partem Imperii, *conjungere ad usus mutuos* A. 24.
Ut, *explicat* 3, 62. pro *an, s. dum, post* exspectare 1 H. 33. pro *ex quo* 14, 53. pro *ne, post,* metuere (v. *n.*) 11, 28. pro *quasi, tanquam* 15, 37. 1 H. 77. 2 H. 74. *cum conjunct. loco indicat.* 1, 27. 2, 89. 15, 33. pro *utut, quanquam* 13, 26. ut—ita, pro *quidem, sed* 3, 43. ut quidem—cognitum 13, 15. v. *not.* ut contraria asseverantes 14, 16. v. *not.* adeo vecordes libelli, ut consultaverit Piso, *e quis tantæ homo vecordiæ argueretur, ut etiam consultavisse diceretur* 2, 30. lætissima nex ejus, non quia cet. sed ut ferro grassaretur 15, 60.
Utcunque facilius A. 30. v. *not.*
Utensilia pro *supellex omnis, cibus* 3, 52. v. *not. ad* 1, 70. 15, 39. item *pecunia, frumentum* etc. 2, 60.
Uterus gravidus 1, 57. uxoris servitio subjectus ib. 59. utero lato naves 2, 6.
Uti aliquo ut velis, *tractare* ut Gr. χρῆσθαι 12, 18. cæde promiscua 1, 48. gloria aliqua 4, 39. infamia, *eam referre* 3, 57. ingenio suo tantum 6, 51. lasciria 13, 45. necessitate, *ei parere* s. *uti ultimo perfugio* 16, 11. odiis 12, 2. præda per luxum ib. 27. usus est ruinis et exstruxit, pro *ut exstrueret* 15, 42.

Utilitas. utilitatem eandem fovere 2 H. 30. utilitate privata advenisse, *ejus caussa* 16, 5. utilitates cunctandi 3 H. 52. utilitatibus ex vestris delegi amicos inimicosque 1, 59. certamina, communi utilitate aboleverat, *perfecerat, ut c. u. caussa finirentur* 2 H. 5.

Utrinque anxii, *utraque de caussa* 2 H. 52. utrinque deserti, *a Diis et hominibus* 5 H. 3.

Vulgare insignia patrum, *facere ut vilescant* 11, 23. in majus falsa 3, 12. licentiam stupri apud ædiles, *profiteri, petere vel consequi* 2, 85. voce Principis 13, 11. v. *vox*. vulgata inter viros et feminas culpa, *de stupris* 3, 24.

Vulgus et plures, v. *plures*. vulgum fefellit 1, 47. vulgus, *milites gregarii* 1, 68.

Vulgaris. sede vulgari sedent Coss. 4, 8. v. *n*. vulgarem mentionem alicujus facere, *non honorificam* 3 H. 9.

Vulnus adigere 1, 61. 6, 35. ingerere 1, 65. 3 H. 85. domesticum, *mors filii* A. 28. vulnere ictus ib. sustentare (*suo scil.*) aciem *ostentando eo* 2, 17. absterrere quem, *ne auxilia veniat* 13, 44. afficere al. in mortem 4, 45. vulnera propiora, *ex propinquo illata* 6, 35. aperire et recludere, *nondum scil. coalita* 2 H. 77. vulnerum vi absumti 1 H. 79. vulneribus onustus tergum 2, 15. afflictare 6, 35.

Vultus eloquentiæ non unus O. 18. projectus ac degener 3 H. 65. vultus novitas, *in ignotis* 1 H. 79. securitas 15, 55. vultum flectere aut indurare, sc. *in tristitiam aut metum* 2 H. 46. in deterius trahere 2 H. 52. alicujus sectari, *exprimere velle* 16, 22. vultu alienatus 2, 27. ejus immoto excipitur, ibid. 29. flecti, intentus, v. *suis ll.* vultu ferre lætitiam gratulationemque 2 H. 65. mitiore mansuescere G. 31. vultus attoniti 1 H. 40.

Uxor arguitur, *maritus, quod eam duxerit in provinciam* 4, 19.

Uxorius ambitus, *uxoris* 1, 7. uxorium levamentum, *quod ex uxore petitur* 3, 34.

FINIS.

Excudebant Bartlett et Newman, Oxonii.